1651

X/ 3?
NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8 M
23 — E
44

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SERMONES ET EXHORTATIONES MONASTICÆ.

Religioſis perſonis neceſſariæ, & ſæcula-
ribus vtiliſſimæ.

*Acceſſerunt vnus tractatus de ſcrupulis, & alius de im-
penſis factis in Templo Salomonis.*

Et tres Indices: Scripturæ, Sermonum,
& Rerum.

Authore Fratre LAVRENTIO *de* PORTEL *Ordinis FFr. Minorum
regularis obſeruantiæ Prouinciæ Algarbiorum in Portugallia. Olim Mi-
niſtro Prouinciali, & Lectore Theologo in eadem Prouincia.*

Prodijt iam primum in belgio Auctior & Correctior.

Domus

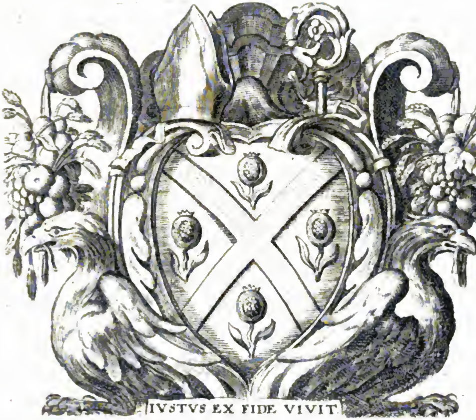
Romane

ANTVERPIÆ,
Apud GVILIELMVM LESTEENIVM, viâ vulgo, Hooch-
ſtraet dictâ, ſub Pellicano aureo. Anno M.DC.LI.

Domus Romane. Cler. Reg. Ministr. Infirmis.

Digitized by Google

Digitized by Google

ADM. RDO. ET AMPLISSmo. DOMINO

D. IVDOCO GILLIS

S. T. L. MONASTERII S. BERNARDI AD SCALDIM ORDINIS CISTERCIENSIS

ABBATI.

ADM. RDE. & Ampl.me. Domine;

DVæ præcipuè cauſæ ſũt, quæ me impulerũt vt recentem hũc præli mei partũ Nomini Tuo inſcriberem: quarum altera propriè mea eſt, altera

Opus ipſum concernit. Equidem cenſebam me diutius extra piaculi noxam eſſe non poſſe, niſi publicâ aliquâ deuoti obſequij ſignificatione nuper collatas meritis tuis honorum infulas quantocyus venerarer. Pars fui quidem gratulantis turbæ, ſiue cum Monaſterium veſtrum ante annos quadringentos HENRICI Brabantiæ Ducis & BERTHOLDORVM Mechlinienſium munificentiâ conditum, ac toto nunc orbe celeberrimum, poſtquam per annos omnino nonaginta Epiſcopatui Antuerpienſi vnitum fuerat, ab eodem rurſus diſiunctũ, domeſticos poſtliminio Prælatos recepit: Siue, cum ad ſuffragia denuò vocatis Fratribus, vt, quem ſibi præeſſe vellent, è corpore ſuo deligerent, omnium in Te calculi conuenerunt: Siue, cum probante Aulâ tuorum de Te iudicium, eiuſdem loci ABBAS ordine NONVS ac VIGESIMVS, PRIMVS verò poſt ſolutam de qua dixi incorporationem, patriæ totius applauſu ſolenni ritu inauguratus es.

Verùm

Digitized by Google

Verùm non decuit, vt communi ac tot concurrentium votis, ac vocibus permiſtâ gratulatione ſe officij partes impleuiſſe cenſeret is, qui Tibi præcipuum quendam cultũ, & non vulgaria obſequia debere agnoſceret. Quod dum mecum ipſe non ſine anxia ſollicitudine reputo, percommodè euenit, vt à typis meis publicam lucem expoſceret hoc Viri doctiſſimi, pariter ac religioſiſſimi Opus: quod ipſo argumento ad Te ducere videbatur. Cui enim magis ex decoro dicari poterant præclariſſimæ ad vitam Religiosè ducendã adhortationes, quàm illi, qui in hoc laudatiſsimæ exercitationis genere totam pænè vitam contriuiſſet: ſiue cùm Nouitiorum moribus formandis præfectus es, ſiue cùm per annos omnino quatuor ac viginti Prioris officio functus, commiſſum Tibi gregem ita moderatus es, vt non tam illi præfuiſſe quàm profuiſſe, cenſeri debeas. Aut cui melius offerentur in iuuenum, aut Virginum ex mundi fluctibus ad Religionis

portum confugientium appulſu habiti Sermones, quàm Tibi; qui iam ſupra triginta numeras, quos ſacro Religionis habitu donaſti: Adeo vt, quæ hîc ſiue ad doctrinam, ſiue ad pietatem ſpectantia leges, quamuis iam antè à fæcundiſſima mente Tuâ præcepta ſint; non minus tamen futura ſint iucunda, cùm aduertes quæ in hoc argumento à Viro præclariſſimo tractata ſunt, planè cum Tuis conuenire, aut in multis quoque ab ijſdem ſuperari. Illa certè quæ ad Superiorum inſtructionem pertinentia hîc occurrunt, nemo, qui Te modò nouerit, tam erit impudens, qui non iure merito Tuo inſcripta Nomini fateatur: vtpote qui omniũ hac in re præcepta in Te uno veris ac viuis lineamentis iam diu expreſſeris: Non contentus hæc alios docere verbo, niſi (quod caput eſt) & firmares exemplo. Vt nihil ſit ex ampliſſimarum laudum panegyri (quas in ſolenni Inaugurationis applauſu, non magis filialis erga Patrem affectus, quàm ipſa

Veri-

Veritas, tuorum animis expreſſit) in quo æquè exſilierim, quàm vbi ad hos Verſiculos deuentum eſt:

Primus obis, quæ facta cupis; quæ præcipis, imples:
Fxemploquè boni cogimur eſſe tuo.

Ita eſt profectò. Monita ſuadere poſſunt, leges iubere, pœnæ terrere; plus tamen his omnibus Ducis præſtat Exemplum, quod ſuaui quadam vi (ſed quæ quouis tormento efficacior ſit) ſubditorũ animos, in id quod ſequendum monſtrauerit, ducit, pertrahit, compellit. Sed iam manum de tabulâ: quam lubenter peritiori penicillo, quodq; Modeſtiam Tuam (iam nunc digito ad os appoſito ſilentium mihi imponentem) maiori cõſtantiâ negligere poſſit, perficiendã reſigno. Satis mihi erit, ſi hoc qualecumque munuſculum, & obſequentis ac deuoti animi indicium, Tibi non diſplicuiſſe intelligam.

R^DÆ. A^DM. Dominationi Tuæ
addictiſſimus cliens.
GVILIELMVS LESTEENIVS.

Digitized by Google

PRÆFATIO AD LECTOREM.

SENECA lib. de vita beata prope finem, ſic ſcribit: Hoc nempe ab homine exigitur, vt proſit hominibus, ſi poteſt, multis. Si minus, paucis. Si minus, proximis. Si minus ſibi. Nam cum ſe vtilem cæteris efficit commune agit negotium. Sic ille. Hoc ego documento permotus, ſentiens me multis prodeſſe non poſſe, curaui præcipue prodeſſe proximis, fratribus meis Religioſis. Sequor etiam in hoc Chriſtum Dominum qui dum in hac vita mortali fuit, per ſe, & per Apoſtolos ſolis Iudæis voluit prædicare tanquam fratribus ſecundum carnem: adeo vt ille Matth. 15. dixerit ad ſolas oues domus Iſrael, ſe fuiſſe deſtinatum. Imo & Apoſtoli Act. 8. poſt inſtructos Iudæos primo ad Samaritanos inſtruendos exierunt, qui à Iudæis exierant, & Iudæis erant propinquiores. Laboraui, vt potui, perſonas Religioſas vtriuſque ſexus, inſtruere, monere, & exaltare: ſicut ad illarum ſtatum conducere iudicaui ex multorum annorum praxi, & experientia. Nec tamen in hoc opere deſunt multa, quæ pro ſæcularium pariter inſeruiant diſciplina. Opus Latinum feci primo vt communiori lingua, vel pluribus proſim, vel à pluribus irridear. Secundo,

Digitized by Google

cundo, ne Religioſorum tantilli defectus, & monitiones, notæ ſint, & expoſitæ ſæcularibus. Tertio, in gratiam concionatorum, ne forte taxentur & arguantur à ſæcularibus, etiam fæminis, litterarij furti, ſi quando ex hoc opere aliquid citent: ſicut experientia horum temporum docuit ſæculares facere, vtentes, & legentes concionatorum libros Hiſpana lingua conſcriptos. Proteſtor autem ſine cauſa Religioſos mihi fore infenſos, eo quod ad aliquos illorum defectus admonendos deſcenderim: Dicam enim adhoc, me nihil fere in hoc opere dicere quod non proferam, vel probem ex zelatoribus, & fere ſanctis fundatoribus Monachorum Chryſoſtomo, Ieronimo, Auguſtino, Caſſiano, Bernardo, & aliјs ſimilibus. Si ergo hi tot, ac tanti patres neceſſarium duxerunt, prædictas obiurgationes in hoc opere contentas, facere ſuis Religioſis olim nobis perfectioribus, eaſque ſcriptis mandare: non eſt quod noſtri hodie inferiores Religioſi querantur, vel me, illorum tantum dicta referentem condemnent. Benigne ergo opus ſibi neceſſarium recipiant: & in illo contenta ad praxim reducant quo poſſint in ſæculo futuro ſuæ profeſſionis conſequi præmium, & coronam repromiſſam, Amen.

Digitized by Google

LICENTIÆ.

RЕcognoui exhortationes haſce, & diſputatio-nem de ſcrupulis, ac opinione dubia Auctore R. P. Fr. Laurentio de Portel Seraphici Ordinis Sancti Franciſci vulgò de Obſeruantia, dignaſque cenſeo typis, & præcipua quadam commendatione tum ob eximiam pietatem, ac zelum Religioſæ obſeruantiæ, quam profitetur; tum ob multiplicem doctiſſimi Patris eruditionem ex diuinis litteris, ſcholaſtica Theologia, ac Patrum monimentis feliciter comparatam. Catholicæ fidei, & bonis moribus omnia, quæ hic legi, concinnunt. Olyſipone in Collegio D. Antonij Societatis IESV idibus Aprilis Anni 1612.

D. Hieronymus Aluarez.

Veſtas

Digitized by Google

VIſtas as informaçoẽs dos Reuedores que deraõ ſobre eſte liuro, podeſſe imprimir eſte liuro, na forma em que vay: & depois d'impreſſo tornea eſte Conſelho pera ſe conferir com o original: & dar licença pera correr, & ſem ella naõ correrà. Em Lixboa 20. de Dezembro de 613.

O Biſpo de Nicomedia.

Bartolameu da Fonſequa,

Antonio Diaz Cardoſo.

POdeſſe imprimir aos 31. Decenbro de 613.

Damiaõ Viegas.

Digitized by Google

POdeſſe imprimir eſte liuro do Padre Fr. Lorenço de Portel viſto a licença que tem do Sancto Officio, & do Ordinario: depois de impreſſo tornara à Meſa pera ſe taxar, & ſem iſſo naõ correrà. Em Lixboa a xiiij. de Ianeiro de 614.

Barboſa.

Luys Machado de Gouuea.

TAXA.

TAxão eſte liuro do Padre Frei Lorenço de Portel Religioſo da ordem do Padre São Franciſco, em duzentos & cincoenta reis em papel. A xxiiij. de Mayo de 617.

L. Machado.

Rangel.

SER-

Digitized by Google

SErmones & Exhortationes monaſticas, per doctiſſimum Patrem Fratrem Laurentium de Portel olim Prouinciæ Algarbiorum Miniſtrum Prouincialem, & ſacræ Theologiæ in eadem Prouincia Lectorem, nuper compoſitas, qua potui diligentia & attentione recognoui, ex mandato Reuerendi admodum Patris noſtri Miniſt. Prouincialis Fr. Ludouici ab Angelis, in quo opere relucet ſingularis authoris pietas & zelus regularis Obſeruantiæ, aſſidua ſacræ ſcripturæ & ſanctorum Patrũ meditatio, mira ipſius ſacræ ſcripturæ & doctrinæ ſanctorum Patrum, ad intentum aſſumptum applicatio. Hoc igitur opus nihil continet quod fidei Catholicæ & bonis moribus repugnet, imò digniſſimum iudico, vt in communem vtilitatem ſpiritualem Religioſorum & integrum regimen omnium Religionum typis mandetur. Vlyſſipone in Conuentu Sanctæ Mariæ de Emxabregas die 5. Aprilis, Anno Domini 1611.

Fr. Franciſcus à Regibus.

FRater Antonius à Trinitate Miniſter Prouincialis Prouinciæ Algarbiorum Ordinis Patris noſtri Franciſci de Obſeruantia, præſentibus litteris facultatem facio vt imprimatur liber compoſitus à Patre Fratre Laurentio dePortel eiuſdem Prouinciç alumno, cui titulus eſt, *Sermones & Exhortationes monaſticæ*: Tum quod ſciam prædictum librum de mandato Reuerendi Patris Miniſtri mei anteceſſoris fuiſſe recognitum à Lectore Theologo huius Prouinciæ, & à Sancto Officio, Ordinario, Regioque tribunali approbatum: Tum denique quia ſpero non modicum inde fructum fidelibus, maxime Religioſis, prouenturum. Datum in noſtro Conuentu S. Franciſci d'Emxabregas. Anno 1614. die 12. Martij.

Fr. Antonius à Trinitate
Miniſter Prouincialis.

AP-

Digitized by Google

APPROBATIO.

INfra ſcriptus Miniſter Prouinciæ inferioris Germaniæ Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, vidi, & cum magna animi voluptate & ſatisfactione legi Sermones & Exhortationes Monaſticas Doctiſſimi ac Religioſiſſimi viri Reuerendi Admodum Patris Fr. Laurentij Portel, Ordinis Fratrum Minorum Regularis obſeruantiæ, Prouinciæ Algarbiorum in Portugallia olim Miniſtri Prouincialis, ac S. Theol. Lectoris, in Hiſpanijs impreſſas: miratuſque fui, & dolui tã præclaras huius præclari viri lucubrationes inter cetera ipſius ſcripta minus hactenus Belgio noſtro innotuiſſe. Quare vt impoſterum Sapientia nobis abſconſa, & theſaurus huc vſque inuiſus, plurium inſtructioni & vtilitati ſeruire poſſit, communi Eccleſiæ totius bono, atque Ordinis noſtri Seraphici honori expedire iudicaui, vt præfati Sermones & Exhortationes de nouo ad Religioſorum & Sæcularium profectum hic prælo mandentur de licentia eorum quorum intereſt. Actum in Conuentu noſtro Fratrum Minorum Mechliniæ 30 Ianuarij Anno 1651.

FR. IACOBVS de RIDDERE
Miniſt. FF. Min. Prouinæ.
infis. Germaniæ.

A P-

APPROBATIO PVBLICI CENSORIS.

SErmones & exhortationes Monaſticæ à R. P. F. Laurentio Portel, Ordinis FF. Minorum, magno iudicio & eruditione concinnati, ad mores formandos vtile ſunt: nihil verò continent Catholicæ fidei aut bonis moribus contrarium. Quare meritò pro ſecunda vice typis euulgabuntur. Actum 16. Frebrarij 1651.

Guill'. Bolognino S. Th. L.
Can. & lib. Cenſor Antuerp.

IN-

Digitized by Google

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ QVI HOC LIBRO PRÆCIPVE EXPLICANTVR.

Fol. folium; col. columnam: p. principium; m. medium; f. finem columnæ ſignificat.

Ex Geneſi.

2 POſuit illum in paradiſo, vt operaretur, & cuſtodiret illum. fol. 89. col. 1. & ſequ.

4 Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? fol. 115. col. 4. p.

8 Coruus egrediebatur, & non reuertebatur. fol. 45. col. 1. p. & fol. 248. col. 1. m.

12 Egredere de terra tua, & de cognatione tua, &c. fol. 156. & ſequent. late.

13 Ne quæſo ſit iurgium inter me, & te, & inter Paſtores meos, & Paſtores tuos. fol. 77. col. 4. f.

14 Da mihi animas, cætera tolle tibi. fol. 18. col. 3.

16 De ædificatoribus turris Babylonis, vide fol. 25. col. 2. & f. col. 3. & 4.

18 Deſcendam, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint. fol. 119. col. 1. & fol. 34. col. 2. p.

19 Nec ſtes in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. fol. 37. col. 2. f.

20 Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum tuorum. fol. 162. per totum ſermon.

21 Creuit puer, & ablactatus eſt, fecitque Abraham grande conuiuium. fol. 151. & ſequentibus late.

22 Tolle

Digitized by Google

22 Tolle filium tuum quem diligis, Iſaac. fol. 61. col. 2.
27 Iſaac intendens benedicere Eſau, quid ſignificet. fol. 12. col. 1.
28 Vidit Iacob ſcalam &c. late. fol. 141. & ſequent.
Ibidem. Votum vouit, dicens; ſi dederit mihi panem, &c. late fol. 146. & ſequent.
31 Die, nocteque æſtu vrebar, & gelu. fol. 4. col. 1.
34 Turbaſtis me, & odioſum me feciſtis Chananæis. fol. 127. col. 1.
37 Accuſauit fratres ſuos de crimine peſſimo. fol. 116. col. 1. m.

Ex lib. Exodi.

5 Non do vobis paleas. fol. 246. col. 1. p.
10 Cuncti greges pergent nobiſcum; non remanebit ex eis vngula. fol. 44. col. 2.
23 Si videris aſinũ odiẽtis te iacere ſub onere, &c. fol. 115. col. 3
23 Fac nobis Deos qui nos præcedant. fol. 3. col. 3.
28 De tunica ſacerdotis oculata. fol. 71. col. 3.
34 De claritate vultus Moyſi, ignorabat quod cornuta eſſet facies, &c. fol. 163. col. 3.

Ex lib. Numer.

11 Domine mi Moyſes, prohibe eos. fol. 7. col. 45. & eodem cap. Quid æmularis pro me? fol. 77. col. 3.
9 Secundum motum, vel quietem nubis, filij Iſraël aut mouebant caſtra, aut ea ſiſtebant. fol. 3. col. 3.
11 Porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum. fol. 22. col. 4. p.
11 Ibi ſepelierunt populum, qui deſiderauerat. fol. 128. col. 4.
16 Num parum vobis eſt, quod ſeparauit vos Deus ab omni populo vt ſeruiretis ei? fol. 110. col. 1. m.
17 Inuenit germinaſſe virgam Aaron in domo Leui. fol. 24. col. 4.

Ex Deuteronomio.

5 Non declinetis neque ad dextram, neque ad ſiniſtram. fol. 99. col. 4.
28 Dabit tibi Dominus cor pauidum, & animam conſumptam mœrore, & erit vita tua quaſi pendens ante te. fol. 251.

Digitized by Google

Index locorum ſacræ Scripturæ.
fol. 251. col. 2. f.

Ex lib. Ioſuæ.

Tulit aliquid de anathemate, i Achan. fol. 121. col. 4. & ſequentibus.

Ex lib. Iudicum.

3 Aioth ambidexter, &c. fol. 32. col. 3. p.
9 Ierunt ligna vt vngerent ſuper ſe Regem. fol. 13. col. 3 p.
11 Reuerſa eſt ad Patrem, fecitque ei ſicut vouerat, &c. An vere occiderit illam? fol. 226. col. 1. & 2.
18 Deos meos, quos mihi feci, tuliſtis, & dicitis; quid tibi eſt? fol. 199. col. 3.

Ex lib. 1. Regum.

2 De puero ſacerdotis tollente carnem fiſcinula. fol. 30. col. 1.
2 Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus: ſi autem in Dominum, &c. fol. 114. col. 1.
6 Vaccæ ibant mugientes, & pergebant in directum, & non declinabant, &c. fol. 82. col. 4. f.
10 Mutaberis in virum alium. fol. 32. col. 2. m. & ſequent.
12 Vtrum bouem cuiuſquam tulerim, aut aſinum, &c. fol. 30. col. 1.
15 Melior eſt obedientia quam victimæ. fol. 56. col. Et ibid. Non parcas ei, & non concupiſcas ex rebus ipſius aliquid. fol. 60. col. 2. Et ibid. Quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, &c. fol. 92. col. 3.
17 Non poſſum ſic incedere quia non vſum habeo. fol. 145. col. 2.
18 Quis ego ſum, &c. vt fiam gener Regis? fol. 184. col. 2. m.
24 Propitius ſit mihi Dominus, non faciam hanc rem Domino meo Chriſto Domini. fol. 85. col. 1.

Ex 2. Regum.

6 De Oſa percuſſo, & quare. fol. 113. col. 4. & fol. 114.
16 & 17 De ſolicitudine Achitophel, & Abſalonis. fol. 10. col. 4. m.
18 De capillis Abſalon, quibus ſuſpenſus eſt. fol. 50. col. 2.
23 Percuſſit leonem in diebus niuis. fol. 243. col. 3.

Index locorum ſacræ Scripturæ.

Ex 3. Regum.

1 De throno Salomonis. fol. 25. col. 1. & 2.

Ex 4. Regum.

4 Incubuit ſuper puerum, & poſuit os ſuum, &c. fol. 34. col. 2. m.
4 De baculo miſſo per puerum Eliſæi, & non viuificante, fol. 3. pag. 2. & 3. & ſequent. & fol. 21. col. 3. m.
5 De donis datis à Naaman famulo Giezi. fol. 28. col. 4.

Paralypomenon.

1 Paralyp. 29. Ad deaurandos parietes templi. fol. 278. col. 2. m.

Ex lib. Eſther.

2 Præcepit Eunucho vt accelerarет mundum muliebrem, fol. 183. col. 3. p.
24 Cum depoſuiſſet veſtes, &c. omnia loca in quibus antea lætari conſueuerat crinium laceratione compleuit, fol. 46. col. 3. & ſequentibus late.

Ex libro Iob.

1 Tonſo capite corruens in terram, &c. fol. 48. col. 4. f.
6 Qui timent pruinam, irruet ſuper eos nix. fol. 47. col. 4. m.
6 Ambulabunt in vacuum, & peribunt. fol. 181. col. 3. m.
7 Habui menſes vacuos, & noctes laborioſas numeraui mihi. fol. 124. col. 1. & 2.
17 Putredini dixi, pater meus es; ſoror mea, & mater mea vermibus. fol. 229. col. 2. f.
28 Sapientia vbi inuenitur? Abyſſus dicit, non eſt in me, &c. fol. 194. col. 2.
29 Iuſtitia indutus ſum, oculus fui cœco, & pes claudo. fol. 33. col 2. & ſequent.
34 Regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. fol. 15. col. 4.
38 Quaſi pannis infantiæ obuoluerem, circumdedi illud, &c. fol. 182.

Digitized by Google

fol. 182. col. 4. f.
41 Corpus eius (id eſt, Antichriſti) quaſi ſcuta fuſilia compactum ſquamis, &c. fol. 244. col. 4. f. Ibidem: Cor eius indurabitur tamquam lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus. fol. 245. col. 1. f.

Ex Pſalmis.

1 Et erit tamquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. fol. 182. col. 2.
2 Et nunc Reges, intelligite, ſeruite Domino in timore. fol. 5. col. 3.
13 Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor. fol. 262. col. 3. f.
17 Populus quem non cognoui, ſeruiuit mihi in auditu auris, &c. fol. 123. col. 1. f. & 2.
19 Exultauit vt gygas ad currendam viam. fol. 65. m.
21 Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ, à conturbatione hominum. fol. 40. col. 2.
23 Qui non accepit in vano animam ſuam. fol. 90. col. 2. m.
38 Paſſer inuenit ſibi domum, &c. fol. 50. col. 1. f.
45 Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella, &c. fol. 232. col. 2. m.
49 Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. fol. 228. col. 1. m.
50 Peccatum meum contra me eſt ſemper. fol. 11. col. 2. & fol. 251. col. 3.
52 Quoniam Deus diſſipauit oſſa eorum, qui hominibus placent. fol. 11. col. 2, m.
62 Deus, Deus meus ad te de luce vigilo, ſitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea. fol. 94. col. 2.
65 Holocauſta medullata offeram tibi. fol. 53. col. 4. m.
67 Mons Dei, mons pinguis, mons coagulatus. fol. 37. col. 3.
68 Placebit Deo ſuper vitulum nouellum cornua producentem, & vngulas. fol. 36. col. 2. m.
71 Suſcipiant montes pacem populo, & colles iuſtitiam. fol. 77. col. 4. p.
75 Vouete, & reddite Domino Deo veſtro. fol. 51. & ſeq. late.
75 Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt, &c. fol. 181.

Digitized by Google

181. col. 4. p.
79 Vox tonitrui tui in rota. fol. 148. col. 2. m.
77 In omnibus his peccauerunt adhuc. fol. 244. col. 3.
79 Qui deducis velut ouem Ioſeph. fol. 252. col. 4.
101 Ne reuoces me in dimidio dierũ meorum. fol. 223. col. 1. f.
101 Factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. fol. 40. col. 4. & ſequentibus.
102 Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. fol. 43. col. 3.
103 Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ. fol. 12. col. 4. m.
106 Omnem eſcam abominata eſt anima eorum. fol. 90. col. 4.
108 Et oratio eius fiat in peccatum. fol. 95. col. 1. m.
118 Dormitauit anima mea præ tædio. fol. 91. col. 4. p.
118 Bonum mihi quia humiliaſti me. fol. 248. p.
118 Iuſtus es Domine, & rectũ iudicium tuum. fol. 261. col. 2.
124 Declinantes autem in obligationes adducet Dominus. fol. 83. col. 1.
133 Ecce quam bonum, & quam iucundum, &c. quoniam illic mandauit Dñs benedictionem, & vitam. fol. 74. col. 4.

Ex lib. Prouerbiorum.

9 Aquæ furtiuæ dulciores ſunt. fol. 126. col. 3. f & ſequent.
10 Sicut acetum dentibus, & fumus oculis; ſic piger ijs qui miſerunt illum. fol. 62. col. 3. f.
13 Venter autem impiorum inſaturabilis. fol. 144. col. 3. f.
17 Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis. fol. 117. col. 1. f.
22 Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. fol. 37. col. 1. f.
26 Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij; &c. fol. 8. col. 4. & ſequentibus late.
27 Melior eſt manifeſta correptio, quam amor abſconditus. fol. 117. col. 1. f.
31 Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo. fol. 108. col. 2. f.

Ex lib. Eccleſiaſtes.

1 Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. fol. 45. col. 4.
1 Hanc occupationem peſſimam dedit Deus filijs hominum. fol. 92. col. 1.

Digitized by Google

2 Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita ſunt ei. fol. 228. col. 4. p.
6 Inijce pedes tuos in compedes illius, & in torques illius collum tuum. fol. 53. col. p.
7 Noli eſſe iuſtus multum, neque plus ſapias quam neceſſe eſt, ne obſtupeſcas. fol. 99. & ſequent. late.
7 Ne impie agas multum, ne moriaris in tempore non tuo. fol. 211. col. 3. 4 & ſequent.
10 Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes, &c. fol. 16. col. 3. p.

Ex lib. Canticor.

1 Poſuerunt me cuſtodem in vineis, vineam meam nón cuſtodiui. fol. 5. col. 1.
1 Si ignoras te ô pulcherrima mulierum. fol. 165. col. 3. & ibid. Lectulus noſter floridus. fol. 167. col. 1. & 2.
1 Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes, ne vagari incipiam. fol. 174. col. 1. & ſequent.
2 Dilectus meus mihi, & ego illi. fol. 109. & ſequent.
3 Sexaginta fortes ambiunt lectulum Salomonis, qui ſint. fol. 97. col. 1. m.
3 Surgam, & circumibo ciuitatem, num quem diligit anima mea vidiſtis? fol. 192. pag. 2.
3 Videte Salomonem in diademate, quo coronauit illum, &c. fol. 235. col. 1. p.
4 Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles. fol. 239. col. 1. f. & ſequ. Et ibid. Dentes tui ſicut greges tonſarum. fol. 84. col. 4. Ibid. Sicut turris Libani quæ reſpicit contra Damaſcum. fol. 17. col. 2. f. Et ibid. Terribilis vt caſtrorum acies. fol. 96. col. 4.
7 Omnia poma noua, & vetera, dilecte mi, ſeruaui tibi. fol. 36. col. 3. & fol. 224. col. 1.
8 Et ducenti his qui cuſtodiunt fructus eius. fol. 137. col. 1. f.
8 Quis mihi det te fratrem meum ſugentem, &c. fol. 233. col. 1. f.

Ex lib. Sapient.

4 Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, &c. fol.

&c. fol. 225. col. 1. & 2.
6 Iudicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet. fol. 19. col. 4. f.
7 Quo, qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei. fol. 9. col. 1.
8 Attingit ergo à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter. fol. 141. col. 1. m.
9 Mitte illam, &c. vt mecum ſit, & mecum laboret. fol. 38. col. 2. m.
11 Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur. fol. 208. col. 3. f.

Ex Eccleſiaſtico.

7 Noli quærere fieri iudex ſi non vales irrumpere. fol. 31. col. 3. p.
7 Mādauit illis vnicuique de proximo ſuo. fol. 115. col. 2. & 3.
19 Amictus corporis, riſus dentium, & ingreſſus hominis enunciant de eo. fol. 104. & ſequent. late.
21 Qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, fecit mirabilia in vita ſua. fol. 81. col. 2. p.
21 Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris. fol. 118. col. 4. m.
33 Multam malitiam docuit otioſitas. à fol. 89. & ſequ. late.
33 Præcordia fatui quaſi rota carri. fol. 251. col. 2. p.

Ex Iſaia.

1 Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam. fol. 101. col. 2.
3 Dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis. fol. 15. col. 4. p.
3 Ambulauerunt extento collo, &c. auferet Dominus ornatum calceamentorum, &c. fol. 107. col. 2.
4 Qui ſperant in Domino mutabunt fortitudinem, aſſument pennas vt aquilæ. fol. 38. col. 3. p.
5 Expectaui vt faceret vuas, & fecit labruſcas. fol. 223. col. 4.
16 Emitte Agnum Domine dominatorem terræ. fol. 33. col. 1. f.
19 Tradam Ægyptum in manum Dominorum crudelium. fol. 39. col. 2. f.
30 Scribe ſuper buxum, &c. fol. 11. col. 1. & f. 17.
38 Dum adhuc ordirer, ſuccidit me. fol. 223. col. 2.
55 Quoniam multus eſt ad ignoſcendum. fol. 243. col. 2.

56 Canes

Digitized by Google

56 Canes muti non valentes latrare. fol. 19. col. 3. f.
60 Qui ſunt iſti qui vt nubes volant? fol. 66. col. 1. p.

Ex *Ieremia.*

1 Ecce conſtitui te ſuper gentes, vt euellas, deſtruas, ædifices, &c. fol. 30. col. 4. & ſequent. late.
2 Nunquid non iſtud factum eſt tibi, quia dereliquiſti Dominum Deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam. fol. 253. col. 1. f.

Ex *Threnis.*

3 Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua, &c. fol. 35. & ſequent. late. & fol. 224. col. 2. m.
3 Oculus meus deprædatus eſt animam meam. fol. 164. col. 1.
4 Obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij. fol. 75. col. 2. & 3.
4 Candidiores Nazaræi eius niue, nitidiores lacte. fol. 69. & ſequent.

Ex *Ezech.*

3 Speculatorem dedi te domui Iſraël. fol. 17. col. 3.
16 Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, &c. & otium ipſius. fol. 90. col. 3.
24 Væ paſtoribus Iſraël qui paſcebant ſemetipſos. fol. 4 col. 1. f.
37 Oſſa arida audite verbum Domini, & acceſſerunt oſſa ad oſſa, &c. fol. 78. pag. 2.

Ex *Daniele.*

4 Arbor Nabuchodonoſor exponitur. fol. 13. col. 4. f.

Ex *Abacu.*

1 Lacerata eſt lex, & non peruenit vſque ad finem iudicium. fol. 31. col. 3. f.
3 Domine opus tuum in medio annorum viuifica illud. fol. 224. col. 2. p. Et ibid. Ibunt in ſplendore fulgurantis haſtæ tuæ. fol. 249 col. 1. f.

Ex *Sophonia.*

3 Et ſeruient ei humero vno. fol. 38. col. 2. f.

Digitized by Google

Ex *Aggæo.*

1 Miſit eas in ſacculum pertuſum. fol. 181. col. 3. f.

Ex *Zacharia.*

2 Sileat omnis caro à facie Domini, quia conſurrexit de habitaculo ſancto ſuo. fol. 237. col. 1.

Ex 1. *Machab.*

1 Alexander diuiſit illis (id eſt, pueris ſuis) regnum ſuum cum adhuc viueret.

EX TESTAMENTO NOVO.

Ex Matthæo.

1 Apparuit in ſomnis ei, dicẽs; accipe puerũ, &c. fol. 254. col. 2.
3 Sic enim decet nos implere omnem iuſtitiam. fol. 56. col. 4. & fol. 57.
4 Non in ſolo pane viuit homo. fol. 114. col. 1. cum antecedentibus, & ſequent.
4 Supra pinnaculum tẽpli. fol. 25. col. 4. & fol. 26. col. 3. m.
5 Beati pauperes ſpiritu. fol. 193. col. 1. m.
5 Sic luceat lux veſtra coram hominibus. fol. 25. col. 2. m. & fol. 32. col. 1. & 2.
6 Nonne anima plus eſt quam eſca? fol. 129. col. 3.
6 Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire. fol. 2. col. 1. f.
8 Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. fol. 97. & ſequentibus late.
10 Et decem indignati ſunt. fol. 12. col. 2. f. & ſequent.
12 Colligebant ſpicas. fol. 4. col. 4. f.
16 Tibi dabo claues regni cælorum. fol. 20. col. 3.
18 Quis putas maior eſt in regno cælorum? fol. 1. col. 3. Ibid. Si te nõ audierit dic Eccleſiæ. à fol. 114. & ſequent. late. Ibid. Si oculus tuus ſcandalizat te, &c. fol 164. col. 2. cum antecentibus, & ſequent. Ibid. Quid faciam quia Dominus meus aufert à me villicationem. Vide initium Serm. Dom. 4. poſt Penthec. fol. 179. col. 2. & ſequ.
19 Ecce nos reliquimus omnia, &c. fol. 173. col. 2. & fol. 150. col. 1. multa in Euang. Abbatum, de Ecce nos reliquimus omnia. Ibid. Facilius eſt Camelum tranſire per foramen acus, &c. fol. 65. col. 1. f. & fol. 144. col. 3 m.

20 Qui

20 Qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus. fol. 1. & ſequent. late.
20 Dic vt ſedeant, vnus ad dextram, alius ad ſiniſtram. fol. 7. col. 4. Ibid. Poteſtis bibere calicem, &c. fol. 27. col. 2. m. & ſequent.
21 Publicani, & meretrices præcedent vos in regnum Dei. fol. 87. col. 4. m.
22 Non eſt tibi cura de aliquo. fol. 7. col. 4.
23 Væ vobis, circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proſelytum, &c. fol. 7. col. 2. Et ibid. Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi, &c. fol. 59. col. 3. & 4. & ſequent.
24 Abominationem ſtantem in loco ſancto. fol 13. col. 1. Ibid. Qui in agro eſt, non deſcendat tollere tunicam ſuam. fol. 133. col. 2. m.
25 Ornauerunt lampades ſuas. fol. 70. col. 3. cum antecedentibus, & ſequentibus.
26 Nam & loquela tua manifeſtum te facit. fol. 172. col. m.
27 Hoc eſt ager ſanguinis, & in ſepultura peregrinorũ fol. 226. col. 4. & fol. 22. Ibid. Mirabatur ſi iam obijſſet. col. 3.

Ex Marco.

3 Ecce mater tua, & fratres tui foris quærũt te fol. 80. col. 3. m.
6 Non licet tibi habere vxorem fratris tui. fol. 166. col. 3.
7 Ingreſſus domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere. fol. 72. col. 3. p.
Cap. vlt. Linguis loquentur nouis. fol. 172. col. 4. p.

Ex Luca.

1 Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitauit nos, oriens ex alto. fol. 2. & ſequentibus late.
1 Quoniam virum non cognoſco. fol. 55. col. 1. f. Ibidem. Ecce Ancilla Domini. fol. 62. col. 4.
2 Expectans conſolationem Iſraël. fol. 22. col. 3. p.
6 Erat pernoctans in oratione Dei. fol. 95. col. 1. f.
9 Aliud cecidit inter ſpinas, &c. fol. 26. col. 2. f. & fol. 49. col. 1. f. Et ibid. A ſolicitudinibus, &c. eod. fol. col. 4. & ſequent.
9 Vulpes foueas habent, filius autem hominis, &c. fol. 67. col. 1.

Digitized by Google

col. 1. m.
7 Aquam pedibus meis non dediſti,&c. fol. 123. col. 1. & 2.
10 Quis eſt meus proximus? fol. 233. col. 1. m.
13 Succide illam, vt quid terram occupat. fol. 224. col. 1. p.
14 Vxorem duxi, non poſſum venire. fol. 50. col. 3. & ſequ.
14 Qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, &c. fol. 64. col. 3. & ſequenti fol.
16 Mitte illum, habeo quinque fratres, &c. fol. 115. col. 4. f.
18 Oportet ſemper orare, & non deficere. fol. 93. col. 3. & ſeqq. late. Ibid. Putas inueniet fidē ſuper terram. fol. 22. col. 2. f. Ibid. Ieiuno bis in ſabbatho, decimas do. fol. 189. col. 4. Ibid. Quid tibi vis faciam? Domine vt videam. fol 220. col. 2. & 3.
22 Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. fol. 23. col. 3. m. Ibid. Ecce Sathanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticum. fol. 159. col. 3. p. Ibid. Beatæ ſteriles, & ventres qui non genuerunt. fol. 230. col. 1. & ſequentibus. Et ibid. Adhuc illo loquente cantauit gallus. fol. 54. col. 3.
24 Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita ingredi in gloriam ſuam? fol. 196. col. 3. p.

Ex Ioanne.

3 Tu es Magiſter in Iſraël, & hæc ignoras? fol. 249. col. 4.
1 Et Verbum caro factum eſt. fol. 230. & ſequent. late.
1 Tu quis es? &c. fol. 11. col. 3. m.
2 Quid mihi, & tibi eſt mulier? fol. 80. col. 2. & 3.
3 Rabbi qui erat tecum trans Iordanem, ecce hic baptizat, &c. fol. 75. col. 4. f. Et ibid. Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret. fol. 246. col. 2. & 3.
4 Meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me. fol. 5. col. 1.
8 Vos ex patre Diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere. fol. 198. col. 1. f.
10 Qui non intrat per oſtium, ſed aſcendit aliunde, fur eſt, &c. fol. 24. & ſeqq. late. Ibid. Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant. fol. 146. col. 1. 3. & ſequent.
12 Venit princeps huius mundi, &c. fol. 227. col. 4. m.

Digitized by Google

14 Ille vos docebit omnia,& ſuggeret vobis,&c. fol.14.col.4.
15 Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos. fol. 11. col. 3. p.
21 Diligis me plus his? fol. 14. col. 4. p.

Ex *Actis Apoſtolorum.*

4 Credentium erat cor vnum,& anima vna.fol.76. col.1.p.
5 Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilij, &c. fol. 173. col. 4.
7 Video Ieſum ſtantem à dextris, &c. fol. 202. col. 2. p. Et ibid. Dnra ceruice, &c. reſtitiſtis. fol. 245. col. 1. f.
Saulus adhuc ſpirans minarum, & cædis, &c. ibid. fol. 242. & ſequent.
14 Viri quid hæc facitis? & nos mortales ſumus. fol.76.col.2.p.
15 Viſum eſt ſpiritui ſancto, & nobis. fol. 23. col. 1. m.
20 Attendite vobis, & vniuerſo gregi, &c. fol. 17. col. 2. per totum ſermonem.
20 Ecce ego alligatus ſpiritu vado Ieruſalem, quæ in ea ventura ſint mihi ignorans. fol. 147. col. 3.
26 Inſanis Paule. fol. 193. col. 4.

Ex Epiſtola ad Romanos.

1 Sapientibus, & inſipientibus debitor ſum. fol.32. col.2. f.
2 Nomen Dei per vos blaſphematur inter gentes. fol. 117. col. 3. & ſequent.
6 Quem ergo fructum habuiſtis tunc in illis in quibus nunc erubeſcitis? fol. 245. col. 4.
7 Quis me liberabit de corpore mortis huius? fol. 231. col. 1. p.
8 Vanitati enim creatura ſubiecta eſt non volens. Ingemiſcit, &c. propter eum qui ſubiecit eam in ſpe, &c. fol. 189. col. 2. m.
13 Nemini quidquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis. fol. 77. f.
14 Regnum Dei non eſt eſca, & potus; ſed iuſtitia, &c. fol. 86. col. 1. Ibid. Et qui non manducat, manducantem non iudicet.
16 Deus conterat Satan ſub pedibus veſtris velociter. fol. 247. col. 4. & fol. 220. col. 1. m.

Digitized by Google

Ex 1. Epiſt. ad Corinthios.

1 Obſecro vos vt idipſum dicatis, & non ſint in vobis ſchiſmata. fol. 73. pag. 2. & ſequent. late.

3 Lac vobis potum dedi, non eſcam. fol. 153. col. 2. p.

4 Spectaculum facti ſumus mundo, & Angelis, & hominibus. fol. 128. col. 1. & ſequent.

6 Quare non magis fraudem patimini? fol. 78. col. 1.

9 Factus ſum Iudæis tamquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer. fol. 34. &c. col. 2. Ibidem. Qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet, &c. fol. 130. & ſequent.

10 Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt. fol. 131. & ſequent.

11 Quinquies quadragenas vna minus accepi. fol. 131. col. 2. m.

13 Charitas omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. fol. 27. col. 2. m.

15 Stimulus autem mortis peccatum eſt. fol. 229. col. 2. Et ibidem. Miſerabiliores ſumus omnibus hominibus. fol. 123. & ſequent. late.

Ex 2. ad Corinthios.

3 Nos vero omnes reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes, &c. transformamur. fol. 172. col. 3. m.

4 Momentaneum hoc, & leue tribulationis noſtræ. fol. 161. col. 3.

5 Nolumus ſpoliari, ſed ſuperveſtiri. fol. 44. col. 1.

6 Tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes. fol. 183. col. 1. f.

11 Inſtantia mea quotidiana, & ſolicitudo omnium Eccleſiarum. fol. 22. col. 2. m.

Ibidem. Æmulor enim vos Dei æmulatione, deſpondi enim vos, &c. fol. 136. & ſequentibus late.

Ex Epiſt. ad Galatas.

2 Gentiliter viuis, cogis gentes Iudaizare. fol. 10. col. 2. p.

Digitized by Google

6 Vos qui ſpirituàles eſtis huiuſmodi inſtruite. fol. 87. col. 3. f. & fol. 33. col. 1.

Ex *Epiſt. ad Epheſios.*

2 Propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos Deus. fol. 232. col. 2.
4 Ego Paulus vinctus in Domino. fol. 53. col. 3.
6 Rectores tenebrarum harum. fol. 53, col. 3. m.

Ex *Epiſt. ad Philippenſes.*

2 Hoc enim ſentite in vobis, ſemetipſum exinaniuit. fol. 237. col. 2. m.
2 Factus obediens vſque ad mortem. fol. 57. col. 2. m.
3 Propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror vt ſtercora. fol. 253. col. 4.

Ex *Epiſtola ad Coloſſenſes.*

3 Expoliantes veterem hominem cum actibus ſuis. late, & Theologice. fol. 41. & ſequentib.

Ex 1. *Epiſtola ad Theſſalonicenſes.*

4 Rogamus vos vt abundetis magis, &c. fol. 124. pag. 2. & ſequent. late.

Ex *Epiſtola* 1. *ad Timoth.*

2 Mulieres in habitu ornato cum verecundia. fol. 105. col. 3. p.
6 Eſt autem quæſtus magnus pietas cum ſufficientia. fol. 213. col. 3. & 4.

Ex 2. *ad Timoth.*

3 Semper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes. fol. 45. col. 1. m.
4 Argue, obſecra, increpa, &c. fol. 33. col. 1. f. & 2.
4 Coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus, &c. fol. 92. col. 3. m.

Ex Epiſtola ad Hebræos.

5 Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo. fol. 24. col. 3. f.

13 Obedite

Digitized by Google

13 Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. fol. 56. & ſequent. late.

Ex Epiſtola 1. Petri.

2 Sicut modo geniti infantes, &c. lac concupiſcite. fol. 155. col. 2. & ſequent.

5 Forma gregis ex animo. fol. 18. col. 1. m.

Ex 1. Epiſtola Ioannis.

3 Ipſi de mundo ſunt, ideo de mundo loquuntur. fol. 111. col. 4. m.

5 Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, &c. ſpiritus, aqua, & ſanguis. fol. 131. col. 3. p.

Ex Epiſt. Canon. Iacobi.

1 Si quis autem putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, &c. fol. 83. pag. 2. & ſequent. late.

Ex Epiſtola Iudæ Apoſtoli.

Non eſt auſus inferre blaſphemiam. fol. 85. col. 2.

Ex lib. Apocalypſi.

2 Scio opera tua, &c. ſed habeo aduerſum te pauca; &c. fol. 119. pag. 2. & ſequent. late.

12 Draco traxit ſecum tertiam partem ſtellarum. fol. 8. col. 2. f.

14 Cantabant Canticum nouum, quod nemo poterat dicere, &c. fol. 69. col. 4. m.

14 Nomen patris ſcriptum in frontibus ſuis. fol. 166. col. 2. & 3.

INDEX

Digitized by Google

INDEX PRÆDICATIVVS, SEV RES IN LIBRO CONTENTÆ AD SERMONES OCCVRRENTES APPLICABILES.

Dominica Aduentus Domini.

QVantum ſancti homines olim procurauerint aduentum Chriſti Domini in carne, qui his Dominicis celebratur, fol. 234. col. 4. m. Ex D. Bern. quem vide citato ibi loco.

In die iudicij virtualiter, faciet Deus vnam conſequentiam, & dicet vnum, Ergo fol. 45. col. 4. & fol. ſequenti.

Leuate capita veſtra Hoc ſpecialiter dicetur iuſtis ibi gaudentibus, ac Religioſis. Si enim iuſti ibidem non fuerint læti, & gaudentes miſerabiliores ſunt omnibus hominibus, etiam Mauris. fol. 123. col. 3. & 4.

Dominica 2. Aduentus

Mittens duos ex Diſcipulis, ait illis, &c. Conſtat alias Ioannis diſcipulos æmulatos eſſe pro Ioanne, eo quod Chriſtus Dominus baptizaret, & plus erant affecti ad Ioannem, quam ad Chriſtum. Ioannes ergo illos mittit ad Chriſtum, vt Chriſto Domino plus adhæreant, & nõ æmulentur, ſeu homini puro non plus adhæreant, & ſchiſmata faciant. fol. 77. col. 3. f. & pro eodẽ intẽto videbis totã exhortationẽ tertiã.

Dominica 3. Aduentus.

Tu quis es. Volebant deferre prælaturam Ioanni, vt illum ſibi obligarent: & ſic hodie multi faciunt. fol. 11. col. 3. p. cum antecedentibus, & col. 4.

Digitized by Google

In vigilia Natiuitatis Domini.

Duo integri ſermones habentur de calenda.fol.230.&ſequen. & præterea ad hoc myſterium explicandum, vide optime dictum Auguſtini fol.186.col 4.m.& fol.187.

In feſto ſancti Stephani.

Quoties volui congregare filios tuos, & noluiſti. Poteſt agi de illis qui reſiſtunt diuinis inſpirationibus, de quo fol.244.col.4. m.& fol.ſequentibus. Tunc adde antecedentia, fol.243. de peccatore non ceſſante & vide fol.248.col.2.

In feſto Sanctorum Innocentium.

Et noluit conſolari quia non ſunt. De parentibus lugentibus filios inceſſanter, maxime ſi filij intrant Religionem, vel ſancto propoſito inhærent, quales fuerunt hi innocentes, fol. 151.col. 4. & tunc vide antecedentia, & ſequentia.

Accipe puerum, & matrem eius. Cum ſcilicet paulo ante puerũ viderent decantatum ab Angelis, & à Regibus adoratum: nunc vident ad tales anguſtias redactum. Deus enim iuſtos nec labores continuos, neque gaudia continua ſinit habere: ſed miſcet, modo gaudia, modo labores dando, & facit velut telam vitam noſtram. fol.173 col.1.& ſequentibus.

Quid ſignificet id quod D. Auguſt ait de his infantibus, ſunt pignora creata, non credita fol.151. vbi ſupra.

In Epiphania Domini.

Integer ſermo habetur de hoc feſto, fol.191. & ſequentibus.

Præterea, ibi *per aliam viam reuerſi ſunt in Regionem ſuam;* dic, ſinamus nos duci à Deo, & nos illi committamus, ipſe enim curam habebit de nobis, pro hoc vide ſermonem in conuerſione ſancti Pauli, quando ille reſpondit, *quid me vis facere*, & Deus deducit illum velut ouem Ioſeph, & oues ad paſcua. fol.252.col.3. & ſequentibus fol. vide etiam fol.250. col.3.p.

Dominica infra octa. Epiphaniæ.

Integer ſermo habetur. fol.197.pag.2.& ſeqq. late.

Quid

Quid eſt quod me quærebatis,&c. De abnegandis parentibus, & conſanguineis fol.80.col.2.f. & col.3.

Et erat ſubditus illis. Deus ſcilicet hominibus, ſapientia diuina Fabro,&c. Mirum exemplum obedientiæ, fol.59. pag. 2. ex Diuo Bernardo.

Proficiebat ſapientia,& ætate,& gratia,&c. Quomodo hoc intelligatur Theologice & quid inde diſcendum ſit. fol.202. col.4. f. & fol.203. vide etiam de augmento in virtutibus. fol.125.& ſequentibus.

Dominica 4. poſt Epiph.

Habeo ſub me milites,& dico huic vade, & vadit,& alij veni,& venit. Vide miram, & celerem obedientiam militum,non tardant,non excuſant,&c. Talis debet eſſe obedientia,maxime in Religioſis, cæca,celeris, non diſcutiens &c. vide multa alia de obedientia, fol 56. & ſequentibus exhort.5. & 6. Et prætereа fol.59. col 1.p. vbi dicitur ex iure Canon. quod ſecure poteſt miles obedire in bello dubio ſuo principi,imo quod tenetur.

Dominica 5. poſt Epiph.

Venit inimicus homo, & ſuperſeminauit cizania. De cizanijs, ſeditionibus,ac ſchiſmate in cõmunitatibus contra pacem illarum,late diſputatur tota exhortatione nona,fol.73.pag. 2. & ſequentibus folijs.

Dominica in Septuageſima.

Quid hic ſtatis tota die otioſi, fol.89.& ſequentibus late per totam exhortationem, & fol.92.col.2.

Murmurabant aduerſus patremfamilias. De vitio murmurationis, Theologice,& moraliter fol..83.tota exhort.11.

Dominica in Sexageſima.

A ſolicitudinibus & diuitijs ſuffocantur. Quantum ſæculares propter hæc omnia ſolicitentur, & inquietentur, vide primo fol.40.col.2.f.& col.3.& 4. & fol.181.col.3.& fol.212. col.3.& 4.

De fructu centeſimo,vide fol.181.& ſequentibus.

Digitized by Google

Quomodo diuitiæ pungant, & retardent à cælo, fol. 65. col. 3. & ſequent.

In tempore tentationis recedunt, vel, ibi *ſuffocantur*. De illis qui bona deſideria concepta facile deponunt, vide fol. 44. col. 4. & fol. 49. de rana, & coruo. & fol. 204. col. 3. cum antecedentibus, & ſequentibus.

Dominica in Quinquageſima.

Quid vis vt faciam tibi? Multi ſubditi friuole obedientes volunt ſic à prælatis mandari, & rogari: vel obedire in ijs quæ ſubditi tantum volunt fol. 60, col. 3. ex Bernar.

Domine vt videã. Non ſe reſignauit in Diuinã voluntatẽ, cũ petitio noſtra per illam debeat regulari, fol. 220. co. 2. & .3. &c.

Feria 6. poſt Cineres.

Diligite inimicos veſtros. De cauſa, & motiuo quod habent Chriſtiani diligendi ſe præ alijs, fol. 74. col. 1. & ſequẽtibus.

Cum facis eleemoſynam, &c. Vide pro eleemoſyna aliquid, fol. 65. col. 1. f. & col. 2. Et magnum exemplum de illius efficacia contra peccata, fol. 216. col. 2. & ſequentibus.

Diligite inimicos veſtros. Homines habentes odium erga proximos ſuos, diuiſi ſunt, & tanquam oſſa extra iuncturam ſuã, & ad hãc debent accedere. vide fol. 78. pag. 2 Et tũc videbis à principio totam exhortationem nonam contra ſchiſmata.

Dominica 1. Quadrag.

Supra pinnaculum templi. Quid nam hoc ſit, vide fol. 25. col. 4. f. & fol. 26. col. 3. m. & ſequentibus.

Quomodo vincendæ ſint tentationes, & difficultates, fol. 204. & ſequentibus.

Cui comparetur Diabolus tentans, fol. 39. col. 2. & 3. vide etiam fol. 160.

Non in ſolo pane viuit homo. fol. 214. & 213.

Vt tentaretur à Diabolo. Si in deſerto tot ſunt tẽtationes, quid erit in mundo? De multis laqueis, & tẽtationibus mũdi vide fol. 47. col. 1. & ſequent. & quomodo fugiendæ, ibidem. Et ſerm. 4. Dom. poſt Penth. §. Non hos imitatur, ex. D. Ier.

In montem excelſum valde. Vide differentiam inter Deum, & Diabolum. Hic petit ab hominibus in hac vita dura, & laborioſa,

borioſa, non tamen hic retribuit niſi parum, in alia vita retribuit duriſſima. Deus è contra, hic petit à nobis parua, & facilia, vt hic retribuat multa, & in cælo maiora. Vide hoc fuſe tractatum fol. 215. & ſequentibus ſerm. Dom. 2. Quadrag.

Cur Chriſtus Dominus non ſit tentatus hodie in particulari contra caſtitatem, ſicut multi Sancti in deſerto tentati fuerunt? fol. 17. col. 3. & 4. Et vide totam exhortationem, maxime fol. 71.

Tentatur præ cæteris hominibus otioſus, iſque à multis Dæmonibus: at laborans tentatur ab vno ſolo Dæmone, fol. 91. col. 4.

Dic vt lapides, &c. & poſtea eſuriit. In Chriſto Domino fuit veriſſima fames & eſuries: at aliquando in nobis Diabolus facit famem fictam, & ſitim falſam. fol. 132. col. 2. t. Tunc vide fol. 131. col. 4. quomodo ſaturati facilius vincantur, & tententur. cum aliis ibidem.

Feria 4. poſt 1. Dom. Qadrag.

Volumus à te ſignum videre. Peſſimus modus petendi, volumus, non curando ſi ſit voluntas Dei, &c. fol. 220. co. 2. & 3.

Generatio mala ſignum quærit. Nolebant credere niſi viſo miraculo vel ratione, quod vituperatur à Sanctis, vide in ſermone ſanctiſſimæ Trinitatis, fol. 187. col. 4. p. ex D. Bernard. Et tunc vide antecedentia.

Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? De relinquendis parentibus, & conſanguineis, fol. 79. tota exhortatione decima ſuper illa verba, ſinite mortuos ſepelire mortuos ſuos.

Feria 6. poſt Dom. 1. Quadrag.

Tolle grabatum tuum & ambula. Hæc portatio grabati figurat quaſi poſt remiſſionem peccati (à quo iſte languidus etiam ſanatus eſt probabiliter) figurat inquam ſatisfactionem ſacramentalem hodie iniunctam, & implendam, in qua pœnitentes debent eſſe humiles, & ſubiecti ſicut iſte languidus. Pro hoc vide fol. 251. col. 4. & 252.

Dominica 2. Quadrageſimæ.

De hac Dom. habentur duo ſermones integri; primus à fol. 168. &

Digitized by Google

168.& ſequentibus. Secundus à fol.215.& ſequentibus. Et vltra ibi contenta, quanta homines faciant pro vana gloria aſſequenda, vide fol. 02. & col.1. & 2. cum antecedentibus & ſequentibus. Quid ergo debēt facere pro vera gloria hodie prælibata? vide etiã pro eodẽ intento fol.135. col.1.m. & ſeqq.&.fol.158.col.1.ex Chryſ.& fol.194 col.2.& 3.

Feria 3. poſt Dom. 2 Quadrag.

Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Cum Deus permittat malos prælatos eligi in Eccleſia Dei.fol.15.col.3. & 4.& .fol.16.

Quæcunque dixerint vobis ſeruate, & facite. De obedientia erga prælatos,& eius ſecuritate, vide late tota exhortatione 5.& 6. à fol.56.& ſequentibus.& fol.60.col 4 Et quod aliquando meretur ſubditus obediendo in re quæ de ſe eſt peccatũ mortale ſi id ſubditus omnino ignoret.fol.58.co.1 Etquod neque malis prælatis detrahendum ſit,fol.85 per totum.

Feria 4. poſt Dom. 2. Quadrag.

Poteſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum. Appetitum vehementẽ gloriæ vanæ retundit acerbitate calicis: ad modum Matrũ infantes ablactantium acerbitate fellis, vel abſcynthij. Vide de hoc remedio lãte, à fol. 1.ſerm.1.&.ſeq.folijs.

Vnus ad dexteram, alius ad ſiniſtram. Ambas manus volebat principi, ſeu prælato ligare apponendo ſingulis, ſingulos filios. fol.7.co 4. prælatus vero debet eſſe liber, ibi cum antecedentibus & ſequentibus, & ambidexter vt Aioth.fol. 32. col.3.

Quod hi duo diſcipuli in collegio humilitatis honores appetebant. fol.127.col.1.

Poſſumus. Quanta poſſit,& ſufferat ambitio .fol.216.& 217.& fol.26. col.2. & ſeqq.& fol.17.col.2.

Vnus ad dextram &c. Quam fœdo ſit in domo aliena, (Eccleſia ſcilicet) intromittere ſe, vel arripere officia ad libitum, cum ſint expectanda à Deo, fol. 15.

Dic vt ſedeant. Vide modum petendi, Dic hoc eſt potius imperare quam petere, ſic petunt aliqui hodie.fol.220.col. 1. & 3.& ſequentibus.

Et decem indignati ſunt. Et quare non ſunt indignati vndecim, audientes

Digitized by Google

dicentes quod vnus futurus eſſet proditor, quemadmodum hodie indignati ſunt decem de duobus procurantibus honores.fol.12.col.2.3.& ſequentibus. & fol.127.col.2.

Feria 5. poſt Dom 2. Quadrag.
De Diuite & Lazaro.

Fili recordare Mirũm eſt quod Abraham ſanctiſſimus,damnatum iã diuitem vocet filium; & homo viuens adhuc,proximum ſuum viuentem vocet diabolum aliquando. Dic de amore proximi,vt in feria 6. poſt cineres. Et de amore Dei erga nos,vt in ſermonibus calendæ,& feria 2. poſt Penth.

Rogo te vt mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres,& cæt. De zelo curandi de ſalute proximi,maxime in viſitationis tempore à prælatis iniunctæ, fol.115. col.4. & tota ibi exhortatione 17.

Canes lingebant vlcera eius. Mira patientia eius fuit in tolleranda infirmitate. Exemplum huius rei mirabile vide fol. 147.col.2.in quadam fœmina Romana nomine,Bona.

Sabbato poſt 2. Dominicam Quadrag.
De filio prodigo.

Vt paſceret porcos. Et proinde quaſi porcorum ſeruus factus eſt.Sed multo vilior ſeruus efficitur peccator, diaboli ſcilicet,& tot vitiorum quot habet.Vide optime ex D.Ambr. fol.149.col.3.cum antecedentibus,& ſequentibus.

Et de inquieto ſtatu illius in paſcendo grege porcorum inquietiſſimo vide ſermon. Dominicæ 4.poſt Penth.poſt initium,& fol.146 col.1.

Et nemo illi dabat. Diabolus qui illi tot dura iniungebat, tam parũ illi dabat,vt nec ſiliquas daret: dic de duris,& multis à Diabolo nobis iniunctis,vt æterna tormenta inferat Et è contra,quã parua à nobis poſtulet Deus,vt det vitã æternã, fol.117.col.1.m cum antecedentibus,& ſequentibus.

Prodigus ad ſe reuerſus eſt Deo iuuante per labores, & afflictiones temporales.fol.248.& ſeq.

Ibo ad Patrem. Deus vt miſereatur noſtro modo loquendi induit varias perſonas,patris,matris,paſtoris,&c. Et proinde multus eſt ad ignoſcendum etiam filio prodigenti omnia fol.243. col.2. & 3.

Domi-

Digitized by Google

Dominica 3. Quadrag.

Si autem Sathanas in ſe ipſum diuiſus eſt,&c. Dæmones ad inuicem non rixantur, neque habent odium, vt hic innuitur. Dic quam fœdum erit Chriſtianos inter ſe odio diuidi, & ſeditionibus. De hoc vide tota exhortatione nona in qua agitur de ſchiſmate.

Feria 3. poſt 3. Dominicam.

Si te non audierit dic Eccleſiæ. De obligatione denunciandi prælatis in viſitationibus, fol. 114. pag. 2. & ſequentibus.

Feria 4 poſt 3. Dominicam Quadrag.

Quare Diſcipuli tui,&c. Erant Diſcipuli Chriſti Domini primi Religioſi Eccleſiæ. Et Phariſæi ſæculares illos accuſant in minimis. Hoc etiam hodie faciunt vt plurimum ſæculares, taxant Religioſos in minimis, vel aliquando ſine cauſa, vel ſi taxant in magnis, nõ aduertunt ſæculares quod Religioſi homines etiam ſunt, fol. 161. col. 1. & 2. Vide etiam in ſerm. Dominicæ 23. poſt Penth. 6. Dixi hactenus. Vide etiam fol. 211. col. 1. & 2. & fol. 227. col. 2. & 3.

Feria 6. poſt 3. Dominicam Quadrag.
De Samaritana.

Primo hæc mulier vocabatur Photina, & poſtea fuit ſancta, & martyr. fol. 216. col. 2. p.

Da mihi bibere. Quam parum ab illa petierit Dominus, vt illi daret multa plura in hac vita, & in æterna, vide fol. eodem à principio ſermonis.

Mirabantur quod cum muliere loqueretur. Vide exemplum de vitando ſcandalo in materia caſtitatis, & occaſionum, & circumſpectione ibi adhibenda, maxime à perſonis Eccleſiaſticis. fol. 72. p. 1.

Circa interrogationes factas ab hac muliere, & dilationes friuolas, dic quod peccator non debet dilatare, nec diſcurrere, & quod contritio ſtatim habenda eſt. fol. 220 col. 1. & 2. Et folio 247. col. 3. 4. & ſequentibus.

Meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit me. Prælati

cibus

Digitized by Google

cibus præcipuus ſunt animæ. De corporali vero cibo non debet eſſe ſolicitus, fol.5. col.1.

Sabbato poſt 3. Dominicam Quadrag.

Digito ſcribebat in terra. Çum eſſent iſti ſacerdotes legis illorum peccata iuxta aliquos doctores ſcripſit Dominus in terra, modo tamen ſecreto vt illi ſoli intelligerent, non vero circumſtantes, quia ſçilicet ſacerdotibus etiam malis magna reuerentia exhibenda eſt, fol. 87. col.3. & 4.

Feria 4. poſt 4. Dom. Qadrag.

Alij dicebant, quia hic eſt: alij autem nequaquam, ſed ſimilis eius eſt. Quomodo peccator conuerſus, debet in omnibus mutari, vt ſit ſui diſſimilis quo ad antecedentia. fol.172. col. 2. cũ antecedent. & ſequen.

Iam enim conſpirauerant Iudæi vt ſiquis eum confiteretur Chriſtum, extra Synagogam fieret. Iſti Phariſæi vexillum erigebant contra Chriſtum Dominum, & milites contra illum conuocabant. Sic faciunt multi peccatores qui gentẽ congregant contra Deum. Hi ſunt præ alijs, hæretici, ſcandalum dantes, & ſimiles vt erat Paulus ante conuerſionem ſpirans contra Chriſtum Dominum, vide fol. 246. col.4. & ſeq.

Feria 6. poſt 4. Domin. Quadr. de Lazaro.

Quod maius miraculum ſit conuerſio Pauli, quam ſuſcitatio Lazari, vide fol.243 col.1.

Lazare veni foras. De difficultate qua peccator conuertitur, & de reſiſtentia illius, vide ſupra in feſto Sancti Steghani, ſeu fol. 243.

Dominica Paſsionis.

Et Dæmonium habes. Hi non recte ferebant reprehenſiones Chriſti Domini, & proinde indignabantur. Vide de non acquieſcentibus reprehenſionibus, fol.118. col.2. & ſequent.

Non ne benedicimus nos, & cæt. Signum eſt quod hoc ipſum iã antea dixerint: videlicet in çuratione ſurdi, & muti, *In Beel-*

zebub eijcit Dæmonia. Vide repetitionem, & continuationem peccati, & quomodo non ceſſant. Pro hoc vide quæ dicuntur de Paulo adhuc ſpirante minas & cædes, & non ceſſante. fol. 244. & 245.

Feria 4. poſt Dominicam Paſsionis.

Et hyems erat. De frigore peccatorum quo impediuntur operari vide de accidia idem cauſante, quæ eſt tædium ſpirituale ad bene operandum impediens. fol. 90. col. 3. cum antecedentibus & ſequent.

Feria 5. in Cæna Domini.

Cœpit lauare pedes. Opera humilia propter Deum ſuſcepta, non faciunt hominem abiectum, ſed illum exaltant, fol. 235. col. 1. f. cum antecedent. & ſequent.

Exemplum enim dedi vobis & cæt. De exemplo prælatorum, & aliorum: vide fol 3. col. 4. m. & fol. 10. col. 1. & 2. & fol. 12. & 13.

Quod ego facio tu neſcis modo, ſcies autem poſtea. Sinamus nos duci à Deo gubernante, etiam in laborioſis, id enim nobis conuenit. fol. 253. col. 1. & ſeq.

Feria 2. poſt Paſcha.

Nonne hæc oportuit pati Chriſtum & cæt. Exponitur locus Theologice. Et quam parum homines faciant pro gloria æterna: & quã multum pro vana, & terreſtri gloria, fol. 169. col. 2. & tunc vide anteced. & ſequentia. Et fol. 145. col. 3.

Dominica 2. poſt Paſcha.

De Paſtore bono & de Mercenario, vide quinque primos ſermones in celebratione capituli. Omnes enim agunt de hac materia. Vide etiam in Indice Rerum, verbo Prælatus, & fol. 18. col. 3.

Pro die Aſcenſionis.

Linguis loquentur nouis. Peccator conuerſus debet loqui diuerſo modo ab illo, quo antea loquebatur. Si enim linguã, & mores non mutat, timendum eſt, quod non ſit perfecte conuerſus. fol. 172. cum præcedentibus.

Pro

Digitized by Google

Pro feſto ſacratiſſimo Penth.

Sermonem meum ſeruabit, id eſt legem. Quod fuerit beneficium Dei erga nos, dare nobis legem monſtrantem facienda à nobis, vide fol 52. col. 2. f. cum antecedent. & ſequentibus.

Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio. Vide fol. 57. col. 2.

Pacem relinquo vobis. De bono pacis, & de malis ſchiſmatum, vide à fol. 73. tota exhortatione 9.

Venit princeps huius mundi. Quare diabolus dicatur princeps mundi. fol. 227. col. 4. m. cum antecedentibus.

Feria 2. poſt Penth.

Vt filium ſuum vnigentum daret. De beneficio Incarnationis in qua Pater dedit filium, habes duos ſermones in vigilia Natiuitatis Domini; & omnia ibi contenta poterunt huc applicari, Maxime contenta in ſermone 2. per totum & in principio illius. Et citata ſupra in vigilia Natiuitatis, ſeu fol. 234. col. 2. & fol. 236. col. 1.

In feſto ſanctiſſimæ Trinitatis.

Integer ſermo habetur à fol. 185. & ſeqq.

In feſto Corporis Chriſti.

De difficultate in credendo hoc myſterio, demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare non poſſe, vide fol. 186. col. 4. m. ex Auguſtino ad Voluzianum. Et quod ibi dicitur circa myſterium Incarnationis applica ad hoc myſterium cum dictis ibidem fol. 187. de fortitudine fidei.

Vide etiam fol 214. dicta Epiphanij, Proſperi, & Auguſtini, & applica ad ſatietatem panis iſtius. Vide etiam fol. 271. col. 4. & ſeqq. fol. pro ornatu decenti ſanctiſſimæ Euchariſtiæ.

Domin. 2. poſt Penth. ſiue infra oct. Coporis Chriſti.

Vxorē duxi, & ideo non poſſum venire. De excuſationibus, impepimentis, & oneribus coniugatorum quo ad virtutis exercitia, vide late. fol. 50. col. 3. & 4. & fol. 110. col. 1. & 2. & fol. 139. & ſeqq. & fol. 170. col. 2. & ſeq. & fol. 219. col. 3. & 4.

Dominica 3. poſt Penth.

De paſtore quærente ouem vnam. Vide aliquod ex D. Bernar. fol. 109. col. 3. cum antecend. & ſeq.
Vide etiam fol. 22. col. 4. m. & ſequentibus.

Dominica 4. poſt Penth.

Sermo integer habetur à fol. 179. & ſeq. vide ibi.
Poteſt etiam quæri cur iſta nauis non ſit hodie paſſa tempeſtatem? Et hoc ex abſentia Iudæ. Dic de ſocietate malorum ex D. Ambroſ. fol. 221. col. 3. cum antecedent. & ſeq.
Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Poteſt agi de vita ſæcularium, & mundanorum, qui vt plurimum habent menſes vacuos, & vitam ſine fructu, quod vt plurimum non habent Religioſi, fol. 124. col. 1.

Dominica 8. poſt Penth.

Quid faciam quia Dominus meus aufert à me villicationem. Non patiebatur auferri à ſe occaſionem inquietudinis: aliqui enim inquietantur ſi quieti ſunt. Vide à fol. 179. & ſeq.

Dominica 10. poſt Penth.

Ieiunio bis in Sabbato, decimas do & cat. Non ſatis eſt ad ſalutem ſeruare duo vel tria mandata: ſeruanda ſunt omnia: alias nihil prodeſt. fol. 190. col 3. & ſequent. Vide etiam fol. 102 col. 1. & ſeq. & cur Phariſeus ſe non viderit vt Publicanus. Vide fol. 255. col. 4. Vide etiam fol. 268. col 3. & ſeq. quomodo peccator & ſe debet deprimere, & aliquando in ſpem erigere.

Dominica 12. poſt Penth.

Protulit duos denarios. Et quodcumque ſuper erogaueris & cat. Quæ ſint opera ſuper erogationis, & de non facientibus vltra legem. Vide fol. 197. & ſequent Et fol. 228 col. 3. & 4.
Quis eſt meus proximus. Hic eſt Chriſtus Dominus, & proinde frater noſter, de quo honore vide fol. 232. & 233.

Dominica 15. poſt Penth.

Filius vnicus Matris ſuæ. De hoc adoleſcente poteſt conſiderari,

detari, quot impedimenta habuerit vt moreretur libens, paratus ad mortem, & maturus in virtutibus: erat enim vnicus, adoleſcens, forte nobilis & diues, vt patet ex turba copioſa illum commitante. De quibus omnibus impedimentis ad bene moriendum (non dico mortuum eſſe extra gratiam.) Vide Sermonem totum infra in Domin. 23. poſt Penth. de puella nobili filia principis, & vnica & cæt.

Dominica 21. poſt Penth.

Videntes conſerui & cæt. venerunt, & narrauerunt Domino ſuo. Quod iſti conſerui ſignificent Angelos, & quod ſit officium Angelorum id eſt ſanctum, denunciare prælatis in viſitatione defectus publicos, & bona intentione: vide fol. 116. col 1. m cum omnibus antecedent. & ſequent.

Tunc vocauit illum Dominus. Quod audiendus ſit Reus, & mature ferenda ſententia fol. 119. col. 1. & 2.

Serue nequam. Quam vilis ſeruus ſit quiuis peccator, & quot Dominorum mancipium, fol. 149. col. 3 ex D. Ambroſ.

Et debitum dimiſit ei. Dimiſit Rex iniuriam propriam, ſiue debitum proprium, & noluit dimittere iniuriam ſeu debitum proximi. Sic Deus in remittendis proprijs iniurijs benignus eſt: at in vindicandis iniurijs proximi eſt acerrimus. Et nos è contra debemus eſſe zelantes de iniurijs factis Deo. In noſtris vero condonandis, debemus eſſe benigni, fol. 249. col. 4. cum præcedentibus.

Dominica 23. poſt Penth.

Sermo integer habetur, à fol. 222 pag. 2. & ſequentibus folijs.

Dominica 24. poſt Penth.

Qui in tecto eſt non deſcendat tollere aliquid de domo ſua, & cæt. De illis qui in via perfectionis poſiti retrocedunt, fol. 133. col 2. cum antecedent. & ſequentibus & fol. 129.

Et Lucas hoc loco facit mentionem de uxore Loth. de qua vide fol. 171. cum antecedent. & ſequent.

Digitized by Google

PRO FESTIS SANCTORVM.

Pro feſto Sancti Andreæ.

At illi continuo relictis retibus ſecuti ſunt eum. Inſpirationi diuinæ, ſeu vocationi ſtatim ſine dilatione obſequendum eſt, & non interponendæ excuſationes, fol. 247. & 248.

In conuerſione Sancti Pauli.

Copioſus ſermo habetur de iſta conuerſione, circa hiſtoriam Actor. 9. ſiue Epiſtolam Miſſæ, à fol. 241. pag. 2. & ſequent. Pro Euangelio vero. *Ecce nos reliquimus omnia*, vide infra in communi Abbatum.

Vide etiam aliquid, pro his verbis: *Domine quid me vis facere?* fol. 60.

In purificatione B. Mariæ.

Expectans conſolationem Iſrael. De zelo boni communis vide fol. 22. col. 2. & ſequentibus.

Et timoratus. Videri poteſt tract. de ſcrupulis, à fol. 256. & præcipue fol. 264. col. 2. f. & ſeqq.

Nunc dimittis ſeruum tuum. Cupiebat ſenex finire vitam: Nunc vero quantum omnes nos procuremus dilatare vitam, & recuſemus mortem, fol. 223. & ſeqq. & fol. 225. col. 3. & ſeq. Vide etiam quanta faciunt homines proiſt laborioſa vita, fol. 135. col. 1. & fol. 194. col. 2. f. & col. 3.

In feſto Sancti Ioſeph.

In ſomnis apparuit ei dicens. Multis hominibus Deus in ſomnis multa, & grandia reuelauit, quando ſcilicet de terra non cogitabant, ſed clauſos habebant oculos corporales. Cum enim oculos corporales aperimus, nihil videmus cæleſte; cum vero hos claudimus, & aperimus mentales, cæleſtia videmus. fol. 254 col. 4. cum anteced. & ſeqq.

In Annunciatione B. Mariæ.

Quomodo fiet iſtud. Quomodo pro voti impletione recuſabat eſſe Matrem Dei, ſi voto præiudicaret. De obſeruatione voti, fol. 55. col. 1.

Virum

Digitized by Google

Virum non cognoſco. Ideſt iuxta pios doctores, virginitatem 207. Et quando Deipara votum virginitatis emiſerit. fol. voui. col.3.

Spiritus Sanctus ſuperueniet in te. Quod aliàs Eccleſia cantat, *Conceptus eſt de Spiritu Sancto*: Dic quod etiam virgines ſuo modo concipiunt de Spiritu Sancto: conceptus ſcilicet ſanctos, & pios formando, & prolem pariunt ſpiritualem, fol.167.col.1.m.& ſeqq.

Ecce ancilla Domini. In his verbis, & obediuit, & humiliauit ſe. Obedientia enim eſt ſocia humilitatis, fol.62.col.4.

In Inuentione ſanctæ Crucis.

Nicodemus Princeps Iudeorum, & cæt. Erat homo iſte nobilis, & litteratus vt patet ex hoc Euangelio. Creditur etiam quod fuerit diues: ſunt tria impedimenta ad ſequendum Chriſtum Dominum, & ideo venit noctu, & tardum ſe oſtendit ad cognoſcendas res fidei. De his impedimentis habes primo, fol.249.col.4. cui ſimilis fuit Paulus, & ibi dicta applica ad hoc intentum. Vide etiam ver. diuitiæ, & in Dominica ſexageſimæ, & ver. ſæculares.

In die Sancti Petri Apoſtoli.

Tibi dabo claues: Cur has claues, ſeu Pontificatum ſum: non dederit Ioanni vel Iacobo, qui, iuxta aliquos Doctores, erãt conſanguinei Chriſti Domini? fol.20.col.3.& ſequent.

Tibi dabo claues. Hæ ſunt duæ. Vna aurea altera argentea, ſicut pinguntur in Italia in imagine D.Petri, & quid hoc ſignificet? fol.32.col.4.

In feſto S. Mariæ Magdalenæ.

Hæc pænitens capillis tergens pedes Domini, afflixit ſe in re quam magis antea æſtimabat: in his enim plus æſtimatis conſiſtit pænitentia.fol.48.col.3.& 4. & ibi alia.

De lachrymis fundendis pro peccato, vide 199. per totum.

Aquam pedibus meis non dediſti, & c. omiſſus erat Phariſeus, & ſe reputabat magis domeſticum de domo Dei. Sæpe enim illi qui tales ſe reputant negligẽtiores ſũt in obſequio Dei quam ſæculares, idque ex confidentia fol 122.col.4. & 123.

Quæſiuit hæc ſancta hodie Chriſtũ D. non habens reſpectum ad honorem ſeu hominum dicta. fol.191. & 194. applica.

Vide

Vide etiam initium ſermonis in conuerſione ſancti Pauli: aliquid ad hoc Euangelium.

In Aſſumptione Beatæ Mariæ.

Habetur ſermo integer. fol. 210. & ſequentibus. & præterea,

Martha, Martha ſolicita es. Vide notata in Dominica Sexageſimæ de ſolicitudinibus hominum, ſeu fol. 40. col. 2. f. & ſequentibus. & fol. 126. col. 2. & 212. col. 3.

Vide etiam de vita actiua, & contemplatiua in ſermone Natiuitatis B. Mariæ, fol. 206. & ſequent.

In feſto ſancti Bartholomæi.

Erat pernoctans in oratione Dei. De oratione ſemper habenda, & quomodo ſit habenda, & alia circa illam. fol. 93. & ſequentibus late.

In Natiuitate B. Mariæ.

Habetur ſermo integer, fol. 203. pag. 2. & ſequentibus late.

In feſto ſancti Michaelis Archangeli.

Aduocans Ieſus paruulum. Quomodo Chriſtus D. opponens humilia retundat appetitum honoris fol. 1. & ſeq. late.

Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum. De occaſionibus malis vitandis, fol. 81. col. 1. & ſeqq. vide etiam fol. 47. per totum. & fol. 73. col. 1 & 2. vide etiam Indicem rerum ver. Occaſiones.

Niſi efficiamini ſicut paruuli. Oportet enim ſanctos aliam doctrinam, & aliud lac ſugere, ſicut faciunt paruuli, vt aſſequantur ſcientiam Dei, toto ſermone tertio, de profeſſione Monachi: maxime à fol. 153. & ſeq. late.

Et de ſcandalo oculorum actiuo, & paſsiuo, vide late fol. 163. & fol. 164. toto illo ſermone, & fol. 180. col. 3 p. de fugiendis occaſionibus.

In feſto Patris noſtri Franciſci.

Iugum meum ſuaue eſt. Cum iugum Religioſorum ſit grauius, eo quod ſe obligant pluſquam ad legem ordinariam: eorũ iugum eſt ſuauius iugo ſæcularium ob multa auxilia Dei. Et hoc ſeruit ad probandam ſuauitatem iſtius iugi. Vide fol. 13. col. 2. & ſeq. & fol. 39. & 40.

In confirmationem quod Chriſti D. iugum, ſeu lex ſit ſuauis.

olim

Digitized by Google

olim baptizatis poſt baptiſmum dabatur lac,& mel,& ſignificaretur ſuauitas legis cui ſe ſubmittebant. fol. 155. col. 4. ex Tertulliano. Vide etiam pro eadem ſuauitate,ſeu requie. fol. 52. col. 2. cum anteced. & ſeq. & fol. 173. col. 2. 3. & 4.

In feſto Omnium Sanctorum.

Beati pauperes. De paupertate vide à fol. 65. & 66. & quod ſola paupertas quaſi martyrium ſit. fol. 193. col. 1. & ſeq.

In communi vnius Martyris.

Si quis venit ad me.

Qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus De hoc vide à fol. 64. & ſequent. tota exhortatione 9.

Non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, &c. Vide à fol. 79. & fol. 83. & ſequent. tota exhortatione 10.

Omnes qui vident incipiant illudere ei. Dic de illis qui in via virtutis retrocedunt à bono propoſito. fol. 101. col. 1. & 2. & ſequent.

Et qui non baiulat crucem ſuam. De cruce tollenda poſt Chriſtum. fol. 224. col. 2. & 3.

De eodem vno Martyre.

Nolite arbitrari, &c.

Non veni pacem mittere, ſed gladium. Vide fol. 142. col. 2. & ſequent. Et de illis quæ relinquenda ſunt. vide à fol. 156. pag. 2. & fol. ſequent.

De eodem vno Martyre.

Nihil opertum, &c.

Nihil opertum quod non reueletur, &c. Vide fol. 71. col. 2. & ſequent.

De communi plurimorum Martyrum.

Deſcendens Ieſus de monte, &c. Quare Apoſtoli adhuc montem aſcenderint, & non turbæ. fol. 170.

Digitized by Google

Pro communi Confeſſ. Pontificum.

Homo peregre proficiſcens, ibi, *fodit in terram*, *& abſcondit pecuniam Domini ſui.* Omnes alij laborauerunt, & fructus fecerunt in virtute. Iſte noluit meliorari. De ijs qui non curant in via Dei proficere, ſed ſtare, vide totam exhort. 12. maxime fol. 90. & fol. 143. col. 4 f Et fol. 122. & 124. & 125.

Pro Doctoribus.

Vos eſtis ſal terræ. De bono prælato, & obligatione illius habes 5. ſermones in principio pro celebratione capituli, maxime 5. & fol. 32. Et pro ſale infatuato vide fol. 12. col. 4. & fol. 13.

Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis. Dic de illis qui volunt obedire in paruis & non in magnis. fol 60. col. 3. & 4.

Videant opera veſtra bona, &c. Quod Religioſi, & magis Prælati ſunt ſpectaculum totius mundi, quod omnium oculi intuentur. fol 127. & ſequent.

Pro Confeſſore non Pontifico.

Nolite timere puſillus grex, vendite quæ poſſidetis, &c. De paupertate voluntaria, vide fol. 64 & ſequent. totam exhortationem ſeptimam.

Pro alio Euangelio *Homo nobilis abijt.* De illo qui mnam recepit, & repoſuit in ſudario nolens operari, vide ſupra in Euangel Con eſſ. Pontif. De accipiente talentum, & recondente in terra, quia ambo coincidunt.

In communi Abbatum. Ecce nos reliquimus omnia.

Reliquimus omnia. Quod non fecerunt magni Sancti legis veteris. Et proinde Sancti legis nouæ vt plurimum fuerunt ſanctiores, & maiores quam Sancti legis veteris, & cur? fol. 146. & ſequent.

Reliquimus omnia. Etiam exemplo colubri vſque ad pellem abijcientis vt renouetur; & alia ad hoc intentum, vide fol. 40. & 44.

Et relin-

Digitized by Google

Et relinquenda ſunt cum lætitia. fol. 48. col. 4. & fol. 49. & 64. 66.

De modo perfectiori relinquendi omnia. fol. 121. Et de præmio propoſito omnia relinquenti. fol. 125. col. 1. & 2. & fol. 126. Et quod omnia relinquere ſit ſignum prædeſtinationis. fol. 144.

Vide etiam pro hoc Fol. 121. col. 2. f. & 3. & 4.

Pro Euangelio Virginum.

Decem virginibus, lampades ſuas. Virginitas, & caſtitas ſunt quaſi vitrum, delicatæ virtutes etiam in minimis periclitantur, & aſſimilantur albedini, & cur. fol. 70. & ſequentibus maxime. fol. 72. & fol. 163.

Et in laudem virginitatis vide multa fol. 136. & ſequentibus folijs. Et in Indice rerum, verbo Virginitas, & verbo Monialis.

Digitized by Google

INDEX RERVM PRINCIPALIVM, QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

A

AAronis virga cur fronduerit præ cæteris aliorum Sacerdotum? fol. 24. col. 4. f. & ſequent.

Aaron cur non punitus ob vituli permiſſionem, & murmurationem? fol. 87. col. 2. & 3.

Ablactatio infantium olim quando fiebat, & quid ſignificabat? fol. 151. & ſequent. late.

Abſalon quanta paſſus eſt vt aſſequeretur infernum? fol. 216. col. 4.

Africa cur dicatur parens nouitatum? fol. 232. col. 1. f.

Abſtinentia à cibis quantum neceſſaria? fol. 131. col. 4.

Abſtinere ſæpe à licitis debemus. fol. 130. col. 4.

Accidia proprie quid ſit ſeptimum ex capitalibus vitijs. fol. 90. col. 3. & ſequent. cum antecedentibus.

Adulterium quantum Ægyptij execrarentur. fol. 166. col. 2.

Amens poteſt eſſe aliquis in vna tantum materia: & mentis compos in cæteris omnibus. fol. 257. col. 4.

Alexander Magnus qualem ſucceſſorem moriens deſignauit. fol. 14. col. 1. p.

Albedo caſtitatis ſignum, & quare? fol. 69. col. 3. & ſequentib.

Ambitio quid ſit? fol. 27. col. 3. Eſt appetitus magis in nobis prædominans, quam cæteri. fol. 2. pag. 2. Quomodo illam Deus reprimat. fol. 1. Quid pariat. fol. 16. col. 1. Eſt mater ſchiſmatum. fol. 76. col. 2. m. & ſeqq. Vide etiam de illa fol. 28. & fol. 217. col. 4. Et verbo, Honor. Et in Religioſis plus abominanda. fol. 2. col. 4. & fol. 127. col. 1. m.

Amor diuinus cauſat in nobis ſobriam inſaniam. fol. 193. col. 4. Fuit gluten, quo mediante, vnitum eſt Verbum humanitati. fol. 231.

Digitized by Google

fol. 231. col. 3. & 4.

Amoris humani exceſſus, id eſt *eſtremos*, taxantur: & in hac vita puniuntur. fol. 208. col. 1. & ſeq.

Amor fratris carnalis in fratrem quantus ſit, & forte maior quam patris in filium. fol. 73, col. 4. & fol. 74.

Amicorum defectus difficile cognoſcimus. fol. 20. col. 4. f. & fol. 21.

Anima quomodo myſtice habet cutem, carnem, & oſſa? Ex Bern. fol. 160. In aliquibus hominibus eſt tantũ loco ſalis. fol 90. col. 2.

Angeli cur alati pingantur. fol. 62. col. 1. & diſcalciati. ibid.

Animalia magis armantur à natura, quam homo. fol. 94. col. 1.

Amicitiæ ſæcularium cum Monialibus maxime taxantur. fol. 113. col. 2. & ſeq. & fol. 166. col. 3. & 4.

Apis Deus Ægyptiorum, qualis, & quomodo eligebatur in Deum. fol. 7. col. 3.

Apoſtoli etiam ante confirmationem in gratia nunquam notati de vitio inhoneſto. fol. 72. col. 1.

Attentio in horis Canonicis quotuplex, & qualis. fol. 97. col. 3. & ſeq. & vide etiam fol. 260. & 261.

Auguſti Cæſaris dictũ ad filiam honeſte ornatam. fol. 105. col. 1. f.

Aues, & feræ carniuoræ viuentes. ſ. ex rapina, non viuunt gregaliter, ſeu aſſociatæ, vt nõ carniuoræ, & quare? fol. 76. col. 2. & 3.

Ariolus proprie quid ſit. fol. 63. col. 3.

Arbor lotus quid apud antiquos. fol. 50. col. 1.

Arbor ſcientiæ boni, & mali in paradiſo ad quid? fol. 57. col. 1.

Aurea vaſa, & opera quæ, & quot fuerint in templo Salomonis. fol. 278.

B

BAculus paſtoralis quid ſignificet habens tres partes. fol 31. col. 2. & ſequent.

In Baptiſmo cur fiat expreſſa mentio ſanctiſſimæ Trinitatis? fol. 187 col. 4. & ſequent. fol.

D. Bernardus latronem damnatum ad ſupplicium habitu Religionis induit. fol. 226. col. 3.

Bona, fœmina Romana mirabilem patientiam habuit in graui morbo. fol. 147. col. 2. p.

Bonorum temporalium iactura quomodo toleranda? fol. 49. col. 1. & 2. & fol. 199 col. 3.

Digitized by Google

Buxus lignum quid ſignificet? eſt apibus nociuum. fol. 11. col. 1.
Bruta etiam eligunt meliorem rectorem ad ſe gubernandum. fol. 6. col. 2.

C

IN Calicibus olim ouis pingebatur ſuper humeros Chriſti Domini, & cur? fol. 22. col. 4. m.
Canis Cerberus ſopitus offa, quid ſignificet? fol. 19. col. 4. p.
Canem vnum ſingulis annis cur Romani crucifixum ducerent per plateas Romæ? fol. 19. col. 2. f. & ſequent.
Capillorum attonſio quid ſignificet in Moniali, &c. fol. 48. & ſeq. & fol. 133. col. 3.
Catoblepa animal, oculos peſtilentes deprimit, ne perimat alia animalia. fol. 164. col. 3. m.
Catonis Magni dictum circa ſtatuam Romæ oblatam. fol. 26. col. 1.
Caput humanum in multis excedit omnes alias partes corporis. fol 6. col. 1.
Caſtitatis laudes, fol. 69. & ſeq. late. Eſt quaſi vitrum delicata. fol. 70. col. 2. Ad ſui conſeruationem liberam requirit. Et multam circumſpectionem. fol. 71. col. 2. & 72. col. 4. Pro illa conſeruanda quid fecerint aliquæ fœminæ? fol. 73. col. 1. & 2.
Charitas aliquando plus aſſequitur quam ſcientia. fol. 14. col. 4.
Chorus vnde dictus, & modus canendi in illo alternatiue: & quomodo Diabolus ab illo Monachos auertit? fol. 96. col. 3. & 97. col. 3. p.
Chriſtus Dominus cur de caſtitate in deſerto non ſit tentatus? fol. 70. col. 3. & 4. Cur tam ſæpe probauerit ſe eſſe verum hominem. fol. 231. col. 2. Eſt noſter frater, & proximus. fol. 232. col. 4. & ſequent.
Claues D. Petri quomodo pingantur in Italia? fol. 32. col. 4.
Coluber ſingulis annis pellem mutat. fol. 43. col. 1.
Conſolationes falſæ in Religioſis aliquando dari poſſunt. fol 126. col. 3. & 4.
Clericorum tonſura quid ſignificet? fol. 251. col. 3.
Coruus quid ſignificet? fol. 45. col. 2.
Conſcientiæ ſtimulus, & clamor quantum vrgeat? fol. 251. col. 2.
Crocodillus Deus Ægyptiorum, illorum filios ſi deuoraret, nullus pater querebatur. fol. 152. col. 2.

Curioſitas

Digitized by Google

Curioſitas quid ſit proprie, & quomodo à Religioſis vitanda in veſtitu, &c. fol. 134. & ſequentibus.

Curſoris officium in primitiua Eccleſia quid eſſet? fol 13. col. m.

D

DAuid reuerentia erga Saulem Regem malum. fol 85. col. 1. Ad templi fabricam vltra ligna, lapides, æs, & ferrum, in auro, & argento, ad minus reliquit duo mille octingentos milliones auri. Et iuxta aliquos Doctores, excedit hæc ſumma. fol. 272. pag. 2. exemplar templi ædificandi accepit à Deo diuinitus, & tradidit filio. fol 271. col. 4. p.

Denunciare prælatis in viſitationibus quantum, & quomodo obligentur ſubditi. fol. 114. & ſequent. late. Eſt officium Angelorum. fol. 116. & ſequent.

Deus procuraret fieri melior ſi id foret poſſibile: at eſt impoſſibile. fol 122. col 3. p. Deum eſſe creaturæ proclamant: ex illis tamen non colligitur clare quod ſit Trinus. fol. 185. & ſequent. Illum eſſe vnum quomodo naturaliter probetur ibidem. Deo quantum indigeamus. fol. 199. col. 1. & ſequent. Romani colebant triginta mille Deos: & illorum ludibria. fol. 184. col. 4.

Diaboli peccatum quod fuerit. fol. 203. pag. 2. Petit à nobis multa, & dura, & dat parua hîc, & poſtea infernum fol 215. & 216. Quantum terreatur, audito *Verbum caro factum eſt*. fol. 233 col. 2. & ſequent. Diabolus Monacho alapam impegit, eo quod non bene genu flecteret, audita voce; *Et homo factus eſt*. fol. 234. col. 3. Dæmones conuentum ædificarunt phantaſtice, ad hoſpitandos duos Fratres Minores. fol 233. col. 3.

Dignitates Eccleſiaſticæ ideo dicuntur *Dignitates*, vt dignioribus conferantur. fol. 13. col. 2. m.

Dina filia Iacob peccauit in curioſitate. fol. 134. col. 3.

Diues magis indiget quam pauper. fol. 183. col. 1. & ſequentib.

Diuitiæ nos impediunt ne Chriſtum ſequamur. fol. 65. & 66.

Dubium practicum, & ſpeculatiuum quid ſint? fol. 265 col. 4. & fol. ſequent.

Digitized by Google

E

ECcleſia cur non comparetur apum examini cum ſuo Rectore? fol. 3. col. 1.
Eleemoſynæ virtus mirabilis. fol. 216. col. 2. & ſequent.
Electores mali quibus rationibus ducantur vt plurimum. fol. 6. col. 4. Eligentes indignum ſæpius ab eodem affliguntur. fol. 11. col. 1. & 2. & fol. 16. col. 1. Eligo te vt me eligas eſt ſimonia. fol. 12. col. 2. Electores quantam diligentiam facere debent vt eligant meliorem. fol. 13. col. 4. Eligendus non ſolum melior, ſed optimus. fol. 14. col. 1. m Eligere indignum faciunt ſeditiones, & ſchiſmata. fol. 7. col. 1.
Eliam cur Deus ſeruet à tam longo tempore vſque ad tempus Antichriſti. fol. 22. col. 2.
Epiſtolæ tenor quam Dæmones ex inferno miſerunt ad malos Prælatos. fol. 23. col. 4.
Epiſtolas à conſanguineis miſſas quidam Religioſus non lectas combuſſit. fol. 80 col. 2. p.
Epiſtolæ Pauli ad Senecam, quæ circumferuntur, quam habeant authoritatem. Et è contra. fol. 111. col. 2.
Euæ curioſitas in videndo pomo vetito. fol 129. col. 4.
Exempla Prælatorum non ſolum mouent, ſed quaſi cogunt. fol. 10. col. 2.

F

FIdes noſtra quomodo ſit animoſa? fol. 187. col. 2. Vna eius littera, ſeu ſacræ Scripturæ littera, eſt vnus miles armatus. Ibid. col. 3. Nō debemus in rebus fidei claram rationem poſtulare. col. 4.
Filij cur dicantur pignora? fol. 151 col. 4. & ſequent.
Fœdus, & pactum quomodo antiqui inirent. fol. 150. col. 2. f. & 3.
Franciſcus Pater N. flagellatus à Dæmonibus, & cur? fol. 4. col. 3. & 4. Quomodo tria vota impleuerit. fol. 55. col. 3. Eius mira abſtinentia à cibo, & potu. fol 132. col. 1. Paupertati aliorum ſancte inuidebat. fol. 130. col. 4. f. Eius mira confidentia in Deo circa temporalia. fol. 143. col. 1. Olim vrbanitatis ſectator, poſtea mundo factus inſanus. fol. 193. col. 3. f. Ingens illius miraculum, quo hominem leproſum, laqueo ſuſpenſum, à lepra, & laqueo, & inferno tunc liberauit. fol. 244. col. 1. f. & 2. col.

Geneſius

Digitized by Google

G

GEneſius ſanctus, antea Mimus, & gentilis, quomodo repente factus Chriſtianus. fol. 243. col. 4. m.
Gubernare animas ars difficilior quam Theologia. fol. 5. col. 4.
Gulæ mala quot? fol. 132. & quibus modis committantur. Ibid.

H

HOnoris porta eſt virtus. fol. 24. col. & ſeq. Honor obtentus abſque meritis, non honor, ſed dedecus eſt. fol. 25. col. 2. m. & fol. 25. col. 1. m. & fol. 26. col. 3. & 4. Honor neglectus magis honorat. fol. 26. col. 1. f. Honoris Aſcenſus homini indigno laborioſus eſt. Ibid. col. 2. Ad honores multi non accedunt, ſed currunt. fol. fol. 27. col. 2. p. Illos contemnunt aliqui, maiorem honorem captantes. fol. 28. col. 2. f. De acquirentibus illos per donationem munerum. Ibid. col. 3. & 4. Acquiruntur ab aliquibus per ſordes. fol. 29. col. 1. Dandi ſunt fugientibus illos. col. 2.
Holocauſti ſacrificium quid continebat? fol. 218. col. 2.
Hæretici quid ſentiant de fundatoribus Religionum, Benedicto, Franciſco, & alijs. fol. 219. col. 2.
Homo nouus, & vetus: exterior, & interior quid ſignificent. fol. 41. col. 3. & 4. Quam varios ſtatus habet homo in vita corporali, & ſpirituali. fol. 124. col. 4. & 125.
Horas Canonicas perfecte dicere, eſt etiam ſemper orare. fol. 96. col. 1. & ſeqq. Ad illas olim confluebant etiam ſæculares de nocte. col. 4. Quæ attentio in illis dicendis requiratur. fol. 97. col. 3. Et vide tamen fol. 261. In illis dicendis Religioſi, maxime Minores habent aliqua indulta. fol. 98 col. 3. & 4. Defectus in illis commiſſos quomodo obſeruet Diabolus. Ibid col. 4. De ſcrupulis vitandis in illarum recitatione. fol. 260. & 261.
Humilitas ſub veſtibus delicatis, melior eſt quam ſuperbia ſub veſtibus aſperis. fol. 88. col. 1. p.
Hypocriſis Phariſæorum tangitur aliquo modo. fol. 102. col. 1. Vide etiam de Phariſæis. fol. 196. & 197.

I

IEphte votum indiſcretum fuit. Eius impletio nata ex nimio zelo, ſed indiſcreto. fol. 54. col. 3. & ſeq. Eius filia impleuit votum alienum, ad quod non tenebatur. Ibid. Quid fleuerit illo tempo-

Digitized by Google

tempore conceſſo. fol. 223. col. 3. Aliqui dicunt eam non fuiſſe realiter occiſam à patre, ſed oppoſitum tenendum. fol. 216. col. 1. & 2.

D. Ieronymus flagellatus à Dæmone, eo quod libros Ciceronis ſtudioſe legerit. fol. 134. col 3.

Incarnationis myſterium, fructus, & bona, late tractantur à fol. 230. & ſeq. In quo ſenſu dici poſſit maius beneficium nobis à Deo collatum. fol. 236. col. 1. & ſeq. Eſt opus viſcerum Dei. col. 4. & fol. 237. Coram illo ſilent omnia beneficia Dei. fol. 237. col. 1. f. Ante illam tres ſoles apparuerunt.

Interceſſiones in electionibus maxime cauendæ. fol. 21. col. 1. 3. & 4.

Inuidia proprie quid ſit. fol. 136. col. 3.

Intellectus quot modis poſſit aſſentiri alicui propoſitioni. fol. 256.

Iudicare celeriter non debemus. fol. 34. col. 3. & 4.

Iouinianus hæreticus licet matrimonium virginitati æquipararet, noluit nubere, ob ſola onera, & moleſtias matrimonij. fol. 230. col. 1.

Iulianus Apoſtata mortuus vt canis, & blaſphemans. fol. 149. col. m.

Iuuentus Deo oblata, acceptiſſima illi eſt. fol. 56. col. 2. & ſeqq.

Iſaac cur in ſacrificio fuerit à patre ligatus. fol. 205. col 3. Iſaac volens primogenituram dare Eſau, neglecto Iacob, id eſt, Iacob non vocans ad illam, quid ſignificet ſecundum Rupertum. fol. 12. col. 1. p.

L

LAbores multos tolerant homines vt magis laborent. fol. 135. col. 1. & fol. 194. col. 2. & 3. & 217. col. 2.

Labores continuos non permittit Deus ſanctis, ſed miſcet gaudia, fol. 173. col. 1. & ſeq. Sunt vincendi obfirmata facie, neque illis terga danda. fol. 204. f. & fol. ſeq. Sunt vſtio, & ſectio medicinales. fol. 248. col. 4. & fol. 249. A laboribus vitæ habet aliquando initium beatitudo. fol. 253. col 1. & 2.

Lac aliquando doctrinam ſignificat. fol. 153. col. 1. f. & ſequentibus.

Legem nobis dando Deus amorem oſtendit. fol. 52. col. 2. f. & ſeq.

Ex Lia potius, quam ex Rachaele cur Chriſtus voluerit carnem ſumere. fol. 206. col. 1. & ſeq.

Litteræ

Digitized by Google

Litteræ, ſeu litterati ſine virtute ſunt, ſicut moneta falſa. fol. 15. col. 1. m.

Loth ſanctus fuit in Sodomis, & in monte cum filiabus inceſtuoſus materialiter. fol. 122. col. 4. Sed non peccauit mortaliter, neque in vino, neque in inceſtu. 219. Secus dicendum de filijs.

Locus, & ſtatus, licet iuuent ad ſalutem, non tamen ſaluant, nec ſufficiunt. fol. 122. col. 4.

Lucernæ extinctæ fumus quantũ noceat. fol. 12. col. 4. f. & fol ſeq.

Luna cur aliquando maculoſa, & ſordida appareat, quod non habent cæteri Planetæ. fol. 82. col. 3. & 4.

Luxuria eſt ignominia. fol. 71. col. 1. p.

M

Mare quid exprobret negotiatoribus mundi. fol. 40. col. 3. Eſt etiam ſignum inquietudinis. fol. 228. col. 1. & 2.

Maria Virgo quando virginitatem vouit. fol. 207. col. 3. Quomodo Deus illam amauerit. fol. 209. col. 1 & 2. Quibus operibus occupabatur interdiu. fol. 211. col. 2. Eius paupertas. fol. 214. col. 2. Habuit illa ſola maiorem gratiam quam omnes Angeli, & homines ſimul ſumpti. ibid. col. 3. & 4. Eius domus Lauretana cur tranſlata ex terra ſancta in Italiam. fol. 234. col. 2. & 3. Stupendum miraculum edidit in vigilia ſuæ Aſſumptionis. fol. 214. col. 4 f. & ſeq.

Mater Neronis quid dixerit circa Imperium filio procurandum. fol. 2. col. 3. f.

Martyres aliqui fuerunt abſque ſanguinis effuſione. fol. 193. col. 2. Martyres incruenti ſunt Religioſi. fol. 120. col. 1.

Matrimonij onera, & iugum. fol. 110. col. 1. & 2. & fol. 50. col. 4. & fol. 2,0. col. 1. & 2. Quæ ſint illius bona ſubſtantialia. fol. 166. col. 4. & ſeq.

Michael Archangelus cur non maledixerit Diabolo cum quo fuit altercatus de corpore Moyſis. fol. 85. col. 2. f.

Miſſam audire quantum fructum afferat. fol. 233. col. 4.

Miſericordia Dei circa peccatores quanta ſit. fol. 243. col. 4.

Momiæ virginis gentilis quanta conſtantia. fol. 1 0. col. 3. & 4.

Monialis ouis attonſa, & cur. fol. 51. cum præcedentibus. Curioſe, & vane veſtita, taxatur. late à fol. 104. & ſeq. Monialium cum hominibus amicitiæ abominandæ. à fol. 109. & ſeq. Earum munuſcula

 nuſcula

nuſcula vana. fol. 111. col. 1. Monialis affinis S. Elzearij à carnis tentationibus liberabatur genu flexa circa lectum illius, & coniugis illius, quæ erat ſoror eiuſdem Monialis. fol. 158 col. 4. p. Monialis velum ad quid inſeruiat, late à fol. 16.. & ſequentibus, vbi multa de illo, Monialis oculos ſibi eruit ne amatori ſcandalum eſſent. fol. 164 col. 4. p. Monialis dicat ſemper ſe eſſe ſponſam Chriſti. fol. 165. col. 3. Mater Monialis eſt ſocrus Dei ſuo modo. Ibid. col. 4. & fol. ſeq. Et ſuo modo concipit bonos conceptus ex Spiritu ſancto. fol. 167. col. 1. & 2. Sit ſicut apis. Ibid. col. 3. & 4. Eſt quaſi Nurus Patris æterni. fol. 184. col. 2. Habet quaſi Angelos ſeruos. fol. 189. col. 4. Qua conſideratione clauſuræ anguſtias leuabit. fol. 211. col. 3. & 4.

Monialis Veſtalis grauiter accuſata, ex eo ſolum quod dixerit dulces eſſe nuptias, ſcribens hunc verſum: *Felices nuptæ: moriar niſi nubere dulce eſt.* fol. 138. col. 4. f. & 139.

Mortis aculeus quid ſit, & cur dicatur ſomnus. fol. 229. col. 1. & 2. Ad illam præparatio. fol. 248. col. f. & col. 3. Aliquando data à Deo in iuuentute eſt beneficium Dei, & cur. fol. 225. col. 1. & 2. etiam peccatoribus. Ibidem.

Mundus eſt Sodoma ardens. fol. 37. col. 2. f. & col. 4. p. Eius inquietudo qualis. fol. 39. col. 2. 3. & ſeq. Eius ſtrepitus non ſinit audiri Deum à nobis. fol. 228. col. 1. m. & fol. ſeq. Mundus muliebris, cur dicatur ornatus pertinens ad ornandam fœminam. fol. 183. col. 2. f. & 3.

Mulierum color in facie quis melior. fol. 104. col. 4. & 105. In calceamentis aliquæ poſuerunt litteras amatorias. fol. 107. col. 1. m.

Murmuratio proprie quid ſit, quantum malum, &c. à fol. 83. pag. & ſeq. late. Modi illius varij. fol. 86. col. 4. & 87. Quibus nominibus appelletur. fol. 88. col. 1. & alia ibidem. col. 2. & ſeq.

N

NAtura, ſeu voluntas obfirmata multum poteſt. fol. 38. col. 3. f. & 4.

Nazaræi prohibebantur pollui ſuper patre, aut matre mortuis. 83. col. 1. Sic ſint Religioſi ibi.

Nimietates, & ſingularitates, etiam in virtutibus vitandæ ſunt. fol. 99.

Digitized by Google

fol. 99. & ſeq. late.
Nouitates, maxime in Religione reſecandæ. fol. 103. col. 1. & ſeq.
Nobilitas ad prælaturam, eſt velut ſaccarum, & cur. fol. 15. col. 2. & 3. Et optimum ibi dictum ex gloſſ. Iur. Canonic.
Nouitij cuiuſdam mirum reſponſum circa aſperitates Religionis. fol. 47. col 3. & 4. Nouitius mutans veſtem quid ſignificet. fol. 42. col. 2. & ſeq. Cum habitu ſæculari debet deponere omnes affectus carnales, ibidem toto ſermone, illius membra, oculos, ſcilicet, pedes, &c. debet formare Magiſter Nouitiorum, ſicut facit vrſa filijs informibus quando naſcuntur, eos lambendo. fol. 172. col. 1.

O

Obedientia quid ſit. fol. 188. col. 4. f. & ſeq. vide etiam late fol. 56 & ſeq.
Obedientia eſt maioris meriti quam caſtitas, & paupertas: & quot virtutes concurrant cum illa ad actum obediendi. fol. 56. & ſeq. Obedire homini propter Deum, plus eſt, quam obedire Deo in ſe. fol. 56. col. 4. Obedientia eſt omnis iuſtitia. Ibidem & fol. 57. Abſque illa Religio non eſt ordo, ſed horror, & ſimilis inferno. fol. 57. col 4.
Obedientiæ ſecuritas fol 58. col. 3. Aliquando meretur ſubditus faciens id quod in ſe peccatum eſt, ſi ipſe omnino ignoret eſſe peccatum, & faciat bona fide. fol. 58. col. 1.
Obedientia debet eſſe generalis in omnibus, non in aliquibus tantum. fol. 60. Debet eſſe cæca, non diſcutiens, celeris. fol. 61. & ſequent. & fol. 157. col. 4. In fauorem eius facta miracula. fol. 63. col. 1. & 2. Quare ſit melior quam victima. fol. 149. col. 2. m. Inobedientiæ peccatum eſt veluti culpa Arioli, & cur. fol. 63. col. 3. & 4. Comparatur gladio Dionyſij. fol. 120. col. 2.
Obedientiæ labor quomodo mitigandus. fol. 189. col. 2. & 3. Eius magna retributio. ibid. Debet eſſe ſtella Religioſi. fol. 155. col. 1. & 2. In vilibus, & humilibus maxime cernitur, & æſtimatur. fol. 201. col. 3. & 4. Obedientiam ſubditorum quomodo Sancti antiqui probabant. fol. 220. col. 4. Obedientis perfecti deſcriptio. fol. 216. col. 3. & 4. Ad illam remunerandam Dæmones iuſſu Dei monaſterium phantaſticum ædificarunt. fol. 233. col. 3.

Digitized by Google

Occaſiones peccandi nimis vitandæ. fol. 81. col. 1. & ſeq. Sunt faſcinationes. fol. 225. col. 1. p.

Oculi corporales quot vanitates hauriant. fol. 164. col. 1. cum antecedent. & ſequent. Vt oculi ſpirituales videant, claudendi ſunt corporales. fol. 253. col. 3.

Odium inter fratres vterinos maius eſt quam odium aliorum hominum. fol. 74. col. 1. m. Odium ſuſpicatur peccatum vbi non eſt, & quærit nodum in ſirpo. Ab oppoſito facit charitas. fol. 218. col. 4. & fol. 219.

Officium ſanctæ Inquiſitionis adumbratum in Paulo cur, & quando. fol. 247. col. 2.

Officiis, & honoribus carere pro pœna reputant aliqui. fol. 2. col. 3. p.

Opera multa Deus nobis non præcepit, & aliqua non præcepta meliora ſunt quam aliqua præcepta. fol. 52. col. 1. & ſeq.

Opus à voto procedens, cæteris paribus eſt magis meritorium, etiamſi fiat cum triſtitia. fol. 53. col. 3. & 4. Operis meritum creſcit ex difficultate operis. fol. 137. col. 4. Opus bonum non deſerendum ob difficultates occurrentes. fol. 204. col. 2. f cum antecedent. & ſequent.

Orationis commendatio late à fol. 94. Illa indigemus ſicut cibo, & potu ibid. Cum quanta attentione facienda. ibid. 94. col. 4. & ſeq. Quomodo poſſit eſſe continua. fol. 95. & ſeq. Orationes iaculatoriæ quid ſint. col. 3. Facta in Eccleſia cæteris paribus magis impetrat. fol. 96. col. 2. m.

Origenes ne caſtitatem perderet, amiſit fidem: & quomodo ibi potuerit non peccare non conſentiendo. fol. 100. col. 3.

Otioſitas quanta mala pariat. fol. 89. & ſeq. late Eſt rubigo intellectus. fol 89. col. 4. f. & 90. Dicitur iniquitas Sodomæ. fol. 90. Eius remedium. fol. 91. col. 3. & ſequentib. Aliquando otium idem eſt, quod quies ſancta. fol. 212. col. 1. & ſequentib.

Quid ſit opinionem eſſe probabilem, vel tutam. fol. 264. col. 4. ex fol. ſeq. Opinio magis tuta poterit eſſe minus probabilis. Ibidem. Quando liceat ſequi opinionem minus probabilem omiſſa probabiliori. fol. 268. col. 2. & ſeq.

Pallium

Digitized by Google

P

PAllium Epiſcoporum quid ſit. fol. 22. col. 4. m.

Papæ, ſeu Summi Pontifices cur cæter. paribus minus durent in vita, ſeu minus viuant. fol. 5. col. 1.

Paulæ ſanctæ mirum encomium circa amorem terrenorum. fol. 85. col. 1. & 2.

Paſchaſius aliàs ſanctus, quid paſſus ſit pro ſuffragio male dato, in electione Papæ. fol. 14. col. 2. p.

Pauli conuerſionem cur Eccleſia celebret officio, & non Magdalenæ. fol. 242.

Paulus quæ peccata haberet ante conuerſionem fol. 242. col. 1. & 2. Quando fuerit raptus ad tertium cælum. fol. 243. col. 1. In ſuo doctoratu quaſi humiliationis vexamen accepit. fol. 249. col. 1. Eius ſquamæ in oculis quid. fol. 43. col. 2. & 3.

Pro paupertate vide late à fol. 64. pag. 2. tota exhortatione 7.

Peccati contritio non conſiſtit in lachrymis. fol. 242. col. 4. Quanto odio ſit execrandum. fol. 199. col. 2. f. De illo ſtatim dolendum. fol. 200. col. 1. & 2. & fol. 247. & ſeqq.

Peccator quam vile ſit mancipium, & quot Dominorum. fol. 149. col. 3. Peccator quomodo dicatur mori in tempore non ſuo. fol. 222. pag. 2. & fol. ſeq. In confeſſione ſit humilis, & obediens. fol. 251. col. 4. & ſeq.

Pauperes aliqui eſſe volunt dummodò nihil illis deſit. fol. 67. col. 3. f.

Parentes non debent triſtari de filijs Religionem intrantibus, neque illos prohibere. fol. 151. col. 4. & ſeq. vide etiam fol. 196. col. 2. & 3. & fol. 202. col. 1. & 2. aliquid ſimile.

D. Petrus non peccauit in monte Thabor, volens tabernacula ædificare. fol. 18 col. 3. & 4. Aliquando ſolis lupinis famem ſedabat. fol. 4 col. 4.

Phariſæorum mira pænitentia. fol. 196. col. 4. & 197. & fol. 102. de illorum hypocriſi.

Platonis dictum, quod homo ſit arbor inuerſa, explicatur. fol. 93. col. 4. & fol 93. Negauit animam rationalem vniri corpori vt formam veram. fol. 230. col. 3. & 4.

Pompeius Magnus ſuam camiziam proprijs manibus lauans, quid dixerit. fol. 235. col. 2. f

Prædicans, & nõ operans ſimilis eſt cytharedo. fol. 10. col. 3. m. Non inuideat prædicator alteri prædicanti. fol. 86. col. 2. ex D. Greg.

Præla-

Digitized by Google

Prælatus.

Non eſt Dominus, ſed ſeruus. fol 1. pag. 2. & fol. 26. col. 3. & fol. 27. Debet præire in laboribus. fol. 3. col. 1. & ſeq. Eſt columna ſuæ Eccleſiæ. fol. 3. col. 3. Debet plus laborare, & vilius veſtiri quam ſubditi. fol. 4. Debet eſſe perfectior ſubditis. fol. 6. col. 1. Non ſit captiuus hominum. fol. 7. col. 3. & ſeq. Subditos geſtet ad collum, & veritatem. fol. 8. Sit pater omnium æqualis. ibid. col. 1. ex Virgilio, & fol. 20. col. 2 f. & ſeq. Eius aliæ conditiones. fol. 14. col. 3. p. & à fol. 30. col. 4. & ſeq.

In electione Prælati virtus abſque ſcientia præferenda eſt ſcientiæ ſine virtute. fol. 14. col 3. & 4. Prælatus malus datur ob culpas ſubditorum aliquando. fol. 15. col. 3. & 4. & fol. 16. col. 1. & ſeq. Prælatus ſimilis Naſo in Eccleſia. fol. 17. col. 3. p. Multi Prælati non quærunt animarum ſalutem, ſed propria commoda. fol. 18. col. 2. 3. & ſeq. Eorum periculum ſi non vigilent. fol. 19. col. 2. & fol. 20.

Prælatura non eſt danda pro obſequijs factis. fol. 21. col. 2. f. Prælati honor præcipuus eſt curare oues. fol. 23. col. 1. Prælatus malus eſt vicarius Diaboli. fol. 23. col. 3. & ſeq. Quomodo ſit latro, aut fur. fol. 29. col. 3. & ſeq. Prælatus debet mutari in virum alterũ, & inimicos obliuiſci. fol. 32. col. 2. & ſeq. Sit ambidexter. ibid. & cum patientia corrigens. fol. 33. col. 2. Sit oculus, & pes ſubditorum. col. 4. fol. 34. Eius grande periculum. fol. 58. col. 2. Tarde credere debet mala. fol. 34. col. 3. & 4. & fol. 119. col. 1. Eius labores, & obligationes. fol. 35. col. 1. & 2. Debet repellere à ſe ſubditos ſibi deferentes aliorũ defectus malo animo. fol. 76. col. 1. & 2. Prouidere debet pacem ſubditorum. fol. 77. col. 4 f.

Prælatis, & Sacerdotibus nõ detrahendum. fol. 85. pag. 1. Prælatus in vita communi vt plurimum non ſit ſingularis. fol. 102. col. 4.

Profeſſio.

Æquiparatur morti. fol. 226. & ſeq. Aſſimilatur Baptiſmo. fol. 155. col. 3 & ſeq. & fol. 188. per totum.

Principum, ac maiorum voluntatem ſubditi aliqui diuinant, vt adimpleant. fol. 198. col. 2.

Poſthumia virgo Veſtalis accuſata tanquam inhoneſta, ex eo ſolum quod inhoneſte ornaretur, & loqueretur. fol. 104. col. 4. p.

Pulchritudo in fæmina vel fallit, vel fallitur vt plurimum. fol 108. col. 3. & 4. Quam periculoſa habenti, & videnti. fol. 165. col. 1. &

Digitized by Google

1. & ſeq.
Purpura fit ex ſanguine piſcis cuiuſdã,& quomodo,fol.247.c.3.f.

R.

RAna ſignificat curioſitatem,& tarditatem, fol.44.col 4.
Reges aliqui ad quid vngãtur in ſua electione,fol.33.co.1.m.

Religio.

Religio quæuis eſt mons Thabor, mons pinguis, coagulatus, fol. 169.col.3.m.& fol.37.col.3.Mons olympus,fol.170 col.1. Nauis,fol.180.col.1.Religionem intrare eſt impulſus Spiritus Sãcti,fol.194.col. 4. Religionum tria vota quomodo hæretici accuſent,fol.201.col.2.Religio eſt ager ſanguinis in ſepulturã perigrinorum,& cur,fol.226. col.4. & fol.227. Et portus naufragantium,fol.38.col.1.

Religio ſine pace eſt infernus,fol.74.col 4.& ſeqq.Eſt ſepulchrũ concupiſcentiarum,fol. 12.col.1. & 2.Scala Iacob à fol.141.& ſeqq maxime 143.col.3. & ſeqq. Eſt domus Dei, & porta cæli, fol.144.col.4.Eſt Arca Noë,fol 78.col.2.m.& ſeqq.

Religioſus.

Religioſi officium eſt plangere fol.200.col.2.f.& fol.40.col.4.Eſt templum Dei ſpeciale. Ibidem, col. 3. & 4. Ne velit repente fieri ſanctus,fol.203.Eſt Iſaac ligatus in ſacrificio, fol.205.col. 3.Eius quies in quo præcipue conſiſtat,& ſæcularium inquietudo.fol.219.col.4.& fol. 40. Religioſorum vota ſimplicia quã conditionem habent annexam, fol.220. col.4. Illorum pænitentiæ particulares contradicente prælato ſunt infructuoſæ, & forte hypocryſis,fol.221.Illorum vita eſt mors len[illegible], & pro longata,fol.226.col.1. & ſeqq. Religioſus ſcrupuloſus etiam ſi ſit doctus,debet quietari dicto ſui prælati etiam Idiotæ,fol.259. col.4.Eſt ſicut paſſer ſolitarius.fol.40.col.3. & 4 & fol.41.

Religioſus dictus à Religando quaſi bis ligatus,fol.53.col.1 Relinquat & ſe,& cupiditates, fol. 66. col.3. Religioſi aliqui ſunt ditiores in Ordine,quam forent in mundo,fol 67.col.2.& ſeqq. Religioſus proprietarius,qualis:fo.68.co.3. & 4.Tenax aliquis eſt in rebus paruis retinendis,fol.68 Et quomodo votum paupertatis violet.Ibidem,& fol 67.Infamatur præcipue, ac Religio,per peccatum luxuriæ,fol.71.col.1.& ſeqq.& fol.72. col.3.

Religioſi quomodo taxentur,&obſeruentur à ſæcularibus fol.71.

Digitized by Google

pag.2.& ſol.161.col.1.& 2.Plures cauſas habent ad ſe inuicem diligendum,quam ſæculares, fol.74. col.2.& ſeq. Sunt lapides ſanctuarij,fol.75.col..3.Religioſorum antiquorum pax & cōcordia,fol.76.col.4 f. & fol.ſequentibus. Si non habet pacem ſunt oſſa arida ex Ezechiele, fol.78.pag. 2. Debent parentum, & conſanguineorum &c.obligationes vitare, à fol. 79. & ſeq. late Et fol 133.& fol.196.col.2.Mortui ſunt,fol.79.col.4.&80. Non indignentur contra prælatos ob licentias negatas, fol.82. col.3.m.Ad murmurationem aliqui propenſi,fol.84.col.3.& 4. & fol.87 col.1.De cibarijs conquerentes quibus comparentur. fol.85.col.4 p.Sint amici cæterarum Religionum,fol.85.col 4. & fol 86.Non ſint ſecuri eo quod grandia peccata non faciunt, fol.86 col.3.f.& col.4.

Religioſi otioſi quanta mala incurrant, fol. 89. col. 3.& fol.80. Otioſi abominantur omnem eſcam ſpiritualem.fol.90 col.4.f. & fol.91.de tepido. Religioſi ſunt ſexaginta fortes qui cuſtodiunt lectum Salomonis, fol.97. col.1.m. Non ſint nimij in aliqua virtute,& nouitate,à fol.99.& ſeq.late Religioſi Eremitæ quam ſeuere minima puniebant fol. 117.col.3. Difficilius proficiunt aliqui in virtute quam ſæculares aliqui fol 120 col.4.f.& 121.&.123.col.1.Aliqui furantur pallium & regulam mundi,vt Achan,fol.121.col.4.& fol.193.col 3. Qui non ſunt boni Religioſi,miſerabiliores ſunt omnibus hominibus,fol.123 col.3.& ſeq.Illorum quietis cauſa,fol 125.col.4.& ſeq. Aliqui aliquando prætendunt conſolationes falſas, & neceſſitates falſas, fol. 126.pag.2.& fol.ſequent.

Religioſi ambulant per ſemitam anguſtam,fol 196 col.3.& ſeqq. Dantes malum exemplum quantum noceant.127. col.4. Sunt ſpectaculum mundo, fol 128. Non deſiderent jam relicta, fol. 128.col.4.& fol.129.& fol.171. per totum illorum pericula in ſalutandis,& reſalutandis ſæcularibus,fol.133. col.2.

Religioſo tepido melius erat, ſi eſſet ſæcularis fol.145. col.2.& 3. Religioſus eſt totus Dei,& ſacratus Deo ſpecialiter,fol.149.per totum.

Eſſe Religioſum eſt ſignum prædeſtinationis,fol. 144.co.1.& ſeq. & fol.174.col.2.f.ex D.Bern.Religioſi crucē portant grauem, ſed mollem,& vnctam,fol 155. col.1.m.Sunt montes & cur,fol. 169.col.1.f. Debent transfigurari,& quomodo, fol.172.col.1. & ſeqq.

Digitized by Google

& ſeq. Illorum cibos inſulſos, reddit Deus dulces, & quomodo fol. 173. col. 2. & 3. cum particulari exemplo. In multis operibus merentur etiam dormiendo, & comedendo ſi ſint in gratia, fol. 180. col. 2. & 181. & 182. Carceri voluntario addicti, illoque aperto non effugiunt, fol. 182. col. 2. & ſeq. Illorum ſocietas magnum bonum eſt, & quare, fol 183. col. 4. & fol. 221 col. 3. & 4. Aliquando debent abſtinere à licitis, fol. 130. col. 4. & fol. ſeq. & fol. 191. col. 3. & 4.

S.

SAcerdotibus quæ reuerentia exhibenda? fol. 85. col. 2. & fol. 87. col. 1. & ſeqq.

Samaritana mulier à Chriſto Domino conuerſa poſtea fuit Martyr, et dicta Photina, fol. 216. col. 2. p.

Sancti legis nouæ vt plurimum fuerunt fortiores, & ſanctiores quam ſancti legis veteris, fol. 144. col. 1. & 2. in principio ſermonis, & fol. ſeqq.

Scala Iacob quid ſignificet, late à fol. 141. & ſeqq.

Salomonis templum. Vide verbo, Templum. Et de throno Salomonis vide fol. 25. col. 1. & 2.

Sceptrum Mercurij cur duos Angues haberet innexos, fol. 26. col. 4. p.

Schiſmata in Religione quam grande malum, fol. 73 & ſeq. Æquiparantur modo aliquo hæreſi, fol. 75. col. 2. Remedium contra illa, fol. 77. col. 2. & ſeq. Et vide fol. 8. col. 1. ex Virgilio.

Scrupulus.

Scrupulus proprie quid ſit. fol. 257. col. 1. & ſeq. Eſt fere Semiamẽtia, ibid. col. 4. Comparatur pænæ inferni, fol. 270. col. 3. & 4. Cauſæ illius à fol. 258. & ſeq. Quæ mala cauſet in nobis, ibidem col. 3. Remedia contra illum, fol. 259. col. 3. & ſeqq. Nimis ſcrupuloſus non confiteatur niſi quod iudicauerit eſſe mortale, fol. 262. col. 1. Eius anguſtia, & mæror cauſant aliquando ſecuritatẽ, fol. 264. col. 1. & ſeq. Et alia multa in tractatu de ſcrupulis.

Simia in tecto, & Rex fatuus in ſolio quid ſignificent? fol. 26. col. 1. p.

Societas malorum vel bonorum.

Societas malorum quomodo noceat. folio. 82. col. 2. f. & 3. & folio 221. col. 2. & ſequent. E contra vero ſocietas bonorum

quantum proſit etiam malis, fol. 221. col. 3. & 4. & fol. ſequent.

Sæculares.

Sæcularium pericula, & labores ſunt ſicut naufragantium, fol. 37. col. 1. Eorum inquietudines, & ſolicitudines, fol. 40. col. 2. & ſeq. Quomodo accuſent Religioſos aliquid humanum paſſos fol. 71. col. 2. & 161 col. 1. & 2 & fol. 212. col. 1. & 2. & fol. 227 col. 2. & ſequent. Aſcendunt ad cælum via difficiliori, fol. 170 col. 2. f. & col. 3. Aliqui ſunt inquieti quia non inquietantur. Dominica 4. poſt Penth. poſt initium ſermonis, cum duobus ibi exemplis ex Seneca. Tranſeunt mare mundi ſine naue, per vadum, vel natando. Eodem ſerm. fol. 180. Multi vt plurimum laborāt in vacuum fol. 181. col. 3. cum anteced. & ſequent. Ad cælum tendunt via lata, & regia: Religioſi per ſemitam, fol. 169. col. 3. Aliqui in turbis quietiores ſunt quam Religioſi aliqui in clauſtro. fol. 213. col. 2. & 3. Vide etiam fol. 219. de illorum periculis ſæcularium ſcilicet.

T.

Templum Ieroſolymitanum ter in anno tenebantur Iſraelitæ adire fol. 197. pag. 2.

Templum Salomonis fuit figura humanitatis Chriſti Domini fol. 271. col. 2. & ſeqq. Pro illius lapidibus præparandis laborarunt centum quinquaginta tria mille ſexcenti viri per quinque fere annos, vel per quatuor. fol. 273. col. 3. f. Pro lignis parandis decem mille viri vltra ſeruos Regis Tyri. Ibidem, col. 4. Fundamenta illius qualia fol. 275. col. 3. f. Quam immenſas diuitias Dauid reliquerit pro illius fabrica, fol. 272. per totum. Cænacula in illo quid eſſent Ibidem, col. 3. Atria illius quid, fol. 276. col. 2. Quid exedræ paſto phoria. fol. 276 col. 3. Parietes illius an veſtiti fuerint laminis quæ eſſent ex auro puro, & ſolido; an vero eſſent ſolum laminæ deauratæ, ſeu auro tinctæ, fol. 278. & ſequent. Candelabra ibi quam figuram haberent? fol. 280. col. 2. f. Quot opera eſſent in eo ex auro, à fol. 280. Vaſa aurea habebat fere trecenta millia, fol. 281. col. m. Vaſa autem argentea habebat fere ſexcentia millia. Ibidem, col. 4. Quot Sacerdotum & Leuitarum veſtes æſtimabiles, fol. 283. col. 3.

Habe-

Digitized by Google

Habebat quatuor mille Ianitores, & quatuor mille Cantores ibidem. Vide etiam multa alia mirabilia de eodem templo circa expenſas, & fabricam illius in tract. de Templo, fol. 271. vſque ad finem. Et verbo Dauid, ſupra in hoc Indice. Accepit enim Dauid ab ipſo Deo exemplar de fabrica illius futura, &c.

V.

Vanagloria.

VAnum, ſeu vanitas quid ſit, fol. 45. col. 3. & 4. Vana gloria quantum homines moueat, fol. 168. & ſequent. & fol. 245. col. 3 p. Etiam incurritur aliquando cum prætendimus illam vitare, fol. 101. col. 4. & fol. 102. col. 2. & 3. Quantum homines pro illa patiantur, fol. 102 col. 1. & 2.

Veneficia dignoſcuntur ſi in opere interueniant voces aliquæ exquiſitæ, nouæ, & obſcuræ, fol. 103. col. 3. p.

Verſus compoſiti à quodam Nouitio mundum relinquente, nimis deuoti, ac docti, fol. 44. col. 3.

Veſtium mutatio in Nouitio quid ſignificet, fol. 42. col. 2. & ſeq.

Veſtes vanæ, & ſæculares cauſant vanitatem, ad peccatum aliquãdo inclinant & non ſunt aptæ ad flendum peccata, fol. 47. col. 4. & fol 48. veſtes externæ, & illarum modus ſunt aliquando teſtes mentis internæ fol. 104. & ſequent.

Virtutes morales conſiſtunt in medio, non vero Theologales. fol. 99 col. 3. & ſequent. Perfectio alicuius Sancti non eſt conſideranda præciſe & præcipue, ex virtutibus moralibus, ſed ex tribus Theologalibus, fol. 100. col. 1 & ſeqq.

Vita.

Vita actiua magis fructifera eſt quam contemplatiua, & de vtraque late, fol. 206. & ſeq. Et qui modus vitæ ſit melior, ibidem.

Vitam longam ordimur omnes ad modum telæ: eamque omnes prolongare ſperant, fol. 223. col. 2. & 225. col. 3. & 4. Et quomodo aliquando vita noſtra dicatur ira Dei, fol. 225. col. 2. m.

Virginitas.

Virginitas læditur etiam officijs, ſeu vrbanitate, vulgo *com comprimentos*, fol. 70. col. 2. & 3. Et magnam circumſpectionem requirit, fol. 71. col. 2 f. & ſeq. Multas illius laudes vide fol. 136. & ſeq. tota exhortatione 21. virgines irrigantur à fonte Trinitatis.

 Mili-

Digitized by Google

litant moribus Angelicis:in quo præferantur Angelis. Sunt illuſtrior portio Chriſtianorum. Primitiæ illorum, & alia citato loco. Virgo quæuis eſt nobilior imperatrice. Virgo Chriſti non ſit affabilis, ſed potius aſpera in verbis, ibidem. Eius pericula qualia, fol. 163. col. 1. & ſeqq. Virgines portant in fronte nomen Dei ſcriptum, & quid hoc ſit, fol. 166 col. 2. f. Apibus comparantur, fol. 167. col. 2. m. Virgini fere Angeli ſeruiunt, fol. 189. col. 4. Vide etiam ſupra verbo Caſtitas.

Vota Religionis.

Vota Religionum quomodo hæretici impugnent, & quomodo ſint implenda, fol. 51. col. 3. & 4. & ſeq. late. Fortificant voluntatem ne reſiliat à bono, & ſunt compedes Dei. fol. 52. col 4. & ſeqq. Sunt tres anchoræ fundantes nauem contra tentationes, fol. 53. col. 3. Illorum violatio quale peccatum, fol. 54. colum. 4. Qualem perfectionem contineant, fol. 195 col 2. & 3 Sunt quaſi Martyrium, fol. 120. col. 1. & 2. & fol. 193. col. 1. & 2.

Vxor Loth in quibus peccauerit, fol. 171. col. 2.

Z.

ZElus quid ſit proprie, fol. 22. col. 3. m. & fol. 231. col. 4. f. & fol. 232.

Digitized by Google

CONTENTA IN OPERE.

SErmones quinque pro celebratione capituli, à fol.1. & ſequentibus.

Exhortationes duæ pro induendo Nouitio cum primo recipitur, à fol 35. & ſeqq.

Exhortatio vna pro induenda Nouitia, maxime de attonſione crinium, fol.46.pag.2.

Exhortatio vna ad ſeruanda tria vota Religionis in communi, à fol.51.pag. 2.

Exhortationes duæ de obedientia in particulari, fol.56. & ſeqq.

Exhortatio de paupertate, à fol. 64.pag.2.

Exhortatio de caſtitate, & bono exemplo circa illam, à fol. 69.

Exhortatio ad vitanda ſchiſmata, inter fratres, ideſt bandos à fol. 73.pag.2.

Exhortatio ad fugiendos parentes, & ſæculares, à fol 79.

Exhortatio ad vitandā murmurationem, à fol.83.pag.2.

Exhortatio ad vitandum otium, à fol.89.

Exhortatio ad frequentandum chorum, & orationem ſectandam, à fol.93.pag.2.

Exhortatio vt fratres vitent ſingularitates, & viuant vita communi, à fol.99.

Exhortatio vt Moniales honeſte veſtiantur, & ornentur, à fol.104.

Exhortatio vt Moniales vitent colloquia ſæcularium, &

contra

Digitized by Google

IESVS.

SERMO
PRO CELEBRANDO CAPITVLO PROVINCIALI.

Qui voluerit inter vos primus eſſe erit veſter ſeruus. Matt cap. 20.

SOLENT aliquando matres, aut nutrices infantes plus debito lac appetentes, & continuantes, vt eos ablactent, & ad cibos ſolidiores inducant, ſolent, inquam, extremitatem vberum, ſeu mamillam acerbo aliquo liquore perungere; felle ſcilicet, aceto, abſynthio, vel ſimilibus, vt infans acerbitate illa deterritus, lac faſtidiat, & ſolidiores cibos deſideret. Maior ſeu ſummus appetitus qui regnat in nobis eſt appetitus gloriæ, prælationis, ſeu dominij. Conſtat hoc breuiter ex eo quòd cæteri noſtri appetitus communiter loquendo vnum tantum bonum intendunt adipiſci; auaritia videlicet aurum; vindicta ſatisfactionem: gula ſaturitatem: & ſic de cæteris. At appetitus dominandi in dominando prætendit omnia ſimul bona vitæ, inordinate tamen. Nam qui imperium poſſidet, ſiue prælationem indebite prætenſam, & habet honores; habet diuitias, & vitam, ſeu commoda ad vitam prolongandum, in quibus tribus, omnia vitæ corporalis bona continentur. Cum igitur appetitus dominandi in nobis ſit vehementior, Chriſtus Dominus tanquam Mater noſtra huiuſmodi appetitum voluit in nobis frænare,

Ambitio efficacior appetitus ceteris omnibus.

Hæc propoſita amaritudine terretur.

frænare, ac retundere eodem modo quo proximè dixi more matris, ac nutricis apponendo nobis pueris acerba remedia, potioneſve amaras prælationibus miſtas: quibus nos à dominandi deſiderio compeſceret: id quod bis fecit in ſuo ſacro collegio, primo enim Matth. 18. *Cum viderent Apoſtoli ex eadem pecunia pro Petro, ac Domino idem tributum redditum, ex æqualitate pretij* (*ait Ieronymus ad illum*) *arbitrati ſunt Petrum omnibus eſſe prælatum*. Et proinde ſtatim inter ſe contulerunt, ſeu Chriſto Domino dixerunt: *Quis putas maior eſt in regno cælorum?* En contentio, ſeu appetitus circa primatum, & prælationem. Hunc igitur dominandi appetitum, iuxta Ieronymum ibidem voluit Deus humilitatis contentione ſanare: ſtatim enim *aduocauit paruulum, & in medio illorum ſtatuit*, quaſi comminans, & exhortans, vt potiùs cuperent fieri paruuli, & abiecti, ſicut erat ille paruulus; quam honores ac dignitates affectare. Ecce quomodo matris, vel nutricis more amara, & acerba proponens, diſcipulos ab effectu honorum affectandorum retardat. Secundò, idque clariùs hoc fecit Chriſtus Dominus Matth. 20. loco in themate citato, quando mater filiorum Zebedæi alteri filio dexteram, alteri petiit ſiniſtram: Tunc enim dixit: *Reges gentium dominantur eorum: non ſic autem inter vos*. Quaſi diceret ſolum inter Gentiles in vſu eſt vt Reges, ſeu prælati illorum ſint domini, & erga ſubditos dominium exerceant: at inter Chriſtianos, ſeu in Eccleſia quàm inſtituo, non ſic erit inter vos: Nam illi, qui in Eccleſia mea maiores, ſiue prælati fuerint, hos non dominos eſſe volo, ſed potiùs ſeruos futuros eſſe decerno. In quibus verbis primum moneo conſideratores illorum, ſi forte ibi Chriſtus Dominus, pœnam, ſeu ſententiam damnationis tulerit contra ambitioſos: quaſi dixerit: legem pœnalem condo contra ambientes officia, vt huiuſmodi homines in pœnam ſuæ affectionis malæ ſerui ſint, ſeruitute damnentur, more illorum qui iuxta leges ob delicta ſerui fiunt. Sed iſto ſenſu omiſſo: magis litteralem ſenſum proſequentes, intelligimus in verbis citatis voluiſſe Chriſtum Dominum primo deterrere nos à prælationibus procurandis, propoſita ſcilicet acerbitate, & amaritudine prælationi coniuncta; non enim reuera prælatio eſt; ſed ſeruitus, & captiuitas eſt. Optimè ad hoc intentum dicit Chryſoſtomus homil.

Matt. 18.

Matt. 20.

Prælatus non Dominus ſed ſeruus.

homil.35.oper.imper. *Quis enim ſapiens vltro ſe feſtinet ſubijcere ſeruituti, labori, dolori, & periculo tali?* quaſi diceret, captiuum, vel ſeruum fieri à natura, legibus, vel à bello violenter: durum, & infæliciſſimũ eſt: ſed multò peius, intolerabilius ſeu inexcuſabile eſt vltro ac voluntariè feſtinare, & currere ad ſeruitutem, honores, & officia procurando. Vt enim eleganter ait verus Chryſoſt. homil. 1. ſuper epiſt. ad Titum loquens de electo ad prælaturam: *Non ad principatum promouetur, ſed ad ſeruiendũ innumeris dominis qui contraria cupiunt ſemper, & dicunt.* Hæc ille. Et ſanè veriſſimè: quàm enim contrarij ſunt hodie ſubditorũ appetitus? quàm contraria appetunt, non ſolùm inter ſe ad inuicem, ſed etiam ipſi intra ſe paſſim diuerſis temporibus, quod ſigillatim proſequi foret infinitum? vnde ſi Chriſtus Dominus Matthæi 6. dixit neminem poſſe duobus dominis ſeruire, quando ſcilicet ſunt domini contrarij, & oppoſiti: quomodo poterit miſer prælatus hodie tam innumeris ſubditis, ſibi & alijs contrarijs ſeruire, ſine eo quòd diſrumpatur, laceretur & ferè animæ, & corporis ſalutem periculo exponat? De hac prælaturæ ſeruitute optimum teſtimonium tulit expertus Nazianzenus, qui oratione habita coram centum quinquaginta Epiſcopis, coram quibus volebat ſuo Epiſcopatui renuntiare, & precabatur vt talem renũtiationem non repellerent, dixit: *Miſſionis libellum mihi date, quemadmodum Imperatores militibus ſolent.* Miſſionis libellum Luſitanè eſt, *carta de alforria, que ſe dà aos eſcrauos*, quod idem erat, manumittere, quod ſolebant facere Imperatores captiuis in prælio: Hanc igitur manumiſſionem à ſeruitute poſtulabat Nazianzenus à ſeruitute prælaturæ. Denique Antigonus Rex ſucceſſuro ſibi filio dixit: *An ignoras regnum noſtrum ſplẽdidam eſſe ſeruitutem?* In hac ergo æſtimatione prælatio eſt apud Chriſtum Dominum, apud Chryſoſtomum, Nazianzenum, imò & apud Gẽtiles, vt prælatio ſeruitus ſit, pœna ſit, & tormentum ſit. Iam verò homines quo loco illam reputant? quietem ſcilicet, gaudium, ac fælicitatem illam eſſe exiſtimant: imò, quod peius eſt, pœnam, & infælicitatem credunt carere prælatura. Sufficiat pro hoc Bernardi teſtimonium epiſt. 126. vbi loquens de quodam Epiſcopo, qui per multas extorſiones procurauit fieri ſe legatum Papæ, cum eſſet aliàs valde ſenex; inter alia optimè ſic ait: *Vide quid faciat amor*

Matth. 6.

Ambitioſis pœna eſt carere pœna prælaturæ.

mor gloriæ: legatio ſarcina grauis, humeris præſertim ſenilibus: & tamen homini ſeniſſimo grauior videtur pœna viuere ſine hac pœna. Quot inquietos poſſemus recenſerè ob officia, & honores non adeptos? Abſalonem, Tertullianum, & multos alios tales fuiſſe conſtat, qui officiorum vel beneficiorum repulſam non ferentes, in mille errores, & abſurda declinarunt. Eſt nempe, vt dicebam, dominandi appetitus omnibus vehementior, & nos acrius vrgens, ita vt, teſte Cicerone 3. de officijs, Iulius Cæſar dicere ſoleret ex Euripide: *Si ius iurandum violandũ eſt, regnandi cauſa violandum eſt: in ceteris pietatem colas.* Sic Ethnicus ille. Quod adeò verũ eſt vt propter hunc appetitum & filius patrẽ, & frater fratres, & amicus amicos interimere non dubitauerint quò poſſent prætenſum honorem acquirere: Imò & non ſolùm hoc videas circa honores ſibi proprios obtinendos, ſed etiam eò peruenit ambitio, vt cum certo vitæ periculo officia, & dignitates alijs optemus & procuremus; quemadmodum de matre Neronis communiter circunfertur, dixiſſe circa filij imperium procurandum: *Interim at dum imperet.* Qui tamen dominandi proteruus appetitus licèt in omnibus Chriſtianis hominibus deplorandus ſit, & execrãdus, multò magis in perſonis Religioſis abominã[illegible]us videtur, iuxta cap. *Quorũdam de electione in 6.* vbi Papa Bonifacius VIII. in particulari taxans ambitionem Religioſorum dicit, *illos in procurãdis beneficijs, & honoribus, eſſe ſuæ profeſſionis immemores, quæ cõtemptis honoribus, abiectis diuitijs, ſpretis delitijs &c. retro reſpiciunt &c.* ibi eleganter. D. Chryſoſt. homil 58. ad popul. valde commendat Religioſos ſui temporis quod eſſent contemptores honorum ac dignitatum, adeò, vt, *Quanta apud nos (clericos ſcilicet ſeculares,* ait Chryſoſt.) *eſt pugna primas partes aſſequendi, tantum apud illos certamen ne aſſequantur.* Id eſt tantũ Religioſi huius temporis pugnant in honoribus contemnendis, quantũ nos Eccleſiaſtici facimus pro illis ac[illegible]uirendis. Cauſam verò illius rei, ſeu contemptus aſſignans, ait; *Quis enim, quæſo, terram fodiens, & irrigãs, plantans ſportellas, aut ſaccum texens, vnquam altum ſapiet? Quis in paupertate viuens, & pugnans cum fame tali morbo laboret?* Sic ille. Quæ quidẽ ſuo modo omnibus Religioſis in paupertate ex voto degẽtibus, & mundum abnegantibus ſuum locum ſortiuntur, vt de illis credi non deberet, quod taliter viuentes altum ſapiant, &

Ambitio ius iurã dum non obſeruat.

In Religioſis magis abominãda eſt ambitio.

& ad talia inceſſanter anhælantes aſpirent. Vltimo tandem circa terrorem, ſeu horrorem à Chriſto Domino incuſſum prælaturæ ſub nomine ſeruitutis, ſeruiat illud, quod ſumma prælatio Eccleſiæ; Papatus videlicet, ſaltem humana experientia breuioris vitæ ſit, & citiùs vitam finiant Summi Pontifices, ceteris paribus, quam Reges, quam Imperatores, & quam ceteri Epiſcopi, & prælati aliarum Eccleſiarum. Quod confirmatur ſcripto Alexandri II. Papæ ad Petrum Damianum, à quo Papa huius rei cauſam quæſiuit: quæ ſcilicet cauſa eſſet vt Summorum Pontificũ vita breuior eſſet, quam vita Cæſarum, Regum, & Epiſcoporum: maximè cum ſæpe ſæpius creati fuerint Summi Pontifices adoleſcentes, & ſaltem in florida, & vegeta ætate: qui tamen vitam non ad ſenium perduxerũt. Cui reſpondit prædictus Petrus Damianus inter alias cauſas, hanc etiam poſſe aſſignari; *Vt ſcilicet minùs appetant homines, quam ferè certi ſunt, haud diu duraturam dignitatem.* Sed proh pudor! nihil horum nos à tali appetitu remouet, nil periculoſum deterret, nihil auertit.

Papæ cur minus viuant.

Apud Pet. Damian. lib. 1. epiſ. in 17. & plura Lorin. 2. Petr. 1 14

Sed accedamus iam ad explicandas conditiones boni prælati incluſas in hoc nomine, *Seruus*, in his enim verbis, *erit veſter ſeruus*, intelligo reperiri officium boni prælati. Et quidem vt à minoribus incipiamus, ſeu per partes id oſtendamus; ſeruus eſt primus in labore, & in illo magis continuus, & labori primus intendit; domino interim quieſcente. Talis debet eſſe prælatus in laboribus primus, & in laborando debet alios anteire per bonum exemplum, ſi vult Domino animas lucrifacere. Hoc ego illuſtro peculiari exemplo: Conſideratione namque dignum eſt, quod numquam in ſacra Scriptura Eccleſia comparatur apum examini, cum apes intra aluearium mirifice domunculas extruant, miro regimine ducantur, & tam ſuauem fructũ mellis producant. Conſtat aliàs Eccleſiam comparatam eſſe ſagenæ piſcatoris, vineæ patris familias, agriculturæ agricolæ, ouibus cum paſtore, imò & aciei, ſiue exercitui (in quo aliàs multa crimina reperiuntur:) & tamen apum examini, vt dixi, nuſquam reperitur aſſimilata. Huius rei cauſam inuenio prudenter à quodam viro doctiſſimo aſſignatam; quia ſcilicet apis magiſtra gubernans aluearium, dicitur numquam foras egredi, ſed intus manens alias foras mittit ad flores conquirendos

Prælatus primus debet eſſe in laboribus.

Eccleſia cur non comparetur apũ examini.

Matth. 13
Matth. 20
Matth. 13
Ioan. 10.
Cantic. 6.

Lorinus ſuper Pſ. 100 ibi, In medio domus mea verſ. 1.

 per

per frigus, calores, & imbres: qui modus regendi non eſt conueniens prælato Eccleſiæ, quem decet in laboribus,& bonis operibus ante alios præire. Eſt enim prælatus ad inſtar illius columnæ nubis quæ populum Iſraeliticum in deſerto viam monſtrabat, de qua ſic dicitur Numer. 9. *Secundum motum, vel quietem nubis filij Iſrael aut mouebant caſtra, aut ea ſiſtebant.* Per quam columnam licet Rupertus (habetur Exod. 28.& 29.) Chriſtum Dominum prælatorum maximum intelligat: poſſumus etiam nos prælatos particulares intelligere, qui ſuo modo ſunt columnæ ſuarum Eccleſiarum: qui proinde aduertant ſe eſſe columnas illuſtrantes Eccleſiam: & ad ſuam operationem operaturum eſſe populum, illiſque præeuntibus, ac motis, mouendos eſſe ſubditos: illiſque è contra à bonis operibus quieſcentibus, ſubditos etiam ceſſare debere. Diabolica quidem, & hæretica fuit illa petitio filiorum Iſraël in deſerto Exod. 32. quando propter abſentiam Moyſis dixerunt Aaroni: *Fac nobis Deos, qui nos præcedant:* quæ licet nullam habuerit excuſationem, in eo tamen videbatur aliquem colorem boni habere, quod petebant Deos, qui ipſos præcederent, & anteirent: intelligentes ſcilicet omnino neceſſarium eſſe ad bonum regimen, vt dux, ſeu prælatus populum præcedat, & coram omnibus prior deducat. Sic enim in exercitu fieri ſolet, vt niſi dux præeat, miles non congrediatur: & in auibus, ſeu pecudibus dux illarum debeat in omnibus antecedere: aliter nec aues, nec pecudes alas aut pedes mouent. Optimè id ipſum explicauit Poeta Claudianus, illis ſuis carminibus. *Componitur orbis, Regis ad exemplum. Neque ſic inflectere ſenſus humanos edicta valent, quã vita regentis.* Vide, quæſo, facilem modum in regendo. Edicta enim Regum, leges, & ſtatuta prælatorum quantumcunque comminatoria ſint, & pœnas graues contineant, non ſic mouent humanam voluntatem ſubditorum, quam mouet bona vita regentis; quando ſcilicet Rex, & prælatus bono exemplo præeuntes, ſubditos ad virtutem non ſolùm inuitant, ſed etiam ſuauiter pertrahunt, & trahunt, & alliciunt. Addè quod quantamcunque diligentiam Prælatus adhibeat, vel per Miniſtros idoneos, vel alia via, non hæc talem vim habent, qualis illius præſentia, & exemplum. Cuius clarum exemplum eſt illud Eliſæi 4. Reg. 4. qui cum miſiſſet puerum ſuum ad ſuſcitandum infan-

Num. 9.

Prælatus columna viam oſtendẽs.

Exod. 32.

infantulum mortuum appoſitione baculi ſui: famulus illo abſente neque cum baculo Eliſæi potuit ſuſcitare, donec tandem ille præſens id fecit. Tantum poteſt præſentia operantis prælati.

Perſeuerãdo adhuc in eodem puncto declaro, ſeruum plus operari quam Dominum. Si enim aliquando forte Dominus ad opus ſeruile cum ſeruo deſcendat, ipſe tamen ſeruus plus laborat, & totum fere laboris põdus aſſumit Domino quaſi leuiter operante. Hoc ipſum bono prælato incumbit: hic enim cum ſit ſeruus plus debet laborare, & plura debet facere, quàm ſint illa quæ ſubditis imperet facienda. Exemplũ habemus in Chriſto Domino qui tribus diſcipulis in horto dixit: *Dormite iam & requieſcite*: ipſe verò iterum ad orandum receſſit. Itaque plus orauit quam diſcipuli, eoſque dormire iuſſit, plus ieiunauit quam illi, & plus laborauit quã illi. Hoc etiam videre licet in ſanctiſſimis viris maximè Religionum fundatoribus: omnes enim erga ſubditos, & proximos benigni erant, non rigidi: eiſque faciliora iniungebant præcepta, quàm ſibi ipſis: Imò erga ſe erãt rigidiores, ſuumque proprium corpus rigidiſſima aſperitate coërcebant: proximorum vero, ac ſubditorum neceſſitatibus benignius quam proprijs ſuccurrebant. Et ſic tanquam veri patres, ac matres filiorum quieti conſulebant: & tanquam veri ſerui Dei ſuorum ſubditorum labores ſubleuabant.

Prælatus plura debet facere, & pauca imperare, ſibi parcus, aliis liberalis.

Matth. 26

Erit veſter ſeruus. Aliam ſerui conditionem in prælato deſiderandam conſidero videlicet quod ſeruus viliùs veſtitur quã Dominus: minùs epulatur, & minùs dormit quàm Dominus & in lecto viliori. Hæc omnia per ſe clara ſunt, & patentia: & in prælato, paſtore & ſeruo, ex conſequenti requiruntur, vt ſcilicet in veſte, cibo & lecto inferior ſit, & pauperior ſubditis, vel ſaltem in his illos non excedat. Vide, quæſo, ſupellectilem paſtoris ouium, vide cibum illius, panem ſcilicet, aquam, cæpas, & alia. Vide veſtitum, ex pellibus nempe, & ſacco confectum. Lectus denique eſt terra nuda, aperto cælo, pluuiis ſæpe, & niuibus infeſtantibus. Egregius paſtor Iacob ſocero Labano ſic dixit: *Die noctuq; æſtu vrebar, & gelu, fugiebatq; ſomnus ab oculis meis.* Tali modo ſe debet habere paſtor animarũ, ne forte incidat in comminationem illã diuinã Ezech. 24. *Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos.* Vbi inter alia conqueritur Dominus, quod mali paſtores lac ouium,

Prælatus minus ac vilius dormiat, epuletur, & veſtiatur.

Gen. 31.

Ezec. 34.

ouium, lanam, & pinguiores agnos in vſus proprios conuertebant. Per quæ omnia Hieronymus ibi dicit intelligi prohibitionem delicatarum veſtiū, ſelectorum ciborum, & ſimiliū, quæ mali prælati ad traducendam pinguius vitam corporalē vſurpant ex officio prælationis. Appoſitiſſimum huius rei exemplū exiſtimo id quod narratur de patre noſtro Franciſco 1. parte chronic. vbi dicitur quod cum ille Romæ inuiſeret Cardinalem ſanctæ crucis, diſceſſurus inde ad alias partes, prædictus Cardinalis attenta hyemalis temporis, & magnorum imbriū inclementia, & continuatione, Patriſque noſtri naturali debilitate corporea: omnino patrem noſtrum abire prohibuit, ſecumque retinuit: eidemque deſtinauit extra ſuam aulam ſemotam ædem, & quaſi turrim antiquā, vbi Pater noſter illis diebus, extra Cardinalis menſam, ac lectū, tanquam pauper, & mendicus, ac ſolitarius oraret. Acquieuit pater Seraphicus, & ibidem manens quadam nocte fuit à dæmonibus iuſſu Dei (vt creditur) dirè verberatus. Tranſacta nocte ſāctiſſimus Pater vocato ſocio ſuo fratre Angelo, hiſtoriam & factum annunciat, ei denique declarat, ſe intelligere non alia de cauſa ſibi illud à Domino fieri fuiſſe mandatum, niſi quia ipſe prælatus cum eſſet, in domo Cardinalis per tot dies commorando, occaſionem daret fratribus ſuis abſentibus, & in penuria agentibus, cogitādi ſeipſum in domo prædicta delicatius epulari, & mollius dormire. Vide quomodo tale ſupplicium ſibi imputat Pater ſanctiſſimus ob ſolam occaſionem, ſine fundamento, ſuſpicandi ſubditis datā, cum reuera omnino oppoſitum in illo concurreret. Quali ergò ſupplicio dignus erit qui verè, & cum fundamento malum exemplum cæteris offert in veſtitu, in lecto, & cibo? ô fœlicia illa tempora, in quibus primi illi, & aurei prælati humilibus adeò, ac tenuibus veſtitu, lecto, & cibo vtebantur! De Chriſti Domini Apoſtolis dicit Euangelium illos ad pellendam famem aliquando ſpicas collegiſſe. De iiſdem multorum eſt opinio poſt Chriſti Domini Aſcenſionem à carne, & vino vt plurimum abſtinuiſſe. Et in particulari Diuū Petrum lupinis aliquando fami ſatisfeciſſe, refert Nazienzenus oratione de amore paupertatis. Et de aliis Apoſtolis aliqua tradit Baronius tom. 1 ann. 57. cap. 151. Cum enim hi ſanctiſſimi Prælati ſolum animas ſibi traditas ſaluare curarent, de propria vita corporali tuenda non erant ſoliciti.

Pater Frāciſcus verberatus à Diabolo, & quare.

Matt. 12.

Nazianz.

ſoliciti. Conferamus hæc cum prælatis noſtræ ætatis: & hoc ſolum attigiſſe ſufficiat. Hoc vnũ dico: poſſumus clara conſequẽtia inferre, illum prælatum qui nimis ſolicitus eſt corporis ſui: paruam aut nullam curam habere animarum Chriſti ſibi cõmiſſarum. Argumentum valet ab oppoſito, ex dicto D. Bernar. qui ſerm. 30. ſuper Cantica ad illa verba *Poſuerunt me cuſtodem in vineis, vineam meam nõ cuſtodiui:* ſic explicat: *Poſuerunt me cuſtodẽ prælatũ: ergo vineam meam, id eſt vitam meam corporalẽ non curaui.* Si ergo bonus prælatus non curat de vita propria corporali: ergo qui nimis curat de vita corporali, non eſt bonus prælatus, neque illi cura eſt de vinea Domini, animabuſve ſibi concreditis. Scimus Chriſtum Dominum quandiu Samaritanæ illius colloquio, & cõuerſioni fuit intentus Ioan. 4. oblatos ab Apoſtolis cibos, quibus indigebat, non accepiſſe: quin potius illis tunc dixit: *Ego cibum habeo mãducare quem vos neſcitis.* De animabus ſcilicet intelligens, quæ ſuo modo, principalis prælati cibus eſſe debent: ita vt harum peccata prælatus commedat, & conſummat, iuxta illud Petro à Domino dictum oſtenſo linteo Act. 11. *Occide & manduca.* Ac denique dicat prælatus mundo, in occaſionibus temporalibus, illud, quod Geneſ. 14. Rex Sodomorum dixit Abrahamo: *Da mihi animas, cetera tolle tibi.*

Prælatus curans nimis de proprio corpore non curat de animis.

Ioan. 4.

Act. 11.

Gen. 14.

Erit veſter ſeruus. Iam denique dicamus in ſumma qualem perfectionem habere debeat is qui eligendus eſt in prælatum. Hoc ego deduco ex ipſo nomine ſerui. Conſtat enim ſeruum dici à ſeruiẽdo, & proinde prælatus vt ſeruus debet ſeruire. Sed dicis: in quo, aut quomodo ſeruit is, qui omnibus ſuperior eſt? non enim videtur hæc duo ſimul poſſe combinari, eſſe ſeruum, & eſſe Dominum. Rem ſic oſtendo. Non multis ab hinc annis quidam hæreticus Romæ libellum famoſum contra Eccleſiam, ſuppreſſo nomine, publicauit plenum multis erroribus. Inter quos hic erat vnus. Cũ per vos Chriſtianos (aiebat ille, non credens) Papa ſit ſuperior omnibus Regibus, & Imperatore: qui poteſt hoc verificari cum eo, quod idem Papa in ſuis litteris Apoſtolicis ſe nominat, ſeruum ſeruorum Dei? Quomodo ſeruus, qui eſt Dominus? In quo ſeruit? In quibus famulatur, qui omnibus dominatur? Huic errori & inſaniæ reſpondit tunc doctiſſimus Cardinalis Bellarminus alio libello qui eſt inter opera illius, dicens, Dominum Papam veriſſime eſſe ſeruum, & vere,

Papa & Prælatus quomodo, & in quibus ſeruiant.

Digitized by Google

verè ſeruire Chriſtianis: Monendo ſcilicet, dirigendo, imperando, caſtigando. Magnum fere, pulchrum, ac fructuoſum ſeruitium. Quæ reſponſio prius data fuit ab Auguſtino epiſtola ad Bonifacium comitem: in qua, explicans illud Pſalm. 2. de Regibus dictum, *Seruite Domino in timore*: quomodo ſcilicet Reges dominantes, Domino Deo ſeruiant, inquit: *illos ſeruire Deo, & populo: Seueritate prohibendo atq; plectendo: & leges iuſtas ſanciendo*. Clarius idem Auguſtinus ad intentum, 19 de ciuit. cap. 14. ait: *Qui imperant, ſeruiunt eis quibus videntur imperare: id eſt, quia laborant regendo, imperãdo non propter ſuã vtilitatem (hoc enim Tyrannorum eſt) ſed propter publicũ bonum, & ſubditorum vtilitatem.* Hæc Auguſt. Iam ergo patet in quam multis, ac bonis ſeruiat prælatus: iam innoteſcit eius vtiliſſimum, & omnino neceſſarium ſeruitium. Si ergo ex fine (iuxta Philoſophum) mediorum neceſſitas, & proportio colligẽda eſt: cognito fine prælati, ad quẽ ſcilicet eligitur, qui eſt monere, corrigere, animas regere: videbis qualitates eligendi, & neceſſitatẽ perfectionis debitæ illi ineſſe, vt ſit homo qui ſeruiat, .i. conueniens ſit ad talẽ finem, (Luſitane dicimus, *da couſa que não tem o neceſſario para tal fim, não ſerue*) debet ergo prælatus ſeruiturus in ſupra dictis habere media congruentia ad talẽ finem, videlicet ad regendũ populũ Dei. Hic verò finis (regimẽ ſcilicet animarum) eſt ars difficilior, excellentior, & vtilior ceteris artibus etiam Theologia ſpeculatiua. Adſit nobis primo magnus ille Gregorius Magnus paſtor, qui & in paſtorali ſuo, & in Moralibus, prius admirans quãta temeritate officium paſtoris ab imperitis ſuſcipiatur, & procuretur: cauſam ſuæ admirationis aſſignans, ait: *Cum ſit ars artiũ regimen animarũ: vt culpis diſcrete nouerit parcere, & piè reſecare.* Hæc ille. Magna certè difficultas, grãdis vtilitas. Dico prælationem eſſe difficillimam, imò Theologia difficiliorem: Theologia enim ſpeculatiua, imò & moralis, ſuas habet regulas, Doctores, ac terminos quibus iam ferè addicta eſt, & cognita: vitijs autẽ parcere diſcrete, & eadem prudenter reſecare, (vt ait Greg.) difficillimũ omnino eſt, & cũ ſolo diuino auxilio attingendu ſi fructuoſe faciendũ ſit. Et exinde difficilior euadit ars gubernandi animas, quã Theologia. Dixi etiam artem gubernandi, etiam vtiliorẽm Theologia ſpeculatiua: hæc enim licet veriſſima ſit, quaſi ſolum ſpeculatiue, & quaſi digito viam mõſtrat

Reges quomodo ſeruiũt Deo, & populo.

Difficultas in arte regendi.

ſtrat

ſtrat: Ars verò gubernandi per prælatum, viam monſtrat efficaciter compellendo illos intrare. Iam ergo ex tanto, & tam perfecto fine, ad quem prælatus eligitur, poſſumus colligere quãtã illius debeat eſſe perfectio quãtæ futuræ ſint partes. In ſumma dico quod debet eſſe omnibus perfectior, omnibus melior. Hoc ipſum videtur ipſo lumine naturali comprobari. Videmus enim in capite noſtro humano naturã matrem omnes quinque ſenſus externos collocaſſe; vt facile inuenies. In eodem capite collocauit ſenſus inter nos, memoriam ſcilicet ſenſitiuam, phantaſiam, ſenſum communem, de quibus Philoſophi ſuo loco: & rationis horum internorum ſenſuum ibi anima vult, & intelligit, quod non facit in alijs corporis partibus. Denique idem caput conſtat varijs partibus, organicis mirò artificio compactis, quæ partes organicæ non ita perfectæ reperiuntur in reliquo corpore. Denique in quauis parte corporis extra caput vnus tantum ſenſus tactus reperitur? videſne: quomodò natura caput noſtrum magis ornauerit ſenſibus externis, organis, ſẽſibus internis &c. & quomodo ipſum caput ceteris corporis partibus prętulerit? In hoc ergo voluit indicare natura, quod quantò caput corporale in perfectione ceteras partes excedit: tantò prælatus, qui eſt caput morale, debet ſubditos in perfectionibus antecedere. Id ipſum eleganter deſcripſit Seneca innitens lumini naturali. Hic enim epiſtola 90. vt probet eligendum in Regem, fore meliorem omnibus, doctiſſime aduertit, ac monet, etiam animantia bruta hoc conſeruare in ſuis Rectoribus: habent enim animatia ſuos duces, & maximè boues, & elephantes, in quibus ibi ponit exemplum. Verba igitur Senecæ ſunt hæc. *Non præcedit armenta degener taurus, ſed qui magnitudine, ac toris ceteros mares vicit. Elephantorum gregem excelſiſſimus ducit. Inter homines pro ſummo eſt optimus.* Hæc ille. Vide quomodo ad ſimilitudinem brutorum meliorem ducem eligentium, dicat Seneca, homines pro ſummo, id eſt, prælato, optimum ac meliorem debere eligere. Neque verò poſſum omittere elegantiſſimum dictum ibidem ſtatim poſitum à Seneca, & iuſtiſſimam querelam, qua ibi queritur (vt videtur innuere) Reges & Imperatores ſuo tunc tempore fieri quaſi vi, & præualente ſeditione, vel hæreditario iure, non verò ex electione, attenta maiori perfectione eligendorum, vt olim faciebant Gentiles primis temporibus, qui Regem eligebant illum

Marginalia: Luc. 14. Eligẽdus eſt melior omnibus. — Caput humanũ in quibus excedat alias partes corporis. — Etiam bruta meliorem ducẽ ſequuntur.

illum qui eſſet melior. Hoc ergo deplorans ait Seneca; *Ideoq; ſumma felicitas erat gentium, in quibus non poterat potentior eſſe niſi melior.* Sic ille. Vide Ethnici ſententiam mirabilem noſtris temporibus valde neceſſariam, vt ſcilicet qui prælatus futurus ſit, & potentior ceteris, debeat eſſe melior omnibus. O vtinam non fiat à contrario, vt ſcilicet qui potentior eſt viribus, ſanguinis claritate, perſuaſionibus, interceſſionibus, diuitijs, & ſimilibus, iſte in his potentior, & in virtutibus non melior, eligatur vt ſit potens, potentior, & potentiſſimus. Hæc eſt perfectio quæ requiritur & requirenda eſt in prælato, ſeu ſeruo ſeruituro animabus Chriſti, maior nempe virtus, maior perfectio præ ceteris omnibus, maior ſcientia, maior prudentia. Huic regulæ aptare debemus noſtra ſuffragia in electionibus, non reſpicientes ad alterius nutum, gratiam vel odium. Quod optimè prædicauit B. Chryſoſt. lib. 4. de Sacerdotio, vbi reprehendit electores remiſſos, & negligentes in eligẽdo Epiſcopo, comparatione petita ab emptione ſerui, quod eſt noſtrum thema. *Abſurdum enim eſt* (ait ſanctus) *eos qui mancipium aliquod empturi ſunt id medicis oſtendere, emptionis ſponſores poſtulare, vicinos interrogare, tẽpus aliquod poſcere intra quod probare illud poſſint.* Vide quas diligẽtias, & inquiſitiones faciamus erga ſeruũ emendum, iuxta Chryſoſt. inquirimus, inquam, ſi ſit ſanus corpore ad labores ferendos, ſi ebrius, ſi latro, ſi inhoneſtus &c. *At verò circa Epiſcopum eligendũ,* (ait ſanctus Doctor) *ſicut placitum ſit ad aliorum gratiam vel inuidiam teſtimonium ſuum* (id eſt *ſuffragium*) *accommodare.* Vide, quæſo, regulas quibus ducimur in electione prælati, eos à quibus pẽdemus, rogamus quid faciendum ſit: & ad illius dicentis vel gratiam, vel inuidiã regulamur, ſuffragantes ſc. illi cui bene affectus eſt noſter amicus: vel etiam negantes ſuffragium illi cui amicus noſter eſt infenſus. Oh electionem non rationis, ſed paſſionis: non intellectus rationali, ſed tortuoſi appetitus! & ita fit quod cum eligi deberent digniores, magis vtiles, nõ humano affectu, &c iuxta Tridentinũ ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. Eliguntur ſæpius illi, qui ad prælationẽ nihil amplius habent meriti quam velle. Hoc eleganter, & acute tractat Nazianzenus oratione in laudem Baſilij: in qua poſtquam in eius laudem dixit, illum non contuliſſe ordines ſacros niſi ſelectis, probis, & ſanctis viris: & huius examinis defectum iam ſentiri temporibus ipſius

Electores mali quibus ducantur rationibus.

ipſius Nazianzeni, in quibus nõ idonei ordinabantur: de his non idoneis ad ſacros ordines aſſumptis ait Sanctus in hunc modum. *Vna die ſãctos fingimus eoſque ſapientes, & eruditos eſſe iubemus.* Optimè ſanè ad noſtra tempora, in quibus electos multos inuenies, qui cum & virtutẽ, & ſcientiam ipſi habere deberent, & nihil horum habeant, vel habuerint, nos electores fingimus illos vna die tales eſſe, & dicimus quod tales ſint, imò iubemus quod ſint tales. Affert ad hoc Nazianzenus eleganter fabulam Cadmi, quem ferunt interfeciſſe Draconem, eidemque dentes eruiſſe, eoſdemque ſeminaſſe, qui dentes ſeminati ſtatim ſinguli ſingulos protulere gigãtes. Sic nos vna die inſufficientes homines ſeminamus & gigantes in virtute, & ſcientia eligendo producimus. Denique concludit ibi ſanctus Doctor: *Ad ſacerdotium nihil aliud contulerunt, preterquã velle.* Hoc ipsũ hodie in multis videas prætenſoribus, qui ſcilicet ad prælaturam nullum aliud meritum videntur habere, quam velle, eos ſcilicet illam prætendere. Aliud etiam meritum video hodie ab aliquibus ponderari, videlicet eſſe meum, eſſe amicum, eſſe ex mea factione, (vulgò *do meu bãdo.*) Hoc enim ſolum multi allegant ad honores promerendos. Teſtis huius rei eſt Tertullianus lib. de præſcriptionibus, ſic inquiens: *Nunquam facilius proficitur quam in caſtris Rebellium.* Id eſt nullo tẽpore citius homines ad honores prouehuntur quàm in caſtris, vbi propter diſſidia creabantur Imperatores inſperati, & non idonei. Hi verò cum primum eligebantur, ſuos amicos, ſuæ factionis, ſuique diſſidij fautores, promouebant ad officia honorifica, non alijs attentis meritis, quam quod ſibi eſsẽt amici & partes ſuas ſequerẽtur. Tunc ſubdit Tertullianus de hoc modo promotionis: *Vbi ipſum eſſe illic promereri eſt.* Vide merita allegata, eſſe illic tãtum, id eſt eſſe illius factionis, illius partibus fauere, hoc meritum magnum eſt. Talibus certe electoribus fortaſſis poterit accõmodari illud Chriſti Domini Matth. 23. cum dixit Phariſæis: *Væ vobis, circuitis mare & aridam vt faciatis vnum proſelytum & cũ fuerit factus facitis eum filium gehenna duplo quam vos.* Satagebãt enim Iudæi conuertere aliquem Gentilem ad ſuam legem: qui aliquando vel ex eo quòd eſſet inſufficiens, vel inuoluntarius, poſtea deficiens peior fiebat. Sic multis euenit qui anxie procurãt facere prælatũ ſibi profuturum tantũ, & non communitati. Matt. 23.

turum Thomam. Fefellit tamen illum ſua falſa, & terrena fiducia: Inuictus enim martyr, prælatus liberrimus electori ſuo, vel procuratori ſuæ electionis reſtitit vſque ad effuſionem ſanguinis. Sit denique prælatus vt Iudex ille de quo refert Pierius in Hierogliph. verb. *Bulla*, portaſſe ad collum ſuſpenſam imaginem bullam (id eſt *como relicario*) in qua depicta erat, veritas, & circa veritatem libri legis. Hoc ſolùm prælatus geſtet ad collũ & pectus, veritatẽ, & legẽ. Non portet ad collum reſpectus humanos, ſanguinis, carnis, & mundi. Geſtet ad collum (tanquã alter ſummus ſacerdos Aaron) in rationali iudicij omnia nomina filiorum Iſrael ſculpta in lapidibus prætioſis, & ſciat ſe omnium ſubditorum ſuorum eſſe æqualem patrem, eorumque animas, & vtilitatem æqualiter tanquam pretioſos, & exquiſitos lapides æſtimaturum. Æqualiter dixi; tenetur enim ex proxime dictis nõ accipere perſonam hominis. Sufficiat per hoc dictum Virgilij 10. Æneidos, quo loco inducit Iunonem fauentem Rutulis, & Venerem fauentem Troyanis coram Ioue, quibus auditis Iuppiter reſpondit: *Tros Rutulusve fuat nullo diſcrimine habebo. Rex Iuppiter omnibus idem.* Vide dictum Gentilis Dei, ſeu conceptum Virgilij: quidquid ſit de diſſidijs, ſciſſuris, & factionibus contrarijs, sũ Rex, id eſt ſum prælatus, ſiue ſit ſullanus, ſiue oppoſitus ſullanus, nullam faciam differentiã, & perſonarum acceptationem: *Rex Iuppiter omnibus idem.* Quam æqualitatem ſi prælatus ſeruauerit, cum reliquis præcedentibus, erit nobis pax, & poſt tunc dabit Dominus per ſuam miſericordiam gratiam, & gloriam, Amen.

Prælatus quid ad collum geſtare debeat.

Adhuc pro maiori explicatione propoſiti thematis, *erit veſter ſeruus*, poteſt videri Gloſſa in c. 1. de ſum. Trinit. & fide Catholica, ad illa priora verba, *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei*, vbi prȩterquam quod citat legẽ in qua Imperator ſe nominat ſeruum: dicit Papam ſummum Prælatũ etiam dici ſeruum, quia iuxta leges ibi citatas, ſicut per ſeruum acquiritur Domino (id eſt, lucratur Dominus) ita per Papam Eccleſia acquirit, id eſt lucratur. Talis ergo debet eſſe prælatus vt per illum ſubditi lucrentur, non amittant. In malo verò prælato Eccleſia multum perdit, & iacturam incurrit: ſi enim malus fuerit, eueniet illi id quod Apocalyp. 12. dicitur de dracone (id eſt principe Dæmone, vel Antichriſto) cauda ſua, id eſt malo exemplo, & ſuaſione, traxiſſe tertiam

tiam

Digitized by Google

litteris & prophanis duo ſignificat: primo ſcientiam per ſtudium acquiſitam: ſecundo ſignificat donum Spiritus ſancti quod dicitur ſapientia: & hoc donum pertinet ad donum gratiæ ſanctificantis, hæc enim ſapientia cum gratia infunditur, & cum gratia per peccatum mortale aufertur: iuxta illud Sapientiæ 7. vbi cum de theſauro ſapientiæ ſit ſermo, dicitur: *Quo qui vſi ſunt participes facti ſunt amicitiæ Dei.* Qui enim diuinam amicitiam participant, gratiam ſanctificantem habent. Cum ergo ſapientia ſignificet ſcientiam in intellectu, & gratiam ſeu virtutes in voluntate: Ab oppoſito, inſipientia eius priuatio, ſignificabit carentiam ſcientiæ, & carentiam gratiæ, charitatis, ac virtutis: ac proinde inſipiẽs erit is qui caret ſcientia, & charitate & virtutibus: idemque inſipiens indignus ad honores cẽſebitur, quorum honorum ac dignitatum is tantum dignus habetur qui habet ſcientiam, prudentiam, cum virtute, morumque probitate coniunctas. Quod vero tangitur in poſitis verbis thematis de aceruo Mercurij, tres habet præcipuas expoſitiones. Prima & communior; alludit ad conſuetudinem illam antiquorum, qui Deum Mercurium ponebant in occurſu, Alciat. Emblem. 8. ſeu concurſu multarum viarum, vt digito monſtraret, ac quaſi diſcerneret cuique viatori viã qua ſibi foret eundum. In cuius oſtẽſionis gratiam quilibet viator ad pedem ſtatuæ Mercurij mittebat lapidem, quaſi gratus ob beneficium, & ſic ad pedes ſtatuæ creſcebat aceruus lapidum: eo pacto quo Chriſtiani itinerantes ad pedem crucis in via poſitæ lapides inijciunt. Et iuxta hanc primam expoſitionem ſenſus thematis eſt: qui confert honorem indigno exercet actum peccati, & quaſi idololatra eſt, ſicut ille qui falſo Deo Mercurio, honorem Dei tribuit iniectu lapidis cuius honoris Mercurius indignus eſt.

Sap. 7.

Sapientia quid ſignificet.

Quis ſit dignus ad honores.

Secunda expoſitio eſt iuxta literam Hebraicã, & ſeptuaginta Interp. qui nomen, margema, à vulgata dictũ aceruus lapidum, dicunt ſignificare fundam; vt ſit ſenſus: qui dat honorem indigno ita ſe habet, vt ille qui ligat lapidem in funda. Sicut enim qui lapidem ligat in funda facit lapidem in terra prius iacentem quaſi vi in altum ſurgere. & aliquando accidit vt lapidis fundæ & caſu feriat eundẽ fundibularium, & alios in quos iacitur: eodem modo qui dat honorem indigno eum quaſi è terra iacentẽ ſuſtollit violenter quidem & vi brachij; reclamante conſcientia

C pro-

Digitized by Google

propria & aliorum: ſæpeque contingit, vt taliter indignus violenter electus lædat, & affligat ipſos electores & alios qui ſe non elegerunt.

Tertia expoſitio eſt vt nomen Hebraicum, margema, ſignificet purpuram, & eodem recidit: ſitque ſenſus: Qui dat honorem indigno, ita ſe habet ac ſi petram vel ſtatuam marmoream veſtiat purpura quæ ſolos Reges & Imperatores veſtiebat: facitque proinde actum indigniſſimum, honorē ſeu purpuram, ac prælaturam, indigno conferens qui nō homo, ſed quaſi petra eſt.

Ex his omnibus expoſitionibus recte conſideratis, poſſumus addere illum qui lapidem mittebat in aceruum Mercurij. vel in fundam, vel in purpuram, hos omnes ſequentes actus exercuiſſe malos, ac vitioſos.

Primus actus. Primo, lapidis iniectu honorabat Mercurium ob viæ oſtenſionē, cum reuera Mercurius viam totam nō oſtēderet, manebat enim immotus, nō præibat comes viæ, difficultates viç ſequētis oſtenſurus; ſed manēs, immotus digito ſolū ad paruā diſtantiam oſtendebat.

Secundus Secundo iniectu lapidis duplici modo honorabat lapidem: marmoream ſcilicet ſtatuam, & præterea lapidem in aceruū iniectū, quē è puluere leuabat. & loco ſublimi collocabat.

Tertius. Tertio, eodem lapidis iniectu edebat ſtrepitū, ac ſonitū cæteros aceruí lapides concutiendo: & præterea cauſabat multorū lapidum aceruí caſum ac deſcenſum, qui noui lapidis iniecti concuſſione ex aceruo cadebant.

Quartus. Quarto tandem, (quod proprium noſtrum intentum eſt) dabat honorem indigno: honorem namque diuinum conferebat Mercurio falſo Deo. Hos omnes quatuor actus ſuo modo exercere oſtendemus eum qui pro indigno fert ſuffragiū, eique honorē per electionē confert, maxime in capitulis generalibus & prouincialibus, in quibus honores ac dignitates per electionē conferuntur, plus minuſue iuxta diuerſarum Religionū conſuetudinē: eligūtur enim ſaltem Generales vel Prouinciales: & aliquando etiā Diffinitores prælatique locales, Priores, Guardiani, aliæq; ſimiles dignitates alijs deferuntur.

Electio indigni. Primo igitur honorem dans indigno per electionē, quaſi Mercurium falſum Deum, falſumque prælatū eligit: qui electus indignus nō poteſt mōſtrare viam legis diuinæ, præeundo coram ſubditis, docens & ſimul faciēs quæ docet. In hoc quidem veteres veritatem attingebāt quodam modo, ductorem viæ faciētes Mercuriū qui ab illis credebatur Deus eloquētiæ, ac Deorū Nun-

Nuncius. Sed illa marmorea ſtatua vt diximus, viā oſtendebat nō præeūdo, ſed manēs immota, ſoloque digito monſtrādo. Eodē modo prælati officiū eſt viā Dei verbo, & opere monſtrare, iuxta illud Matth. 5. *Vos eſtis lux mūdi, vt videāt opera veſtra bona.* Ille tamē qui indignus electus eſt, qui proinde neque habet ſcientiam & prudentiā, neque charitatem, morū probitatē, ac virtutes: vel viā Dei nō oſtendit quia ſcientia caret: vel ſcientia plenus, & virtutibus carēs ſolo verbo, & ſolo digito viā cæli prodit: nō præit operibus & exemplis, quæ valde primoue, in prælato requirūtur, vltra ſcientiam ſimiles omnino ſunt iſti Phariſæis qui Matth. 23. nullo animarum zelo ducti, ſed vanitatis, ac proprij cōmodi cupidi, *alligabant onera grauia, & importabilia eaq; imponebāt in humeros hominū digito autē ſuo ea ne quidem mouere volebant.* Solo digito oſtēdebant vt Marcurius in via, non mouebāt neq; tantillū exequebantur operādo. Gregor. Nazian. Tetract. ſenten. 4. *Dicit eū prælatū qui docet, & non facit, vna quidem manu trahere, alia vero impellere.* Trahit quidē ſubditos una manu, verbo ſcilicet vocādo, ſciētia exhortando: alia vero manu, otio videlicet omiſſione operis boni, vel cōmiſſione operis mali, ad ruinā impellit: imo & quaſi cogit. Mala namque Prælatorū exēpla nō ſolum mouent, ſed quaſi cogunt ad ſimile perpetrandum, iuxta illud Pauli ad Galat. 2. D. Petro dictū: *Gentiliter viuis cogis gentes iudaizare:* Nō perſuades o Petre iudaizare Gentiles, ſed cogis. Idem Nazian. orat. in S. Baſilium de eod. Baſilio dicit: *Nihil vnquā præcepiſſe ſuis quod nō faceret prior.* Id ipſū traditur de Iulio Cæſare: nunquā ſuis militibùs dixiſſe, *Ite, ſed venite,* id eſt me præeuntem ſequimini in omni labore à me vobis præcepto. Quod adeo ſuorū militū animos conciliauit, vt nō ſolū per illos difficiles, ac multas ſibi pareret victorias: ſed etiā ipſum è ſimplici milite Imperatorē Romanū ipſi eligerēt. D. Chriſoſt. hom. 17. in cap. 3. Ioan. dicit Gentiles quidē ad ſui conuerſionē *non adeo moueri, ſeu trahi miraculis factis à prædicante: quā vita immaculata ipſius prædicantis, quam præcipue charitas ornat.* Idque probatur quod multi ſæpe Gentiles miracula facta à prædicātibus fidem, per artem magicam, diabolique virtutē fieri calumniabantur, at vero inculpatā & ſanctā prædicatoris vitā nō poterant incuſare. Vere quidē incuſare, imo & ridere poſſumus prælatū Religionis qui tanquā Mercurius ſedēs immotus non opere, ſed digito tan-

Marginalia: *Matth. 5.* — *Matt. 23.* — Prælatus debet præire. — *Nazian. Tetract. ſent. 4.* — *Galat. 2.* — *Nazian.* Exempla mala prælati cogunt. — *Chryſoſt.* — Plus vita bona prædicantis quam ipſius miracula manent.

tantum docet viam chori, viam ieiunij, viam ſilentij, viam orationis, viam denique regulæ, ac ſtatutorũ ſuorum, ipſe vero immotus manet, nihil vel parum de prædictis exequens: quin potius communiter omnia in oppoſitum faciens. Diogenes Laertius lib. 6. dicere ſolebat, *quod illi qui recta dicebant ore tantum, & non faciebant: ſimiles erant citharæ, quæ quidem optime ſonat, ſed non audit.* Vnde cum aliquando videret quendam ſtolidum aptantem pſalterium dixit: *Et non te pudet ſonos aptare ligna cum ad vitam mores non componas?*

Diog. 6.

Prædicans & non operans ſimilis citharedo.

Secundo adorans Mercurium, vel lapidẽ in eius aceruum, aut fundam mittens, honorabat lapidem illum è puluere leuans, & in ſublime locãs: Idq; etiã violẽter in funda, vel alto aceruo reponẽs: & aliquando id faciebat lapidi à quo ipſemet in via læſus fuerat, vel à quo alij læſi fuerant, & quẽ ipſe, vel alij pedibus antea conculcauerant. Hæc omnia facit indignum per electionem ad honorem euehens, lapidem honorat ac ſuſtollit, hominem enim indoctum, imprudentem, malæ vitæ ac famæ, qui more petræ nec diſcurrit neque boni aliquid operatur, hunc eligit, & ad honorẽ euehit: (Idẽ intellige ſi ſe pariter indignum procurat eligi) idq; fere ſemper procuratur per vim, ac violentiam, reclamante ſcilicet conſcientia propria: reſiſtente etiã timoratorũ clamore ac zelo, alijſq; difficultatibus ſuperatis: imo, & quod maius eſt ſæpius indignum quis eligit à quo ipſemet eligẽs læſus fuerat, multique alij afflicti. Vnde tandẽ iuſto Dei iudicio euenit, vt prædictus indignus electus ipſũ eligentẽ poſtea lædat, ac cõterat, tanquã lapis fundæ fundibularium feriens. Hæc omnia oſtẽdamus, per quas difficultates Architophel 2. Reg. 16. & 17. voluit eligere Abſalonẽ indigniſſimũ in Regẽ Iſrael? ſuaſit primo mediũ difficillimũ, vt Abſalon dormiret cũ cõcubinis patris ſui corã vniuerſo Iſrael. Conſuluit vt filius patrẽ ſuum, & regno, & vita ſpoliaret. Obtulit ſe ad congreganda duodecim millia virorum ad perſequendũ Dauid: cõtra has omnes difficultates faciẽ obfirmauit vt Abſalonẽ indignum, petram, & pluſquã petram in Regem eligeret. Idem firme videre licet 3. Regum 1. in Ioab & Abiathar Sacerdote, qui pariter volebant creare Regem Adoniam filiũ Dauid facientẽ currus, & equites, idq; in cõſulto Rege Dauid viuẽte: quod erat difficillimũ: ſciẽtes præterea, vel ſcire debentes regnum diuino oraculo promiſſũ eſſe Salomoni pacifico, nõ Adoniæ turbulento &

Mala quæ facit elector indigni.

2 Reg. 16. & 17.

3. Reg 1.

ro & ambicioſo: ſcientes etiam robur exercitus David non eſſe cũ Adonia. Quin & certiſſimum eſt, omniũ prædictorũ conſcientias reclamare debuiſſe, eo quod in 'ignũ eligerẽt, & digniorẽ omitterent. Denique (quod ſupra diximus) iuſto Dei iudicio ſæpius accidit, vt ille indigne electus poſtea ſuos electores affligat, cõterat, & peſſundet. Clarũ præſentis rei exemplũ habetur Iſai. 30 Vbi Dominus conqueſtus de populo Iſrael quod ſperaret in fortitudine Regis Ægypti, & in eius auxilio fiduciã poneret: eidẽ populo ſuppliciũ, & minas intẽtans, ac prędicens, quod ſpes illa ipſis cederet in ignominiam, & confuſionẽ: iubet Iſaiæ ut prædictã cõminationem ſcribat, & exaret non in lamina ferrea, plũbea vel cedrina, ſed in buxo, vel ſuper buxũ: eo quod buxus florem pulchrum, & oculis ſpectabilẽ profert: ad quem apes pulchritudine illectæ occurrunt: illumque in aluearia deferentes, magnum detrimentum cæteris apibus afferunt, ob occultam & nociuam prædicti floris qualitatem. Itaque apes ex buxo cuius ad florem lætæ conuolant, & in quo confidebant, iacturam magnam poſtea percipiunt. Hoc ipſum videas in multis male eligentibus indignos, in quorũ electiones læti & hylares conſenſerunt carnali affectu ſeducti, indeque commoda multa, & conſolationes ſibi promittentes: iuſto Dei iudicio poſtea ab ijſdem indigne electis, multas moleſtias recipiunt. De quodam magno principe ſeu prelato (cuius nomẽ honoris gratia ſileo) hiſtoriæ publicæ prodũt, quod cum filium ſuũ, forte indignũ, ad titulos, & honores ſæculares eueheret: idẽ filius poſtea eidẽ patri inobediẽs & in multis indigne ſe gerens, tantam moleſtiam, ac triſtitiam eidẽ patri attulit; vt pater ea de cauſa præ triſtitia ſe conſumi paulatim videns: illud Pſ. 50. ſæpius ſecum repetebat: *Et peccatum meum contra me eſt ſemper.* Peccatum. ſ. comiſſum in mala filij promotione ad illos honores ac dignitates: & huius cauſa generalis eſt, quoniam Pſalm. 52. *Deus diſſipauit oſſa eorum qui hominibus placent, confuſi ſunt quoniam Deus ſpreuit eos,* ſuffragium ſuũ in electione dederũt vt placerẽt electo indigno, vel amico conſulenti, inde ſperantes retributionem. Confuſi ergo ſunt à ſua ſpe, & Deus triſtitia, & laboribus eorũ oſſa cõminuit, quoniam non Deo, ſed hominibus placere ſtuduerunt.

Et certe mihi cogitanti cauſas ob quas electores ſæpe eligant indignum, vt petram, & in ſublimi collocent: duæ præcipue

Iſai. 30 — Buxus quid ſignificet. — Apibus buxus nocet. — *Pſal. 50.* — *Pſal. 52.* — Placentes hominibus puniuntur. — Cauſæ mouentes ad indignum eligendum.

puc

Digitized by Google

pue occurrunt: prima eſt, fundata in ambitione, vt videlicet, ſiquidem ipſi male eligentes per ſe ipſos imperare nequeunt ſaltem per ipſos male electos, & ſibi obligatos, eo quod ipſos in eo honore conſtituerint, imperent, ac dominentur; fidentes quod male electi ob electionem obligati, & aliàs inhabiles ad regendum, ad ſuos electores ſubmiſſi recurrant, eorumque voluntati in omnibus obſequantur. Huius exemplum habemus in illis ipſis Iudæis & ſcribis, qui Ioan. 1. omiſſo Christo Domino ſanctiori, ſapientiori; nobiliori ex Tribu ſcilicet Iuda, & miracula tanta patrante, vt poſtea viderunt, ad Baptiſtam legationem mittunt, malitioſe iuxta Chryſ. hom. 15. in Ioan. & iuxta Euthymium ad eundem locum: ex qua Iudæorũ malitioſa legatione, & oblatione ſuſpicari poſſumus ipſos Ioannem incapacem præeligere voluiſſe, vt per ſuam illã oblationem, creationem, & electionem Ioannem propitium, & pæne deuinctum haberẽt, ne ipſos poſtea verbis redargueret: ſed illorum in omnibus voluntati pareret. Quaſi enim manicis ac cõpedibus quis aliũ ligat, cum illi dicit: ego feci te, ego ſuffragio meo, vel ſuffragijs elegi te. Hoc optime expreſſit Christus Dominus quando Ioan. 15. diſcipulis dixit: *Ioan. 1.*

Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos, vt eatis &c. Quaſi diceret: Mitto vos in mundum, varijs laboribus, ac periculis expoſitos, quia à vobis non dependeo, neq; vobis debitor ſum, eo quod non me vos elegiſtis: imo è contra, libenti, ac prompta voluntate in his mihi obedire debetis, quoniã ego ſum qui elegi vos. Bernard. lib. 4 de conſiderat. ad Eugeniũ de hoc ait ſic: *Et tunc potiſſimum volunt dominari cum profeſſi fuerint ſeruitutem.* Romæ illi Cardinales qui ab aliquo Summo Pontifice promouentur ad Cardinalatum dicuntur ſimpliciter creaturæ illius Papæ qui eos Cardinales fecit. In quo communis loquendi modus innuit quantum Cardinalis electus debeat Papæ eligenti: eius enim ſe ãgnoſcit creaturam, & ab illo Papa ſe eligente quaſi pendere, ſicut creatura pendet à Deo creatore: quamuis dependentia à creatore, multo diuerſa ſit. *Ioan. 15.* Electus ab alio manet deuinctus illi. Creaturæ dicuntur electi ab aliquo reſpectu pendentiæ ab illo.

Secunda cauſa ob quam ſæpe eligit quis indignum & inhabilem, eſt quia à tali electo munus aliquod ſperat accipere qualecunque illud ſit. Et quod magis mirandum eſt in viris alioqui valde Religioſis hoc aliquãdo reperies. Hoc quodammodo in ſancto illo ſene Iſaac Geneſ. 27. licebit inſpicere, qui Iacob filio digniſſimo primogenituræ *Gen. 27.*

Digitized by Google

Eligentes ob munera quæ ſperant.

nituræ titulum conferre recuſabat: & Eſau indigniſſimum volebat eligere, illectus quodammodo cibo illo, vel pulmento quod à filio Eſau ante primogenituræ collationem poſtulauit. Id conſiderauit allegorice Rupertus ad eundem Gen. locum. Ruperti verba inter alia ſunt hæc: *Iſaac requirens cibatum ex venatione &c. perſonam geſſiſſe videtur eorum qui propter commoda vel obſequia favorabiliter aliquos ordinare, & promouere contendunt.* Imo addit clarius Rupertus Iſaac ſenem, & oculis caligantem, ſignificare prælatos aliquos qui vel curis exterioribus immodicis caligantes, vel terreni puluerıs affectu illecti, indignos aliquando promouent. At Rebecca videlicet mater Eccleſia, acutius in hoc quam prælati ſeneſcentes inſpiciens, clamat, procurat legibus Canonicis, particularibus ſtatutis ac mandatis, ne Eſau indignus eligatur: ſed Iacob digniſſimus ad honores promoueatur. Mitto alia multa commoda temporalia quibus homines ducti, & obcecati mouentur ad eligendum indignum: hæc enim prope infinita, varia, & quotidie peruia ſunt. Vnum tantum referam etiam quotidianum ſed forte non ſatis conſideratum quale peccatum ſit. Et hoc committitur quando quis alium eligit pacto inito vt ab ipſo electo ad aliud officium eligentes ipſe eligatur: ſeu quod eodem recidit: fit conuentio ad inuicem vt vnus pro altero diuerſis in officijs ſuffragium ferat. Quod ſæpe explicite vel implicite multos facere experientia conſtat. Fortaſſe non aduertentes claram in eo committi Simoniam, teſte Nauarro in Summa latina cap. 23. num. 100. §. 11. quod duplex eſt ſimonia: & Rodriguez tom. 3. qq. Regul. quæſt. 63. artic. 4. & Vega in Summa morali 2. p. verb. Simonia caſu 12. col. 914. Cuius ratio clara eſt, quia in eo permutant & quaſi vendunt ad inuicem rem ſpiritualem, vel quaſi ſpiritualem, quale eſt ſuffragium electiuum.

Simonia eſt ſuffragium dare pro ſuffragio.

Tertius actus eius qui lapidem in aceruum Mercurij miſit, fuit primo ſtrepitum, ac fragorem edere, ſimulque ruinam tam iniecti lapidis quam cæterorum præexiſtentium cauſare. Hoc eodem modo eligens indignum primo cauſat ſonitum, clamorem ac ſcandalum in populo, & præcipue in viris timoratis dum vident indignos aſſumi & digniores præteriri. Cum illi duo diſcipuli Iacobus, & Ioan. Matt. 20. dexteræ atque ſiniſtræ manus locum à Chriſto Domino petierunt: addit Euangeliſta, quod *decem*

Scandalum cauſat electio indigni.

Matt. 20.

eem indignati ſunt de duobus fratribus: Quia videlicet, vel illam dignitatem poſtulabant, vt minus digni, omiſſo Petro digniore: vel quoniam ſaltem modo ac ordine indebito pretendebant: ideo indignati ſunt decem, quod idem eſt ac ſi fuerint ſcandalizati. Quando in corpore humano os aliquod extra ſuum locũ, ſeu iuncturam eſt, grandis & peracutus dolor, & querimonia totum corpus conturbat. Eccleſia corpus eſt miſticum: quoties ergo in membris eius accidit, vt pes verbi gratia, vel brachium ſit extra ſuam iuncturam, vt ſi loco capitis ponatur pes: & indignus homo qui inter pedes Eccleſiæ locandus eſt, in capite, & prælatura Eccleſiæ ponatur, non poteſt non grandis dolor, querela, ſeu ſcandalum mentes fideliũ vulnerare. Secundo quod ipſe electus indignus, acceptans dignitatem maxime ſi illam antea procuret, eo ipſo ruat, & cadat in peccata: habetur ex illo Ezech. 3. *Sanguinem autem eius de manu tua requiram*, id eſt, tu paſtor populi peccata non emẽdans, populi mei, mortem, pænas dabis: ſanguinem enim alicuius requirere in ſacra Scriptura, eſt mortem alicuius vlciſci: Innuit ergo ibi Dominus ob mali prælati incuriam Chriſti oues ſpiritualiter mori: hanc autem ouium ſpiritualem mortem, eundem prælatum luiturum. Hoc ipſum Luc. 6. Chriſtus Dominus ſignificauit dicens: *Nunquid poteſt cæcus cæcum ducere? nonne ambo in foueam cadent*?

Indignus electus eſt os in corpore extra iuncturam.

Ezech. 3

Quid ſit Deum ſanguinem requirere de manu alicuius.

Quod denique malo gubernante prælato, tam ipſe, quam ſubditi cadant, magnamque iacturam ſub iti incurrant, diſertiſſimis, & copioſiſſimis verbis D. Gregor. docuit præ omnibus alijs, hom. 17. in cap. 10. Luc. dicens: *Nullum autem puto fratres chariſſimi ab alijs maius præiudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus: quando eos quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis cernit: quando ipſi peccamus, qui conpeſcere peccata debuimus*: & multa alia luculente in eandem ſententiam. Ad eundem ſenſum poteſt explicari illud Pſ. 103. *Poſuiſti tenebras & facta eſt nox: in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ*: quaſi dicat, in cathedra prælati locandus erat is qui eſſet lux, & lucerna: Tu vero indignum eligens poſuiſti tenebras, hominemque vitæ tenebroſæ, & obſcuræ: facta eſt ergo nox, gubernante pertranſibunt beſtiæ ſyluæ: id eſt omnes malefactores tranſibunt abſque ſupplicio, & malus prælatus cũ his omnibus patienter pertranſibit, diſſimulans & non emẽdãs. Audiui quod lucerna recenter ex-

Damna cauſata à malo electo.

Pſ. 103.

Lucernæ extinctæ fumus cauſat abortum equis, & nocet naribus, ſic malus prælatus.

extincta, ſuo fumo, ac tetro odore prægnantibus equis valde nocet, eiſque aliquando abortum cauſet: & ſaltem experientia cõſtat, eundem odorem valde humanis naribus infeſtum eſſe, eodem modo prælatus malus, qui non eſt lucerna lucens per bona exempla, ſed eſt lucerna extincta & mortua, proh! quoties ſuæ malæ vitæ odore abortum ſpiritualem cauſat in multis animis ſubditorũ, vel diſſuadens bona, vel ſuo vitioſo otio ceſſationẽ boni operis cauſans, vel deniq; malo vitæ odore multis faſtidium ſpirituale, & ſcandalum graue ingenerans? Malum prælatũ in Eccleſia Dei propter mala quorum eſt cauſa & origo, vocare poſſumus *Abominationem deſolationis ſtantem in loco ſancto*, Matt. 4. Si enim iuxta Diuum Ieronymũ ad illũ locum, abominatio ſignificat idolum: & Zach. 11. *Malus paſtor dicitur idolum*: bene poſſumus malum paſtorem vocare idolum in Eccleſia, ſiue abominationem ſtantem in Eccleſia loco ſancto, abominationem inquam deſolationis, quia videlicet vniuerſa ſuo malo exemplo, ac regimine deſolatur. Facit nempe in Eccleſia deſolationem illam de qua Dominus conqueritur Ezec. 34. *Quod craſſum erat occidebatis quod infirmum fuit non conſolidaſtis: & quod ægrotum non ſanaſtis; quod perierat non quæſiſtis, ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia: Diſperſæ ſunt oues meæ & factæ ſunt in deuorationem omnium beſtiarum agri*: & multa alia ibidem. Quæ quidem omnes mali prælati actiones, & omiſſiones merito abominatio deſolationis dicendæ videntur.

Matt. 24. Malus prælatus eſt abominatio deſolationis & idolum. *Zach. 11.*

Ezec. 34.

Reſtat vltimo quartus actus adorantis Mercurium, honorem ſcilicet diuinum indigno tribuentis, applicandus ad præcipuũ noſtrum intentum, videlicet quod indignum eligens, honoret indignum, & honores inſipienti & indigno per electionem conferat, quod ſemper peccatum mortale eſt & nunquam licitum. Quam enim abſonum eſt, vt Eccleſiæ officia, & beneficia, quæ vocantur dignitates, indignis hominibus conferantur? Dignitates nempe ideo vocantur quia dignis hominibus dandæ: contra rationis ergo præſcriptum facit qui donat indignis. Hoc eſt ſuo modo margaritam donare porcis & coincidit cum alia quarta expoſitione illius verbi Hæbraici, Margema, initio poſiti, quod aliqui vertunt, lapidem pretioſum: quaſi mittere lapidem pretioſum in aceruum Mercurij, & in noſtra materia, ille qui prælaturam, prætioſam Eccleſiæ margaritã donat indigno, ſuo modo dat margaritam porcis. Iudic. 9.

Officia & beneficia Eccleſiæ, cur dicantur dignitates.

Eligens indignum dat margaritam porcis.

Digitized by Google

Iudic. 9. *Quod ierunt ligna vt vngerent ſuper ſe Regem.* Et quamuis eſſent ligna inanimata; & intellectu carentia, primo loco digniorem cæteris arborem elegerunt, oliuam ſcilicet, præ omnibus forte magis proficuã ac neceſſariam: quæ videlicet olei productione, per quod lux lucernæ viuit, quaſi ſignificabatur verus ac dignus Eccleſiæ prælatus, lux à Chriſto D. nuncupatus. Et tamen videmus rationales homines ſæpius in prælatum eligere nõ oliuam, ſed ſycomoros, aliaſque arbores ſeu homines infructuoſos, non Dei Eccleſiæ, ſed illorum commodis, & affectibus profuturos. Refert Baronius tom. 1. Annalium anno. 58. cap. 82. in primitiua Eccleſia officium Curſoris, fuiſſe officium Eccleſiaſticum; illi ſcilicet deputatum, qui quaſi tabellarius Eccleſiæ, tempore neceſſitate, deferebat epiſtolas in varias prouincias advocandos Epiſcopos, conciliumque cogendum, ad Eccleſiæ neceſſitates ſubleuandas. Ad creandum hunc curſorem tanta diligentia & inquiſitio præcedebat, vt ibidem Baronius citet teſtimonium B. Ignatij martyris ad B. Policarpum, ſic de curſoris electione ſcribentis: *Decet beatiſſime Policarpe, concilium cogere ſacroſanctum, & eligere ſi quem vehementer dilectum habeas, & impigrum vt poſſit diuinus appellari curſor.*

Curſoris officium Eccleſia quale eſſet.

Si ergo ad creandum curſorem, & fere tabellarium Eccleſiæ, ſacroſancto opus erat concilio, & hominem quærere vehementer dilectum & ob virtutes talibus Epiſcopis charum: Quodnam concilium, & conſilium, & quæ diſquiſito neceſſaria erit ad creandum dignum Epiſcopum, dignum Generalem, dignum Prouincialem? Chryſ. 4. de ſacerd. præmittens non poſſe excuſari electores dicendo ſe ignoraſſe talem eſſe indignum, ait. *Nam quomodo id abſurdum non ſit, eos qui mancipium aliquod empturi ſunt; id tũ Medicis oſtendere, tum emptionis ſponſores poſtulare, tum vicinos interrogare.* Huius oppoſitum, creare ſcilicet indignum, erit cõfirmari illi tabellæ à quodam malitioſo irriſorie depictæ; In qua erat arbor in duos ramos diuiſa; in quorum altero erat aſinus cũ pileo doctorali amictus: & in altero ramo, erat lupus virgam iuſtitiæ manu tenens. Non ſic profecto, non ſic in illa arbore Nabuchodonoſoris Danielis 4. in qua ignorabilia animalia beſtiæque habitabant ad pedem ſubter eam. Volucres autem cæli digniores & ſubtiliores in ramis eiuſdem morabantur loco nempe ſublimiori. Quinimo & gentiles adhuc fide veri Dei carentes, lumine tamen ſolo naturali ducti

Plus inquiritur ad ſeruum emendum, quam ad Epiſcopum eligendũ. Electus indignus eſt aſinus cũ pileo inſignitus & lupus cum virga iuſtitiæ.

Daniel. 4.

ducti agnoſcebant, in cathedra regiminis locandum eſſe, non tantum dignum; neque tantum digniorem, ſed etiam digniſſimũ, & optimum. Hic fuit Alexander ille magnus, qui referẽte Quinto Curtio lib. 6. cum morti vicinus, & Babylone iam moribũdus rogaretur ab amicis quem Imperij ſui deſignaret hæredem, reſpondit: Optimum. Idem ſexto poſt die præcluſa voce exemptum digito annulum (imperiali ſcilicet ſigillo ſignatum) tradidit Perdicæ. Eſtimabatur forte ille Perdica optimus, & ideo ipſi tradidit annulum Imperialem; tali ſigno illum creans Imperatorem quod optimum reputaret. Quæ omnia obfirmentur tandẽ Canonica probatione Concilij Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. de refor. vbi monet omnes habentes ius in electionibus, nihil vtilius poſſe facere Eccleſiæ Dei, quam bonos paſtores eligendo: & electores participes fieri alienorũ peccatorũ, niſi elegerint digniores: idq; non precibus humanis; nec affectibus, aut ambientium ſuggeſtione, ſed habito reſpectu ad maiora merita eligendorum. Quæ quidem vere videntur verba Spiritus ſancti, & nulla ad præſentem materiam dici poſſunt, vel deſiderari opportuniora. In quibus præcipue duo conſidera; primum peccare mortaliter non eligentem digniorem, quod in proxime dictis iã monuimus. Secundum, non ſolum eligendũ dignum, ſed digniorẽ. Quæ adhuc magis firmantur exemplo terrifico, illius Cardinalis alias ſanctiſſimi Paſchaſij, de quo narrat Greg. Papa l. 4. Dial. cap. 40. multa magnalia. Hic tamen humanum quid paſſus, cum in quadam electione Sum. Pontif. fauiſſet cuidam Cardinali Laurentio, contra Symachum poſtea Papam; Apparuit cuidam Epiſcopo Capuano in Balneis poſt mortem ſuam, eidem Epiſcopo dicens, ſe in caloribus illius balnei diuina Iuſſione purgatorium pati; quia in parte Laurentij contra Simachũ ſenſerat: & pro Laurentio, minus videlicet digno, ſuffragium dederat.

Eligendus non tantum melior. ſed optimus.

Sed quoniam toties in præcedentibus digniorem, ſeu digniſſimum eligendũ inculcauimus; quæres; quiſnam dignus vel digniſſimus cenſendus eſt? Reſpondeo, ex iure Canonico, ac Theologia, eũ dici dignum, qui ſcientia, & moribus, & vitæ exemplo magis poſſit prodeſſe. Cuius rei magis explicandæ gratia, ſequẽtes conditiones ad bonum prælatum conſidero: prima vt in intellectu habeat ſcientiam per litterarum ſtudium acquiſitam. Cui poteſt annecti prudẽtia naturalis, & quaſi innata naturali-

Conditiones requiſitæ ad eligendũ dignum.

Prudentia naturalis æquiualet & præualet ſcientiæ acquiſitæ.

Digitized by Google

ter boni regiminis induſtria, quæ ſæpe ſcientiæ per ſtudium acquiſitæ æquiualet, & aliquando præualet. Secunda conditio eſt, vt in voluntate habeat virtutes morales, iuſtitiam ſcilicet humilitatem, cæteraſque morales: imo & infuſas à Deo caritatem nempe Dei ac proximi, per quas bene dirigatur ad Deum, & ad proximum propter illum, & hæ duæ conditiones vocari poterunt eſſentiales prælato. Tertia conditio addi poteſt vt accidentalis, videlicet experientia. Quarta Ætas plurium annorum. Quinta ſanguinis nobilitas: quibus aliæ poſſunt adiungi minus neceſſariç, magiſque accidentales. Et quidem is qui omnes prædictas circumſtantias habuerit perfecte maxime duas priores eſſentiales ſcientiæ, prudentiæ, & virtutis. Dignus, & digniſſimus iudicabitur.

An ſit præeligendus virtuoſus ſine litteris; & anteponendus doctiſſimo ſine virtutibus.

Percontaris adhuc: ex duobus, vnus habet perfectiſſimam ſcientiam acquiſitam, ac prudentiam naturalem, caret tamen virtutibus. Alius habet virtutem perfectam morumque probitatem, caret tamen ſcientia: neque occurrit alius qui pro tunc eligi commode poſſit: percontaris inquam, quisnam eorum alteri præferendus ſit, & eligendus? Reſponderem abſque dubio eligendum potius probũ, ac virtute præditum indoctum, alterum vero relinquendum. Quando Chriſtus Dominus ouium ſuarum curam petro commiſit; non illum examinauit de ſcientia, ſed de charitate: ab illo requirens *Ioan.* 21: *Si ſe Chriſtum plus cæteris amaret*: Innuens fere, facilius eſſe Deo, noſtro modo loquendi, noſtrum intellectum mouere donando ſcientiã; quam mouere voluntatem donando gratiam: adde quod ſæpe charitas per voluntatem id aſſequitur, & fere intelligit, quod intellectus per ſcientiam non percipiebat. Significauit itaque Chriſtus D. in trina illa interrogatione, poſtulatione ve charitatis, plus conducere in prælato Dei charitatem & proximi, quam ſolam ſcientiam. Video quaſi ex Euangelio hoc poſſe deduci, aliquando ſcilicet charitatem, & amorem plus aſſequi quam intellectus intelligat. Chriſtus D. ſeu verbum D. dicitur ſapientia: & per tres annos in tam multis diſcipulos docuit ſufficientiſſime & nihilominus de Spiritu ſancto venturo ſic promiſit Ioan. 14. *Ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumq; dixero vobis.* Vbi in textu græco, pro dixero, habetur dixi de præterito. Quæro ergo: Nonne Chriſte Ieſu diſcipulos per tres annos ſatis docuiſti: quomodo ergo, ſeu ad quid

Ioan. 21.

Ad Papatum non eſt examinatus Petrus de ſcientia, ſed de charitate.

Charitas aliquando plus intelligit quam ſcientia.

Ioan. 4.

Spiritus ſanctus per voluntatem procedẽs fecit melius intelligi quæ à Chriſto D. dicta fuerunt.

Digitized by Google

quid Spiritus ſanctus debet iterum illos docere quæ tu iam docuiſti? Reſpondeo, Chriſtus D. ſapientia eſt per intellectum procedens: vt verbum eſt à patris intellectu: Spiritus ſanctus eſt charitas & amor procedens per voluntatem: & ideo quia amor, & charitas, iam dicta à Chriſto Domino fecit melius & clarius intelligi. Quod tandem dixi de præmittendo viro doctiſſimo ſine virtutibus: probo ex illo elegãti antiqui Zenonis dicto, qui, teſte Oroſco lib. 3. Emblem. 9. dicere ſolebat *litteratos abſque virtute ſimiles eſſe moneta falſa qua habet quidem litteras, regisve nomen inſcriptum: ſed non habet pondus, vel debitum ac veram metalli materiam*. Vera namque moneta debet habere, & litteras, & pondus, ſeu materiam. At falſi litterati habent quidem litteras, ſed carent illa grauitate, ſeu illo pondere, qui ſecundum Auguſtinũ dici poteſt amor Dei: amor meus pondus meum. Habent ergo hi falſi litterati litteras, ſed non habent inquam pondus amoris Dei, nec pondus amoris proximi, vt mediante illo amoris pondere in omnibus officij actionibus ferantur, ac moueantur in Deum, & proximum.

Litterati ſine virtute ſunt moneta falſa.

De ſanguinis tandem nobilitate duxerim aduertendum non eſſe adeo magnifaciendam per ſe ſolã, ſicut à multis video magni fieri in ordine ad officia Eccleſiaſtica. Ego illam ex ſe, *comparo ſaccaro, i. o açucar*, quod in rerũ medicabiliũ compoſitione, ſcimus eſſe temperatum, & quaſi in medio poſitum, neq; frigidum neq; calidum: ac proinde ſi iungitur rei frigidæ facit frigidum: ſicut cum iungitur roſæ frigidæ facit ſaccarum roſaceum frigidum. Cum vero iungitur rei calidę, vt cruſtulis mali citrei, facit calidum. Ita de nobilitate intelligo. Si cum virtute iungatur, nimium prodeſt ad optimum regimen: ipſa namq; virtutẽ acuit; & quaſi incitat ad præclariſſima opera exequenda. Si vero è contra nobilitas ſanguinis cum vitijs in prælato ſocietur, Deus bone, ad quę mala incitat, quas ſtrages per ſuperbiam, & audaciam edit? Talem conſidero Luciferũ nobilem inter omnes Angelos: quapropter nuda nobilitas abſque virtute impertinens ad prælaturam iudicanda eſt, gloſſa capitis *quoniam* 24. q. 1. ver. *inuidia*. refert, quod cum duo certarent de electione, & alter allegaret ignobilitatem alterius, ignobilis reſpondit. *Piſcatori Petro fabri filio, ſucceſſorem quarimus, non Auguſto.* De hoc optime D. Chryſ. hom. 33. in Gen dicit: *illis qui in electionibus nobilitatem eligendi, pracipue reſpiciunt, contingere id quod*

Nobilitas reſpectu prælaturæ eſt ſicut ſacarum.

Quod accidit Loth. qui diſceſſurus ab Abraham, elegit terrā Sodomorum ductus locis amœnitate & fertilitate: terra tantū naturā, & non habitantium malitiam aduertens. Et poſtea ſe in tot periculis vidit conſtitutum. Sic qui, in electionibus ſolam nobilitatis amœnitatem, & gloriæ ſplendorem attendunt, non autem inhabitantem malitiam, ſe ac ſubditos poſtea multis exponunt periculis.

Non omittā adhuc aduertere, quod quando hi inſipientes, & indigni prælati eligūtur, aliquādo impletur illud, quod habetur 8.q. 1. c. *Audacter*, ex D. Ieron. dicente, aliquando Deum permittere vt mali prælati eligantur ob demerita, & peccata ipſius populi, ſic exigētibus populi peccatis. Adducit ad hoc D. Ieron. illud Oſeæ 8. *Fecerunt ſibi Regem non per me, Principem, & non per conſiliū meum.* Probat Ieron. idem exemplo Saulis, quē conſtat ipſum Deū elegiſſe, & fieri iuſſiſſe Regem; ſed tamen fuiſſe electum nō ſecundum voluntatem Dei, ſed ſecundū meritum populi peccantis. Et concludit ſic Ieron. *Tale ergo intelligamus etiam in Eccleſijs fieri, quod pro meritis populi, aut in verbo, & opere potens, à Deo tribuitur rector Eccleſiæ; aut ſi malignum faciat populus in conſpectu Domini, talis Eccleſiæ index datur, ſub quo famem, & ſitem populus patiatur, non famem panis, neq; ſitim aquę, ſed famē audiendi verbum Domini.* Sic ibi. Facit ad idem, illud Iſai. 3. *Et dabo pueros Principes eorū, & effœminati dominabuntur eis.* Vbi Dominus expreſſe loco ſupplicij cōminatur populo Iſraelitico, ſe illi malos, & effœminatos Principes deſtinaturū. Et adhuc clarius habetur apud Iob c. 34. dicentē de Deo. *Qui regnare facit hominem hypocritā propter peccata populi.* Quē locum Iob explicans optime, ſicut ſolet, Pineda tom. 2 ſuper Iob. Hæc omnia ſequentia tradit: primo ergo citat Plutarchum ad hoc intentum dicentem, *malos Principes à Deo dari aliquando, tanquā fel, & coagula animalium immundorum ad curandos morſus peccatorum.* Verba Plutarchi ſunt hæc lib. de Sera numinis vindicta c. 4. *Nimirum Deus quibuſdam malis tanquam carnificibus vſus eſt ad ſumendas de aliis malis pœnas, quod verū eſſe de pleriſq; tirānis arbitror. Quemadmodum enim fel hyanę, & phocæ, aliorumque fœdorum animalium coagula, aliquid habent ad ſanandos morbos vtile, ſic nonnullis morſu, & pœna indigentibus, Deus inijciens tiranni alicuius ſæuitiam implacabilem, aut magiſtratus moleſtam aſperitatem, non ante id quod excruciabat, ſuſtulit, quam vitioſos morbo liberaſſet, ac purgaſſet.* Sic ille.

Prælati mali dantur ob demerita populi.

Oſeæ. 8.

Iſai. 3.

Iob 34.

Prælatus malus eſt fel & carnifex Dei.

Digitized by Google

ille. Pulchrum ad hoc etiam ſeruit dictum Theognidis Megarenſis, qui cum videret ciuitatẽ vitijs corruptam, & ſuperbia, faſtu, ac luxu quaſi tumentem & prægnantẽ, hæc verba dixit. *Vterum fert ciuitas hæc, timeo autem ne pariat virum correctorem malæ inſolentiæ veſtræ.* Sic ille. Si vero objicias. Nõne D. Paul. ad Rom.

Rom. 13. 13. dicit. Non eſt enim poteſtas niſi à Deo: quæ autẽ ſunt, à Deo ordinata ſunt. Si ergo à Deo cõſtituũtur Reges, & prælati, quomodo Deus eos aliquando peſſimos, & peccatores, & peccaturos conſtituit? Ad hoc primum dico quod Deus illos non conſtituit, eo fine ut peccent: ſed preſciens illos ex ſua prauitate peccaturos, eorũ mala voluntate permiſſiue vtitur, vt mali populi peccata caſtiget. Eſt hæc reſponſio conformis ad id quod eidem obiectioni reſpondit Anaſthaſius ille Nicænus q. 15. in ſcript. Sic

Ierem 3. dicens. *Cũ Deus dicat in lege dabo vobis Principes ſecundum corda veſtra. eſt euidens, quod ex principibus, & regibus alij quidẽ à Deo præficiuntur tanquam digni eo honore: alij autem rurſus cum ſint indigni, Dei permiſſione, aut volũtate præficiuntur populo digno eorum indignitate.* Sic ille profecto docte, & elegenter. Adducit idem Anaſtaſius eadem quæſtione duo exempla quæ, quia accommodatiſſima ſunt, non pigeat audire. Primum eſt cuiuſdam religioſi, qui cũ tempore phocæ Imperatoris crudeliſſimi, videret illius immanitatem, & in innocentes ſæuitiam, quaſi conquerens, & coram Deo expoſtulans: ſic orabat. *Cur Domine eũ feciſti Imperatorẽ?* Cui è cœlo reſponſũ datum eſt in hunc modum. *Quoniam non inueni peiorem.* Exemplum adhuc ſecundum mirabilius apparet, quod fuit huiuſmodi: erat quædam ciuitas Thebaidæ moribus ac vitijs corruptiſſima: vacante illius cathedra per mortem Epiſcopi, Angelus Dei monitu ſuo effecit, vt in Epiſcopũ illius vrbis eligeretur quidam monachus hypocrita & flagitioſiſſimus: qui cum honore Epiſcopali elatus, ad multa vitia patranda declinaſſet, & inſoleſceret: Angelus apparens eidem dixit: *Cur ſuperbis, & magnifice tibi places, ô infelix? Non es creatus Epiſcopus quod dignus ſacerdoti ſis: ſed quod ciuitas tali digna erat Epiſcopo.* Sic ille. Hoc exemplum mirabilius eſt, eo quod ipſe Angelus Dei iuſſu monuerit vt talẽ peccatorem Epiſcopũ crearent. Sed in hoc recurrendum ad id quod diximus ex Plutarcho, velle Deũ in hoc vti his ſimilibus tanquam carnificibus, & felle ad curandos morbos populi peccantis: neq; illos ponere prælatos vt peccent

Digitized by Google

cent, ſicut proxime expoſuimus.

Vltimo aduerto & commendo, ne per electionem malorum, & omiſſionem bonorum contingat illud quod plorat Salomon. Eccl. 10. Eccleſiaſtes cap. 10. dicens. *Eſt malum quod vidi ſub ſole: poſitum ſtultum in dignitate ſublimi, & diuites ſedere deorſum. Vidi ſeruos in equis, & Principes ambulantes ſuper terram quaſi ſeruos.* Sic ibi, quod appoſitiſſimum eſt præſenti argumento: & monentur electores ne permittant ſtultos, id eſt peccatores, & indignos poni in ſublimi loco honorum, ac dignitatum: diuites vero, meritis & virtutibus plenos, ac dignos, deorſum ſedere, & tanquam indignos præteriri. Videāt electores quæ deuotiſſimus Bern. ſcripſit tract. illo de Conuerſione ad clericos ca. 27. vbi inter alia, pro præſenti materia, & pro ſupradictis, ſic illos alloquitur. *Va vobis, qui clauem tollitis non ſcientia ſolum, ſed authoritatis & multipliciter impeditis, quos introducere debuiſtis, id eſt, rapitis vel arripitis? Tollitis enim, & non accipitis claues. De quibus Dominus queritur per Prophetam, ipſi regnauerunt & non ex me, Principes extiterunt, & ego non vocaui eos. Vnde tātus prælationis ardor, vnde ambitionis impudentia tanta, vnde veſania tāta præſumptionis humanæ? Audeatne aliquis veſtrū terreni cuiuslibet reguli non præcipiente aut etiā prohibente eo, occupare miniſteria, præcipere beneficia, negotia diſpenſare?* Sic ille. Vide ſi quid melius dici potuit ad intētū hodiernum. Primo enim, pro intento proximo Eccleſiaſtes, de nō omittendis dignis, ac virtuoſis, carpit Bern. clericos, electores ſcilicet, qui impediūt illos quos debebant introducere, & admittere; dignos videlicet. Secundo inuehitur contra illos, qui, indigni cum ſint, ſe intromittentes, clauem iuriſdictionis non tam accipiunt & tollunt vocati, quā per ſe ipſi arripiunt. Tertio contra hos vtitur illa præclara comparatione, de temeritate ſcilicet illius, qui alicuius paruuli Regis beneficia, & miniſteria præriperet eo neſciente, imo prohibente; vbi innuit multo magis fore temerarios illos qui beneficia, & officia Eccleſiaſtica, in domo omnipotentis Dei, quæ eſt Eccleſia, indigni arripuerint, prohibente Deo eadem dari indignis hominibus. Reſtat igitur vt iuxta ſupra dicta, & Concilium Tridentium ſolo Dei intuitu, non precibus, non humano affectu digniorem eligamus, ac digniores præferamus qui tales fuerint, ſcientia, prudentia, virtutibus, & omnibus ad regendum neceſſarijs. Vt ſic electi verbo, & exemplo ouibus pro-

Digitized by Google

proficientes, cum eiſdem ad paſcua perueniant æternæ gloriæ: præſtante Chriſto Domino qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

SERMO III.

IN CELEBRATIONE CAPITVLI.

Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo. Act. 20. *Act. 20.*

Relicturus Paulus Miletum, conuicinos Epiſcopos quaſi ad concilium, ſeu capitulum conuocauit: illis comendaturus vigilantiam, & animarum cuſtodiam in verbis propoſitis contentam. Quæ verba directe ad religionis prælatos in capitulis congregatos appoſitè videntur pertinere, vt illis ibidem cõmendetur conuentuum, prouinciæ ordinis zelus, ac reformatio.

Cant. 7. Canticorũ 7. inter alias ſponſæ partes, cõmendatur Naſus illius, quod ſit: *Sicut turris libani qua reſpicit contra Damaſcũ.* Quæ verba vt facilius intelligantur, notandum iuxta communem doctorum ad eum locum expoſitionem, Salomonem turrim ædificaſſe pulcherrimam, altiſſimam, & munitiſſimam in monte Libano: qui mons erat in confinibus Syriæ & Iudææ, ſitus tamen in vltima parte regni Iſraelitici contra Syriam, cuius Metropolis erat Damaſcus: per quã partem ex Syria latrunculi in Iudæam

Iudæam deſcendebant, multique alij hoſtes Iudæam infeſtātes. Hanc ergo turrim Salomon ædificauit, ſpeculatores in illa conſtituens, qui latronum, & hoſtium aduentus, poſſent vel propulſare, vel regno Iſraelitico nunciare. Per hanc turrim Doctores citato loco maximè noſter Titelmanus intelligunt prælatos qui ſunt naſus Eccleſiæ: ſicut enim naſus toti corpori deſeruit ad indicandos & cauendos malos odores, ne forte ex odore tetro, (vt aliquando accidit) vel mors generetur, vel ſaltem moleſtia inferatur: eodem modo prælatus Eccleſiæ, naſus illius eſt, vt à longè indicet, & propulſet tetros odores vitiorum, hæreſum, cæterorumq; defectuū, qui corpus Eccleſiæ, nimis inficere, vel perturbare valebūt. Actus enim odorandi tranſlatitie accommodatur actui intelligendi: cum de aliquo Doctore dicimus, tale, vel tale olfeciſſe dubium. Turris proinde Libani dici meritò debet prælatus, qui velut in ſpecula Eccleſiæ, eius inimicos olfaciat, prodat, exterminet, & interimat vigilando, ne iuxta Paulum 2. Cor. 2. Chriſti oues circumueniantur à Satana. Ezech 3. Ezechieli dicitur; *Speculatorem dedi te domui Iſrael.* Erant olim Prophetæ quaſi prælati illius populi Reges vngebant: de rebus ad Eccleſiam pertinentibus conſultabātur, ſimileſque actus prælatorum exercebant. Prophetam ergo Ezechielē Eccleſiæ prælatū, vocat ibi Spiritus ſanctus ſpeculatorem populi Iudaici, porrò ſpeculator diem fere, ac noctem totā ducit inſomnem, vigilando attentius ſi forte appareāt hoſtes de quorum aduentu ciuitatem ſuam poſſit certiorem reddere: & mediante ſua perpetua vigilia primo conſulit ſuæ propriæ ſaluti, ſi enim hoſtes illū dormiē-tem inuenerint, proculdubio occident, vigilādo etiam ſaluat, & liberat populum ac ciuitatem ſuam, quæ ipſius vigiliæ concredita eſt. Talē voluit Paulus propoſito themate eſſe quemuis Epiſcopū Eccleſiæ ſpeculatorem, qui ſc. primo ſibi attendat, ſuæque ſpirituali ſaluti; & attendat pariter ouibus Chriſti ſibi concreditis: Idipſum conuenit vnicuique prælato in capitulo congregato, vt ſibi ac Religioni cū particulari attendat vigilantia. Quod nō modo in Eccleſiæ prælatis requiritur, verum etiam in Regibus ſæcularibus adeò deſideratur, vt Magno Alexandro Arrianus l. 8. dicat ſuos milites ſic aliquādo allocutum: *Plus vigilare, quam vos, me certo ſcio, vt ipſi quietos ſomnos capere poſſitis.* Quantò magis ſperandum eſt de Chriſti Dñi Prælato, cui oues Chriſti

Prælatus eſt ſimilis naſo.

2. Cor. 2.

Ezech. 3.

Prælatus eſt ſpeculator.

A ſpeculatore pendet ſalus propria & aliena.

Alexandri Magni vigilia.

Digitized by Google

Chriſti ſanguine acquiſitæ, ſunt concreditæ? Iuxta illud Cantic. 1. *Poſuerunt me cuſtodem in vineis,* (id eſt Eccleſia) *vineam meã non cuſtodiui.* Quod ſaltem nullum habet dubium, de obligatione quam prælatus habet amittendi ſalutem corporalem, ſi aliàs ſaluari nequeat ouium ſalus ſpiritualis. Verba tamen propoſita thematis cum particulari attentione ſic conſideremus.

Cant. 1.

Attendite vobis. Primo loco monet Paulus prælatos vt attẽdant ſibi; non quidem vt de ſe tantũ curent propriũ commodum procurantes, vt notat D. Gregor. ſuper 1. Reg. lib. 1. c 9 ſed vt primo ſtudeant ſeipſos reformare, ſi facile velint ſubditorum vitia emendare. Docet D. Petrus 1. Can. cap. 5. prælatos Eccleſiæ, meminiſſe debere, *quod ſũt forma gregis ex animo:* id eſt, ſũt forma, & regula ſubditorum ad quam ſubditi debent componi, ac dirigi. Innuens in hoc ſimile quoddam, videlicet, pueri cũ in ſcholis primos caracteres ſcribere addiſcunt: habent regulã ligneã ad quam in papyro lineas ducũt, quo poſſint in ſcribendo lineas rectas dirigere. Porrò ſi illa regula diſtorta ſit, omnes lineæ per illam ductæ erunt indirectæ: oportet igitur vt regula illa directa omninò ſit, ſi lineæ per illam factæ rectæ debeãt euadere. Cum ergo prælatus forma ſit, & regula puſillorum, ac ſubditorum, opportet illos primo dirigi, ſeu dirigere viam Domini, & rectas facere ſemitas eius, quo facile poſſint ſubditorũ viæ, ac mores ad ipſorum rectitudinem dirigi, atque componi. Quod etiam Poëta Claudianus optimè quaſi concionando dixit de 4. 4 Honorij Aug. cõſulatu, dicẽs.

1. Pet. 5.

Prælatus eſt regula & forma ad quam ſubditi diriguntur & componuntur.

Componitur orbis
Regis ad exemplum. Nec ſic inflectere ſenſus
Humanos, edicta valent quam vita regentis.

Vita Regis & prælati plus mouet quam leges lata ſeu edicta.

Miro, inquã, modo regẽtis vita flectit, & monet ſubditos, pluſquam leges, & edicta. Meritò ergo Paulus prius monet prælatos vt ſibi primo attendant vitã reformando, vt poſſint deinde facilius, & fructuoſius poſtea ſubditos reformare: Nõ verò vt attendant ſuis proprijs commodis temporalibus. Quod adeò frequenter factitari in contrarium, dolet D. Bernar. aureo illo ſerm. 77. ſuper Cant. dicens: *Paucos admodum inueniri, qui quærunt quæ ſunt Ieſu Chriſti, ſed omnes iã quæ ſua ſunt quærere.* Duo verò præcipuè notat vel clamat Bernardus, initio illius ſermonis maximè ad præſens tẽpus, & intentum pertinentia. Primũ eſt aduertere, quod ſi hodie prælatos

Prælati quærẽtes quæ ſua ſunt tantùm & nõ ſalutem animarum,

tos videas rerum temporalium abundantiam poſſidentes, veſtium ſc. ſplendidarum congeriem, vaſorum aureorum, argenteorum & ſimilium, ait Sãctus: *Vnde verò hæc illis niſi de bonis ſponſæ?* Et idcirco videas prælatos diuites, & ſponſas Eccleſiæ pauperes: cuius cauſa eſt quod Prælati non attendant animarũ ſaluti, ſed ouium lanis, carnibus, ac diuitijs. Secundo deſcendens ad particulare, ſic interrogat: *Quem dabis mihi de numero præpoſitorum, qui non plus inuigilet ſubditorum vacuandis marſupijs, quam vitijs extirpandis? Hoc non eſt paſcere gregem, ſed mactare, & deuorare.* Debebant prælati Regẽ
Gen. 14. illum Sodomorum Geneſ. 14. imitari: qui reuertenti Abrahamo de prælio, cum ſpolijs multis, & captiuis hominibus, cunctaque reddenti dicto Regi, cuius fuerant, dixit Rex: *Da mihi animas, cetera tolle tibi.* Itaque nihil ex illis ſpolijs Rex Gentilis poſtulabat niſi animas, ſubditorũ nempe qui fuerant è captiuitate liberati. Nihil aliud verus Chriſti prælatus ſitire debet quam Chriſti animas, eas acquirere, eas liberare: non verò, ex illarum, vel Eccleſiæ, vel conuentuum ſpolijs ac diuitijs diteſcere. Diſcant ex nepote Abrahami
Gen. 31. Iacob, qui Geneſis 31. die noctuque peruigilans, *vrebatur æſtu, & gelu: Arietes Labam non comedebat, ſi caſu ouis peribat commeſta à lupo, reddebat:* oues & capræ Labam ſteriles non erant ſed fæcundæ: & denique pro tanto ſeruitio ab iniuſto Labam iuſto pretio fuit fraudatus. O mirum, & viuum paſtoris exemplum. Cuius terreni paſtoris ſequi veſtigia debere paſtores ſpirituales Eccleſiæ, doctiſſimè monet Gregorius lib. 2. indict. 10. epiſtola 33. dicens: *Vigilemus ergo ne quid pereat: etſi captum forte quid fuerit, vocibus diuinorum eloquiorum ad gregem Dominicum reducamus.* Paulus item Apoſtolus Actorum 20. Act. 20.
non dicit accepiſſe ſe aliquid temporale à ſubditis per triennium apud Miletum: Sed ne quidẽ cõcupiuiſſe vel deſideraſſe *Argentum,* inquit, *& aurum, aut veſtem, nullius concupiui.* Idem ſecunda ad Corinthios 6. 2. Cor. 6.
ſuam tantum animarum ſitim, & deſideriũ ſalutis, ac vigilantiam explicans, dixit: *Os noſtrum patet ad vos ô Corinthij, cor noſtrum dilatatum eſt, &c.* Vbi Chryſoſtomus homil. 13. cauſam aſſignans illius cordis dilatationis, ait: *Quod calefacit, dilatare facit: ita & charitatis opus eſt dilatare, virtus enim calida eſt, & feruens, ipſa etiam Pauli os expandit, & cor dilatauit.* Nos in noſtro Luſitano ſermone redderemus,

Animas non aurum ſitire debet prælatus.

Digitized by Google

remus, os noſtrum patet ad vos, id eſt, *anda com a boca aberta apos ſullano*, id eſt, vehementiſſime illum amat, illum à latere ſequitur, quaſi ſuſpirans & adminans numquam deſerit. Talis erat Paulus habens os apertum ad oues Chriſti, illarum tantum ſalutem, non res temporales deſiderans. Neſcio, ſi eadem verba hodie ad multos prælatos poſſimus applicare in ſenſu omnino contrario. Qui quidem habent os apertum ad ſubditos: apertum tamen, & hians, vt lana, lacte, & rebus temporalibus ſubditorum os impleant, & ſaturent: Non verò vt animarum ipſorum ſalutem ſitiant. De his iam conqueſtus Bernardus dicebat: *Noſtri prælati facti ſunt Pilati; noſtri paſtores facti ſunt tonſores.* Malleus venefic. 1. part. qu. 6. fol. 93. hoc citat ex Bernardo. Conſonat Diuus Gregorius homil. 17. ſuper cap. 10. Lucæ dicens: *Nulla animarum lucra quærimus: ad noſtra quotidie ſtudia vacamus, terrena concupiſcimus, humanam gloriam intenta mente captamus.*

1. Tim. 4. *Attendite vobis.* 1. ad Timoth. 4. monet Paulus Timoth. *Attende tibi*, quod in propria ſignificatione, eſt idem, ac, caue tibi. Caue, inquam, mala, & ſupplicium tibi paratum ſi non vigilaueris: caue periculum in quo verſaris, eundem ſenſum pariter patientur præſentia verba, *Attendite vobis*: id eſt, cauete vobis, cauete periculum officij veſtri: cauete ſupplicium à Deo comminatum paſtoribus malis, & non vigilantibus. Chryſoſtomus ſuper modo citata verba ad Timothæum, poſtquam dicit Paulum nomine Timothei illam comminatoriam monitionem omnibus facere, ſubiungit: *Quod ſi ei qui mortuos excitabat hæc monita edidit, quid iam nos miſeri dicturi ſumus?* Id eſt, ſi Diuus Paulus Timotheo ſancto, qui mortuos ſuſcitabat, & integerrime vigilantis paſtoris officium exequebatur, & miraculis fulgebat, dixit, *Attende tibi*, caue tibi, caue periculum & ſupplicium; quid non timeant hodie tales paſtores, qui non faciunt miracula, ſed peccata quotidiana: non vigilant, ſed paſſim dormiunt. Porrò circa periculum prælatorum non vigilantium, & ſupplicium illis ea de cauſa paratum: occurrit, quod ſcribit Plutarchus de fort. Rom. *Romanos ſingulis annis canem affixum cruci circumgeſtaſſe per vrbem in ſolemni pompa: quod capitolio gallis imminentibus ſiluiſſent.* Et certè exceſſiuum illud videbatur ſupplicium canibus illatum, tum quod eſſent animalia non diſcurſiua: tum quod

Supplicium prælati non vigilantis.

Roman. ſingulis annis cur canem crucifigerent.

quod exceſſiuo modo puniebatur antiquum illud canum ſilentium ſingulis annis denuo crucifigendo canem. Verum cum Romani eſſent prudentiſſimi, magno cum myſterio id faciebant, ait Plutarchus: vt intelligeretur eos, qui in patria non vigilarēt ignominioſiſſima morte afficiendos. En quale ſupplicium Gentiles canibus irrationalibus non latrantibus ad inimicorum præſentiam, inferebant. Prælati Eccleſiæ canes ſunt Eccleſiæ, Dominici gregis cuſtodiæ deputati: vt patet præcipuè in imagine ſanctiſſimi Patris Dominici veri Eccleſiæ Prædicatoris per canem denotati. Huius verò noſtri temporis prælati multi ſunt de quibus queritur Iſaiæ 56. *ſpeculatores eius cæci omnes: canes muti non valentes latrare; videntes vana, dormientes*, &c. Canes muti ſunt prælati multi, qui cum ex officio latrare debeant in capitulis contra inſidias Sathanæ, contra tot ordinis abuſus, contra malorum prælatorum exceſſus, obmuteſcunt tamen, & ſilent: fortè illis offa panis oblata, (commodum ſcilicet proprium oblatum) os obſtruit ac replet, ne loqui valeant: commodum, inquam, vel quod iam receperunt, vel quod adhuc ſperant, eis obturat os ne poſſint

Prælati ſunt canes Eccleſiæ.

Iſai. 56.

latrare oblatrante conſcientia ipſorum. Contingit ferme his, idem quod Cani cerbero (de quo Virgilius 6 Æneid.) qui cum portas inferni cuſtodiret, & haberet tres fauces, ſeu tria gutture quibus immani latratu circumquaque omnia replebat ac terrebat: aduentante tamen Ænea cum Sybilla ad portas inferni, deſijt latrare, ac ululit, quia videlicet Sibilla,

Lucrum ſperatum facit prælatos obmuteſcere.

Melle ſoporatum & medicatis frugibus offam obiicit:

Qua offa arrepta canis fuſus humi obmutuit, ac dormiuit. Multos videas ſimiles prælatos qui cum ad res humanas pertractandas trifauces ſint, & loquaces, & eloquentiſſimi: oblata tamen illis offa, vel ſperata, ſilent, & obmuteſcunt, & ſinunt intrare in infernum Æneā, Sybillam, & tot animas ſibi commiſſas. Hi ergo cum canes ſint, & ex officio teneantur vigilare, & latrare; ſi ſileant, & non vigilent, quodnam ſupplicium ſubibunt Romanorum iudicio? Legant Sapientiæ ſexto illa verba tremenda: *Horrende & cito apparebit vobis, quoniam iudicium duriſſimum, his qui præſunt, fiet.* Nota verba, *horrende, & duriſſimum*: ſi de aliquando peccatorum genere puniendo ſimile dicitur, quale hic malis paſtoribus Deus cōminatur. Huius duriſſimi

Sap. 6.

Durum iudicium referuntur prælato malo.

riſſimi iudicij timor qui prælatis malis paratur, tot ac tantos viros ſanctiſſimos terruit, & commouit, vt dignitates, & honores in Eccleſia tantopere fugerent. Talis fuit Ambroſius, Gregorius, S. Thomas, S. Bernardinus noſter, & multi alij: & particulare exemplum reperies in regula Monachorum quæ tribuitur Hieronymo: vbi narratur, Iuuenem, cui patruus Epiſcopatum diſſuaſerat, poſt mortem eidem patruo apparuiſſe dicentem: *Gratias tibi refero Pater ob diſſuaſionem Epiſcopatus, nam ſcito, quia nunc eſſem de numero damnatorum, ſi eſſem de numero Epiſcoporum*. Hæc ille Iuuenis patruo. Denique de multis periculis animæ quæ prælati officio ſunt annexa ob quæ meritò cauere & timere debent duriſſimum in hora mortis iudicium, ſufficiat illud quod Saul malus Rex, & prælatus dixit 2 Reg. 1. ad virum illum Amalecitem. *Interfice me, quoniã tenent me anguſtiæ.* Vbi alia littera reddit: *Apprehendit me corona*: videlicet, onus coronæ meæ & obligatio officij Regij, quod male executus ſum, in hac hora me anguſtiat pluſquam mortis anguſtia. Et coincidit cum eo quod habetur Caldaice: *Quoniam comprehendit me tremor.* Nõ quidẽ (vt videtur) tremor mortis cum is peteret ab Amalecite vt ſe occideret: ſed tremor coronæ grauiſſimæ, & officij Regij cuius vices in vita male functus fuiſſet. Conſonat quod circumfertur communiter de quodam Summo Pontifice Romæ; qui cum ingrederetur, quoddam monaſterium noſtri ordinis Franciſcani, videretque Ianitorem conuentus clauibus ianuæ cingulo appenſis, quaſi gemens dixit. *O fili ô frater, quis poſſet in hora mortis harum tuarum clauium potiùs rationem reddere quam clauium Diui Petri?* Si enim quiſque noſtrum vix pro anima ſua reſpondere valebit: quomodo prælatus pro tot ſibi commiſſis animis reſpondebit; cum prælati, dicente Paulo ad Hebræos 13. *Peruigilent quaſi rationem pro animabus ouium reddituri?*

Præ'aturas qui Sancti fugerint.

Reſpuens Epiſcopatum ſaluatur.

2. Reg. 1.

[illegible]t liber Poſtrimerias lib. 2. cap. 4. diſcur 5.

Leo 10.

Hebr. 13.

Vniuerſo gregi. Omnibus ſubditis in vniuerſum iubet vt attendant, communi ouium ſaluti, non particularibus tãtum ſed vniuerſis. Optima comparatio eſt cordis, vel capitis humani: quæ duo membra corporis alimentum per ſecretas venas ita vniuerſis corporis partibus diſtribuunt, vt neq; vnguibus, neque capillis, quantumcumq; ignobiles partes ſint, ac diſtãtes & remotæ, deſint; imo illis ſuũ debitum prouideãt alimentum: Si enim

Prælatus omnibus debet prouidere non tantum amicis conſanguineis &c.

Digitized by Google

enim cor, & caput humanum ſolis partibus vicinioribus, ſibi præſentibus, vel nobilioribus de alimento prouiderent; non vero remotis & ignobilibus iam natura deficeret, & cito totum corpus periret. Patres in capitulo congregati, ſunt cor, & caput prouinciæ; ibi enim ſunt, prælatus ſuperior, & inferiores: ibi cor prouinciæ palpitat. Si ergo recte officio debent ſatisfacere, prouideant non aliquibus tantum, ſed vniuerſis, & vniuerſo gregi. Non ergo attendatis ſolum conſanguineis, & cognatis veſtris: Memores eſtote Chriſti Domini principalis Prælati, qui neque in collatione Papatus reſpexit ad carnem & ſanguinem; omiſit enim Ioannem & Iacobum, qui iuxta aliquos Doctores, ipſius erant conſanguinei, & D. Petro dignitatem illam detulit non conſanguineo ſed digniori Matth. 16 Et quando illi ipſi duo Apoſtoli mediante matre locum dextræ, ac ſiniſtræ ab eodem Domino poſtularunt, nitentes fortè in eadem conſanguinitate, repulſam paſſi ſunt. Etenim Chriſti Domini atque Eccleſiæ bona non iure hæreditario; ſed bonis actibus meritorijs præcedentibus ſunt impetranda. Legant omnino Diuum Ieronymum ſuper epiſtolam ad Titum c. 1. & inſerta ſunt verba

Chriſtus Dominus non detulit Pontificatum conſanguineis.

Matt 16.

eius iuri Canonico 8. quæſt. 1. cap. Moyſes, vbi ſic habetur. *Moyſes amicus Dei cui facie ad faciem Deus locutus eſt, potuit vtique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatẽ: ſed extraneus de alia Tribu eligitur Ieſus, vt ſciremus principatum in populos non ſanguini deferendum eſſe ſed vitæ. At nũc cernimus plures hanc rem beneficium facere, vt non quærant eos in Eccleſia erigere columnas, quos plus cognoſcant Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit (vt deteriora taceam) qui vt clerici fierent, muneribus impetrarunt.* Hactenus Ieronymus, & ius Canonicum, cuius diuina verba noſtro themati appoſitiſſime inſeruientia, & in praxi frequentia videntur adhuc in ſequentibus premenda.

Prælatura non ſanguini deferenda eſt ſed vitæ.

Attendite vobis, & vniuerſo gregi, vt diximus, non autem amicis tantum, vt ſecundo loco tetigit Ieronymus. Etenim ſola amicitia non debet eſſe meritum computandum ad dignitates Eccleſiaſticas obtinendas. Quod ſi dicas amicos, qui aliàs cęteris paribus digni ſunt, poſſe eligi: Reſpondeo timendum valde eſſe, ne carnalis affectio obcæcet nos in amicis, & conſanguineis, in diſcernendis illorum meritis,

Amicitia ſola non eſt cauſa ad dandã prælaturam.

Digitized by Google

tis, quibus ſæpe carent; ſed affectio ſola prædicta merita in ipſis ſolet reperire. Quod ergo in promouendis amicis cautiſſime, & auare procedendum. Ratum & vnicũ exemplum ſit D. Greg. lib. 2. epiſtola 68. Indict. 11. vbi de ſe narrat, Quod cum haberet Conſtantium ſibi amiciſſimum Sanctum, ſuumq; ſocium olim dũ Conſtantinopoli Legatum ageret: eueniretq; occaſio creãdi Epiſcopum in ciuitate Mediolanenſi, eſſetq; prædictus Conſtãtius de numero eorũ qui præcipuè prædicto Epiſcopatui poſſet intendere. Nunquã ſanctiſſimus Papa Gregorius voluit directe, & abſolute pro illo intercedere, ſed libere eligentium libertati id permiſit. verba ſunt Gregorij: *Cum in vrbe Regia reſponſa ſedis Apoſtolicæ facerem longo mihi tempore adhæſit,* (Conſtantius ſcilicet) *ſed nihil in illo quod reprehendi potuiſſet inueni. Verumtamen quia antiqua mea deliberationis intentio eſt ad ſuſcipienda paſtoralis curæ onera, pro nullius vnquam miſceri perſona, orationibus proſequor electionem veſtram, &c.* Ecce Papa ſanctiſſimus, virum ſibi amiciſſimum, & irreprehenſibilem, ad Epiſcopatum non promouet abſolute & imperioſe, cum poſſet: neque epiſtolam deprecatoriam mittit ad electores: ſolum dicens ſe precibus Deum Omnipotentem deprecari, vt prædictæ Eccleſiæ Mediolanenſi dignum prælatum concederet. Et ibidem ſubdit quod nos ſupra diximus: *Suſpectum eſſe intellectum noſtrum in diſcernendis meritis amicorum & conſanguineorum:* ſic dicens: *Quia nec libero iudicio præferendam ſibi perſonam examinat mens quam cupiditas ligat.* Sic ille. Tullius libro de amicitia ſic habet: *Hæc igitur prima lex amicitiæ ſanciatur, vt ab amicis honeſta petamus, & amicorum cauſa honeſta faciamus. Solum namque quod honeſtum eſt, pro amicis faciendum eſt*: porrò honeſtum non eſt amicum indignum aliàs, dignitate Eccleſiaſtica remunerare, eo ſolum quod amicus eſt. Non enim Deum æternum amicum debemus offendere, vt terreno amico ſeruiamus.

Exemplũ D. Greg. de amicis non promouendis ad officia.

Prælati maiores non faciant violentiam electionibus.

Amicitia fallit nos in diſcernendis amicorum meritis.

Vniuerſo gregi. Non illis in particulari tantum quorum eſtis obſequiis deliniti, vt dicebat Ieronymus citatis ſupra verbis Iuris Canonici: taxans eos qui in electionibus fauent ijs qui ſibi in aliquo ſeruierunt, & quorum ſeruitijs & obſequijs deuincti ſunt. Hi dignitates Eccleſiaſticas faciunt commendas ſæculares, & tanquam Reges ſibi ſeruientibus pro obſequio ſibi facto donant. Et volunt eſſe

Aliqui prælati faciunt offerta' Eccleſiaſtica cõmendas.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

vt Alexander Magnus qui moriens regna ſua diuiſit pueris ac famulis ſuis qui eidem in vita ſeruierant. 1. Mach. cap. 1. poſſent hi iure timere, ne in prædictis ſymoniæ peccatũ incurrerent: ſi enim 1. q. 1. cap. *ordinationes*, dicitur peccatum ſimoniæ committere, qui ordines alicui confert propter obſequium ſibi impenſum: cur non idem interueniat in beneficio dato, pro obſequio ſibi impenſo, & vt plurimum hi, propter obſequia electi non recti euadũt prælati, aſſueti enim ſeruire, gubernare neſciũt: & præterea Deus punit ſuos electores confundendo ipſorum malam promotionẽ. Forte quid ſimile in Eliſæo Propheta liceat intueri, qui 4. Reg. 4. cum puerũ ſuum Gieſi cum baculo ſuo mitteret ad viuificandum filium viduæ, confidens quod mediante ſuo baculo puer ad vitam rediret: ſua tamen ſpe fraudatus eſt, & quaſi confuſus, nec baculus per ſeruum applicitus profuit: eò quòd baculum quaſi paſtoralem, puero ac ſeruo ſuo dediſſet: qui vtique puer locum prælati, ac Prophetæ non poterat plene complere.

4. Reg. 4.

Denique attendite vniuerſo gregi, non illis tantum pro quibus à magnatibus rogati eſtis, vt dicebat D. Ieronymus. preces namque magnatum non faciunt dignum illum pro quo rogarũt: imò fere ſemper indigni ſũt pro quibus magnates rogant: diffidentes enim quod ſuis meritis dignitates aſſequentur, ad importunas ſæcularium preces recurrunt. Optime de hoc agens D. Bern. lib. 4. ad Eugenium de conſideratione, dicit: *Pro quo rogaris ſit ſuſpectus. Qui ipſe rogat pro ſe iam iudicatus eſt*. Suſpectas nempe omnes preces habet Bernardus ad prælaturam obtinendam, ſiue quis pro ſe petat, ſiue pro alio. Qui namque dignus eſt, præcibus non eget: neque illas procurat. Satis ſuperque intellexerunt tres recentes, præſtantiſſimiq; Summi Pontifices, quot damna, & incommoda religionibus inferant huiuſmodi ſæculariũ preces pro religioſis promouẽdis, qui tres motus proprios hac de re fulminarunt, tum ipſos ſæculares rogantes, tum religioſos illorum preces procurantes feriendo pœnis ſpiritualibus, & tẽporalibus grauiſſimis; hi nempe fuerunt Pius II. Greg. XIII. Clem. VIII. quorum motuum exemplaria videre poteris apud Rodr. tom. 2 qq. Reg. q. 57. ar. 2. Ecce tãdem quos & quales, multi hodie electores ſatagunt eligere, & conſtituere columnas in Eccleſia Dei: conſanguineos, inquam, amicos, eos quorũ obſequio deuincti ſũt, vel pro quibus

Indigni reputari debent ad honores ij pro quibus multum rogatur.

Motus proprij contra procurãtes prælaturas per ſe vel per alienum preces.

bus rogati fuerunt. Hos, inquam ſatagunt, & anxiato animo curant eligere: quos cum elegerint, neſcio ſi mereantur illud væ dictum Phariſæis à Chriſto Domino Matthæi 23. *Væ vobis ſcribæ & Phariſæi hypocritæ, quia circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proſelytũ: & cũ fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo pluſquã vos.* Satagebant maxime Phariſæi ethnicos ad iudaiſmum conuertere: illi verò conuerſi multi ſæpius deficientes à fide, & ad idola conuerſi, multo peiores reddebantur: vel in iudaiſmo friuole permanentes taliter viuebant, quod peiores Iudæis manebant. Taliter video multos electores ſatagentes vt faciant vnũ nouũ prælatum indignũ: quod, poſtquam obtinent, ille nouus prælatus ſine zelo, ſine amore Dei in ſuo miniſterio peccans in multis, ac deficiens, fit gehennæ filius duplo maior quam erat; peccata officij multa committens quæ antea nõ habebat. Imò & quaſi ad idola conuertitur, illum enim electorem, & factorẽ ſuum tanquam idolum colit, illum pluſquam Deum reueretur: illi quidquid poteſt procurat acquirere.

Matt. 23.

Indigni electi ſuos electores colunt vt idola, & ſunt proſelyti Iudæorum.

Porrò hæ omnes attentiones non ad vniuerſum gregem ſpectant, ſed ad particularia cõmoda, ex eo quòd carent zelo boni cõmunis: ſi enim commune bonum diligerent, non ſe totos vni particulari addicerent. Defectũ huius zeli communis præſagiens Deus iam inde à tot mille annis ſeruauit Eliam viuum ad zelandam legem ſuã, & animas ſuas, tempore magis neceſſario, videlicet Antichriſti. Sæpius mihi hæc incidit cogitatio & quæſtio: quorſum Deus iam à tot mille annis Eliam zelatorem reſeruat loco incognito, cum tanto ſecreto? Si enim id fecit ad zelandam legem tempore Antichriſti nũquid potentia infinita Dei tempore Antichriſti, nõ poterit alios zelatores & Elias præparare ad zelandum eo tempore diuinam legem, & cõmunem animarum ſalutem? Cauſam, vel ſolutionẽ huius dubij, apud nullum inuenio. Ego dicerem, Deum Opt. Max. nolle facere miracula abſque neceſſitate. Forte autẽ ſciẽs quod de potentia ordinaria, talem zelatorem ſicut Eliam non inueniet; iam à tot mille annis illum reſeruat, ſi enim iam Paulus in primitiua Eccleſia ad Phil. 2. querebatur dicens, *Omnes quæ ſua ſunt quærũt non quæ Ieſu Chriſti*: quantò magis idipſum eueniet frigido illo, & calamitoſo tempore Antichriſti, in quo vix quidem inueniendam fidem ſuper terram Dominus prophetauit? En noſtra miſerabilia tẽpora;

Cur Deus ſeruet Eliam per tot annos.

Philip. 2.

ra; pauciſſimi ſit, & fere nullus; qui cum ſene illo Simeone Luc. 2. expectet, *Et procuret conſolationem Iſrael.* Omnes fere paſtores quæ ſua ſunt quærunt, nõ quæ Ieſu Chriſti. Non eſt qui de ſeipſo poſſit dicere illud Paul. 2. ad Cor. 11. *Inſtantia mea quotidiana & ſolicitudo omnium Eccleſiarum.* Denique non eſt qui cum zelatore Moyſe dicat, aut velit, *deleri de libro vitæ. Si Deus ſuis ouibus noxam non dimiſerit.* Porro cum iuxta D. Tho. 1. 2. q. 28. ar. 4. zelus nihil aliud ſit quã amor intenſus, viſo quod in prælatis deſit zelus boni communis animarũ, ſequitur, quod in eiſdem deſit amor Dei & amor ſalutis animarum: imo credo, quod defectus amoris, eſt cauſa defectus zeli ad commune bonũ, animarumq́ue ſalutem. Si enim Chriſti oues amarent & Chriſtum diligerent, pro ouibus illius in cõmuni, vitam, & ſanguinem profundere non dubitarent. Videbat quidem Chriſtus D. Petrum libentiſſime pro ipſius ouibus animam poſiturum; ideo antequam illi earum curam cõmitteret, ter de amore Petrum interrogat. Eodem modo hodie, ſi Chriſti prælati Chriſtum diligerent, ipſius oues ſupra humeros portarent ad imitationem illius diuini paſtoris Luc. 15 *Qui perditam ouem ſupra humeros impoſuit.*

Luc. 2.

2. ad Cor. 11.

Defectus amoris Dei, efficit vt nõ ſit zelus boni cõmunis.

Luc. 15.

Imo ad vbera illas portarẽt, quaſi teneræ, & amãtiſſimæ matres, eas tanquam infantulos ad vbera lactãdo: iuxta illud quod ſanctiſſimo paſtori Moyſi præceptum eſt, Num. 11. *Porta eos in ſinu tuo ſicut portare ſolet nutrix infantulũ* & Iſa. 66. *ad vbera portabimini &c.* Iuuat ad hoc maxime quod refert Tertullianus lib. de pudicitia cap. 7. & 10. quod ſcilicet in primitiua Eccleſia conſuetudo fuit pingere in calicibus paſtorem Chriſtum ouem ſuper humeros geſtantem: quo videlicet ſacerdotes & prælati, quando Chriſti ſanguinem conſecrarent & ſumerent, huius tam ſtrictæ obligationis monerentur, portandi videlicet ſuper humeros Chriſti oues, eiuſdem Chriſti ſanguine acquiſitas. Eodem ſpectat pallium illud quod eſt inſigne maiorum Epiſcoporũ, quod Sum. Pontifices eiſdem non ſtatim concedunt in prima conſecratione vel creatione; ſed poſtea bene probatis vel mittunt, vel auferunt ob culpas. Hoc enim amiculum ſeu inſigne, ex lana ouium contextum & Epiſcopis ſupra dorſum, & humeros impoſitũ, iuxta Iſidorum Peluſiotam lib. 1. epiſt. 136. ſignificat pellem illius ouis, quã Chriſtus aberrantem quæſiuit, ac proprijs humeris reportauit. In quo forte obiter etiam admonemur, vero prælato

Num. 11.

Prælati debent portare ſubditos in humeris, & ad vbera.

Pictura particularis in calicibus in primitiua Eccleſia.

Quid ſignificet pallium Epiſcoporum.

lato

Digitized by Google

lato nullum alium maiorem honorem, vel gloriam poſſe obtingere quam paſtoris officium vere exequi, ſuoque vniuerſo gregi attendendo, illum ſuper humeros reportando: quatenus ſc. pallium Pontificale, de quo ille adeò gloriatur, humeris impoſitum; Chriſti Domini oues eius ſanguine acquiſitas repręſentat.

In quo poſuit vos Spiritus ſanctus &c. Si prælati à Spiritu ſancto poſiti ſunt, & quaſi loco ſuo ſuffecti: profecto prælati quaſi Spiritus ſancti vicarij minores intra Papam poſſunt appellari. Poſſunt & appellari Spiritus ſancti aſſeſſores, inter quos medius Spiritus ſanctus, in concilijs & capitulis aſſiſtat. Tales ſe vocant Apoſtoli Act. 15. in illo primo concilio Ieroſolymis celebrato: cum dixerunt. *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis.* Eo ſcilicet ſententiam inter nos proferente, quaſi inter aſſeſſores ſedente. Sunt præterea pręlati quaſi legati Spiritus ſancti: vnde & Paulus ad Eph. 6. & 2. ad Corint. *Legatione fungimur &c.* Sic ergo prælati à Spiritu ſancto poſiti, illius quaſi vicarij, & legati dici poſſunt. Vicarius, & legatus nihil magis habent in votis, & in honore, quam ſuperioris ſui iuſſa, & cōmodum attendere, imo & ſi contra ſuperioris præſcriptum aliquid faciunt, & ſuperiorē offendunt, & actus irritus, & nullus eſt. Huius honoris, & obligationis meminerint patres in capitulo congregati, cū enim omnes fere prælati ſint, à Spiritu ſancto poſiti, ſunt deputati ad vniuerſum gregem curandum: nouerint ſe Spiritus ſancti aſſeſſores: cum illoque proinde, & ex illo decreturos, ſuffragaturos &c. vt vere in omnibus quæ fecerint poſſint dicere: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis.* Quam enim fædum & abominabile erit in capitulis aliquid contra conſcientiam facere: vt poſſit à contrario dici: diſplicuit Spiritui ſancto, & placuit nobis: idque turpius adhuc fiet, quando idem diuinus ſpiritus conciliorum, & capitulorum præſes cum tanta ſolemnitate, in Miſſa, & hymno ante electionem inuocatur, dicendo: Veni ſancte ſpiritus. Ad quid enim inuocatur, cuius vox, conſilium, & inſpiratio de meliori eligendo, eſt contemnenda? Similes hi ſunt illis phariſæis e quibus vnus legis doctor Matt. 22. tentans Chriſtum. *Vocat illū Magiſtrum*: cum eius diſcipulus nollet fieri: eodemque modo à multis inuocatur Spiritus ſanctus, cuius vocem nolunt audire: & voce dicūt, Veni: ſed facto ſuo malo dicunt, recede. Nouerint, inquam, capitulares ſe Spiritus ſancti quaſi aſſeſſores, & vicarios,

Dezēbargadores.

Act. 15.

Ad Eph 6. & 2. ad Corinth.

Capitulares prælati ſunt relicti aſſeſſores Spiritus ſancti.

Iniuria fit Spiritui ſancto cum inuocatur ore, & reiicitur opere.

Matt. 22.

Digitized by Google

carios,nec proinde ab illius præſcripto & inſpiratione poſſe diſcedere. Secus ſi faciant, iam nō Spiritus ſancti vicarij, ſed vere diaboli vicarij, aſſeſſores, & legati vocabūtur. Quid enim ſunt mali prælati niſi vicarij diaboli, cuius loco gubernant & animas ad infernum impellunt? Quid fuit Macedonius Epiſcopus hæreticus niſi diaboli vicarius, & alij ſimiles quos lōgum eſſet proferre, qui malo ſuo animo & exemplo tot miſeras animas ad infernū ſecum detulerunt? Quid fuerunt Annas, & Caiphas pontifices Iudæorum, niſi vicarij diaboli, qui quaſi ſua cauda, & malo exemplo traxerunt ſecum tantam partem ſtellarum. Idque probo euidēter; ſi enim D. Paul. ad Epheſ. 6. Dæmones vocat *rectores tenebrarum harū.* Conſimiliter Chriſtus. D. Luc. 22. Iudæ malo Apoſtolo, & ijs qui miſſi erant à principibus ſacerdotum, dixit *hæc eſt hora veſtra & poteſtas tenebrarum:* quaſi ſc. ij viſibiles prælati eſſent vicarij dæmonum rectorum tenebrarum harum. Libuit & pro maiori eiuſdem probatione, & pro maiori prælatorum Eccleſiæ monitione, hoc loco tranſcribere epiſtolam quandam, quam affert deuotus ac doctus liber lauacrum conſcientiæ, à quōdam minorita compoſitus: is enim cap. 4. refert quendam amicum mortuum, & ad infernum damnatum, apparuiſſe cuidam ſuo amico viuenti, & poſt ſuorum tormentorum manifeſtationem, eidem amico, qui ad prælaturas, & dignitates auide aſpirabat, quādam Epiſtolam dediſſe, quam dæmones ex inferno mittebant ad prælatos malos Eccleſiæ adhuc viuentes: tenor epiſtolæ ſic habet.

Malus prælatus vicarius diaboli.

Eph. 6.

Luc. 12.

Mirabilis epiſtola dæmonum ad malos prælatos.

EPISTOLA.

PEr omnia Beelzebuth princeps dæmoniorum, & dux tenebrarum, cum ſatellitibus ſuis, omneſq́; tartareæ poteſtates, Archiepiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, presbyteris, ceteriſq́; Eccleſiarū rectoribus ſuis chariſſimis amicis nūc & in æternum tartareas ſalutes & inuiolatæ ſocietatis fœdera, quæ diſſolui non poſſunt in æternum. Magna nobis fiducia eſt in amicitia veſtra, multumq́; de vobis congratulamur, quia ſentitis optimè nobiſcum: & quæ noſtra ſunt, diligēter quæritis vbique, fouendo atque tuendo quidquid ad noſtrum ius pertinere cognoſcitis. Sciatis ergo vos vniuerſitati noſtræ multum eſſe acceptos, & multa gratiarū actione ſtudia veſtra proſequimur: eo quod infinitæ multitudines animarum per miniſterium veſtrum, & exempla à via veritatis abducta, quoti-

die nobis captiua adducuntur, vnde regni noſtri potentia roboratur. Perſeuerate igitur tanquam fideles in amicitia noſtra & in opere quod cepiſtis. Parati ſumus pro omnibus his rependere retributionem. Ex inferioribus inferni. Valete.

Non ſic profectò vos ſancti, & reuerendi capitulares, Spiritus ſancti vicarij, legati, ſubſtituti: ex illo iudicate iuxta illum eligite, & omnia decernite: & ipſi quem inuocaſtis dicite cum illo Apoſtolorum, & diſcipulorum cætu Act. 1. *Tu Domine qui noſti corda omnium, oſtende quem elegeris ex his.* Vt dignus electus tanquam verus paſtor ſubditorum animas ducat ad paſcua æterna, Amen. *Act. 1.*

SERMO IV.

IN CELEBRATIONE CAPITVLI.

Qui non intrat per oſtium in ouile ouium, ſed aſcendit aliunde, ille fur eſt, & latro. Ioan. cap. 10. *Ioan. 10.*

PRobans Chriſtus D. ſcribis & phariſæis ſe eſſe verum Eccleſiæ, & orbis paſtorem, his verbis innuit, ſe ſimul eſſe paſtorem, & oſtium ouilis ſeu ouium, per quod oſtium tum oues tum venturi paſtores debent intrare in Eccleſiam, & regimen illius. Et quidem quod hoc loco, oſtiū, ſignificet Chriſtum D. exponitur 1.q. 1. cap. *ordinationes.* Vbi dicitur male ordinatos per ſimoniam, non intrare in Eccleſiã per oſtium, id eſt per Chriſtum. Eſt itaque Chriſtus D. oſtiū cæli, & oſtiū ouiū, quia Ioan. 14. *Nemo poteſt venire ad patrē niſi per* Chriſtū, & meritis Chriſti. Eſt etiam ex hoc loco Chriſtus D.

Chriſtus D. eſt oſtium cæli, & paſtorū & ouium.

Ioan. 14.

oſtium

Digitized by Google

oſtium per quod ſacerdotes Eccleſiæ, & paſtores illus debent ingredi, & admitti ad regendam Eccleſiam. Vt colligitur tam ex hoc loco Ioan. 10. tum etiam ex citato illo loco Iuris Canonici, vbi innuitur rectè ordinatos, & proinde electos per Chriſtum D. & ſecundum Chriſtum D. eſſe admittendos. Si enim etiam per Chriſtum, Prouer. 8. Reges, & principes etiam Ethnici, imperant & decernunt iuſtitiam ſæcularem: maiori iure per eundem Chriſtum paſtorem omniū animarum, debent regere prælati Eccleſiæ, & ad ipſam gubernandam admitti iuxta præſcriptum ipſius Domini Chriſti Ieſu primi paſtoris. Eſt ergo ſenſus thematis, qui ad prælaturam admittitur non per Chriſtum, neque ſecundum Ieſum Chriſtum, ſed alia via illicita, ille fur eſt, & latro.

Prou. 8. Reges ſæculares per Chriſtum regnant.

Hoc poſito: prælatos in regimē intrare per Chriſtū iſto modo erit vocante Chriſto D. non illis ſe offerētibus, ambientibus, procurantibus; ſed Chriſto D. vero paſtore vocante, ordināte aſſumente. Iuxta illud ad Heb. 5. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* A Deo ſolum debet vocari, & aſſumi & aliquando miraculoſe monſtrari, & cogi; vt coegit, ac prodidit Ambroſium, Gregorium, Nicolaum, &c.

Secundo modo & magis ad noſtrum intentum, prælatos intrare in Eccleſiam per Chriſtum eſt, intrare per virtutes, ſcientiā, & prudentiā præſcriptas à Chriſto; ita vt eligendus in prælatum habeat virtutes requiſitas à Chriſto D. eſt enim virtus porta, & oſtiū ad prælaturas, & honores, ac dignitates: ac proinde qui carens virtutibus eligitur in prælatum, neque habens ceteras partes requiſitas, intrat ad honores nō per Chriſtum, non per oſtium honoris quod non eſt aliud niſi virtus. Auguſtinus l. 5. de ciuit. cap. 12. & clarius Ioan. Roſin. 2. de Antiq. Rom. cap. 18. dicunt olim apud gentiles, virtutis & honoris templa ita extructa fuiſſe, vt per virtutis templum ſolum pateret ingreſſus ad ædem honoris. Quo oſtendebatur non patere aditū ad verum honorem conſequendum, niſi per virtutem. Prima huius rei probatio habetur Num. 17. vbi cum Deus cerneret populum illum Iudaicum, temere contra Moyſen & Aaronem murmuraſſe, maximè contra Aaronem, quod forte electus fuerit ad ſūmum ſacerdotium ſine meritis, idque forte feciſſe Moyſen ductum affectu carnali conſanguinitatis. Dixit Moyſi Deus citato cap. Vt à ſingulis tribubus colligeret

Quæ ſit porta ad honores.

Num. 17.

Aaron electus ex meritis.

ligeret virgas ſuas, eaſque ſimul iunctas cum virga Aaronis poneret ante Dominum in tabernaculo. Quo facto die ſequenti *virga Aaronis tantum apparuit frondens, ferens flores qui in amigdalas deformati ſunt*. Quo viſo miraculo, iuſſit Deus eandem florentem virgam ſeruari in tabernaculo. *In ſignum* (inquit) *rebellium filiorũ Iſrael & quieſcant querela eorum, &c.* Ecce ipſemet Deus non dedignatur ſuæ electionis rationem reddere, ac populo dicere: ne ſuſpicemini Aaronem aſſumptum fuiſſe temere ad honorem Summi pontificatus: per portam intrauit, id eſt, per virtutes: cuius ſignum fuit, quod eius virga florens, veſtris aridis & immutatis manẽtibus, veſtras omnium vitas virtute ac meritis excedebat. In throno etiam illo magnifico Salomonis 3. Reg. 10. idem licet intueri. Cum enim is eſſet locus maioris honoris temporalis in toto mundo: tali forma erat diſpoſitus vt ad ſupremum eius locũ vel ſedile, per ſex gradus aſcenderetur: porro in illo opere tria præcipue cernebantur, ebur candidiſſimũ, aurum fuluum, ac leones. Et cum ibi omnia eſſent plena myſteriis, & ſignificationibus, innuebatur, quod qui ad honores, & dignitates deberet aſcendere, debebat imprimis habere charitatem

3. Reg. 10. Thronus Salomonis ſignificat aſcenſum ad honores per portam virtutis.

Dei & proximi, per aurum ſignificatam. Deinde candorem omnium virtutum, monſtratam in Ebore: ac præcipue animi fortitudinem ad reſiſtendum peccatis, & hoſtibus Chriſti oues infeſtantibus. Fauet & ille verſus Pſal. 126. *Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere*: quaſi dicat, in vanũ laboratis ſurgere ad honores ac dignitates, ante lucem, id eſt, antequam vita veſtra luceat per exempla virtutum, iuxta illud Matth. 5. de prælatis dictum, *luceat lux veſtra coram hominibus*: prius igitur lux veſtra luceat per virtutes quę ſunt porta honoris, & tunc recto greſſu ad illum intrabitis. Secus (ait Dauid) vanum eſt vobis, in vanum id attentatis per talem viam. Et quare in vanum? quia ſcilicet, dato quod abſque virtutibus honorem officij eccleſiaſtici obtineatis, non honorem, ſed dedecus & confuſionem aſſequemini: & vbi putatis vos honoratos tali officio indigne obtento incurritis in infamiam, omnium ea de cauſa clamantium, ac detrahentium. Exemplum habemus huius rei manifeſtum Geneſ. 16. in illis ædificatoribus Turris Babylonicæ: qui illam fabricam præcipue intenderunt vſque ad cælum, eo fine, vt celebrarent nomen ſuum, & honorificum in æternũ redderetur. At ipſo facto, confuſi

Pſal. 126.

Matth. 5.

Officium obtinens abſque merito, non honorem ſed confuſionem obtinet. Geneſ. 16.

Digitized by Google

fuſi ſunt adeo, & ſine honore habiti, vt nullum nomen peius in ſcriptura ſacra audiatur, quā nomen Babyloniæ, ita vt ipſammet confuſionem ſignificet. Cōſonat eleganter Chryſoſt. homil. 30. ad citatum locum Geneſ. vbi cum prius dicat eſſe multos hodie qui illos Babylonicos imitātur, ſubdit: *Attamen illis rebus non tam laudem, quam probrum, & crimen ſibi parant: nam illa opera ſpectantes contumelioſè illos nominat.* Ponit exemplum in eo qui ſplendidas ſibi domos, ſeu villas ædificauit, vt famam nominis acquirat: & poſt ædificiū conſummatum tranſeuntes, aſpicientes dicunt: hæc eſt villa, ſeu domus illius raptoris, auari, ſuperbi, inhoneſti fullani. Itaque in eo quo famam, quis prętendit, dedecus incurrit: ſi enim illa ædific a non viderent, tranſeuntes non illius recordarentur, nec murmurarent. Fere idem intueri licet in dignitatibus ob entis immerito & ſine virtutibus: eo namque ipſo quod poſſeſſores earum abſque meritis illas procurarunt cupidi famæ & honoris: eo ipſo ſcientes & audientes illum eſſe prælatū, malam ipſius vitam, mores, & indignitatem recolētes, murmurant, clamant, ac detrahunt, ac proinde apud omnes dedecus acquirunt. Eleganter etiam ad noſtrum intentum Philo in libro de cōfuſione linguarū, agens de iiſdē ædificatoribus Babylonicis, pro noſtro intēto ſic ſcribit: *O inſignē impudentiā! Cum enim deberetis veſtras iniquitates tenebris abdere, ne vel in bonorū, & prudentiū virorū offenſionem incurratis, vel effugiatis pœnas confeſſorum criminū, audetis vos in clariſſima luce oſtentare contemptis hominū minis, & ſuppliciis diuinis infligēdis? Quin etiā innumerabiles omni auo nūtios, ac teſtes flagitiorū veſtrorū habere vultis, vt nemo neſciat nomē veſtrum.* Sic Philo. Idē ſcripſit B. Gregorius Syagrio Epiſcopo lib. 10. ep. 110. vbi loquens de illis qui ſe vltro offerūt, & ingerūt importunè, dicit: *Nā qui ſic nititur ad altiora cōſcēdere, quid agit, niſi vt creſcendo decreſcat &c.* Vocari etiā merito poteſt hic honor, & officium ad quod ſine virtutibus aſcendunt, poteſtas tenebrarū, habito reſpectu ad Dæmonē Rectorem tenebrarū. Hæc namque poteſtas, & officij iuriſdictio iilis acquiſita, nō eos facit fulgere: ſed facit illos in fama tenebreſcere. Greg. ep. 5. ad Theoctiſtā, dicit, *Eos qui ad pinnaculum honoris ſine virtute aſcendūt cadere potius quā aſcēdere.* Iuxta illud Pſal. *Deieciſti eos dū alleuarētur.* Nō dixit, ait Greg. *Deieciſti eos poſtquā alleuati ſunt, ſed dū alleuarentur, &c.* ita Greg. Denique huius rei gratia, dicit

Bern.

Digitized by Google

Bern.li.2.de conſider. ad Eugen. poſt mediũ, abiiſſe in prouerbiũ, de indigno gubernatore. *Simia in tecto, Rex fatuus in ſolio ſedens.* Simia nãque in tecto, ludibriũ, & iocũ parit omnibus ſpectantibus, & præterea tegulas frangit, aut cõuellit, vt pluuię pateat ingreſſus ad domũ. Eodẽ modo indigne officia poſſidentes ludibrio, ac ioco ſunt omnibus vidẽtibus: & præterea, leges Dei, & particularia ſtatuta conuellunt, vt in animas poſſit peccatorum imber irruere. E cõtra vero Sancti, ac virtute præditi qui ea de cauſa ad portas honorũ viuunt: etiã cũ ab honoribus ſibi debitis indebite repellũtur, honores illi maleuole illis denegati eiſdem cedũt ad maiorẽ gloriã. Intelligebat hoc ſane magnus ille Cato Rom. cui, vt refert Oroſco l.3. emblem.46. cũ populus Romanus ſtatuã publicã honoris gratia ponere vellet in publico, recuſauit omnino, dicens: *Maiorem ſibi laudẽ, & gloriã obuenire, ex eo quod futuri homines, vidẽtes prædictã ſibi ſtatuã non donatã, quærerent, ac mirarẽtur, dicentes: Quare Catoni ſtatua poſita non eſt? quã ſi ea poſita, aliqui maleuoli dicerent, quare illi poſita eſt?* Ita profecto hodie de multis indignis & per portã virtutum non intrantibus dicere poſſumus: & quare illi, & illi, ſtatua poſita eſt, & tale officium delatum eſt? & ex conſequenti honore obtento honorem amittunt. E contra vero de bene meritis relictis, dicitur, quare illi honor negatus eſt.

Prælatus indignus eſt ſimia in tecto.

Honores negati merentibus, eos magis honorãt.

Sed aſcendit aliunde. Conſidera, quod de bono paſtore per oſtiũ ingreſſo dicitur, *intrat*, facile ſcilicet, ſuauiter, & plane. At de malo, & indigno dicitur quod *aſcendit*, cũ labore ſcilicet, difficultate, & afflictione: affligi enim oportet in aſcenſu parietis cingentis ouile, & fatigari: vel frangendo ouilis vallum quod ramis ſpinoſis conſitũ eſt. Omnis nãque aſcenſus, difficultatem affert vſque ad anhelitus defectionẽ. Ita profecto euenit vt quiuis aſcenſus ad officia quando eſt affectatus, & præoptatus difficultates maximas, afflictionẽ ſpiritus, & corporis etiam cauſet anguſtias. Si enim Chriſtus Dominus diuitias vocauit ſpinas Luc.9. eo quod nos in earũ acquiſitione, & retẽtione curarũ tanquã ſpinæ pungant, & lacerent: eodem iure, & forte maiori, honores vocare poſſumus ſpinas, ſiquidem & in acquiſitione, & retentione tum corpus, tum animam crucient, & affligant. Lacerant, inquam, honores, & officia quando ambiuntur, & corpus vigiliis, negotiationibus, ſeruitutibus, largitionibus, & ſimilibus. Lacerant animam cum mediis pecca-

Luc.9.

Honores ſunt ſpinæ animæ & corporis.

Digitized by Google

caminoſis prætenduntur: eodemque modo affligunt quatenus indebite poſſidentur & conſeruantur.

Ambiens curuatur ante illũ quẽ odit.

Honorem ambiens ſpinam patitur, quatenus ſæpe ante honorem obtentum, illi debet humiliari quem odit, iuxta Ambroſium Lucæ 4. dicentem: *Ambitio vt dominetur aliis prius ſeruit, curuatur obſequiis vt honore donetur.* Quæ ergo maior crux, aut ſpina ambienti ac ſuperbo quam humiliari humiliori ſe. Quid plus potuit ſuperbum illum Aman torquere quam coram humili Mardocheo genuflectere? Eſther 6.

Eſther 6.

Et ſic quidem Gregorius in epiſtola ad Theoctiſtam, per templi pinnaculum, Matth. 4.

Matth. 4.

honores, & dignitates intelligit: pinnaculum illud vt communiter fertur, aureis verubus conſitum erat, ad arcendas volucres ne ibi conſidentes illud polluerent. Ita reuera accidit iis qui in pinnaculo ſunt, illuc aſcendunt primo per cochleam, vt aſcendebatur ad cænaculum templi, 3. Regum 6.

3. Reg. 6.

per viam non rectam ſed circularem quæ ſi longa eſt, capitis vertiginem cauſat. Sic intrantes in Eccleſiæ regimen ſine virtute, per cochleam aſcendunt ad pinnaculum: non per viam rectam. Et poſtquam aſcendunt verubus aureis transfiguntur, & cruciantur: etenim tot ac tantis curis agitantur vt verubus acutiſſimis transfodi videantur.

Sceptrũ Mercurij cur duos angues habebat.

Significarunt hoc antiqui Gentiles cum in ſceptro Mercurij duos angues innexos caudis deorſum, & capitibus ſurſum verſis pingebant: innuentes ſceptri regimen, & quoduis aliud Rectoris officium quaſi anguium corroſione perpetua, & corpore & animo laniari. Philo Iudæus in libro de Ioſeph, qui inſcribitur de vita viri ciuilis, comparans Ioſeph venditum, & carcere vinctum, & poſtea Principem, cum viro Rectore ſiue Prælato, ſic ait:

Prælatus eſt homo venditus ſubditis.

Recte dicitur ciuilem hominem (id eſt gubernatorem) vendi. Nam qui auram populi captans concionaturus, locum ſuperiorem aſcendit, ſicut venalitij ſeruus fit ex ingenuo, propter honores vtique quos ambit addicens ſe innumeris dominis. Idem à feris circumuentus inducitur: ſed emptores Joſeph eum reuendunt quoniam non vnus eſt dominus tractantium Rempublicam, ſed vulgus &c. Vbi vides Prælatum populo venditum vt ſeruum, dici à feris circumuentum & pluribus dominis addictum. Alludit optime ad hoc quod Diuus Bernardus dicit lib. 1. de conſider. ad Eugen. paulo poſt initium: ipſum Papam quod ſuo de quolibet prælato dici poteſt eſſe capti-

Prælatus captiuus eſt ſubditorum.

ptiuum, captiuitate moleſtiſſima, ſimili Iudaicæ, quia ſcilicet hodie Iudæi infideles per totum mundum humiliantur in hoc quod Papa non vni ſeruiat, ſed omnibus. Verba Bernardi ad Eugenium, ſunt. *An ideo non ſeruus, quia non vni ſeruis, ſed omnibus? Nulla turpior ſeruitus, grauiorve quam ſeruitus Judeorum, quam quocumque ierint poſt ſe trahunt, & vbique dominos offendunt ſuos. Tu quoque dic quæſo vbicunque ſis liber, vbi tutus, vbi tuus. Vbique ſtrepitus, vbique tumultus, vbique iugum tuæ ſeruitutis te premit.* Sic Bernardus. Quod ſi de bonis, ac ſanctis prælatis talis pronunciatur afflictio; quam ſpinarum, & afflictionum congeriem patientur mali prælati, qui peioribus ſeruiunt dominis, diaboli ſcilicet, auaritiæ, luxuriæ, ſuperbiæ, vanæ gloriæ ac ſimilibus feris indomitis, & hoc abſque conſolatione Diuina? Diuus Chryſoſtomus hom. 34. in cap. 13. ad Hebr. de iiſdem honorem prælaturæ ambientibus ſic dicit. *Quid dicamus infœlicibus illis, & miſeris qui ſemetipſos ad alios regendos præcipitant, & ſe in tantorum ſuppliciorum abyſſum iactant?* Ecce cum quantis laboribus, & ſudoribus indigni aſcendunt ad maiora pericula: & non dico iam fatigati aſcendunt, ſed currunt, imo volant: non quidem ad animarum curam, ſed ad honorem, & commoda cathedræ. Teſtis eſt Bernardus ſerm. 77 ſuper Cantic. de his dicens: *O vtinam tam vigiles reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad cathedram!* Propoſitis inquam his periculis in aſcenſu ipſis indignius, & illis aliis maioribus poſt officium obtentum, nihil horrent, nihil timent: quia ſcilicet amor dominandi omnia poteſt. Volens Chriſtus Dominus Matth. 20. duos illos filios Zebedæi à dextræ, ac ſiniſtræ prætenſione deterrere; proponit illis ſi poſſint calicem pro illo bibere, mortemque guſtare? reſpondent, poſſumus. Qui namque honorem, & officium appetit, omnia ſe poſſe confidit. Aſſimilatur hic dominandi amor quodammodo charitati de qua Paulus 1. ad Corintheos 13. dicit: *quod omnia ſuffert, omnia ſuſtinet.* Eſt laudis cupiditas quodammodo charitatis ſimia; omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. Simile inuenies apud Auguſtinum tractatu 8. epiſtol. Ioann. dicentem. *Videte quanta opera facit ſuperbia: ponite in corde quam ſimilia faciat, & quaſi paria charitati; paſcit eſurientem charitas, paſcit, & ſuperbia, charitas vt Deus laudetur, ſuperbia vt ipſa lau-*

Anguſtiæ malorum prælatorum.

Matt. 20.

Ambitioſus omnia ſe poſſe affirmat.

1. ad Cor. 13.

Ambitio in quo aſſimiletur charitati: & eſt charitatis ſimia.

laudetur. Veſtit nudum charitas, veſtit & ſuperbia: ieiunat charitas, ieiunat & ſuperbia, &c. Sic etiam laudis cupiditas omnia difficilia facit quę facit charitas: hæc tamen vt Deus laudetur, illa vt ipſamet, ſeu vt laudis cupidus exaltetur.

Aſcendit aliunde. Aliunde, id eſt non intrat per portam virtutis, ſed aliunde id eſt per alia multa, & contraria media quæ breuiter perſtringamus. Primum ſit, intrare per ambitionem. Quam ſiquidem tot modis accuſant Doctores & Sancti: primum viſum fuit explicare quid ſit. Hanc ergo Calepinus verb. ambitio, vel verbo ambio, dicit propriè eſſe, vndequaque, cingo; ſeu nimis appeto: itaque tunc ſolum erit ambitio cum omni via, & medio, res anxie deſideratur. Ac proinde peccatum non erit ſolum optare prælaturas ſeu ſimpliciter appetere animo tantum inſeruiendi Deo, & eius ouibus proficiendi. Id vero anxie appetere ambitio eſt. Legatur tamē D. Thom. 2. 2 q. 185. art. 1. qui illud quod dixi non eſſe peccatum optare prælaturam cū propoſito proxime dicto, adeó limitat ac ſtringit, vt ſolum dicat licere eam appetere, inſtante neceſſitate, quando ſcilicet video meam perſonam eſſe neceſſariam, neque aliam eſſe meliorem &c. Legatur ibidem ſanctus Doctor. Quę neceſſitas quoniam hodie rara eſt, & cōmuniter ad honores illa ambitione, & animi anxietate aſpiramus. De hac dico quomodo Chriſtum D. hic intelligere, quod intrent aliunde, id eſt nullis præcedentibus aliis meritis quam nimio appetitu, ſeu ambitioſo affectu, qui quidem appetitus & affectus nō merita, ſed demerita ſunt. Tali inquam affectu & auiditate hoc ambimus, vt cum prælatura ſit onus Angelicis humeris formidandum, iuxta iam ſupra dicta de eius labore & periculis. Nihilominus ambitioſum magis cruciat carere officio, quam labores ipſius officij. Mirè, & eleganter Bernard. hoc conſiderat tota Epiſt. 126. ad Epiſcopos Aquitaniæ, contra quendam Gerardum Epiſcopū Engoliſmenſem, qui indebitè, & nimis anxiè legati officiū ambiebat. De quo primo ſic ait: *Vides quid facit amor gloriæ? legatio ſarcina grauis, humeris præſertim ſenilibus: (erat enim ille iam ſenex) & tamen homini ſeniſſimo, grauior videtur pœna, reliquum id breue dierum ſuorū viuere ſine hac pœna.* Et Paulo infra, dicit Bern. Eſſe homines adeo dominandi cupidos *vt erubeſcant ſe eſſe ſubditos*, id ipſum affirmat de illo ſene Epiſcopo Dicens. *Nimirum homo diu magnus habitus*

Quid ſit ambitio.

Prælaturam optare vt plurimū eſt peccatū, vel temerarium.

Ambitioſus magis cruciatur carentia officij, quā laboribus officij.

Subditos ſe eſſe aliqui erubeſcunt.

habitus inter ſuos videri ſeipſo inferior erubeſcit. Et addit hanc ſuperbam & inuerecundam eſſe verecundiam, *quod terra & cinis erubeſcat ſubiici & erubeſcat non dominari.* Tanta denique molliūtur iſti ad honores aſſequendos, nullum non mouentes lapidem, vt cum tali indigno nūquam officium dare liceat: ibidem Bern. de illo ambitioſo ſene dicat, quaſi per hyperbolē: *Vtinam tamen obtinuiſſet: minus forte nocuiſſet potita votis ambitio, quā fruſtrata.* Hæc omnia volui ex D. Bern. referre: nullū enim reperi qui magis ad viuū ambitionem, & ambitioſum depingat, citatis verbis, & epiſtola. Pro eo verò quod addit de verecundantibus ſubiici, adderem: Patrem noſtrum Franciſcū in ſua regula timere, quod fratres ſui pauperes verecundarentur pro petendo pane ad vitā omnino neceſſario, iuxta illud antiquorum dictum, graue verbum, ac dimiſſo vultu dicendum, Da mihi: ac proinde volens Pater Franciſcus etiam ſanctum illum ruborem de petendo pane oſtiatim auferre à fratribus: addit: Nec oportet eos verecundari quia dominus pro nobis ſe fecit pauperē &c. non itaque damnauit omnino verecundiam mendicandi panem neceſſarium omnino. At quomodo non verecūdantur homines petere honores ſicut panem? Arguit profecto hoc inuerecundiam magnam, & ambitionem maiorem, & forte merita nulla. Ne vero huic rei deſit Chryſoſtom. audiatur ille hom. 2 ſerm. Epiſtolam ad Titum ſic ſcribens: *Neque enim fieri poteſt vt homo mancipiū gloriæ, non ſit omnium ſeruus: imo omnibus ſeruis abiectior; Neque enim talia noſtris imperamus ſeruis, qualia illa his qui ab ipſa capti ſunt; turpia fœda, confuſioniſq; pleniſſima, & loqui & facere, & perpeti iubet &c.* Et mirabile eſt quod notat Ieronym. lib. 4. circa cap. 23. Matth. indubitabile eſſe ambitionem Iudæorum fuiſſe cauſam mortis Chriſti Domini, eo quod Chriſtus D. eorum gloriam (Phariſæorum maxime) coram omnibus verbis, & miraculis obſcuraret. Illam porro deteſtabiliorem adhuc ambitionem Iudico, quæ ſub virtutis ſpecie, honores ſe faſtidire cōqueritur, eos tamen neque recuſat, neque relinquit. De hac optime Seneca ad Lucillum Epiſt. 22. dicit: *Excute iſtos, qui, quæ cupiere deplorant, & de earum rerum loquuntur fuga quibus carere non poſſunt. Sic de ambitione quomodo de inimica queruntur: & ſi verum affectum eorum inſpicias non oderunt, ſed litigant.* Hæc Seneca.

Honores maligni petunt vt panē.

Inuerecundiam ſunt honores petere.

Queruntur aliqui, & honores accuſant, ſed procurant.

Aſcendit aliunde. Secunda porta furtiua per quam aliunde, & non

Digitized by Google

non per virtutem acquiritur honor prælatura, eſt per oblationem, & donationem munerum. Infinita prope ſunt quæ contra huiuſmodi portam Eccleſia decreuit, videlicet contra procurantes beneficia Eccleſiaſtica per donationem pecuniæ, ceu munerum, quæ forte locum etiam habent in Religionibus. Audiatur vnum tantum capitulum Iuris canonici 1.q. 1. c. *Sunt nonnulli*, deſumptum ex D. Greg. vbi dicitur, multos eſſe Epiſcopos qui ex ſacrorum ordinum collatione nūmos non accipiūt: ſed tamen Simoniacam labem non effugiunt: quia ſcilicet eos conferunt pro humana gratia, & ſolam laudis retributionem quærunt. Triplex ergo muneris genus ibi diſtinguit, videlicet: Aliud eſt munus ab obſequio: aliud munus à lingua: aliud munus à manu. Munus ab obſequio eſt ſeruitium antea exhibitum eo fine vt prælatura compenſetur. Munus à manu, pecunia numerata, vel res æquiualens dicitur. Munus à lingua vocatur ibidem fauor, ſeu preces importunæ exhibitæ. Ecce triplex muneris genus quæ porta furtiua dignitatum eſt, & ad ſimoniam vel accedit vel pertingit. Et ab horum omniū munerū receptione ibidem dicitur dignitatum collatores manus excutere debere, iuxta Iſaiam Prophetam ibidem citatum, in hæc verba: *Qui excutit manus ſuas ab omni munere.* De his queritur Bern. hom. 4. ſuper miſſus eſt, dicens: *Videas homines pecunioſos ad honores quoſque Eccleſiaſticos peruolare moxq́; ſibi applaudere ſanctitatem, veſtiū dumtaxat mutatione, non mentium: quodq́; (ſi audeo dicere) adepti ſunt nummis, attribuere meritis.* Quod etiam Tullius lib. 2. officiorum deplorat dicens: *Male ſe res habet, cum quod virtute effici debet, id tentatur pecunia.* Neque acutiſſimū patrem, & Monachum Bernardū latuit, quod fieri ſolet aliquando, quod ſcilicet munera non dantur ipſis collatoribus dignitatum, ſed famulis vel pueris ipſorū, eo modo quo 4. Reg. 5. Naaman ille leproſus, munera ab Eliſeo neglecta, dedit eius famulo Gieſi. Hoc inquam Bernard. non latuit qui monens Eugenium Papam lib. 5. de conſiderat. dicit: *Vt tales Ianitores & famulos habeat qui non ſint Gieſitæ: hoc modo ſuper hoc quem forte (id eſt famulum) ab aduentantibus petere deprehenderis iudica Gieſitam.* Id de oſtiariis, id de cæteris officialibus decernendum, ſic Bernardus.

Intrantes ad honores per donationem munerum.

Munerū triplex genus quibus prælaturæ obtinentur.

4. Reg. 5.

Aſcendit aliunde. Tertia denique porta furtiua, vt aſcendatur ad officia ſunt ſubordinationes: de quibus quantum damnum

Digitized by Google

num in electionibus, & Religionibus cauſent ſufficiat meminiſſe quot prohibitionibus, & quam rigoroſis, illæ ab Eccleſiæ damnentur. Hæ nempe faciunt vt indigni paſſim eligantur, & digniſſimi ſæpe omittantur: hæ ſunt ſeditionum, & diſcordiarum ſemina. Tetigimus hactenus, ſeu indicauimus tres furtiuas portas, per quas ad honores ſolet aſcendi aliunde, & non per veram portam virtutis, videlicet per ambitionem, per munera, per ſubornationem. Intrantes porro ad officia per has tres & alias ſimiles, dicuntur in iure intrare, ſeu eligi per ſordes, iuxta id quod habetur cap. 1. de ſentent. & re iudicata, in 6. de Iudice per ſordes iudicante, & reuera ſordes ſunt animi, imo & honoris temporalis, illæ quæ contrahuntur per ambitionem, munera, & ſubornationes: ſordes reuera ſunt ſordidiſſimæ: vt vere poſſimus hodie exclamare: Heu quantis ſordibus emitur fulgor honoris: quantis ſordibus peruenitur ad munditiam dignitatum: Quantis ſordibus animi comparatur ſplendor honoris? Non ergo hi per has furtiuas portas intrantes ſeu intrare volentes, ac ſe offerentes, ſunt eligendi, ſed nolētes, ſed fugientes & recuſantes. Sicut Bernardus l. 1. de conſider. monet Eugenium, vbi de Cardinalium promotione ſic ſcribit: *Itaque nec volentes nec currentes aſſumito, ſed cunctātes, ſed renuentes coge, & compelle eos intrare.* Et ratio in promptu eſt. Qui enim libentiſſime ſe offerunt, & officia procurant, non animarum zelo ducuntur, ſed lucri & honoris gratia tantummodo: neque onus officij formidant, quia tali oneri ſe ſubmiſſuros non proponunt. Sancti vero ac timorati homines, onus officij conſiderantes, ac periculum, propriū, & alienū, neque lucrū, aut honorē curātes, timent onus, fugiunt, & recuſant. Et proinde recuſantes eligendi ſunt, & ſe offerentes arcendi: iuxta illud Chryſ. hom. 35. oper. imper. *Primatus enim fugientē ſe deſiderat, deſiderantē ſe odit.* Sic Chryſoſt.

De ſubornationibus.

Intrare ad officia per ſordes quid ſit.

Procurātes officia, non procurāt animas, ſed lucrum.

Prælatura deſiderat fugiētem, & reiicit appetentem.

Fur eſt, & latro. Si quis indignum prælatum hodie his nominibus appellaret, forte linguoſus videretur: at Chriſtus Dominus eum & furem, & latronem appellat: dupliciterque latronem nominat: & merito, quia vt plurimum indigni, qui per illas tres furtiuas portas ingrediuntur, duabus de cauſis ſunt latrones: primo de præſenti, ſecundo de futuro. In præſenti quidem quando male dignitatem Eccleſiaſticam acquirunt, latrones ſunt, quia primo alios digniores omiſſos læ-

Indignē electus duobus modis eſt latro.

non per virtutem acquiritur honor prælatura, eſt per oblationem, & donationem munerum. Infinita prope ſunt quæ contra huiuſmodi portam Eccleſia decreuit, videlicet contra procurantes beneficia Eccleſiaſtica per donationem pecuniæ, ceu munerum, quæ forte locum etiam habent in Religionibus. Audiatur vnum tantum capitulum Iuris canonici 1.q. 1. c. *Sunt nonnulli*, deſumptum ex D. Greg. vbi dicitur, multos eſſe Epiſcopos qui ex ſacrorum ordinum collatione nūmos non accipiūt: ſed tamen Simoniacam labem non effugiunt: quia ſcilicet eos conferunt pro humana gratia, & ſolam laudis retributionem quærunt. Triplex ergo muneris genus ibi diſtinguit, videlicet: Aliud eſt munus ab obſequio: aliud munus à lingua: aliud munus à manu. Munus ab obſequio eſt ſeruitium antea exhibitum eo fine vt prælatura compenſetur. Munus à manu, pecunia numerata, vel res æquiualens dicitur. Munus à lingua vocatur ibidem fauor, ſeu preces importunæ exhibitæ. Ecce triplex muneris genus quæ porta furtiua dignitatum eſt, & ad ſimoniam vel accedit vel pertingit. Et ab horum omniū munerū receptione ibidem dicitur dignitatum collatores manus excutere debere, iuxta Iſaiam Prophetam ibidem citatum, in hæc verba: *Qui excutit manus ſuas ab omni munere*. De his queritur Bern. hom. 4. ſuper miſſus eſt, dicens: *Videas homines pecunioſos ad honores quoſque Eccleſiaſticos peruolare moxq́, ſibi applaudere ſanctitatem, veſtiū dumtaxat mutatione, non mentium: quodq́ (ſi audeo dicere) adepti ſunt nummis, attribuere meritis*. Quod etiam Tullius lib. 2. officiorum deplorat dicens: *Male ſe res habet, cum quod virtute effici debet, id tentatur pecunia*. Neque acutiſſimū patrem, & Monachum Bernardū latuit, quod fieri ſolet aliquando, quod ſcilicet munera non dantur ipſis collatoribus dignitatum, ſed famulis vel pueris ipſorū, eo modo quo 4. Reg. 5. Naaman ille leproſus, munera ab Eliſeo neglecta, dedit eius famulo Gieſi. Hoc inquam Bernard. non latuit qui monens Eugenium Papam lib. 5. de conſiderat. dicit: *Vt tales Ianitores & famulos habeat qui non ſint Gieſitæ: hoc modo ſuper hoc quem forte (id eſt famulum) ab aduentantibus petere deprehenderis iudica Gieſitam*. Id de oſtiariis, id de cæteris officialibus decernendum, ſic Bernardus.

Intrantes ad honores per donationem munerum.

Munerū triplex genus quibus prælaturæ obtinentur.

4. Reg. 5.

Aſcendit aliunde. Tertia denique porta furtiua, vt aſcendatur ad officia ſunt ſubordinationes: de quibus quantum damnum

num in electionibus, & Religionibus cauſent ſufficiat meminiſſe quot prohibitionibus, & quam rigoroſis, illæ ab Eccleſiæ damnentur. Hæ nempe faciunt vt indigni paſſim eligantur, & digniſſimi ſæpe omittantur: hæ ſunt ſeditionum, & diſcordiarum ſemina. Tetigimus hactenus, ſeu indicauimus tres furtiuas portas, per quas ad honores ſolet aſcendi aliunde, & non per veram portam virtutis, videlicet per ambitionem, per munera, per ſubornationem. Intrantes porro ad officia per has tres & alias ſimiles, dicuntur in iure intrare, ſeu eligi per ſordes, iuxta id quod habetur cap, 1. de ſentent. & re iudicata, in 6. de Iudice per ſordes iudicante, & reuera ſordes ſunt animi, imo & honoris temporalis, illæ quæ contrahuntur per ambitionem, munera, & ſubornationes: ſordes reuera ſunt ſordidiſſimæ: vt vere poſſimus hodie exclamare: Heu quantis ſordibus emitur fulgor honoris: quantis ſordibus peruenitur ad munditiam dignitatum: Quantis ſordibus animi comparatur ſplendor honoris? Non ergo hi per has furtiuas portas intrantes ſeu intrare volentes, ac ſe offerentes, ſunt eligendi, ſed nolẽtes, ſed fugientes & recuſantes. Sicut Bernardus l. 1. de conſider. monet Eugenium,

De ſubornationibus.

Intrare ad officia per ſordes quid ſit.

vbi de Cardinalium promotione ſic ſcribit: *Itaque nec volentes nec currentes aſſumito, ſed cunctãtes, ſed renuentes coge, & compelle eos intrare.* Et ratio in promptu eſt. Qui enim libentiſſime ſe offerunt, & officia procurant, non animarum zelo ducuntur, ſed lucri & honoris gratia tantummodo; neque onus officij formidant, quia tali oneri ſe ſubmiſſuros non proponunt. Sancti vero ac timorati homines, onus officij conſiderantes, ac periculum propriũ, & alienũ, neque lucrũ, aut honorẽ curãtes, timent onus, fugiunt, & recuſant. Et proinde recuſantes eligendi ſunt, & ſe offerentes arcendi: iuxta illud Chryſ. hom. 35. oper. imper. *Primatus enim fugientẽ ſe deſiderat, deſiderantẽ ſe odit.* Sic Chryſoſt.

Procurãtes officia, non procurãt animas, ſed lucrum.

Prælatura deſiderat fugiẽtem, & reiicit appetentem.

Fur eſt, & latro. Si quis indignum prælatum hodie his nominibus appellaret, forte linguoſus videretur: at Chriſtus Dominus eum & furem, & latronem appellat: dupliciterque latronem nominat: & merito, quia vt plurimum indigni, qui per illas tres furtiuas portas ingrediuntur, duabus de cauſis ſunt latrones: primo de præſenti, ſecundo de futuro. In præſenti quidem quando male dignitatem Eccleſiaſticam acquirunt, latrones ſunt, quia primo alios digniores omiſſos lædunt,

Indignẽ electus duobus modis eſt latro.

Digitized by Google

dunt,eoſque ſuo modo honore, & bonis futuris officij ſpoliant: furantur præterea,& lædunt Eccleſiam: eidemque electores tenentur reſtituere damnum datũ, quod eidem obuenit electione paſtoris indigni iuxta Theologorũ præſcriptũ cum D. Thom. 2.2.q.62. quando agunt de reſtitutione in materia beneficiorũ. Secundo loco indigni electi latrones ſunt de futuro, quia in dignitate poſiti furaturi ſunt in futuro: Dixit hoc ipſum Chriſtus Dominus hoc ipſo cap. 10. Ioan. cum de malo paſtore dixit: *Fur non venit niſi vt furetur, & mactet.* Id eſt indignè electus eo animo dignitatem procurat, vt in futuro tempore furetur, & mactet. Intrat videlicet, vt de ouium lanis, lacte, & carnibus, & officij commoditatibus furetur: furetur inquam primo ſibiipſi vt delicatius veſtiatur, prædictaque cõmoda ad ſuas tantum neceſſitates conuertat; non vero in ouiũ ſuſtẽtationem inſumat. Furabitur præterea, quoniam in vanitatibus ſuſtentandis cuncta cõſummet. Furabitur præterea, quoniam de bonis officij, ſeu beneficij ſatisfacere procurabit illis, qui eum ad prædictum officiũ indebite promouerũt. Hos enim quaſi idolum colit, ad hos beneficij prouentus mittit, tum vt gratus ſit illi malæ collocationi: tum etiam vt iidem mali collatores ſuum clientem, vt pupillũ poſtea defendant, & tueantur ac liberent à pœnis, & ſuppliciis, quibus dignus erat ob defectus in mala officij adminiſtratione commiſſos. Furabitur denique indigne electus, vt conſanguineos ſuos de bonis Eccleſiæ dites faciat; quemadmodum ſæpe fieri videmus, quod qui faciunt, neque legunt, neque imitantur, illum Eccleſiæ Doctorem August. ſerm. 27. ad fratres in eremo vbi ſic fratres illos eſt allocutus: *Conſanguineos habeo, & nobiles ſe eſſe non erubeſcunt & ad me Epiſcopum veniunt, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis dicentes: Da nobis aliquid pater, nam caro tua ſumus. Et tamen Dei gratia & veſtris orationibus conſanguineum aliquem me dotaſſe non recolo, &c.* Ob hanc forte cauſam quod Chriſtus Dominus malos prælatos fures, & latrones nominet, illique tot modis à nobis citatis Eccleſiæ prouentus furentur: ſuſpirabat Bernardus ad Eugenium Papam ſic ſcribens epiſtola 237. *Quis mihi det antequam moriar videre Eccleſiam Dei ſicut in diebus antiquis: quando Apoſtoli laxabant retia in capturam: non in capturam argenti, vel auri, ſed in capturam animarum?* Et vere quidem Bern. pro illo tempore ſuſpirabat. Pauciſſimi namque

De prælatis cõſanguineos ditantibus.

Digitized by Google

namque hodie ſunt, qui ſolam animarum ſalutem procurent;& quam multi,qui principaliter ad ſolos Eccleſiæ prouentus tempo-rales aſpirant. Pauci ſunt qui poſſint cum Samuele 1. Reg. 12.

1. Reg. 12. dicere: *Vtrum bouem cuiuſquam tulerim aut aſinum; ſi de manu cuiuſquam munus accepi,contemnam illud hodie reſtituamq; vobis.* Grãde peccatum refertur 1. Reg. 2.

1. Reg. 2. commiſſum à filiis Heli mali Sacerdotis,quos ibi vocat Scriptura: *filios Belial* neſcientes Dominum. Peccatum vero erat, quod cum populus ad ſacrificandas animalium carnes veniret in templum, & pars carnis quæ de tali ſacrificio cedebat Sacerdoti,non eſſet illi danda cruda ſed cocta; veniebat puer Sacerdotis antequam incenderetur adeps, & coquerentur carnes,& mittebat fuſcinulam tridentem in ollam, cacabum, ſeu lebetem, & quidquid leuabat fuſcinula tollebat ſibi. Dicentibus vero ſacrificantibus vt expectaret donec carnes coquerentur; reſpondebat puer Sacerdotis: Nequaquam,nonne enim dabis, alioquin tollam vi. Et hoc dicitur ibi quod erat peccatum grande nimis coram Domino,quia retrahebant homines à ſacrificiis, & nota quod pueri Sacerdotum, ſimpliciter non tollebant quod ſuum non eſſet, in rigore, petebant enim partem Sacerdoti debitam, ſed petebant extra tempus, & extra modum, crudam ſcilicet pro cocta. Oh quot hodie prælati grauius peccant, qui fuſcinulas habent tridentes, & in quæcumque bona Eccleſiæ,& ſubditorum ſibi placita & ſibi non debita mittunt fuſcinulam & tollunt ſibi,ſi non vi,tali tamen modo,talibus precibus vt pluſquam vim facere,& inferre videantur. Baculum quidem in conſecratione ſua recipit Epiſcopus ad ſuſtentandas oues, non fuſcinulam: ac proinde bonus prælatus baculo, non fuſcinula debet vti. Claudamus totum adhuc dictum Bernardi,qui in ſermone de verbis Petri: *Ecce nos reliquimus omnia,* ſic inquit: *Petro dictum eſt, paſce oues meas, idemq; tertio repetitum; tertio dictum paſce, non mulge ſed tonde, &c.*

Prælati multi habent fuſcinulã in temporalia rapiunt.

Vidiſti quæ ſit porta honoris, ac dignitatis Eccleſiaſticæ; vidiſti quæ ſint portæ furtiuæ: qui boni prælati,qui fures,qui latrones,nolite in loco ſancto ponere abominationem: nolite eligere latrones qui Chriſti Sponſam denudent,ac ſpolient,conſtituite ſupra candelabrum lucernam ardentem, ac lucentem: eligite prælatos qui Chriſti Sponſam veſtiant,ornent,ac ditent,exemplo,ac doctrina;qui denique Eccleſiæ non auferant,ſed donent,

Digitized by Google

donent inquam ſi opus fuerit ſanguinem proprium, vitam pro ouibus dando: vt Deus illis, & nobis det gratiam in præſenti, & gloriam in futuro, Amen.

SERMO V.

EXHORTATORIVS.

Quando Prælatus ſuperior, confirmat Prælatum inferiorem electum.

PROPONVNTVR MVLTÆ CONDITIONES AD VERVM PRÆLATVM REQVISITÆ.

Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna, vt euellas, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes. Ieremiæ cap. 1.

Ierem. 1.

STATIM poſt electionem quando prælatus præſidens confirmat electum inferiorem (vel monialem Prælatam) exhortetur electam, (ſaltem in noſtra Religione Seraphica) illi ſuam obligationem, & onus reuocans in memoriam. Ad quem finem mihi viſa ſunt accommodata verba citata ex Ieremia illis enim

Digitized by Google

Quod ſit officium & conditiones prælati.

enim per ſummam continetur totum id quod verus ac bonus prælatus facere debet. Nimirum deſtruere peccata, & errores contra Fidem, & mores: atque infirmos ædificare, & plantare virtutes, ad hoc enim eligitur in prælatum. Alludit forte Spiritus Sanctus ad comparationẽ Hortulani cui Princeps aliquis curam dedit alicuius ſibi cari viridarij: eo nempe fine, vt in illo herbas inutiles euellat, venenoſas diſperdat, ramos putres ſcindat ac diſſipet, ac præterea proficuas curioſas & vtiles herbas, ac plantas ædificet, ac plantet. Eccleſia Catholica viridarium Dei eſt, illi pulcherrimum & amœniſſimum: eam prælatis, vel totam, vel partem committit tanquam ſuis Hortulanis, vt vitia, malos mores, & hæreſes per pœnas, & excommunicationes, ſi opus ſit, euellant, diſſipent, ac diſperdant. Ac præterea ſuo bono exemplo varia virtutum ſemina iacientes bonos mores plantent, & fideles animas ædificent. Duo itaque ſunt quę prælato iubentur in themate, primo mala euellere, ſecundo bona plantare, de quibus ſumus dicturi. Et quidem pluribus verbis, nempe quatuor, extirpationem malorum prius cõmendat, duobus vero tantum, plantationem bonorum. Quod ergo attinet ad

Prælatus ſicut Hortulanus.

Eccleſiæ hortus.

Prælatus zelus circa vitanda mala.

primum prælati officium de malorum extirpatione zelo ſcilicet in charitate fundato: video forte illum de hoc edoceri in traditione baculi paſtoralis quando Epiſcopus conſecratur. De quo optime diſſerit Durant. de ritibus Eccleſię lib. 2. cap. 9. num. 38. ibi ex multis Doctoribus conſiderat in baculo tres partes reperiri: inferiorẽ ſcilicet quæ acuta eſt, & aliquando ferrata eſt. Media vero pars baculi recta eſt. Tertia, & ſuprema, eſt curua. Hæ omnes tres partes baculi paſtoralis myſterium habent, diuerſaque officia: omnia tamen ad ouium correctionem diuerſo modo deſtinata: prima enim inferior, & ferrata ſignificat cum illa pungendos eſſe pigros, & rebelles. Secunda pars baculi recta, deſignat debiles regendos eſſe. Tertia, & ſuprema recurua deſeruit ad vagos, ſeu vagabundos colligendos, & reducendos. Vnde & carmen de hoc dicit:

Baculus Epiſcoporum quid ſignificet?

Curua trahit; quos recta regit; pars infima pungit.

Refert autem ibi Durantus varias formas tradendi hunc baculum, contentas in libello qui inſcribitur ordo Romanus. Durandus autem in rationali D. officij lib. 3. cap. 15. hanc tradit formam qua baculus à conſecratore traditur conſecrato. *Accipe*

baculum paſtoralis officij vt ſis in corrigendis vitiis piè ſauiens. Sæuire namque prælatum oportet, imo & tanquam Leonem rugire quandocumq; vitia conſpexerit in ſubditis ſuis. Non tamen ea debet eſſe pura ſæuitia ſed cum miſericordia permiſta. Eccleſiaſtici cap. 7. de hac præcipue obligatione prælati admonentur, cum dicitur: *Noli quærere fieri iudex niſi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimeſcas faciem potentis, &c.* Irrumpere, eſt omnino deſtruere, ac diſſipare aliquid: ſic oportet vt prælatus iniquitates, vitia, malos mores, non attenter quidem diſſipare ſolūmodo, volendo, intentando: ſed omnino, ac penitus rumpat, & irrumpat. Videas multos prælatos qui multorum criminum habent notitiam, & attentant quidem curare, & euellere; ſed magnates extimeſcētes, ceſſant, ac deſiſtunt, cum oporteret irrūpere: incipiunt quidem iudiciū, ſed ad finem non perducunt. De quo Dominus conqueritur Habacuc 1. *Lacerata eſt lex, & non peruenit vſque ad finem iudicium.* Non ſic profecto non ſic Paulus qui Galat. 2. Videns in Petro id quod ſaltem vmbram defectus habere iudicabat; quamuis ſciret Petrū eſſe maiorem, & ipſum Papam, illi tamen in faciem reſtitit, & quaſi illum increpauit.

Eccleſ. 7.

Habac. 1.

Galat. 2.

Salis habent officium; quod à corruptione præſeruat, & putredinem impedit. Concilium Trid. ſeſſ. 14. c. 8. Monens Sacerdotes vt in Sacramento pœnitentię dignas pro peccatis ſatisfactiones iniungant, dicit, *eos ſi ſecus faciant alienorum peccatorum fieri participes.* Id ipſum in foro exteriori æquali iure de prælatis dicendū eſt: ſi enim peccatis ſubditorum conniueant illaque diſſimulent, neque euellant, nec extirpent, proculdubio, eorundem peccatorum participes fiunt: & in diuino iudicio de illis omnibus reddent rationem. Pro hoc intento explicat Gregor. 2. parte Paſtoralis c. 10. illū verſum pſal. 128. *Supra dorſum meū fabricauerunt peccatores: dicens, prælatū ſupra dorſum ſuū portare iniquitates ſubditorum ſi illas non emendet.* Verba Gregorij ſunt: *Quos corrigere nequeo quaſi ſuper impoſitum onus porto.*

Prælatus non corrigens fit particeps alienorū peccatorum.

Pſal 128.

Quod attinet ad ſecundam actionem prælato iniunctam, ædificandi ſcilicet, & plantandi, vitæ exempla in ſubditis, eleganti comparatione idem Gregor. expoſuit hom. 17. ſup. 10. Luc. dicens, quod quemadmodum paſtores pecorum ante ipſas pecudes ſæpe apponunt petram ſalis, vt ipſum ſal lambētes meliorentur: eodem modo, inquit Gregor. *talis debet eſſe Sacerdos, & Prælatus,*

Prælatus ſua vita plantat in aliis vitæ exempla.

tus, vt quiſquis Sacerdoti iūgitur, quaſi è ſalis tactu æterna vitæ ſapore condiatur. Vbi quaſi innuit quod prælatus taliter in vita, & in actionibus ſuis ſe debet habere, vt ſolo intuitu ſubditos doceat, eiuſque ſubditi ex ſolo prælato viſo, & conuerſato debeant proficere, & meliorari. Videturque coincidere cū dicto Chriſti Domini Matth. 5. *Videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt.* Ad Titum 2. ait Paulus: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum, &c.* Magna profectò prælati obligatio, magnū onus: vt non illi ſatis ſit bonum præbere exemplū in vno, vel in duobus: id enim cuiuis ſubdito ſufficeret: ſed in omnibus virtutibus exemplum, & regula eſſe oportet, ſiquidem non vni tantum, ſed omnibus viuit, & in omnium animis omnium bonorū, ac virtutū Magiſter vniuerſalis plantare ſemina tenetur. Optime Gregor. ſuper cap. 10. Reg. lib. 4. inquit: *Flores quippe æternorum fructuū ſunt opera Sanctorum: ex eis capiemus vnde ad noſtram, & ad aliorum vtilitatem repleamur.* Et per hæc ſatisfactum fere videbatur themati initio propoſito, duas actiones iniungenti prælato præcipuas: peccatorū ſcilicet extirpationem, & virtutū plantationem. Quia tamen ad hoc debitè peragendum multæ aliæ conditiones requiruntur, ſine quibus nec vitia extirpare, nec virtutes bene poteſt plantare: has conditiones ſigillatim perſtringamus, tangentes adhuc quæ nouiter electo commodè poſſunt commendari à confirmatore.

Matth. 5.

Ad Tit. 2.

Prima admonitio eſt: quod, ſi forte inimicos, vel non amicos hactenus habuit, iam hic meminerit hoc nomen abolendum: & ſe illis benefacturū, cum hodie Pater omniū eligatur. Eadem hora qua Samuel 1. Reg. 10. vnxit Saul in Regem: inter alia quę illi euentura poſtea dixit, fuit: Inuenturū ſe multos Prophetas, & ait: *Et mutaberis in virum alium.* Appoſitiſſima profectò noui electi conditio, vt ſcilicet mutetur in virum alium: nouum officium acquirit, nouum cor pariter cum officio recipiat. Ea forte de cauſa communi iam, & antiqua conſuetudine, omnes electi in ſummos Pontifices mutant nomina: innuente, & obligante illos conſuetudine vt cum nomine cor etiam mutent. Dicat denuo electus cum Paulo ad Rom. 1. *Sapientibus, & incipientibus debitor ſum:* non dicat, his debeo, his nō debeo, ſed cunctis debeo paternum amorem, paterna viſcera exhibere. Nō ſit prçlatus habens dextram & ſiniſtram: dextram aliquibus, ſiniſtram aliis. Hac enim

1. Reg. 10.

Prælatus nō habet inimicos, vt ſcilicet illis malefaciat, eſt omnium pater.

Prælatus electus debet mutare cor.

Rom. 1.

Prælatus eſt ambidexter, non habet ſiniſtram.

Digitized by Google

enim forte etiam de cauſa Chriſtus Dominus filiis Zebedæi ſiniſtram ac dexteram dare noluit; innuens quod non eſſet prælatus habens ſiniſtram, alios ſcilicet ad dexteram, alios ponens ad ſiniſtram. [illegible] prælatus ſimilis illi Aioth Iudic. 3. *Qui erat ambidexter, & vtraque manu vtebatur pro dextera.* Sic interpretatur Orig. hom. 3. in lib. Iudic. dicens: *Qui ſuſcitatur ad ſaluandum Iſrael, nihil habet in ſe ſiniſtrum. Dignus vero populi Princeps, & Eccleſiæ Judex qui nihil agat ſiniſtrum.* Sic Origines. Meminerit tandem electus, ſe eſſe lapidem angularem qui faciat vtraque vnum; non diuidat parietes, ſed contineat: id enim faciebat lapis ille angularis duos parietes ſuſtinens, & complectens. Sic nouus prælatus non factiones, & ſeditiones acuat, & continuet: ſed ex omnibus ſubditis, ſi forte diuiſi ſunt, faciat vnum ouile, & populum vnum. Ni fallor Romæ exiſtens audiui, quod aſſumpto Sixto quinto ad ſummum Pontificatum; quidam ciuis Romanus nobilis, qui antea ipſum Cardinalem offenderat, Romam exire parabat, timens ne Sixtus quintus in Papam electus, & iam potentior, antiquam iniuriam vellet vindicare. Hoc ſciens nouus, & magnanimus Pontifex, prædictum ciuem, ne fugeret admonuit: eumque bono, ac ſecuro animo ſine timore eſſe iuſſit: dicens, quod is nil timere debeat, ſiquidem non læſerat Sixtum quintum, ſed Cardinalem ſe antea Montaltum, qui iam obierat. Ecce quomodo vere tantus prælatus mutatus eſt in virum alterum.

Iud. 3.

Prælatus eſt lapis angularis.

Mirum Sixti V. exemplũ in condẽnanda iniuria.

Secunda admonitio, quod in gubernando pendeat magis ad miſericordiam, quam ad ſeueritatem. Pro quo ſeruiat quod hodie ſuperior confirmans: dat electo ſuo, modo claues Eccleſiæ: per confirmationem enim confirmatus acquirit iuriſdictionem, ac proinde poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, ad quos actus clauium poteſtas ſe extendit. Iã vero Romæ, & in vrbibus Italiæ ſicut ego vidi, & teſtatur Ioan. Molanus lib. 3. de hiſtor. Sanctorum imaginum cap. 21. quando in portis Templorum, vrbium, & locis publicis depinguntur inſignia ſummi Pontificis, mitra ſcilicet pontificalis, cũ duabus clauibus: altera clauis pingitur aurea, altera vero argẽtea, quod non video in Hiſpania obſeruari. Quæ differentia iuxta Molanum innuit, per clauem aureã denotari poteſtatem abſolutionis, & miſericordiæ: per clauem autem argenteam ſignificari poteſtatem ligandi, & excom-

Prælatus inclinet magis ad miſericordiam.

Clauium pictarum in imagine D. Petri ratio redditur cur vna aurea, alia argentea.

Digitized by Google

excommunicandi ; ac proinde puniendi. Quæ licet ambę poteſtates bonæ ſint, & in prælato neceſſariæ, abſoluere tamen, & miſereri in prælato aureum eſt & preſtantius eſt, quam excommunicare, quam punire; iuxta illud, *miſerationes eius ſuper omnia opera eius* Pſ. 144. Duæ ergo claues electo conferuntur alia miſerēdi quæ aurea eſt, alia puniendi quæ argentea. Alludit ſancta illa & antiqua conſuetudo, qua in veteri Teſtamento Reges in ſua electione oleo vngebantur: & vſque hodie retinetur: quod ea de cauſa fiebat vt ſignificaretur rectores ac prælatos oleo miſericordiæ potiſſimū debere abundare: oleum namque facit rem vnctam lenem & blandam: & ſic prelatorum ſpiritualium materialis vnctio ſignificat poſtulari ab illo viſcera blāda, & lenia: quo ſenſu Paulus ad Gal 6. monebat: *Vt quando aliquis delicto eſſet praeoccupatus, à viris ſpiritualibus videlicet pralatis, inſtrueretur in ſpiritu lenitatis.* Dominetur itaque prælatus, non ſicut princeps gentiū: ſed dominetur vt agnus. Iuxta illud, Iſaiæ 16. *Emitte Agnum Domine dominatorem terræ.* Sit dominium Agni manſueti, ſit dominium in patientia: iuxta illud Doctoris gētium 2. ad Timotheum 4. *Argue, obſecra, increpa in omni patientia, &c.* Notanter Paulus inter verbum *Argue*, & inter verbum *Increpa*, poſuit verbum *Obſecra:* & poſt verbum, *Increpa*, addidit, *in omni patientia.* Prælati namque increpationes & puniones plus debent miſceri precibus, quam minis ac ſeueritate.

Pſal. 144.

Quid ſignificet Reges oleo vngi?

Gal. 6.

Iſai 16. Prælatus dominetur agnus.

2. ad Timot. 4.

Vt verò recurramus iterum ad thema propoſitum hinc iam patet qualiter prælatus ſe gerere debeat in vitijs extirpandis diſſipandis & euellendis. Nō enim ſæuire debet vt Leo: ſed debet ſæuire piè, vt dicitur in forma traditionis baculi paſtoralis: vt ſcilicet, ſit in corrigendis vitijs piè ſæuiens. Audiant mellifluum Bernardum ſerm. 23. ſuper Can. Inter alia prælatos ſic monentē: *Erudimini qui iudicatis terrā: diſcite ſubditorū matres vos eſſe debere, nō dominos. Studete magis amari quam metui, & ſi interdū ſeueritate opus eſt, paterna ſit, non tirānica, Matres fauendo, patres corripiendo vos exhibentes. Suſpendite verbera, producite verba:* Sic ibi Bern. cum alijs multis eleganter ad hanc ſententiam.

Prælatus præſæuiat.

Tertia denique admonitio. Vt ſciat prælatus quomodo iuxta citatum thema, debeat plantare, & ædificare, quæve proinde qualitates boni prælati in eo debeant fulgere: eas optime depingit Iob c. 29. inter alia dicens: *Iuſtitia inductus ſum: oculus fuit*

Prælati aliæ conditiones.

Digitized by Google

cæco & pes claudo : pater eram pauperum , & cauſam quam neſciebam diligentiſſime inueſtigabā: conterebam molas iniqui , & de dentibus illius auferebam prædam, &c. Hæ inter alias ſunt optimæ, & potiores prælati virtutes, quas ſi habuerit, & ſufficienter vitia deſtruet, virtuteſque plantabit, quæ quia potiſſimæ ſunt, & noſtrum thema magis elucidant prælatique obligationes oſtendunt, breuiter ſingulæ perſtringantur.

Iuſtitia ſignificat omnem virtutem.

Imprimis prælatus iuſtitiam debet induere: porrò iuſtitia, ſignificat nomine communi, omnem ſpeciē virtutis, vnde, & iuſtus à iuſtitia dicitur qui in omni opere Deo acceptus eſt: atque ideo prælatus in omni virtutis genere debet ſplendere. 2 Iuſtitia ſignificat particularem virtutem cardinalem qua redditur vnicuique quod ſuum eſt; quæ propria iudicum eſt, Regum, ac prælatorum. Quouis autem modo ſumatur iuſtitia, dicit Iób ſe veſtiuiſſe iuſtitia ſicut veſtimento; id eſt vndequaque & in omni opere iuſtitiam ſeruaſſe, ſicut Gregorius exponit ad illū locum Iob dicens: *Qui iuſtitia ſicut veſtimento veſtitur, ſe vndique bono opere protegit, & nullam partem actionis ſuæ peccato nudam relinquit: nam qui in alijs actionibus iuſtus eſt, in alijs iniuſtus, quaſi hoc latus cooperit & illud nudauit, &c.* Innuit Gregorius non ſufficere prælato bonum eſſe in vno genere virtutis, ſi in aliquibus virtutibus ſit diminutus. Si vero iuſtitia pro particulari virtute cardinali ſumatur, qua redditur cuique ſuum, tunc prælatus non indutus iuſtitia vndequaque erit ille qui perſonarum acceptor eſt, cum oporteat prælatum æqualem eſſe, & Deum ſuum imitari, qui non eſt perſonarum acceptor. Act. 10. Chriſtus Dominus verus prælatus. Ioan. 20. *In medio Diſcipulorum apparuiſſe narratur,* monēs prælatos in medio & cum æqualitate ad omnes ſe habere debere. Si columna vnica domum ſuſtentans ponatur ad angulū domus, nil faciet, domus cadet: oportet in medio collocetur. Prælatus columna eſt ſuſtentans ſubditos ſi non ſit in medio, omnibus æqualis, ſed ad hos propinquet per amorem, & beneficiorum collationem: illis vero tantū per ſupplicia infenſus, iam non eſt indutus iuſtitia, ſed ex vno latere iuſtus eſt, vel iniuſtus: non ſuſtentabit, ſed deſtruet ſubditos, & conturbabit.

Prælatus non debet eſſe Dominator iniuſtitiæ, & perſonorum acceptor. *Actor. 10. Ioan. 20.*

Secundo prælatus debet eſſe oculus cæco, & pes claudo. Oculus ad videndum, & iudicandū, pes vero ad gradiendum & operandum deſeruit. Ait ergo Iob ſe,

Digitized by Google

ſe, & prælatum debere eſſe ſubditorum oculum vt videlicet prudentia, ſcientia, atq; doctrina, & voce illis prouideat, mala indicando, & mala propulſando. Erit etiam pes ſubditorum vt ſubditos exemplo operis portet, ſuſtentet, & deducat. Alludit quod Eliſeus de ſuo Magiſtro Elia dicebat: *Pater mi, currus Iſrael, & auriga eius.* Currus portat & ſuſtentat onera; auriga vero oculis currum dirigit, & à periculis, ac rupibus auertit. Talis debet eſſe prælatus currus vt portet claudos, ac debiles; auriga vt dirigat ac prouideat: quod ipſum facit oculus, ac pes in corpore humano. Huius rei gratia non erit abſonum aduertere prælatum, ac principem aſſimilari omnibus fere partibus principalibus corporis humani. Dicitur enim caput vt patet apud omnes. Dicitur oculus hoc loco Iob: vocatur naſus Cant. 7. *Naſus tuus ſicut turris Libani*, & ibi Doctores. Sunt etiam prælati dentes Eccleſiæ, Can. 4. *Dentes tui ſicut grex tonſarum*, id eſt, prælati tui. poſſunt etiam vocari lingua Eccleſiæ: nam Spiritus ſanctus in figura linguarum ſuper primos prælatos deſcendit: dicitur etiã prælatus cor, pes hoc loco Iob, & ſimiliter de alijs partibus corporis, quod nec erit difficile applicare, nec Doctorũ probationes inuenire, & in generali applicatione ſufficiat videre illam ſtatuã Nabuchodonoſoris Dan. 2. cuius omnes præcipuę partes, caput, brachia, pedes, &c. ſignificabant particulares poteſtates Regum, & regnorum. Quæ ergo hæc ſimilitudo vt prælatus ſit oculus, pes, brachia, cor, & pectus? Vt nempe indicetur nullũ eſſe ſubditum cuiuſq; ſtatus, cui prælatus non debeat accomodari: cui non debeat prouidere, cui non debeat applicari animo, ac ſtudio particulari. Optimè D. Paulus 1. ad Cor. 9. Et verbo, & opere hoc oſtendit dicens: *Nam cum liber eſſem ex omnibus omnium me ſeruum feci, vt plures lucrifacerem. Et factus ſum Iudæis vt Iudæos lucrarer. Iis qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem, vt eos qui ſub lege erant lucrifacerem. Iis qui ſine lege erant, tanquam ſine lege eſſem, vt lucrifacerem eos qui ſine lege erant. Factus ſum infirmis infirmus vt infirmos lucrifacerem, omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.* Sic Diuinus Paſtor Paulus conſonat factum Eliſei 4. Reg. 4. qui ad ſuſcitandum puerum: *Incubuit ſuper puerum, & poſuit os ſuum ſuper os eius, & oculos ſuos ſuper oculos eius; & ſic denique ceteris partibus corporis Eliſei commenſuratis partibus pueri*, ad hoc vt poſſet illũ mortuum ad vitam reuocare. Sic de-

Prælatus eſt oculus & pes.

Prælatus comparatur omnibus fere partibus corporis humani.

Dan. 2.

1. ad Cor. 9.

Prælatus debet omnibus accommodari.

cét prælatum non tantum eſſe oculum, ac pedem ſubditorum, ſed omnia fieri, & omnia ſua membra, & actiones ad ſubditi ſalutem applicare.

Tertio oportet vt prælatus ſit pater pauperum: & cauſam quam neſcit diligẽtiſſime inueſtiget. Iuxta Iob citat. loco. Et quod attinet ad primum quod ſcilicet ſit pater pauperum, nolo in hoc immorari cum religioſis loquens, qui omnes ex voto & pauperes ſunt, & pauperum amici, neque habent diuitias vnde pauperibus teneantur impendere.

Prælatus in iudicando non ſit præcipitus ſed lentè procedat.

De 2. dicam: quod videlicet teneatur prælatus diligentiſſime inueſtigare cauſam quam neſcit. Mirum, inter omnia huius rei exemplum puto illud ab ipſo Deo datum, Gen. 18. quãdo ipſe Deus qui vbique præſentiſſimus eſt, per potentiam, eſſentiam, & præſentiam, quique intelligit omnium cogitationes, à longe, Pſ. 138. dixit antequam Sodomitis ſupplicium inferret. *Deſcẽdam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere cõpleuerint an non.* Homines vero miſeri, qui loco arctantur, & neque cogitationes proprias intelligunt: neq; aliquãdo propria ſua opera externa aduertunt, tanta celeritate percipiunt, intelligunt, & credunt aliena. Ea de cauſa ex diuino mandato Sacerdos ſummus in pectore geſtabat rationale Exod. 28. quod rationale ab aliquibus interpretatur illuſtratio, in illo enim circa res dubias Sacerdos Deum conſulens per ſigna forte externa illuſtrabatur de illo quod faciendum eſſet.

Gen. 18.

Pſ. 138.

Exod. 28.

Rationale ſummi Sacerdotis, quid?

Deus enim in dubijs conſulendus eſt, teſtes probatiſſimi, ac fide digni ſunt audiendi: non delatores maleuoli qui non ſolum prælatum audientem, ſed omnem populum conturbant, optime Seneca lib. 2. de ira, dicit. *Dandum eſt ſemper tempus, veritatem enim dies aperit: poteſt pœna dilata exigi: non poteſt exacta reuocari.* Sic Seneca. Ille autem Mimus dicere ſolebat: *Ad pœnitendum properat qui cito iudicat.*

Veritas paulatim, & per dies aperitur.

Dictum Mimi.

Conſideret prælatus quod dicit Ariſtoteles: *Euenire aliquãdo vt quædam falſa quibuſdam veris ſint probabiliora.* Exemplũ ſit hiſtoria Alipij amici eius D. Auguſtini, de quo narrat. 6. confeſſ. cap. 9. *Ex quibuſdam indicijs fuiſſe vt furem deprehenſum, ad iudiciumq; delatum: parumq; abfuiſse vt innocens damnaretur:* Habent namque magnam efficaciam primæ delationes: ita vt in errorem ducant etiam Sanctos, & electos. Lege 2. Reg. 16. vbi Dauid aliàs ſanctus libenter aures præbuit ſibi prodenti dominum ſuum Miphiboſet: inſuper, & proditorem repentina liberali-

Primæ delationes magnam vim habent.

beralitate affecit, donando illi agrum Rei innocentis: & falſa fuit illa delatio cui Dauid fidem adhibuit celeri, ac leui corde. Poſtquam verò prima fides temeratie adhibita eſt, periculum eſt magnum, ne iudex malus etiam veritate cognita, velit aliter iudicare: ſed potius cum Pilato dicat Ioan. 19. *Quod ſcripſi, ſcripſi.* Multa enim, ac vigilantiſſima diſcuſſione opus eſt in cauſa dubia, ne forte contingat vt innocens iniuſte patiatur, & nocens abſoluatur.

Ioan. 19.

Vltimo requiritur, vt quemadmodum Iob: *Conterat molas iniqui*, & de dentibus illius auferat prædam. Quibus verbis iuxta Chryſoſt. & aliorum expoſitionem ſignificatur, prælatum debere conterere molas, ſeu dentes iniquorum, & malos perſequi, & punire: eos maximè qui dentibus mordaces ſunt & lingua. Hos, inquam, debet punire, & innocentes de manibus eorum liberare ne ab illis deuorentur vt prę da, & male tractentur. Has itaque duas actiones exequi oportet, iniquos punire, & innocentes liberare. Hoc eſt officium boni paſtoris quod bonus ille Paſtor Dauid ſe feciſſe narrat. 1. Reg. 17. dicens: *Paſcebat ſeruus tuus patris ſui gregẽ, & veniebat Leo, & Vrſus, & tollebat arietem de medio gregis, & perſequebar eos, & percutiebam, eruebamq; de ore eorum &c.* Faciat bonus paſtor quod beatiſſima Virgo in ſuo Cantico dixit facere Deum: *Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui: Depoſuit potentes de ſede & exaltauit humiles.* Pſalm. 100. *In matutino interficiebat Dauid omnes peccatores terræ, vt diſperderet de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.* Plato lib. 2. de Republ. *In cuſtode ciuitatis requirit ingenium manſuetum ſimul & iracundum: iuxta generoſi canis qui erga familiares, & domeſticos mitiſſimus eſt, & affabiliſſimus ſuper omnia animalia, econtra vero erga ignotos & lupos acerrimus eſt & indefeſſus latrator cuſtoſq; fideliſſimus.* Tullius etiam oratione pro Sextio hac de re loquens ait: *Sudandum eſt his qui magiſtratum gerunt pro communibus commodis: adeunda inimicitiæ, ſubeundæ ſæpe pro Republ. tempeſtates: cum multis audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.* Sic ille: hæc cum prædictis ſi faciat prælatus, ſufficienter exequetur propoſitum in themate ab Ieremia; diſſipabit itaque, diſperdet, deſtruet peccata & iniquos, & ædificabit, ac plantabit virtutes, ac bonas plantas in domo Domini. Quæ ſi faciat obtinebit gratiam, & gloriam, Amen.

Prælatus iniquos contundat, innocentes liberet.

1. Reg. 17.

Luc 1.

Pſ. 100.

Prælatus vt canis affabilis bonis, & nocentis latrans lupis.

IESVS.

EXHORTATIO I.

PRO NOVITIO QVANDO PRIMO RECIPITVR AD HABITVM.

Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius, & tacebit, quia leuauit ſuper ſe. Trenorum 3.

Thren. 3.

PRÆSENTEM locũ applicat D. Chryſoſtom. li. 3. contra vituperatores vitæ monaſticæ poſt medium, tom. 5. Applicat, inquam, ad iuuenes religionem ingredientes. Cum enim prius fuſe cõmendaſſet religionis commoda, & vtilitates ad animam ſaluandam: ponit ſibi ipſi obiectionem, qua quis diceret optimam quidem eſſe vitam religioſam, ſed ſatis eſſe, ſi ſuſcipiatur in grandæua ætate, poſt matrimonium iam tranſactum, filioſque ſuſceptos? reſpondet id non conuenire, vltra alias rationes, tunc locum Trenorum citans: quia ſcilicet ait Chryſoſtomus: *Beatus qui tulit iugum graue ab adoleſcentia ſua. Sedebit ſolitarius, &c.* Et antequam vlterius gradiamur quod attinet ad obiectionem illam à Chryſoſtomo poſitam, videntur illam arripuiſſe hæretici noſtri temporis. Lutherus enim libro de votis monaſticis, iuxta Bellarminum tomo 1. lib. 2. de Monachis cap. 6. dicebat, optimam formam

Religioſus ſtatus à prima ætate ſuſcipiẽdus.

Lutheri inſania de tempore ingrediendi religionem.

formam religionum futuram ſi ad profeſſionem nemo admittatur ante annum ſeptuageſimum, vel octuageſimum. Quod late, & docte ibidem impugnat Bellarminus: imo idem Bellarminus infra lib. 3. cap. 35. citat ex Concilio Trull. cano. 4. & Concilio Tri. cap. 24. profeſſionem validam olim fuiſſe permiſſam ante annum duodecimum. Quo forte alludit Chryſoſtomus loco proxime citato dicens: *Vtile fore monachatum incipere ab anno decimo, & Chriſtus Dominus anno duodecimo relicto Ioſeph, & Matre iuit ad Templum facturus quæ erant Dei, Luc. 2.* De quo ſeruandum ſacri Concilij Trid. decretum ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus.

Probat autem Chryſoſt. à prima iuuentute ſuſcipiendum eſſe iugum religionis: quia, inquit, quis tandem ille erit, qui polliciatur ad extremam nos prouehendos ſenectutem, quodque cùm ad illam peruenerimus hac in voluntate perſeuerabimus? Imo dato quod certus eſſet quis de longa futura vita, dicit non expedire ad illam monachatum dilatare: *Non enim prudentiæ eſſet vti velle hoc remedio poſt detrimenta ſuſcepta, & poſt tot peccata in longa vita incurſa, qualia communiter ſolent committi: ſed ante illa oblata pericula remedium tam ſalubre adhibere oportet, quo mala illa præueniantur, & caueantur. Bonum eſt ergo viro ſi portet hoc iugum ab adoleſcentia ſua, &c.* Porrò tribus modis hoc bonum eſſe explico in hunc modum.

Adoleſcentia ſancta res eſt gratiſſima Deo. Animalia noua grata Deo.

Bonum eſt ab adoleſcentia, id eſt gratum Deo eſt, ſi id fiat in adoleſcentia, primoque iuuentutis flore: res enim gratiſſima Deo eſt iuuentus, & adoleſcentia ſancta. Huius rei figura fuit quod ex præcipuis legis veteris ſacrificijs animalia quæ Deo offerebantur erant teneræ, ac iuuenilis ætatis, videlicet Agnus Paſchalis, vituli, pulli columbarum, & ſimilia: & quod hæc tenera animalia in ſacrificijs eſſent Deo acceptiſſima, elicitur ex Pſalmo 68. ibi: *Et placebit Deo ſuper vitulum nouellum, cornua producentem, & vngulas*: Id eſt, laus oblata Deo cum cantico, erit accepta Deo, pluſquam illud gratum ſacrificium quo tenella animalia offeruntur, quando ſcilicet primo incipiunt, & cornua, & vngues producere, tunc enim etiam ad vſum ſunt gratiora, & vtiliora. Eodem ergo modo: licet quouis tempore homo ſe Deo offerat in holocauſto religionis Deo gratus ſit: gratius tamen, & iucundius Deo ſacrificium offert, ſi id faciat à prima ætate, antequam

Pſal. 68.

cor

cor humanis curis, affectibus, & ſordibus coinquinet. Tunc enim vere cum Sponſa Canticorum 7. dilectum Sponſum alloquens, dicet. *Omnia poma noua, & vetera dilecte mi ſeruaui tibi.* Imo aduertit Auguſtinus 20. de Ciuitate. cap. 4. *Quod licet poma vetera ſint priora tempore quam noua. Hic tamen Sponſam prius dixiſſe ſeruaſſe noua, & poſtea vetera.* Gratiſſimum igitur Deo eſt ſacrificium ſi anni prioris vitæ, & anni ſimiles ſimul Deo offerantur. Vnde, & beatiſſima Virgo à tertio ſuæ ætatis anno in Templo à parentibus eſt præſentata; quæ præſentatio fuit quędam vmbra ingreſſus religionis. Denique paſſeres qui in foueis ad canendum reſeruantur, ſi à nido tenelli includantur, euadunt mitiores, affabiliores, & melius ac ſæpius modulantur, quam illi qui iam ſenes capiuntur: hi namque, & tardius cantant, & fere toto tempore viuunt indignabundi memores forte antiquæ libertatis. Tales ſunt qui à prima ætate in fouea religionis clauduntur ac detinentur, hi namque vt plurimum alacriores in religionis obſequio & lætiores diuinas laudes modulantur.

Cant. 7.

Secundo, bonum eſt ab adoleſcentia hoc iugum religionis ferre; bonum, inquam, id eſt congruum. Etenim valde congruum eſt, vt homo primos ſuæ iuuentutis flores Deo offerat cum oblatione particulari. Si enim Exod. 22. iubebantur filij Iſrael primitias frugum offerre Deo, in gratiarum ſcilicet actionem: quanto maiori iure homo rationalis ſuæ vitæ primitias Deo deberet conſecrare, qui eiuſdem vitæ dator, & conſecrator eſt? D. Thomas 1. 2. quæſt. 89. art. 9. C. dicit teneri puerum in inſtanti illo primo quo habet vſum rationis ſub peccato mortali ſe conuertere ad Deum; eum ſcilicet recognoſcendo, eique ſe, & ſua omnia offerendo. Quæ opinio licet dura ſit, neque communiter recepta: ex mente tamen tanti Doctoris colligitur; quam congruum, ac debitum ſit, in primo rationis vſu hominem ſe ad Deum conuertere religionem intrando, vt ſui primitias Deo valeat conſecrare. Si imago aliqua à pictore depicta loqui poſſet, & oculis intueri; profecto male ageret, ſi primam vocem, & primum intuitum in ſuum pictorem non dirigeret, alloquens, & gratias reddens pro accepto ab eo beneficio. Idem profecto ab homine poſtulari videtur, vt primo intuitu ſui diſcurſus Deum alloquatur cum particulari gratiarum actione, quod commodius fit

Exod. 22.

Primitiæ vitæ Deo dandæ ſunt.

Reli-

Digitized by Google

Religionis ingreſſu.

Tertio, denique bonum eſt hoc fieri à prima adoleſcentia, bonum, inquam, id eſt valde cõducens, & quaſi neceſſarium, nõ ſimpliciter, ſed ex hypoteſi, ſic ſumitur apud Matth. 18. hæc vox bonum, pro valde conducenti, & quaſi neceſſario, cum dicitur; *Bonum eſt tibi cum vno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis.* Vbi bonum, ſumitur pro quaſi neceſſario. Quamuis ergo, ſimpliciter & abſolute nulli ſit neceſſarium ex præcepto eſſe Monachum, & in prima iuuentute; eſt tamen quaſi neceſſarium ex hypoteſi, ſuppoſitis, tot, ac tantis mundi laqueis vt mox dicemus. Et quod hoc maxime conducat ſtatim fieri in adoleſcentia, probatur, quia timendum valde eſt ne homo vſque ad mortem perſeueret in illa via, ac ſtatu quem eligit in adoleſcentia. Exprimit hoc Salomon Prouerb. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit non recedet ab ea.* Quaſi dicat, videat bene adoleſcens quam viam eligat in primo ſuæ iuuentutis flore: huic enim tenaciter adhærebit communiter, ita vt per integram vitam illam non deſerat. Comparatio quotidiana, & clara eſt in noua plantula, hæc enim ſi quando tenera eſt & incipit creſcere ad partem ſiniſtram, verbi gratia, incipit inclinare, ad illam ſemper quoaduſque viuat inflexibilis durabit. Ea nempe de cauſa Eccleſiaſt. 7. dicitur: *Filij tibi ſunt, curua illos à pueritia illorum,* quaſi dicat, fruſtra enim in ſenectute cõcuruare, ac inflectere tentabis. Porrò quod hodie quaſi neceſſarium ſit, & ex hypoteſi, Religionẽ intrare, cauſa eſt vt dicere incipiebam, non abſoluta, ſed ex hypoteſi: nempe ſuppoſitis infinitis laqueis, mundique periculis, innumeris, & grauiſſimis diaboli tentationibus, quibus mundus plenus eſt: quaſi neceſſarium eſt eorum declinandorum gratia, ad Religionem, tanquam ad ſecurum portum confugere. Iam hodie cuiuis ſæculari congrue dici poteſt id quod Loth Geneſ. 19. Angelus dixit, vt egrederetur ciuitatem illam igni ſtatim cõburendam, addẽs: *Nec ſtes in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac.* Vere mundus tanquam altera Sodoma ardet deſiderijs, concupiſcentijs, odijs, & ſimilibus ardet & exuritur: quod ergo reſtat, eſt, vt qui poteſt, & qui prudens eſt, ne ſtet in regione mundi, in montem Religionis aſcendat, qui mons eſt ſecurus & altus, vt in illo poſſit ſaluari. Mons vere eſt Religio quæcunque, & non quiuis mõs, ſed

Matth 18

Bonum, idem aliquando quod neceſſarium morale.

Prou. 22. Adoleſcẽs vt plurimum cõtinuet vſque ad mortem mores adoleſcentiæ.

Gen. 19.

Religio eſt mons.

enim forte etiam de cauſa Chriſtus Dominus filiis Zebedæi ſiniſtram ac dexteram dare noluit; innuens quod non eſſet prælatus habens ſiniſtram, alios ſcilicet ad dexteram, alios ponens ad ſiniſtram. Sit prælatus ſimilis illi

Iud. 3. Aioth Iudic. 3. *Qui erat ambidexter, & vtraque manu vtebatur pro dextera.* Sic interpretatur Orig. hom. 3. in lib. Iudic. dicens: *Qui ſuſcitatur ad ſaluandum Iſrael, nihil habet in ſe ſiniſtrum. Dignus vero populi Princeps, & Eccleſiæ Judex qui nihil agat ſiniſtrum.* Sic Origines.

Prælatus eſt lapis angularis.

Meminerit tandem electus, ſe eſſe lapidem angularem qui faciat vtraque vnum; non diuidat parietes, ſed contineat: id enim faciebat lapis ille angularis duos parietes ſuſtinens, & complectens. Sic nouus prælatus non factiones, & ſeditiones acuat, & continuet: ſed ex omnibus ſubditis, ſi forte diuiſi ſunt, faciat vnum ouile, & populum vnum.

Mirum Sixti V. exemplũ in condẽnanda iniuria.

Ni fallor Romæ exiſtens audiui, quod aſſumpto Sixto quinto ad ſummum Pontificatum; quidam ciuis Romanus nobilis, qui antea ipſum Cardinalem offenderat, Romam exire parabat, timens ne Sixtus quintus in Papam electus, & iam potentior, antiquam iniuriam vellet vindicare. Hoc ſciens nouus, & magnanimus Pontifex, prædictum ciuem, ne fugeret admonuit: eumque bono, ac ſecuro animo ſine timore eſſe iuſſit: dicens, quod is nil timere debeat, ſiquidem non læſerat Sixtum quintum, ſed Cardinalem ſe antea Montaltum, qui iam obierat. Ecce quomodo vere tantus prælatus mutatus eſt in virum alterum.

Secunda admonitio, quod in gubernando pendeat magis ad miſericordiam, quam ad ſeueritatem. Pro quo ſeruiat quod hodie ſuperior confirmans: dat electo ſuo modo claues Eccleſiæ: per confirmationem enim confirmatus acquirit iuriſdictionem, ac proinde poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, ad quos actus clauium poteſtas ſe extendit.

Prælatus inclinet magis ad miſericordiam.

Iã vero Romæ, & in vrbibus Italiæ ſicut ego vidi, & teſtatur Ioan. Molanus lib. 3. de hiſtor. Sanctorum imaginum cap. 21. quando in portis Templorum, vrbium, & locis publicis depinguntur inſignia ſummi Pontificis, mitra ſcilicet pontificalis, cũ duabus clauibus: altera clauis pingitur aurea, altera vero argẽtea, quod non video in Hiſpania obſeruari. Quæ differentia iuxta Molanum innuit, per clauem aureã denotari poteſtatem abſolutionis, & miſericordiæ: per clauem autem argenteam ſignificari poteſtatem ligandi, & excom-

Clauium pictarum in imagine D. Petri ratio redditur cur vna aurea, alia argentea.

Digitized by Google

excommunicandi, ac proinde puniendi. Quæ licet ambę poteſtates bonæ ſint, & in prælato neceſſariæ, abſoluere tamen, & miſereri in prælato aureum eſt & preſtantius eſt, quam excommunicare, quam punire; iuxta illud, *miſerationes eius ſuper omnia opera eius* Pſ. 144. Duæ ergo claues electo conferuntur alia miſerēdi quæ aurea eſt, alia puniendi quæ argentea. Alludit ſancta illa & antiqua conſuetudo, qua in veteri Teſtamento Reges in ſua electione oleo vngebantur: & vſque hodie retinetur: quod ea de cauſa fiebat vt ſignificaretur rectores ac prælatos oleo miſericordiæ potiſſimū debere abundare: oleum namque facit rem vnctam lenem & blandam: & ſic prelatorum ſpiritualium materialis vnctio ſignificat poſtulari ab illo viſcera blāda, & lenia: quo ſenſu Paulus ad Gal 6. monebat: *Vt quando aliquis delicto eſſet praoccupatus, à viris ſpiritualibus videlicet pralatis, inſtrueretur in ſpiritu lenitatis.* Dominetur itaque prælatus, non ſicut princeps gentiū: ſed dominetur vt agnus. Iuxta illud, Iſaiæ 16. *Emitte Agnum Domine dominatorem terra.* Sit dominium Agni manſueti, ſit dominium in patientia: iuxta illud Doctoris gētium 2. ad Timotheum 4. *Argue, obſecra, increpa in omni patientia, &c.* Notanter Paulus inter verbum *Argue*, & inter verbum *Increpa*, poſuit verbum *Obſecra:* & poſt verbum, *Increpa*, addidit, *in omni patientia*. Prælati namque increpationes & puniliones plus debent miſceri precibus, quam minis ac ſeueritate. Vt verò recurramus iterum ad thema propoſitum hinc iam patet qualiter prælatus ſe gerere debeat in vitijs extirpandis diſſipandis & euellendis. Nō enim ſæuire debet vt Leo: ſed debet ſauire piè, vt dicitur in forma traditionis baculi paſtoralis: vt ſcilicet, ſit in corrigendis vitijs piè ſauiens. Audiant mellifluum Bernardum ſerm. 23. ſuper Can. Inter alia prælatos ſic monentē: *Erudimini qui iudicatis terrā: diſcite ſubditorū matres vos eſſe debere, nō dominos. Studete magis amari quam metui, & ſi interdū ſeueritate opus eſt, paterna ſit, non tirānica, Matres fauendo, patres corripiendo vos exhibentes. Suſpendite verbera, producite verba:* Sic ibi Bern. cum alijs multis eleganter ad hanc ſententiam.

Pſal. 144. Quid ſignificet, Reges oleo vngi? Gal. 6. Iſai 16. Prælatus dominetur agnus. 2. ad Timot. 4. Prælatus præſæuiat.

Tertia denique admonitio. Vt ſciat prælatus quomodo iuxta citatum thema, debeat plantare, & ædificare, quæve proinde qualitates boni prælati in eo debeant fulgere: eas optime depingit Iob c. 29. inter alia dicens: *Iuſtitia inductus ſum: oculus fuit*

Prælati aliæ conditiones.

Digitized by Google

cæco & pes claudo: pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam diligentiſſime inueſtigabã: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam, &c. Hæ inter alias ſunt optimæ, & potiores prælati virtutes, quas ſi habuerit, & ſufficienter vitia deſtruet, virtuteſque plantabit, quæ quia potiſſimæ ſunt, & noſtrum thema magis elucidant prælatique obligationes oſtendunt, breuiter ſingulæ perſtringantur.

Iuſtitia ſignificat omnem virtutem.

Imprimis prælatus iuſtitiam debet induere: porrò iuſtitia, ſignificat nomine communi, omnem ſpeciẽ virtutis, vnde, & iuſtus à iuſtitia dicitur qui in omni opere Deo acceptus eſt: atque ideo prælatus in omni virtutis genere debet ſplendere. 2 Iuſtitia ſignificat particularem virtutem cardinalem qua redditur vnicuique quod ſuum eſt; quæ propria iudicum eſt, Regum, ac prælatorum. Quouis autem modo ſumatur iuſtitia, dicit Iob ſe veſtiuiſſe iuſtitia ſicut veſtimento; id eſt vndequaque & in omni opere iuſtitiam ſeruaſſe, ſicut Gregorius exponit ad illũ locum Iob dicens: *Qui iuſtitia ſicut veſtimento veſtitur, ſe vndique bono opere protegit, & nullam partem actionis ſuæ peccato nudam relinquit: nam qui in alijs actionibus iuſtus eſt, in alijs iniuſtus, quaſi hoc latus cooperit & illud nudauit, &c.* Innuit Gregorius non ſufficere prælato bonum eſſe in vno genere virtutis, ſi in aliquibus virtutibus ſit diminutus. Si vero iuſtitia pro particulari virtute cardinali ſumatur, qua redditur cuique ſuum, tunc prælatus non indutus iuſtitia vndequaque erit ille qui perſonarum acceptor eſt, cum oporteat prælatum æqualem eſſe, & Deum ſuum imitari, qui non eſt perſonarum acceptor. Act. 10. Chriſtus Dominus verus prælatus. Ioan. 20. *In medio Diſcipulorum apparuiſſe narratur,* monẽs prælatos in medio & cum æqualitate ad omnes ſe habere debere. Si columna vnica domum ſuſtentans ponatur ad angulũ domus, nil faciet, domus cadet: oportet in medio collocetur. Prælatus columna eſt ſuſtentans ſubditos ſi non ſit in medio, omnibus æqualis, ſed ad hos propinquet per amorem, & beneficiorum collationem: illis vero tantũ per ſupplicia infenſus, iam non eſt indutus iuſtitia, ſed ex vno latere iuſtus eſt, vel iniuſtus: non ſuſtentabit, ſed deſtruet ſubditos, & conturbabit.

Prælatus non debet eſſe Dominator iniuſtitiæ, & perſonorum acceptor. *Actor. 10. Ioan. 20.*

Secundo prælatus debet eſſe oculus cæco, & pes claudo. Oculus ad videndum, & iudicandũ, pes vero ad gradiendum & operandum deſeruit. Ait ergo Iob ſe,

ſe, & prælatum debere eſſe ſubditorum oculum vt videlicet prudentia, ſcientia, atq; doctrina, & voce illis prouideat, mala indicando, & mala propulſando. Erit etiam pes ſubditorum vt ſubditos exemplo operis portet, ſuſtentet, & deducat. Alludit quod Eliſeus de ſuo Magiſtro Elia dicebat: *Pater mi, currus Iſrael, & auriga eius.* Currus portat & ſuſtentat onera; auriga vero oculis currum dirigit, & à periculis, ac rupibus auertit. Talis debet eſſe prælatus currus vt portet claudos, ac debiles; auriga vt dirigat ac prouideat: quod ipſum facit oculus, ac pes in corpore humano. Huius rei gratia non erit abſonum aduertere prælatum, ac principem aſſimilari omnibus fere partibus principalibus corporis humani. Dicitur enim caput vt patet apud omnes. Dicitur oculus hoc loco Iob: vocatur naſus Cant. 7. *Naſus tuus ſicut turris Libani*, & ibi Doctores. Sunt etiam prælati dentes Eccleſiæ, Can. 4. *Dentes tui ſicut grex tonſarum*, id eſt, prælati tui. poſſunt etiam vocari lingua Eccleſiæ: nam Spiritus ſanctus in figura linguarum ſuper primos prælatos deſcendit: dicitur etiã prælatus cor, pes hoc loco Iob, & ſimiliter de alijs partibus corporis, quod nec erit difficile applicare, nec Doctorũ probationes inuenire, & in generali applicatione ſufficiat videre illam ſtatuã Nabuchodonoſoris Dan. 2. cuius omnes præcipuę partes, caput, brachia, pedes, &c. ſignificabant particulares poteſtates Regum, & regnorum. Quæ ergo hæc ſimilitudo vt prælatus ſit oculus, pes, brachia, cor, & pectus? Vt nempe indicetur nullũ eſſe ſubditum cuiuſq; ſtatus, cui prælatus non debeat accomodari: cui non debeat prouidere, cui non debeat applicari animo, ac ſtudio particulari. Optimè D. Paulus 1. ad Cor. 9. Et verbo, & opere hoc oſtendit dicens: *Nam cum liber eſſem ex omnibus omnium me ſeruum feci, vt plures lucrifacerem. Et factus ſum Iudæis vt Iudæos lucrarer. Ijs qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem, vt eos qui ſub lege erant lucrifacerem. Ijs qui ſine lege erant, tanquam ſine lege eſſem, vt lucrifacerem eos qui ſine lege erant. Factus ſum infirmis infirmus vt infirmos lucrifacerem, omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.* Sic Diuinus Paſtor Paulus conſonat factum Eliſei 4. Reg. 4. qui ad ſuſcitandum puerum: *Incubuit ſuper puerum, & poſuit os ſuum ſuper os eius, & oculos ſuos ſuper oculos eius; & ſic denique ceteris partibus corporis Eliſei commenſuratis partibus pueri*, ad hoc vt poſſet illũ mortuum ad vitam reuocare. Sic decet

Prælatus eſt oculus & pes.

Prælatus comparatur omnibus fere partibus corporis humani.

Dan. 2.

1. ad Cor. 9.

Prælatus debet omnibus accommodari.

cet

Digitized by Google

cét prælatum non tantum eſſe oculum, ac pedem ſubditorum, ſed omnia fieri, & omnia ſua membra, & actiones ad ſubditi ſalutem applicare.

Tertio oportet vt prælatus ſit pater pauperum: & cauſam quam neſcit diligẽtiſſime inueſtiget. Iuxta Iob citat. loco. Et quod attinet ad primum quod ſcilicet ſit pater pauperum, nolo in hoc immorari cum religioſis loquens, qui omnes ex voto & pauperes ſunt, & pauperum amici, neque habent diuitias vnde pauperibus teneantur impendere. De 2. dicam: quod videlicet teneatur prælatus diligentiſſime inueſtigare cauſam quam neſcit. Mirum, inter omnia huius rei exemplum puto illud ab ipſo Deo datum, Gen. 18. quãdo ipſe Deus qui vbique præſentiſſimus eſt, per potentiam, eſſentiam, & præſentiam, quique intelligit omnium cogitationes, à longe, Pſ. 138. dixit antequam Sodomitis ſupplicium inferret. *Deſcẽdam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere cõpleuerint an non.* Homines vero miſeri, qui loco arctantur, & neque cogitationes proprias intelligunt: neq; aliquãdo propria ſua opera externa aduertunt, tanta celeritate percipiunt, intelligunt, & credunt aliena. Ea de cauſa ex diuino mandato Sacerdos ſummus in pectore geſtabat rationale Exod. 28. quod rationale ab aliquibus interpretatur illuſtratio, in illo enim circa res dubias Sacerdos Deum conſulens per ſigna forte externa illuſtrabatur de illo quod faciendum eſſet. Deus enim in dubijs conſulendus eſt, teſtes probatiſſimi, ac fide digni ſunt audiendi: non delatores maleuoli qui non ſolum prælatum audientem, ſed omnem populum conturbant, optime Seneca lib. 2. de ira, dicit. *Dandum eſt ſemper tempus, veritatem enim dies aperit: poteſt pœna dilata exigi: non poteſt exacta reuocari.* Sic Seneca. Ille autem Mimus dicere ſolebat: *Ad pœnitendum properat qui cito iudicat.* Conſideret prælatus quod dicit Ariſtoteles: *Euenire aliquãdo vt quædam falſa quibuſdam veris ſint probabiliora.* Exemplũ ſit hiſtoria Alipij amici eius D. Auguſtini, de quo narrat. 6. confeſſ. cap. 9. *Ex quibuſdam iudicijs fuiſſe vt furem deprehenſum, ad iudiciumq; delatum: parumq; abfuiſſe vt innocens damnaretur:* Habent namque magnam efficaciam primæ delationes: ita vt in errorem ducant etiam Sanctos, & electos. Lege 2. Reg. 16. vbi Dauid aliàs ſanctus libenter aures præbuit ſibi prodenti dominum ſuum Miphiboſet: inſuper, & proditorem repentina liberali-

Prælatus in iudicãdo non ſit præcipitus ſed lentè procedat.

Gen. 18.

Pſ. 138.

Exod. 28.

Rationale ſummi Sacerdotis, quid?

Veritas paulatim, & per dies aperitur.

Dictum Mimi.

Primæ delationes magnam vim habent.

Digitized by Google

beralitate affecit, donando illi agrum Rei innocentis: & falſa fuit illa delatio cui Dauid fidem adhibuit celeri, ac leui corde. Poſtquam verò prima fides temerarie adhibita eſt, periculum eſt magnum, ne iudex malus etiam veritate cognita, velit aliter iudicare: ſed potius cum Pilato dicat Ioan. 19. *Quod ſcripſi, ſcripſi.* Multa enim, ac vigilantiſſima diſcuſſione opus eſt in cauſa dubia, ne forte contingat vt innocens iniuſte patiatur, & nocens abſoluatur.

Ioan. 19.

Vltimo requiritur, vt quemadmodum Iob: *Conterat molas iniqui,* & de dentibus illius auferat prædam. Quibus verbis iuxta Chryſoſt. & aliorum expoſitionem ſignificatur, prælatum debere conterere molas, ſeu dentes iniquorum, & malos perſequi, & punire: eos maximè qui dentibus mordaces ſunt & lingua. Hos, inquam, debet punire, & innocentes de manibus eorum liberare ne ab illis deuorentur vt prçda, & male tractentur. Has itaque duas actiones exequi oportet, iniquos punire, & innocentes liberare. Hoc eſt officium boni paſtoris quod bonus ille Paſtor Dauid ſe feciſſe narrat. 1. Reg. 17. dicens: *Paſcebat ſeruus tuus patris ſui gregẽ, & veniebat Leo, & Vrſus, & tollebat arietem de medio gregis, & perſequebar eos, & percutiebam, eruebamq; de ore eorum &c.* Faciat bonus paſtor quod beatiſſima Virgo in ſuo Cantico dixit facere Deum: *Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui: Depoſuit potentes de ſede & exaltauit humiles.* Pſalm. 100. *In matutino interficiebat Dauid omnes peccatores terræ, vt diſperderet de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.* Plato lib. 2. de Republ. *In cuſtode ciuitatis requirit ingenium manſuetum ſimul & iracundum: iuxta generoſi canis qui erga familiares, & domeſticos mitiſſimus eſt, & affabiliſſimus ſuper omnia animalia, econtra vero erga ignotos & lupos acerrimus eſt & indefeſſus latrator cuſtoſq; fideliſſimus.* Tullius etiam oratione pro Sextio hac de re loquens ait: *Sudandum eſt his qui magiſtratum gerunt pro communibus commodis: adeunda inimicitiæ, ſubeundæ ſæpe pro Republ. tempeſtates: cum multis audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.* Sic ille: hæc cum prædictis ſi faciat prælatus, ſufficienter exequetur propoſitum in themate ab Ieremia; diſſipabit itaque, diſperdet, deſtruet peccata & iniquos, & ædificabit, ac plantabit virtutes, ac bonas plantas in domo Domini. Quæ ſi faciat obtinebit gratiam, & gloriam, Amen.

Prælatus iniquos contundat, innocentes liberet.

1. Reg. 17.

Luc 1.

Pſal. 100.

Prælatus vt canis affabilis bonis, & hoſtis latrans lupis.

IESVS.

EXHORTATIO I.

PRO NOVITIO QVANDO PRIMO RECIPITVR AD HABITVM.

Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius, & tacebit, quia leuauit ſuper ſe. Trenorum 3.

Thren. 3.

PRÆSENTEM locũ applicat D. Chryſoſtom. li. 3. contra vituperatores vitæ monaſticæ poſt medium, tom. 5. Applicat, inquam, ad iuuenes religionem ingredientes. Cum enim prius fuſſe cõmendaſſet religionis commoda, & vtilitates ad animam ſaluandam: ponit ſibi ipſi obiectionem, qua quis diceret optimam quidem eſſe vitam religioſam, ſed ſatis eſſe, ſi ſuſcipiatur in grandæua ætate, poſt matrimonium iam tranſactum, filioſque ſuſceptos? reſpondet id non conuenire, vltra alias rationes, tunc locum Trenorum citans: quia ſcilicet ait Chryſoſtomus: *Beatus qui tulit iugum graue ab adoleſcentia ſua. Sedebit ſolitarius, &c.* Et antequam vlterius gradiamur quod attinet ad obiectionem illam à Chryſoſtomo poſitam, videntur illam arripuiſſe hæretici noſtri temporis. Lutherus enim libro de votis monaſticis, iuxta Bellarminum tomo 1. lib. 2. de Monachis cap. 6. dicebat, optimam

Religioſus ſtatus à prima ætate ſuſcipiẽdus.

formam

Lutheri inſania de tempore ingrediendi religionem.

formam religionum futuram ſi ad profeſſionem nemo admittatur ante annum ſeptuageſimum, vel octuageſimum. Quod late, & docte ibidem impugnat Bellarminus : imo idem Bellarminus infra lib. 3. cap. 35. citat ex Concilio Trull. cano. 4. & Concilio Tri. cap. 24. profeſſionem validam olim fuiſſe permiſſam ante annum duodecimum. Quo forte alluſit Chryſoſtomus loco proxime citato dicens : *Vtile fore monachatum incipere ab anno decimo, & Chriſtus Dominus anno duodecimo relicto Ioſeph, & Matre iuit ad Templum facturus quæ erant Dei, Luc.* 2. De quo ſeruandum ſacri Concilij Trid. decretum ſeſſ. 25. cap. 15. de regularibus.

Probat autem Chryſoſt. à prima iuuentute ſuſcipiendum eſſe iugum religionis : quia, inquit, quis tandem ille erit, qui polliciatur ad extremam nos prouehendos ſenectutem, quodque cùm ad illam peruenerimus hac in voluntate perſeuerabimus? Imo dato quod certus eſſet quis de longa futura vita, dicit non expedire ad illam monachatum dilatare : *Non enim prudentiæ eſſet vti velle hoc remedio poſt detrimenta ſuſcepta, & poſt tot peccata in longa vita incurſa, qualia communiter ſolent committi: ſed ante illa oblata pericula remedium tam ſalubre adhibere oportet, quo mala illa præueniantur, & caueantur. Bonum eſt ergo viro ſi portet hoc iugum ab adoleſcentia ſua, &c.* Porrò tribus modis hoc bonum eſſe explico in hunc modum.

Adoleſcentia ſancta res eſt gratiſſima Deo.

Bonum eſt ab adoleſcentia, id eſt gratum Deo eſt, ſi id fiat in adoleſcentia, primoque iuuentutis flore: res enim gratiſſima Deo eſt iuuentus, & adoleſcentia ſancta. Huius rei figura fuit quod ex præcipuis legis veteris ſacrificijs animalia quæ Deo offerebantur erant teneræ, ac iuuenilis ætatis, videlicet Agnus Paſchalis, vituli, pulli columbarum, & ſimilia : & quod hæc tenera animalia in ſacrificijs eſſent Deo acceptiſſima, elicitur ex Pſalmo 68. ibi: *Et placebit Deo ſuper vitulum nouellum, cornua producentem, & vngulas* : Id eſt, laus oblata Deo cum cantico, erit accepta Deo, pluſquam illud gratum ſacrificium quo tenella animalia offeruntur, quando ſcilicet primo incipiunt, & cornua, & vngues producere, tunc enim etiam ad vſum ſunt gratiora, & vtiliora. Eodem ergo modo licet quouis tempore homo ſe Deo offerat in holocauſto religionis Deo gratus ſit: gratius tamen, & iucundius Deo ſacrificium offert, ſi id faciat à prima ætate, antequam cor

Animalia noua grata Deo.

Pſal. 68.

cor humanis curis, affectibus, & ſordibus coinquinet. Tunc enim vere cum Sponſa Canticorum 7. dilectum Sponſum alloquens, dicet. *Omnia poma noua, & vetera dilecte mi ſeruaui tibi.* Imo aduertit Auguſtinus 20. de Ciuitate, cap. 4. *Quod licet poma vetera ſint priora tempore quam noua. Hic tamen Sponſam prius dixiſſe ſeruaſſe noua, & poſtea vetera.* Gratiſſimum igitur Deo eſt ſacrificium ſi anni prioris vitæ, & anni ſimiles ſimul Deo offerantur. Vnde, & beatiſſima Virgo à tertio ſuæ ætatis anno in Templo à parentibus eſt præſentata; quæ præſentatio fuit quædam vmbra ingreſſus religionis. Denique paſſeres qui in foueis ad canendum reſeruantur, ſi à nido tenelli includantur, euadunt mitiores, affabiliores, & melius ac ſæpius modulantur, quam illi qui iam ſenes capiuntur: hi namque, & tardius cantant, & fere toto tempore viuunt indignabundi memores forte antiquæ libertatis. Tales ſunt qui à prima ætate in fouea religionis clauduntur ac detinentur, hi namque vt plurimum alacriores in religionis obſequio & lætiores diuinas laudes modulantur. Cant. 3.

Secundo, bonum eſt ab adoleſcentia hoc iugum religionis ferre; bonum, inquam, id eſt congruum. Etenim valde congruum eſt, vt homo primos ſuæ iuuentutis flores Deo offerat cum oblatione particulari. Si enim Exod. 22. iubebantur filij Iſrael primitias frugum offerre Deo, in gratiarum ſcilicet actionem: quanto maiori iure homo rationalis ſuæ vitæ primitias Deo deberet conſecrare, qui eiuſdem vitæ dator, & conſecrator eſt? D. Thomas 1.2. quæſt. 89. art. 9. C. dicit teneri puerum in inſtanti illo primo quo habet vſum rationis ſub peccato mortali ſe conuertere ad Deum; eum ſcilicet recognoſcendo, eique ſe, & ſua omnia offerendo. Quæ opinio licet dura ſit, neque communiter recepta: ex mente tamen tanti Doctoris colligitur, quam congruum, ac debitum ſit, in primo rationis vſu hominem ſe ad Deum conuertere religionem intrando, vt ſui primitias Deo valeat conſecrare. Si imago aliqua à pictore depicta loqui poſſet, & oculis intueri; profecto male ageret, ſi primam vocem, & primum intuitum in ſuum pictorem non dirigeret, alloquens, & gratias reddens pro accepto ab eo beneficio. Idem profecto ab homine poſtulari videtur, vt primo intuitu ſui diſcurſus Deum alloquatur cum particulari gratiarum actione, quod commodius fit Reli-

Exod. 22.

Primitiæ vitæ Deo dandæ ſunt.

Religionis ingreſſu.

Tertio, denique bonum eſt hoc fieri à prima adoleſcentia, bonum, inquam, id eſt valde cōducens, & quaſi neceſſarium, nō ſimpliciter, ſed ex hypoteſi, ſic ſumitur apud Matth. 18. hæc vox bonum, pro valde conducenti, & quaſi neceſſario, cùm dicitur; *Bonum eſt tibi cum vno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem, mitti in gebennam ignis.* Vbi bonum, ſumitur pro quaſi neceſſario. Quamuis ergo, ſimpliciter & abſolute nulli ſit neceſſarium ex præcepto eſſe Monachum, & in prima iuuentute; eſt tamen quaſi neceſſarium ex hypoteſi, ſuppoſitis, tot, ac tantis mundi laqueis vt mox dicemus. Et quod hoc maxime conducat ſtatim fieri in adoleſcentia, probatur, quia timendum valde eſt nè homo vſque ad mortem perſeueret in illa via, ac ſtatu quem eligit in adoleſcentia. Exprimit hoc Salomon Prouerb. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit non recedet ab ea.* Quaſi dicat, videat bene adoleſcens quam viam eligat in primo ſuæ iuuentutis flore: huic enim tenaciter adhærebit communiter, ita vt per integram vitam illam non deſerat. Comparatio quotidiana, & clara eſt in noua plantula, hæc enim ſi quando tenera eſt & incipit creſcere ad partem ſiniſtram, verbi gratia, incipit inclinare, ad illam ſemper quoadusque viuat inflexibilis durabit. Ea nempe de cauſa Eccleſiaſt. 7. dicitur: *Filij tibi ſunt, curua illos à pueritia illorum*, quaſi dicat, fruſtra enim in ſenectute coscuruare, ac inflectere tentabis. Porrò quod hodie quaſi neceſſarium ſit, & ex hypoteſi, Religionē intrare, cauſa eſt vt dicere incipiebam, non abſoluta, ſed ex hypoteſi: nempe ſuppoſitis infinitis laqueis, mundique periculis innumeris, & grauiſſimis diaboli tentationibus, quibus mundus plenus eſt: quaſi neceſſarium eſt eorum declinandorum gratia, ad Religionem, tanquam ad ſecurum portum confugere. Iam hodie cuiuis ſæculari congrue dici poteſt id quod Loth Geneſ. 19. Angelus dixit, vt egrederetur ciuitatem illam igni ſtatim cōburendam; addēs: *Nec ſtes in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac.* Vere mundus tanquam altera Sodoma ardet deſiderijs, concupiſcentijs, odijs, & ſimilibus ardet, & exuritur: quod ergo reſtat, eſt, vt qui poteſt, & qui prudens eſt, ne ſtet in regione mundi, in montem Religionis aſcendat, qui mons eſt ſecurus & altus, vt in illo poſſit ſaluari. Mons vere eſt Religio quæcunque, & non quiuis mōs, ſed

Math 18

Bonum, idem aliquando quod neceſſarium morale.

Prou. 22. Adoleſcēs vt plurimum cōtinuet vſque ad mortem mores adoleſcentiæ.

Gen. 19.

Religio eſt mons.

Digitized by Google

ſed vt ait D. Antoninus 3. part. tit.25. cap.10. §. 11. Mons Thabor, & iuxta Pſal 67. *Mons coagulatus mons pinguis: mons in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo. Mons denique in quo currus Dei decem millibus, multiplex millia lætantium.* Hæc enim omnia in monte Religionis affatim reperiuntur. Mons eſt pinguis & coagulatus: multis enim paſcuis, & copioſiſſimis plenus eſt, ſpirituales cibos in abundantia miniſtrans paſcentibus in ipſo Religioſis, cum mundus ſit terra deſerta, inuia, & inaquoſa. Mons eſt Religio in quo Deus particulari lætitia, & iucunditate moratur & habitat, vtpote in quo, & ipſe magis colitur, diligitur, & adoratur. Mons denique eſt Religio in quo currus Dei, qui ſunt Angeli, & ipſi Religioſi, reperiuntur mille, & decem mille lætantes, hymnos pſallentes, diuinaſque laudes continuo iubilo decantantes. In hunc ergo Religionis montem cum Loth aſcendere neceſſe eſt ad ſaluandas animas, & miſerā mundi Sodomam fugere conflagrantem. Conſonat hæc fuga iuuenum ad Religionis montē relicta Sodoma; cum eo quòd D. Bern. ſcripſit epiſt.111. Cum enim quidam parentes ſui nouitij, vellent illum amore carnali à Religione abducere, & ad mundum reuocare, D. Bernardus illis epiſtolam ſcripſit nomine filij nouitij, ſic inter alia dicens: *O durum patrem & ſæuam matrem: qui me rurſus ad ignem vnde vix ſemi iuſtus exiui, reuocare conantur.* Et infra. *Mira abuſio domus ardet, inſtat ignis à tergo & fugienti prohibetur egredi, &c.* Ecce quomodo D. Bernardus fugam qua nouitius mundum fugit, comparat cum fuga Loth fugientis ardentem Sodomam. Comparat etiam ibidem Bernardus neceſſitatem relinquendi ſæculum, illi neceſſitati, qua quis in medio mari iactatus naufragio portum procurat, & quærit vbi à tantis maris periculis immunis ſit. Verba Bernardi ſunt. *Qui me rurſus ad naufragium, vnde tandem nudus euaſi, reuocare conantur.* Conſidera quot pericula ante oculos videat is qui tempeſtate iactatur, quot montes aqueos ſupra ſe videat, quot voragines infra ſe conſpiciat, nec manducare, nec bibere neque orare vacat; & portū tam auidè, quam vitā deſiderat. Hæc eadem eſt neceſſitas in mundo viuentibus, curarum fluctus, & periculorum voragines, ſupra ſe, infra ſe, & circa ſe perpetuo patiuntur: iuxta illud Pſalm.68. *Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Laboraui clamans, &c.* Quid ergo melius deſiderare

Pſal. 67.

Mundus eſt Sodoma ardēs deſiderijs, odijs, &c.

Pſal. 68.

ſiderare debent quam portum apprehẽdere, in quo ſecuri ſint? portum eſſe Religionem affirmat Chryſoſtomus lib. 3. contra vituperatores vitæ Monaſticæ dicens: *Cum mundus ſit plenus perturbationibus, & procellis, nihil horum penitus in monaſterijs inuenies, ſoli in tranquillo, & portu, & ſecuritate ſumma reſidentes veluti ex cælo ipſo ceterorum naufragia proſpectant.* Sic ille.

Sed dicis. Tu ſupra dixiſti adoleſcentem religionem intrantem ferre iugum ab adoleſcentia: imo iugum Religionis maius iugum eſt quam iugum ſæcularium. Si enim Chriſtus Dominus Matth. 11. de ſua lege ordinaria omnes fideles obligante, dixit eſſe iugum: *Tollite iugũ meum ſuper vos.* Religioſi qui vltra legem Dei ad conſilia Euangelica ſe obligant, caſtitatem ſcilicet & obedientiam &c. multo maiori & grauiori iugo ſe ſubmittunt; vt quid ergo Religionem dicis montem pinguem, montem ſecurum, portum tranquillum? vt quid etiã tam graue Religionis iugum imponis ſuper teneros humeros iuuenis delicati: vt quid ais illi melius eſſe ſi portet illud ab adoleſcentia ſua? Solutio tradita eſt ab eodem Chriſto Domino citato loco Matth. 11. fatemur Religionem eſſe iugum & onus, ſed eſt iugum ſuaue, eſt onus leue. Imo audeo dicere eſſe iugum ſuauius & onus leuius. Nam ſi amor Dei, & auxilia diuina, quaſi oleũ, Chriſti iugum molliunt, leuigant, & reddunt ſuaue: cum in Religionibus magis vigeat charitas, magis abundent auxilia, & conſolationes diuinæ, Religioſorum iugum ſuauius redditur iugo ſæcularium. De Religioſis ſpecialiter poteſt intelligi quod petitur Sapientiæ 9. poſtulatur enim diuina ſapientia ſub his verbis. *Mitte illum &c. vt mecum ſit & mecum laboret.* Diuina enim ſapientia ſiue ſit auxilium particulare Dei: cum Religioſo laborat: cũ enim Religionis labores ob ſolum ipſum Deum ſuſcipiat, videtur nouo alio modo Deus quaſi obligatus laboranti pro ſe Religioſo tanquam particularis adiutor aſſiſtere. Ad idem poteſt applicari quod dicitur Sophon. 3. *Et ſeruient ei humero vno.* Quis enim commode ſeruiret non ſuppoſitis ambobus humeris, & ambobus laborantibus? Bene quidem. Religioſi vno fere dicuntur humero tantum labores ſufferre; alterum enim humerum Deus cum ipſis ſubmittit, & apponit. In Religioſis per auxilium particulare Dei completur illud Iſaiæ 40. *Qui autem ſperant in Domino mutabunt fortitudinem, aſ-*

Matt. 11.

Quomodo Religio, & ſit iugum graue, & portus tranquillus.

Amor Dei facit iugum ſuaue.

Sap. 9.

Sophon. 3.

Iſaie 40.

ſument pennas vt aquilæ, current & non laborabunt, &c. Cum ſcilicet homines ad Religionem propter me fugient, mutabunt fortitudinem. In mundo enim fortes erant, ſed ad vitia fortes, ad vindictas, ad alios labores vaniſſimos, quos Sancti tollerare nequirent: erant verò infirmi ad ieiunium, ad orationem, ad nuditatem tolerandam &c. Hi verò ipſi Religionem ingreſſi mutant fortitudinem: videas illos non ſentire ſtomachi dolores, nuditatem, frigus, æſtum: ad quæ omnia toleranda robuſti & alacres ſunt, quæ tamen in mundo nec tantillum ſufferre valebant: pennas & alas habent quibus ad labores volant. Denique currunt & non laborant, id eſt non fatigantur. Mirum eſt, quod ait Seneca lib. 2. de ira cap. 12. *Viribus naturalibus nihil eſſe tam arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat aſſidua meditatio, nulloſque eſſe adeo feros affectus qui non diſciplina perdomentur.* Et tamen id ipſum obtinere non poſſit homo facilius & ſuauius diuino auxilio & amore operante? pergamus audire verba & exempla Senecæ, ait ille: *Quodcumque ſibi imperauit animus obtinuit, quidam ne vnquam riderent conſecuti ſunt: vino quidam, alij venere, quidam omni humore interdixere corporibus, didicerunt alij tenuiſſimis & aduerſis funibus concurrere, & ingentia onera, vixq́; humanis viribus toleranda portare, &c.* Vides quanta poſſit animus deliberatus ſibi imperans ſolis viribus naturalibus. Quid non poſſit maiora propter Deum imperatus, & ab ipſo Deo adiutus? explico tamen magis in particulari ad onus leue Religioſi, duo exempla Senecæ, eorum ſcilicet qui concurrunt in funibus tenuiſſimis, & puto ibi intelligi homines quos Funambulos vocamus, qui ſcilicet ligato fune in alto inter duo procera ligna, ac directo, ſupra funem ſic diſpoſitum, adeò ſtrictam viam ſic perambulant abſque labore, ac ſi terram calcarent. Quantò magis Nouitius in arcto tramite Religionis poſitus propter Deum gradietur, adeo lætus, & non fatigatus, vt non funem, & arctam ſemitam, viam illam dixerit, ſed cum Dauide fateatur Pſalm. 118. *Et ambulabam in latitudine, quia mandata tua quæſiui.* Aliud exemplum Senecæ de trahendis magnis oneribus paruis funibus, in vſu eſt apud operum Magiſtros, quos noſtra lingua vocamus *engenheiros*, qui lapidem inſtar domus facili negotio, paruis funibus, tenui inſtrumento, eleuant, & in mare deijciunt. Si ergo hoc poteſt, & efficit ars humana

Religioſi mutant fortitudinē, id eſt fortiores fiunt.

Naturæ vſus, & voluntatis obfirmatio multas difficultates ſuperat.

Pſal. 118.

Digitized by Google

mana fragilis, & ignorans, ad tantum onus facile mouendum; quid non præſtet magis, & facilius efficiat diuina ars, diuinum auxilium ad iugum ſuæ legis tolerandum? cum & tale iugum ex ſe & ſuaue ſit,& ad illud tollendum, & ſubleuandum auxilium offerat ipſe Deus, dicens: *Venite, reficiam vos.*

Dato autem, & non conceſſo, quod nec Chriſti iugum ſuaue eſſet, neque ipſe tantum ac tale auxilium ad ſubleuandum promitteret, adhuc tamen tolerandum eſſet, ac leuandum. Quid enim quantumcunque aſperum, ac durum ferendum non ſit propter cælum, cum mundani homines & ſæculares multo durius iugum portent & tolerent propter diabolum, & propter infernum. Iugum ſæcularium & peccatorum ego comparo hominibus illis vinctis qui remigant in triremibus. Hi catenis vincti, ſeminudi ſine lecto, ſine cibo paratiſſimi ſunt vt ſonante ſibilo Magiſtri Triremis, qui dicitur comes Magiſtri, confeſtim ad remigandum in defeſſi aſſurgunt, cæteraque officia triremis exequenda; quod ſi diligentiſſime non faciant, duris verberibus vſque ad ſanguinis effuſionem lacerantur. Tales cogito ſæculares in mundo ſicut in Triremi remigant varijs catenis deuin-

Iugum diaboli & peccatorum durius eſt iugo Chriſti.

Mundani remigant in triremibus.

cti, alij matrimonio, alij officio publico, alij ſuis dominis, amicis, commodiſue deuincti; & in medio Comes magiſtri diabolus flagellum manu portans, qui præſidet & inſtigat. Huius ad ſibilum nutumque, videas hunc ad remigandum ſurgere, ad vindictam ſcilicet de inimico ſumendam, cum propriæ mortis periculo: ad luxuriæ ſcelus admittendum oponendo ſe immenſis periculis: ad ſeruiendum nocte ac die ſuis commodis & affectibus in quibus remigant & ſudant, quæ omnia longum eſſet percenſere. Et tamen hæc omnia tolerant, & iugum ſuave putant, propter vanitatem, & propter diabolum. Et tot ſunt Comites magiſtri à quibus cruciantur, & affliguntur, quot ſunt paſſiones & appetitus à quibus gubernantur & imperantur. Cōminatur hoc Deus Iſai. 19. *Tradam Ægyptum in manum dominorum crudelium*: non vni tantum crudeli domino, ſed multis traditi ſunt. Quod explicans clarius Auguſt. lib. 1. de liber. arbit. cap. 11. fingit animum ſæcularis mūdani eſſe regnum quoddam multorum dominorum tyrannice dominantium eidem homini. Verba Auguſtini grauia & eloquentia, ſunt hæc: *Cum interea cupiditatum illud regnum tyrannice ſæuiat, & varijs contra-rijſq;*

Iſai. 19.

Appetitus mūdani, eſt regnū multorū tyrannorum.

riyſq; tempeſtatibus totum hominis animum, vitamq; perturbet: hinc timore, hinc deſiderio, hinc anxietate, inde inani, falſaq; lætitia: tunc cruciatu rei amiſſæ, inde ardore adipiſcendæ: tunc acceptæ iniuriæ doloribus, inde facibus vindicandæ: quaque verſum poteſt vexare illum auaritia, inflare ſuperbia, & quæcunque alia regnum illud libinis frequentant, & exercent. Poſſumusne tandem nullam iſtam pœnam putare, quam vt cernis, omnes qui non inhærent ſapientiæ, neceſſe eſt perpeti? Sic Auguſtinus. Ad idem loquitur Chryſoſtom. hom. 18. ſuper primam epiſt. ad Tim. dicens: *Ille ſeruus eſt qui ſuccumbit irrationabilibus vitiys, nullus, quantumlibet dominus, adeo crudelia & indigna præcipit.* Nec defuit huic ſententiæ D. Ambr. lib. de Noë & Arca cap. 9. dicens: *Nihil eſt quod tam miſeræ ſeruituti ſubyciat hominem, quam libido, atque huiuſmodi cupiditates quæ iugo quodam criminum graui deprimũt miſeram conſcientiam vt ſe nequeat attollere.* Sic Ambroſius. Ecce igitur quale, & quam graue iugum patiatur ſæcularis mundanus iuxta Auguſtinum, Chryſoſtomum, & Ambroſium, idque libenter & propter infernum. Cur non propter cælum, ac Deum durius iugum foret ſubeundum ab adoleſcentia vſque ad mortem? Quanto magis cum iugum Religionis, ſicut iam diximus, ſuauiſſimum ſit: Ad quod adhuc leuius faciendum ſeruiat id, quod Auguſtinus lib. 8. confeſſ. cap. 11. optime de ſe dicit: quod ſcilicet quando propoſuit vanitates, ac voluptates terrenas omnino relinquere, atque ad Deum conuerti: *Retinebant eum nugæ nugarum & vanitates vanitatum antiquæ amicæ, illiq; dicebant dimittis nos, putaſne ſine iſtis poteris viuere?* & multas alias difficultates quæ illi obijciebantur. At vero ex alia parte (ait Auguſtinus) *apparebat honeſta caſtitas, ſerena, & non diſſolute hylaris, honeſte blandiens, vt veniret, nec dubitaret: oſtendebatq; illi manus ad ſuſcipiendum plenas gregibus exemplorum. Oſtendebat illi tot pueros, puellas, iuuentutem multam, omnis ætatis homines, graues viduas, virgines Aug. &c. & irridebat illum quaſi irriſione exhortatoria. Tu nõ poteris quod iſti, & iſtæ. An vero iſti & iſtæ in ſemetipſis poſſunt, & non in Domino ſuo, &c.* elegantiſſime Auguſtinus. Hæc omnia tibi applico delicato adoleſcenti, ſed generoſo Chriſti iam militi. Nunc tibi forte antiquæ & mũdanæ voluptates hoc Chriſti iugum durum & aſperum præſentabunt, ac dicent non te poſſe ſine illis viuere & illud tolerare. Ego autem pro parte Chri-

Inuitatio pulchra ad labores ſanctos tolerandos ex doctrina Auguſtini.

ſti tibi dico, ſuaue eſt. Tibi oſtẽdo iuuenum, & puellarum delicatiſſimos greges, ſenes, anus, & omnis ætatis viros qui illud intrepidi ſuſtinuerunt & quaſi exhortatoria irriſione dico: Tu non poteris quod illi, & ille? An illi illud in ſemetipſis, & non in Domino potuerunt?

Accede itaque quia poteris, & non ſolùm poteris, ſed etiam videbis in te quod vltra dictum eſt in themate noſtro Ieremiæ, videlicet; ſedebit ſolitarius & tacebit. Vbi primum humeros huic iugo & oneri ſubmiſeris, ſedebis ſolitarius. Primò, inquam, in religione ſedebis: hucuſque in mundo non ſedebas, currebas, pererrabas, quietem non habebas: in mundo enim ſedere non datur, neque licet. In ſola cæli gloria ſedebimus iuxta illud Matth. 19. *Cum ſederit Filius hominis in ſede Maieſtatis ſedebitis & vos*, ad quæ verba, mire Bern. ſuper *Ecce nos reliquimus omnia*, ſic ait: *Quando renaſcar ad ſeſſionem miſer homo? ô ſi vnquam ſedero totus cuius modo ne minima quidem portio ſedet: ô ſeſſio: quis mihi tribuat vt dignis exprimã verbis?* Sic ille. Itaque in cælo tantum perfecte datur ſeſſio corporis & animi. In mundo inquietudo corporis & animi. In Religione vero quæ quaſi cælum eſt, aliquanta quies datur & ſeſſio animi & corporis, quantum huius vitæ ſtatus patitur. Et ſi in mundo quies, & ſeſſio dari poteſt in ſola religione commodius reperitur: De illis poteſt accipi illud in Pſ. 30. *Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ, à conturbatione hominum proteges eos in tabernaculo tuo, &c.* Vere enim Religioſus abſconditus eſt à mundi conturbationibus, ac ſtrepitu ſegregatus. Laudat Virgilius in Eclog. Agricolas, eo quod inter omnia pace fruantur, dicens: *O fortunatos nimium ſua ſi bona norint, Agricolas quibus ipſa procul diſcordibus armis fundit humus facilem victum.* Id maiori iure de Religioſis poſſis aſſerere. Fortunati nimium, quibus non terra, ſed Deus peculiari prouidentia fundit, ac parat facilem victum, ac cibum, idque procul à tumultibus, & perturbationibus mundi. E contra vero ſæculares mũdani adeo inquieti, & ſine ſeſſione, viuunt vt de illis intelligatur illud Iſai. 57. *Impij autem quaſi mare feruens quod quieſcere non poteſt.* Feruet nempe ſæcularis auaritiæ, luxuriæ, vindictæ ceteriſque affectibus ita vt conquieſcere nõ poſſit. Imò & pluſquam mare feruet ſæcularis, vſque adeò, vt ipſum mare quaſi creatura loquens hominibus negotiantibus & mundanis exprobret quod minus quiete vitam

Quies in ſola Religione habetur.

Matt. 19

Pſ. 30. Religioſi abſconduntur in Deo à mundi perturbationibus.

Iſai. 57.

tam agant quam ipſum mare. Hoc indicat illud Iſai. 23. *Erubeſce Sydon, ait enim mare.* Vbi mare circunſtans vrbē Sidonem exprobrabat habitatoribus illius quod minus quieti viuerent quam ipſum mare. Sic enim illum locum explicat Ambroſ. lib. de Elia & ieiunio cap. 19. dicens: *Tanquam fatigati elementi vox iſta dicentis eſt: erubeſce Sidon: hoc eſt meos fluctus, negotiator, arguis, cum ſis ipſe fluctibus inquietior. Et erubeſce, vel pudore, quoniam periculo non moneris. Verecundiores venti ſunt, quam veſtra cupiditates illi habent otia ſua, nunquam veſtra quærendi ſtudia feriantur, &c.* Et denique ad ſæcularium inquietudines, qui paſſiones ſuas frænare neſciunt, poteſt in particulari applicari multiplex illud carmen, quod offert Nauarrus in Summ. latina præludio 5. ex patrh Marian, lib. 1. cum de paſſionibus animæ ſic dicit inter cetera.

Iſai. 23.

Sæculares à aquis inquieti quam mare feruens.

Spes leuat arrectos, Metus alto à vertice fluctus
Deijcit, hinc animum pulſat furibunda voluptas,
Inde dolor fluctus ſeu fracti fluctibus, altum
Clamorem ingeminat piceis abſcondita nimbis,
Nec radios fundit ratio, nec vela gubernat.

At Religioſi qui in frænandis paſſionibus exercentur tota die quieti ſedent, tanquam in tranquillo portu viuentes.

Sedebit ſolitarius. Non ſolū Nouitius ac Religioſus pace fruūtur; ſed ſedent vt ſolitarius: vnde poſſunt de ſe dicere illud Pſ. 101. *Vigilaui, & factus ſū ſicut paſſer ſolitarius in tecto.* Vere nāque Religioſus aſſimilatur illi paſſeri nigro qui dicitur, ſolitarius. Hic inter cætera, quatuor habet. Primo nigri coloris eſt; ſecundo numquam apparet cum ſocio coniuge; tertio cantus illius clamoroſus eſt, & ſuſpirans, ac doloroſus: quarto vt plurimū in tectis apparet, vbi ab omnibus conſpicitur, & raro degit in ſyluis. Eadem quatuor videas in Religioſis: Nigri coloris ſunt præ triſtitia peccatorum, quam fere illorum omnes habitus repræſentant. Iuxta id quod habetur in iure 16. q. 1. cap. *Monachus,* cum dicitur: *Monachus non docentis ſed plangentis habet officiū, qui vel ſe, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præſtoletur aduentum.* Hoc eſt frater mi officium & vita quam aſſumis; debes enim fieri ſolitarius, triſtis & niger præ dolore tuorum, & alienorum peccatorum. Secundo ſine coniuge apparet ſolitarius: ſic Religioſi ſunt ſicut Angeli Dei, nec nubent, nec nubentur. Latrent, & oblatrent Lutherus

Pſal. 101.

Solitarius paſſer quid: & Religioſus ſolitarius.

rus cum malis ſocijs ſuis, & voce, & opere contrarium facientes, & Moniales ad matrimoniũ trahentes, illi enim cæci ſunt, & duces cæcorum. Noſtri autem Monachi & cælibes, & caſti, & ſine coniuge tanquam ſolitarij vitam degunt. Tertio cantus illius gemebundus eſt, talis eſſe debet vox & conuerſatio Religioſi, non canticis garrulis deditus, nec vanis colloquijs aſſuetus eſſe debet, ſed tanquam turtur, & columba ex imo pectore ſemper gemat oportet. Quarto denique ſolitarius in alto tectorum apparet, taliſque etiam Religioſus ſit oportet. In alto quippe loco poſitus eſt, omnibus lucens, omnes ſuo exemplo ad virtutem, & cælum inuitans. Denique ipſum nomen Monachi oſtendit Religioſum eſſe ſolitarium, id eſt, ſolum, & ſeparatum à tumultu populi. Iuxta id quod habetur eadem cauſa 16. q. 1. cap. *Si cupis.* Vbi D. Ieronymus de inſtitutione Monachi ad Paulinum ait: *Si cupis eſſe quod diceris, Monachus, id eſt ſolus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non ſunt ſolorũ habitacula ſed multorum?*

Denique ſolitarius Monachus leuauit ſuper ſe, ait citatum thema (ſic enim legitur in Biblijs Sixti V.) quod videtur exponi per id quod legebatur in Antiquis videlicet, Leuauit ſe ſuper ſe: Monachus enim ſolitarius effectus, leuat ſe ſuper ſe: id eſt animam ſuam eleuat, & facit dominari corpori, & dominari paſſionibus. Dominatur ſui, ita vt ratio dominetur, & primum locum teneat, vt per contemplationem ſpiritus ipſe eleuatus deſpiciat quæ in corpore & in mundo ſunt; mente cum Deo in cælis conuerſetur: Quod ſi faciat potietur hic gratia, & poſtea gloria, Amen.

Digitized by Google

EXHORTATIO II.

PRO EODEM QVANDO PRIMO

Nouitius habitu induitur.

Coloſſ.3. *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes nouum eum, qui renoueatur &c.* Ad Colloſſ.3.

PRima cæremonia quæ fit nouitio eſt illum exuere veſtibus ſæcularibus antiquis, & nouis induere Religionis veſtimentis: quod cum propoſito themate multum conſonat.

Homo vetus, & homo nouus: & homo exterior, & interior quid ſint.

Et pro litterali ſenſu, iuuat ſemel explicare has paſſim obuias locutiones ſacræ Scripturæ, & doctorum, quid nempe ſit vetus homo, & nouus homo. Et homo interior, & homo exterior. Dicendum igitur quod quando vetus homo, & nouus homo ſumuntur in Scriptura de diſtinctis numero hominibus: Vetus homo intelligitur Adamus, eo quod & omnium homo ætate antiquior fuit: & quia fuit primus homo qui peccatum habuit & paſſiones animi rationi diſcordantes. In oppoſitum illius Chriſtus Dominus eſt nouus homo; primo quia in illo omnia fuerunt noua & ſpecialiſsime. Sic enim Ieremiæ 31. in Chriſti Domini conceptione dicitur, quod *Nouum faciet Dominus ſuper terram.* Et D. Ieronymus ſuper hæc ipſa verba, dicit: *Vere nouum, & omnium nouitatum ſupereminens nouitas.* Merito Chriſtus Dominus per talem nouitatem editus, homo nouus dici poteſt. Quando vero homo nouus,

Chriſtus Dominus homo nouus. Ierem. 31.

nus, & homo vetus dicuntur de eodem homine, cauſa eſt, ſeu ſenſus eſt: quia iuxta Auguſtinum lib. 6. contra Iulianum cap. 15. gratia facit nouum hominem. Quod clarius explicans Chryſ. hom. 7. ſuper illam epiſt. ad Col. dicit: quod quemadmodum viror infantiæ, & gratia illa iuuenilis ætatis, facit hominem formoſum, vegetum, ac fortem, ac nouum; è contra vero ſiccitas illa ſenectutis facit hominem imbecillum, deformem, ſenem, ac fædum. Eodem modo gratia ſupernaturalis tanquam viror animæ facit illam formoſam fortem, ac nouam, redditque hominem nouum. Carentia vero gratię, ſeu peccatū, reddit ipſum hominem veterem, vtpote ad operandum imbecillem, debilem; & coram Deo turpem, & fædum. Eſt igitur homo vetus homo in peccatis exiſtens, debilis, fædus, &c. Homo autem nouus, homo habens virorem gratiæ, fortis, pulcher, &c. Et inde adhuc clarius intelligetur, ideo Adamum poſt peccatum, dictum eſſe hominem veterem, quia fuit primus homo peccator fœdus turpis, debilis, & ſimiles omnes filios nos reddidit. Chriſtus vero Dominus omnium nouus nouitate gratiarum ſpecialium quoad omnia, qui cunctos homines nouos gratiæ virore, ac nouitate effecit.

Pro eiuſdem adhuc thematis maiori intellectu, nota: quod homo interior dicitur anima cum voluntate, & intellectu in gratia exiſtens: quæ cum gratia, & his potentijs ſpiritualibus ad Deum tendit, & in illum inclinatur tanquam in finem ſuū, ad quem per gratiam eſt bene affecta; licet nimis impediatur à corpore, & potentijs corporeis. Homo vero exterior dicitur appetitus ſenſitiuus cum paſſionibus naturalibus, quæ ſunt vndecim numero, videlicet amor, concupiſcentia, delectatio, odium, fuga, triſtitia, ſpes, deſperatio, timor, ira, audacia. Hic appetitus ſenſitiuus, & corpus cum ſuis vndecim potentijs ſeu paſſionibus & quinq; ſenſibus corporeis viſu, tactu, &c. quia ſunt potentiæ corporeæ, & reſident in corpore exteriori quod apparet, dicuntur homo exterior. Senſus ergo D. Pauli in propoſito themate eſt, quod exuamus veterem hominem, & induamus nouum, id eſt deponamus peccatum, quod facit hominem veterem, & ſimul exuamus hominem exteriorem, id eſt paſſiones inordinatas quæ nos ad peccatum inclinant, ſicut in proximè præcedentibus verbis dixerat Paulus: *Deponite & vos omnia, iram, indignationem, &c.* & præterea, *mortificate mem-*

 bra

& rationabiles effecti, lac nouũ Religionis concupiſcant, per quod vegeti, noui ſpecioſique in oculis Domini reddantur.

Imitatur ſecundo hæc veſtium antiquarum depoſitio, & nouarum aſſumptio in Nouitio id, quod notiſſimum eſt ſingulis annis à colubro factitari: & refert inter alios Maiolus Epiſcopus in ſuis canicularibus colloquio 8. Coluber enim per ſingulos annos veterem pellẽ exuere dicitur: quam depoſiturus, anguſtum foramen inquirit, per quod tranſiens cum dolore pellem relinquit, adeo vt etiam oculorum pellem vel ſquamam exuat, ſciẽs quia pelle depoſita pulchrior euadit. Appoſitiſſimũ certe factũ beſtiæ quæ inſtinctu naturali hominem rationalem docere videtur: nec mirum cum. Matt. 10. Chriſtus Dominus ſerpentum diſcipulos nos eſſe iuſſerit dicẽs: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes.* Hæc nempe vna eſt ex prudentijs ſerpentum quã diximus. Hæc inter omnia imitatur Nouitius, ſentiens ſcilicet ſe vetere pelle grauatum, defeſſum, homine veteri, quod eſt peccatũ, & paſſiones inordinatæ, ingreditur per foramen anguſtum Religionis, veſtem veterem deponens vt nouos oculos, nouum ſplendorem, & nouos mores induat. Ita ſane, Religio foramen anguſtum, ſeu porta illa anguſta eſt de qua Chriſtus Dominus Luc. 13. 24. dixit: *Intrate per anguſtam portam.* Hæc eſt quecunq; Religio, quæ anguſtior porta eſt & via cæli: via vero inferni ampla & latiſſima dicitur. Si ergo coluber cũ dolore & afflictione illam anguſtam portam intrat vt pellem veterem exuat, & pulchrior euadat: quid non faciet homo, vt cælum intret? Quid non anguſtias Religionis admittat libenter, delicataſq; veſtes etiam cum dolore deponat, vt pulchrior coram Deo appareat? Videtur mihi etiam in Diuo Paulo nos hoc poſſe conſiderare: dum enim Actor. 9. primo ad Deum fuit conuerſus: & quaſi Nouitius ad Apoſtolorum collegium & Religionem aſſumptus, in terram deiectus & humiliatus, *Ceciderunt quaſi ſquamæ ab oculis eius.* Beda enim ad citata verba Act. 9. Allegorice conſiderat Paulum ante conuerſionem quaſi ſerpentem & colubrum cibillantem, & venenum ore vomentem: qui proinde ſquamas in corde quaſi ſerpens haberet: & has in conuerſione ſicut colubrum depoſuiſſe, cũ intrauit per anguſtam portam legis Dei. Idipſum de Paulo ante conuerſionem quaſi ſerpente, cecinit Poeta Arator in carmine ſuper Act. de Paulo ſic dicens inter alia.

Veſtium depoſitio in Nouitio ſimilis mutationi qua anguis mutat pellem.

Matt. 10.

Luc. 13.

Actor. 9.

aliqua affectio, & concupiſcentia occultata manet, honorum ſcilicet, conſanguineorum, & ſimilium; iam habet vnde teneatur, vnde tentetur, ac deijciatur.

Sed heu, heu! multi veniunt ad Religionem, non puro animo ſequendi Deum, ſed ob reſpectum aliquem terreſtrem: & quando in hac prima cæremonia veſtibus religionis induuntur, non prius ſe denudant: neque exuunt ex corde ſupradictos carnis affectus: non expoliant veterem hominem ſed volunt ſuperveſtiri ſupra illum. De his vere poteſt illud dici D. Pauli 2. ad Cor. 5. *Nolumus expoliari, ſed ſuperveſtiri.* Id eſt, ſupra noſtras paſſiones, & affectiones terreſtres, quas ex animo non relinquimus, volumus retento homine vetere & exteriore, ſuperueſtiri Religioſo animo, Religioſoque veſtitu, quod eſt impoſſibile. Similes omnino ſunt hi iuueni illi Euangelico Matth. 10. qui cũ vellet Chriſti diſcipulus fieri, vel ſaltem ſecuram vitam eligere: rogans Chriſtum Dominum quid ſibi faciendum eſſet? Cui cum Chriſtus poſt mandatorum obſeruantiam dixiſſet, vt venderet omnia quæ habebat, & ſequeretur ſeipſum, ſubiungit textus: *Cum audiſſet autem adoleſcentes verbum, abijt triſtis: erat enim habens multas poſſeſſiones.* Et re vera prædictus iuuenis ore quidem perfectionem monaſticam appetebat: at diuitiarum affectum exuere nolens, retento vetere homine, ac paſſionibus non indui, ſed ſuperueſtiri volebat. Exemplum habemus eiuſdem rei clariſſimum, Exod. cap. 10. Vbi cum Moyſes Pharaonem deprecaretur pro dimiſſione populi: ipſeque Pharao, ſupplicijs fractus ad licentiam dandam inclinaret, dixit Pharao Moyſi, & Aaroni. *Ite, ſacrificate Domino, oues tantum veſtræ, & armenta remaneant.* Hoc eſt ingenium diaboli, vt homini Monachatum intentanti, ac proponenti iuxta diuinas inſpirationes, permittat quidem Religionem intrare: ſed procurat omnino, vt eius paſsiones, & affectus, quos tanquam pecudes paſcebat in mundo, hæ inquam paſsiones in mundo remaneãt, & ad mundum inclinent, & pro mundo ſuſpirent. Verus autem nouitius, ac Monachus, diabolo reſpondere tenetur, ſicut ibidem Moyſes dixit Pharaoni. *Cuncti greges pergent nobiſcum non remanebit ex eis vngula, quæ neceſſaria ſunt in cultum Domini Dei noſtri.* O miram reſponſionem, Nouitio, & Monacho neceſſariam! videlicet, de his paſsionibus & affectibus neque vngula vobis in mundo remaneat. Non decet Mo-

Superveſtiri nouitium quid ſit.

2. Cor. 5.

Matt. 10.

Exod. 10.

Nouitio in ſæculo non debet manere nec vngula.

quentem & inſulſam. Eſt præterea tardiſſima in progrediendo, per breues tantum ſaltus graditur. Vnde apud Pyerium l. 29. de Hierogl. Rana apud Ægyptios ſignificabat tarditatem, ſignificat etiam vt ibidem ait curioſitatem: Rana enim oculos habet promiéntes, acres, & emiſſitios, vt omnia acriter introſpicere videatur. Quæ duo, tarditas, & curioſitas, cum voce importuna primo conueniunt Logicæ importunæ ſcilicet, curioſæ, & non progredienti id eſt non vtili. Conueniunt præterea homini mundano, curioſis vanitatibus addicto, & importuno: & in Dei ſeruitio tardiſsimo, ita vt nunquam in tali ſeruitio greſſus faciat, niſi forte per ſaltus: formando per interualla propoſita bona à quibus ſtatim reijcitur per curioſitates vanas diſtractus. His aptari poteſt illud Paul. 2. ad Tim. 3. *Semper diſcentes & nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes.* Sunt hi vt pueri quando primo diſcunt ſcribere, faciunt multas & crebras inceptiones in varijs chartis, & peſſimos ſemper faciunt caractheres, neq; lineas ad finem ducunt. Sic ſunt multi ſęculares: in operibus ſanctis ranæ ſunt tardiſsimæ, ſaltus figunt, propoſita formāt, ad opus non currunt, & communiter male viuunt curioſitatibus

Logica ſimilis ranæ

2. Tim. 3.

dediti vt ranæ, iuxta illud Senecæ dictum: *Male viuunt qui ſemper viuere incipiunt.* Ille igitur qui Religionem intrat, linquat ex animo coax ranis, id eſt tarditatem, curioſitatem, & importunas, & apud Deum inſulſas mundi voces, & loquelas.

Cras coruis. Hæc vox clarior eſt; ſcitur enim, quod ille cantus corui ſignificat etiam procraſtinare, dilatare bonum propoſitum; quaſi ſemper dicat, cras. Vnde illud Poetæ cuiuſdam, ad hominem mendacem, & non ſtantem promiſſo, ſemperque promiſſum renouantem ad diem craſtinum.

Dic mihi cras iſtud: poſthume quando venit?

Semper enim vt cornus reſpondebat, cras faciam. Et ideo apud Pyerium lib. 2. Hierogl. dicitur etiam ſignum dilatationis: ferunt namque fabulæ, quod Phebus ſacrificare volens Ioui, miſit coruum, vt aquam ſibi afferret de fonte: qui vadens & videns ficum ſine ficubus, ibi expectauit donec ficus naſcerentur, & matureſcerent: & poſt longum tempus, ſacrificio iam diu peracto, rediuit anguem portans vnguibus. Tales ſunt multo in ſæculo ita viuentes, vt proponant quidem aliquando bene viuere: id vero nunquam implentes corui ſunt, quibus dice-

Coruus ſimbolum tarditatis, & de hoc optima hiſtoria.

re poſſumus: *Dic mihi cras iſtud, poſthume quando venit?* Vocat te Deus ad ſacrificium ſibi offerendum, quo illi offeras te, & tuas paſſiones mortificatas. Tu vero pergis ad ficus mundi, ad terrenas delectationes: & poſt, elapſo tempore, te inueniet Deus rapinis, & rebus impertinentibus deditum, & occupatum. Et hi tandem ſimiles omnino ſunt illi coruo Noëtico, Geneſ. 8. *Qui dimiſſus ab arca egrediebatur & non reuertebatur, iuſſa Noe non impleuit*, & corporibus mortuis intentus Arcam non repetijt, ita vt intraret. Tales ſunt multi ſæculares extra legem Dei ambulantes diuinaque præcepta negligentes terræ putredini, mundiq; immunditijs intenti detinentur: oportet igitur, vt qui diuinas inſpirationes habuit de Arca religionis intranda, non dilatet ſicut coruus; & illum corui cantum reijciat, ac deponat.

Quid ſit vanitas propriæ dicta.

Vanaque vanis. Oportet nouitius cum ſæcularibus veſtibus vanis relinquat omnem vanitatem hominibus vani ſæcularibus ſectandam. Quid autem propriæ ſit res vana, definit præ alijs Chryſ. in Pſ. 118. dicẽs: *Vanum idem eſt quod vtilitatis expers: quod habent nomen ſine re.* Cui conſonat Nyſſenus ſupra 1. cap. Eccl. dicens: *Eſſe ſonum ſine re*, quemadmodum vocabula nihil ſignificantia apud Logicos vt Bliſtri, chimera, & ſimilia iuxta horum Doctorum ſententiã, ſi quæras de hoc nomine, diuitiæ, delectatio, & ſimilibus, reſpondebunt, eſſe quidem nomina illa ſine re, id eſt impoſita ad ſignificandum illud quod ſunt diuitiæ, & delectatio; re tamen vera, talia ſignificata vere non dari, & proinde ſunt nomina ſine re, &c. Hæc ſunt omnia mundana, vanitates ipſiſſimæ, *imo vanitatum vanitates* ſicut clamauit ille hominum ſapientiſſimus, diuino lumine illuſtratus, & in mundanis vanitatibus præ omnibus verſatus, & expertus Salomon Eccl. 1. Quid igitur multum ſi ad tanti, & tam experti præconis omnia mundana quæ vana ſunt, ſpiritualis homo relinquat mundanis, ac vanis, vt in illis occupentur: ipſe vero ad ſolidas res diuinas conquirendas ex animo religioni velit aſſcribi?

Res mundanæ ſunt voces ſine re.

Eccl. 1.

Secundus verſus integer, ad logicam pergo quæ mortis non timet ergo: hunc habent ſenſum: linquo logicam Ariſtotelis cum ſuis ergo, ergo: & intro religionem quæ ſancta logica, & philoſophia eſt: in qua viuentes non timent in hora mortis, illud vltimum ergo, quod ibi infertur. Quod vero vita religioſa, philoſophia appelletur, teſtis eſt diuus Chryſ. in lib. contra vituperatores

ratores vitæ monaſticæ maxime lib.3. Vbi vitam monaſticam appellat philoſophiam ſanctam. E contra vero vita mundana logica diabolica eſt, & ſophiſtica; plena vita eſt mille ergo diabolicis. Hæc enim ſunt ergo mundi, ac diaboli: Petrus ſeu fullanus portat veſtes ſericas tales, vel tales: ergo eaſdem ego debeo portare. Fullanus aleator eſt, ergo idem me facere oportet, ne dicar inferior. Fullanus fecit mihi iniuriam, ergo & vindictam per me ipſum ſumam. Fullanus tale, & tale fecit, etiam contra legem Dei, de quo famam obtinet apud mundanos: ergo idem mihi facere conuenit quoquo modo id fiat. Vides quot ergo diabolica? ita vt fere dicere poſſimus, totam vitam, ac veſtẽ hominis ſæcularis plenam eſſe infernalibus ergo quale erat palliũ illius damnati logici Pariſienſis. Vt ergo nouitius hæc ergo diaboli vitet, religionẽ ingreditur in qua viuens non timebit illud finale ergo quod auditur in morte. Conſidero ego nobis in ultimo vitæ inſtanti ab Angelo, vel Deo ſic fieri ergo, vel ſillogiſmũ: Non poſſunt dari duo paradiſi, in vita ſcilicet, & poſt vitam tu ſcelerate vſq; modo delectationibus viuens terræ paradiſo contentus fuiſti: ergo modo poſt vitã, ad infernum ibis. E contra, viro iuſto hoc modo fiet benignius ergo: Non poſſunt dari duo inferni, tu vſq; modo per pænitentiã in vita infernũ habuiſti: ergo modo habebis paradiſũ. Et tandẽ hoc ergo mortis timendũ eſt illud: *Ite maledicti*, à Chriſto Domino in finali iudicio dicendũ. Illud enim, *ite maledicti*, Mat. 25. dicendũ damnatis tũ in morte, tum in finali iudicio, virtualiter eſt idẽ, quod, ergo: ibi enim dicitur, hoc illis dicendum, quia viderunt Chriſtum nudum, eſurientem, &c. Et illi in pauperibus ſuis non ſunt miſerti: quod fere idẽ eſt ac dicere: feciſti hoc, & illud malum: vade ergo in æternũ ſuppliciũ. Clauditur hoc, & probatur optimo dicto Ieron. epiſt. 34. ad Iulianum, quem ad vitam religioſã impellens, ſic alloquitur: *Felix, & omni dignus beatitudine, quem ſenectus Chriſto occupat ſeruientem, quẽ extrema dies Saluatori inuenerit militantem, non confundetur, cum loquetur inimicis ſuis in porta: cui in introitu paradiſi dicetur: recepiſti mala in vita tua, nunc autem hic letare.* Sic Ierõ. Vbi innuit religioſos tota vita Chriſto ſeruiẽtes, non cõfundẽdos, nec pauidos fore in hora mortis, ob diaboli minas ac terrores, neq; ergo finale illius horę timere debere. Quod ſi ita eſt ob gratiam quam hinc ſecum deferet, ibi habebit gloriam, Amen.

Vita religioſa eſt vera philoſophia.

In morte cuique noſtrum dicitur ergo. Sed diuerſo modo iuſtis, & peccatoribus.

Matt. 25.

Religioſis non timet ergo dicendum in morte.

Digitized by Google

fuſius explicari.

Et quidem ſicut Eſther præ timore periculi in quo erat, res adeo nouas apprehēdit, tales ſcilicet veſtes, & crinium lacerationem: eodem modo nouitia religionem ingrediens pari timore ducta rem adeo nouā debet inchoare religionē: etenim debet appetere, timore periculi, non mortis corporalis vt Eſther: ſed mortis ſpiritualis, peccati videlicet, cui propinqua eſt in mundo: & timore gehennæ ad quam tam latam, & facilem viam parant tot, ac tanta pericula mundi. Hanc periculorum multitudinē conſiderans Eccleſiaſticus, cap. 9. ait. *In medio laqueorum ingredieris: & ſuper dolentium arma ambulabis*: vbi Textus græcus legit: *Super pinnaculo ciuitatis ambulabis.* Quē locū Chryſoſt. hom. 15. ad populum Antioch. mire extollit, & commendat ad conſideranda vitæ noſtræ pericula. *Non enim* ait Chryſoſt. *dixit ambulas iuxta laqueos ſed in medio laqueorum, vt vix ſit euadere.* Et ponit hoc exemplum. *Deſcendit quis in forum, vidit inimicū, exarſit odio: vidit amicum ab alijs laudari, inuidet: vidit pauperem, contempſit: diuitem, & inuidit. Vidit quempiam ſe infeſtantem, indignatus eſt. Vidit ſpecioſam mulierem, captus eſt animo, &c.* Et ne quis putaret ſolum exeuntibus domū occurrere illa pericula: ſubdit, *Et in domo laquei, & in concionibus laquei, ſæpe filij, ſæpe amici, ſæpe vicini, &c.* Ob quam cauſam attenta tantorum periculorum congerie, ſanctus Doctor exclamat, *Vtrinque nobis voragines, vtrinque doli: vidiſti quot laquei?* Vnde fortaſſis ſumpta tot laqueorum occaſione, dixit Spiritus Sanctus Prou. 24. *Septies cadit iuſtus*: quod ſolet exponi de caſu quotidiano. Si autem iuſtus circunſpectus & timoratus ſepties in die cadit, idque ob multitudinem periculorū, & occaſionum: quoties cadet iniuſtus & peccator, de propria ſalute nil curans? Remedium igitur innuitur à Chryſoſtomo citato loco in hūc modum. *Si quis in medio laqueorum deambulet, certe laqueos non euadet: vt autem illos euadat, ſtatim in altum aerem volare debet, in aere enim laquei non tenduntur. Eodem modo homo qui in medio laqueorum mundi eoſdem volet effugere, mentis contemplatione in altum volet, auxilium à Deo poſtulando pro tot laqueorum liberatione.* Sic ille. Ego autem ad noſtrū intentum applicans dico: ſiquidem mundana vita tot laqueis plena eſt, remedium ad illos euitandos eſt, non intra illos in mūdo diſcurrere, ſed ad religionem tranſuolare, in qua vel laquei ſunt pauciores, & minores ſunt, & fa-

Eccl. 9.

Mundus quot periculis obnoxius ſit.

Prou. 24.

Quomodo intelligatur ſepties in die cadere iuſtum.

Remediū ad mundi laqueos fugiendos.

Pſal. 54

& facilius ibi per diuina auxilia maiora, & frequētiora euadent. Faciat illud quod Pſ. 54. cōſulitur: *Ecce elongaui fugiens, & mãſi in ſolitudine.* Verum obijcis: delicata ſum, debilis, & delicate à iuuentute nutrita, non poſſum aſperas veſtes religionis, arctam clauſuram, & inſulſos cibos ferre, ac deguſtare, obiectio certe carnis, ac diaboli clara eſt. Cui primo reſpondeo, Reginam quidem Eſther, etiã delicatiſſimam fuiſſe omnibus delitijs enutritam, muliebri ornatu mire cultam: ac tandem Reginam potentiſſimi Regis vxorem: & nihilominus præ timore ſolius mortis corporalis illam talem veſtium, & ſacci mutationẽ feciſſe: quid ergo pro euadenda ſpirituali morte peccati, & æterna morte gehennæ, pati durum non debeas? Secundo, reſpondeo obiectioni, dicendo, imo quia delicata es, debes in vita aſperas has religionis veſtes, ac mores aſſumere. Conſonat, & iuuat pro hac reſponſione, hiſtoria narrata apud librum lauacrum conſciẽtiæ c. 6. de quodam nobili adoleſcenti filio comitis, qui religionem prædicatorum ingreſſus, à parentibus ſolicitatus eſt per nuntium, vt deſerta religione mundũ repeteret. Rationes nuntij vim ſolum hanc faciebant. Delicate nutritus es, & non poteris ſuſtinere rigorem ordinis. Cui alacris, & prudens nouitius reſpondit: imo & propter hoc ordinem intraui: quia ſciui me delicatum, & non poſſe aſperitates ſuſtinere: cogitans apud me ſecundũ quod audiui prædicare, quod pœna inferni ſit maxima nimis, & mihi intolerabils, & ideo elegi potius ſuſtinere hanc pœnam ordinis, quam inferni cruciatus, iuxta illud Iob 6. *Qui timent pruinam, irruet ſuper eos nix.* Id eſt, *qui timent minus malum, patientur durius malum.*

Complexio, quæ eſt de licata debet potius in hoc mundo pati, quia delicata cum ſit, maiora tormenta futuræ non ſuſtinebit.

Primum igitur quod fecit ſancta, & delicata Eſther, fuit veſtes vanas. ac ſæculares deponere: & aſſumere ſaccum ſeu veſtes lugubres quibus ad fletum inuitaretur. Hæc prima nouitiæ mutatio eſt, depoſitio veſtium ſæcularium vanarum, quæ ad vanitatem, & proinde peccatum inuitant, & aſſumptio veſtium religioſarum, & honeſtarum, quæ ad fletum, & luctum ſolent prouocare. Inflant quidem, ac vanitatis vento, alijſq; peccatis communiter replent, veſtes vanæ, & præcioſæ: adeo vt etiam irrationales beſtię, præcioſæ veſtitæ ſuperbiant. De equo illo Alexandri Magni Bucephalo narrat Plut. lib. de Indum. Animal. quod dum nudus eſſet, humilis & ſubiectus erat, omnemque ſeſſorem admittebat. Cum vero pha-

Veſtes vanæ ad vanitatẽ & peccatum inuitant.

Bucephalus Alexandri ſuperbiebat vanis veſtibus.

phalaris indutus,&ornatus erat, ſuperbiebat, & nullũ præter Alexandrum admittebat. Quod ſi in beſtia irrationali luxus,& precioſitas veſtiũ,hoc efficiũt, quid operabuntur in homine diſcurſiuo,& ad ſuperbiam naturaliter inclinato? Act.12. illa irradians, regia, & precioſa veſtis adeo Herodem vanum, ac ſuperbum reddebat,vt libenter ſe Deũ acclamari pateretur. Hinc illæ patrũ taxationes in veſtes prætioſas,ac molles; videntes periculũ eiſdem inhærens, Ieron. in vita Paul.primi Eremitæ,dicit:*Vos in tunicis aurum texiſtis, ſed vos auratos gehenna ſuſcipiet.* Et ſanctus Eph. lib. de lucta ſpiritus cap.2. *Quid lucrabimur,* ait *de cultu veſtimentorum,& ornato elationis amictu, niſi ignem inextinguibilem?* Et Bern.in Apologia: *Mollia indumenta animi molitiem indicant.* Et quod maius eſt, Iuſtinus iunior Imperator ſæcularis,in oratione ad Tyberium, præſente Ioan. Patriarcha Conſtãtinopolitano quando veſte illum imperiali induebat: ſic inquit. *Ne te in errorem inducat veſtis ſplendor, neq; illuſtris ornatus illarum rerum, quæ ſub aſpectum cadunt, te decipiat, quibus ipſe in fraudẽ impulſus me ipſum grauiſsimus ſupplicijs obnoxium me reddidi. Non eleuet te habitus quemadmodum me,&c.* Ibi. Merito igitur ſancta Eſther flere decernens veſtes ad vanitatem, & ſuperbiam inclinantes depoſuit. Eodemq; modo nouitia religionẽ ingrediens vt in illa pro ſuis, & omnium fidelium peccatis lugeat ante omnia vanas, & prophanas veſtes mutat: vt enim inter alia, optime dixit Diuus Cyprianus in libro de habitu virginum: *Serico, & purpura indutæ Chriſtum ſincere induere non poſſunt, imo, & margaritis adornatæ, & monilibus ornamenta mentis, & corporis perdiderunt.* Sic ille. Lugubres ergo & luctuoſæ veſtes quærendæ ſunt, quæ ſuo colore,ac forma,ad fletum prouocent. Id primo faciebant communiter in Lege veteri triſtes homines, cum dolorem Internum vellent oſtendere,ſaccum, cinerem, ac cilicium aſſumebant ſui doloris teſtes ac nuncios. Idipſum in morte parentum, & conſanguineorum ſolemus facere. Idque maiori iure in morte propria præſtare debent illi qui moriuntur mundo, ac Deo in religionibus ſeruire proponunt, quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes.

Præcipuum tandẽ quod fecit ſancta Eſther,loca in quibus antea læta fuerat crinũ laceratione cõpleuit: cui facto monialium ſeu nouitiarum reſpondet attonſio. In quo facto pulchræ Eſth. primũ quod conſidero eſt quod

Act.12.

Mollia indumẽta mollẽ animum indicant.

Veſtes lugubres ſigna doloris interni,

Capilli æſtimati à fæminis.

Digitized by Google

temporalia ab homine auferuntur talem ablationem ita ſine dolore ſuſtinere debet, quemadmodum attonſionem patitur, & ſine vllo dolore crinium tonſionẽ tolerat, verba Orig. ſunt hæc: *Comam vero capitis totondit, quia depoſita diuitiarũ abundantia, etiã comã nimietatem deponeret: & vt aduerſario oſtenderet, quia ſicut paſſus eſt nihil, quia comã totondit, ita cũ multitudinem bonorũ deponeret, atque amitteret, nihil ſe paſſum fuiſſe eſtimaſſet.* Sic ille. Imo cum homines crinium attõſione non ſolũ non doleant, ſed potius lætentur, & leuamen ſentiant quaſi leuati, & alleuiati ab onere capitis: ad eundem modum rerũ temporaliũ depoſitio, & amiſſio debet non ſolũ non cauſare dolorem, ſed cauſare lætitiam. Hoc tibi primo hodie ſignificatur chariſſima ſoror in crinium attonſione: hodie relinquis omnia quę in mundo habere poteras, relinquis has tuas pretioſas veſtes, ac cætera, vitæ oblectamẽta quibus forte humanitas dedita erat: horum omniũ amiſſio non ſolũ tibi moleſta eſſe non debet, quin potius gratiſſima ac leuiſſima. Si enim iuxta Dominicam ſententiam Luc. 9. *Spinæ ſunt omnes diuitiæ, ac bona terrena:* quis doleat ſpinas amittere? quis doleat grauiſſimũ onus deponere? De pecunia etiã dicit D. Bonauentura in officio diuino P. N. Franciſci: *Quod graui ſuo pondere cor liberum offẽdit.* Quis ergo gemat eo quod ab onere, ac pondere liberatur? Iuuant adhuc verba Orig. citato loco de Iob poſita, vbi nomine Iob ſic ſcribit: *Non lugeo, inquit, rei familiaris direptionem, ablata mihi namq; ſunt cum periculo pariter etiam moleſtiæ atque curæ, &c.* Nonne referente D. Ieronymo epiſtola ad Paulinum Monachũ, Crates ille Thebanus ditiſſimus, cum Athenas pergeret ad philoſophandũ, magnam auri ſummã proiecit, ne ſibi foret impedimẽtum, ad ſtudiũ, virtuteſque comparandas? Mira ad hoc propoſitum ſcripta reliquit Gẽtilis Seneca lib. de remedio fortunæ. Ibi inter alia ſic ſcribit: *Pecuniã perdidiſti, eris nunc in via expeditior, exonerauit te fortuna, ſi intelligis, & tutiore poſuit loco. Damnum putas remedium eſt.* Sic ille, & epiſt. 63. idem dicit: *Id agamus vt iocunda nobis amiſſorum ſint recordatio.* Quod ſi gentilis, lumine tantum naturali, tot commoda elicit, ac conſulit circa temporalia caſu & fortuito amiſſa: Chriſtianus, ac fidelis homo non caſu, ſed libenter eadem perdens propter Deum, quam lætitiam, quæ commoda inde ſentiet, ac reportabit? Tolerabilius hoc fiet, ſi cum Iob citato 1. capite, conſideret, non poſſe quemquam

Amiſſio temporalium non dolorem, ſed gaudiũ cauſare debet.

Luc. 9.

Crates Philoſophus lætus aurũ proiecit.

quam aliquid temporale dolere amiſſum, ſi conſideret ſe nihil, naſcens, in hunc mundum intuliſſe. Ad temperandum enim dolorem, & tentationem blaſphemiæ dixit ille: *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, &c.* Quaſi diceret: cur doleā ablata, ſi nudus, & nihil omnino habens mundum intraui. Et hoc adhuc maiori patientia, & conſolatione fiet: ſi conſideret quod omnia mundana quæ relinquit, non relinquit re vera, ſed potius reſeruat, & theſaurizat quodammodo vt in cæleſti beatitudine in duplo, & centuplo cum vſura recipiat. Hoc nempe ſignificauit Chriſtus Dominus generali promiſſione Petro, &c. Apoſtolis facta Matth. 19. *Omnis qui reliquerit domum vel fratres, aut ſorores, &c. Centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Non ergo, ſua propter Deum dimittens, in rigore perdit, ſed acquirit: non relinquit, ſed in melius commutat: nec proinde dolere, ſed gaudere oportet, ſicut crinium ſine dolore attonſio proteſtatur.

Religioſus ſimpliciter non dimittit tēporalia, ſed cum vſura reſeruat. *Matt.* 19.

Secundo loco, capillorum attonſio ſignificat curarum, & cogitationum depoſitio, capilli enim ſignificant cogitationes, vt paſſim Doctores exponunt ad locum Cant. 5. vbi Sponſa dicit: *Comas Sponſi ſui eſſe nigras quaſi Coruus.* Id eſt cogitationes Dei eſſe inſcrutabiles, & inacceſſibiles, & inueſtigabiles. Et habent proportionem ad inuicem, ſicut enim à capite prodeunt cogitationes infinitæ, & ordinario ſuperfluæ, ita capilli à capite pæne infiniti, & ſuperflui enaſcuntur. Cum igitur capilli cogitationes, & curæ ſint: & nouitiæ crines abſciſſi hodie Chriſto cōſecrentur: ſignat cæremonia quod nouitia cogitationes, & curas temporalium abiiciat, eaſque Deo offerat, & in ipſo tantum illas reponat. Habemus huius rei expreſſum exemplum in illa cæremonia Eccleſiæ, qua Epiſcopus alicui dans primam tonſuram, eidem dicit illa verba, Pſalm. 15. *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi.* Quaſi dicat, is qui ad primam tonſuram admittitur: Non eſt quod doleam, Domine, de excluſione à portionibus terrenis, à quibus excludor per aſſumptionem ad Clericatum, exemplo Sacerdotum legis veteris qui carebant poſſeſſionibus terrenis in tribubus Iſraël: harum terrenarum rerum curam, & cogitationem amitto, & totam curam in te ſolo conſtituo, qui, & poſſeſſio mea, & hæreditas mea. Itaque illa tonſura ſignificat amotionem cogitationum à terrenis,

Crinium attonſio, eſt curarū, & cogitationū depoſitio. *Cant.* 5.

Pſal. 15.

Tonſura Clericorum quid ſignificat?

Digitized by Google

& tranſlationem cogitationum ad ſolum Deum. Confirmatur hoc etiam ex eo quod Pierius in fine libri 52. Hierogl. de arbore loto, quæ ſcilicet erat arbor Deo ſacrata, in qua Deus ſedeerat, & eius fructus erat adeo ſuauis ac dulcis, vt qui illum primo guſtaſſet, amplius obliuiſci non poſſet. In hac arbore loto appendebantur crines virginum veſtalium quando illis tondebantur eo die quo Deo conſecrabantur. Quaſi hoc facto ſignificarent, quod perſona Deo conſecrata inuenit omnem dulcedinem, ac ſuauitatem cibumque præ omnibus præſtantiorem. De his admonetur nouitia in crinium attonſione, quod ſcilicet per capillos abſciſſos, Deoque ſacratos, cogitationes, & curas à terrenis reſecet: & in ſolo Deo conſtituat, qui fons eſt totius ſuauitatis, & dulcedinis. Et ex conſequenti hodie vere de illa dici poteſt illud Pſalmi 83. *Paſſer inuenit ſibi domum vbi ponat pullos ſuos.* Iam anima mea ſicut turtur ſeu paſſer errabundus domum, ac nidum inuenit vbi ſecurè ſuos pullos, cogitationes, ac curas valeat collocare, videlicet Sponſum Chriſtum totius honoris mei, bonique principium. Hoc deſiderabat nimis Sponſa Cant. 1. ſcire ſcilicet: *Vbi habitaret Sponſus, & cubaret in meridie:* Scire, & inuenire rectam viam qua Deum reperiret: & cauſam huius deſiderij aſſignans ait: *Ne vagari incipiā poſt greges, &c.* Vaga namque diſtracta, & errabunda anima eſt, quæ cogitationem, & curam extra Deū ponit, & quantumuis quietem extra illam quærat, non inueniet. Pulchre ac deuote B. Auguſtinus lib. 2. confeſſ. c. vltimo, hoc docuit, & cognouit, Deum ſic alloquens: *Te volo iuſtitia, & innocentia, pulchra & decora, honeſtis luminibus, & inſatiabili ſatietate quies eſt apud te valde & imperturbabilis: qui intrat in te, intrat in gaudium Domini ſui. Defluxi abs te ego & errani Deus meus, nimis deuius à ſtabilitate tua in adoleſcentia mea, & factus ſum mihi regio egeſtatis.* Sic Auguſt.

[Margin: Arbor lotus quid: & in eo crines Veſtalių poſiti. — Pſal. 83. — Cant. 1. — Anima extra Deū vaga eſt errabunda.]

Tertio crinium attonſio ſignificat remotionem impedimentorum: perſona enim quæ raſum habet caput, per capillos nequit apprehēdi, neque trahi. At perſona quæ oblongos habet capillos per illos poteſt apprehendi, trahi ac ſuſpendi. Exemplum clariſſimum eſt Abſalonis 2. Reg. 18. qui vt colligitur communiter ex eodem loco, per capillos oblongos ſuſpenſus eſt in quercu: ſunt ergo capilli impedimenta quędam modo humano corpori, maxime ſi in capite fœmineo ſoluti ſunt, & non collecti, viſum impediūt, &

[Margin: Crines ſignificant impedimenta. — 2. Reg. 18.]

Digitized by Google

& alios actus ſimiliter. Abraſio ergo crinium maxime in fœmina impedimentorum remotionem ſignificat: ita ſane infinitis propemodum impedimentis liberatur illa quæ religionem ingreditur. Et quidem cõmunia vitæ pericula: quæ vitat monachus, iam in principio ſupra diximus quæ timenda ſunt. Particularia vero nunc attingamus videlicet, matrimonij iugũ intolerabile; quod magnum impedimentũ eſt Deo ſeruire volenti. Exprimitur hoc in illa parabola, Luc. 14. de cœna magna, gloriam, vel Eccleſiã repræſentante, ad quam multi vocati, varias attulerũt excuſationes, alter enim dixit, *ſe iuga boum emiſſe illaq; probare velle, alter quod villam emerit iretq; ad vidẽdum illam:* & ſic aliquantulas excuſationes obtulerũt. Is vero qui vxorẽ duxit, omnino & abſolute reſpondit, *ſe non poſſe venire.* De homine vxorato ait Apoſt. 1. ad Cor. 7. *Solicitus eſt quæ ſunt mundi quomodo placeat vxori & diuiſus eſt.* Vide quales curas, & quam anxias ſolicitudines in corde gerat homo coniugatus, (& idẽ eſt de fœmina coniugata.) Ea quæ mundi ſunt curat, angit cura familiæ: ſomniat quomodo vxori placeat: ac denique diuiſus eſt corde, & mẽte, & cogitatione. D. Chryſ. ad idem caput citatum ex eo quod Apoſtolus dicat hominem habere poteſtatem ſupra vxorem, & vxorem ſupra virũ, & coniugem vocat mancipia, vinculis conſtricta ſic dicens: *Vides ne rei neceſſitatem, & inexorabilẽ ſeruitutem? Vides vtrumq; funiculis conſtrictum? vt nulla mancipia magis in cuiuſquam dominatu ſint quam ipſi, alter in alterius poteſtate.* Sic ille. Iam vero, vt omittam alias vitæ & matrimonij infinitas moleſtias, illam tantum coniugij perſtringam breuiter, quæ ex filiorum ſuſceptione, vel carentia, ſolet coniugibus euenire. Hãc autem præ omnibus, vt puto, elegantius deſcripſit Nyſſenus in libro de virginibus c. 3. ſic dicens: *Varia & multiplex eſt malorum copia quæ ex matrimonio exiſtunt. Hic liberorũ multitudine gaudet ſed gemit quia non habet vnde alat. Illi contra qui in diuitiis quærendis multum laborauit nunc hærede caret, cui eas relinquat: itaque vnius bona fortuna eſt calamitas alterius, cum ſibi vterque illud euenire velit, quo alterũ cruciari videt. At huic mortuus eſt ſuauiſſimus puer, illi vero viuit filius perditus: vterque ſane commiſeratione dignus, vnus enim filij morte, alter vita dolet. Affectus porro, & perturbationes rixas tum ex rebus veris, tum ex falſis ſuſpicionibus temerè ortas, quis enumeret.* Hæc ille. His ergo omnibus impedimentis liberatur illa quæ ſoli

Matrimonium iugum graue. *Luc. 4.*

1. *ad Cor. 7.*

Coniuges ſunt mancipia ad inuicem.

Filiorum carentia, vel copia, quam ſit moleſta.

Monialis liberatur infinitis moleſtiis.

ſoli Domino nubit: vt proinde quietiſſimam illam vocem poſſit emittere cũ Sponſa Cant. 2. *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Id eſt de nulla re alia iam curo, quam de Sponſo Chriſto: ille mihi ſufficit, & ab eo jam nullo impedimento diuellar.

Cant. 4.

Religioſi ſunt Chriſti oues tonſæ, præcipue vero moniales.

Vltimo nouitiæ, ac moniales tondentur, vt vere maneant de grege Chriſti: de quo Cant. 4. dicitur: *Dentes tui ſicut grex tonſarum.* D. Bernardus in ſerm. panis ſer. 63. applicat citata verba omnibus religioſis viris, dicens: *Illos vere Chriſti oues tonſas eſſe quibus nec corda, nec corpora, neque aliquid mundanum in proprietate relictum eſt.* Eadem proinde verba ſpecialius monialibus poſſumus applicare, illaſque merito vocare oues Chriſti tonſas. Cuius ego rei duas alias cauſas aſſigno. Prima eſt: quoniam ſicut quando non detonſæ, & lanam oblongam portantes, paſcuntur inter ſyluas, vepres, & carduos, prehenduntur, ligantur, ac detinentur ab illis, & in illis fruſta lanæ relinquunt: quod nõ euenit ouibus tonſis: ita fœminæ quæ inter vitæ pericula ſupra memorata degunt, ſemper ab illis detentæ, virtutes, bonos habitus, & bona ſpiritualia dimittunt: quod non euenit tonſis monialibus, quæ pericula, ac vepres mundi euaſerunt. Secũdam cauſam finalem aſſigno de moniali tonſura, & eſt: vt ſcilicet maneat agna detõſa ſimilis Agno Chriſto attonſo. Iſai. 53. de Chriſto Domino prædictum eſt: *Quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuum.* Attonſus eſt Agnus Chriſtus in honore, in fama, in ſalute, in vita: hæc enim omnia inimici tanquam acuta nouacula in illo abraſerunt: & ad nihil horum aperuit os ſuum. Similis ſit oportet, monialis ſponſa, ſicut ſponſus illius: ille per patientiam, agnus attonſus, illa etiam ſit ouis, & agna attonſa. Si aliquis ex inde, vel extra religionem, vel ipſa religio mortificãdi, & experimentum faciendi gratia, eius honorem, famam, guſtum, quietem velit auferre, & quaſi attondere; agna ſit obmuteſcens, neque aperiens os ſuum, ad maledicendum, neque ad vindictam ſumendam. Et ſic in omnibus æterno Sponſo conformis ab eo gratiæ remunerationem in hac vita recipiet, & in alia gloriam æternam. Amen.

Monialis tonſa vere ſponſa manet Agni Chriſti tonſi.

Iſai. 53.

EXHORTATIO IV.

AD PROFESSOS CIRCA VOTA TRIA IN COMMVNI.

Pſal. 75.

Vouete, & reddite Domino Deo veſtro. Pſal. 75.

NOn abs re fuerit religioſos admonere de tam communi, ac ſtricta obligatione, quæ in tribus votis cõſiſtit: antequam ad particulares exhortationes deſcẽdamus. Hæc admonitio præſertim citatis verbis Pſal. exprimitur: in quibus tria conſiderabo.

Primum eſt, Vouete. Hoc verbũ conſilium continet, non prę-ceptum: neminem enim Deus ad vouendum obligat: ſed ſolũ conſulit tanquam quid magis perfectũ. Hæretici autem huius temporis mira conuitia, & blaſphemias proferunt contra tria vota monaſtica: maxime Caluinus ſuper c. 14. Matth. vbi dicit, vota religionum eſſe magicos exorciſmos, & continere impietatem: aliiq́ue aliter in illa inuehuntur: multiſq; impugnãt argumentis. Præcipue Petrus Martyr, & falſus martyr: obiicit: quod nos omnes noſtras actiones bonas Deo debemus, & proinde de nulla actione vouere poterimus, cũ votum de rebus in libertate poſitis fieri debeat: & nulla ſit actio bona quæ Deo multis titulis nõ debeatur. Hæc tamẽ deliria, & blaſphemię ſunt: ac dicendum vota religioſorum eſſe diuina cõſilia, ſupererogationes, opera ſancta, & valde meritoria. Quod vt fiat clarius, & religioſi conſolentur, aduer-

Vouere eſt conſilium non præceptum.

Vouere eſt quid ſanctũ, & opus Deo acceptiſſimum. Deus pauciora præcipit nobis quã poſſet præcipere.

adućto potuiſſe Deũ optimum maximũ, plura nobis, ac duriora præcipere quam præcepit: & abſolutè potuiſſe ordinare vt quodcunque bonũ optimum detur in vita, omne illud ex obligatione præcepti faceremus in laudem ipſius: idq; ob debitũ creationis, & redēptionis quibus nos creauit, & redemit. Quemadmodum enim qui plantat arborē, eo ſolo iure quod plantauit, ius habet poſſeſſionis in omnem fructum, quē ipſa protulerit, & poſſit producere: ita etiã Deus iure creationis, & multo magis redēptionis ius habuit ad exigēdum à nobis quidquid bonum operari poſſemus, idq; ſub præcepto obligante. Ea tamen fuit in nos diuina bonitas & clementia: vt ad multa bona facienda nos nõ obligaret, ſed multa relinqueret in manu noſtræ libertatis. Colligunt hoc Doctores omnes cũ D. Auguſt. ex illa hiſtoria Luc. 10. cũ Samaritanus commendans ſtabulario hominem ſauciũ, vt curam illius ageret, ſtatimq; donans duos denarios, dixit: *Et quodcunque ſupererogaueris ego cum rediero reddã tibi.* Ecce ibi fit mentio de opere ſupererogationis, quod ſcilicet fit ab aliquo vltra legem, vltra contractum ſeu pactũ conſtitutum. Verba Auguſtini ſunt hæc, & habētur lib. de opere monach. c. 5. *Audiuerat ſtabularius, ad quē vulneratus ille deductus eſt: ſi quid amplius erogaueris, in redeũdo reddam tibi: amplius ergo erogabat Paulus qui ſuis, vt ipſe teſtatur ſumptibus militabat.* Hæc ille.

Luc. 10. Opus ſupererogationis quid ſit?

Imo potius illa quæ Deus non præcepit, & in noſtra libertate reliquit, vt plurimum meliora ſunt, & difficiliora, qualia ſunt conſilia Euangelica. Probatur hoc, quia cum lex Euangelica ſit iugum ſuaue, & onus leue Matt. 11. ſequitur quod in illa nõ præcipiũtur nobis illa quæ ſunt difficilia, vt obedientia, caſtitas, & paupertas perpetua, ſed noſtræ libertati reſeruētur. Habuit nãque diuina clementia in hoc reſpectum ad fragilitatem humanam, quam noluit obligare ad res difficillimas: ſed tamen videns profectum ſpiritualem in illis poſitum, ad illas hortatur: & illas conſuluit, vt vel libēter, vel voto obſtricti eadē faceremus. Hæc inter alia præcipue ſunt cõſilia Euangelica, illa tria, obedientia ſcilicet caſtitas, & paupertas voluntaria in quibus perfectionis ſumma conſiſtit.

Difficiliora, quæ meliora ſunt, Deus nobis non præcepit, ſed conſuluit.

Hinc quaſi per corollariũ colligo, Deum quotieſcumque hominibus legē dedit, ſiue ſcriptã, ſiue Euangelicam, erga homines amorem & miſericordiam, non vero rigorem oſtendiſſe. Probo manifeſte: nam cũ homines iure creationis, & redēptionis poſsēt

Deus legē hominibus ponens, nõ oſtendit rigorē, ſed amorem.

credere omnia bona opera poſſibilia ſe debere operari ex præcepto in laudem Dei, ne tali dubio anxij laborarent, miſericordia Dei fuit eos tali dubio liberare, ſtatuendo legem de illis, ad quæ illos tãtum obligare vellet: vt inde ſcirent eos non teneri ad multa alia bona quæ manent extra legem. Id præcipue colligo in ſtatuenda lege ſcripta per Moyſen, cum enim antea homines lege carentes ſcripta & clara, ſola rationis naturalis lege tenerentur, dubitare poſſent de iis ad quæ tenerentur. Miſericordia ergo, & clementia fuit in Deo, eiſdem legẽ ſcribere, vt ſcirent ad quæ tenerentur: & ſimul intelligerent ſe non eſſe obligatos ad multa bona extra legem manentia. Et quod illa legis collatio miſericordia & beneficium diuinum fuerit, videtur docere manifeſte D. Baſilius hom. 1. de ieiunio, conſiderans cauſam ob quam Moyſes legem à Deo latam noluerit promulgare, ſed potius tabulas fregerit, quia: *Scilicet videbat populum vinolentum, & idololatram, indignum eſſe tanto D. beneficio, quale erat legem à Deo recipere.* Verba Baſilij ſunt: *Propheta ſanctiſſimo indignum exiſtimante vinolentum populum à Deo legem accipere.* Sic ille. Ergo miſericordia Dei eſt quod legem nobis dederit. Miſericordia ſimul eſt, quod ea lex Euangelica nobis data, leuis ſit, & ſuauis, minora præcipiens, ac faciliora quam poſſet. Ex parte vero noſtra, pietas magna eſt & gratitudo, & obſequium quod nos libere per votum obligemus ad illa facienda quæ ipſe in noſtra libertate reliquit, & quæ ille tanquam perfectiora conſuluit. Et proinde Propheta citato Pſalm. conſulens tantum, ait vouete libere, & voluntariè.

Sed dicis: ſufficiebat nobis abſque voto, illa conſilia Euangelica libere exequi, abſque eo quod rigidam voti obligationem ſuper nos induceremus: ad quid enim prodeſt voti obligationem ſuſcipere, ad quam Deus non obligauit? ſed tamen dicendum, ſobriè ac fructuosè nos in hac materia voto nos conſtringere: duæ namque præcipuè vtilitates ex voto emiſſo in hac materia redundant. Prima eſt quod votum obfirmat noſtram voluntatem mutabilem aliàs in bono, & eam quaſi obligat, & frænat ne poſſit à bono illo reſilire. Sunt vota quaſi cõpedes quibus homo conſtringitur ne poſſit ab incepto bono, & virtutis via reſilire. Eccleſ. 6. de diuina ſapientia qua omnis virtus & gratia ſignificatur ſic dicitur: *Iniice pedes tuos, in compedes illius*

Voti obligatio ad quid proſit?

Vota sũt compedes frigidæ voluntatis. *Eccl. 6.*

illius, & in torques illius collũ tuũ. Et ſtatim infra: *Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis, &c.* Vides quomodo Spiritus ſanctus doceat vt particulari vinculo & compedibus nos cũ virtute ligemus; vt à talibus cõpedibus fortitudinem ac firmitatem accipiamus? Hæc nempe vincula, & compedes ſunt vota, quæ nos ipſi ſuper nos libenter inducimus. D. Auguſtinus lib. de vera Religione, & 1. Retract. c. 13, nomen Religioſi ſentit deriuatum à religando, quando Religioſus ſit homo particulariter ligatus. Verba eius ſunt: *Deo religantes animas noſtras, vnde Religio dicta creditur.* Et clarius epiſtola 45. ad Armentarium dicit: *Non te vouiſſe pœniteat, imo gaude iam tibi non licere, quod cum tuo detrimento licuiſſet.* Et infra: *Fœlix neceſſitas, quæ ad meliora compellit, &c.* Ad huius ſimilitudinẽ videmus in rebus humanis ſæpe requiri iuramẽta, vt ligetur voluntas, ne valeat reſilire. Ita milites, Magiſtratus, ſponſi, & ſimiles iurare coguntur, non vero ſolis verbis polliceri. Quod ergo facit iuramentum apud homines firmare ſcilicet voluntatem, eamq́ue obligare: id faciunt vota erga Deum. Vites & alia arbuſta debilia ligant ſe cum ſtipitibus & arboribus duris, vt ſuam imbecillitatem ſuſtentent: ſic noſtra volũtas debilis ac mutabilis ligatur cum votis vt magis firmetur. Referunt aliqui ſcriptores leonem habere in fine caudæ aculeum carneum durũ, quo ſua crura, & corpus ferit, ac pungit quando difficilem aliquam pugnam vel prædam eſt aggreſſurus, vt acrior, & incitatior inſiliat. Talia etiam poſſumus dicere vota Monaſtica, & quæuis alia; ſunt aculeus ſponte aſſumptus, quo quis tanquam Leo punctus, ac ſtimulatus vias difficiles, ac perfectas ingrediatur, qualia ſunt Euangelica conſilia. Habent tamen hæc votorum vincula, & cõpedes decus, lætitiam, conſolationem, ac lenitatem, vt iure illos aureos compedes vocare poſſint Religioſi, & in illis gloriari. Pſal. 149. dicitur *ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis:* Ferreæ, ac duræ manicæ ſunt obligationes mundanæ, quibus ſe homines mundo, & ad inuicem obligant. Vota autem Euangelica, reuera manicæ ſunt, ligant enim manus, & pedes ad malum operandum: ſed tamen manicæ non ferreæ, ſed aureæ ſunt, quæ proinde magis liberos homines reddunt: ad malum enim impotentem eſſe, non captiuitas, ſed libertas eſt. Vnde & merito de talibus votorum vinculis honorificũ fuerit

Religioſus idem quod religatus, & bis ligatus.

Votum facit idẽ quod iuramentũ in obliganda voluntate.

Leo aculeũ habet in cauda quo ſe acuit ad difficilia.

Vota ſũt cõpedes aurei. Pſal. 149.

Digitized by Google

gloriari, ad illius exemplar qui Epheſ.4. in ferreis vinculis glorians, dicebat: *Ego Paulus vinctus in Domino.* Denique pro primo intento, quod vota firment voluntatem noſtram; conſidero illa tria vocari poſſe tres anchoras quibus nauis in portu religatur vt ſecura conſiſtat. Religioſus namque comparatur naui in portu tranquillo iam exiſtenti. Quæ nauis vt ibi ſecura ſit, tribus fortiſsimis anchoris ſolet religari, ne repentina tempeſtate iactetur. Huiuſmodi ſunt tria vota Religioſum in Religionis portu ſecurum retinentia.

Epheſ. 4.

Tria vota ſunt tres anchoræ.

Secunda vtilitas ex vóto reſultans eſt, quod opus illud factum ex voto magis meritorium eſt, quam illud ſimile quod fit non ex voto. In hoc omnes Theologi vniformiter concordant, idque ratio manifeſta concludit: Nam opus quod procedit à pluribus virtutibus eſt magis acceptum Deo, quam illud quod procedit à paucioribus: opus autem quod procedit à voto, verbi gratia, ieiunium, procedit à virtute abſtinentiæ, & à virtute Religionis ſimul: cum ieiunium abſque voto à ſola abſtinentia procedat, & proinde minus acceptum Deo eſt, quam illud à voto procedens. Adde quod opus à voto procedens procedit adhuc à maiori liberalitate, & à maiori charitate, quæ in voti emiſsione anteceſſerunt. Quando enim quis vouit, libera iter offert ac vouet, & donat Deo quod non debet, ſi votum ſit de re libera: præterea quando vouet, concurrit ſpecialiter charitas erga Deum, cuius ſolius intuitu vota emittuntur. En ergo quot virtutes concurrant ſaltem antecedenter, ad opus ex voto factum; Religio, charitas erga Deum, liberalitas, & illa propria virtus cuius eſt actus. Quibus ſi addas omnia opera bona Religioſi procedere ex quadam oblatione qua ſe Deo in holocauſto, per tria vota, conſecrauit: intelliges vere Religioſos de ſuis operibus poſſe dicere illud Pſalmi 65. *Holocauſta medullata offeram tibi.* Vere enim Religioſi opera ſunt medullata, habent medullam pinguis meriti. Opera autem ſæcularium, & ſi in gratia fiant non ſic pinguia, & meritoria ſunt, ſicut opera Religioſi. Supra dicta vero adeo vera ſunt, vt etiam quando opus Religioſi fit cum triſtitia, & difficultate: & opus ſæcularis fiat ſine voto, & cum lætitia & promptitudine; adhuc opus illud meritorium Religioſi maioris eſt meriti procedens à tot virtutibus, quam opus illud ſæcularis. Illa enim ſola lætitia, & alacritas ſæcularis non æquè ponderat ad cauſandum

Votum facit vt opus ſit magis meritorium.

Votum procedit à maiori charitate, & liberalitate.

Votum procedit à multis virtutibus.

Pſal. 65.

Opus factum ex voto eſt holocauſtum medullatū.

Opus ex voto etiā factum in triſtitia non perdit meritum.

Digitized by Google

dum meritum, atque illæ virtutes in Religioſo ad meritũ concurrentes. Intelligo ſupra dictũ de Religioſo qui triſtis eſt ob difficultatem voti, & ita affectus eſt, vt ſi non votum jam emiſiſſet, de præſenti non emitteret: & nihilominus triſtis libenter, id eſt nõ inuitus implet votum. Imo conſidero quod talis Religioſus triſtis implens votum, ex parte talis triſtitiæ ac difficultatis non diminuit meritum: cum conſtet apud Theologos quod difficultas operis eſt vna ex circumſtantiis ex quibus conſurgit maius meritum cæteris paribus. Licet ergo prędictus Religioſus triſtis, & cum difficultate impleat, non ideo diminuit, ſed forte ob difficultatem etiam adauget meritum. Hæc dixerim conſolationis gratia. Et per hæc explicatæ ſunt duæ magnæ vtilitates voti, videlicet quod firmet, & frænet voluntatem noſtram debilem, & quod cauſa ſit vt opus ab illo procedens magis meritorium euadat.

Triſtitia non deminuit meritum ex parte difficultatis.

Voti obligatio magna eſt.

Et reddite. Vidimus quid ſit conſilij tantum, ipſum ſcilicet vouere. Hoc autem quod ſequitur ad pręceptum pertinet, videlicet. Reddite: ſuppoſito enim quod votum ſit emiſſum, grandis obligatio reſultat implendi promiſſum, & grauiſſima culpa eſt promiſſum Deo factum non implere. Et in proximo ſequenti verbo, & verſu huius Pſalmi, id clarè innuitur, ſi ſimul addas prius quod habetur Eccleſiaſtes 5. *Diſplicet enim Deo infidelis & ſtulta promiſſio.* Quo loco fractio voti vocatur res ſtulta & infidelis. Stulta quidem & merito, eo quod audaciæ, & amentiæ indicium magnum eſt, Deo mentiri, illique promiſſum non implere. Nam qui hoc facit non aduertit ſe id facere & hanc iniuriam inferre, vt hic dicitur: *Domino Deo, terribili & ei qui aufert ſpiritum principum, terribili apud Reges terræ.* Quæ verba ſubiecit Dauid vt homines aduerterent quanta temeritas ſit votum Deo factum frangere. Si enim quando alicui homini quidpiam promittitur, idque non impletur, occaſionem habet ille, cui facta promiſſio fuit, indignationis & vindictæ. Quæ dementia, quæ temeritas iudicabitur promittere, Domino, ac Deo: Deo inquam terribili, qui Reges, ac principes potentiſſimos in ictu oculi perimit, & à ſtatu, & vita deturbat? Neque enim votifrago res eſt cũ idolis, quæ vt dicitur Baruch 6. *Si aliquid illis per votum promittitur, nõ requirunt, non indignantur.* Deus autem, qui & Dominus eſt, de promiſſione non impleta valde indignatur, deque illa ſupplicium ſumit. Mira vigilantia & cura

Eccleſ. 5.

Baruch 6.

Digitized by Google

Votorum impletionẽ Deus valde requirit. & cura in Deo eſt circa requirenda vota ſibi facta vt impleantur. Et in particulari id ſpectare licet in promiſſione, qua D. Petrus Matt. 26. bis promiſit Chriſto Domino, ſe illũ nõ negaturũ, quod cum poſtea non impleret, diuina prouidentia ordinauit, vt ſicut Chriſtus illis prædixerat, gallus ſtatim cantaret, ad redarguendam illius infidelitatẽ, & in promiſſis defectionem. Et notandum eſt, quod Marcus, & Ioãnes ſedulo exprimunt, quod ſtatim gallus cantauerit, Lucas autem cap. 22. ſubdit, *adhuc eo loquente:* id eſt, antequam verba proferre deſineret quibus promiſſum frangebat, gallus cantauit. Quid enim ſibi vult tam ſedula Euangeliſtarum expreſſiõ de galli cantu ad negationem Petri? Nimirum, vt nos admoneat Deus quanta vigilantia expectat, & inquirit, ac requirit vt promiſſiones illi factas impleamus.

Matt. 26.

Luc. 22.

Petri negatio redarguta galli cãtu quid ſignificet.

Hinc iam aduertant Religioſi quanta promptitudine & infallibilitate vota ſua Domino reddant: pro quo ſufficiat exemplũ Iephte, ac filiæ eius Iudicum 11. Et in primis quidem pater Iephte, quamuis reuera à Theologis accuſetur, de indiſcreto voto, magiſque indiſcreta voti impletione. Nihilominus negare non poſſumus illum aliàs maximo zelo, & pietate in Deum fuiſſe ductum (licet indiſcrete) votique obſeruantia permotum, qui dilectæ filiæ non pepercerit. Quãta magis voti obſeruantia requiritur in Religioſo qui malas affectiones, & paſſiones animæ, filias promiſit occidere, & mortificare propter Deum, in quibus occidendis, & mortificandis errare non poteſt. Sed multo magis voti obſeruantiam nos docuit filia ipſa Iephte, quæ voto alieno permota, patris ſcilicet, ad quod illa non tenebatur multis titulis, libenter impleuit: & cum licentiam egrediendi per campos à patre haberet plorandæ virginitatis cauſa, ipſa libenter, ac libera rediit votum alienum impletura, cum vitæ amiſſione. Mire extollit Ambroſius lib. 3. de officiis cap. 12. Hanc Iephte filiam, ob prædictã modo promptitudinem in alieno voto cum tali damno implendo: verba Ambroſij, quod ſuo more elegantiſſima ſint, ſunt ſequentia: *Nec fletus æqualium mouit puellã, nec dolor flexit, nec gemitus retardauit, nec dies præteriit, nec fefellit hora. Rediit ad patrẽ, quaſi ad votum rediret, & voluntate propria cunctantem impulit, fecitq́; arbitratu ſpontaneo, vt quod erat impietatis fortuitum, fieret pietatis ſacrificium.* Hæc ille Vide quantum ſuo exemplo delicata, & fra-

Iudic. 11.

Votum Iephte exponitur.

Filia Iephte exemplũ dedit implendi vota.

B. Maria impleuit votum ad quod nõ tenebatur in Præſentatione templi.

fragilis puella robuſtos viros confundat. Habemus exemplũ pariter in Deipara matre Maria, huius tenaciſſimæ volũtatis circa votum implendũ. Primo enim, votum alienum etiam impleuit, quod ſcilicet parentes emiſerũt de illius conſecratione, & educatione in templo, quod votum reſpondebat noſtro voto Religionis: ipſaque Deipara tertio anno, libens ac prudens impleuit. Imo & eadem cum voto virginitatis eſſet obſtricta: timẽs ne forte illud non impleret ſi eſſet Mater Dei, ſtante dubio, potius eligebat tanto titulo & honore carere, qualis erat matrem Dei fieri, quam votum emiſſum frangere: & hoc ſuppono communiter receptum iuxta Doctorum expoſitionem communem ad illa verba Luc. 1. *Quoniam virum non cognoſco.* Videas etiam ſanctum Bonauenturam libenter votum impleuiſſe pro ſe à Matre ſua emiſſum, de intrando Religionem noſtram Seraphicam, vt in lectionibus eius officij refertur: cuius tamen voti vinculo, cum perſonale votum eſſet, & ab alio pro ſe emiſſum, ille ſecundum Theologos non tenebatur. Quantam inquam confuſionem prædicta exempla filiæ Iephte, Deiparæ Matris & ſancti Bonauenturæ, pariunt robuſtis viris adeo remiſſis in executione votorum, quæ proprio ore emiſerunt, & ob tam leuia lucra, leuesque occaſiones, tam frequenter eadem vota non implent? Videtur mihi hi, ſi qui tales ſunt, ſi non verbis, & intellectu, ſaltem factis errorem approbare Lutheri, qui lib. de votis Monaſticis aſſeruit vota non obligare, niſi quamdiu ea homini vouenti ſeruare placet. Videas & hos, aliàs promptiſſimos, & vigilantiſſimos, in implendis, non dico promiſſionibus humanis & prophanis, ſed etiam in ſomniandis deſideriis eorum quibus placere ſtudent, vt talia illorum deſideria ſine defectu impleant. In quo multi ſimiles ſunt illis duobus militibus, qui 2. Reg. 23. Deſiderante ſolum Dauid, non imperante, vt ſibi afferretur aqua de ciſterna Bethleem; illi vt Regis deſideriis obſequerentur, per tela, per ignes, per mille pericula volarunt, & adduxerunt. Sic videas multos votis diuinis obſtrictos hominum deſideria ſomniare, & odorari vt illa impleant; votorum diuinorũ oblitos, imo & hominum deſideria implentes aliquando cum voti diuini tranſgreſſione. Quo, quid audacius, quid ſtultius, quid magis temerarium poſſet inueniri?

Luc. 1.

Bonauẽtura impleuit votum ad quod nõ tenebatur.

2. Reg. 23.

Vota hominum magis implemus quã Dei.

Denique non ſolum vota reddenda ſunt Deo illa integra ac rigida obligatione quam diximus:

Vota implenda libenter & perfecte.

mus: verum etiam oportet vt illa libenter, deuote, & omni operis poſſibili perfectione obſeruemus. Habemus huius rei præclarum exemplum in noſtro Seraphico Patre Franciſco, qui vt refertur in Chronicis noſtri ordinis 2. part. c. 26. Et citat etiam Antoninus in vita eiuſdem Patris ſanctiſſimi: cum quadam die eidem Chriſtus Dominus appareret; petiuit à P. Franciſco tres oblationes: cumq; ille ſummam inopiam, rerumque carentiam allegaret. Dixit Chriſtus Dominus: *Mitte manum tuam in ſinum tuum, & quæ repereris mihi offer.* Quod cum feciſſet Franciſcus extraxit monetam magnam, & fulgentiſſimam: quod cum ſecundo, & tertio feciſſet extraxit alias duas ſimiles, & ſic omnes tres monetas Deo obtulit: expoſuitque poſtea Seraphicus Pater tres illas monetas eſſe tria vota obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis. Ecce in qua moneta tria vota Deo reddere debemus; in moneta aurea fulgentiſſima, hoc eſt in omni perfectiſſimo, ac fulgentiſſimo opere procedente à charitate Dei quæ auro fulgentiſſimo comparatur. Sunt enim multi, quia tria vota ſoluunt in moneta ferrea, ærea, vel ſimili: id eſt operibus extra gratiam, vel contra voluntatem factis: vel in moneta tonſurata, ac diminuta; id eſt in actionibus votorum deficientes, ita vt diminute illas efficiant: ac denique in moneta aurea non perſoluunt.

Vota sũt ſoluenda in monetis aureis, non plumbeis.

Si quis autem ſcire deſideret quo pacto hæc tria vota Tribus perſonis ſanctiſſimæ Trinitatis in particulari poſsit offerre: ego ſic dicerem: obedientia, poteſt offerri Patri, cui in diuinis attribuitur potentia: & ſecum reputet illud 1. Petri 5. *Humiliamini igitur ſub potenti manu Dei.* Quando enim prælato obedit, Deo ipſi primo obedit, propter quem obedit. Paupertas vero offerri poteſt Filio; qui author voluntariæ paupertatis fuit: & recolat illud 2. ad Corinth. 8. *Scitis gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti quoniam propter vos egenus factus eſt, cum eſſet diues, vt illius inopia vos diuites eſſetis.* Caſtitatem denique offerat Spiritui ſancto, cuius fructus eſt caſtitas. Ad Galath. enim 5. inter fructus Spiritus ſancti caſtitas numeratur, cum dicitur: *Fructus autem ſpiritus eſt charitas, &c.* & ſtatim, *continentia caſtitas.* Quæ ſi ſeruauerit modo ſupra dicto à diuino eodem ſpiritu gratia, & gloria replebitur, Amen.

Vota tria quomodo tribus perſonis ſanctiſſimæ Trinitatis poſſimus offerre diuiſim. 1. Pet. 5.

2. Cor. 8.

Galat. 5.

EX-

Digitized by Google

EXHORTATIO V.

AD OBSERVANDAM OBEDIENTIAM.

Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri. Ad Hebræos 13. Hebr. 13.

Obediētia eſt maior cæteris duobus votis.

EX tribus votis Monaſticis primum quod emittitur, eſt obedientia; primoque loco ponitur tanquam omnium maius, & præcipuum: pro cuius probatione primo occurrit teſtimonium Ioan. 22. Summ. Pontif. in Extrauaganti, quia quorundam, edita circa ſtatum Religionis Seraphicæ prope finem, vbi de tribus his votis ſic loquitur: *Magna quidem paupertas, ſed maior integritas bonum eſt, obedientia maximum.* Et ſtatim cauſam ſubdens ait: *Nam prima rebus, ſecunda carni, tertia vero menti donatur & animo, &c.* Quaſi dicat, paupertas circa res temporales, & externas, remotaſque verſatur: Caſtitas vero circa corpus etiam externum mortificandum: obedientia vero verſatur immediate circa voluntatem & intellectum ſubdendum iugo alterius. Et per hoc explicatur illud Samuelis dictum 1. Reg. 15. *Melior eſt enim obediēntia quam victima.* Ecce 1. Reg. 15. quomodo authoritate Spiritus ſancti, & Summ. Pontificis ex tribus his votis obedientia primum locum meriti, ac dignitatis ſibi vendicat. Ratio etiam Theologa ſuffragatur. Nam vt Theologi docent, qua vnum opus procedit à pluribus virtutibus

Obediētia melior quā victima.

tibus influentibus vel imperantibus eo plus habet meriti: At mirum eſt quot virtutes, vel actus virtutum cōcomitentur, & efficiant actum obedientiæ? Primo enim interuenit charitas Dei, quatenus homo vouens obediētiam, alteri homini ſe ſubdit propter Deum. Secūdo concurrit humilitas: actus enim humilitatis eſt ſe alteri homini ſubiicere æquali, & aliquando in multis inferiori. Tertio concurrit patientia, in tolerandis malis, vel motibus paſſionum reluctātibus. Quarto concurrit fides Catholica: quatenus Deum quem non videmus, in prælato veneramur. Quinto concurrit ſpes, hæc enim nos mouet ad obediendum, intuitu ſcilicet præmij æterni, quod ſperamus. Sexto concurrit magna liberalitas, quid enim liberalius quam ſe ipſum dare, & propriam voluntatem captiuare? Ecce quomodo ad actum obedientiæ formaliter, vel ſaltem virtualiter tot ac tantæ virtutes concurrant, vt de quouis obedientiæ actu, dici queat, quod ſit Monile gemmarum pretioſiſſimarum collo iniectum. Iugum enim eſt reuera obedientia, & merito Monile colli ſubiecti dici poteſt ſed monile in quo tot ac tam pretioſæ virtutū gemmæ innexæ corruſcant. Ad huius adhuc rei probationem facit dictum illud B. Ægidij ſocij P. N. Franciſci, qui teſte Authore conformitatum vitæ P. N. cum vita Chriſti, lib. 1. Fruct. 8. c. 19. loquens de obediētia, ſic dixit: *Maius reputo obedire homini prælato propter amorem Dei, quam obedire ipſi creatori per ſeipſum mandatum aliquod imperanti.* Hæc vir ſanctus Ægidius probationem nullam afferens. Probatio vero talis dicti patentiſſima eſt, quoniam obedientia erga Deum in ſe, non ſecum affert tot actus virtutum, quot affert obedientia erga hominem propter Deum. Ad obediendum enim Deo per ſe mandanti, non requiritur tanta humilitas, tanta patientia, tanta fortitudo, nec tanta difficultas, quanta requiritur ad obediendum homini propter Deum: ac proinde maioris meriti eſt homini propter Deum obedire, quam Deo ipſi per ſe mandanti obſequi. Comprobantur omnia præcedentia dicta authoritate, & expoſitione Abulenſis ſuper 3. c. Matth. dum exponit illa verba dicta à Chriſto Domino, Ioanni Baptiſtæ ſcilicet: *Sine modo, ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam.* Per omnem iuſtitiam intelligit Abulenſis, obedientiam, vt idem ſit obedientia quod omnis iuſtitia, ſeu virtus, verba Abulenſis hæc ſunt: *Chriſtus volebat dicere: non*

Obediētia fit à charitate, humilitate, patientia, fide, ſpe, liberalitate.

Obediētia monile gemmarum in collo

Plus eſt obedire homini propter Deum, quā Deo ipſi in ſe.

Matth. 3.

Obediētia eſt omnis iuſtitia.

recuſes

irenſes ô Ioannes me baptizare, quia ſic,id eſt quod tu me baptizes, decet nos implere omnem iuſtitiã, quia ego teneor baptizari à te ex mandato Dei,& tu teneris me baptizare, quia ad hoc miſſus es. Iſtud ergo faciendo implebimus omnem iuſtitiam, id eſt voluntatem totam Dei cui iuſtũ eſt nos obedire. Hæc Abul. Nõ poteſt ergo quid maius de obedientia dici quam quod ſit omnis iuſtitia. Neque etiam (vt obiter anſam arripiamus) puto maius obedientiæ exemplum poſſe ob oculos poni, quam ſupra dictum. Quis enim miſer homo dedignetur alteri homini ſubijci,& obdire cum videat ipſum Chriſtum verum Deum, ſapientiæ Maieſtatiſque infinitæ coram puro homine Baptiſta huminiliari in Iordane, genuflexum,& quaſi eidem obedientem propter Deum? Claudatur hoc dicto Baſilij qui hom. 9. quod Deus non eſt Author malorum, curioſè & ſancte quærit, quæ cauſa fuerit ob quam Deus in paradiſo collocauerit arborẽ ſcientiæ boni & mali,ſi veſcendi ex illa licentia negabatur: erat enim tunc manifeſtum offendiculum ante oculos ponere? Et reſpondet ſanctiſſimus Doctor: Non otioſe prædictum lignum à Deo ibidem plantatum.Seruiebat enim pro materia exercendæ obedientię:noluit enim Deus primos illos parentes in ſtatu adeo ſancto fraudare tanto bono obedientiæ. Et ego addo, quod maius eſt, videlicet, eodem modo ſe Patrem Æternum cum vnico filio Chriſto Domino ſe geſſiſſe: quem noluit fructu carere tãtæ virtutis obedientiæ. Probabilior enim opinio Doctorum cum Thom. 3 p.q.47. art.2. aſſerit Chriſto Domino impoſitum fuiſſe à Patre præceptũ obedientiæ de morte ſubeunda pro nobis; iuxta illud ad Philipp. 2. *Factus obediens vſque ad mortem.* Cum igitur tantum meritum,& excellentiam obedientia contineat; non immerito Paulus ad Hebr. loco in principio citato eam ſubditis commendat erga prælatos,vt ſaltem ob ſolam virtutis præſtantiam, illam eiſdem exhibeant,& amplectãtur. Porro,vt Prælatis obediamus multi alij fines, ſeu cauſæ conſiderari poterunt, quæ nos ad obediendum inducant.

Obediẽtiæ miræ exemplũ eſt Chriſtus Dominus baptizatus à Ioanne.

Arbor ſcientiæ boni & mali in paradiſo materia obedientiæ.

Obediẽtiæ præceptum habuit Chriſtus Dominus à Patre. *Philip. 2.*

Prima cauſa eſt, quoniam ſic petit natura vniuerſi, & naturæ humanæ conditio, vt ſcilicet nõ à ſe,ſed ab alio gubernetur: aliàs confuſio magna, & turbatio ſequeretur. Id ponderauit Chryſoſtomus homil. 34. ſuper hanc epiſtolam ad Hebr. ad citata verba thematis, dicẽs: *Quod quẽadmodum chorus ſine coriphao, & exercitus ſine duce, & nauis ſine nauta,*

Natura noſtra inclinatur ad obediendum.

Digitized by Google

nauta, diu durare non poterunt & magna confuſione turbabuntur: ſic corpus Eccleſiæ vniuerſalis, ſeu particularis, ſi prælatum non habeat cui obediat, turbationem & confuſionem patietur. Quando Medicus ægrotat etiam ſi ſit peritiſſimus, alium Medicum vocat vt de ſe curet. D. Ieron. epiſt. 4. quæ eſt ad Ruſticum, ad hoc intentum dicit: *Etiam multa animalia & ferarum greges ductores ſequuntur ſuos. In apibus principes ſunt. Grues vnam ſequuntur ordine litterato: & omnis ordo Eccleſiaſticus ſuis Rectoribus, &c.* Et poſtquam de hoc aliqua alia dixit, ſubdit: *Ad illud tendit oratio vt doceam te non tuo arbitrio admittendum, ſed viuere debere in Monaſterio ſub vnius diſciplina patris, vt ab alio diſcas, &c.* Ecce quomodo ex ipſo naturæ inſtinctu diſcitur, quod lumine naturali vnumquodque commodius ab alio regitur, & ſecurius alterius ductu gubernatur, quando in animalibus hoc videmus obſeruari. Eſt namque vnuſquiſq; valde ſibi ipſi ſuſpectus, vt videlicet debeat, ac poſſit, quando opus ſit in illicitis ſe frænare. Si enim conſanguinei & amici nobis in hoc ſuſpecti ſunt, vt contra illos quidquam durum imperemus: quanto magis vnuſquiſque circa ſeipſum ſuſpectus iudicandus eſt? Hac ergo de cauſa

Obedientiam etiam ſeruant animalia.

neceſſarium eſt, vt ſicut ait Paulus ad Rom. 13. omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: vt ſcilicet vnuſquiſque poſſit, ac debeat à ſublimiori poteſtate dirigi, doceri, frænari, ac inſtrui: cum nemo ſibi ipſi quoad omnia ſufficiens ſit. Hoc ipſum docuit Ioann. XXII. illa citata extrauag. dicens: *Ideo neceſſariam eſſe prælati aſſiſtentiam & regimẽ, ne ſi quiſque regatur vt appetit, confeſtim corruat, vt non quærit: neque taliter conniuentibus, non ordo ſed horror inhabitet, adſit (quod abſit) diſcordia, religans religio relegetur: ſententia namque variantur vt capita, & creſcit in ſtolidis opinionibus phãtaſia.* Hæc Summus Pontifex: ſuntque digniſſima verba Cathedra Apoſtolica. In quibus conſidera neceſſitatem obediendi, & vt vnuſquiſque non ſe ſuo ducat arbitrio. Hoc enim ſi faciat, ait Papa, corruet contra ſuam opinionem, & intentionem, qui ſibi ſufficientem ſe eſſe credebat. Et præterea, ſi vnuſquiſque non prælati arbitrio ſed ſuo regatur, in tali communitate non dabitur ordo, ſed horror, eritque proinde ſimilis inferno de quo dicitur Iob 10. vbi vmbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Eueniet præterea, vt ipſa religio quæ ob votum obedientiæ religantis præci-

Rom. 13.

Obediẽtia ſi deſit in cõmunitate ex actu turbantur.

Iob 10.

Digitized by Google

præcipue religio dicitur, omnino relegetur, neque ibi religio, ſed diſcordia inueniatur. Ac tãdem fiat vt neglecto prælati regimine, erunt quot capita tot ſententiæ, ac proinde ſtolidis, & phantaſticis opinionibus & erroribus vnuſquiſque à verò tramite abducetur. Mirum de hoc nobis Pater Seraphicus Franciſcus exemplum reliquit qui in ſuo teſtamento, de ſe hæc verba conſcripſit. *Firmiter volo obedire generali Miniſtro huius fraternitatis, & illi Guardiano quem ſibi placuerit mihi dare, & ita volo eſſe captus in manibus ſuis, vt non poſſim ire vel facere contra voluntatem ſuam, quia Dominus meus eſt.* Hæc ibi. Vide tanti patris, ordinis fundatoris, viriq́ue Dei tot cæleſtibus auxilijs & ſplendoribus pleni tam promptam obedientiam erga prælatos, tantamq́ue animi ſubiectionem, & pendentiam, qua totus ab ipſis pendere volebat.

Obedientia patris noſtri Franciſci.

Secunda cauſa ob quam prælatis ſubditos nos eſſe oporteat, eſt vrbanitatis gratia, & ob debitum naturale. Hanc expoſuit Chryſoſt. hom. ſuper epiſt. 2. ad Tim. dicens: *Quod ſi filij carnales parentibus carnalibus adeo ſunt obſequentes, filios ſpirituales, quales ſunt ſubditi, oportet in hoc excedere, maioremq́; honorem, & obedientiam patribus ſpiritualibus, qui ſunt prelati, exhibeant.* Et ſubdit Chryſoſt. loquens de prælato in hunc modum: *Dic, oro, ipſe tanto periculo tui gratia ſubditus eſt, tu illi obtemperare detrectes in his quæ tibi vtilia ſunt?* Quale autem periculum hic intelligat Chryſoſtom. cui prælatus ſubditus eſt pro ſubdito; clarú eſt, eſſe illud quod ait Paulus, quod prælati vigilant rationem reddituri pro ſubditis. Grande namque, & apertum periculum hoc eſt rationem Deo reddere pro ſubditis omnibus: Adeò vt idẽ Chryſoſtom. citata hom. 34. ſup. ep. ad Hebr. dicat de hoc prælatorum periculo hæc verba: *Omnium quos regis mulierum, puerorum, atque virorum tu rationem redditurus es, tanto igni tuum ſubijcis caput: miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum, &c.* Ecce periculum cui ſubditus eſt prælatus, ait hîc Paulus, & ibi Chryſoſt. Vrbanitas ergo, & debitum naturale poſtulat, vt ſubditus etiam ſubdatur prælato pro ſe adeo laboranti, & periclitanti. Mirum eſt quomodo ſingula membra humani corporis capiti ſubdantur, ab illoq́ue ſe pendere intelligãt, cum vnumquodque periclitanti capiti cum proprio ſuo periculo ſuccurrat. Imo & in animalibus, de prudentia ſerpentis hoc dicitur, quod ſcilicet quando aliquẽ ſibi mortẽ minitantem videt to-

Obediendum eſt etiam vrbanitatis gratia.

Prælatorum grãde periculum.

Obediũt omnia membra corporis ſoli capiti.

tum corpus ad caput circumuoluit, & inſciſſioni exponit, ne caput ſuum periculum patiatur. Simus ergo prudentes ſicut ſerpentes in hoc, quod dependentiā à prælato agnoſcamus, illique debitam reuerentiam exhibeamus. Si denique terreno Regi reuerentiæ gratia, genuflectitur: quanto decentius Prælato id dandum foret qui loco Dei in Eccleſia ſedet, & maiorem quam Rex poteſtatem habet. De ſimplicibus ſacerdotibus id Chryſoſt. affirmat. hom. 60. ad pop. conſulens illos vt à ſacra cōmunione indignos arceant, etiam ſi ſit princeps diademate coronatus, dicens: *Prohibe, maiorem illo poteſtatem habes.* Quanto ergo ſubmiſſius oportet vt ſubditus prælatū veneretur & ſuſpiciat?

Obediēdum propter propriam vtilitatem obedientis.

Tertia & principalis cauſa ob quā prælatis ſubdi, & ſubiacere debemus, eſt noſtra propria vtilitas, ſecuritas ſcilicet, & quies conſcientiæ. Id nempe colligo, ex verbis hîc poſitis: *Illi enim reddituri ſunt rationem pro vobis.* Quaſi dicat, acquieſcite prælato, cum eius ductu, quieti eſtote ac ſecuri, ipſi enim vigilant pro veſtra quiete ac ſecuritate. Hæc nempe eſt vna ex præcipuis obedientiæ vtilitatibus, ſecuritas ſc. & quies obediētis. Ioan. Climac. gradu 4. de obedientia, definiēs obedientiam, inter alia, quæ omitto, ait: *Quod obedientia ſit vita ſine ſolicitudine, nauigatio ſine damno, & quaſi ſi quis dormiendo iter faciat.* Appoſitiſſimæ profecto conditiones ad probandum quod diximus: eſt namque obedire, viuere ſine ſolicitudine prælatus mandans eſt is qui premitur ſolicitudine: ſubditus vero obediens, tranquillo animo, quieto, ac ſecuro manet obediēdo. Eſt præterea obedire, nauigare ſine damnato, ac dormiendo. Numquam enim ſubditus obediendo peccat, niſi forte cum videret ſibi præceptam rem, eſſe peccatum. In dubio enim, vt ſtatim dicemus, non peccat obediendo. Et tunc vere hîc locum habebit illud Cant. 5. ſponſæ dictum. *Ego dormio & cor meum vigilat.* Quem locum teſte Soto Maiore ibidem, Rabini doctiſſimi ita exponunt, vt ſit ſenſus: Ego ſponſa dormio, & cor meū, id eſt ſponſus meus nocte ac die circa meum remedium inuigilat: & hanc expoſitionem ibi nō condemnat. Qua poſita vere dicetur ſponſam Eccleſiam, ac ſubditos obediendo vere dormire, ac quieſcere: totam vero curam & vigiliam in prælatum cadere: ipſe enim vt hîc dicitur, vigilat rationem redditurus. Maxime vero hæc ſecuritas, & quies ſubditum quietum reddent, quando id, quod illi præcipitur, dubi-

Obediētia quid ſit ex Climaco.

Cant. 5.

Digitized by Google

Obediendum in dubijs, depoſito dubio practico.

dubitatur an ſit licitum & peccatum: tunc enim non ſolum poteſt obedire, ſed potius ad obediendum tenetur, depoſito dubio practico; & debet credere licitum eſſe quod præcipitur. Docuit hoc expreſſe Ioan. XXII. prædicta extrauag. *quia quorundam*, dicens: *Habent minores maioribus obſequi, illiſq́; intendere nõ in certis ſolum, verum etiam in dubijs.* Et habetur clare 23. qu. prima, cap. *quid culpatur.* Vbi dicitur: *poſſe ac debere militem pugnare in bello, præcipiente ſibi ſuo principe quando dubium eſt, an prædictum bellum ſit iuſtum.* Si enim non appareat eſſe iniuſtũ: ſed dubium ſit pro vtraque parte de ipſius iuſtitia, tenetur ſubditus dubio depoſito militare. Idemque de ſubdito ſuo modo dicendum, quando res præcepta, non eſt clare iniuſta, ſed dubitatur pro vtraque parte de ipſius iuſtitia tunc enim depoſito dubio tenetur obedire, ac credere ſe in tali opere non peccare obediendo ſuo prælato. Hinc iam videas quanta ſit obedientiæ efficacia, ac priuilegium nam de peccato elicit virtutem: hoc eſt, de illo opere quod in ſe peccatum aliquando eſt, ipſa obediẽs bona fide, efficitque actum meritorium; quod neſcio ſi tam clare alteri cõueniat virtuti. Quod ſic explico. Contingat vt id quod prælatus iubet, ſit à parte rei peccatum mortale, de quo tamen ſubditus dubitat: quia tamen conſulente malo Theologo vel prælato, cognouit licitũ eſſe quod iubetur: illud depoſito dubio, fuit executus: in tali caſu id quod in ſe peccatum mortale eſt, redditur actus meritorius ex efficacia obedientiæ. Quod probo, maxime ſi ſit vera opinio Diui Thomæ 1. 2. quæſt. 18. art. 9. dicentis, nullum actum in indiuiduo eſſe indifferentem; id eſt quamlibet actionem humanam ſingularem aut eſſe bonam moraliter, aut eſſe malam: nullamque poſſe dari indifferentem quæ neque ſit bona, nec mala (licet Scotus oppoſitum probabilius ſentiat.) Hac erga Diui Thomæ opinione recepta, ſubditus de quo diximus, dum obedit bona fide in re dubia, quæ in ſe eſt peccatum, non peccat vt omnes fatentur; ergo ſi eſt in gratia, per tale opus meretur: oportet enim vt actio quæ non eſt mala, ſit bona: ac proinde vides obedientiam de opere quod in ſe peccatum eſt, virtutem, ac meritorium actum efficere.

Obediẽtia aliquãdo de opere alias peccaminoſo elicit virtutem.

Sed quoniam his omnibus non obſtantibus, euenire poteſt vt aliquis vel nolit obedire, vel imperfecte obediat, dicens prælatum vel eſſe malum vel eſſe ſibi inferiorem litteris nobilita-

Obediẽdũ malo prælato.

ſt, vel quid ſimile. Circa primũ, quando ſcilicet prælatus malus, eſt, neque contra fidem vel bonos mores aliquid præcipit, tolerandum eſſe, illique obediendum aſſerit D. Chryſoſtomus homil. 34. ad Hebr. citata; idque probat ex illo Matthæi 23. *Super cathedram Moyſis ſederunt Scribæ & Phariſæi.* Qui enim peiores prælati eſſe poterant Phariſæis? Hos tamen Chriſtus Dominus & iubet audiri, & illorum iuſſa implere. De ſecundo, quando ſcilicet prælatus inferior apparet litteris nobilitate, &c. Eleganter D. Bernardus vt ſolet, docuit etiam tunc illi omni humilitate parendum: pro quo ſermone 20. ſuper Cantica paulo ante finem ſic inquit: *Non legiſtis in Euangelio quam formam obediendi puer Ieſus pueris ſanctis (loquebatur cum ſuis Monachis) tradiderit?* & paucis interpoſitis dicens illum ſecutum parentes in Nazareth, ait: *Sequi illos in Nazareth non deſpexit, Magiſter diſcipulos, Deus homines, verbum & ſapientia, fabrum, & feminam: & erat, inquam, ſubditus illis.* Sic Bernardus. O rarum, & mirum exemplum, ô multorum confuſionem, qui, qualem in ſe ſentiunt vel iudicant exceſſum prælato dedignantur obedire, cum videant Chriſtum Ieſum Verbum Patris, ſapientiam, & Magiſtrum, nobilitatiſque immenſæ, non dedignari fieri ſubditum hominis fabri?

Matt. 23.

Obedientiæ miræ exemplũ in puero Ieſu.

EXHOR-

EXHORTATIO VI.

DE MODO QVO OBEDIENTIA DEBET IMPLERI.

Domine quid me vis facere? Actor. 9. *Actor 9.*

SIQVIDEM obedientia nobilior eſt duobus alijs votis, & quæ magis vſu venit, ne etiam præcedens exhortatio plus iuſto excreſceret, viſum fuit particulari titulo exponere quomodo prælatis obediendum ſit. Et ad finem dicemus quantum peccatum ſit inobedientia.

Igitur formam perfectiſſimi obedientis puto commodiſſime tradi citatis verbis Actor. 9. quæ dixit D. Paulus in primo ſuæ conuerſionis principio: *Domine quid me vis facere?* ex quibus verbis ſequentes elicio conditiones ad perfectam obedientiam. Prima eſt, vt obediētia ſit generalis, id eſt in omnibus obediatur ſiue dura ſint, ſiue leuia, ſiue parua, ſiue magna. Id ſignificat citatum verbum, *Quid*, id eſt quodcumque iuſſeris faciam ſine exceptione, nihil limito, ſiue durum, ſiue facile. Obedire enim in leuibus, non difficilibus, in ijs quæ placent, non in ijs quæ diſplicent imbellis imperfecta obedientia & voluntaria eſt. Hoc eſt directe imitari Saulem inobedientem, cui cum Deus 1. Reg. 15. mandaſſet vt vaderet ad deſtruendos Amalecitas, & non parceret vlli rei viuenti, videlicet nec viris, nec mulieribus, nec paruulis, neque oui, neque boui, neque aſino, neque camelo; ille victoriam conſecutus, pepercit optimis gregibus ouium, & veſtibus, & arietibus, &c.

Obediētiæ prima conditio, vt ſit generalis in omnibus.

Obedire in vno non in alio.

1. Reg. 15.

Digitized by Google

&c. Quidquid vero vile fuit & reprobum hoc demolitum fuit. Ecce quomodo vir inobediens obediuit in paruis, & facilibus: non vero in magnis ac difficilibus. Id ipſum præ omnibus docuit eleganter D. Bern. ſerm. 1. de conuerſione D. Pauli, ſuos Monachos alloquens, eiſque in exemplum obedientiæ proponens hæc eadem verba Pauli, *Quid me vis facere.* Et poſtquam illis dixit, paucos hodie obediẽtes ita reperiri qui totaliter ſubditi prælatis in omnibus eiſdem dicant: *Quid me vis facere*: ait e contrario, multos reperire adeo ad ſuum tantum libitũ obedientes, vt neceſſariũ ſit, ipſos Prælatos illos interrogare eo pacto quo Chriſtus Dominus illũ cæcũ
Matt. 18. Matth. 18. interrogauit, *Quid vis vt faciam tibi?* id eſt, in quibus vis obedire, & in quibus vis vt tibi præcipiam? verba Bernardi ſunt. *O verbum breue, ſed plenum, ſed viuum, &c. Quam pauci inueniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui ſuam ita abiecerint voluntatem, vt ne ipſum quidem cor proprium habeant, vt non quod ipſi, ſed quod* Dominus *velit requirant dicentes, quid me vis facere? Heu plures habemus Euangelici illius cæci, quam noui Apoſtoli*(id eſt Pauli) *imitatores quid vis ait Dominus ad cæcum vt faciam tibi?* Hæc Bernardus. Denique poſtquam arguit fratres qui in aliquibus volunt obedire, & in alijs reſiſtunt; concludit de his dicens: *Non eſt obedientia eorum plena: diſcernunt, & dijudicant eligentes in quibus obediant imperanti, imo in quibus præceptorem ſuum ipſorum obedire neceſſe ſit voluntati.* Hæc Bernardus. Matt. Matt. 23.
23. monens Chriſtus vt obediretur etiam prælatis Phariſæis in Moyſis cathedra ſedentibus dixit: *Omnia ergo quæcunque dixerint facite.* Nota bis poſitum verbum vniuerſale, ſcilicet, *omnia, & quæcunque:* non aliqua tantum, ſed omnia iniuncta facienda ſunt à perfecto obediente. D. Gregor. ſuper lib. Reg. ad cap. 10. loquens de perfecta obedientia dicit: *Quod tunc certe agimus quando maiorum mandata nec dura, nec leuia præterimus: nullam quippe dierum ab hac luce vacantem Dominus eſſe volebat, quando dicebat: Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis &c.* Sic Gregor. Denique D. Bern. citatus apud flores Doctorum verb. *Obedientia* littera l. ſic ait: *Quiſquis aperte vel occulte ſatagit, vt quod habet in voluntate hoc ei ſpiritualis pater iniungat, ipſe ſeducit, & quaſi de obedientia blanditur, neque ipſe in ea re prælato ſed magis ei prælatus obedit.* Liceat nunc temporis noſtri languentem obedientiam deplorare:

Digitized by Google

re: ſi enim iam D. Bernardus in illo aureo tempore de hoc querebatur, quid dicam de noſtra ferrea ætate, & vere ferrea quæ ferreos obedientes habet: paratos ad obediendum tantum, in leuibus, in facilibus, in paruis, in beneplacitis, neque prælatis generaliter dicant: *Quid me vis facere?* Sed expectent vt illis ipſis prælati obedientes dicant: *Quid tibi vis faciam?*

Obedientia horum temporũ quæ?

2. Conditio perfectæ obediẽtiæ à multis Doctoribus ponitur quod ſcilicet ſit cæca, id eſt non diſcutiens prælati mandatũ niſi quando manifeſte viderit eſſe iniuſtum. Hanc etiam in hoc Pauli facto, & dicto conſidero. Primo enim quando Paulus dixit citata verba, in terram lapſus cæcuſerat corporaliter, poſtea enim ſurrexit, & apertis oculis nihil videbat: & præterea in præfatis verbis: *Quid me vis facere*, cæcam obedientiam oſtendit quatenus in communi nihil dijudicans dixit: *Quid me vis facere?* Itaque cæcam obedientiam prætulit. Erant olim populi dicti Andabatæ, qui ad bellum prodeuntes in ipſo belli conflictu oculos clauſos, & faſcijs obductos habebant, ne forte videntes pericula, timerent, ac animo deficerẽt: vnde prouerbium habuit initium, (pugnare Andabatarum more) id eſt clauſis oculis. Tales oportet vt ſint veri obedientes vt ſcilicet oculis clauſis obediant ſicut Andabatæ nec dijudicent an liceat vel non (excepto quando clare appareat vllum peccatum) neque diſcernant an ſibi vtile ſit vel inutile? Exemplum rariſſimum dedit in hoc obedientiſſimus ille Patriarcha Abrahã, cui cũ Deus iuberet Gen. 22. vt filium ſuum vnigenitũ Iſaac ſibi in holocauſto mactaret: mirum eſt quam clauſis oculis obedierit: nil diſcernens, nil dijudicãs nil interrogans; cum tot poſſet pro ſe excuſationes allegare. Poſſet enim dicere, & quomodo Deus iubes vt pater filium dilectum, & vnicum propria manu occidat? Quomodo non aduertis te mihi in hoc vnico filio nuper promiſiſſe ſemen longæuum, &c.? Nihil horum reſpondet nihil allegat, ſed clauſis oculis ſtatim conſurgit, & properat. Quid dicemus de noſtræ ætatis obedientibus? Quot oculos aperiunt antequam obediunt? Quot formãt obiectiones dicentes ſuo honori, ſaluti, guſtui, & perſonæ non conuenire talia iuſſa exequi, & ſimilia. Supra dictum locum, exemplumque Abraham propoſuit Auguſtin. ſer. 40. fratribus in eremo: dicens de Abraham, *Non murmurauit, non haſitauit, nec faciem conturbauit, &c.* & ſtatim:

Obedientia debet eſſe cæca, non diſcutiens non diſcurrens, &c.

Anadabatæ populi pugnabãt clauſis oculis.

Gen. 22. Obedientia Abraham.

Obedientia vera non murmurat.

Attendite vos filij obedientiæ quid vouiſtis. Hæc ille: ne ergo monachus iuſſus obmurmuret, ne hæſitet, neque conturbetur: ſed in memoriam reducat, dictũ illud Gregor. Papæ ſuper 1. cap. Reg. ſcilicet: *Quiſquis alieno imperio ſubiectus eſt hoc ſolum conſideret, quia quod ſibi ſecundũ Deum iniungitur valde magnum & excelſum in lucro eſt menti, quod vitam præparet in mercede retributionis.* Sic ille. Ad hoc, inquam, tantum attendere debet ſubditus, quidquid mandatur, propter Deum mandari, & per illius executionem vitam ſibi parare æternam. Si enim ad aliud attendat iam non eſt perfectus obediens vt enim ait idem Gregor. li. 2. in 1. li. Reg. c. 4. *Neſcit indicare, quiſquis perfecte didicerit obedire, quia hoc tantum bonum putat ſi præceptis obediat.* Et re vera præter inobedientiæ affectum, ſignum etiam ſuperbiæ eſt velle ſubditum à prælato quærere, cur hoc iubes? Quid enim diceres ſi videres pedem, vel brachium à capite quærere, cur hoc facis, vel cur hoc præcipis? Non hoc officium brachij eſt, neque pedis, ſed exequi capitis decreta & mandata. Subditi ſunt brachia, & pedes prælati, ad illius iuſſa exequenda: fædum ergo, & indecorum eſt, eos prælatorum iuſſa diſcernere, & exceptiones, ac quæſtiones illis opponere. In collationibus patrum collat. 18. cap. 3. poſtquam Piamon Abbas dixerat obediendum eſſe abſq; diſcuſſione mandati: ſic, inquit: *Ceterum numquam rationem veritatis intrabit quiſquis à diſcuſſione cœperit erudiri quia videns eum inimicus ſuo potius, quam patrum iudicio confidentem facile in id vſque propellit, vt etiam illa quæ maxime vtilia, & ſaluberrima ſunt, ſuperflua ei videantur & noxia, &c.* Quæ eleganter docet pro eadem ſententia.

Obediens ſolum reſpiciat id quod mãdatur eſſe iuſtũ Dei & lucrum vitæ æternæ.

Inobediẽtia etiam ſonat ſuperbiam

Obediens diſcutiens mandatũ facile à diabolo tentatur.

Tertia conditio obedientiæ eſt vt ſit celeris, ac velox, & ſine procraſtinatione. Hoc ipſum reperitur in citatis verbis Pauli: *Quid me vis facere?* Valde namq; notatu dignũ eſt, quod vbi primum Chriſtus Dominus dixit: *Ego ſum Ieſus quem tu perſequeris:* Statim in eodem inſtanti ſe offert Paulus dicens: *Quid me vis facere:* & adhuc notandum, quod ſtatim ſurrexit à terra, & ſine cunctatione, licet cæcus redditus, & forte debilis præ ſtupore tranſacto, & manibus comitum ductus, & ſuſtentatus, ſtatim vrbem ingreſſus eſt iuſſa Chriſti Domini executurus. Ille Puer Samuel 1. Reg. 3. vocatus à Domino, non quomodocunq; reſpondit & obediuit: ſed dicitur ibidẽ. *Qui reſpondens ait: Ecce ego. Et cucurrit ad Heli, & dixit: ecce ego:*

Obediẽtia ſit velox, & celeris.

1. Reg. 3.

Digitized by Google

ego: Vide binam ſui oblationem ecce ego: & præterea non deambulationem, ſed curſum: cucurrit enim vt obediret. Angelus Græce, & Latine dicitur nuncius ſeu miſſus, & non vocantur Angeli niſi quando mittuntur, teſte D. Greg. ho. 34. in Euang. Hi ergo Angeli miſſi à Deo, pinguntur in Eccleſia alati, & diſcalciati; nẽpe vt indicetur, quanta velocitate, & agilitate, diuina mandata compleant quãdo mittuntur à Deo. Tales profecto decet eſſe ſubditos, alatos, & diſcalciatos, vt prompto animo ac celeri voluntate mandatis obtemperent prælatorum. Dionyſius Carthuſianus ad illa verba Act. 8. de Philippo Diacono dicta: *Et ſurgens abiit*, dicit illo exemplo celeris obediẽtiæ religioſos edoceri: addens, olim ſanctos ſubditos patribus ſuis in his quæ vel irrationabilia, vel inutilia videbantur celeriter obtemperaſſe. Sed enim præclarũ, ad pulchrum rei præſentis exemplum habemus apud Caſſianum lib. 4. Inſt. cap. 12. vbi de prompta, ac celeri monachorum illorũ obedientia differens ſic ſcribit: *Cum ſonitum pulſantis oſtium, ac diuerſorum cellulas percutientis audierint, ad orationem eos ſcilicet, aut ad opus aliquod inuitantis, certatim è cubilibus ſuis vnuſquiſque prorumpit, ita vt is qui opus ſcriptoris exercet, quam repertus fuerit inchoaſſe litteram finire non audeat ſed in eodem puncto quo ad aures eius ſonitus pulſantis aduenerit ſumma velocitate proſiliens ne tantum quidem moræ interponat quantum cœpti apicis conſumet effigiem, ſed imperfectas lineas derelinquens non tam operis compendia lucrave ſectetur, quam obedientiæ virtutem exequi toto ſtudio atque æmulatione feſtinet. Quam non ſolũ operi manuum, ſeu lectioni, & ſilentio vel quieti cellæ: verumetiam cunctis virtutibus ita præferunt, vt huic iudicent omnia poſtponenda, & vniuerſa diſpendia ſubire contenti ſint, dummodo hoc bonum in nullo violaſſe videantur.* Hæc omnia ibi, quæ trãſcribere nec piguit, nec legere pigeat, eo quod adeo pulchra, & aurea pro præſenti intento ſunt. Ex illorum monachorum factis licebit inſpicere, quod perfecta obedientia eſt ſua opera imperfecta relinquere, vt obedientiæ deferatur. Debuit illa citata verba Caſſiani legere, & in mente retinere beatus noſter Antonius Patauinus Franciſcanæ familiæ ſecundum candelabrum de quo in vita ipſius 1. parte Chron. legitur quod cum vna die in cella in ſcribendo eſſet occupatus: & ſonitum campanæ ad verrendam domum vocantis audiret, litteram quandam quam mediam inchoauerat ſemiſcripſam ſtatim reli-

Angeli ſunt idem quod miſſi ſeu obedientes.

Obedientia cum alis implẽda ſeu volatu. *Actor. 8.*

Obediebant veteres monachi & in irrationabilibus & nociuis.

Obedientia celerrima monachorũ antiquorum.

Obedientia celerrima N. Antonij Paduani.

Digitized by Google

reliquit, & ad verrendum ſtatim ſurrexit. Cumq; poſt obedientiæ opus exactũ in cellã rediret, illam litteram quam ſemiſcriptam reliquerat, inuenit perfectam, & abſolutam, & ex auro diuinitus cõfectam. O mirũ celeris obedientiæ exemplũ! O miram promptæ obedientiæ diuinam retributionem! Prouerbiũ inoleuit, quod, *qui cito dat, bis dat.* Sic etiam qui cito obedit, bis obedit. Seneca lib. 2. de beneficiis c. 5. dicit: *Quod ſignum bonæ voluntatis ad faciendum eſt cito rem facere:* At vero ſignum quod deeſt voluntas ad faciendum, eſt, opus dilitare. Verba illius ſunt. *Proprium eſt libenter facientis cito facere, tardè velle, nollentis eſt.* Hæc ille. Neq; etiam huic rei defuit prudentia Salomonis qui Prouerb. 10. de moroſo obediente ſic ſcribit. *Sicut acetũ dentibus, & fumus oculis, ſic piger ijs qui miſerunt illum.* Conſidera quem ſtuporem cauſet in dentibus, acetum: qualem moleſtiam, oculis fumus afferat, hoc ipſum cauſat moroſus obediens iis prælatis qui illi aliquid præcipiunt.

Obediens ſtatim, bis obedit.

Prou. 10.

Obediens tardus eſt ſicut acetũ & fumus.

Quarta tandem obedientiæ conditio eſt humilitas. Hoc ipſum hîc videas in Paulo, humi proſtrato, & cæco reddito, ſtupente ac tremente, tunc enim dixit: *Quid me vis facere?* Et hæc cõditio probatione non indiget: adeo enim ſocia eſt obedientia humilitatis, vt videatur contradictionem inuoluere vnam ſine alia reperiri, cum ipſum obedire ſit alteri humiliari. Vnicum tantum ſufficiat exemplum Beatiſſimæ Deiparæ Luc. 1. quæ eodem actu quo obediuit petitioni Angelicæ, eodem actu profundiſſimæ humilitatis opus exercuit dicens: *Ecce ancilla Domini:* obediendo itaque ſe humiliauit: non enim vnum ſine altero perfecte poteſt inueniri. Quod dixerim vt aduertas multos ſæpe inflatos & exterius obedientes: tales ſunt qui opus humile ad quod non tenentur, nec iubentur, faciunt quidem, vel vanitate ducti, vel vt alicui dent moleſtiam. Tales qui denegato ſibi loco quem putant debitum, ſedent in nouiſſimo omnium non humilitatis vel obedientiæ gratia, ſed vano faſtu ducti. Hæc non eſt obedientia, quia non eſt humilitas. Circumfertur de Platone, quod cum quadam die ſederet in cathedra magiſtrando, & pro dignitate loci & officij pateretur cathedram & circumſtãtem locum particulari ornatu veſtiri, ab intrante Socrate de ſuperfluo illo ornatu fuit reprehenſus. Cui Plato reſpondiſſe dicitur faſtum faſto reprobas. Quaſi diceret, maiorem faſtum habes, ô Socrates, me publice de hoc reprehendendo & hunc ornatum publice reſpuendo:

Obedientia debet eſſe humilis.

Luc. 1.

Digitized by Google

puendo: quam ego habeam illum permittendo. Ita ſane, in multis videas quod actus obedientiæ externus faſtus magis dicendus ſit, quam contemptus honoris, quem contemptum obedientia ſonat, & includit. D. Auguſt. pro eodem habet ſuperbiam, & inobedientiam, humilitatem, & obedientiam. 14. de Ciuitate Dei cap. 13. ſic dicens: *Bonum eſt ſurſum habere cor, non tamen ad ſe ipſum, quod eſt ſuperbia, ſed ad Dominũ quod eſt obedientia, quæ niſi humilium eſſe non poteſt*, ſic ille.

Auguſt.

Pro complemento iſtius materiæ maioriſque obedientiæ excellentia cognoſcenda, reſtabat aduertere, ac recenſere aliqua miracula quæ Deus omnipotens in fauorem tantæ virtutis patrauit, vt ſubditi ad illam ardentius animarentur. Sed hoc ſingulatim facere ſuperuacaneũ duxi, cum plenæ ſint hiſtoriæ Sanctæ infinitorum miraculorum in eius fauorem à Deo factorum videas in vitis Patrum, & aliis libris, ac chronicis, ſæpius homines in ignem iniectos, illæſos exire ob virtutem obedientiæ quæ illos ad id compulit. Videas arida ligna, imo & ſemiuſta terræ immerſa, & per obedientiam irrigata reuireſcere, videas feroſiſſima animalia iuſſu obedientiæ quæſita, & vocata, tanquam agnos manſuetos acquieſcere: videas Baſiliſcos occiſos: mortuos ſuſcitatos, & infinita alia effecta miracula virtute obedientiæ. In quibus illud ſolum aduerto: quod quemadmodum ad confirmationem Fidei Catholicæ in principio Eccleſiæ neceſſarium fuit vt Deus tot, ac tanta patraret miracula: eodem modo conſidero, tantæ eſſe excellentiæ obedientiam, vt in illius confirmationem, ac neceſſitatem Deus optimus maximus tot mirabilia fecerit, ac faciat: vt in hoc obedientia cum fide valeat quodammodo comparari.

In fauorem obedientiæ multa ſũt patrata miracula ſicut pro cõfirmatione Fidei.

Hoc vnum non prætermittam, vt quoniam, obedientiæ excellentiam declarauimus, pro religioſorum inſtructione: ad eundem finem dicam breuiter quartum peccatum ſit inobedientia. Et hoc quidem iam ex dictis aliquo modo clarum relinquitur: ſi enim obediẽtia tam excellens bonum eſt, neceſſe eſt vt oppoſitum illi peccatum, ſcilicet inobedientia ſit grauiſſimum malum. Infertur hoc ex eo quod Ariſtoteles dicit 3. Eth. cap. 10 ſcilicet: *Illud eſt melius cuius contrarium eſt peius*: Quod dictum ſi conuertas, ac mutes, dices è contra: *Illud eſt peius, cuius oppoſitum eſt melius*. Si ergo vidimus tam excellens bonum eſſe obedientiam: recte colligitur,

Inobediẽtia quam graue peccatum ſit.

 tur,

Digitized by Google

tur, quod eius oppoſitum vitium inobedientiæ erit peſſimum. Vnum exemplum huius rei habemus præclarum 1. Reg. 15. vbi poſtquam Samuel acriter Saulis inobedientiam increpauerat, ſubdidit hæc verba. *Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Conſidera quæſo qualibus peccatis inobedientiam comparat, peccato ſcilicet ariolandi, ſeu magiæ, quæ eſt contra religionem, principalem virtutem inter morales: & comparat etiam idololatriæ quæ opponitur Fidei Catholicæ. Cauſam vero comparationis ſcrutantes, dicimus hanc forte eſſe: quia ſcilicet is qui contempta prælati voluntate, quæ etiam voluntas Dei eſt, ſuam propriam voluntatem ſequitur & colit, quaſi contempto Deo, ſuaque volũtate diuina præfert, & adorat ſuam propriam voluntatem: & fit quaſi idololatra. Præterea iſte talis quaſi idololatra ſuæ voluntatis, eſt etiam quaſi Ariolus. Nam Ariolus iuxta Iſidor. lib. 8. Ethimol. c. 9. Intuebatur viſcera, & corda animalis mortui, vt per illa ſciret quid faciendum eſſet. Ita etiam ſequens propriam voluntatem, nihil aliud attendit niſi cor proprium, & viſcera propria, & commodum proprium vt illis tantum ducatur in illis quæ agenda ſibi ſunt: & proinde inobediens quaſi Ariolus, & idololatra noncupatur. Sufficiat audire Paulum ad Roman. 5. dum ait: *Quod per vnius hominis inobedientiam peccatores facti ſunt omnes homines*, ab illo via naturali deſcendentes. Conſidera quot peccata, quot miſeriæ ſunt in humano genere: hæc omnia mala, teſte Paulo, nullam aliam habuerunt originẽ quam vnum actum inobedientiæ. Et ſic proportione ſua omnia mala religioſi poſſumus dicere, quod ab inobedientia cauſantur. Ionam inobedientem iubet Deus iactare in mare piſcis ventre incluſum eo fere modo quo parricidæ corio cum animalibus ibidem clauſis iaciebantur in mare, & fluuios. In prima parte Chronicorum noſtri Ordinis dicitur quod quendam fratrem inobedientem iuſſit Pater noſter Franciſcus viuum ſepeliri ſub terra ſolo capite extra manente, vt ex aſperitate, & rigore ſupplicij liceret conijcere grauitatem culpæ. Nec minus, imo multo maius ſupplicium fuit illud quo Deus Geneſ. c. 19. vxorem Loth puniuit ob violatam obedientiam, qua illi præceperat ne retro aſpiceret. Illam namque conuertit in ſtatuam quandam, quæ prima facie videbatur mulier: re tamen vera non erat, cum iam vita

[Margin notes: 1. Reg. 15. — Inobedientia comparatur magiæ & idololatriæ. — Rom. 5. — Per inobedientiam peccatum in mundum intrauit. — Gen. 19.]

vita priuata eſſet. Sic poſſumus dicere quod religioſus inobediens adeo punitur morte ſpirituali, quæ maior eſt corporali. Et prætereà manet ibi ſtatua monachi, quæ tamen re vera monachus non eſt: nõ enim vere monachus eſt qui obedientia caret: cum careat porta, & fundamento religionis quod eſt obedientia. Diuus Bernardus ſermone 20. ſupra Cantica vocat inobedientiam facere plura opera pœnitentiæ ſine licentia prælati dicens. *Non ſuffecit vobis regulare ieiunium, non ſolemnes vigiliæ non impoſita diſciplina, priuata præfertis communibus? Qui veſtri curam nobis ſemel tradidiſtis quid rurſum de vobis vos intromittitis?* Hæc ille quomodo quereretur de inobedientia in actibus relaxantibus manifeſte? Permittat ille Deus qui pro nobis factus eſt obediens vſque ad mortem Philip. 2. vt obedientiam quam illi promiſimus ſimpliciter, celeriter, & humiliter impleamus, vt illius retributionem hic conſequamur per gratiam, & in alia vita per gloriam. Amen.

Digitized by Google

EXHORTATIO VII.

AD SERVANDVM VOTVM PAVPERTATIS.

Sic ergo, omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Lucæ cap. 14. Luc. 14.

PAVLO ante hæc verba poſuerat Dominus duas parabolas ſeu comparationes. Prima fuit de homine volente turrim ædificare, ad quod ædificium prius deberet habere pecuniam ad ſumptus neceſſarios: Secunda, Regis volentis alteri Regi bellum inferre, ad quod neceſſarias copias debet præparare: & tunc ſubdidit verba noſtri thematis. Quæ licet non videantur cohærere cum poſitis comparationibus: ſic tamen debent intelligi: Quemadmodum turris ædificator non habens ſumptus neceſſarios, turrim ædificare non poteſt; & Rex non habens neceſſarias copias bellare nequit: ſic omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et quidem hæc verba poſſunt de omnibus chriſtianis intelligi quoad affectum vt ſit ſenſus, eos teneri ſaltem affectu, & voluntate terrena relinquere, id eſt, illa non præferre Deo, neque illa pluſquam Deum æſtimare. Secundo poſſunt commodius exponi de ſolis religioſis: vt ſit ſenſus: nemo poteſt meus eſſe diſcipulus perfectus ſcilicet, qua-

Explicantur breuiter duæ parabolæ ædificãtis turrim, & regis bellũ illaturi.

Digitized by Google

quales erant Apoſtoli cæterique Diſcipuli, niſi renunciauerit poſſeſſionibus terrenis, animo ſcilicet, & voluntate, & opere, ſeu effectu: & hoc faciunt religioſi, amplexi in hoc conſilium Euangelicũ paupertatis voluntariæ, de qua nobis eſt hic ſermo. Cauſa vero cur Chriſtus Dominus hoc conſilium voluntariæ paupertatis dederit hominibus ad maiorem perfectionem aſpirantibus, eſt, quoniam paupertas homines reddit expeditiores, ac magis quietos, & liberos vt virtuti ac Deo poſſint perfectius inhærere: diuitiæ vero ad hoc maximum ſint impedimentum.

Pro quo conſidero quod Matt. 29. Chriſtus Dominus videns triſtem adoleſcentẽ quendam eo quod Chriſtus Dominus eidem conſuleret pro perfectione aſſequenda, vt ſua venderet, & daret pauperibus, ſubintulit illam rigidam ſententiam. *Facilius videlicet eſſe Camelum tranſire per foramen acus, quam diuitem intrare in Regnum Cælorum.* Ad quem locum Theophilactus per Camelũ non intelligit animal gibboſum: ſed funem craſſum, quo nautæ naues religant, vel in mare proijciunt, quæ explicatio licet non ſit communis, ad noſtrum intentum magis inſeruit, nam ſicut funis ille craſſus in illa craſſitie tranſire, & colari non poteſt per foramen acus: ſed vt poſſit tranſire neceſſe eſt vt diſſoluatur, & in filos tenuiſſimos redigatur quo poſſit intrare foramen: ita diues in illis diuitijs incraſſatus, & impiguatus anguſtam cæli portam commode nequit intrare niſi ſua terrena bona diſſoluat, & in paruas portiones diuiſa pauperibus diſtribuat propter Deum. Conſonat cum iſta doctrina dictum illud Bern. in ſermone, ſeu colloquio Petri cum Chriſto: *Ecce nos reliquimus omnia*, ſtatim poſt initium, vbi cauſam aſſignans, quare diuus Petrus cum ſuis ſocijs omnia reliquerit, dicit. *Nimirum quia exultauit vt gigas ad currendam viam, nec currentem ſequi poterat oneratus.* Senſus eſt. Cum Chriſtus Dominus Pſal. 18. dicatur gigas, qui magna cum exultatione viam tantæ perfectionis in hac vita cucurrit. Et hunc Gigantem Chriſtum tanta perfectione, & celeritate currentem, Apoſtoli ſectari deberent ipſum ſequentes, non poterat Petrus diuitiarum impedimento onuſtus Chriſtum currentem ſequi: ac proinde reliquit omnia. Hoc idẽ conſulitur omnibus religioſis, eundem Chriſtum ſuo modo in ſtatu ſuæ religionis ſequentibus vel ſecuturis, vt ſcilicet renuntient omnibus terrenis, quorum

Matt. 19.

Camelũ intrare per foramen acus, quid?

Diues quomodo pauperibus erogare debeat,

Pſal. 19.

Diuitiæ Chriſtum ſequi nos non ſinunt.

Digitized by Google

rum poſſeſſio, & amor maximũ onus eſt, & impedimentũ: ſtatus perfectæ paupertatis ſubſidium grande eſt ad Chriſti Domini ſectanda veſtigia. Vix namq; poteſt euenire vt diuitiæ, ceteraque terrena poſſideātur, ſine eo quod animum à virtute diſtrahant, & à Deo auocent, & multarum perturbationũ cauſæ exiſtant. Confitetur hoc de ſe diuus Gregorius Papa in Epiſtola quæ eſt ante lib. Moralium, ſic ſcribens de ſe decepto quando in ſæculo verſabatur. *Aperiebatur mihi iã tunc de æternitatis amore quod quærerem ſed inolita me conſuetudo deuinxerat ne exteriorem cultũ mutarem. Cum que adhuc me cogeret animus præſenti mundo deſeruire, cæperunt multa contra me ex eiuſdem mundi cura ſuccreſcere vt in eo mente retinerer.* Sic ille. Quod adhuc clarius, & elegantius idem ſanctiſſimus Papa docuit ad illa verba Luc. 8. vbi Dominus diuitias vocauit ſpinas, quæ ſuffocant diuinum ſemen, diuinaſq; inſpirationes ne creſcant, ſupprimunt. Ad quæ verba citatus Pater Gregor. hom. 15. in Euangel. ſic ſcripſit de diuitijs. *Spinæ ſunt quia cogitationum ſuarum punctionibus mentem lacerãt, & cum vſq; ad peccatum trahunt quaſi inflicto vulnere cruentant.* Sic ille: quo nihil elegantius, & verius dici potuit de diuitiarum,

Diuitiæ diſtrahũt à Deo.

Gen. 33.

reſpectu virtutis, impedimento. Denique videas etiam ſanctum Patriarcham Iacob fratrem ſuũ Eſau fugientem, Geneſ. 33. Cum iam diues valde, & vxoribus filijs, ac pecoribus eſſet onuſtus, inuitatus ab Eſau iam pacifico vt ſimul per viam incederent, reſpondit, ſe impeditum eſſe filijs, vxoribus, pecoribus &c. Nec poſſe tantam celeritate viam arripere. Tales ſunt qui diuitiarum, & cæterorum terrenorum affectu onuſti ſunt: inuitat illos Dominus ſæpe per inſpirationes vt gradiantur ſimul, & Deo vacent in oratione, & ſimilibus ſanctis operibus: illi autem ſi non voce, ſaltem opere reſpondent, non poſſum ſimul tecum ambulare præpeditus ſum terrenis iſtis, quæ me viam perfectionis aggredi non patiuntur.

Iacob diues impedimentũ patitur.

E contra vero paupertas expeditos nos, ac celeres reddit quo poſſumus cum Chriſto viam perfectionis currere. Notauit hoc Mellifluus Bernardus ſerm. 4. de aduentu Domini, vbi alludens ad illud Chriſti Domini dictum Matth. 15. *Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſorum eſt regnum Cælorum*: Sic inquit Bern. *Magna quidem penna eſt paupertatis quam tam cito volatur in regnum cælorum. Nam alijs virtutibus, quæ ſequuntur, promiſſio futuro tempore indicatur, paupertati*

Paupertas eſt penna, ſeu alæ ad Cælum.

tati non tam promittitur quam datur. Vnde & præſenti tempore enuntiatum eſt, quoniam ipſorum eſt regnum Cælorum cum in cæteris dicatur, hæreditabunt, conſolabuntur. & ſimilia. Sic Bern. ex cuius ſententia vides paupertatem pennas ſeu alas habere, ac proinde pauperes quaſi alatos eſſe vt nimia celeritate poſt Chriſtum non ſolum vadant, ſed volent

Iſai.60. Facit pro eodem illud Iſ.60 *Qui ſunt iſti qui vt nubes volāt?* Quod communiter exponunt Doctores de Chriſti Domini Apoſtolis pauperibus, in Euangelij prædicatione totum orbem volatu celerrimo peragrantibus. Qui videlicet Apoſtoli omnia relinquētes quaſi alatæ volucres redditi ſunt ad Chriſtum Dominum ſequendum, eiuſque diuina mandata paragenda. Præclare denique rem vtramque de diuitijs, & paupertate expoſuit Chryſoſt. tomus homil. 18. ſuper Epiſt. ad Hebr. vbi primo quidem dicit: *Diuitem facilem eſſe vt captiuetur:* Illumque comparat homini qui multis funibus oblongis conſtrictus ſit, eoſdemq; funes poſt ſe trahat: hunc enim facile quis poterit comprehendere. Huiuſmodi funes in diuite eſſe ait, ſeruos vxores, filios, aurum, argentum, & decem millia rerum, & decem mille curas (ſunt verba Chryſ.) *Multa diſcrimina, neceſſitates plurimas quæ omnia illum captiuabilem faciunt.* At de paupertate, ſtatim ſic ſubdit. *Eſt enim manu ductrix quædam in via quæ ducit ad Cælum, vnctio athletica, exercitatio quædam magna, & admirabilis, portus tranquillus.* Sic ille. Vt iam neceſſe non ſit in hoc amplius immorari.

Apoſtoli pauperes quaſi alati.

Dites comparatur homini ligato funibus oblongis.

Paupertatis laudes.

Sed tamen omnino aduertendum duxerim, quod vt paupertas hæc nos reddat expeditos, ac lætos ad perfectionem ſectandam, non tantum res terrenas exterius religioſus dimittat oportet, verum etiam, ac multo magis, relinquat neceſſe eſt terrenorum affectum, ac deſiderium: hoc enim retento, & non relicto, nihil omnino feciſſe dicendus eſt. Pulchre Bernardus hoc expreſsit illo tract. de Petri colloquio cum Chriſto. *Ecce nos reliquimus omnia,* ſic dicens. *Omnia ſane dixerim, non tantum poſſeſſiones, ſed etiam cupiditates, & eas maxime, plus enim concupiſcentia mundi, quam ſubſtantia nocet.* Vide quomodo vir ſanctus doceat plus nocere, & plus homines perturbare appetitum diuitiarum, quam ipſas diuitias Multi namque Sancti diuites fuerunt & cum ipſis diuitijs non turbabantur, quoniam illorum affectu carebant: & è contra multi pauperes cruciantur ac turbantur quoniam diuitiarum affe-

Plus affectus terrenorum quam terrena ſunt relinquendi.

Diuites aliqui quieti, & pauperes inquieti.

&c. Quidquid vero vile fuit & reprobum hoc demolitum fuit. Ecce quomodo vir inobediens obediuit in paruis, & facilibus: non vero in magnis ac difficilibus. Id ipſum præ omnibus docuit eleganter D. Bern. ſerm. 1. de conuerſione D. Pauli, ſuos Monachos alloquens, eiſque in exemplum obedientiæ proponens hæc eadem verba Pauli, *Quid me vis facere.* Et poſtquam illis dixit, paucos hodie obediẽtes ita reperiri qui totaliter ſubditi prælatis in omnibus eiſdem dicant: *Quid me vis facere*: ait e contrario, multos reperire adeo ad ſuum tantum libitũ obedientes, vt neceſſariũ ſit, ipſos Prælatos illos interrogare eo pacto quo Chriſtus Dominus illũ cæcũ

Matt. 18. Matth, 18. interrogauit, *Quid vis vt faciam tibi?* id eſt, in quibus vis obedire, & in quibus vis vt tibi præcipiam? verba Bernardi ſunt. *O verbum breue, ſed plenum, ſed viuum, &c. Quam pauci inueniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui ſuam ita abiecerint voluntatem, vt ne ipſum quidem cor proprium habeant, vt non quod ipſi, ſed quod* Dominus *velit requirant dicentes, quid me vis facere? Heu plures habemus Euangelici illius cæci, quam noui Apoſtoli* (id eſt Pauli) *imitatores quid vis ait Dominus ad cæcum vt faciam tibi?* Hæc Bernardus. Denique poſtquam arguit fratres qui in aliquibus volunt obedire, & in alijs reſiſtunt; concludit de his dicens: *Non eſt obedientia eorum plena: diſcernunt, & diiudicant eligentes in quibus obediant imperanti, imo in quibus præceptorem ſuum ipſorum obedire neceſſe ſit voluntati.* Hæc Bernardus. Matt. 23. monens Chriſtus vt obediretur etiam prælatis Phariſæis in Moyſis cathedra ſedentibus dixit: *Omnia ergo quæcunque dixerint facite.* Nota bis poſitum verbum vniuerſale, ſcilicet, *omnia, & quæcunque*: non aliqua tantum, ſed omnia iniuncta facienda ſunt à perfecto obediente. D. Gregor. ſuper lib. Reg. ad cap. 10. loquens de perfecta obedientia dicit: *Quod tunc certe agimus quando maiorum mandata nec dura, nec leuia præterimus: nullam quippe dierum ab hac luce vacantem Dominus eſſe volebat, quando dicebat: Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis &c.* Sic Gregor. Denique D. Bern. citatus apud flores Doctorum verb. *Obedientia* littera I. ſic ait: *Quiſquis aperte vel occulte ſatagit, vt quod habet in voluntate hoc ei ſpiritualis pater iniungat, ipſe ſeducit, & quaſi de obedientia blanditur, neque ipſe in ea re prælato ſed magis ei prælatus obedit.* Liceat nunc temporis noſtri languentem obedientiam deplorare:

Matt. 23.

ſe: ſi enim iam D. Bernardus in illo aureo tempore de hoc querebatur, quid dicam de noſtra ferrea ætate, & vere ferrea quæ ferreos obedientes habet: paratos ad obediendum tantum, in leuibus, in facilibus, in paruis, in beneplacitis, neque prælatis generaliter dicant: *Quid me vis facere?* Sed expectent vt illis ipſis prælati obedientes dicant: *Quid tibi vis faciam?*

Obedientia horum temporũ quæ?

2. Conditio perfectæ obediẽtiæ à multis Doctoribus ponitur quod ſcilicet ſit cæca, id eſt non diſcutiens prælati mandatũ niſi quando manifeſte viderit eſſe iniuſtum. Hanc etiam in hoc Pauli facto, & dicto conſidero. Primo enim quando Paulus dixit citata verba, in terram lapſus cæcuſerat corporaliter, poſtea enim ſurrexit, & apertis oculis nihil videbat: & præterea in præfatis verbis: *Quid me vis facere*, cæcam obedientiam oſtendit quatenus in communi nihil dijudicans dixit: *Quid me vis facere?* Itaque cæcam obedientiam prætulit. Erant olim populi dicti Andabatæ, qui ad bellum prodeuntes in ipſo belli conflictu oculos clauſos, & faſcijs obductos habebant, ne forte videntes pericula, timerent, ac animo deficerẽt: vnde prouerbium habuit initium, (pugnare Andabatarum more) id eſt clauſis oculis. Tales oportet vt ſint veri obedientes vt ſcilicet oculis clauſis obediant ſicut Andabatæ nec dijudicent an liceat vel non (excepto quando clare appareat vllum peccatum) neque diſcernant an ſibi vtile ſit vel inutile? Exemplum rariſſimum dedit in hoc obedientiſſimus ille Patriarcha Abrahã, cui cũ Deus iuberet Gen. 22. vt filium ſuum vnigenitũ Iſaac ſibi in holocauſto mactaret: mirum eſt quam clauſis oculis obedierit: nil diſcernens, nil dijudicãs nil interrogans: cum tot poſſet pro ſe excuſationes allegare. Poſſet enim dicere, & quomodo Deus iubes vt pater filium dilectum, & vnicum propria manu occidat? Quomodo non aduertiſte mihi in hoc vnico filio nuper promiſiſſe ſemen longæuum, &c.? Nihil horum reſpondet nihil allegat; ſed clauſis oculis ſtatim conſurgit, & properat. Quid dicemus de noſtræ ætatis obedientibus? Quot oculos aperiunt antequam obediunt? Quot formãt obiectiones dicentes ſuo honori, ſaluti, guſtui, & perſonæ non conuenire talia iuſſa exequi, & ſimilia. Supra dictum locum, exemplumque Abraham propoſuit Auguſtin. ſer. 40. fratribus in eremo: dicens de Abraham, *Non murmurauit, non hæſitauit, nec faciem conturbauit, &c.* & ſtatim?

Obedientia debet eſſe cæca, non diſcutiens non diſcurrens, &c.

Anadabatæ populi pugnabãt clauſis oculis.

Gen. 22. Obedientia Abraham.

Obedientia vera non murmurat.

Attendite vos filij obedientiæ quid vouiſtis. Hæc ille: ne ergo monachus iuſſus obmurmuret, ne hæſiret, neque conturbetur: ſed in memoriam reducat, dictū illud Gregor. Papæ ſuper 1. cap. Reg. ſcilicet: *Quiſquis alieno imperio ſubiectus eſt hoc ſolum conſideret, quia quod ſibi ſecundū Deum iniungitur valde magnum & excelſum in lucro eſt menti, quod vitam præparet in mercede retributionis.* Sic ille. Ad hoc, inquam, tantum attendere debet ſubditus, quidquid mandatur, propter Deum mandari, & per illius executionem vitam ſibi parare æternam. Si enim ad aliud attendat iam non eſt perfectus obediens vt enim ait idem Gregor. li. 2. in 1. li. Reg. c. 4. *Neſcit iudicare, quiſquis perfecte didicerit obedire, quia hoc tantum bonum putat ſi præceptis obediat.* Et re vera præter inobedientiæ affectum, ſignum etiam ſuperbiæ eſt velle ſubditum à prælato quærere, cur hoc iubes? Quid enim diceres ſi videres pedem, vel brachium à capite quærere, cur hoc facis, vel cur hoc præcipis? Non hoc officium brachij eſt, neque pedis, ſed exequi capitis decreta & mandata. Subditi ſunt brachia, & pedes prælati, ad illius iuſſa exequenda: fædum ergo, & indecorum eſt, eos prælatorum iuſſa diſcernere, & exceptiones, ac quæſtiones illis opponere. In collationibus patrum collat. 18. cap. 3. poſtquam Piamon Abbas dixerat obediendum eſſe abſq; diſcuſſione mandati: ſic, inquit: *Ceterum numquam rationem veritatis intrabit quiſquis à diſcuſſione cœperit erudiri quia videns eum inimicus ſuo potius, quam patrum iudicio confidentem facile in id vſque propellit, vt etiam illa quæ maxime vtilia, & ſaluberrima ſunt, ſuperflua ei videantur & noxia, &c.* Quæ eleganter docet pro eadem ſententia.

Obediens ſolum reſpiciat id quod mādatur eſſe iuſſū Dei & lucrum vitæ æternæ.

Inobediētia etiam ſonat ſuperbiam

Obediens diſcutiens mandatū facile à diabolo tentatur.

Tertia conditio obedientiæ eſt vt ſit celeris, ac velox, & ſine procraſtinatione. Hoc ipſum reperitur in citatis verbis Pauli: *Quid me vis facere?* Valde namq; notatu dignū eſt, quod vbi primum Chriſtus Dominus dixit: *Ego ſum Ieſus quem tu perſequeris:* Statim in eodem inſtanti ſe offert Paulus dicens: *Quid me vis facere:* & adhuc notandum, quod ſtatim ſurrexit à terra, & ſine cunctatione, licet cæcus redditus, & forte debilis præ ſtupore tranſacto, & manibus comitum ductus, & ſuſtentatus, ſtatim vrbem ingreſſus eſt iuſſa Chriſti Domini executurus. Ille Puer Samuel 1. Reg. 3. vocatus à Domino, non quomodocunq; reſpondit & obediuit: ſed dicitur ibidē. *Qui reſpondens ait: Ecce ego. Et cucurrit ad Heli, & dixit: ecce ego:*

Obediētia ſit velox, & celeris.

1. Reg. 3.

Digitized by Google

ego: Vide binam ſui oblationem ecce ego: & præterea non deambulationem, ſed curſum: cucurrit enim vt obediret. Angelus Græce, & Latine dicitur nuncius ſeu miſſus, & non vocantur Angeli niſi quando mittuntur, teſte D. Greg. ho. 34. in Euang. Hi ergo Angeli miſſi à Deo, pinguntur in Eccleſia alati, & diſcalciati; nẽpe vt indicetur, quanta velocitate, & agilitate, diuina mandata compleant quãdo mittuntur à Deo. Tales profectò decet eſſe ſubditos, alatos, & diſcalciatos, vt prompto animo ac celeri voluntate mandatis obtemperent prælatorum. Dionyſius Carthuſianus ad illa verba Act. 8. de Philippo Diacono dicta: *Et ſurgens abiit*, dicit illo exemplo celeris obediẽtiæ religioſos edoceri: addens, olim ſanctos ſubditos patribus ſuis in his quæ vel irrationabilia, vel inutilia videbantur celeriter obtemperaſſe. Sed enim præclarũ, ad pulchrum rei præſentis exemplum habemus apud Caſſianum lib. 4. Inſt. cap. 12. vbi de prompta, ac celeri monachorum illorũ obedientia diſſerens ſic ſcribit: *Cum ſonitum pulſantiũ oſtium, ac diuerſorum cellulas percutientis audierint, ad orationem eos ſcilicet, aut ad opus aliquod inuitantis, certatim è cubilibus ſuis vnuſquiſque prorumpit, ita vt is qui opus ſcriptoris exercet, quam repertus fuerit inchoaſſe litteram finire non audeat ſed in eodem puncto quo ad aures eius ſonitus pulſantis aduenerit ſumma velocitate proſiliens ne tantum quidem moræ interponat quantum cœpti apicis conſumet effigiem, ſed imperfectas lineas derelinquens non tum operis compendia lucraue ſectetur, quam obedientiæ virtutem exequi toto ſtudio atque æmulatione feſtinet. Quam non ſolũ operi manuum, ſeu lectioni, & ſilentio vel quieti cellæ: verumetiam cunctis virtutibus ita præferunt, vt huic iudicent omnia poſtponenda, & vniuerſa diſpendia ſubire contenti ſint, dummodo hoc bonum in nullo violaſſe videantur.* Hæc omnia ibi, quæ trãſcribere nec piguit, nec legere pigeat, eo quod adeo pulchra, & aurea pro præſenti intento ſunt. Ex illorum monachorum factis licebit inſpicere, quod perfecta obedientia eſt ſua opera imperfecta relinquere, vt obedientiæ deferatur. Debuit illa citata verba Caſſiani legere, & in mente retinere beatus noſter Antonius Patauinus Franciſcanæ familiæ ſecundum candelabrum de quo in vita ipſius 1. parte Chron. legitur quod cum vna die in cella in ſcribendo eſſet occupatus: & ſonitum campanæ ad verrendam domum vocantis audiret, litteram quandam quam mediam inchoauerat ſemiſcripſam ſtatim

Angeli ſunt idem quod miſſi ſeu obedientes.

Obedientia cum alis impletã ſeu volatu. *Actor.* 8.

Obediebant veteres monachi & in irrationabilibus & nociuis.

Obedientia celerrima monachorũ ueterum.

Obedientia celerrima N. Antonij Paduani.

Digitized by Google

reliquit, & ad verrendum ſtatim ſurrexit. Cumq; poſt obedientiæ opus exactũ in cellã rediret, illam litteram quam ſemiſcriptam reliquerat, inuenit perfectam, & abſolutam, & ex auro diuinitus cõfectam. O mirũ celeris obedientiæ exemplũ! O miram promptæ obedientiæ diuinam retributionem! Prouerbiũ inoleuit, quod, *qui cito dat, bis dat.* Sic etiam qui cito obedit, bis obedit. Seneca lib. 2. de beneficiis c. 5. dicit: *Quod ſignum bonæ voluntatis ad faciendum eſt cito rem facere:* At vero ſignum quod deeſt voluntas ad faciendum, eſt, opus dilitare. Verba illius ſunt. *Proprium eſt libenter facientis cito facere, tardè velle, nollentis eſt.* Hæc ille. Neq; etiam huic rei defuit prudentia Salomonis qui Prouerb. 10. de moroſo obediente ſic ſcribit. *Sicut acetũ dentibus, & fumus oculis, ſic piger iis qui miſerunt illum.* Conſidera quẽm ſtuporem cauſet in dentibus, acetum: qualem moleſtiam oculis fumus afferat, hoc ipſum cauſat moroſus obediens iis prælatis qui illi aliquid præcipiunt.

Obediens ſtatim, bis obedit.

Prou. 10.

Obediens tardus eſt ſicut acetũ & fumus.

Quarta tandem obedientiæ conditio eſt humilitas. Hoc ipſum hîc videas in Paulo, humi proſtrato, & cæco reddito, ſtupente ac tremente, tunc enim dixit: *Quid me vis facere?* Et hæc cõditio probatione non indiget: adeo enim ſocia eſt obedientia humilitatis, vt videatur contradictionem inuoluere vnam ſine alia reperiri, cum ipſum obedire ſit alteri humiliari. Vnicum tantum ſufficiat exemplum Beatiſſimæ Deiparæ Luc. 1. quæ eodem actu quo obediuit petitioni Angelicæ, eodem actu profundiſſimæ humilitatis opus exercuit dicens: *Ecce ancilla Domini:* obediendo itaque ſe humiliauit: non enim vnum ſine altero perfecte poteſt inueniri. Quod dixerim vt aduertas multos ſæpe inflatos & exterius obedientes: tales ſunt qui opus humile ad quod non tenentur, nec iubentur, faciunt quidem, vel vanitate ducti, vel vt alicui dent moleſtiam. Tales qui denegato ſibi loco quem putant debitum, ſedent in nouiſſimo omnium non humilitatis vel obedientiæ gratia, ſed vano faſtu ducti. Hæc non eſt obedientia, quia non eſt humilitas. Circumfertur de Platone, quod cum quadam die ſederet in cathedra magiſtrando, & pro dignitate loci & officij pateretur cathedram & circumſtãtem locum particulari ornatu veſtiri, ab intrante Socrate de ſuperfluo illo ornatu fuit reprehenſus. Cui Plato reſpondiſſe dicitur faſtum faſto reprobas. Quaſi diceret, maiorem faſtum habes, ô Socrates, me publice de hoc reprehendendo & hunc ornatum publice reſpuendo:

Obedientia debet eſſe humilis.

Luc. 1.

Digitized by Google

puendo: quam ego habeam illum permittendo. Ita ſane, in multis videas quod actus obedientiæ externus faſtus magis dicendus ſit, quam contemptus honoris, quem contemptum obedientia ſonat, & includit. D. Auguſt. pro eodem habet ſuperbiam, & inobedientiam, humilitatem, & obedientiam. 14. de Ciuitate Dei cap. 13. ſic dicens: *Bonum eſt ſurſum habere cor, non tamen ad ſe ipſum, quod eſt ſuperbia, ſed ad Dominũ quod eſt obedientiæ, quæ niſi humilium eſſe non poteſt*, ſic ille.

Auguſt.

Pro complemento iſtius materiæ maioriſque obedientiæ excellentia cognoſcenda, reſtabat aduertere, ac recenſere aliqua miracula quæ Deus omnipotens in fauorem tantæ virtutis patrauit, vt ſubditi ad illam ardentius animarentur. Sed hoc ſingulatim facere ſuperuacaneũ duxi, cum plenæ ſint hiſtoriæ Sanctæ infinitorum miraculorum in eius fauorem à Deo factorum videas in vitis Patrum, & aliis libris, ac chronicis, ſæpius homines in ignem iniectos, illæſos exire ob virtutem obedientiæ quæ illos ad id compulit. Videas arida ligna, imo & ſemiuſta terræ immerſa, & per obedientiam irrigata reuireſcere, videas feroſiſſima animalia iuſſu obedientiæ quæſita, & vocata, tanquam agnos manſuetos acquieſcere: videas Baſiliſcos occiſos: mortuos ſuſcitatos, & infinita alia effecta miracula virtute obedientiæ. In quibus illud ſolum aduerto: quod quemadmodum ad confirmationem Fidei Catholicæ in principio Eccleſiæ neceſſarium fuit vt Deus tot, ac tanta patraret miracula: eodem modo conſidero, tantæ eſſe excellentiæ obedientiam, vt in illius confirmationem, ac neceſſitatem Deus optimus maximus tot mirabilia fecerit, ac faciat: vt in hoc obedientia cum fide valeat quodammodo comparari.

In fauorem obedientiæ multa sũt patrata miracula ſicut pro cõfirmatione Fidei.

Hoc vnum non prætermittam, vt quoniam, obedientiæ excellentiam declarauimus, pro religioſorum inſtructione: ad eundem finem dicam breuiter quartum peccatum ſit inobedientia. Et hoc quidem iam ex dictis aliquo modo clarum relinquitur: ſi enim obediẽtia tam excellens bonum eſt, neceſſe eſt vt oppoſitum illi peccatum, ſcilicet inobedientia ſit grauiſſimum malum. Infertur hoc ex eo quod Ariſtoteles dicit 3. Eth. cap. 10 ſcilicet: *Illud eſt melius cuius contrarium eſt peius:* Quod dictum ſi conuertas, ac mutes, dices è contra: *Illud eſt peius, cuius oppoſitum eſt melius.* Si ergo vidimus tam excellens bonum eſſe obedientiam: recte colligitur,

Inobediẽtia quam graue peccatum ſit.

tur, quod eius oppoſitum vitium inobedientiæ erit peſſimum. Vnum exemplum huius rei habemus præclarum 1. Reg. 15. vbi poſtquam Samuel acriter Saulis inobedientiam increpauerat, ſubdidit hæc verba. *Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Conſidera quæſo qualibus peccatis inobedientiam comparat, peccato ſcilicet ariolandi, ſeu magiæ, quæ eſt contra religionem, principalem virtutem inter morales: & comparat etiam idololatriæ quæ opponitur Fidei Catholicæ. Cauſam vero comparationis ſcrutantes, dicimus hanc forte eſſe: quia ſcilicet is qui contempta prælati voluntate, quæ etiam voluntas Dei eſt, ſuam propriam voluntatem ſequitur & colit, quaſi contempto Deo, ſuaque volũtate diuina præfert, & adorat ſuam propriam voluntatem: & fit quaſi idololatra. Præterea iſte talis quaſi idololatra ſuæ voluntatis, eſt etiam quaſi Ariolus. Nam Ariolus iuxta Iſidor. lib. 8. Ethimol. c. 9. Intuebatur viſcera, & corda animalis mortui, vt per illa ſciret quid faciendum eſſet. Ita etiam ſequens propriam voluntatem, nihil aliud attendit niſi cor proprium, & viſcera propria, & commodum proprium vt illis tantum ducatur in illis quæ agenda ſibi ſunt: & proinde inobediens quaſi Ariolus, & idololatra noncupatur. Sufficiat audire Paulum ad Roman. 5. dum ait: *Quod per vnius hominis inobedientiam peccatores facti ſunt omnes homines*, ab illo via naturali deſcendentes. Conſidera quot peccata, quot miſeriæ ſunt in humano genere: hæc omnia mala, teſte Paulo, nullam aliam habuerunt originẽ quam vnum actum inobedientiæ. Et ſic proportione ſua omnia mala religioſi poſſumus dicere, quod ab inobedientia cauſantur. Ionam inobedientem iubet Deus iactare in mare piſcis ventre incluſum eo fere modo quo parricidæ corio cum animalibus ibidem clauſis iaciebantur in mare, & fluuios. In prima parte Chronicorum noſtri Ordinis dicitur quod quendam fratrem inobedientem iuſſit Pater noſter Franciſcus viuum ſepeliri ſub terra ſolo capite extra manente, vt ex aſperitate, & rigore ſupplicij liceret coniicere grauitatem culpæ. Nec minus, imo multo maius ſupplicium fuit illud quo Deus Geneſ. c. 19. vxorem Loth puniuit ob violatam obedientiam, qua illi præceperat ne retro aſpiceret. Illam namque conuertit in ſtatuam quandam, quæ prima facie videbatur mulier: re tamen vera non erat, cum iam vita

Marginalia: 1. Reg. 15. — Inobedientia comparatur magiæ & idololatriæ. — Rom. 5. — Per inobedientiam peccatum in mundum intrauit. — Gen. 19.

vita

vita priuata eſſet. Sic poſſumus dicere quod religioſus inobediens adeo punitur morte ſpirituali, quæ maior eſt corporali. Et præterea manet ibi ſtatua monachi, quæ tamen re vera monachus non eſt: nō enim vere monachus eſt qui obedientia caret: cum careat porta, & fundamento religionis quod eſt obedientia. Diuus Bernardus ſermone 20. ſupra Cantica vocat inobedientiam facere plura opera pœnitentiæ ſine licentia prælati dicens. *Non ſuffecit vobis regulare ieiunium, non ſolemnes vigilia non impoſita diſciplina, priuata præfertis communibus? Qui veſtri curam nobis ſemel tradidiſtis quid rurſum de vobis vos intromittitis?* Hæc ille quomodo quereretur de inobedientia in actibus relaxantibus manifeſte? Permittat ille Deus qui pro nobis factus eſt obediens vſque ad mortem Philip. 2. vt obedientiam quam illi promiſimus ſimpliciter, celeriter, & humiliter impleamus, vt illius retributionem hîc conſequamur per gratiam, & in alia vita per gloriam. Amen.

Digitized by Google

EXHORTATIO VII.

AD SERVANDVM VOTVM PAVPERTATIS.

Sic ergo, omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Lucæ cap. 14.

Luc. 14.

PAVLO ante hæc verba poſuerat Dominus duas parabolas ſeu comparationes. Prima fuit de homine volente turrim ædificare, ad quod ædificium prius deberet habere pecuniam ad ſumptus neceſſarios: Secunda, Regis volentis alteri Regi bellum inferre, ad quod neceſſarias copias debet præparare: & tunc ſubdidit verba noſtri thematis. Quæ licet non videantur cohærere cum poſitis comparationibus: ſic tamen debent intelligi: Quemadmodum turris ædificator non habens ſumptus neceſſarios, turrim ædificare non poteſt; & Rex non habens neceſſarias copias bellare nequit: ſic omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et quidem hæc verba poſſunt de omnibus chriſtianis intelligi quoad affectum vt ſit ſenſus, eos teneri ſaltem affectu, & voluntate terrena relinquere, id eſt, illa non præferre Deo, neque illa pluſquam Deum æſtimare. Secundo poſſunt commodius exponi de ſolis religioſis: vt ſit ſenſus: nemo poteſt meus eſſe diſcipulus perfectus ſcilicet, qua-

Explicantur breuiter duæ parabolæ ædificãtis turrim, & regis bellũ illaturi.

Digitized by Google

quales erant Apoſtoli cæterique Diſcipuli, niſi renunciauerit poſſeſſionibus terrenis, animo ſcilicet, & voluntate, & opere, ſeu effectu: & hoc faciunt religioſi, amplexi in hoc conſilium Euangelicũ paupertatis voluntariæ, de qua nobis eſt hic ſermo. Cauſa vero cur Chriſtus Dominus hoc conſilium voluntariæ paupertatis dederit hominibus ad maiorem perfectionem aſpirantibus, eſt, quoniam paupertas homines reddit expeditiores, ac magis quietos, & liberos vt virtuti ac Deo poſſint perfectius inhærere: diuitiæ vero ad hoc maximum ſint impedimentum.

Matt.19. Pro quo conſidero quod Matt.29. Chriſtus Dominus videns triſtem adoleſcentẽ quendam eo quod Chriſtus Dominus eidem conſuleret pro perfectione aſſequenda, vt ſua venderet, & daret pauperibus, ſubintulit illam rigidam ſententiam. *Facilius videlicet eſſe Camelum tranſire per foramen acus, quam diuitem intrare in Regnum Cælorum.* Ad quem locum Theophilactus per Camelũ non intelligit animal gibboſum: ſed funem craſſum, quo nautæ naues religant, vel in mare proijciunt, quæ explicatio licet non ſit communis, ad noſtrum intentum magis inſeruit, nam ſicut funis ille craſſus in illa craſſitie tranſire, & colari non poteſt per foramen acus: ſed vt poſſit tranſire neceſſe eſt vt diſſoluatur, & in filos tenuiſſimos redigatur quo poſſit intrare foramen: ita diues in illis diuitijs incraſſatus, & impinguatus anguſtam cæli portam commode nequit intrare niſi ſua terrena bona diſſoluat, & in paruas portiones diuiſa pauperibus diſtribuat propter Deum. Conſonat cum iſta doctrina dictum illud Bern. in ſermone, ſeu colloquio Petri cum Chriſto: *Ecce nos reliquimus omnia*, ſtatim poſt initium, vbi cauſam aſſignans, quare diuus Petrus cum ſuis ſocijs omnia reliquerit, dicit. *Nimirum quia exultauit vt gigas ad currandam viam; nec currentem ſequi poterat oneratus.* Senſus eſt. Cum Chriſtus Dominus Pſal. 18. dicatur gigas, qui magna cum exultatione viam tantæ perfectionis in hac vita cucurrit. Et hunc Gigantem Chriſtum tanta perfectione, & celeritate currentem, Apoſtoli ſectari deberent ipſum ſequentes, non poterat Petrus diuitiarum impedimento onuſtus Chriſtum currentem ſequi: ac proinde reliquit omnia. Hoc idẽ conſulitur omnibus religioſis, eundem Chriſtum ſuo modo in ſtatu ſuæ religionis ſequentibus vel ſecuturis, vt ſcilicet renuntient omnibus terrenis, quorum

Margin notes: Camelũ intrare per foramen acus, quid? — Diues quomodo pauperibus erogare debeat, — *Pſal.19.* — Diuitiæ Chriſtum ſequi nos non ſinunt.

tati non tam promittitur quam datur. Unde & præſenti tempore enuntiatum eſt, quoniam ipſorum eſt regnum Cælorum cum in cæteris dicatur, hæreditabunt, conſolabuntur. & ſimilia. Sic Bern. ex cuius ſententia vides paupertatem pennas ſeu alas habere, ac proinde pauperes quaſi alatos eſſe vt nimia celeritate poſt Chriſtum non ſolum vadant, ſed volent Facit pro eodem illud Iſ. 60 *Qui ſunt iſti qui vt nubes volãt?* Quod communiter exponunt Doctores de Chriſti Domini Apoſtolis pauperibus, in Euangelij prædicatione totum orbem volatu celerrimo peragrantibus. Qui videlicet Apoſtoli omnia relinquẽtes quaſi alatæ volucres redditi ſunt ad Chriſtum Dominum ſequendum, eiuſque diuina mandata peragenda. Præclare denique rem vtramque de diuitijs, & paupertate expoſuit Chryſoſt. tomus homil. 18. ſuper Epiſt. ad Hebr. vbi primo quidem dicit: *Diuitem facilem eſſe vt capiuetur:* Illumque comparat homini qui multis funibus oblongis conſtrictus ſit, eoſdemq; funes poſt ſe trahat: hunc enim facile quis poterit comprehendere. Huiuſmodi funes in diuite eſſe ait, ſeruos vxores, filios, aurum, argentum, & decem millia rerum, & decem mille curas (ſunt verba Chryſ.) *Multa diſcrimina, neceſſitates plurimas quæ omnia illum captiuabilem faciunt.* At de paupertate, ſtatim ſic ſubdit. *Eſt enim manu ductrix quædam in via quæ ducit ad Cælum, vnctio athletica, exercitatio quædam magna, & admirabilis, portus tranquillus.* Sic ille. Vt iam neceſſe non ſit in hoc amplius immorari.

Iſai. 60.

Apoſtoli pauperes quaſi alati.

Diues comparatur homini ligato funibus oblongis.

Paupertatis laudes.

Sed tamen omnino aduertendum duxerim, quod vt paupertas hæc nos reddat expeditos, ac lætos ad perfectionem ſectandam, non tantum res terrenas exterius religioſus dimittat oportet, verum etiam, ac multo magis, relinquat neceſſe eſt terrenorum affectum, ac deſiderium: hoc enim retento, & non relicto, nihil omnino feciſſe dicendus eſt. Pulchre Bernardus hoc expreſsit illo tract. de Petri colloquio cum Chriſto. *Ecce nos reliquimus omnia,* ſic dicens. *Omnia ſane dixerim, non tantum poſſeſſiones, ſed etiam cupiditates, & eas maxime, plus enim concupiſcentia mundi, quam ſubſtantia nocet.* Vide quomodo vir ſanctus doceat plus nocere, & plus homines perturbare appetitum diuitiarum, quam ipſas diuitias Multi namque Sancti diuites fuerunt & cum ipſis diuitijs non turbabantur, quoniam illorum affectu carebant: & è contra multi pauperes cruciantur ac turbantur quoniam diuitiarum affe-

Plus affectus terrenorum quam terrena ſunt relinquendi.

Diuites aliqui quieti, & pauperes inquieti.

Digitized by Google

Hæc eſt fratres chariſſimi Euangelicæ paupertatis norma, & modus quo à religioſis debet ſuſcipi,& obſeruari. Quod vt tenacius ; & ſolidius fiat duo loca ſacræScripturæ vtile fuerit ſemper ante oculos habere. Primus ſit ex Lucæ 9. vbi Chriſtus Dominus, cuidam ſe ſequi volenti dixit: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Mirum exemplum, & religioſo ſemper conſiderādum, qui Chriſtum pauperem ſequi promiſit. Neque vero eſt, quod dicat religioſus, Chriſtum Dominum ita ſe rebus terrenis ſpoliaſſe quia Deus erat. Imo, & quia Deus erat neque votum paupertatis emiſerat iuxta veriorem ſententiam Theologorum, & ad talem paupertatis rigorem non tenebatur: multo magis ad id obligatur religioſus qui votum paupertatis emiſit. Secundus locus conſiderari poterit ex Paulo 2. ad Cor. 8. vbi ſic ait de Chriſto Domino: *Propter vos egenus factus eſt cum eſſet diues, vt illius inopia vos diuites eſſetis.* Si ergo Chriſtus Dominus cum eſſet adeo diues, ad talem ſe paupertatē demiſit propter nos, vt nos ditaret: quid mirū ſe religioſus propter Deum pauper efficiatur, nō vt Deum ditet, ſed vt ſe ipſum diuitem faciat? Neque vero huic

Luc. 9.

Paupertas Chriſti D. vrget nos.

2. ad Cor. 8.

rei deſit teſtimonium Seraphici illius, & pauperrimi Patris noſtri Franciſci, qui in ſua regula fratres ad paupertatem exhortans de paupertate ſic loquitur c. 6. *Hæc eſt illa celſitudo altiſſimæ paupertatis quæ vos chariſſimos fratres meos hæredes, & reges regni cælorum inſtituit, pauperes rebus fecit, virtutibus ſublimauit. Cui dilectiſſimi fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti in perpetuum ſub cælo habere velitis.* Sic ibi Seraphicus Pater: quibus verbis omnia qui hactenus diximus clarius, & deuotius explicantur, ac manifeſtum relinquitur quomodo votum paupertatis ſit obſeruandum à profeſſoribus illius.

Paupertas ditat nos.

Quibus non obſtantibus, ego dubito, ſeu potius credo multis noſtri ſæculi religioſis poſſe applicari plurima dicta, ſeu querelas quas iam dudum multi religionum primates contra paupertatis tranſgreſſores pronunciarunt. Diuus Ieron. Epiſtola ad Nepotianum, ſic queritur: *Nonnulli ſunt ditiores monachi quam fuerant ante ſæculares: qui poſſideant opes ſub Chriſto paupere, quas ſub locuplete, & fallaci diabolo habere non poterat.* Et iterū: *Natus in paupere domo, & tugurio ruſticano, qui vix milio, & cibario pane rugientem ſatiare ven-*

Religioſi aliqui ditiores in religione quam forent in ſæculo.

Digitized by Google

trem poteram, non ſimilam, & mella faſtidio. Noui & genera, & nomina piſcium, & ſaporibus auium diſcerno prouincias. Sic ibi Ier. O mirum Doctorem, ô futurorum religioſorum pro noſtro etiam ſæculo, ſcrutatorem intimum, ſeu potius Prophetam. Conſonat Bernard. hom. 4. ſupra *miſſus eſt* dicens. *Video quiddã quod ſine dolore videri non debet, poſt aggreſſam Chriſti militiam rurſus implicari ſæcularibus rurſus terrenis cupiditatibus immergi. Sed contra ſui imperatoris dictum concupiſcere aliena & ſua cum lite repetere, ita nec ſe mundo, nec ſibi mundum crucifixerunt: vt qui antea vix in ſuo vico vel oppido cogniti fuerunt, modo circumeuntes prouincias, & curias frequentantes regum notitias, principum familiaritates aſſecuti ſunt.* Sic Bern. monachus, tanquam domeſticus. Quod ſi mihi reſpondeas multos religioſos non procurare terrena, neque ad pecunias anhelare ſed rebus communitatis contentos eſſe: de illis adhuc timendum eſt voto paupertatis perfectæ contraire, ſi impatientes ſint quando aliquid illis defuerit. Bernard. hoc monuit ſerm. 4. de aduentu Domini dicens. *Videmus autem multos pauperes qui ſi veram haberent paupertatem non adeo puſilanimes inuenirentur, & triſtes. Sed hi ſunt qui pauperes eſſe volunt eo tamen pacto vt nihil eis deſit & ſic diligunt paupertatem, vt nullam inopiam patiantur.* Sic ille. Quod magis idem mellifluus Pater conſiderans, notans, & exemplificans ſerm. 30. ſuper Cantica ad ſuos monachos ſic ait. *Quid vero prodeſt temperare à voluptatibus, & inueſtigandis diuerſitatibus complexionum, ciborumque varietatibus exquirendis quotidianam expendere curam? Legumina ventoſa ſunt, caſeus ſtomachum grauat, lac capiti nocet, potum aqua non ſuſtinet pectus, caules nutriunt melancholiam, coleram porri accendunt, piſces de ſtagno mea penitus complexioni non congruunt. Parum eſt hoc vt in totis fluuijs agris & hortis, cellarijſue reperiri vix poſſit quod comedas? Puta te quaſo monachum eſſe nec medicum, nec de complexione iudicandum, ſed de profeſſione.* Sic deuotus, ac zeloſus Bern. Quod vero attinet ad veſtium paupertatem idem ſanctus Bern. in Apologia ad Guillelmum ſic ait. *Quæritur ad induendum non quod vtilius, ſed quod ſubtilius inuenitur, non quod repellat frigus ſed quod ſuperbire cõpellat: non denique, iuxta regulã, quod vilius comparari poteſt, ſed quod venuſtius imo vanius oſtentari. Heu me miſerũ qualemcunq; monachũ, cur ad hoc viuo videre ad id deueniſſe ordinem noſtrum, &c?* Sic ibi.

Religioſi plus vrbani in ordine, quam forent in ſæculo.

Religioſus inquietus quãdo deſunt neceſſaria non eſt vere pauper.

Religioſorum querelæ de cibis communitatis.

Paupertas in veſtitu religioſorum.

Digitized by Google

Sed adhuc videas alium modum tranſgrediendi paupertatem, & ſtatum proprietarij monachis nimis vſitatum, vt videlicet rebus communibus quieti viuant, neque magna, & præcioſa conquirant: nihilominus paruis, ac vilibus rebus ita adhærent tenaciter, vt difficillimũ ſit, & quaſi tormentum illis minimis ſpoliari. Conſiderauit hoc eloquentiſſimus ille Caſſianus qui collat. 4. cap. vltimo ſic Danielem Abbatem inducit. *Vitium auaritiæ, & cupiditatis, quod erga ſpecies pretioſas exercere nõ poſſũt circa viliores materias retinentes, non abſcidiſſe, ſed commutaſſe ſe probant priſtinam paſsionem. Nam nimia deuincti diligentia erga curam pſiathij ſportellæ, ſaucl ci, codicis, mattæ, aliarumque ſimilium rerum quamuis viliſsimarum, eadẽ tamen qua antea libidine detinentur. Quæ etiam tanta æmulatione cuſtodiunt atq; defendunt, vt pro ipſis aduerſus fratrem commoueri eos, ac litigare nõ pudeat.* Hæc ibi. De eodem etiam idem Caſſian. col. 1. c. 6. ſic ſcribit. *Nam & plerią; nonnulli tanto zelo codicem ſeruent, vt eum ne leuiter legi quidem, vel contingi ab aliquo patiãtur. Cumq; omnes diuitias ſuas pro Chriſti amore diſperſerint: priſtinum tamen cordis affectum in rebus minimis retinentes, &c.* Sic ibi. Quod quidẽ præterquam quod peccatum proprietatis redolet, eſt etiam adeo indecorum, ac fœdum viro religioſo, magna ſpernanti, & in minimis ſuperato vt de hoc ſpecialiter diabolus glorietur. De quo non pigeat audire Euſebium Emiſſ. hom. 5. ad Monach. ſic dicentem. *Inde eſt quod de rebus paruiſsimis interdum excitamur, & pro vilium rerũ appetitu viliſsimas intentiones mouemus. Et inter hæc quomodo exultat aduerſarius noſter quando nos videt maxima contempſiſſe vt in minimis deformius vinceremur, &c.* Denique de monachis multa, ac ſuperflua vſualia pro vſu congregantibus ſpecie neceſſitatis, conqueritur citatus Caſſianus l. 4. Inſtit. c. 15. dicens. *Quibus non ſolum ciſtella, vel ſportæ, ſed ne arcæ quidem armaria ad ea quę congerimus, vel quæ egreſsi de ſęculo reſeruauimus condenda, ſufficiunt.* Hæc ſufficiant ad indicandos modos ſeu vias quibus à profeſſoribus hoc votum frangitur, de quibus quaſi diffidentibus de diuina prouidentia, cui ſe ſpecialius commiſerunt, & quæ monachis ſpecialius aſſiſtit, optime conqueritur Abbas Piamon apud Caſſianum, collat. 18. cap. 8. ſic dicens. *Iſti vero non ſolum in craſtinum, ſed etiam in multorum annorum ſpatio infidelem ſolicitudinem prorogantes, aut mendacem Deum, aut inopem credunt,*

Proprietarij ſunt aliqui religioſi ex tenaci retentione minimorum.

Diabolus gloriatur quando monachos vincit in minimis.

Paupertas læſa ſuperfluis.

dunt, qui promiſſam quotidiani victus, atq; indumentorum ſufficientiam præbere eis, aut non poſſit, aut nolit. Et recte quidē in hoc Caſſianus: ſi enim Chriſtus Dominus adeo ſæcularium ſolicitudinem taxauit Matt. 6. dicens: *Nolite ſoliciti eſſe dicentes, &c.* Multo magis illam in religioſis reprehendet, quibus diligētiori cura prouidere tenetur, eo quod ipſi, terrena propter Deum deſpicientes ſe totos diuinæ protectioni cōmiſerunt. Hi vero qui ſolicite vel ſuperflua, vel minima tenaciter procurant, iuxta Caſſianum, vel innuunt Deum cui ſe commiſerūt neceſſaria illis præbere non poſſe, vel non valere.

Religioſus non pauper eſt iniurioſ- que diuinæ prouidentiæ.

Reſtat vt dicamus quantū peccatū ſit proprietas, quæ eſt peccatum oppoſitum voto paupertatis. Pro hoc habemus ſufficientiſſimum teſtimonium in illo mortis ſupplicio quo diuus Petrus Act. 5. *Puniuit Ananiam, & Saphiram vxorem eius:* Propterea quod partem pecuniæ ex agro vēdito ſibi retinuerint, ibi enim illos peccaſſe contra votum factum, de rebus temporalibus relinquendis, & Apoſtolis tradēdis, concors eſt Doctorum ſententia ad illum locum: ac proinde illorum peccatum poſt illud factum votum, peccatum proprietatis dici potuit, quatenus contra votum, ſibi aliquam pecuniam appropriarunt. Ecce igitur, & à poſteriori collige, quale peccatum ſit vitium proprietatis quod ab Apoſtolo Petro miti, ac miſericorde morte repentina punitur. Diuus Baſilius cap. 35. conſtit. monachi comparat hoc peccatum cum furto Iudæ Iſcariotis. Et bene quidem ſicut enim Iudas poſtquam omnia reliquerat, & quaſi votum paupertatis emiſerat, loculos habebat, & paruas monetas ex oblatis eleemoſinis ſuffurabatur: ſic religioſus profeſſus poſt votum paupertatis emiſſum aliquid clāculum ſibi retinens, & appropians, alter Iudas merito poterit appellari. Denique conſtat Eccleſiam matrem non niſi ob grauia, & atrocia peccata fideles ſuos Eccleſiaſtica ſepultura priuare. At conſtat illam monachos proprietarios in tali peccato decedentes à ſepultura Eccleſiaſtica excludere, vt habetur expreſſe titulo de ſtatu monach. cap. 2. & cap. 4. in Decretalibus, cap. 6. in quo refertur diuum Gregor. Papam idem feciſſe cuidam monacho cum peculio morienti, quem in Sterquilinio iuſſit ſepeliri.

Act. 5.

Ananias fuit proprietarius.

Proprietas in religioſo eſt peccatum Iudas Iſcariotis.

Digitized by Google

EXHORTATIO VIII.

AD SERVANDAM CASTITATEM.

Candidiores Nazaræi eius niue, nitidiores lacte. Thræn. cap. 4.

HÆc verba communiter à Doctoribus explicantur, & applicantur Religioſis trium votorum profeſſoribus: & in illis, cum reliquis ſequentibus citato cap. Thren. dicunt aliqui contineri tria vota, maxime Viegas Apoc. c.9. comment.2. ſect.1. Ego pro voto caſtitatis, ſeu pro caſtitate ſola prædicta verba propono: præmittoque, mire contra hoc caſtitatis votum Lutheranos furere, & verbo, & opere. Verbo quidem, multa ſophiſtica, & falſa argumenta obijcientes, vt probent illud vouere non eſſe licitum: & ſimul opere: quia ipſe Lutherus, vxorem duxit, multæque Moniales eius hortatu: quorum hæreticorum confutationẽ legat qui volet apud Bellarmin. tom.1.lib.2. de Monach cap.22. Nos cum matre Eccleſia dicimus & votum hoc ſanctiſsimum eſſe; noſtræque Eccleſiæ Monachos ad caſtitatem teneri. Imo & in hoc excedere Nazaræos veteris legis, de quibus non inuenio quod caſtitatem ſeruauerint. Samſon enim, & Samuel qui fuerunt Nazaræi Iudic.13. & 1.Reg.1. vxores habuerunt: ac proinde caſtitatem non vouebant, ſaltem perpetuam. Noſtri vero Religioſi, rigidiores Nazaræi perpetuæ caſtitatis voto ſe aſtringunt, per quam caſtitatem oſtendo illos fieri candidiores niue, & nitidiores lacte: ſuppono enim tanquam notiſsimum per albedinem & candorem ſignificari caſtitatem, vt inter alios

Caſtitas à Lutheranis impugnata.

Iud 13. & 1.Reg.1. Nazaræi non ſeruabant votum caſtitatis.

lios docet D. Ambroſius lib. de inſtit. virginis c. 15. & alij quos longum eſſet referre.

Caſtitas cur comparetur albedini.

Non vacat ergo myſterio quod caſtitas ſeu caſti viri comparentur albedini; imo, non vni tantum rei albæ, ſed duabus niui & lacti, quæ inter albas videntur albedinem habere maiorem? ego ſequentes cauſas ſubijcio. Prima, quia color albus cæteris coloribus melior eſt: & eſt oculis iucundior, & acceptabilior, & ſignum lætitiæ ſemper fuit, de quo multa Lorinus ſuper Acta Apoſt. ad cap. 1. ſuper illa verba: *Aſtiterunt in veſtibus albis.* Hac de cauſa appariti ones Angelorum, vt plurimum factæ dicuntur in veſtibus albis. Et quod in particulari albedo ſit color afferens lætitiam, & iucunditatem præ omnibus, ego probo ex Logica; in qua communiter dicitur, quod albedo diſgregat viſum, id eſt, dilatat viſum illumque ſpargit, & quaſi lætabundum facit ſpatiari: cum cæteri colores ab albedine recedentes viſum congregent, & quaſi triſtem faciant ad ſe colligi. Cum ergo caſtitas albedini cōparatur, innuitur, quod ſit in oculis Domini iucundior, lætior, & acceptabilior cæteris virtutibus moralibus. Non dico quod ſit melior (vt comparatio petere videretur, dicens albedinem eſſe meliorem colorem cæteris, comparationes enim non tenent in omnibus:) ſed dico quod ante Deum ſit gratiſsima, illique acceptabiliſsima. Hoc in primis liceat intueri, eo quod caſtis, & virginibus albis indutis, adeo ſpeciales fauores à Deo exhibentur, taliaque priuilegia conceduntur, vt illa alijs Sanctis, etiam maioribus, non legamus exhiberi. Hac de cauſa videas Apoc. 14. de virginibus illa particularia dici, quod ſcilicet Agno cantabant canticum nouum: & quod nemo poterat dicere canticum illud, niſi illa centum quadraginta quatuor millia. Illi etiam ibidem dicuntur ſequi Agnum quocunque ierit; & eſſe primitias electas inter cæteros homines, & multa alia quæ de alijs Sanctis non leguntur. Et Apoc. cap. 3. de illis qui non inquinauerunt veſtimenta ſua dicitur: Ambulabunt mecum in albis quia digni ſunt. Vt poſſimus forte exponere, quod illis promittatur, ambulaturos in cælis albis indutos, id eſt, inter caſtos, & admittendos ad illos particulares fauores, & particularia priuilegia quæ proxime recenſuimus, quia digni ſunt, propter vitæ ſuæ puritatē. Hinc videns Eccleſiam fœminas virgines illo tam inſigni titulo decorare, vt illas Chriſti ſponſas in officio publico vocet, dicens.

Albedo lætificat præ omnibus coloribus.

Caſti multis fauoribus à Deo donantur.

Veni.

Digitized by Google

Veni ſponſa Chriſti. Denique videas, cauſam, ob quam glorioſus Apoſtolus Ioannis Euangeliſta à Chriſto Domino ſit ſpecialiter dilectus, & ad particulares fauores admiſſus, ab Eccleſia non reddi maiorem ipſius virtutem aliam præ cæteris, ſed ſolam caſtitatem & virginitatẽ, in quinto enim reſponſorio matutinalis officij illius diei: ſic ait: Diligebat autem eum Ieſus, quoniam ſpecialis prærogatiua caſtitatis ampliori dilectione fecerat dignum. Fortaſsis enim D. Petrus in dilectione & in charitate Dei maior illo erat, cum ab eo Chriſtus Dominus Ioan. 21. ter inquireret, & quaſi iuberet, vt ſe Chriſtum præ omnibus illis diligeret. Ecce quam grata & quam iucunda. Hinc tam præclara præconia de caſtitate ſancti Doctores protulerunt, qualia de cæteris virtutibus dicta non inuenias. Nobis ſufficiat deuotiſsimus, & caſtiſsimus Bernardus tum alibi, tum maxime Epiſtola 42. vbi ſic ait: *Quid caſtitate decorius quæ mundum de immundo conceptum ſemine de hoſte domeſticum. Angelum deniq; de homine facit? Sola eſt caſtitas quæ in hoc mortalitatis, & loco & tempore ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat.* Sic ille. Quod ipſum fere iam dixerat Cyprianus Mart. in lib. de habit. virg. ſic virgines alloquens: *Quod futuri ſumus iam eſſe capiſtis, vos reſurrectionis gloriam in hoc ſæculo iam tenetis, per ſæculum ſine ſæculi cogitatione tranſitis, cum caſtæ perſeueratis & virgines: Angelis Dei eſtis æquales.* Mitto multa alia caſtitatis encomia, quæ paſsim apud Doctores inueniuntur: mitto multa commoda illam comitantia, ob quæ ſola digna erat, vt eam omnes tenaciſsime, & auidiſsime ſectarẽtur.

Ioan. Euangeliſta ob caſtitatem præcipue dilectus fuit à Chriſto.

Ioan. 21.

Caſtitatis præconium.

Secunda cauſa ob quam caſtitas albo colori comparatur, eſt, quoniam albus color citius, & facilius maculatur, & ſordidatur quam cæteri colores: Rubeus enim, ac viridis color, & ſic de alijs, etiam ſi aliquantulas ſordes admittant, non ſtatim maculantur, neq; in illis illud aduertitur, quemadmodum annotatur in albedine, quæ ex eo quod minus permiſta eſt cæteris coloribus, eſt quaſi purior, ac delicatior, vt ita dicam. Duo hinc applico caſtæ puritati, quod ſcilicet purior eſt & delicatior, & cæteris virtutibus periculoſior in conſeruando. Eſt caſtitas vitrum, quod ſolo oculorum maleuolorum intuitu frangitur. Eleganter hoc docuit Ambroſ. lib. 3. Epiſtolarum Epiſt. 25. ſic dicens: *Quoniam & ipſo aſpectu virginitatis violatur ſanctitas.* Imo & ſolis verbis vrbanis (vulgo

Caſtitas plus periclitatur cæteris virtutibus.

Caſtitas eſt vitrũ ſolo aſpectu & vrbanitate perditur.

go *comprimentos*) violari virginitatem aliquo modo, ait Ambroſ. lib. 2. de virgin. dicens: *Teritur officijs pudor (id eſt comprimentos) modeſtia ſoluitur dum affectatur vrbanitas.* Sic ille. Nonne ſolo aſpectu, & Berſabet intuitu, violata eſt caſtitas Danidis & ipſius fœminæ viſæ, & impudicorum ſenum Suſannam ſpectantium? Hac forte de cauſa etiam Chriſtus Dominus Matt. 25. decem illas virgines dixit habuiſſe lampades in manibus ſuis: quaſi diceret, virginitatem ac caſtitatem, in manibus portandam tanquam vitreas lampades, frangi faciles. Ad eundem finem de caſtitate videtur Paulus dixiſſe 2. ad Cor. 4. *Habemus autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus.* Re enim vera theſaurus eſt caſtitas, & virginitas: abſconditus tamen, & incluſus in luteo ac fragili corpore. Hac denique de cauſa Doctores dicunt non decuiſſe Chriſtum Dominum in deſerto de caſtitate tentari: quāuis enim etiam in illa tentatione foret inſuperabilis ſicut in alijs: voluit tamen nos docere quam vigilanter has tentationes debeamus effugere, quantū periculum nobis ex illis immineat, quia raro ex illis tentationibus aliquis ſine peccato aliquo ſaltem veniali euadit. Idque docet Cyprian. ſerm. de tentation.

Matt. 25.

2. Cor. 4.

De caſtitate non fuit Chriſtus Dominus tentatus & cur?

Chriſti ſic dicens: *Honeſtius cum ſpiritu (id eſt peccatis ſpiritualibus) quam cum carne luctamur, quia carnis fædus complexus exhalans nebulas, eum qui ſibi adhæſerit aliqua ex parte contaminat, nec libidinum morſus quiſquam illæſus euaſit.* Hæc ille ſatis docte & eleganter. Ratio huius rei eſſe poteſt: quia ſcilicet natura noſtra tanto, ac tam innato impetu fertur & inclinatur ad actum generationis, vt raro ſibi id repreſentetur quin modo aliquo in actum leuem exeat appetitus: & magno diuino auxilio opus ſit, vt omnino contineat ſe ab actu vetito. Secundum quod cōſequenter dico, de re alba citius ſordidata, quam alia colorata; eſt dependens ab illo primo, videlicet quod ſicut caſtitas honorat, ac decorat caſtos viros, ita vt hæc virtus præ cæteris, honorabiles faciat omnes, tam fæminas quam viros: ita è contrario oppoſitum luxurię vitium plus cæteris peccatis dedecus afferat & ſordidet, & maculet authores ſuos. Hac de cauſa Paulus multis in locis luxuriam vocat non immundam, ſed ipſam immunditiam, quia ſcilicet ſordidat nimium puræ caſtitatis veſtem 1. ad Theſſ. 4. cum dixiſſet: *Hæc eſt voluntas Dei vt abſtineatis à fornicatione, &c.* ſubdit. *Non enim vocauit nos Deus in immunditiam, ſed*

Luxuriæ vitium plus maculat cæteris omnibus vitijs.

Luxuria eſt immunditia ipſa.

1. Theſ. 4.

Digitized by Google

ſed in ſanctificationem, quem locum Caſſianus lib. 6. inſtit. c. 15. legit. Nō enim vocauit nos Deus in ignominiam, ſed in ſanctificationem. Et ad Rom. 1. *paſſiones carnis* vocat Paulus *paſſiones ignominiæ*. Ecce quomodo ſi caſtitas pura & alba, coram oculis Domini ſpecioſa, & grata virtus eſt: nihilominus tamen tam facile, & perículoſe per oppoſitum vitium vel amittitur, vel ſordidatur, vt tædium ſit Deo & Angelis vir non caſtus, & inhoneſtus: quemadmodum in fœtida terra Sodomæ poſſumus intueri. Si autem hoc vitium tanta ignominia afficit etiam ſæculares; quenta, proh! dolor afficiet Religioſos, qui vt veri Nazaræi cādidiores niue, ac lacte debent eſſe in populo? Hoc eſt vere fratres, hoc eſt illud vitium quod pluſquam omnia alia, Religioſos, imo & ſuas Religiones infamat: Hoc eſt quod ſæculares clamare facit, & indignari, quando eos, quos caſtitatis exemplum eſſe oportet, dare de ſe exemplum huius prauitatis vident. Quod præcipue ſcandalum in eo fundamentum habere video, quia videlicet ſingularis & particularis puritas caſtitatis in ſacerdotibus requiritur præ cæteris, ſiquidem ad tremendum Chriſti Domini ſacrificium accedunt quotidie, ad quod Angelica puritas requirebatur. Et quoniam notiſſimum eſt de hoc ſæculares magis ſcandalizari in Monacho, & eius ſcandali cauſam tetigimus, remedium inculcemus.

Rom. 1.

Luxuria nimis maculat Religioſos.

Quo ergo Religioſi hoc ſcādalum vitent, ſuaſque animas, & corpora in niuis ac lactis candore caſto conſeruent, ſiquidē ſunt Nazaræi albis induti caſtitatis veſtibus: conſiderent, qua circūſpectione gradiantur illi qui alba veſte induti ſunt ac pretioſa. Nam illi qui portant veſtes rubri, viridis, fuſci, ſeu luridi coloris, non adeo ſordes timent, neque pericula vitant, atque illi qui alba, & pretioſa veſte ornātur: hos namque circumſpectiſſimos eſſe oportet ad quamuis paruiſſimam guttulā, puluerémue vitandum, cientes exinde ſtatim veſtem illam maculam incurſuram. Tales nempe oportet eſſe Religioſos: nam ſæculares quidem qui voto caſtitatis non aſtringuntur, neque adeo per luxuriam infamantur, ſi deſides ſint in hoc vitio fugiendo non adeo mirandum eſt: At Religioſos, qui illo voto vinciuntur, & tanquam Nazaræi candidiſſimis caſtitatis veſtibus amiciuntur, oportet omnino circumſpectiſſimos in ſuis conuerſationibus verſari, & tenuiſſimas etiam occaſiones effugere, ne maculam in animo, & in propria fama, & in

Caſtitas magnam circumſpectionē requirit.

Exod. 28.

in tota religione dedecus magnum incurrant. Conſiderent pro hac obligatione. quod Exod. 28. inter alias veſtes Sacerdotis, vnam quandam tunicam illum Deus portare iubebat, quę erat candida, & præterea tali artificio contexta, vt tota quaſi oculis vndique depicta eſſet, vt exponit ad eum locum Oleaſter iuxta quorundam ſententiam, & refert Arias Montanus lib. de antiq. ſac. ſer. In quo quidem habemus deſcriptum totum quod hucuſque diximus. imprimis enim Sacerdos alba veſte indui iubebatur, in ſignum caſtitatis & puritatis, quam præ cæteris ſeruare debebat: deinde in illa oculorum multitudine monebatur multis oculis eum circumſpicere debere ne illum puritatis candorem amitteret. Quinimo, & per multos illos oculos in veſte depictos ſignificari arbitror, illum monitum fuiſſe omnium ſæcularium oculos ipſum Sacerdotem continuo intueri. Id quod vel maxime ex eo ipſis conſiderandum eſt, quod ſciant multos eſſe ſæculares, qui in toto anno ad Monachorum virtutes non attendant, ſed ſola ipſorum peccata, & ſcandala etiam occultiſſima diligenter obſeruant, vt irrideant, vt taxent, & clament. Sunt hi ſæculares ſimiles omnibus hominibus, qui in tota vita ſolem directe non aſpiciunt neque conſiderant quot ab illo beneficia continuo recipiunt lucis, creationis rerum, &c. Quod ſi accidat vt ſol eclypſetur, & defectum patiatur, mirum eſt quomodo omnes ſenes, ac pueri, vetulæ, & puellæ illũ intueantur, ac notent horam, minutum figuram &c. ibi accidentia. Sic ſæculares non curant in toto anno quot bona exempla, & commoda à religioſis recipiant. At ſi caſu accidat aliquem in hoc vitio claudicare; mirum eſt quot oculis inſpiciant, etiam minuta, & inhoneſta verba ab ipſis prolata: quomodo clamẽt, & inſurgant, non ſolum aduerſus peccantem, ſed etiam contra omnes domi, & in Religione manentes. Videat ergo quot oculos geſtare debeat, qua circumſpectione in hoc peccato vitando viuere. Mirum hac de re nobis Chriſtus Dominus reliquit exemplum, cum enim Matt. 9. vocatus eſſet à principe quodam ad reſuſcitandam filiam eius, ingreſſurus domum, vbi iacebat mortua puella, quæ vt apparet ex textu, erat ſecretior aliqua domus. Ingreſſurus Chriſtus Dominus vbi fæmina mortua erat, eique manum prehenſurus, id facere noluit niſi præſentibus & patre, & matre eiuſdem

Tunica ſacerdotum alba, & oculata.

Sæculares non attendunt virtutes, ſed minima vitia Monachorum.

Matt. 9.

eiuſdem puellæ mortuæ: quod nempe ad vitandum ſcandalum feciſſe videtur, & vt ne minima quidem ſuſpicio poſſet oriri de illo etiam cum mortua fæmina: Quid ergo ſperat Religioſus intrans domos, vbi neque pater, neque mater teſtes futuri ſunt, neque ad fæminam mortuam ingreditur? Addo, quod non ſolum Chriſtus Dominus in ſua propria perſona hoc dedit rigidum caſtitatis exemplum, ſed etiam diſcipulos ſuos qui primi Religioſi fuerunt, ita in caſtitatis materia exemplares eſſe voluit, vt quamuis in illis alios pateretur defectus, & vitia; non eſt tamen paſſus, eos in materia caſtitatis ſcandalum aliquando populo præbere. Diſſimulauit aliquando Chriſtus Dominus in Iuda auaritiam, & proditionem; in Petro negationem: in filijs Zebedæi appetitionem dextræ, & ſiniſtræ: in omnibus contentionem, quis eorum videretur eſſe maior: luxuriæ vero ſcandalum, neque lego in Apoſtolorum, Diſcipulorumue collegio; neque ipſi Phariſæi tam perſpicaces Diſcipulorum obſeruatores, qui eos accuſabant quod non lauarent manus cum manducarent, illos vnquam tanquam inhoneſtos accuſarunt. Quin potius Chriſti Diſcipulos adeo huius voti obſeruatores,

Exemplum Chriſti D. & Apoſtolorum in materia caſtitatis.

& in exemplo caſtitatis circumſpectos video vt Ioan. 4. cum illi in ciuitate Sichar, relicto Chriſto Domino ad puteum intrarent in vrbem ad quærendos cibos, reuerſique inuenirent Chriſtum Dominum cum Samaritana loquentem; ſubdit textus hæc verba: *Et continuo venerunt diſcipuli eius & mirabantur quia cum muliere loquebatur.* Vide Apoſtolorum in hac materia cautelam, vt mirentur ipſum Chriſtum cum muliere ſola loquentem, & in campo, iuxta puteum ad quem probabiliter aliæ fœminæ præter Samaritanam illá, debebant confluere. Ecce fratres, ecce Apoſtolorum in caſtitate obſeruantiam, ecce exemplum quoad ſæculares. Eadem omnino obligatio vos tangit quoad obſeruationem voti, & quoad exemplum: eandem enim caſtitatem quam illi ſeruarunt, vos eſtis profeſſi voto expreſſo atque ſolenni. Neque vos fortaſſe fallat aut decipiat peccatum veſtrum, ſeu ingreſſum alicuius domus eſſe occultum, nec fore ſæcularibus reuelandum: Ad hoc enim memoria retinete illud Chriſti Domini Matth. 10. *Nihil enim eſt opertum quod non reuelabitur, & occultum quod non ſcietur.* Quin potius conſiderate circa hoc mirabilé dictum. Legitur enim Marc. 7. quod cum Chriſtus

Ioan. 4.

Non poteſt occultari luxu ioſus mœchus. Matt 10. Marc. 7.

Digitized by Google

ſtus Dominus abiret in fines Tyri & Sidonis. *Ingreſſus domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere.* Ecce ipſe Chriſtus Dominus volens ſuum in domum quandam ingreſſum occultari, id non obtinuit, via ſcilicet ordinaria (alias poſſet, ſi vellet.) Quid ergo confidit miſer homo ſuos clanculos ingreſſus occultandos in tanta oculorum obſeruatione? Deniq; peccati grauitas ipſum deterreat, non enim vnum tantum, ſed plura committit, maxime quando cum illo dat ſcandalum quod ſemper timere debet. Primo enim peccat contra caſtitatis naturale pręceptum, ſicut quilibet Chriſtianus. Secundo contra votum ſpeciale caſtitatis. Tertio contra ordinem ſacrum ſi illum habet: in ſuſceptione enim ordinis ſacri particularem caſtitatis obligationem renouat. Quarto, ſi dat ſcandalum, vt ſemper dat, conſideret quod ſi Chriſtus Dominus Matt. 18. tam graue peccatum iudicauit eſſe, ſcandalizare ſolum vnum puſillum, vt talis ſcandalizans mereatur cum mola aſinaria ad collum appenſa demergi in profundum maris: Quid merebitur Religioſus inhoneſtus qui non vnum puſillum, ſed tot fideles ſcandalizat, tot ſæculares, tot Religioſos ſui conuentus, & ſuæ prouinciæ, ac Religionis?

Luxuria in Monacho grauior.

Matt. 18

Vt igitur hæ veſtes noſtri Nazaræi Religioſi & in anima coram Deo, & in fama coram populo candidæ ſicut nix, & lac conſeruentur, cautela nimia neceſſaria eſt, & vigilantia in multis, in conuerſatione cum ſæcularibus, in verbis, in cibis, & in aliis multis ſine quibus caſtitas non conſeruatur. Pro hoc video oppoſitiſſimam comparationem, ex cæli zodiaco deſumptam. Scimus enim quod in illo zodiaco ſignum *Virgo*, conſtitutum eſt inter *Leonem*, & *Libram*, quæ ſunt alia duo ſigna: quod fortaſſe myſterio non caruit. Illo enim denotatur, ſeu potius admonemur, quod qui virginitatē, ſeu caſtitatem ſeruare voluerit, inter leonem & libram verſari debet, id eſt debet habere leonis fortitudinem, & tanquam leo debet reſiſtere tentationibus, & occaſionibus in quibus caſtitas periclitari poſſit: debet prætерea ſemper libram in manu geſtare, & in intellectu; qua ſcilicet libret, & ponderet verba, cibos, egreſſus, & regreſſus, conuerſationem & cæteras circumſtantias caſtitati contrarias, vt eas leonina conſtantia deuitet, ac fugiat: ab his enim omnibus caſtitatis conſeruatio pendet; quas qui neglexerunt, luxuriæ portæ appropinquarūt.

Caſtitas eſt poſita inter libram & leonem, ſicut ſignum, virgo in zodiaco.

Et

Et quod in particulari attinet ad conuerſationem ſæcularium vitandam: ſufficiat videre optima quæ ſcribit D. Ieron. epiſtola ad Nepotianum, inter alia ſic dicens: *Si propter officium clericatus, aut vidua viſitatur, aut virgo, nunquam domus ſolus introeas. Caueto omnes ſuſpiciones, & quid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur, ante deuita.* Sic ille. De magno illo Auguſtino, & D. Ludouico Minorita produnt hiſtoriæ, quod etiam fœminarum affinium, & conſanguinearum vitabant conſortia, & conuerſationes: quanto magis vitandi erunt illarum aſpectus, & conuerſationes quæ tales non ſunt vt animæ, & famæ candor conſeruetur incorruptus? Mirabile dictu eſt quod multæ fœminæ fragiles ac debiles ſibi ipſis mortem aliquo modo intulerunt, ne caſtitatem perderent. Aliæ namque è tectis, aliæ in flumina præcipites ſe dederunt, quod videtur eſſe contra charitatis præceptum; & tamen eas Eccleſia celebrat vt ſanctas, vt videre eſt apud Baron. in Martyrolog. die 9. Iunij littera D. Et Sixtum Senenſ. lib. 5. bibl. annot. 253. ex Auguſtino: quod credibile ſit illud eas feciſſe ex diuina reuelatione: & hoc fecerunt pro caſtitate tuenda, quam non leguntur vouiſſe. Quid nō neceſſe eſt ergo pati pro caſtitate non violanda, ſolenni voto Deo promiſſa? Lege Ambroſ. Morales lib. 12. cap. 5. hiſtor. Hiſpanicæ, vbi refert de Monialibus cuiuſdam conuentus in Hiſpania, quæ timentes caſtitatis periculum à Mauris irruentibus, ſuas facies diris vulneribus fœdarunt, vt ſic fœdæ apparentes non appeterentur: & ita euenit quia occiſæ, & non defloratæ ſunt. Imitare ergo mulieres fragiles in hac vita non in illa occiſione corporis, ſed in occiſione appetitus ac tentationum ſi vis caſtitatis præmium in æterna vita.

Fœminæ aliquæ quodammodo ſibi mortē cauſarūt ne perderent caſtitatē.

Digitized by Google

EXHORTATIO IX.

AD FVGIENDA SCHISMATA, ET FACTIO-nes, Luſitane, bandos de frades.

1.Cor.1. *Obſecro autem vos fratres per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata.*

1.ad Cor.1.

POST trium votorum obſeruatione nihil video de quo magis Religioſi debeant admoneri quam de ſchiſmate, ac ſeditione vitandis: ſi enim pacem non habent, quæ per ſchiſma tollitur, nihil habent, vt infra videbimus. Et ad hoc intentum mihi viſa ſunt propria citata verba Pauli, quæ ille ſcripſit 1. ad Corinth. 1. audiens quod inter illos contentiones eſſent, ac diſſidia, aliis pro Paulo, aliis pro Petro, aliis pro Apoſtolo conclamantibus, ac diuiſis: quos vt ad vnitatem Chriſti reducat citata verba ſcripſit.

Lorinus ſuper Acta Apoſtolorum ad cap. 1. verſ. 15. multis teſtimoniis nititur oſtendere, amorem fraternum, quo vnus frater alium diligit eſſe maiorem, & anteponendum amori coniugum, & amori patris in filium, præcipue citat ad hoc Quintilianum dicentem declamatione 321. hoc modo: *Nulla amicitia poteſt eſſe tam fælix quæ imitetur fraternitatem. Quis enim amicior* Amor erga fratres carnales extollitur nimis.

quam

quam frater fratris? Et prætereà Heſiodum Poëtam qui dixit:

Sed nec Germano quiſquam eſt æquandus Amori.

Et cauſam huius rei aſſignat, nam amor inter coniuges eſt aſcititius, ſeu aduentitius: amor autem patris in filium non eſt reciprocus, neque æqualis. At amor fratrum eſt reciprocus, æqualis; vtpote quia fratres hæc omnia habent æqualia & communia, parentes ſcilicet, vterum, ſanguinem, ortum, educationem, domum, rem familiarem, diſciplinam, &c. Cum quo tamen ſtare dicit, vt ſi fratres diſſideant inter ſe, illorum odium ſit maius quam aliorum hominum. Quod probat ex ſententia Plutarchi dicentis: *Omnem rem quæ à ſua ſpecie degenerat abire in deteriorem, quam ſi eam natura ingeneraſſet.* Poſſet hoc probare exemplo optimi vini, quod, quo delicatius eſt, & melius, ſi aceſcat, fit acetum fortiſſimum, ac rigidiſſimum. Hæc ſententia de fratrum amore maiore, ſi vera eſt multo magis verificabitur inter fratres ſpirituales, Chriſtianos ſcilicet, qui quamuis ſanguinem naturalem non habent communem: habent tamen communem ſanguinem Ieſu Chriſti per quem geniti ſunt ſpiritualiter: habent Chriſtum communem parentem, communem matrem Eccleſiam, communem diſciplinam, ac mores fidei commune patrimonium cæli, ac denique communem charitatem Dei & proximi infuſas, quod vinculum maius, & fortius eſt quocunque vinculo amoris fraterni. Hac de cauſa Paulus petiturus à Corinthiis, vt contentiones, ac ſchiſmata deponant, primo loco eos fratres nominat, dicens: *Obſecro vos fratres*, ſpirituales ſcilicet, vt memores ſpiritualis fraternitatis erubeſcant contendere, ac diuidi inter ſe, quod eſt ſignum violatæ charitatis ac fraternitatis. Hoc autem applicans Religioſis dico, in illis adhuc maiorem reperiri cauſam huius fraternitatis ſpiritualis: in illis enim vltra illam fraternitatem Chriſtianam omnibus fidelibus communem; datur etiam fraternitas Monaſtica, per quam habent communem parentem fundatorem, Franciſcum ſcilicet, vel Dominicum: eandem matrem Religionem, eundem cibum corporalem, eundem veſtitum omnino (quod in aliis nec fidelibus, nec fratribus corporalibus inuenies.) Eandemque monaſticam diſciplinam: ex qua monaſtica communi participatione maioris adhuc amoris vinculum, ac nodus illos deuincit. Saltem P. N. Franciſcus in

Fraternitas Chriſtiana magna eſt.

Fraternitas Religioſorum multo maior cæteris.

in ſua regula cap. 6. docet amorem Religioſorum ad inuicem, debere eſſe maiorem quam ſit amor matris carnalis erga filium. Ait enim ibi: *Quia ſi mater nutrit ac diligit filium ſuum carnalem: quanto diligentius debet quis diligere fratrem ſuum ſpiritualem?* His non obſtantibus timeo ne ſit neceſſarium cum Paulo obſecrare, in multis Religionibus, vt propter nomen Domini Ieſu Chriſti idipſum omnes dicant, pacem ſeruent, & inter ſe non habeant ſchiſmata. Timeo inquam ne in multis Religionibus inueniatur quod ſtatim Paulus ſubdit explicans ſchiſmata Corinthiorum, dicens. Hoc autem dico quod vnuſquiſque veſtrum dicit: ego quidem ſum Pauli: ego autem Apolo, ego vero Cephæ, ego autem Chriſti. Ecce hæc eſt inter aliquos Religioſos loquutio: Ego ſum fullani: ille vero Antonij, iſte vero Iacobi &c. Hæc eſt diuiſio fratres, hæc eſt zizania ab inimico homine in Religionibus ſeminata quæ omne bonum ſemen ſupprimit, & omnino Religiones eradicat, & conuellit.

Schiſmata Religiones deſtruũt.

Et primo quidem quam grande malum hoc ſit in Religionibus oſtendo primo ab oppoſito; quam grande ſcilicet bonum eſt vnitas, tanto maius malum eſt diuiſio. Et quidem quam grande bonum ſit pax, & vnio in Religionibus, colligunt omnes Doctores ad illum Pſalm, 133. *Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres in vnum.* Bona enim quæ ibi reperiantur ſummatim innuitur vltimo verſu illius: *Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vſque in ſæculum.* Pluunt benedictiones cæleſtes inter illos qui in Religione viuunt concorditer: & nomine benedictionis cætera omnia bona poſſunt intelligi. Ab oppoſito ergo, ecce quam malum, & quam iniucundum habitare fratres diſcordes, ac diuiſos? poterimus enim timere ac dicere: quoniam illic mandauit Dominus maledictionem &c. Nec mirum quod dicamus inter diſcordes Religioſos timendam diuinam maledictionem, ſiquidem Diuus Ieronymus tom.9. in regula Monacharum cap.1. *Monaſterium ſine pace vocent infernum:* cum enim ibi de charitate prius dixerit, quod illa eſt quæ facit Monachos, ac Religioſos, ſubdit: *Sine hac monaſteria ſunt tartara, habitatores ſunt Dæmones. Ideo mihi dilectæ filiæ, licet longa vos macerent ieiunia, abiecta, & nigra veſtis deformet, ſi intus deſit charitas ad infimum Religionis gradum*

Pſal.133.

Pacis bona inter fratres, quæ ſint.

Monaſterũ ſine pace eſt infernus.

Digitized by Google

dum nondum peruentum eſt. Sic Ieronymus. Et paulo infra eodem capite. *Nulla vita pro certo eſt deterior quam ſimul degere corpore, & non mente, & vere infelices ſunt quibus non eſt vna ſed diuerſa voluntas.* Et tandem in fine capitis, de concordibus Religioſus ait: *Hæc vere vita Dei non diaboli: vere monaſterium, non infernus, vere vita Religioſa, non diabolica.* Videſne qualiter D. Ieron. toties monaſterium vocet infernum, & vitam ſchiſmaticam, vitam diabolicam? Non inuenit ille inimicus homo Matth.
Matt. 13. 13. maius malum quod poſſet Agricolæ illi facere, *quam ſuper ſeminare zizania ſuper triticum.* Quid enim ſunt contentiones, & ſeditiones Religionum niſi zizaniæ ſuperſemiuatæ ſupra tot ieiunia, ſupra tot vigilias, ſupra tot diuina officia, & orationes, vt forte iſta omnia bona propter zizaniam ſuffocentur. Diuus Gregorius Nazianzenus ſchiſma vocat fumum ignis inferni: cum enim is videret Eccleſiam Conſtantinopolitanam propter quorundam Epiſcoporum ambitionem diuiſam eſſe, orat. 14. dixit: *Equidem vereor fratres ne præſens rerum ſtatus ignis illius inſpectatione poſiti, fumus quidam ſit.* Sic ibi. Et reuera fumus inferni ſchiſma dici poteſt. Quemadmodum enim multis ad ignem ſedentibus ſi ex igne immodicus fumus conſurgat, ſedentes cogit ſurgere, & ſic illos diuidit, ac diſſociat: eodem modo contentiones, & ſchiſmata in Religione à diabolo igne inferni accenſo ſeminatæ, ſanctos aliàs, ac Religioſos viros lædit, diſſociat, atque diſiungit. Denique non poteſt amplius exaggerari hoc malum quam conſiderando, quod ſchiſma in Eccleſia æquiparetur hæreſi: ſchiſmaticus enim, & hæreticus in bulla cœnæ ferme pro eodem reputatur; & ſic proportionabiliter de Religionum ſchiſmate iudicabitur. Vide præterea quanta damna & incommoda Eccleſia Dei patiatur quo tempore ſchiſma in illa perdurat in electione Summorum Pontificum: quot Concilia generalia coacta ſint ad ſchiſmata reprimenda? Eademque mala reſpectiue in Religionibus propter ſeditiones, & ſchiſmata cogita reperiri. Ac denique tunc locum habet in Religionibus quod ſupra Lorinus dixerat ex Plutarcho, Religioſorum ſcilicet maiorem amorem, verti, ac declinare in maius odium, eo modo quo vinum melius, ac generoſius vertitur in acrius acetum: Tunc vere poſſumus cum Ieremia lamentari Thren. 4. *Quomodo obſcuratum eſt aurum, muta-*

Schiſma, eſt zizania ſuper triticum ſeminata, & fumus inferni.

Schiſma, & hæreſis parum diſtant.

Thren. 4.

Digitized by Google

tus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij? Et vere quando in Religione non viget charitas, obſcuratur aurum, quia aurum ſignificat charitatem: quando item Religioſi ſine pace viuunt, ac diuiſi ſunt diſpergi ac diuidi dicuntur lapides ſanctuarij, id eſt, electi lapides Eccleſiæ quales ſunt Religioſi: electi inquam lapides non angulares, ſed lapides aliàs multis tunſionibus ac preſſuris laborum, propter Deum expoliti: qui tamen per ſchiſmata diſperguntur, & diſſociantur à vera Chriſti charitate: & tunc, quemadmodum, quando in corpore humano oſſa aliqua à ſuo loco, & iunctura diuiſa, & diſlocata ſunt, magnus dolor & clamor corpus occupat: eodem modo quando Religioſi diſperſi, ac diuiſi ſunt, proh dolor! quantus dolor in tota communitate, maxime vero in timoratis, ac iuſtis Religioſis? adeo vt etiam ſæculares tangat, eoſdemque eiuſdem doloris & participes faciat, & eiuſdem vitij ſeueros merito taxatores.

Lapides ſanctuarij ſunt Religioſi.

Quæ vero perſonæ in culpa ſint horum ſchiſmatum in Religione; dico Diuum Paulum hoc loco culpam aſſignare ſolis ſubditis, & inferioribus inter Corinthios; hi namque inferiores, ignorantibus Petro & Paulo, contentiones illas excitabant, ducti ex eo quod ſe obligatos ſentiebant ſuis baptizatoribus & vnuſquiſque ſuum baptizantem caput conſtituebat: idque videtur colligi ex illis verbis Pauli: *Nunquid in nomine Pauli baptizati eſtis?* Et reuera plerumque ita euenit vt ſubditi, & inferiores maioribus placere volentes, & ab illis ſperantes, eiſdem maioribus deferunt, ac referunt quid agatur, quid agendum: eoſque ſtimulant ad honores aſſequendos, vt bene ſibi ſit propter illos. Habemus exemplum huius rei notiſſimum Numer. 11. vbi cum Eldad, & Medad in caſtris prophetarent, quidam puer cucurrit, & nuntiauit Moyſi, putans fortaſſe id præiudicare Moyſi, indeque aliquid ſperans. Quo audito etiam Ioſue filius Nun miniſter Moyſi, ait: *Domine mi Moyſes prohibe eos.* Idẽ video feciſſe diſcipulos Ioannis Baptiſtæ Ioan. 3. qui cum viderẽt Chriſtũ Dominũ baptizantẽ, & à turbis quæſitum, & veneratum, ait text. *Venerunt ad Ioannẽ, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu teſtimoniũ perhibuiſti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.* Vides deſcriptos hodie multos ſubditos de minoribus, qui ſimiles omnino ſunt his diſcipulis. Hi namque

Schiſmatum authores qui.

In Religione! ſubditi aliquando ſunt authores ſchiſmatis.

Num. 11.

Ioan. 3.

que Ioannis diſcipuli putabant adhuc, Ioannem ſuum præceptorem eſſe maiorem Chriſto Domino credebant forte hoc, videntes vitam auſteriorem Ioannis, &c. putabant forte exinde præiudicium Magiſtro ſuo fieri, ſi alter ab illo baptizaret, & famam haberet in populo: ea de cauſa Magiſtro nuntiarunt quaſi dicentes, vt honori ſuo proſpiceret. Ecce deſcriptos hodie multos Religioſos qui maioribus, quibus ſeruiunt, & à quibus pēdent, deferunt quid faciant æmuli, & oppoſitores; putantes in hoc ſe cauſam propriam, ac maiorum ſuorum agere, cum quo & lites ſuſcitant, & animos ſtimulant ad odia & ſeditiones cauſandas. Ego autem addo, non ſolum ſubditos, & inferiores eſſe cauſam harum diſſentionū modo prædicto; verum etiam ipſos maiores, & prælatos, cauſam eſſe diſſentionum, quatenus videlicet familiam, ac miniſtros comparare volunt ſuo lucro, intento, & ambitioni deſeruituros. Et culpa illorum in hoc conſiſtit quod inferiores, & amicos volūt ſibi eſſe bene affectos, imo & ſibi eos volunt magis affectos quam Ieſu Chriſto. Non ſunt hodie hi ſicut Paulus & Barnab. Act. 14. qui cum viderent populum eos adorare, & velle illis ſacrificare, eoſque Iouem & Mercurium appellare propter ſanatum claudum: Duo Apoſtoli non curantes ſuum honorem, ſed Ieſu Chriſti, conſciſſis tunicis exilierunt in turba clamantes, & dicentes: *Viri quid hæc facitis, & nos mortales ſumus, &c.* Non inquam ſic faciunt maiores videntes ſe fere adorari ab inferioribus, & ad æmulationem incitari, non illos prohibent, non veſtes ſcindunt: imo potius iſtis denuntiatoribus fauent, illos remunerant, illos ad officia, ſi poſſunt, promouent.

Schiſmatis authores etiam maiores in ordine, & prælatos.

Si autem quæras quæ cauſa finalis moueat hos tam inferiores, tam ſuperiores ad lites has, & diſſentiones excitandas, & ſuſtentandas? Reſpondeo cauſam magis ordinariam ac finalem eſſe, ambitionem qua feruent. Hoc imprimis experientia teſtatur, tum in vniuerſali Eccleſia, tum etiam in particularibus: ſemper enim ſchiſma ex ambitione in electionibus originem habuit. Ambitio nempe eſt ventus qui conturbat mare, & eius aquas diſpergit, & ad ſcopulos allidit. Ambitio nempe fuit quæ primā fecit diuiſionem & ſchiſma in cęlis: appetitus enim honoris Luciferi qua concupiuit ſimilis eſſe Altiſſimo, cauſa fuit vt mali Angeli à bonis diuiderentur, & prę lium inter illos contentioſum fieret. Illi Doctores, qui dicunt viperam

Ambitio cauſa ſchiſmatis.

Ambitio Angelis ſchiſma cauſauit.

Digitized by Google

viperā pariendo mori: hanc cauſam aſſignant, quia ſcilicet paruuli filij in ventre eo quod nimis ſunt guloſi, auidi, ac rabidi, & exire iam deſiderant, præ rabida gula maturū tempus partus non expectant, ſed ſcindunt miſeram matrem, eiuſque ventrem diuidunt, ac corrodūt donec primus erumpit; & quia omnes præire cupiunt, ſecundus primū exeuntem dentibus apprehendens illū occidit; & idem facit tertius ſecundo, & quartus tertio. Atque ita miſera mater ſciſſa moritur, & omnes filij ſimul moriuntur, excepto illo qui vltimus prodiit, hic enim ſolus viuit, quia non habuit alium mordentē ſe. Optima eſt, & appoſitiſſima comparatio. Ecce quomodo ambitio cauſa eſt ſciſſionis, ac diuiſionis. Idipsū docuit D. Chryſoſt. hom. 51. ad popul. Antioch. in qua egit de concordia, ibi enim volens illi populo explicare cauſam diſcordiæ dixit: *Inter feras illas viuere ſolitarias, & diuiſas, neque viuere gregatim, quæ ſunt crudeles immites, & auidæ, ſeu carniuora.* Quod ego magis ſic explico, inter volucres videbis illas quę de rapina non viuunt, multas gregatim viuere & conſocias, verbi gratia, vides multitudinem carduelīū, turdorum, perdicum, paſſerum, ſimilium ſimul iunctos, & ſocios volare greges, ac paſci. Accipitres vero, aquilas, miluos, falcones, & ſimiles de raptu viuentes, non videas multos iunctos, ſed diuiſi, ac ſinguli tantum verſantur, ſeparati ab auibus ſuæ ſpeciei: cuius cauſa eſt, quia cum prætendūt ſemper prædam capere, timent ſocietatem ſuorum ſimilium, ne præda multis inſufficiens ſit: ac proinde diuiſi ab inuicem verſantur. Idem fere accidit in hominibus: illi enim qui nihil prætendunt, in ſimplicitate & charitate Chriſti, læti, vnanimes conuerſantur in vnitate ſpiritus ac voluntatis. Qui vero prædam honoris auent, & appetunt, timentes ne ſibi, & aliis inſufficiens ſit diuiſionem, ac ſchiſma faciunt, ſingulariter viuunt: & ſpiritu, atque voluntate diuiduntur, ſuoque exemplo malo deiicientes tertiam partem ſtellarum totum conuentum turbant, & religionem inquietant. Tantam vero turbationem, & inquietudinem cauſant vt merito ſuſpirare poſſimus deſiderantes tempus illud, & quietem illam Monaſteriorum eremi, de quibus D. Ieron. teſtimonium perhibet in regula Monacharum tom. 9. cap. 10. ſic ſcribens: *De Monaſteriis charitate plenis. Sic ſimplicia, & humilia corda obedientiæ, & humilitatis innitebantur veſtigiis, vt quaſi quorundam Philoſophorū videretur*

Margin notes: Vipera pariendo moritur: & hoc ad ambitionem, & ſchiſma accommodatur. — Feræ rapinæ intendentes viuunt ſolitariæ non gregatim. — Ambientes diuiduntur in charitate.

tur in eis verificari opinio, qui vnã ponunt in hominibus vniuerſis animam ſolam. Nam & Abbates, & patres nihil omnino velle ſciebant, niſi illud quod ſubditi: & ſubditi antea conabãtur iuſſa implere, quã forent emiſſa, & quibuſdam quodãmodo indiciis nitebãtur prophetare de volũtate mandantis. Sic Ieron. O fælix tempus, ô fælices cõuentus, in quibus ſicut refertur aliquando tria millia monachorũ viuebant teſte Auguſtino lib. 1. de moribus Eccleſ. c. 31. & in tot monachis vna anima videbatur tantum illos informare propter voluntatũ amorem, & vnitatem,
Act. 4. iuxta illud Act. 4. *Quando credentium erat cor vnum, & anima vna.* Hodie vero videas paucos monachos in cõuentu adeo propter terrenorum appetitus inquietos, vt in illis non vnam animam ſed in ſingulis mille animas, mille voluntates liceat intueri. Vt multis competat illa D. Bernard. querela in epiſt. ad Guillelmum Abbatem dicentis: *Fuſi ſumus exterius & de Regno Dei quod intra nos eſt relictis veris ac perennibus bonis quærimus vanam conſolationem de vanitatibus ac inſaniis falſis: ac iam religionis antiqua non ſolum virtutem amiſimus ſed nec ſpeciem retinemus.* Sic Bernardus. Et nos maiori iure de noſtris tẽporibus dicere poſſumus. Vidimus ſatis quam graue malum ſit ſchiſma religionum: & à quibus perſonis cauſetur: reſtat iam de remedio moneamus.

Quod ergo attinet ad primos inferiores ſcilicet, quos ex mente Pauli diximus controuerſias, & *Schiſmatis remediũ recognoſcere plus deberi Chriſto quam hominibus.* lites cauſare, deferendo ad maiores: illis Paulus de remedio prouidens hoc loco, & illos arguẽs, dixit: *Nunquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati eſtis?* Quaſi dicat: conclamatis pro Paulo, quia forte illi vos debitores agnoſcitis ob baptiſmum ab illo receptum, & ideo ſeditionem excitatis: quare non recognoſcitis vos magis debere Chriſto, qui pro vobis crucifixus eſt, & qui eſt principalis baptizans, vt illi tantum, & non hominibus placere velitis? Hoc inquã ſubditi meminiſſe debent ne ad maiores cum delationibus recurrant, eorum animos exacerbando, eorumque nomina conclamando, meminiſſe inquam debent ſe ſoli Chriſto debere, & non hominibus, vt propter homines Deum offendere præſumant. Hoc idem eleganter videtur docuiſſe Paulus ad Rom. 13. *Rom. 13.*
dum dixit: *Nemini quidquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis.* O miram doctrinã! præmiſerat ibi in proxime pręcedẽtibus verbis: *Reddite ergo omnibus debita, &c.* Sed ſubdit quod diximus: *Nemini quidquã debeatis niſi vt diligatis inui-*

Digitized by Google

inuicem. Id eſt: ita vos agnoſcite hominibus debitores, vt hoc debitum diligendi ſemper proximũ cætera omnia illa debita antecellat: & ita cætera debita reddite, vt non detrahatis, neque lædatis amorem proximi cui detrahitis. Quinimo illi amico maiori, cui querelas defertis amorẽ non impenditis ſed illum conturbatis ſpiritualiter, & corporaliter inquietatis. Quod deinde attinet ad maiores, qui & inferiores auſcultant deferentes ſibi querelas, quæ ſunt iurgiorum, & diſſidiorum cauſæ, illos oportet omnino Moyſem ſanctiſſimum, & mitiſſimum imitari citato c. 11. Numer. qui illi puero, Ioſue denuntianti, indignans fere ſic reſpondit: *Quid æmularis pro me? Quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus ſpiritum ſuum.* Hæc eſt reſponſio danda à maioribus: *Quid æmulamini pro me:* Nolite pro me contentiones, & conclamationes aſſumere: vtinam omnes prophetent, & æquales mei ſint. Dicant etiam quod Ioan. Baptiſta cit. 3. Ioan. cap. dixit diſcipulis ſuis: *Non ſum ego Chriſtus, ſed quia miſſus ſum ante illum. Illũ oportet creſcere, me autem minui.* In quibus ſe, vt par erat, inferiorem agnouit: ac diſcipulos ſuos ad Chriſtũ amandũ erudiuit. Dicant denique quod Paulus hoc loco ſchiſmata referens reſpondit: *Nunquid Paulus crucifixus eſt pro vobis:* quaſi diceret. O homines, ne me pluſquam Chriſtum diligatis, nam illi magis debetis. Ecce quomodo Ioannes, & Paulus ſuos diſcipulos deterrent ne ſe pluſquam Deũ diligant: ſed ſoli Chriſto Domino deſeruiant. Recordentur magnates, & maiores illius Pſal. 71. vbi dicitur: *Suſcipiant montes pacem populo, & colles iuſtitiã.* Videlicet illi qui mõtes, & maiores ſunt in Eccleſia, debent ſibi, ac populo pacem ſuſcipere, & procurare, ſeu prouidere ne ſui cauſa in populo pax turbetur. Debent & maiores, & magnates inter ſe inuicẽ dicere illud. Geneſ. 13. quod Abraham dixit Loth, cum enim ſimul ambo habitarẽt, nec terræ anguſtia vtriuſque numeroſos greges capere poſſet, Abrahã cõſeruãdæ pacis gratia, videns iurgia quotidie oriri inter paſtores vtriuſq; dixit ad Loth: *Ne quæſo ſit iurgium inter me & te, & inter paſtores meos, & paſtores tuos, fratres enim ſumus.* Vide humilitatẽ, & manſuetudinẽ Abraham, cum eſſet ipſe ſenior, & potentior, ipſe prior ceſſit, & optionem dedit Loth iuniori, vt vel dexterã terræ partem, vel ſiniſtram eligeret vt vitarẽtur iurgia ac ſeditiones inter paſtores vtriuſque: & pro cauſa ſolum aſſignauit hoc: *Fratres enim ſumus.* O pulchram cauſam,

Maiores non auſcultent inferiores delatores.

Num. 11.

Ioan. 3.

Pſal. 71.

Maiorés debent pacem procurare minoribus.

Geneſ. 13.

Digitized by Google

ſam, & omnibus religioſis conſiderandam, ac reddendam. Vt cū ſcilicet occaſio turbandæ pacis offeratur maioribus, vel inter ſe, vel inter amicos ſuos: is qui maior eſt vel potentior, dicat: elige dexterā vel ſiniſtram, ne ſit iurgium inter nos, fratres enim ſumus ac religioſi tot ex titulis obligati pacem, & amorē cōſeruare. Ad hoc tendit illud Pauli 1. ad Cor. 6. dicentis: *Frater cum fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles. Jam quidem omnino delictum eſt in vobis quod iudicia habetis inter vos? quare nō magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Sic Paulus.

Fraternitatis recordatio debet pacem cōſeruare.

1 ad Cor. 6.

Denique ad hoc vitium ſeu peſtem ſeditionum, ex religione tollendam conſiderent omnes religioſi maiores ſimul ac minores quod dæmones inter ſe non ſunt diuiſi, hoc expreſſe colligitur ex eo quod Chriſtus Dominus docuit Luc. 11. cū Phariſæorum calumniam retunderet, dicentium ſe in Beelzebub eiicere dæmonia. Vna enim ex rationibus quas pro ſe Chriſtus Dominus attulit, fuit: quod Sathanas nō pugnat, neq; eſt diuiſus cōtra alium diabolū, dicens: *Si autem & Sathanas in ſeipſum diuiſus eſt, quomodo ſtabit regnum eius?* Ecce quomodo diabolus à diabolo diuiſus non eſt, & tamen homo ab homine, chriſtianus, & frater monachus à fratre ſpirituali diuiditur, ſicut cælum à terra. Cōgruit cū hoc dictū Auguſtini 12. de ciuit. c. 22. dicens: *Quod beſtiæ eiuſdem ſpeciei inter ſe non dimicant*, & tamen homines inter ſe ſunt crudeliores beſtiis. Verba Auguſtini ſic habent: *Hominum genus ex vno eſt ad concordiā propagatū, neque enim vnquā inter ſe leones, aut dracones, qualia homines bella inter ſe gerunt.* Recordētur etiā omnes illorū animalium quæ Deus Geneſ. 11. introduxit in Arcam Noë, qui per vnū annum integrum ibi cōmorantia, illa quæ carniuora erant, neque cum aliis pugnarunt, neque carnem comederunt ſed in maxima pace vixerunt vt citato capite oſtēdit Benedictus Pereira diſp. 13. Quid enim ſunt monaſteria niſi quædam Arca Noë? Ad monaſterium tanquam ad tutiſſimā Arcam gratia euadendi mundi aquas, ac tumultus adducit Deus vnum ex vna ciuitate, vnum ex alia diuerſa, alium ex alia, & aliquando ex diuerſis regnis, omneſque differentes, ſanguine, & moribus, & aliquando prauis moribus aſſuetos tanquam feras, omneſque in arca monaſterij claudit à foris, eo modo quo animalia ad arcam Angelorum miniſterio adduxit ex remotiſſimis regnis, Leonem ſcilicet, Elephantum, Lupum, & ſimilia: quid

Pacem inter ſe dæmones ſeruant.

Luc. 11.

Beſtiæ eiuſdem ſpeciei pacem ſeruant.

Gen. 11.

Animalia in Arca Noe, neque pugnarunt, neq; carnem comederūt per annum.

Monaſterium Arca Noe.

Digitized by Google

inuicem. Id eſt: ita vos agnoſcite hominibus debitores, vt hoc debitum diligendi ſemper proximũ cætera omnia illa debita antecellat: & ita cætera debita reddite, vt non detrahatis, neque lædatis amorem proximi cui detrahitis. Quinimo illi amico maiori, cui querelas defertis amorẽ non impenditis ſed illum conturbatis ſpiritualiter, & corporaliter inquietatis. Quod deinde attinet ad maiores, qui & inferiores auſcultant deferentes ſibi querelas, quæ ſunt iurgiorum, & diſſidiorum cauſæ, illos oportet omnino Moyſem ſanctiſſimum, & mitiſſimum imitari citato c. 11. Numer. qui illi puero, Ioſue denuntianti, indignans fere ſic reſpondit: *Quid æmularis pro me? Quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus ſpiritum ſuum.* Hæc eſt reſponſio danda à maioribus: *Quid æmulamini pro me:* Nolite pro me contentiones, & conclamationes aſſumere: vtinam omnes prophetent, & æquales mei ſint. Dicant etiam quod Ioan. Baptiſta cit. 3. Ioan. cap. dixit diſcipulis ſuis: *Non ſum ego Chriſtus, ſed quia miſſus ſum ante illum. Illũ oportet creſcere, me autem minui.* In quibus ſe, vt par erat, inferiorem agnouit: ac diſcipulos ſuos ad Chriſtũ amandũ erudiuit. Dicant denique quod Paulus hoc loco ſchiſmata reſecans reſpondit: *Nunquid Paulus crucifixus eſt pro vobis:* quaſi diceret. O homines, ne me pluſquam Chriſtum diligatis, nam illi magis debetis. Ecce quomodo Ioannes, & Paulus ſuos diſcipulos deterrent ne ſe pluſquam Deũ diligant: ſed ſoli Chriſto Domino deſeruiant. Recordentur magnates, & maiores illius Pſal. 71. vbi dicitur: *Suſcipiant montes pacem populo, & colles iuſtitiã.* Videlicet illi qui mõtes, & maiores ſunt in Eccleſia, debent ſibi, ac populo pacem ſuſcipere, & procurare, ſeu prouidere ne ſui cauſa in populo pax turbetur. Debent & maiores, & magnates inter ſe inuicẽ dicere illud. Geneſ. 13. quod Abraham dixit Loth, cum enim ſimul ambo habitarẽt, nec terræ anguſtia vtriuſque numeroſos greges capere poſſet, Abrahã cõſeruãdæ pacis gratia, videns iurgia quotidie oriri inter paſtores vtriuſq; dixit ad Loth: *Ne quæſo ſit iurgium inter me & te, & inter paſtores meos, & paſtores tuos, fratres enim ſumus.* Vide humilitatẽ, & manſuetudinẽ Abraham, cum eſſet ipſe ſenior, & potentior, ipſe prior ceſſit, & optionem dedit Loth iuniori, vt vel dexterã terræ partem, vel ſiniſtram eligeret vt vitarẽtur iurgia ac ſeditiones inter paſtores vtriuſque: & pro cauſa ſolum aſſignauit hoc: *Fratres enim ſumus.* O pulchram cauſam,

Maiores non auſcultent inferiores delatores.

Num. 11.

Ioan. 3.

Pſal. 71.

Maiorés debent pacem procurare minoribus.

Geneſ. 13.

Digitized by Google

ſam, & omnibus religioſis conſiderandam, ac reddendam. Vt cũ ſcilicet occaſio turbandæ pacis offeratur maioribus, vel inter ſe, vel inter amicos ſuos: is qui maior eſt vel potentior, dicat: elige dexterã vel ſiniſtram, ne ſit iurgium inter nos, fratres enim ſumus ac religioſi tot ex titulis obligati pacem, & amorẽ cõſeruare. Ad hoc tendit illud Pauli 1. ad Cor. 6. dicentis: *Frater cum fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles. Jam quidem omnino delictum eſt in vobis quod iudicia habetis inter vos? quare nõ magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Sic Paulus.

Fraternitatis recordatio debet pacem cõſeruare.

1. ad Cor. 6.

Denique ad hoc vitium ſeu peſtem ſeditionum, ex religione tollendam conſiderent omnes religioſi maiores ſimul ac minores quod dæmones inter ſe non ſunt diuiſi, hoc expreſſe colligitur ex eo quod Chriſtus Dominus docuit Luc. 11. cũ Phariſæorum calumniam retunderet, dicentium ſe in Beelzebub eiicere dæmonia. Vna enim ex rationibus quas pro ſe Chriſtus Dominus attulit, fuit: quod Sathanas nõ pugnat, neq; eſt diuiſus cõtra alium diabolũ, dicens: *Si autem & Sathanas in ſeipſum diuiſus eſt, quomodo ſtabit regnum eius?* Ecce quomodo diabolus à diabolo diuiſus non eſt; & tamen homo ab homine, chriſtianus, & frater monachus à fratre ſpirituali diuiditur, ſicut cælum à terra. Cõgruit cũ hoc dictũ Auguſtini 12. de ciuit. c. 22. dicens: *Quod beſtiæ einſdem ſpeciei inter ſe non dimicant*, & tamen homines inter ſe ſunt crudeliores beſtiis. Verba Auguſtini ſic habent: *Hominum genus ex vno eſt ad concordiã propagatũ, neque enim vnquã inter ſe leones, aut dracones, qualia homines bella inter ſe gerunt.* Recordẽtur etiã omnes illorũ animalium quæ Deus Geneſ. 11. introduxit in Arcam Noë, qui per vnũ annum integrum ibi cõmorantia, illa quæ carniuora erant, neque cum aliis pugnarunt, neque carnem comederunt ſed in maxima pace vixerunt vt citato capite oſtẽdit Benedictus Pereira diſp. 13. Quid enim ſunt monaſteria niſi quædam Arca Noë? Ad monaſterium tanquam ad tutiſſimã Arcam gratia euadendi mundi aquas, ac tumultus adducit Deus vnum ex vna ciuitate, vnum ex alia diuerſa, alium ex alia, & aliquando ex diuerſis regnis, omneſque differentes, ſanguine, & moribus, & aliquando prauis moribus aſſuetos tanquam feras, omneſque in arca monaſterij claudit à foris, eo modo quo animalia ad arcam Angelorum miniſterio adduxit ex remotiſſimis regnis, Leonem ſcilicet, Elephantum, Lupum, & ſimilia: quid

Pacem inter ſe dæmones ſeruant.

Luc. 11.

Beſtiæ eiuſdem ſpeciei pacem ſeruant.

Gen. 11.

Animalia in Arca Noe, neque pugnarunt, neq; carnem comederũt per annum.

Monaſterium Arca Noe.

Digitized by Google

quid ergo minus ſperetur ab hominibus quam à beſtiis? Hæ ibi cum eſſent irrationales, carniuoræque cum eſſent multæ, & aliis inimicæ, feritati, & auiditati pepercerunt, tranquillæ fuerunt, eo quod illuc diuino miniſterio ſunt aductæ. Quid non idem faciant homines rationales diuinis inſpirationibus in arca monaſterij propter Deum incluſi? Recordentur denique illius facti E-

Ezech. 37. zech. in campo vidit multa oſſa arida, diuiſa, & diſſociata ab inuicem, & vnumquodque extra iūcturam ſuam, quibus cum Dei nomine dixiſſet: *Oſſa arida audite verbum Domini &c.* Statim ſubdit text. *Et acceſſerunt oſſa ad oſſa vnumquodque adiuncturam ſuam &c.* Idem fere accidit quando in aliqua communitate iurgia vigent, & ſchiſmata regnant: homines illius, oſſa arida dici poſſunt, arida ſine ſucco charitatis: & dura quia inſpirationibus Dei reſiſtunt: & præterea diſſociata ſunt iſta oſſa, & vnumquodque eſt extra ſuam iuncturam, & ſuum ſtatum. His ergo dico in nomine Domini. *Oſſa arida, audite verbum Domini:* Hoc nempe verbum Pauli, quod verbum Dei eſt: *Obſecro vos per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti vt non ſint in vobis ſchiſmata.* Faciat idem Chriſtus Ieſus, vt per gratiam ipſius, & per conſiderationem omnium quæ ſupra adduximus, accedat vnumquodque ad iuncturam ſuam, & vt amoris vinculo vniti omnes religioſi conſurgat corpus communitatis pulchrum hic per gratiam, & poſtea per gloriam. Amen.

Monachi diuiſi ſunt oſſa arida Ezech.

EXHOR-

Digitized by Google

EXHORTATIO X.

VT EVITENTVR OBLIGATIONES PARENTUM, atque cæterorum ſæcularium.

Domine permitte me primum ire, & ſepelire patrem meum. Ieſus autem ait illi : Sequere me, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Matth.c.8. Matth. 8.

NARRAT Matthæus cap. 8. quod quidam ex Chriſti Diſcipulis, prædictam licentiam ab illo poſtulauit: eique negatiuè proximis verbis fuiſſe reſponſum. D. Chryſoſt. ad hunc locum cum Abulenſ. & aliis credunt patrem huius diſcipuli iam fuiſſe mortuum, illo ſcilicet tempore, quo hæc licentia petita eſt. Alij vero vt Theophylactus Lucæ 9. credunt nondum fuiſſe mortuum, ſed fuiſſe ſenem ac moribundum: & hunc Diſcipulum petiiſſe licentiam, vt moraretur cum Patre ſuo, illius, ac domus curam agens, eoque defuncto rediret: quodcunque fuerit, hiſtoria multum inſeruit intento in titulo propoſito : quod ſic applico.

Mortuos ſepulturæ tradere adeo meritorium eſt, vt magnus ille Tobias ſenior ea partim ex cauſa, Deo fuerit acceptus, & ab illo remuneratus: ſicut eidem ab Angelo Raphaële fuit declaratum. Tobiæ c. 12 dicente: *Quando*

Sepulturæ mortuos dare, meritoriũ eſt.

do orabas cum lacrymis, & ſepeliebas mortuos: & paulo poſt: *Et mortuos abſcondebas per diem in domo tua, & nocte ſepeliebas, ego obtuli orationem tuam Domino.* Et Act. 8. viri illi qui S. Stephanum ſepelierunt vocantur, *viri timorati.* Quod, ſi hoc facere viris extraneis, & non conſanguineis, meritoriũ & quaſi debitum fuit: id facere parentibus videtur magis debitum, ac meritorium. Hac de cauſa profecturo Iacob in Ægyptum ad videndum Ioſeph, dictum eſt à Domino, quod ipſe Ioſeph clauſurus eſſet in morte oculos ipſius Iacob, vt habetur Geneſ. 46. quæ erat cæremonia facienda morienti ab eo qui ſibi in vita foret dilectior. Et infra cap. 50. Geneſ. miro apparatu, ac fletu, & ſumptibus ipſe Ioſeph cum fratribus patris Iacob exequias, & ſepulturam curarunt. Quæ cum ita ſint, videretur fortaſſe hic Chriſti Diſcipulus iuſtum quid à Domino poſtulaſſe. Iuſtior autem ipſe Chriſtus Dominus reſpondit: *Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Quaſi diceret, non decet, vt poſtquam aliquis ad meum diſcipulatum, & ſequelam admiſſus eſt, iterum de parentum rebus, aut vita curet. Credo, nullibi aliud maius exemplum reperiri ad erudiendos religioſos, qui immodice, & abſque neceſſitate ad parentum, & conſanguineorum res curandas poſt profeſſionem reuertuntur. Dico abſque neceſſitate, quia ſi parentum neceſſitas fuerit extrema, faciendũ erit quod Theologi docent: de patre autẽ huius Diſcipuli non narratur extrema neceſſitas: ſi enim iam mortuus erat, non indigebat extreme. Si autem viuus, forte diues erat, & habebat vnde aleretur. De religioſis vero abſque neceſſitate parentibus, & conſanguineis addictis dicturus, imprimis referã dicta Sanctorum Patrum, circa hanc materiam, deinde cauſas eiuſdem rei aſſignabo ad maiorem doctrinam.

[Margin: *Act. 8.* — Oculos claudere morienti ſolebant illi qui magis chari fuerunt in vita. — *Gen 46.* — *Gen. 50.* — Parentes, & ſæculares vitandi à religioſo.]

Primo ergo occurrit præclarum hac de re illud dictum ac reſponſum Abbatis Apollo apud Caſſianum collat. 24. cap. 9. in monaſterio eremi degentis. Ad quem, cum quidam eius frater ſæcularis veniret, petens vt è monaſterio exiens nocte veniret ſecum, ad euellendum bouem è cœno cui inhærebat, quia illum ſolus non poterat eruere: Abbas Apollo quæſiuit ab illo: *Cur ait, maiorem fratrem noſtrum etiam ſæcularem, quem propiorem habebas præteriſti, qui te poteſt ad hoc iuuare? Quem cum iam mortuum frater retuliſſet, neque illum ſe potuiſſe è ſepulchro euocare: Abbas Apollo ſequentia verba reſpondit. Ignoras ergo me quoq; ante annos* vi-

Exemplũ optimum de vitandis conſanguineis.

viginti huic mundo fuiſſe defunctum, nullaq́, iam poſſe de huius cella ſepulchro, quæ ad præſentis vitæ pertineant ſtatum, tibi conferre ſolatia? Quem in tantũ Chriſtus ab intentione mortificationis arrepta, vel modicum ad extrahendum bouem tuum non patitur relaxari, vt ne breuiſſimi quidem momenti inducias pro patris indulſeris ſepultura, quæ multo vtique celerius, honeſtius, & religioſius fuerat exhibenda? Sic ille ibi. Hunc primũ locum afferre volui quia noſtrũ thema citat, & explicat: & noſtro propoſito eſt valde accõmodus: vbi videas in quibus ſæpe noſtri conſanguinei nos occupent, in bouibus ſcilicet eruendis è luto, & in ſimilibus illorum anguſtiis quæ omnes cænoſæ, ac luteæ ſunt. Quibus cum citato Abbate debemus dicere nos religioſos iã mortuos eſſe, nec proinde opem ferre poſſe, maxime cũ neque ad ſepeliendos Patres Chriſtus Dominus licentiam nobis indulſerit. Nec profecto minorem doctrinam, & exemplum continet factum ab illo religioſo alterius monaſterij de quo idem Caſſianus refert lib. 5. de cœnobiorum inſtitutis c. 32. qui cum poſt annos quindecim multas epiſtolas recepiſſet à patre, matre, & amicis ex prouincia ponti: accipiens grandem faſciculum litterarum, diuque apud ſe voluens: *Quantarũ, inquit, cogitationũ erit mihi cauſa harum lectio? quæ me vel ad inane gaudium, vel ad triſtitias infructuoſas impellent, quot diebus horum recordatione qui ſcripſerunt intentionem pectoris mei à propoſita contentione reuocabunt: poſt quantum temporis digerenda eſt hæc mentis concepta confuſio, ſi ſemel animus litterarum permotus affectu eorum recenſendo ſermones, ac vultus quos tanto tempore dereliquit iterum eos reuiſere ipſiſq́; cohabitare, & animo, ac mente cœperit intereſſe*: & paucis interiectis ſubdit: *Itaque vt eum conſtrictum, ſuſceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patriæ pariter concremamini, nec me vlterius ad illa quæ fugi, reuocare tentetis.* Sic ibi. Conferamus hoc cum multis huius ſæculi religioſis, qui non ſolum parentũ, & conſanguineorum; ſed etiam vanorum amicorum nuntios, & epiſtolas ſolius vrbanitatis gratia expectant, & per curſores ordinarios à remotis regnis procurant, etiam cum expenſis, ex quibus nuntiis, & epiſtolis, ſolas curas, & vanas cogitationes hauriunt, per quas cor ſæculare induũt, & ſæcularibus curis ac cogitationibus diſtrahuntur. Non recordantur hi verborũ illorum quæ Chriſtus Dominus Ioan. 2. dixit ſanctiſſimæ Matri ſuæ Deiparæ: *Quid mihi, & tibi eſt mulier?* Ioan. 2.

Exemplũ aliud de vitandis parentibus.

Digitized by Google

lier? Quibus adeo dilectam, & ſanctam parentem allocutus, docuit, quomodo religioſi ad Dei ſequelam iam vocati ſe gerere debeant cum ſuis parentibus. Sic enim citatũ locum exponit Bernardus ſerm. 2. Dominicæ 1. poſt oct. Epiphaniæ, in quo ſuos monachos ſic alloquitur: *Vt quid ergo fratres, vt quid ſic reſpondeat prius? vtiq; propter nos, vt cõuerſos ad Dominum iam non ſolicitet carnaliũ cura parentum, & neceſſitudines illæ non impediant exercitiũ ſpirituale.* Sic ibi. Et paulo infra ſubdit: *Optime ergo nos docuit Dominus ne ſoliciti ſimus ſuper propinquos carnis noſtræ pluſquã religio poſtulet, quando ipſe matri, ac tali matri reſpondit: Quid mihi, & tibi eſt mulier?* Et ibidem ad idem citat Bern. aliam reſponſionem ſimilẽ Chriſti Domini Marc. 3. qui cum in cõcionando eſſet occupatus, illiq; nuntiaretur: *Ecce Mater tua, & fratres tui foris ſtant quærentes te:* Reſpondit: *Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei?* Quaſi docens religioſum, patrẽ, ac matrem, & fratres ſæculares ignorare debere. Quem locum explicans Chryſoſt. hom. 38. in Ioan. dicit: quod cum parentes ſpiritalia impediunt, ne cognoſcendi quidem ſunt. Et quidem cum ab illis petita, legi Dei vel regulæ religionis cõtradixerint: tunc illis maxime dicendum eſt, quod Chriſtus Dominus dixit D. Petro carnali ſibi affectione perſuadenti, ne pro hominibus pateretur Matth. 16. *Vade poſt me Sathana, ſcandalum es mihi.* Idem vero Chryſoſt. citatus à Granat. in Sylua locorum ver. *Renuntiatio* acrius, & clarius cum monacho agens ſic inquit. *Quid quæris patrem, quid quæris matrem? Aut Chriſtiana eſt mater aut non eſt chriſtiana aut ſancta eſt, aut peccatrix. Si ſancta eſt gaudet quod ſeruis Domino: ſi peccatrix dimitte illam quia mortua eſt.* Sic ibi. Nec minus expertus, ac monachorum inſtructor Ieron. in epiſt. ad Fabiolam, hoc idẽ noſtrũ thema citãs, de monachis ſic inquit. *Multa nos facere cogit affectus, & dũ propinquitatẽ reſpicimus corporũ, & corporis, & animæ offendimus Creatorẽ. Diſcipulus ad ſepulturam patris ire deſiderans Saluatoris prohibetur imperio: quanti monachorũ dum patris, matriſq; miſererẽtur ſuas animas perdiderunt?* Hęc Ieron. & re vera ita ſæpe euenit vt affectus carnalis parentũ ad multa nos impellat, quæ ſunt contra legem Dei, ad iram ſcilicet, iniurias illis factas recordantes: ad complacentiam de malo, ad auaritiam, ad vanam gloriam, & ſimilia quæ vitare oportet eos qui illos reliquit.

Marc. 3.

Parentibus aliquando dicitur, vade Sathana.

Matth. 16.

Parentũ affectus multorũ animas perdidit monachorum.

Iam vero quæ cauſa, & ratio mouerit Chriſtum Dominum vt huic

huic Diſcipulo ſepeliendi patrē licentiam denegaret, tangitur à Chryſoſtomo hoc loco hom. 28. vt ſcilicet occaſiones peccandi illi abſcinderet. *Oportebat namque*, ait Chryſoſtomus, *illum ſepulturæ patris intendentem, teſtamenti, legatoriſque exequi iuſſa, & voluntatem, præterea hæreditatis poſſeſſionem vel ſibi optare, vel alteri tradere.* Et ſubdit Chryſoſt. *Deinde in aliud ex alio quaſi vndarum fluctibus diſtractus procul à portu ſalutis iactaretur, quæ ne illi acciderent ſecum eſſe ipſum Chriſtus iubet, &c.* Sic Chryſoſt. itaque mens illius eſt, Chriſti Domini intentionem fuiſſe etiā in opere illo, vt videbatur pio, fugiendas, ac vitandas omnino ſibi eſſe occaſiones cadendi. Et re vera quis eſt qui in occaſionibus poſitus fortis ſit, ac ſe contineat; vt illas effugere non debeat ſicut ipſum dæmonem? Primum mihi occurrit ipſius nominis interpretatio; occaſio enim ab, occido deriuatur, quod ſignificat interficere: aut deducitur ab occido, quod ſignificat cadere: & à quocunque deſcendat manifeſtum periculum ſecum inducit, aut perimendi, aut cadendi. Et quidem homo qui in mala occaſione poſitus, ſperat ſe liberum euaſurum, eaque confidentia talem occaſionem arripuit meo iudicio miraculum petit, aut ſperat ſibi fieri. Habemus hoc eſt Eccleſiaſtico 31. vbi de homine qui diues exiliens: *Non abijt poſt aurum, nec ſperauit in pecunia theſauris:* Habente ſcilicet occaſionem abeundi, & ſperandi, dicitur: *Quis eſt hic, & laudabimus eum, fecit enim mirabilia in vita ſua: qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, facere mala, & non fecit, &c.* Ecce quomodo dicitur facere mirabilia homo qui in occaſione poſitus, & potens tranſgredi non eſt tranſgreſſus: & ſic miraculum expectat à Deo qui malam occaſionem amplectens ſe non caſurum confidit. Pulcherrimum & appoſitiſſimum huius rei, ac periculi exemplum habemus apud Auguſtinum lib. 6. confeſſ. cap. 8. vbi narrat de amico ſuo Alipio, qui omnino ludos gladiatorios abhorrebat: ab amicis tamen perſuaſus, ſolicitatus vt illos ludos adiret, ne illos contriſtaret: propoſuit ire: ita tamen in illis aſſiſtere corpore, vt animo longe abeſſet & ita corpore aſſiſtere decreuit, vt oculos corporeos omnino clauderet ne illos videret, quod & fecit: cumque ibi clauſis oculis moraretur, contingit vt in quodam pugnæ caſu, grandis populi clamor illum pulſaret, qui ſtatim curioſitate victus, quidnam illud eſſet ſcire appetens, oculos aperuit. Et verba

Sepeliendi patrem licentiam cur Chriſtus D. negauit.

Occaſiones peccandi omnino vitandæ, & nemo in illis fortis eſt.

Eccl. 31.

Occaſionem non euitans & confidens vict. iam ſe aſſ. caſurum, ſperat miraculum.

Exemplū optimum de periculo occaſionū.

Peccatum ſub virtutis ſpecie vitādum.

inſidias cadendi; vel à Chriſto diſcedendi. Et hoc vſitatū valde eſt in tentationibus, vt nunquam diabolus peccatum ipſum nudum ob oculos proponat, ſed alicuius virtutis ſpecie ornatum. Sic Pharizæis, ac Scribis Chriſti Domini mortem nudam non obiecit: ſed ſub ſpecie boni communis, & quietis publicæ Ioan. 11. *Expedit vt vnus moriatur, ne veniant Romani, & tollant locum noſtrum, &c.* *quæ ibi concionatores ſolent aduertere.* Ita vt verum ſit illud Iuuenalis Satyra 14.

Ioan 11.

Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & vmbra.

Quod ſi, vt hucuſque vidimus, parentum obſequium adeo religioſo nociuum, & à Deo interdictum eſt, quanto magis id illi prohibitum erit cum alijs ſæcularibus plus debito conuerſari, qui neque parentes ſunt, neque conſanguinei? Audiatur tantum Caſſianus lib. 11. inſtit. cap. 7. vbi dicit: *Religioſis valde periculoſum eſſe, etiam Epiſcopis adhærere.* Eius hæc ſunt verba: *Quapropter hæc eſt antiquitus patrum permanens nunc vſque ſententia, (quam proferre ſine mea confuſione non potero, qui nec germanam vitare potui, nec Epiſcopi euadere manus) omnimodis monachum effugere debere mulieres, & Epiſcopos, &c.* Occurrit mihi exemplum admirable Patris noſtri

Sæculares etiam Epiſcopi, vitandi à religioſis.

Pater N. Frāciſcus verberatus à dæmonibus propter aſſiſtentiam in

Franciſci de quo prima parte Chronicarū noſtratum dicitur, quod cū aliquibus diebus Romæ moraretur in domo Cardinalis ſanctæ Crucis viri ſanctiſſimi eiuſque deuotiſſimi, idque facere nolens, & omnino à Cardinali ſolicitatus ſuæ conſolationis gratia, quadam nocte eius in domo à dæmonibus fuit acerbiſſime cæſus, & flagellatus Pater Seraphicus: quod ſequenti die narrans Cardinali, attribuit id ſibi à Domino *Iuſſum fieri eo quod relictis fratribus ipſe cum Cardinali in pallatio verſaretur.* Si autem Seraphicus Pater tanquam Angelus in dicta domo viri ſanctiſſimi immorans talia paſſus eſt: quid dicemus de religioſis, qui ſe adeo ſæcularibus addicunt, vt eorum rem familiarem ferme velint tanquam villici curare, & procurare? Mitto multa quæ de hoc maxime Bernardus, & Ieronymus docent, & clamāt. Hoc tantum dico quæſiuiſſe aliquos Philoſophos cauſam quare inter ſeptem Planetas cæli, ſola Luna maculoſa ſit, & ſæpius apparet maculis, & quaſi ſordibus fæda, alijs Planetis lucidiſſimis abſque labe apparentibus. Et non defuerunt qui dicerent, eius rei cauſam eſſe maiorem vicinitatem quam habet terra cum Luna: nam è terra quaſi aſcendunt vmbræ, exhalationes, &

domo Cardinalis ſanctiſſimi.

Religioſi aliqui vt villici ſæcularū.

Luna cur ſola inter planetas maculoſa appareat?

Digitized by Google

Pſal. 114. *minus cum operantibus iniquitatem:* Qui enim religioſus ad ſæcularium obligationes declinat, iam ad ſiniſtram declinat. Meminerint Nazaræis in lege veteri prohibitum fuiſſe pollui ſuper patre, aut matre mortuis. De quo Viegas ſuper Apoc. fol. 424. videant de hoc à ſuæ religionis habitu illos admoneri. Nam cæteri ſæculares in parentum obitu, veſtes lugubres, ac triſtes aſſumunt, ad oſtendendũ mærorem ex illorum morte conceptum: hoc autem religioſis omnino interdicitur, quibus in parentum morte veſtes mutare non licet, in teſtimonium, quod ab illorum obligationibus iam liberentur. Claudat denique rem præſentem ſanctum illud ac virile pectus ſanctæ Paulæ, quæ in ſuperando conſanguineorum carnali affectu extitit omnino admirabilis, & religioſis exemplum mirificum. De illa narrat diuus Ieronymus Epiſt. 27. quæ eſt ad Euſtochium in epitaphio Paulæ. Ibi narrans quomodo Paula Roma diſcedens ad viſenda loca ſancta, cum propoſito vitæ monaſticæ, & nauim iam vellet conſcendere, videns quatuor filios quos Romæ ſine patre, & matre relinquebat, & inter illos Rufinam iam nubilem, omneſque prout par erat colacrimantes: inuicta fæmina talibus lacrimis, ac pignoribus à ſanctę vitæ propoſito non deterrita eſt (ait Ier.) *Et tamen illa ſiccos tendebat ad cælum oculos pietatem in filios, pietate in Deum ſuperans: neſciebat ſe matrem vt Chriſti probaret ancillam. Torquebantur viſcera & quaſi à ſuis mẽbris diſtraherentur, cum dolore pugnabat, &c.* Et paulo infra: *Sulcabat interim nauis mare, & cunctis qui cum ea vehebantur littora reſpicientibus, ipſa auerſos tenebat oculos ne videret, quos ſine tormento videre non poterat.* Sic Ier. Diſcat ergo religioſus vir à tanta fæmina, diſcant & religioſæ moniales quomodo erga parentes, & ſæculares amicos ſe debeant habere, quos reliquerunt. Quod ſi fecerint aſſequentur promiſſum præmium gratiam, & gloriam. Amen.

Habitus monachi monet non curandos parentes.

Exemplũ S. Paulæ pro vitandis conſanguineis.

Digitized by Google

EXHORTATIO. XI.

CONTRA MVRMVRATIONES ET DETRACTIONES.

Si quis autem putat ſe religioſum eſſe non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio. Iac. Ioan.1. Canon. cap.1.

Religioſa profectò ſententia, & vt videtur, in religioſos præcipue directa, cum nomen religionis ibi bis ponatur. Idque rigoroſius adhuc videbitur ſi meminerimus murmurationis vitium adeo generale, & commune eſſe, vt Gloſſ. ordin. ſuper illud Prou.24. *Cum detractoribus ne commiſcearis,* dicat hoc modo *Hoc ſpecialiter vitio periclitatur totum genus humanum.* Quod ergo generale eſt diuus Iacobus verbis ſpecialibus applicat religioſis: niſi forte velis ibi nomine religioſi quemlibet intelligi Chriſtianum.

Igitur pro tanto vitio, ac tam generali effugiendo primo occurrit dicendum Theologice claritatis gratia Murmuratio, ſeu detractio, (pro eodem enim hîc accipiuntur hæc duo) diffinitur à Nauar. in ſumma Latina c.18. numero 17. in hunc modum. *Eſt ſignificatio alicuius mali cuiuſpiam hominis, directa, vel indirecta, qua læditur, vel periclitatur eius fama.* Hæc eſt clarior definitio quam hac de re inuenirem, eius particulas clare apud illum vide explicatas. Ego claritatis gratia præter ibi dicta, ex diuo Thom.2.2.q.73. art.1.& 2. ſequentia

Murmuratio quid ſit.

quentia noto: primo, non quodcunque dictum, vel factum læ dens famam proximi, eſſe peccatum: quia vt bene ibi Nau. aduertit, quando quis in iudicio legitime percontatus vere lædit famam proximi non peccat imo meretur, ſi vera, debito ordine teſtificetur. Ponit ergo. D. Tho. citato articulo primo ad 2. quatuor modos communiores quibus murmuratio, ſit peccatum mortale directe. Primo quando alteri falſum imponit. Secundo quando peccatum ſuis verbis auget. Tertio quando occultum reuelat. Quarto quãdo id quod eſt bonum dicit mala intentione factum indirecte vero, dicit ibidem poſſe eandem famam mortaliter lædi, vel negando bonum alterius: vel malicioſe illud reticendo, vel illud diminuendo. In quibus omnibus ſi notabiliter fama lædatur peccatur mortaliter, iuxta mentem. D. Thom. ego vero adderem, quod etiam idem peccatum mortale incurritur ſi rem paruam contra famam proximi dixeris cum animo tamen notabiliter nocendi: quod adeo verum puto, vt etiam credam peccare mortaliter illum qui narrat virtutem aliquam alterius, putans illam ex concurrentibus circumſtantijs illum notabiliter infamare, idque in animo intendit. Quod vero murmuratio prædictis modis, ſit mortale, vltra Doctores citatos, & alios communiter colligitur ex grauiſſimis ſupplicijs à Deo murmuratoribus inflictis Num. 21, & 16. & 12. & alibi ſæpe. Et confirmat Paulus 1. ad Cor. 10 dicens: *Neque murmuraueritis ſicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt.* Dixi in omnibus modis prædictis peccari mortaliter, quod intellige, niſi excuſet paruitas materiæ, honoris læſi, vel inaduertentia, &c.

Murmuratio quatuor modis poteſt eſſe mortalis.

Murmuratio etiã eſt dicere virtutem alterius cum malo animo.

Num. 21.

1. Cor. 10.

Porro idem D. Thom. citata q. art. 2. C. dicit, quod ad bonum neceſſarium poterit cum debitis circumſtantijs dici, ſeu reuelari peccatum proximi, ſine vitio murmurationis; eius rei exempla non ponit. Ego communi concluſione dicerem, id licere quando in tali peccato ſeu vitio reuelando maius bonum prætenditur quam ſit fama læſa ipſius proximi. Exempla ſequentia ſumito: primo quando ſolum prætenditur euitatio diuinæ iniuriæ, & effectus rationabiliter ſperatur. Tunc enim erit actus zeli honoris Dei. Secundo quãdo prætendo euitare malum mihi impendens, vel proximo alicui, ideoque de alterius defectibus fugiendis vel impediendis dico. Tertio ad bonum ipſius cuius famam lædo, agendo ſcilicet cum aliquo de modo quo emendabitur.

Modi quibus poteſt peccatum alienum detegi abſque peccato.

Digitized by Google

dabitur. In omnibus enim citatis modis finis prætenſus, eſt licitus, & honeſtus: & eſt maius bonum quam honor læſus. Et ſic ad arbitrium prudentis viri poterunt iudicari alij caſus quos ad longum perſequi non eſt meũ inſtitutum. Ex hoc iam manifeſtum erit quomodo murmuratio ordinaria ſit peccatum mortale vel veniale iuxta ſupradicta. Illa enim murmuratio ordinaria, & quotidiana, indignabunda, &c. Cũ non fiat ob aliquem finem bonum proximi ſcilicet remediandi, vel alterius ſimilis, ſed ſolum, ob conſuetudinem, ob impatientiam, &c. Genere ſuo peccatum eſt primo contra patientiam qua iubemur proximi defectus tolerare & præterea contra chatitatem: *Quæ operit multitudinem peccatorum* 1. *Petr.* 4. Eſt etiam contra iuſtitiam, quia per illam læditur bonum proximi, videlicet fama. Quamuis enim in ordinaria murmuratione videatur prætendi zelus: ibi tamen indiſcrete agitur in zelo, cum ex tali murmuratione ordinaria neque emendatio ſperetur, neq; in illa proponatur. Re igitur theologa pro nunc dimiſſa: ad noſtrum intentum monaſticum reuertamur.

1. *Petr.* 4.

Et quidem præterquã quod, vt diximus citato in themate, religioſi ſpecialiter carpantur eoſdem tanquam ad idem vitium propenſiores, videtur notare Bern. in ſerm. paruis ſerm. 63. ibi enim religioſis applicat illud Cant. 4: *Dentes tui ſicut grex tonſarum*: Multiſque de cauſis, & comparationibus probat religioſos aſſimilari dẽtibus intra os. Vna ex illis cauſis eſt, quoniam ſicut dentes vniti ſunt, & in ordine diſpoſiti, & nihil ſordis morari intra ſe patiuntur, quin ſtatim cauſetur dolor, & clamor, & moleſtia: ita religioſi, ait Bernardus, nec modicũ offendiculum tolerabile putant, aut intra ſe aut in conſcientijs ſingulorum. Quod quidem ſi ſolius Dei, & animi intuitu debitis bonis circumſtantijs faciunt, zelus erit vt ſupra diximus: & forte hoc ibi etiam intendit Bern. qui videtur agere de æmulatione animæ per confeſſionem, & correctionem fraternam: licet verba eius ſequentia id non indicent, & citata à nobis verba poſſint ad murmurationem applicari: alia tamen verba Bern. videbimus infra. Quia tamen ex alijs Bernardi locis vt videbimus, & ex alijs Doctoribus ac praxi conſtat aliquos religioſos ad hoc eſſe procliues, rem per capita communiora digeramus: primo contra murmurantes de prælatis. Secundo, contra murmurantes de alijs religionibus.

Cant. 4.

Religioſi propendent ad murmurandum plus cæteris.

Tertio,

Tertio, contra murmurantes de alijs fratribus. Quarto contra murmurantes de ſæcularibus.

Quam grauiter ergo Deus ferat contra prælatos proprios murmurare, habemus Pſal. 104. illis verbis. *Nolite tangere christos meos*: Id eſt vnctos prælatoſue. Et iſtet omnes expreſſit Dauid, 1. Reg. 24. etiam circa Regẽ ſuum malum Saul, de quo tam iuſte poterat conqueri, & tamen id omni ſacra Scriptura maxime 1. Reg. non inuenio locum in quo Dauid contra Saulem videatur murmurare etiam venialiter. Quinimo citato c. 24. cum ſerui David illi perſuaderent vt Saulem in antro tuto occideret, reſpondit: *Propitius ſit mihi Dominus ne faciam hanc rem Domino meo Chriſto Domini.* Et tamen ſciebat Saulem vltra quã quod eſſet Rex peſſimus, erat ſibi inimicus, & ſeipſum conquirebat ad mortem iniuſte: imo & ibidẽ percuſſit cor ſuum, eo quod partem veſtis ipſius amputauerat. Quod factum D. Greg. 3. parte paſtoralis eleganter applicat ad ſubditos erga prælatos. Verba Gregorij ſunt. *Quid per Saulem niſi mali rectores: quid per Dauidem niſi ſubditi deſignantur, quē Dauid ferire metuit, quia pia ſubditorũ mentes ab omni ſe peſte obtrectationis abſtinentes præpoſitorum vitam nullo lingua gladio percutiunt, & de imperfectione reprehendunt*, &c. quæ applicat eleganter. Imo & cum Actor. 23. Paulus iuſſus eſſet percuti in eos à Principe Anania, & ob id illum vocaret Paulus parietem dealbatum: reprehenſus Paulus à circumſtantibus quod contumelioſe reſponderet Principi Sacerdotum, reſpondit: *Neſciebam fratres quia princeps eſt Sacerdotum, ſcriptum eſt enim, Principem populi tui non maledices.* Sic Paulus pœnitens de maledicentia in prælatum, quam iuſte potuit dicere. Et hæc cauſa fuit cur Chriſtus Dominus Ioan 18. expoſtulauerit cum illo ſuo percuſſore, eo quod alapam ſibi inferret dicens: *Sic reſpondes Pontifici*: cui Chriſtus Dominus ſerio cauſam reddidit, quomodo non iniurio ſe reſpondiſſet. Voluit enim Chriſtus Dominus in illa ſua ſatisfactione purgare ſe ab opinione falſa, quam ille conceperat, ſe iniurioſe reſpondiſſe Pontifici. Et hoc bene conſiderauit D. Cyprian. Epiſt. 55. dicens: *Cum tempore paſſionis alapam accepiſſet à ſeruo Sacerdotis, cumque ei dixiſſet: ſic reſpondes Pontifici? Aduerſus Pontificem Dominus contumelioſe nihil dixit ne quidquam de Sacerdotis honore detraxit, ſed innocentiam ſuam magis aſſerens & oſtendens & eat.* Eſt etiam ad rem præſentem exemplum præclarum

Pſ. 104. Murmuratio contra prælatos eſt grauiſſima.

Actor. 23.

Erga prælatum malum Paulus ſub miſſus & Chriſtus Dominus.

Chriſtus de malo prælato Pontifice nõ murmurauit.

Michael Archangelus de Lucifero non murmurat, eo quod fuerit eius prælatus,

rum Michaelis Archangeli apud epiſtolam Canonicam Iudæ. Cum enim ibi altercaretur cum Diabolo de corpore Moyſis non reuelando. *Non eſt auſus Michael Diabolo inferre blaſphemiam*; id eſt illi contumelioſe reſpondere: quo loco communiter Doctores intelligunt illum Dæmonem fuiſſe Luciferum. Et aliqui Doctores maxime Gagneus ſuper 2. Petri epiſt. cap. 2. dicunt, cauſam ob quam Michael contumelioſe Lucifero non reſponderit, fuiſſe, quia in cælis Lucifer ante peccatum ratione excellentioris naturæ, cæteris omnibus Angelis fuerat prælatus: & ſic recordatus Michael in præſenti altercatione, Luciferum ſibi fuiſſe prælatum, adhuc illum reueritus eſt, neque eſt auſus illi exprobrare. Ecce quam reuerentiam malis prælatis exhibent Dauid, Chriſtus Dominus & D. Michael, vt neque illis detrahere tantillum audeant. Iam vero ſi humani corporis ſtructuram inſpiciamus, inueniemus ipſam naturam mutam hoc nos edocere, quamuis enim in corpore naturali caput languidum ſit, multiſque ęgritudinibus ac miſerijs grauatum, nunquam cætera mēbra de ipſo queruntur, nunquam illud abſcindere procurant; ſemper illi fauent, ac deſeruiunt. Quod multo magis in membris

Omnia membra reuerentur caput.

rationabilibus expetendum fuerat circa ſuum caput morale prælatum, vt ſcilicet, quamuis malum illum ſine murmure tolerarent. Porro ſi accidat quod murmurationes de prælato ſint circa cibaria non abunde ad mãducandum miniſtrata, taliter murmurantes comparat D. Bernard. ſerm. 47. ad ſororem, filijs Iſrael in deſerto, *qui tentauerent Deum in cordibus ſuis vt peterent eſcas animabus ſuis*, Pſal. 77. verba illius audiamus. *Chriſtum tentat qui in monaſterio ſuperflua requirendo, murmurat*. Et paulo ante ſic dixerat: *Quiſque ſeruus Dei debet penſare in corde ſuo, quam malum magnum incurrit ſi pro rebus temporalibus murmurat: virtutes enim perdimus, ſi pro cibo vel potu murmuramus*. Sic ille.

Pſal. 77. Murmurantes ob defectum cibi & potus.

Veniamus ad murmurantes de alijs Religionibus. Videndus erat pro hoc D. Bernar. in Apologia ad Guillielmum Abbatem, in quo mire lamentatur, referēs querelam prædicti Abbatis, dicentis, aliquos Monachos Diui Bernard. murmuraſſe de Monachis ordinis illius Abbatis. Cui querimoniæ reſpondens Bern. primo laborat negare, ſecundo ex ſuppoſitione ſi ita fuit, tales murmurantes de alia Religione, vocat lupos rapaces, pulices mordentes, tineas demolientes aliorum bonam vitam: imo & quod

Murmuratores de alijs Religionibus taxantur.

Digitized by Google

quod maius eſt, vocat illos Phariſæos ſuperbos dicentes cum Phariſæo templi: *Non ſum ſicut cæteri hominum*, *&c.* Sed verba Bernardi non faſtidiamus audire. *Alijs ordinibus* (inquit) *derogare dicuntur, & ſuam iuſtitiam volentes ſolam conſtituere iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti: quos profecto (ſi qui tamen huiuſmodi ſunt) nec noſtri, nec cuiuſpiam eſſe ordinis verius dixerim: quippe qui, etſi ordinate viuentes, ſuperbe tamen loquentes ciues ſe faciunt Babylonis, &c.* Et paulo infra. *Qui in regula gloriamini cur contra regulam detrahitis*: Sic ille. Et cum paulo infra referat modum particularem murmurãdi videlicet, quod prædicti Religioſi Guillielmi, mollibus veſtirentur, & tria vel quatuor pulmentaria vna die admitterent, & carne veſcentes eſſent pinguiſſimi. Reſpondet illis Bern. vt recordentur, dixiſſe Chriſtum Dominum, *Regnum Dei intra vos eſt: hoc eſt, non exterius in veſtimentis aut alimentis corporis, ſed in virtutibus interioris hominis.* Et Paulus ad Rom. 14. dixit: *Regnum Dei non eſt eſca & potus ſed iuſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu ſancto.* Hæc omnia ibi Bernar. Meminerint quoad hoc Pauli ad Roman. 14. dicentis: *Is qui manducat, non manducantem non ſpernat, & qui non manducat, manducantem non*

Rom. 14.

Perfectio Religioſi non ſtat in cibo, & potu vel veſtitu.

iudicet: Deus enim illum aſſumpſit, &c. Fæda namque omnino res eſt Religioſos, qui vnanimes in domo Dei habitare debent, tanquam cooperatores ad vnum finem, & ad vnam meſſem, ſibi inuicem inuidere, ſibi inuicem detrahere. *Nunquid diuiſus eſt Chriſtus?* idem nempe Chriſtus Dominus omnes religiones inſtituit pro totius Eccleſiæ commodo, ac ſalute. Qua de cauſa omnes inter ſe ſeruare debent, illud quod D. Gregor. aſſerit de quouis concionatore, vt ſcilicet, *quilibet optet, vt veritatem quam ſolus loqui non ſufficit ora cunctorum ſonent.* Debent eſſe in domo Dei ſicut Martha & Maria: ambæ ſorores, licet vna actiua, & altera contemplatina: vna meliorem partem eligens, altera inferiorem: ſed tamen Martha cõqueſta, hoc ſolum optabat vt ſoror Maria illam adiuuaret. Eodem modo licet in Eccleſia Dei aliæ Religiones actiuæ ſint, aliæ contemplatiuæ: aliæ meliores, aliæ minores, omnes tamen ſorores ſunt, & ad ſummum illarum querelæ hæ ſolum eſſe deberent, quod à ſe inuicem non adiuuantur. Dicant illud Num. 11. *Quis tribuat, vt omnis populus prophetet & det eis Dominus ſpiritum ſuum?*

Religiones ſe debent omnes inuicem adiuuare.

Num. 11.

Tertio Religioſos oportet admoneri vt à murmuratione in-

ter ſe inuicem abſtineant; fœda namque & peſſima eſt. D Bern. illo ſerm. 63. inter paruos ſermones hoc adnotauit manens in illa comparatione qua Religioſos dentibus comparauit. Vbi ſic ait: *Non eſt dolor ſicut dolor eorum (id eſt dentium) quia nihil tam horrendum, & horribile eſt ſicut murmur, & diſſenſio in congregatione.* Sic Bernardus. Vbi vocat murmurationem Religioſorum horribilem, & horrendam. Huius ego rei cauſam aſſigno, quia & murmurant de fratribus ſuis, & de ſacerdotibus Domini. Et quidem, quam horrendum ſit fratribus detrahere conſtabit ex initio exhortationis nonæ in ſupra dictis, vbi diximus fratres ſpirituales, quales ſunt Religioſi, arctiore vinculo amoris deuinciri, quam fratres carnales: ac proinde quo magis ſe tenentur diligere, eo illorum murmuratio ad inuicem charitatem violans, fœdior, peior, & horribilior eſt: ſicut dolor dentium. Poteſt id colligi ex ſupplicio illo lepræ qua Deus reſperſit totã Mariam ſororẽ Moyſi, eo quod contra fratrem ſuum Moyſem murmurauit. Num. 12. eleganter hoc docuit D. Ieron. tom. 1. ad illum verſum Pſal. 119. *Domine libera animam meam à labijs iniquis, &c.* vbi ſic inquit: *Non ergo putent Monachi ſe debere eſſe ſecuros, & dicant interim: grandia crimina non facimus in monaſterio, non adulteror, non furtum facio, non homicidium facio non parricidium facio, &c. quę grandia vitia non ſunt Grande ſcelus eſt quãdo detraho fratri meo, lingua mea fratrem interficio, qui enim odit fratrem ſuum homicida eſt. Grande vitium eſt detrahere fratribus, tacere non poſſe, circuire cellas, alijs detrahere: ego peccator ſum, ille peccator eſt, quid ad te?* Et Paulo infra. *Ruina fratris timor tuus eſſe debet, non exultatio. Reſponde mihi, frater cecidit, aut lætus es, aut triſtis? ſi lætus es, vt quid in alterius ruina lætus es? ſi autem triſtis es, quid circuis, quid alijs narras? triſtitiam tuam Deus videat, & ipſe frater ſentiat, non fratrum aures audiant.* Hæc optime Ier. Quæ libuit extenſius referre, quia de Monachis in particulari loquutus eſt. Neque huic rei deſit iterum Bern. qui Monachorũ mores optime noſcens, ac depingens, ſerm. 24. ſuper Cantica modos aliquos murmurandi referens. Primo dicit, eſſe aliquos *qui ineunt familiaritatem ad maledicendum, & ſunt concordes ad diſcordiam: conciliant inter ſe inimiciſſimas amicitias, & antea inimici, fiunt amici ad murmurandũ, ac detrahendum, quemadmodum Herodes & Pilatus olim fecerunt in morte Chriſti Domini.* Secundo modo

Murmuratio de Religioſis mala eſt nimis.

Num. 12.

Pſ. 119.

Modi peculiares murmurandi inter fratres narranter a Ieron. & Bern.

modo fratrum murmurationem accidere refert Bern. verbis ſequentibus quæ non poſſum nõ hic tranſcribere: ſic vero ſe habent. *Alÿ autem quodam ſimulatæ verecundiæ fuco conceptam malitiam quam retinere non poſſunt adumbrare conantur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicque quadam cum grauitate, & tarditate, vultu mæſto, dimiſſis ſuperciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tanto perſuaſibiliorem, quanto creditur, ab his qui audiunt corde inuito, & magis condolentis affectu, quam malicioſe proferri. Doleo, inquit, vehementer pro eo quod diligo eum ſatis, & nunquam potui de hac re corrigere illum. Et alius, mihi quidem,* ait, *bene compertum fuerit de illo iſtud, ſed per me nunquam innotuiſſet: at quoniam per alium patefacta res eſt, veritatem negare non poſſum, dolens dico: reuera ita eſt. Et addit grande damnum: nam alias quidem pluribus valet, cæterum in hac parte vt verum fateamur, excuſari non poteſt.* Sic ibi Bernard. Ex quibus iam liquet quam graue ſit fratribus eo quod fratres ſint detrahere, & quibus modis id fiat communiter. Secundo principaliter, vt dicebamus, fratrum murmuratio grauiſſima eſt ex eo etiam capite, quod fiat vt plurimum contra Sacerdotes Domini. Poteſt hic applicari illud Pſ. 104. *Nolite tangere chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Sacerdotes enim chriſti ſunt id eſt vncti in ſacra ordinatione conſecrati. Hoc ipſum prohibuerat Deus Exod. 22. *Dÿs non detrahes*, vbi cum conſtet, non prohiberi murmurationem falſorum Deorum gentilium quos Deus iubenat abominari: nec loqui de tribus Perſonis diuinis, hæ namque ſunt vnus Deus, non vero dij clarum eſt loqui de ſacerdotibus, quos reuerentiæ cauſa Deos appellat, vt non audeat quis quam illis detrahere. Video ipſum Deum Sacerdotum peccata quodammodo magis diſſimulare, & ſaltem illa in publico non punire. Nam cum Aaron Exod. 32. *Conſentiret in vitulo aureo conflando.* & Num. 12. *Cum ſorore Maria ſimul de Moyſe murmuraret, & vtrobique vt videtur peccaret:* vtrobique tamen Deus, & populum, & Mariam puniuit, impunito manente Aarone: fortaſſe quia reſpectum etiam habuit Deus ad honorẽ, ac reuerentiam Sacerdotis. Alludit ad hoc etiam Chriſti Domini factum Ioan. 8. cum enim Phariſæi Sacerdotes ſibi mulierem adulteram præſentarent, eamque Chriſtus Dominus vellet abſoluere: digito ſcribebat in terra. Et tamen neſcitur clare hucuſque quæ verba in terra ibi

Murmuratio ſub virtutis ſpecie.

Murmuratio contra Sacerdotes taxatur.

Pſal. 104.

Exod. 22.

Exod. 32.

Num. 12.

Ioan. 8.

Scripſerit. Eſt autem communis expoſitio cum D. Ieron. ibidem quod ibi ſcripſit in terra peccata Sacerdotum illorum, vt ipſi ſoli ea legentes deſiſterent à punitione minoris peccati in illa fæmina. Qua expoſitione admiſſa duo ibi conſiderare licet. Primum, quod Sacerdotes nec ipſe Christus directe & publice voluit reprehendere, ſed indirecte, & occulte. Secundo quod illa peccata Sacerdotum ſcribens in terra, ſignificauit ſuper peccata Sacerdotum terram eſſe inijciẽdam, ac ſilentium imponendum.

Christus Dominus cum digito ſcripſit in terra quid docuerit.

Sacerdotum peccata magis tegenda.

Eccl. 7.

Eccleſiaſtici 7. non potuit Deus magis commendare Sacerdotum reuerentiam & amorem: quam quod ſimul cum Dei amore, ac reuerentia, commendet amorem & reuerentiam exhibendam Sacerdotibus. Sic enim ibi dicitur. *Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica Sacerdotes, & propurga te cum brachijs.* Denique Seraphicus Pater N. Franciſcus, in ſuo teſtamento mirifice hoc ipſum docuit de Sacerdotibus ſic dicens: *Nolo in eis conſiderare peccatum quia filium Dei diſcerno in ipſis, & Domini mei ſunt.* Vide ergo quam ſit extra mentem, imo & contra mentem Seraphici Patris Sacerdotum peccata detegere, ſeu taxare, qui neque peccatum quidem in illis volebat conſiderare.

Deniq; quod attinet ad murmurationem de ſæcularibus, videtur inſeruire illud Pauli ad Gal. 6. *Fratres & ſi praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi instruite in ſpiritu lenitatis*, vide quomodo infirmorum, & ſæcularium delicta, non corripere, ſed inſtruere iubet in ſpiritu lenitatis: & ad hoc illos teneri probat, ex eo quod magis ſpirituales ſint. Quo enim magis tales fuerint, & plus diuinum ſpiritum participauerint, eo ſimiliores debent eſſe Deo in proximorum miſerijs ſubleuandis. Meminerint minus Deum expectare à ſæcularibus, quam à Religioſis. Et Ioan. Baptiſta militibus prædicans Luc. 3. multo minora ab illis expetijt, cõtẽtus dicere. *Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti eſtote ſtipendijs veſtris.* Recolant etiam quod licet videant ſæculares mollius veſtiri & delicatius mãducare, ac terrenis exterius occupari: in interiori tamen homine poterunt multis Religioſis eſſe perfectiores, iuxta illud Christi Domini Matt. 21. dictũ Phariſæis de ſua maiori religione confidentibus. *Amen dico vobis, quia Publicani, & meretrices præcedent vos in regnum Dei.* Neque vero hoc latuit Patrem N. Franciſcum qui cap. 2. ſuæ regulæ ſic fratri-

Gal. 6.

Murmuratio de ſæcularibus interdicta Religioſis.

Luc. 3.

Matt. 21.

Sæculares multi poſſunt præcedere Religioſos licet delicate veſtiãtur & manducent.

Digitized by Google

fratribus loquitur, *Quos moneo & exhortor ne deſpiciant, neque iudicent homines quos viderint mollibus veſtimentis & coloratis indutos, vti cibis & potibus delicatis ſed magis vnuſquiſq; iudicet & deſpiciat ſemetipſum.* Sic ibi. Deniq; pro eodem poterunt inſeruire dicta à Bern. Apologia ad Guil Abbatem, vbi ſic de fratribus loquitur. *Tunicati, & elati abhorremus pellicias, tanquam nō melior ſi pellibus inuoluta humilitas, quā tunicata ſuperbia.* Et paulo infra. *Repleti deinde ventrem faba, mentem ſuperbia cibis damnamus ſaginatos quaſi non melius ſit exiguo ſagimine ad vſum veſci quam ventoſo legumine ad ructum exſaturari.* Sic Bernardus.

Pro cōplemento adhuc omnium ſupra dictorum aduerto ſequentia, primum ſit. Neſcio quo modo peculiariter hoc murmurationis vitium nobis adhæreat, & nos trahat vt mirum ſit, conſiderare quomodo in primitiua illa Eccleſia Apoſtolorum, & Diſcipulorum Chriſti, tot perſecutiones toleratæ ſunt, tam ſtricta rerum abdicatio fuit inuenta, tot vigiliæ, tot orationes, tamque prçſtantes virtutes; cum his tamen omnibus præſidijs non potuerunt reſiſtere murmuri inter ipſos exorto. Actor. c. 6. Græcorum ſcilicet contra Hebræos, quod adeo ſanctiſſimum illud collegium conturbauit. Ita videas Religioſum onuſtum virtutum, ac meritorum cumulis, ab hoc vitio ſçpe ſuperari. Secundum ſit hoc vitium ob ſui grauitatem, & damnum quod infert, multis, fœdiſque nominibus in ſacra Scriptura appellari: dicitur enim murmurator & detractor comedere carnes illius, cui detrahit Pſ. 26. *Dn̄ appropiant ſuper me nocentes, vt edant carnes meas, dicitur venenum aſpidum lingua doloſa laqueus linguæ, lingua ſerpentis &c.* quæ paſſim reperies apud ſacram Scripturam; vnde facile ſit grauitatem, ac fœditatem ipſius conſiderare. Et communiter hoc tantum vitium ex odio & maleuolentia naſcitur, vt notauit Auguſt. lib. 50. hom. hom. 2. dum explicat illa verba Pſalm. *Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris.* Naſcitur etiam murmuratio ab hypocriſi, vt dicit idem Auguſtinus ſerm. 26. ad fratres in Eremo, & denique oritur communiter ex ambitione, vt experientia teſtatur cum magna religionum iactura. Claudo præſentem materiam duobus dictis, alterum eſt D. Ieron. ad Moniales, alterum D. Auguſt. ad Monachos. Ieron. Epiſtola ad Demetriadem virginem ſic ait: *Nunquam detractio ex ore virginis procedat, vilium ſatis hominum eſt, & ſuam laudem* qua-

Murmuratio præ cæteris trahit nos & conturbat.

Actor. 6.

Pſal. 26.

Murmuratio naſcitur ex odio vt plurimū, & ab hypocriſi, & ex ambitione.

Vide quid eſt ſe laudare cum infamia alterius.

Digitized by Google

quærentium, alios viles facere, quia alterius vituperatione ſe laudari putant; & qui ſuo merito placere non poſſunt placere volunt in comparatione peiorum. Nil puto potuit dici præſtantius hac de re, vt videas vltra fœditatem culpæ, etiam vrbanitatis notam, ac defectum incurrere murmuratorem. Dictum Auguſt. ad fratres in Eremo ſerm. 26. ſic habet. *Dedit nobis præcepta vt toto corde Deum deligamus & proximum, ſed quomodo diligere eum poſſumus ſi ſuſurrones & detractores in Eremo facti ſumus. O quam peſtis miſera, & mortalis eſt ipſa murmuratio; ô quam venenoſa. Hæc enim eſt quę conuentus clericorum, & ciuitates multas deſtruxit.* Sic ille.

Murmurans ſaltem indirecte prætendit alternam famam minuere.

Quod autem murmurans, directe vel indirecte nil aliud prætendat quam famam alterius minuere: expreſſit Bernard. ſermone 24. in Cantica dicens: *Omnis qui detrahit primum quidem ſeipſum prodit vacuum charitate: deinde quid aliud detrahendo intendit, niſi vt is cui detrahit veniat in odium vel contemptum ipſis apud quos detrahit?* Sic Bernardus. Facit Deus opt. Maxim. vt omnes Monachi naturam & conditionẽ imitentur illius Religioſi de quo narrat Caſſianus lib. 5. inſtit. cap. 19. *Quod quoties, & quam longo tempore collationi, ſermoniue ſpirituali, ſeu diuino intereſſet, nunquam dormiret, ſed vigil aſſiſteret. Si quis vero detractionis verbum ſeu otioſum dicere tentabat in ſomnum protinus concidebat, ac ſi nec vſq; ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire.* Hæc ibi.

Monachus quidem ſemper dormiens quando murmurabatur.

EX-

EXHORTATIO XII.

PRO OTIO A MONACHIS FVGIENDO.

Multam enim malitiam docuit otioſitas. Eccleſiaſtici cap. 33. Eccleſ 33.

HÆc verba habẽtur citato loco Eccleſiaſtici, vbi agitur in verbis proximè præcedentibus, de ſeruo maleuolo; de quo conſulitur, vt opere, ac labore exerceatur; nam otioſitas eſt cauſa malitiæ. Hæc nos applicabimus Religioſis pro otio fugiendo quod aliquibus multa incommoda ſolent afferre.

Valde notatu dignum eſt, quod poſtquam Deus Adamum creauit extra paradiſum, poſtea poſuit illum in paradiſo vt operaretur, & cuſtodiret illum. Geneſ. 2. (Geneſ. 2.) vbi communior expoſitio explicat illa verba, *vt cuſtodiret illum*, id eſt, vt bene operando cuſtodiret ſibi paradiſum, ne illum per peccatum amitteret. Sic explicat D. Thomas 1. part. quæſt. 102. articulo 3. Notatu, inquam, dignum eſt, quod primum hominem tot præſidijs gratiæ, iuſtitiæ, orig. virtutum, ac ſcientiæ infuſarum, noluit in illo felici ſtatu otio vacare, ſed in paradiſo conſtituit, vt ibidem operaretur. Intellexit nempe Deus opt. max. adeo periculoſam rem eſſe otium, vt etiam in paradiſo terreſtri, loco adeo ſecuro, & homini ſic munito poſſet officere: ac proinde finis ad quem illum ibidem poſuit, fuit vt operaretur ibi. Quæcunque Religio paradiſus terreſtris eſt teſte Antonino 3. par. tit. 16. c. 10. §. 11. idque ob cauſas quas forte in ſequentibus attingemus. Ille igitur quẽ Deus de mundo auocatum, in hoc paradiſo Religionis locauerit, intelligat, non ad otium, ſed ad la-

Otium res periculoſa.

borem vocari; imò potiùs magnum ibidem periculum imminere, niſi operando otium fugiat; cùm dicat citato loco Eccleſiaſticus, multam malitiam ab otio cauſari. Quę verò mala in particulari cauſet otioſitas in Religioſis. Religioſiſſimus & Monachus Auguſtinus explicuit clarius,& proprius cæteris omnibus ſer. 17. ad fratres in eremo, ſic ſcribens: *Per otioſitatem fratres rigorem ſanctæ ſolitariæ Religionis faſtidimus; per hanc eremum ſæpe exire tentamur, per hanc accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad ſuperbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate paſci, per hanc ad ſuperfluam dormitionẽ trahimur, per hanc ad verba ſæcularia ducimur libenter audire. Hæc eſt illa otioſitas peſſima, quæ freqnẽter conuentus Sanctorum deſtruit, generans omnia quæ ſunt opera carnis.* Sic Auguſt. Hoc ſolum ſufficiebat ad probationem, explicationemue thematis, quod ſcilicet otioſitas cauſet multã malitiam. Cauſam huius rei mihi videor inueniſſe apud D. Bernard, licet aliud agentem. Hic in lib. Medit. cap. 9. comparat intellectum noſtrũ cum molendino; ponã prius eius verba de intellectu ſic dicentis, quæ ſunt ſequentia, nam etiã poſſunt huc inſeruire. Sic ergo ibi ſcribit: *Sicut enim molendinum velociter voluitur, & nihil reſpuit, ſed quidquid imponitur molit; ſi autem nihil apponitur ſe ipſum conſumit; ſic cor meum ſemper eſt in motu, & nunquam requieſcit ſiue dormiã, ſiue vigilem, ſomniat, & cogitat quicquid ei occurit, &c.* Sic ibi. Cum ergo intellectus noſter ſit molendinum, & non poſsit quieſcere, ita vt etiam in ſumno aliquando diſcurrat: oportet omnino vt de foris optimum granum, boni ſcilicet operis externi illi continuo injiciatur, per quod occupetur ac detineatur. Secus ſi fiat, & nihil de foris illi apponatur, intra ſe voluetur, & de ſuo moliet, idque conſumet, quod illi magis naturale, & ad manum fuerit. Cum ergo nihil nobis magis naturale, & ad manum ſit quam noſtræ paſsiones naturales, inclinantes ad multa vitia: inter has paſsiones ſe voluet, & reuoluet, de his cogitabit, in his occupabitur, in his conſumetur, & proinde incidet in illa omnia quæ proxime diximus ex Auguſtino. Hac de cauſa multi Sancti mira contra otium inane dixerunt. D. Chryſoſt. homil. 35. ſuper Acta Apoſtol. *Pulchre vocat otioſitatem rubiginem animæ dicens de otioſa anima: Rubigo enim quædam apprehendit illam, & conſumit ſplendorem, ac alia omnia.* Quam comparationem forte inde deſumptam, eleganti carmine

Otioſitas quæ mala cauſet in Religioſis.

Intellectus noſter eſt molendinum.

Otium eſt rubigo animæ.

mine illuſtrauit Baptiſta Mantuanus, de otioſitate ſic decantans:

Ferrum ſi tranſit in vſus,
Aſſiduo ſplendore micat, vultuq; nitenti
Audet ad argenti decus aſpirare ſuperbum.
At ſi longa quies ierit, fuſcatur, & atram
Vertitur in ſpeciem, celeriq; abſumitur æuo.

Et vere quidem: ſicut enim ferrum, ſi in continuo exercitio ſit, nitet, ac ſplendet, vt argentum videatur: ſi vero in angulo ſit, & nihil omnino operetur ipſa rubigine denigratur, & breui conſumitur. Eodem modo anima qualicunque boni operis exercitio exercita, ſplendet coram Deo, & in virtutibus proficit. Si vero otio torpeſcat, reuera torpeſcit, vitijs per otium contractis nigreſcit, & ſpiritualiter conſumitur. Diuus Hieronymus lib. 5. ſuper Ezechielem, comparat otioſum agro ſylueſcenti, ob defectum culturæ, ait enim: *In deſiderijs eſt omnis anima otioſi, quia videlicet ſemper aliquid agendum eſt, ne ager pectoris noſtri ceſſante manu malarum cogitationum ſenſibus occupetur.* Hæc ille. Vide quæſo agrum cui agricolæ neque cultoris manus vnquam acceſſerit, quot ſentibus, ſpinis, ac virgultis ſylueſcat: quot colubris, ac ſerpentibus abundet, ita vt non agrum, ſed merito ſyluam illum dixeris. Talem cogita Religioſi otioſi pectus quod non aut orationis, aut honeſti operis externi exercitio excolitur. Sylua eſt, non pectus, ſylua in quo & innumeræ cogitationes terrenæ pullulant; variique ſerpentum, & colubrorum affectus inhabitant. De illo poteſt intelligi oppoſitum illius, Pſalm. 23. *Qui non accepit in vano animam ſuam.* Otioſus enim, dici quodammodo poteſt in vanum animam acce- piſſe eo quod illius anima non laboret, neque operetur cõuenientia opera ad gloriam aſſequendã; ac proinde poteſt de otioſo verum eſſe quod quidam Philoſophus dixiſſe fertur; eſſe nempe aliquos homines in quibus anima, ſolum ſe habet, admodum ſalis in carne. Nam quemadmodum ſal in carne, nullum alium effectum operatur, quam conſeruare illam, ac præſeruare à putredine: caro enim ſalita nullum actum vitalem habet. Ad eundem modum videas homines adeo deſides, & otioſos, vt illorum animæ ſalis tantum operationem in illis habere videatur; vt ſcilicet, eorum corpora ſolum conſeruent, & à corruptione liberent: reliquas enim virtutum operationes neque operantur, neque exercent. Denique

Otioſus eſt ſicut ager ſylueſcens.

Pſalm. 23.

Otioſi anima in corpore eſt ſolũ ſicut ſal in carne.

Otioſitas eſt iniquitas Sodomæ. nique vt ſciatur quantæ malitiæ cauſa & magiſtra ſit otioſitas, non potuit amplius illud exprimi, quam quod dicatur iniquitas Sodomæ ab otio prodiiſſe: ſic habetur Ezech. 16. vbi dicitur: *Ezech. 16.* *Ecce hac fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ. ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius.*

Otioſitas cauſat accidiam. Accidia quid ſit. Neque vero leue malum illud eſt, accidiæ videlicet, ab otio genitæ. Nota eſt accidia vnum ex ſeptem vitiis capitalibus, & ſeptimo loco poſita, alio nomine pigritia. Hæc accidia iuxta Doctorum expoſitionem, maxime Divi Thomæ, 2. 2. quæſt. 35. artic. 1. 2. 3. & 4. eſt quædam triſtitia, & faſtidium de ſpirituali bono, ita vt animum deprimat; nec præ faſtidio ſinat vllam rem ſpiritualem guſtare. Accidia frigiditas animæ. Et (vt optime dixit Damaſcenus citatus à Diuo Thoma dicto artic. 1. C.) cauſa huius rei eſt, quia illa quæ ſunt acida, frigida ſunt, quale eſt acetum, malum citreum, & ſimilia acetoſa quæ frigida ſunt. Res autem frigida paruæ, aut nullius eſt operationis. Accidia ergo frigida, iuxta Damaſcenum, ſic animum deprimit, vt nihil ei agere libeat. Otium cauſat faſtidium corporis, & animi. Hæc igitur accidia capitale vitium, maxime in Religioſo, ſeu ſpirituale faſtidium ab otio cauſatur. Hoc probo comparatione naturali, & euidenti. Nam videmus in hominibus quod otium cauſat faſtidium cibi, ſicut è contrario, labor, & exercitium cauſat famem, ac ſitim. Cuius ratio eſt, quia laborioſum exercitium cōſumit humores, & facit puram, & vegetam potentiam appetitiuam reſpectu cibi. E contra vero per otium humores generantur groſſi, per quos appetitus, & potentiæ ſenſitiuæ obtunduntur, & hebetantur. Cauſat ergo otioſitas faſtidium corporale; vnde videas otioſos homines multo minus edere, quam comedant laborantes. Ad eundem modum otioſitas ſpiritualis ſeu carentia ſanctarum occupationum, cauſa eſt huius ſpiritualis faſtidii, ſeu accidiæ, reddentis animum faſtidioſum: ita vt iuxta D. Thomam citato artic. 1. de tali dicendum ſit, quod omnem eſcam (ſpiritualem ſcilicet) abominata eſt anima eorũm, Pſ. 106. Et citat D. Thom. citato artic. 4 ad 2. Ariſtotelem 10. Eth. dicentem, eos qui non poſſunt gaudere in ſpiritualibus delectationibus, tranſire ad corporales delectationes. Otioſus abominatur omne ſpirituale. *Pſal. 106.* Quod item accidia capitale vitium ab otio generetur docuit Caſſian. collat. 4. c. 3. ſic dicens, ibi ad vnum Monachum cauſam accidiæ interrogantem: *Et de negligentia quidem, cum noſtro vitio, tempore præceden-*

redente incircumſpecte noſmetipſos, & remiſſius exhibentes, & per ignauiam, & deſidiam noxijs cogitationibus paſſi, &c. quod idem clarius docuit in lib. 10. inſtit. cap. 6. Porro quanta mala pariat in Religioſo hæc ſpiritualis accidia ex otio nata, mire, & ad viuum præ cæteris omnibus deſcripſit idem Caſſianus eodem lib. 10. cap. 2. Et quoniam ibi dicta valde neceſſaria ſunt, & quotidiana, & digna vt à Religioſis euitentur; neque omnes ad manum citatum librum habent. Non fuerit iniucundum, illius verba hîc tranſcribere. Sic ergo habet citato capite 2. circa vitium accidiæ: *Cum miſerabilem obſederit mentem horrorem loci faſtidium cellæ, fratrum quoque qui cum eo, vel eminus commorantur tanquam negligentium, ac minus ſpiritualium aſperationem gignit, atque contemptum. Ad omne quoque opus quod intra ſepta ſui cubilis eſt, facit deſidem, & inertem; non eum in cella reſidere, nec operam ſinit impendere lectioni, nihilque proficere tanto tempore in ea commorantem crebrius ingemiſcit, neque habere ſe fructum aliquem ſpiritualem donec fuerit illi conſortio copulatus, conqueritur, atque ſuſpirat, & ab omni ſe dolet ſpirituali quæſtu inanem, in locoque vacuum conſiſtere, vtpote qui cum poſſet alios regere, ac prodeſſe plurimis nullum ædificauerit, nec quenquam inſtitutione ſua, doctrinaque lucratus ſit. Abſentia, longeque poſita magnificat monaſteria, loca etiam illa magis ad profectum vtilia, & ſaluti congruentiora deſcribit, conſortia quoque ibidem fratrum ſuauia: & plena ſuaui conuerſatione depingit. Econtra, vniuerſa quæ habentur in manibus aſpera, & non ſolum nullam ædificationem eſſe in fratribus qui morantur in loco, ſed ne ipſum quidem victum corporis abſque ingenti labore conquiri. Poſtremo non poſſe ſaluari putat in eo loco durantem, niſi relicta cella cum qua ſibi, ſi adhuc in ea fuerit remoratus, pereundum erit exinde ſemetipſum quanto eius aſportauerit. Deinde laſſitudinem corporis, cibiq́ eſuriem quinta, ſextaq́ hora tantam ſuſcitat, vt velut longo itinere grauiſſimoq́ labore confectus ſibimet laſſuſq́ videatur, aut quaſi refectionem cibi biduano, triduanoq́ diſtulerit. Tum præterea huc, illucque anxius circumſpectat, & nec fratrem ſibi quempiam aduentare ſuſpirat, ſæpiuſq́ egreditur, & ingreditur cellam, aut ſolem velut ad occaſum tardius properantem crebrius intuetur. Et ita quadam irrationabili mentis confuſione velut tetra ſuppletur caligine, omnique actu ſpirituali redditur otioſus ac vacuus, vt nulla re alia tantæ oppugnationis remedium quam viſitatione fratris cu-*

Otioſitas quot mala in Religioſis cauſet, fuſe & ad vnum exponitur.

iuſpiam, ſeu ſomni ſolius ſolatio poſſe æſtimet inueniri. Deinde honeſtas idem morbus ac neceſſarias ſuggerit ſalutationes fratribus exhibendas, viſitationeſque infirmorum, vel eminus, vel longius positorum. Quædam etiam pia, ac Religioſa dictat officia illos, vel illas debere parentes inquiri, & ad ſalutandos eos crebrius properari: illam Religioſam, deuotamque Deo fœminam omni præſertim parentum præſidio deſtitutam magnum eſſe opus pietatis frequētius inuiſere, ac ſi quid ei ſit neceſſarium, quæ à proprijs parētibus negligitur, atque deſpicitur ſanctiſſimum procurari: magiſque oportere in his operam pietatis impendi, quam infructuoſe, ac ſine vllo profectu in cellula reſidere. Hæc omnia ibi Caſſianus. Neque veniam peto tædij dari ob longam illius tranſcriptionem, nullibi enim apud alium Doctorem, quem viderim elegantioribus, & magis proprijs verbis deſcriptam inuenies accidiam Religioſi, nec magis ad viuum reperies depictum otio vacantem Religioſum. Quamdiu porro in hoc frigido, vel tepido ſtatu Religioſus manet, vere ſibi timere poterit, ne illi à Domino dicatur illud Apocalyp. 3. dictum: *Vtinam aut frigidus, aut calidus eſſes; ſed quia tepidus es, incipiam te euomere, &c.* Timeat & illud, Pſalm. 118. *Dormitauit anima mea præ tædio.* Moraliter enim loquendo, neceſſe eſt vt hominis otioſi anima præ tædio ſpirituali, dormitet, & cadat, & ſæpius corruat.

Apoc. 11. *Pſal.* 118.

Pro concluſione prædictorum malorum quæ nobis otium parit, eſt adhuc aliud proprium otioſi, quod ſcilicet otioſus multo plus à Dæmone tentatur, quam debito exercitio occupatus. Id quod non omiſit dicere Caſſianus illo citato lib. 10. c. 23. vbi ſic ſcribit: *Vnde hæc eſt apud Ægyptum ab antiquis patribus ſancita ſententia: operantem Monachum dæmone vno pulſari, otioſum vero innumeris ſpiritibus deuaſtari.* Sic ibi. Et ratio naturalis comparatiua hoc edocet. Nam videmus venatorem nunquam, aut raro, vel difficile ſagittam emittere in auem, ſeu cuniculum dum volat, aut currit. Ecōtra vero quando auis, aut animal quieta ſunt, & immota, facillime ſagitta confodiuntur. Eodem modo dum Religioſus honeſto operis exercitio detinetur, raro ac difficile à Dæmone impetitur. Secus ſi vacantem, & otio torpentem inueniat; tunc enim poſſumus de illo dicere illud Pſalmi 10. *Pluet ſuper peccatores laqueos.* Pluit, inquam, ſuper otioſum laqueorum, & tentationum variarum imber. Et poteſt fortaſſe ad hoc intentum applicari, quod Chri-

Otioſus magis tentatur à Diabolo quam occupatus.

Auis otioſa, & manens immota facilius cōfigitur ſagitta.

Pſalm. 10.

Digitized by Google

Lucæ 11. Chriſtus Dominus, Lucæ 11. dixit de Dæmone primo expulſo, quod ſcilicet iterum domum priſtinam intrare attentans: *Aſſumit ſecum ſeptem ſpiritus nequiores ſe, & inuenit illam ſcopis mundatam*; & quaſi otioſam, & vacantem.

Viſis malis quæ otioſitas gignit, & ducturi de remedioq́ pro illis euitandis, opere ſcilicet externo honeſto: primum aduertendum duxi, duplex opus à nobis fieri poſſe, alterum ſpirituale, & internum, qualis eſt contemplatio, & meditatio, & cum hac coniungi poteſt vocalis oratio. Alterum opus manuale, & externum eſt, quod fit quauis operatione externa, ſiue fiat lingua, ſiue manibus, ſiue pedibus, ambulando, ſiue vigilando, ſiue oculis legẽdo, & ſimilibus. Vnde qui legunt libros deuotos, qui cõcionantur, qui de Deo loquuntur, &c. manibus operari dicẽtur. Et per quodcũque opus ex his duobus euitabitur otioſitas, ſi per tale opus ſpirituale, vel corporale illa vitari intendatur. Quod merito addiderim, cum ſequenti tamen declaratione: quod ſcilicet aliquando aliqua opera externa Religioſi dicentur otioſa, quando ſcilicet, vilia, inania, & futilia ſunt, Religioſo ſtatu indigna, maxime ſi per illa particularem ſibi finem commodi proponat: tunc enim

Otioſitas vitatur duplici opere.

etiamſi occupatus tamen dicendus eſt: ac de tali vana occupatione dictum illud Salomonis intelligetur 1. Eccleſ. cum dicitur: *Hanc occupationem peſſimam dedit Deus filijs hominum, vt occuparentur in ea.* Quod ſpecialiter intelligitur de curioſitate ſciendi, & curioſa quæ ad rem nõ pertinent. Adnotauit hoc ad noſtrũ intentum B. Vincentius Ferrer, ſerm. in Septuageſ. ad illa verba: *Quid hic ſtatis tota die otioſi*, dum ait: *Quod otioſus eſt non ſolum qui nihil operatur, ſed etiam qui inutiliter operatur.* Poteſt etiam & ad hoc optime applicari dictum Senecæ epiſt. 1. ad Lucill. vbi ſic habet de otio in quo vita tranſit: *Turpiſſima tamen eſt iactura quæ per negligentiam fit; & ſi volueris attendere, magna vitæ pars elabitur male agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus.* Vbi vides quod omnem illam vitam vocat, per negligentiam, id eſt, otiũ elapſam, quæ vel tranſigitur male, aut nihil agendo, vel aliud agendo, id eſt, operando ſine fructu. Et idem Seneca lib. de breuitate vitæ, cap. 12. poſtquam narrauit de hominibus immodice occupatis in ornatu corporis, maxime in comæ, criniumue curioſa creatione, attonſione, & ſimilibus occupatis; ſic ſubdit: *Non habent iſti otium, ſed iners negotium.* Vbi non ſolum vanas occupatio-

Otioſus aliquãdo dicendus eſt qui occupatur opere externo. *Eccleſ.* 1.

Otioſitas eſt male, & vane operari.

citijs deputatus? Hoc ergo nempe remedium eſt vnicum pro fugando otio, operari opus Dei, id eſt, quodcunque opus virtuoſum, & honeſtum. Hæc eſt mens Diui Chryſoſt. homil. 38. in Matth. dicens: *Vis ergo non eſſe otioſus, ieiuna non inuideas, &c.* Ad idem præcipue inſeruit ratio, ac deniq; quodcunque opus manuale, ſeu corporale aſſumptũ pro iſto honeſto fine fugandæ ſcilicet otioſitatis. Si enim opus corporale abſque hoc fine, ſed ob lucrum, vel alium finem terrenum, quale videtur fuiſſe illud opus proxime relatũ de Monacho ab Æthiope adiuto, iam non erit vitatio otij, ſed actio mali negotij Hoc igitur opus corporale debito, ac Religioſo fine aſſumptum commendarunt maxime Patres, & Sancti antiqui, pro tanta otij peſte vitanda. Hoc maxime conſoluit D. Ieron. ep. ad Ruſticum Monachũ in medio inſtruens illũ de viuendi forma, ſic dicens: *Ne vacet mens tua varijs perturbationibus; quæ ſi pectori inſederint, dominabuntur tui, & te deducent ad delictum maximum: facito aliquid operis, vt te Diabolus ſemper inueniat occupatum, &c.* Sitq; pro hoc ſufficiens exemplum occupatio illa ſancta, & continua ſimul cum oratione, apud antiquos illos Monachos eremitas Ægypti, & ſimiles, in ſportis texendis, hortis colendis, libris ſcribendis, quibus omnes poſt orationem erant intenti, idq́ue præcipue ad otium fugiendum. Ita vt lib. 10. cap. 24. referat Caſſian. de probatiſſimo illo Abbate Paulo, quod antrum ſuum ſeu cellam implebat folijs palmarum, ad ſportas ſcilicet conficiendas: cumq́ue antrum plenum aliquando haberet, neq; emptores ſuppeterẽt ob longam vrbium diſtãtiam, vniuerſum opus à ſe laborioſe factum cõburebat, & iterum aliud incipiebat, idq́; ait Caſſian. *Nequaquam exigebat fieri victus neceſſitas, ſed pro ſola purgatione cordis, & cogitationum ſoliditate, ac perſeuerantia cellæ, vel accidiæ ipſius victoria & expugnatione faciebat.* Modum autem, ac finem in hoc opere corporali pro otio effugando, præſcripſit optime P.N. Franciſc. c. 5. ſuæ regulæ, ſic dicens: *Laboret fideliter, & deuote, ita quod excluſo otio animæ inimico, ſanctæ orationis, & deuotionis ſpiritũ nõ extinguant, cui debent cætera temporalia deſeruire.* Ecce quomodo, & quo fine laboribus debet Religioſus intendere, non ex principali intentione vt laboret, nec finem terrenum ſibi proponat, ſed vt otium effugiat, & aptior ad orandum euadat.

Cõtra otium remedium.

Opus quodcunque agẽdum in bonum finem ad otium vitãdum.

Paulus Abbas pro vitando otio, ſportas iã factas comburebat, & alias texebat.

Finis quẽ in operãdo debet Religioſus proponere.

Ad finem tandem non fuerit otioſum & inutile, ſed neceſſariũ, aduertere hæreticos antiquos, & recen-

primo conſidero applicãdum ad hoc eſſe dictũ illud Platonis vulgatum, quod ſcilicet homo ſit arbor inuerſa; quemadmodũ enim arbor deorſum verſus radices habet in terra defixas, vt per illas quaſi per ſpõgias è terra ſuccum hauriat pro ſui ſuſtentatione. Eodem modo homo radices, intellectum ſuum, & voluntatem in cælo debet habere hærentes, vt inde continuo per orationem à Deo remediũ petat pro ſpiritus, & corporis ærumnis, ac malis remouendis, iuxta illud Pſal. 120. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.* Et Pſ. 122. *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis.* Ad hoc autẽ continuo faciendum nos mouere debet omnino ſumma indigẽtia, & miſeria, ſeu rerum omnium inopia qua pluſquam omnia animalia laboramus. Conſiderat, & quaſi dolet Plinius in proœmio lib. 7. natural. hiſt. hominis inertiam, & imbecillitatem, ſuper cætera animantia. Hæc enim omnia à natura valde armata, & munita ſunt remedijs offenſiuis, ac defenſiuis, roſtro ſcilicet, vnguibus, alis, pedibus ſolertia, agilitate, & ſimilibus, vt nulli pro ſui defenſione quicquam deeſſe conſideres. Homo autem, maxime quando naſcitur, adeo iners, imbecillis, debilis, & indigens eſt, vt nihil miſerius videatur reperiri poſſe. Huius autem differentiæ cauſa eſt, quoniam hominem à ſe tãtùm voluit Deus pendere, vt à ſe ipſo Deo tantùm pro omnibus malis remedium imploret; ac proinde ad ſui defenſionem, & offenſionem ſolum gladium orationis cõtulerit, quo poſſit in omnibus coram Deo cũctorum remedium procurare. Hanc orationis neceſſitatem, & dependentiam a Deo quoad animam, & corpus, optime explicuit Dauid illo Pſalm. 62. cum dixit: *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo, ſitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.* Quaſi dicat, vbi primum mane conſurgo, ſicut aues, & homines ad quærendos cibos, cæteraque remedia conquirenda diſcurrunt: ſic ego Deus ad te ſtatim recurro, cõſiderans quot modis te indigeo anima enim te indiget, ſicut ſitibundus aqua; caro multipliciter etiã tui indigentiam patitur, ſi enim conſideremus ſolum ægritudines corporis, mille infirmitates ſolum capiti obuiæ ſunt; & ſic de oculis, & cæteris membris vltra alias neceſſitates morales; ac proinde pro tantarum miſeriarum leuamine etiam caro mea ſitit te Deum. Et licet tibi cum datiuo *tibi* ponatur, verbum Hebræum quod reſpondet Latino *ſitio*, cum accuſatiuo cõſtruitur, ſicut docet Genebrard. ad citat. Pſ. Senſus

Orationis continuæ neceſſitas explicatur comparatione.

Pſal. 120.

Pſal. 122.

Pſal. 62.

Digitized by Google

ergo eſt, quod anima, & corpus ſitiunt Deum, ardẽti affectu tanquam in quo ſciant conſiſtere ſuarum tantarum neceſſitatum remedium. Idipſum conſiderans Chryſoſt. ſerm. de Moyſe, tom. 1. neceſſitatem orationis comparat cum neceſſitate cibi, & potus: explicans enim ibidem hoc noſtrum thema, quomodo oporteat ſemper orare; inquit, quod quemadmodum pro reparãda iactura facta à calore naturali in corpore, neceſſarium eſt continuo, ac ſingulis diebus ſumamus cibum, ſic inquit: *Si prætermitti iſta non poſſunt ſine quibus vita iſta non poteſt celebrari; quemadmodum tutus ab hoſte eſſe poterit, qui quod oportet ſemper, orare contempſit?* Sic ille. Ecce quomodo tanta neceſſitate indigemus oratione, quanta & cibo ad corpus reficiendum, quæ ineuitabilis, & quotidiana eſt; vt merito Chriſtus Dominus citatis verbis in themate dixerit, quod oporteat ſemper orare, & nunquam deficere. Mitto multa alia orationis encomia, & Sanctorum præconia, quibus illam mire extollunt, & nobis commendant.

Oratio tam eſt neceſſaria quam cibus, & potus.

Hoc tantum circa illam aduertam, ne res adeo neſſaria fiat inutiliter, ac ſine fructu: videlicet, vt cum debita attentione, & aduertentia fiat, ſecluſa animi euagatione: ſic enim facta, nubes penetrat, Deum lenit, cuncta impetrat: ſi vero cum diſtractione fiat, præterquam quod eſt inutilis, etiam vitio aliquando non carebit. Paucis, & elegantibus verbis hoc expreſſit Chryſoſt. tom. 2. ex var. in Matt. locis, hom. 9. ſic dicens: *Ergo vide quis rogas, quid rogas, quem rogas. Quis rogas homo: quid, indulgentiam, quem, Deum.* Præ omnibus autem eleganter D. Cyprian. ſerm. de orat. Dom. ſic ad hoc propoſitum ſcribit: *Quando ſtamus ad orationem fratres dilectiſſimi, vigilare, & incumbere ad preces toto corde debemus: cogitatio omnis carnalis, & ſecularis abſcedat, ne quidquã tunc animus quam id ſolum cogitet quod precatur. Quæ autem ſegnitia eſt, alienari, & capi ineptis cogitationibus, & prophanis, cum Dominum deprecaris, quaſi ſit aliud quod magis debeas cogitare quam quod cum Deo loqueris. Quomodo te à Deo audiri poſtulas, cum te ipſe non audias? vis eſſe Deum memorem tui cum rogas, quando tu ipſe memor tui non ſis?* Sic Cyprianus. Eodem alludens Caſſianus collat. 23. c. 7. ſic inquit: *Si enim cum ſublimi non dicam pro vita, aut ſalute noſtra, ſed etiam pro alicuius lucri commodo ſupplicamus totam in eum, & mentis, & corporis aciem defigentes, de nutu eius trepida expectatione pẽdemus, non mediocriter formidantes, ne quod forte ineptum, aut incõgruum verbum miſericordiam audientis auertat.*

Oratio attente, & ſine diſtractione facienda, & hoc pluribus oſtenditur.

uertat. Tum deinde: *Si nobis in foro, aut iudicum ſæcularium tribunalibus conſtitutis, aſſiſtente etiam aduerſario in media perſequutione tuſſis, ſcreatus, riſus, oſcitatio, ſomnus obrepſerit quanta in perniciem noſtram vigilantiſſimus inimicus ſeueritatem iudicis commouebit inuidia? Quãto magis cum illi occultorum omnium cognitori pro imminenti perpetuæ mortis periculo ſupplicamus, præſertim cum ex aduerſo callidus ſeductor pariter, & criminator aſſiſtat, intenta, atque ſolicita oratione, iudicantis pietas imploranda eſt. Nec iniuſte non ſolum leui peccato, ſed etiam grauiſſimo crimine impietatis aſtringitur, qui precem Domino fundens ſubito à conſpectu eius, quaſi ab oculis non videntis, nec audientis cogitationis improbæ vanitatem ſecutus abſceſſerit*. Sic ibi Caſſianus. Iuxta quem orans vagus, ac diſtractus, timere ſibi poteſt illum verſum Pſal. 108. *Et oratio eius fiat in peccatum*. Orando enim ob voluntariam euagationem, & irreuerentiam peccatum committit. Et S. Baſil. conſtit. Monaſt. c. 2. eodem alludens, de vago orante, ac diſtracto, dicit: *Qui enim ſic facit, is (tantum abeſt vt impetraturus ſit quod petit) perficiet prius vt ſibi Dominus iraſcatur*. Sic ille. Denique pro orationis neceſſitate, & attentione ſufficiat intueri Chriſtum Dominum, qui cum verus Deus eſſet, & omnia poſſet elargiri, pro noſtro tamen exemplo dum in hac vita mortali vixit: *Erat pernoctans in oratione Dei*. Luc. 6. Et nõ ſolum noctes aliquãdo in oratione tranſigebat, ſed cum orabat, tanta attentione, & affectu precabatur, vt in horto orans præ anguſtia, & efficacia ſanguinem ſudauerit, Luc. 22. Et iuxta Paul. ad Heb. 5. *Supplicationes ad eum qui poſſet illum ſaluum facere à morte cum clamore valido, & lachrymis offerens, &c.* Ecce quomodo Chriſtus pernoctat in oratione; & orans ſudat ſanguinem, & orat cum lachrymis, & clamore valido, is qui poterat donare omnia. Quid ergo faciet miſer homo cui omnia deſunt? ſic nẽpe de Chriſto taliter orãte, & homine orationis oblito, dixit quidam Poeta Chriſtianus, & Religioſus:

> *Orat vt accipiat dare qui bona cuncta valebat;*
> *Omnia cui deſunt quid tibi reſtat homo?*

Sed iam petis quî fieri poſſit vt homo tot corporis ac ſæculi impedimentis præpeditus ſemper oret, & nunquam deficiat? De hoc variæ ſunt Doctorum ſententiæ, & expoſitiones. Prima ſit Chryſoſt. hom. de fide Annæ, dicentis: *Illum ſemper orare qui crebras per interualla orationes Deo offert. Ait enim ſi in longum extenderis verba, cum frequenter parum*

[Margin notes: *Pſal.* 108. — Oratio vaga peccatum eſt aliquãdo. — Luc. 6. — Luc. 22. — Hebr. 5. — Oratio quomodo poſſit haberi ſemper.]

Digitized by Google

ſis attentus, multam audaciam Diabolo ſuppeditaſti, vt accedat, ſupplantetq́, ac mentem ab ijs quæ dicuntur auocet. Quod ſi frequenter, ac ſubinde oraueris, tẽpus omne crebris dirimens interuallis, facile poteris eſſe ſobrius, ac vigilans, vt precationem multa cum attentione perficias. Sic ille. Vnde monachi in Ægypto, teſte D. Auguſt. epiſt. 121. ad probam ſolebant raptim per interualla crebras, & breues habere orationes quas iaculatorias vocat Auguſtinus; idque ob eundem finem proxime citatum à D. Chryſoſt. Ratio autem quare dictæ ſint illæ orationes iaculatoriæ, fuit deſumpta ex iaculis in bello, bellatores enim iacula raptim emittunt, & ſiſtunt, vel ſe retrahunt; nec ſunt in continua iaculatione. Eodemque modo faciebant illi monachi: iaculabantur orationes in Deum raptim, & per interualla ſiſtendo, & orando. Et ad hunc morem alludens ſanctiſſimus D. noſter Papa Paulus V. in ſuo diplomate, quo reuocauit indulgẽtias mendicantium, conceſſit Religioſis certas indulgentias, ſi haberent certo tempore has orationes iaculatorias. Idipſũ refert Caſſian. l. 2. inſtit. c. 11. de illis monachis eremitis, & rationem reddens illius moris per interualla orandi, ait: *Ideoq́ vtilius habent decem verſus cum rationabili aſſignatione cantari, quam totum Pſalmum cum confuſione mentis effundi.* Hæc ille.

Orationes iaculatoriæ quæ?

Secundus modus perpetuo orandi eſſe poteſt, vt etiam cum opera manualia exercẽtur, habeatur oratio. Hunc modum obſeruaſſe eoſdem eremitas refert Caſſianus lib. 3. inſtit. c. 2. dicens de illis operibus corporalibus, quod ſimul fierent cum orationibus, & ſic laborantes ſemper, ſemper orabant. Quod non dixerim licitum eſſe in orationibus obligatorijs, videlicet officio diuino, pœnitentijs iniunctis ſoluendis, & ſimilibus; has enim obligatorias orationes recitãtes ſub mortali tenentur abſtinere ab opere externo, impeditiuo orationis, vt Theologi morales aduertunt. In orationibus vero voluntarijs etiam corporaliter operari, neque vitupero, neque diſſuadeo, cum videam ab illis ſanctis monachis eremitis factitatum, & ſciam Sotum lib. 10. de iuſt. quæſt. 5. art. 5. prope finem §. quo autem ad rem, dicere in ordine religioſiſſimo Prædicatorum officium paruum B. Mariæ ſaltem inchoari à fratribus ſe veſtientibus ad portam cellæ. Vide illum, toto illo articulo. Et propterea ad fugãdas tentationes in opere manuali etiam remediũ eſt orationes dicere, quãdo illæ obligatoriæ non ſunt. Conſolatoria tamen valde ſunt Religioſis verba Ieron. epiſt. 22. ad

Oratio quomodo poſſit haberi cùm opere manuali.

ad Euſtochium dicentis: *Quamquam Apoſtolus orare nos ſemper iubeat, & ſanctis etiam ſummus ſit oratio, &c.*

Tertius modus ſemper orandi dicitur moraliter intelligendus, vt ſcilicet oretur omnibus diebus aſſidue, frequenter, & ſæpe, modo tamen humano dando locum vitæ neceſſitatibus, & obligationibus ineuitabilibus. Sic Corn. Centurio Act. 10. dicitur

Act. 10. *Deprecans Deum ſemper.* Et Pſal.

Pſal. 118. 118: *Meditabor in tuis iuſtificationibus ſemper.* Et quamuis hæc tertia expoſitio ſit communior, & textui conſonantior, ab ea tamen non multum diſtat quarta ſequens quam in finẽ reſeruaui, quia nobis viam aperit ad ſecundam partem huius exhortationis de fratribus ad chorum inuitandis. Hæc igitur quarta expoſitio eſt D. Ieron. citat. epiſt. ad Euſtoch. Et Eligij hom. 11. in Cœn. Dom. Bedæ ſuper cap. 18. Lucæ, & aliorum dicentium: *Semper orare, eſſe certis, ac ſtatutis horis diei infallibiliter orare:* quæ ſunt horæ Canonicæ diuini officij ordine ſacro initiatis iniunctæ, & maxime à Religioſis in choro ſolutæ. Itaque de horis Canonicis nunquam ſuo tẽpore, ſeu termino intermiſſis intelligunt ſemper orare, & nunquam deficere: & quoniam Religioſi in hoc rigida conſuetudine certis, ac ſtatutis horis, etiam nocturnis, mirifice ſe exercẽt, illis peculiariter citata verba conueniunt, vltra enim citatas horas Canonicas particulares orationes, ac vigilias, aſſumunt in choro, & in cella, & ſic ſemper fere orant humano modo poſſibili. Quia vero inter illas orationes Religioſorum, horæ Canonicæ in choro, & præcepto Eccleſiæ, & religionum conſuetudine celebriores ſunt, ideo ad chorum ſectãdum, & in illo vigilandum dicti Religioſi ſunt admonendi, & inuitandi.

Orat ſemper qui chorum frequentat horis debitis.

Rationes inuitantes ad chorum ſectandum.

Pro quo primo facit quod oratio in Eccleſia facta cæteris paribus fructuoſior eſt, & à Deo citius exauditur, quam facta extra Eccleſiam Huius rei tres cauſas aſſignat D. Thomas 2. 2. quæſt. 84. art. 3. Prima propter loci conſecrationem, ex qua orantes concipiunt maiorem deuotionem. Secunda propter ſacra myſteria, & alia ſanctitatis ſigna quæ ibi continentur. Tertia propter concurſum multorum adorantium, ex quo Deus magis exorabilis fit iuxta illud Matth. 18. *Vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, &c.* De quo optime Ambroſius lib. de pœnit. dicit: *Multi minimi, dum congregantur vnanimes, ſunt magni, & multorum preces impoſſibile eſt cõtemni.* Et illud Tertull. in Apologetic. cap. 39. *Matt.* 18.

Coimus

Digitized by Google

Coimus in cœtum, & congregationẽ vt ad Deum, quaſi manu facta precationibus ambiamus orantes. Secundo facit pro choro ſectando, quod modus ille pſallendi ad inuicem, ſibi inuicem reſpondẽdo, è cælo datus eſt, & ab Angelis edoctus: vt enim conſtat ex Doctorum ſententia, quos late citat Durantus de ritib. Eccleſ. lib. 3. cap. 17. B. Ignatius S. Ioan. diſcipulus, audiuit Angelorum concentum alterna vice decantantium, & ſanctiſſimam Trinitatem collaudantium; & exinde formã illam canendi alterna vice Eccleſiæ Antiochenæ tradidit, quæ tandem in omnes orientales, & occidentales Eccleſias propagata eſt. Tertio facit etiam ipſius chori ethymologia; chorus enim, teſte eodem Duranto, de ritib. Eccleſ. lib. 1. c. 16. dictus eſt à corona: eo quod in primitiua Eccleſia clerici ante altare, ſeu circa altare in modum coronæ illud cingẽtes pſallebant, in quo forte alludebant ad illud Eccleſiaſtici 50. vbi ſic dicitur: *In accipiendo autem partes de manu Sacerdotum, & ipſe ſtans iuxta aram, & circa illum corona fratrum.* Sic ibi. Itaq; chorus à corona dictus eſt; ac proinde cogitet Monachus, quod quando ad chorum vocatur, ad coronam vocatur, & reuera magna corona eſt, ſeu via ad magnã coronam continua chori frequentatio tum ob prædictas iam cauſas tum ob dicendas. Quarto inſeruit pro eodem fine quod Religioſi particulari quadam obligatione ad horas Canonicas in choro dicendas, maxime nocturnas, obligantur. Quod vt clarius fiat, ſuppono notiſſimum, maxime ex Duranto de ritib. Eccleſ. l. 3. c. 5. tres nocturnas, & laudes matutinalis officij inſtituiſſe Eccleſiam ad imitationem quatuor vigiliarum, ſeu quatuor temporum, in quæ olim duces belli noctem diuidebant; cuiuis tempori, ſeu vigiliæ tres horas aſſignantes. Eccleſia enim quæ Cantic. 6. *Eſt terribilis vt caſtrorum acies ordinata*: ſuos habet milites, qui ſtatis horis nocte inuigilent ſuper cuſtodia Eccleſiæ Dei. Hi milites vigilantes, ſunt ſacerdotes orantes pro populo; & in primitiua Eccleſia matutinale officium, per tria interualla dicebant in nocte, vt late citato loco Durantus. Et latius Durandus lib. 5. Rationalis D. offic. cap. 2. & 3. ita vt etiam coniugati & vxorati ad illud matutinale officium nocte confluerent. Porro quemadmodum in aulis regalibus quando Rex dormit, illius dormientis cuſtodia committitur ſelectioribus viris, ac militibus, de quorum fortitudine, ac fidelitate maior habeatur confidentia: & eundem Regem

Cantus Pſallentium ad inuicem in choro ab Angelis inuentus.

Chorus quid ſit? dicitur à corona.

Eccli. 50.

Ad chorum vocatus, ad coronam vocatur.

Nocturna oratio inuenta ex vigilijs militum nocturnis.

Cantic. 6.

Sæculares olim ad matutinum officium nocte cõueniebant.

Religioſi ſunt milites cuſtodientes latus Dei, vel ſponſæ Dei.

Regem etiam interdiu cuſtodiunt. Ad eundem modum in Eccleſia Dei Religioſi, tanquam fortiores ſpiritualiter, & de quorum fide ac probitate plus confiditur, ſpeciali cura inuigilant in cuſtodia Eccleſiæ Dei, orationes fundendo in choro maiori impendio, media ſcilicet nocte, maiori deuotione, ac maiori ſolemnitate. Religioſi nempe ſunt illi *ſexaginta fortes* qui *ambiunt lectulum Salomonis, ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi.* Cant. 3. & vere quidem tales ſunt Religioſi qui continuatione chori, de nocte præcipue, cuſtodiunt, & aſſiſtunt coram Chriſto Domino ſponſo æterno Salomone, nempe coram ſacroſancta Euchariſtia, aſtantes, die ac nocte, tum collaudantes, tum cuſtodientes, & ibidem orantes gladios habent, qua orationis gladio Dæmonum incurſus tum à ſe, tum ab Eccleſiæ fidelibus propulſant: & iuxta ibidem dicta, Religioſi ſunt ad bella doctiſſimi: quia ſcilicet in bello ſpirituali exercitati, & in Dæmone, ac tentationibus ſuperandis doctiores ſunt ſæcularibus communiter, imo & doctiſſimi. Si ergo Religioſi quaſi ex officio debent cuſtodire lectum Salomonis, cur pigebit munus obire ſuum, & ad horas Canonicas in choro dicendas pro officij ratione accurrere; maxime cum, vt dictum eſt olim ſæculares coniugati eiſdem horis nocte intereſſet. Moueat tandem quod hac de cauſa olim aliqui Summi Pōtifices in fauorem chori Religioſis officium diuinum in choro dicentibus particulares indulgentias conceſſerunt. Nam Martinus V. fratribus ſancti Ieronymi conceſſit, vt qui in choro quamlibet horam cum aliis diceret, Matitunum ſcilicet, primam tertiam, ſextam, & nonam, veſperas, & completorium, pro qualibet ſic in choro dicta, lucretur pro qualibet centum dies indulgentiæ, vt habetur in compendio priuileg. Mendic. ver. *officium diuinum* tertio §. 1. Et ibidem habetur quod Ioan. XXII. conceſſit fratribus qui deuote ſe inclinant in choro audito nomine Ieſu quadraginta dies indulgentiæ, & quando in choro inclinantur ad *gloria Patri, & Filio & Spiritui ſancto*, alios 40. dies indulgentiæ. Dico hos Summos Pontifices prædictas indulgentias conceſſiſſe: poſtea enim ſanctiſſimus Papa Paulus V. illas cum aliis Mendicantium & Religioſorum reuocauit: inde tamen colligere licet, quantum Summi Pontifices in choro laborantibus fauere ſtuduerint. Meminerint tandem Religioſi quantam moleſtiam diabolus patiatur quando videt

Cantic. 3.

Religioſi habēt indulgētias ſi dicant horas canonicas in choro.

Digitized by Google

Diabolus laborat valde fratres abducere à choro.

do videt illos in choro, id quod facile colligent ex illo quod refert B. Gregorius Papa li. 2. Dialogorum c. 4 *Sanctum benedictum diabolum in forma pueri Æthyopis extrahentem vidiſſe illum monachum à choro.* Et re vera, diaboli intentum eſt ſuadere religioſos ne choro intrent, & ab illo diſcedant horis debitis.

Attentio circa horas Canonicas qualis.

Dato autem quod nos huc impulit horarum diuinarum ſeu canonicarum in choro dictarum meritum, excellentia, & obligatio: non abſonum fuerit in re adeo neceſſaria, & quotidiana explicare modũ quo ſunt dicendæ, attentionem ſcilicet, qua debent proferri. Igitur dicta à Doctoribus maxime D. Thom. 2. 2. q. 83 art. 13. reſumentes dicimus, triplicem attentionẽ poſſe quemuis habere in Officio Diuino. Prima eſt verborum tantum & quaſi litteralis, qua ſcilicet aduertitur tantum ad verba prolata: attendendo ſcilicet ne in illis erret aliquid omittendo, vel ſincopando, vel male pronunciando; ſed diſtincte, & clare, & recte pronuncientur. Quæ attentio communis eſt, doctis, & illiteratis Secunda eſt attentio ad res ſignificatas per verba pronuntiata, dicique poteſt formalis, qua ſcilicet verborũ ſenſum attendimus. Vt cum ſcilicet: pronuntio hæc verba: *Miſerere mei Deus ſecundum magnã miſericordiam tuam:* Non ſolum attendo ad rectam, & integram prolationem verborum quæ eſt attentio prima litteralis: ſed etiam mente percipio Deum, eiuſque diuinam miſericordiam mihi applicari deſidero. Hæc vero attentio communiter loquendo ſolis peritis, & litteratis conuenit, qui tamen ſi illam non habeant etiam ex induſtria, non peccãt, ſufficit enim prima omnibus communis vt ſtatim dico: quamuis hæc ſecunda non poſſit haberi ſine prima: non enim poſſum rem ſignificatam concipere ſine eo quod ſignificantia verba aduertam. Tertia eſt attentio ad finem, in quem dirigitur Diuinum Officium: qui multiplex eſſe poteſt. Scilicet, Deus ipſe ad cuius laudem dirigitur: vel communis neceſſitas Eccleſiæ pro qua oratur: gratiam ſcilicet, fidem, ſpem, charitatem, gloriam quam ſperamus, remiſſionem peccatorum in communi, vel propriorum cuiuſque, & ſimilia ſpiritualia Ex his omnibus attẽtionibus primo cõuenit inter Doctores communiter, & ſecurius ſentiẽtes obligari ſacros ordines habentes, ſaltẽ ad vnam ex tribus, quod colligunt ex cap. *dolentes* de celebratione Miſſarum, vbi præcipitur in virtute obedientiæ. *Vt Diuinum Officium dicatur ſtudioſe, & deuote:* Quod fieri

fieri non poteſt, niſi cum aliqua ſaltem ex tribus attētionibus dicantur. Secundo conuenit inter illos ſufficere vnam tantum ex illis tribus attentionibus: quod expreſſit inter alios Nauarr. in Summa Latina cap.25. num.105. conuenit tertio inter illos ſufficere quamlibet ex his attentionibus etiam ſi homo litteratus ſit, vt ibidem ait Nauarrus addens quod antequam recitet quis officium ſufficit propoſitū virtuale recitandi cum aliqua ex illis attentionibus in recitando habenda qualem habet qui ſumit breuiarium animo huic obligationi ſatisfaciendi. Conuenit quarto, euaginationem mentis naturalem, & inuoluntariam, non eſſe peccatum: quia in noſtra poteſtate non eſt in hac vita fixam, & immobilem habere cogitationem in re vna, & tūc ſolum euagatio, ſeu inaduertentia erit culpabilis, quando eſt voluntaria: id eſt quando recitans, videt ſe eſſe diſtractum aliud cogitando à Diuino Officio, & nihilominus continuat diſtractionem: tunc enim nō ſatisfacit: &, ſi ſit in parte notabili peccat mortaliter. Non autem peccat, ſi ex naturali inaduertētia diſtrahitur, & quādo aduertit ſe diſtractum, ad mentem, & attentionē reddit, & cætera quæ apud Theologos maxime morales poteris inuenire.

Dixi hanc eſſe communiorem, & ſecuriorem opinionem: quia ſcio Paulum Comitolum è Societate Ieſu recens ſcriptorem, & ſatis Doctum, in ſuis Reſpōſ. moralibus lib.1.q 63. docere, ac defendere, non poſſe Eccleſiam obligare ſub mortali dicentes Diuinum Officium ad habendam attentionem, ſeu deuotionem interiorem: pro quo citat Durandum, Palludanum, Antoninum, Aſtenſ. Turrecrem. Silueſt. Angelum, vltra Canoniſtas. Poſſet etiam addere Gabrielem ſuper Canon, Miſſæ lect.62. poſt medium: vbi ponit hæc verba: obligatus ad horas Canonicas, dicens illas ſoluit debitum licet mente ad alia ſit diſtractus: ita quod nec actualiter attēdat, ſiue aduertat voces quas profert, nec ſenſum verborum, ſed cogitet alia incidentia. Hæc ille. Itaque ſentiunt hi Doctores ſolum obligare Eccleſiam ne dicens Officium Diuinum faciat aliquod opus externum manuale, quod ſit incompatibile cum attentione interiori: quod opus ſi non fecerit, etiam, ſi attētione careat ſatisfacit. Nituntur illi fundamēto, quod ſcilicet, Eccleſia, non poteſt præcipere actus interiores vt late ibi Comitolus citat Doctores id affirmantes in materia de legibus. Ego vero hanc opinionem quamuis non ſequor,

Digitized by Google

neque commendo, eo quod in re adeo graui, & fundata in illo cápite *dolentes*, à tutiore opinione D. Thom. nolo recedere. Nihilominus prædictam opinionem Comitoli non condemno, cum pro ſe tot habeat patronos. Eam tamen volui recenſere ad conſolandos ſcrupuloſos in recitando diuino officio; vt nempe videant quanto debeant procurare quietem, & ſcrupulorum in hac parte expulſionem, cum tanti Doctores talia dicant, ſed de his ſatis, ne videamur præter intentum diſcurrere.

Duo tantum addo pro complemento præſentis argumenti: vnum quod conſolatur, aliud quod terret. Quod conſolatur eſt, Leonem Papam X. nobis fratribus Minor. prout habetur in compendio verbo *Officium diuinum* primo §. 8. ad ſedandos ſcripulos dicentium officium diuinum feciſſe amplam & fauorabilem cõceſſionem: nempe quod ſatisfaciamus præcepto horarum Canonicarum etiam ſi illud dicamus ambulando, verba male proferendo, ſed male à ſocio audiendo, vel cum mentis diſtractione, dummodo non fiat ex malitia: Item quod poſſimus non repetere prædictos defectus malæ pronuntiationis, vel auditionis propriȩ, vel ſocij, vel alterius chori, & illa quæ in horis Canonicis iubentur dici in ſecreto, ver. gr. Pater noſter, Aue Maria, Credo, poſſimus dicere mentaliter, ne tædio ſimus aliis. Et alia quæ ibi citato loco compendij videre poteris, quæ cũ non ſint indulgentiæ, ſed priuilegia, nuſquam ſunt reuocata. Secundum quod terret, eſt quod refert S. Antoninus 2. p. tit. 9. c. 13. §. 3. de quodam Patre ſancto, qui cum videret Dæmonem in choro in longa membrana ſcribentem, & multa accumulantem: quæſiuit ab illo, ad quid illud ageret. Cui reſpondit Diabolus, ſe ibi ſcribere ſyllabas, & verba quæ fratres omitterent, vel deglutirent inter dentes, vel verſus inciperent antequam ij cum quibus recitant, ſuum verſum abſoluerent, vel male verſus pronuntiarent, vt de omnibus in die iudicij illos accuſaret. Hæc ille. Similibus nempe viſionibus vult Deus admonere Religioſos vigilantiſſimæ attentionis qua prædictas horas debent ſoluere, vt præmium hic gratiæ, & poſtea gloriæ conſequantur, Amen.

Priuilegiũ Leonis X. pro fratribus recitantibus diuinum officium.

EXHOR-

Digitized by Google

EXHORTATIO XIV.

QVOD FRATRES CONTENTI SINT COMMVNI VITA, ET SINGVLARItates deuitent, ac nouitates.

Noli eſſe iuſtus multum, neque plus ſapias quam neceſſe eſt, ne obſtupeſcas. Eccleſiaſtes cap. 7. Eccleſ. 7.

PRædicta verba, applicat D. Ieron. & D. Bernard. locis infra citandis, ad intentum poſitum in titulo præſentis exhortationis. Antequam vero de illo dicamus, præmittimus non eſſe mentem noſtram reprehendere Religioſos, qui in ſuo conuentu in aliqua particulari virtute præ aliis ſe exercent; verbi gratia, magis ieiunando, magis vigilando, magis à murmuratione cauendo. Negare enim non poſſumus id ſanctum eſſe, ſi debite fiat: & ſemper in Religionibus alij alios in virtutibus ſuperarunt, maxime fundatores Religionum, qui magis ieiunabant, orabant, &c. Sed noſtra intentio tantum eſt, primo quod ille modus, & exceſſus non omnibus conuenit, & multa conſideratione eſt aſſumendus, & ſecundo præcipue prætendimus docere periculoſum eſſe alicui virtuti tenaciter indebito modo, & nouo modo adhærere, ita vt inde

Digitized by Google

inde vitium oriatur, quod ex dicendis magis conſtabit, pro quo ſequentia conſidero.

Virtutes conſiſtunt in medio.

Notum eſt ex D. Thom. 1.2. q. 64. maxime art. 1. & Ariſtotele ibi citato, quod virtutes morales conſiſtunt in medio, ita quod vnicuique virtuti ſit præfixum medium, à quo ſi recedatur, iam non virtus ſed vitium erit. (Non eſt autem hic ſermo de tribus virtutibus Theologalibus, fide, ſpe, & charitate, quæ hoc medio carent.) Exemplum ſit, liberalitatis virtus in quodam medio morali conſiſtit, ita vt ſi ab illo medio per defectum recedas, ſit auaritia: ſi vero per exceſſum, ſit prodigalitas. Vnde ego virtutem cõſidero eſſe arctam illam viam mediã quæ dicitur eſſe inter duo illa ſaxa periculoſiſſima charybdim, & ſcyllam maris Rhegij ſeu Siculi, de quibus Virgilius 5. Æneid.

Virtus medium est via inter ſcyllam & charybdem.

Dextrum ſcylla latus, læuum implacata charybdis
Obſidet.

Et Poëta Auulus in ſua poëſi dixit hoc modo:

Incidet in ſcyllam qui vult vitare charybdim.

Eſt itaque illa via media arctiſſima, & periculoſiſſima, quia ſiue ad læuam, ſiue ad ſiniſtram declinetur in ſcopulos declinatur: & proinde difficile eſt mediam illam anguſtam tenere. Eodem modo quæcunque virtus moralis media eſt inter duo extrema vitioſa quorum vtrumque peccatum eſt: ac proinde ſi ad dexteram declinaueris per exceſſum, vel ad ſiniſtram per defectum iam non virtus ſed vitium eſt. Hac de cauſa Deut. 5. poſtquam Deus illi populo legẽ cum præceptis moralibus ſanciuit: illum ad integram obſeruationem exhortans. Sic Moyſes loquitur. *Cuſtodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis, non declinetis, neque ad dextram, neque ad ſiniſtram, &c.* Idem habetur iiſdem prope verbis Prouerb. 4. & Iſaiæ 30. Idem quoque docuit Gregorius Nyſſenus homil. 8. in Cantica dicens: *Virtus media eſt inter duo vitia, nempe inter defectum honeſti, & exuperationem.* Hac de cauſa virtus difficilis eſſe dicitur, quia cum in medio quaſi indiuiſibili conſiſtat, facile ab illo medio, multiſque modis aberratur, modo per defectum, modo per exceſſũ. Hæc igitur etiam cauſa eſt quare in citato themate Eccleſiaſtes commendat Spiritus ſanctus ne ſimus multum iuſti, id eſt cum exceſſu: nomine enim iuſti, ſeu iuſtitiæ hoc loco poteſt etiam intelligi quæcunque virtus moralis: circa quam nobis commendatur ne vlli tenaciter, cum exceſſu, & modo indebito adhæramus, iam enim non virtutẽ, ſed

Deut. 5.
Prou. 4.
Iſaia 30.

contra-

contrarium vitium operabimur. Hinc adeo celebratum eſt illud Prouerbium Terentij in Andria: *Ne quid nimis.* Et adeo laudatū eſt medium maxime ab Horatio lib. 2. Ode 10.

Eſt modus in rebus ſunt certi denique fines
Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Perfectio noſtra nō conſiſtit in ſolis virtutibus moralibus.

Iam vero, præter illud cōmune periculū declinandi à medio virtutis in extremum per exceſſum, ſunt multæ cauſæ ob quas in virtutibus moralibus cauendus eſt, vel non nimis curādus eſt exceſſus. Prima cauſa eſt quod vitæ ſanctitas non eſt colligenda præcipue ex virtutibus moralibus, verbi gratia, ex auſteritate, ſed ex fide, ſpe, & gratia, & charitate: quāuis enim virtutes morales ſanctæ ſint, & multum ad perfectionē conducant, non illis præcipue perfectio attribuitur, ſed virtutibus Theologalibus, quæ non conſiſtūt in medio, & ſunt multo perfectiores; exemplū ſit vnicū & clarū Auſteritas, & laborioſa corporis afflictio, ad virtutē moralē ſpectans, ſancta eſt, & ad perfectionē conducens; nō tamen præcipue ex illa menſuranda eſt perfectio ſanctitatis alicuius. Nā aliàs Ioānes Baptiſta eſſet ſanctior Chriſto Domino, quia auſteriorē vitā habuit, quod eſt falſiſſimū. Vnde hac de cauſa vt bene Suarez aduertit cum D. Thom. & Auguſt. quos citat 3. part to. 2. diſp. 28. ſect. 3. Chriſtus Dominus in veſtitu, potu, & cibo fere cōmunem vitam egit: præterquam quod enim ſic conueniebat ad finem incarnationis: non adeo curauit Chriſtus Dominus de maiori illo incremento auſteritatis & cæterarum virtutum moraliū, quia non præcipue in illis ſtat maior perfectio, ſed in maiori charitate præcipue, quam ille præ cæteris maiorem habuit: & in maiori fide, & ſpe, quibus ille tamen caruit. Itaque quamuis ſanctæ, & optimæ ſint virtutes morales, etiam quando ſine vitio exceſſus fiunt, magis tamen nobis curādum eſt de fide, ſpe, & charitate, in quibus quia medio carent, non eſt periculū exceſſus vel nimietatis, vt ſuo loco Theologi colligunt.

Ioannes Baptiſta auſteriorē vitā egit quāChriſtus Dominus.

Secunda cauſa ob quam timeri poteſt exceſſus, & nimietas, in quauis virtute morali, & cauendum ſit ne ſimus multum iuſti, eſt quoniam vt videmus, poteſt facile à medio illius virtutis incidere quis, & impingere in extremum oppoſitum vitium per exceſſum: quod quia iam paulo ſupra explicauimus cum exemplo ſcyllæ & charybdis, non eſt quod amplius explicemus.

Tertia cauſa eſt, quæ ſæpius accidit, quia ſcilicet contingit, vt is

Digitized by Google

Virtuti vni tenaciter adhærens, aliquãdo alias virtutes maiores omittit.

vt is qui tenaciter, & cum exceſſu alicui virtuti adhæret, pro illa conſeruãda alias virtutes omittit etiam maiores, illaſque conculcat: exemplum pro hoc ſufficiat illius magni quondam Origenis, litteris & ſanctitate antea adeo conſpicui, qui vt communiter hiſtoriæ produnt, præter alias virtutes quas habebat mirificas, adeo caſtitatis amator fuit, vt cum exceſſu, ſe ipſum caſtrauerit propter caſtitatem conſeruandam. Cumque hanc virtutem tenaciter, & exceſſu indiſcreto coleret: accidit vt propter illam fidem Catholicam omitteret. Cum enim ab infidelibus comprehenſus cogeretur, vt vel Diis incenſum immolaret, aut Sodomiticum coitum in ſe pateretur ille indiſcrete eligens, ne caſtitatem perderet, & fædum illum coitum pateretur, Diis immolauit; & ita pro caſtitate, fidem amiſit: cum poſſet & caſtitatem ſeruare: coitum omnino inuitus, & vim, cui reſiſtere non poſſet patiens abominando, iuxta illud ſanctæ Luciæ, ſi me inuitam iuſſeris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam, &c. Vide itaque hominem cum nimietate, & exceſſu indiſcreto vni virtuti addictum, caſtitati ſcilicet, totam fidem Catholicam abnegare. Non multum ab eo diſtauit Tertullianus, qui etiã amore caſtitatis, cui ante hæreſim, affectus valde erat, poſtea pro caſtitatis defenſione indiſcreta, ſcripſit contra ſacram Scripturam duos libros de caſtitate & pudicitia, maxime librum de Monogamia in quo ſecundas nuptias condemnat contra ſacras & expreſſas Scripturas. Inter Religioſos autem non deeſt aliquale exemplum præſẽtis argumenti. Contingit enim, vt aliquando Prælati ſuperiores per obedientiam præcipiant, ne fiant ſecretæ abſtinentiæ, vigiliæ, & flagellationes, vel ſimilia opera aliàs bona, ſed ex circumſtantiis illicita: & tamen videas aliquos macerationes cauſa, vel charitatis gratia, (vt putant) oppoſitum facere, & propter virtutem illam cui non exceſſu & nimietate dediti ſunt, relinquere maiorem virtutem obedientiam ſcilicet, quæ eſt melior quam victimæ. De hoc conqueritur D. Bern. ſerm. 19. ſuper Cantica, contra Nouitios & adoleſcentes Monachos, qui zelo indiſcreto. & ſalutis periculo vltra communẽ vitã, cõtra voluntatẽ Bernardi, multa opera laborioſa clã faciebant: & contorquens ad illos hoc verbũ, *nimis*, de quo ibi antea loquebatur, ſic habet: *Vos qui nuper veniſtis tangit ſpiritualis ſermo: veſtram illam (quam & nos frequenter reprimere conati ſumus) minus diſ-*

Opera pœnitentiæ contra obedientiam facta, peccata ſunt.

Digitized by Google

decretam vehementiam, imo intemperantiam prorſus nimium obſtinatam redarguens. Non ſufficit vobis regulare ieiunium non ſolemnes vigiliæ, non impoſita diſciplina non menſura, quam vobis partimur, in veſtimentis, & alimentis, priuata præfertis communibus? &c. Ecce quomodo obedientia contemnitur, ob particulares cum exceſſu virtutes: cum autem hic & in ſequentibus dico debere fratres contentos eſſe, vita Monaſtica communi, intelligo in iis in quibus vita communis deprauata non eſt, ſed in ſuo vigore, & puritate perdurat.

Exceſſus in virtute aliquãdo facit deficere, & retrocedere.

Quarta cauſa ob quam timeri poteſt particularis exceſſus in virtute eſt, ne forte poſtea fragilitate victus, retrocedat cum infamia: & hoc forte innuitur in citato themate in vltimis verbis, *Ne obſtupeſcas.* Sunt enim multi qui indiſcreto feruore, ac zelo auſteritatis viam difficilem arripiunt, quam poſtea continuare non valentes, & cum rubore reſiliunt, & aliquando poſtea peiores, fiunt quam antea fuerant. Et quod attinet ad infamiam quam acquirunt, debebant prius cogitare iuxta illud Lucæ c. 14. conſilium datum illi, *qui voluerit ædificare turrim: prius enim debet ſecum diſcurrere, & computare pecuniam ad ſumptus ſi ſufficienter pecunia abundet:* ne poſtquam inceperit, & ob pecuniæ defectum deſiſtat, omnes illudant ei dicentes: *Quia cœpit ædificare, & non potuit conſummare.* Sic etiam ille qui particularem abſtinentiam, vel auſteritatem inchoauerit, computet prius ſi vires ac virtutem habeat ad perficiendum; ne poſtea retrocedens ab illo arrepto itinere cum dedecore decidat. Et vt dixi contingit, vt iſti aliquando ſic retrocedentes peiores fiant & maiori cum libertate vitiis patrandis indulgeant. Eo nempe modo quo aqua repreſſa, ſi aditum inueniat maiori impetu fluit. Et quo vinum antea ſit melius, ſi aceſcat, fit acrius acetum quam ex vino ordinario. Et huic tali poterit applicari illud Iſaiæ 1. *Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam.* Et illud Iacobi 5. *Aurum & argentum veſtrum æruginauit.* Egregium de hoc extat documentum apud Caſſianum collat. 2. dum magnum illum Antonium loquentem inducit. *Nam quoſdam ſæpe inuenimus acerrime ieiunijs incubantes, ac mirifice in ſolitudinem ſecedentes, priuationem quoque facultatum omnium ita ſectantes, ut ex ipſis ne vnius quidem diei victum ſibimet, vnumque denarium ſupereſſe paterentur: humanitatis etiam ſtudia tota deuotione complẽtes ita vidimus repen-*

Luc. 14.

Deficientes à virtute incepta aliquando peiores fiunt.

Iſaia 1.

Iacob. 5.

Digitized by Google

te deceptos vt arreptum opus non potuerint congruo exitu terminare, ſummumq; feruorem, & conuerſationem laudabilem deteſtabili fine clauſerint. &c. Et paulo infra reddens cauſam talis ruinæ quam docet eſſe defectum diſcretionis, ad intentum propoſitum ſic habet. *Neque enim alia lapſus eorum cauſa deprehendetur niſi quod minus à ſenioribus inſtituti nequaquã potuerunt rationẽ diſcretionis adipiſci, quæ prætermittens vtramque nimietatẽ. (Exceſſus ſcilicet, & defectus in virtutibus) via regia docet monachum ſemper incedere, & nec dextra virtutum permittit extolli, id eſt feruoris exceſſu continentiæ iuſta modum inepta præſumptione tranſcendere, nec oblectatum remiſſione deflectere ad vitia ſiniſtra cõcedit, hoc eſt ſub prætextu gubernandi corporis contrario ſpiritus tepore lenteſcere.* Sic ibi, eleganter profecto. Ecce quomodo religioſus vt ſecure incedat, via regia gradi debet, vtramque nimietatem exceſſus defectus deuitans, ne feruore indiſcreto tepefacto corruat miſerabilis ac peior.

Diſcretio debet moderari virtutem.

Quinta & principalis cauſa ob quam religioſus vitare debet nimietatem eſt periculum vanæ gloriæ, imo hypocriſis; quoniam hæ ambæ nimietatem virtutum ſolent comitari, infeſtare aut ſaltem tentare. Docuit hoc de gloria inani beatus Ieronymus in epiſt. 22. quæ eſt ad Euſtochium de cuſtodia virginitatis vbi illam ſanctam virginem ſic alloquitur. *Nec ſatis religioſa velis videri, nec plus humilis quã neceſſe eſt ne gloriam fugiendo quæras. Plures enim paupertatis, miſericordiæ atq; ieiunij arbitros declinantes hoc ipſo cupiunt placere, quod placere contemnunt. Et mirum in modum laus dum vitatur appetitur.* Hæc ille. Et paulo infra ait. *Sunt quippe nõnulla exterminantes facies ſuas vt appareant hominibus ieiunantes, quã ſtatim vt aliquem viderint ingemiſcunt dimittunt ſupercilium, & operta facie vix vnum oculum liberant ad videndũ, &c.* Idipſum docuit B. Greg. Papa hom. 12. in Euangelia dum parabolã decem virginum explicat dicens. *Et ſunt pleriq; qui corpus per abſtinentiam affligunt ſed de ipſa ſua abſtinentia humanos fauores expetunt.* Sic ille. Idem etiam docuit mellifluus Bernardus ſerm. 4. ſuper Pſalm. *Qui habitat.* Sic dicens, & hunc locum noſtrum Eccleſiaſtes citans. Vnde & dicitur: *Noli nimiũ iuſtus eſſe (videtur dicendum, noli multũ) non quod iuſtitia bona non ſit, ſed quia dum adhuc infirmi ſumus oportet ipſa bona gratia temperari ne forte elationis aut indiſcretionis vitium incurramus.* Sic Bernardus. Quod vero in particulari attinet ad periculum, & tentationẽ hypocriſis quæ valde vicina

Vanæ gloriæ & hypocriſis periculum vitandũ.

Multi fugientes vanam gloriam incidunt in illam.

vicina eſt inani gloriæ quod inquam nimietati valde vicina,ſeu infecta ſit hypocriſis, ſufficiat exemplum illorum Phariſæorũ, qui viuebant tẽpore Chriſti Domini, qui,quam eſſent auſteri, & in corporum afflictione rigidi, cum nimietate,& exceſſu, narrat præ aliis ex Ioſepho, & Epiphanio,Baron.to.1. Annaliũ in apparatu c.8.ſic dicens. *Alÿ ex ipſis aſſeres ſibi parabant dodrantis tãtum latitudine,& in his ſe ad veſperam locabant,vt ſiquis dormiſſet,in panimentum decideret,& rurſum excitaretur ad orationẽ per hoc quod vigilantem vitam haberent quantũ fieri poſſet. Alÿ lapillos ex aquis collectos ſibi ipſis ſternebãt,vt, dum iis pungerentur, non in profundum ſomnum deferrentur,ſed vigilantiã ſibi ipſis parare cogerentur. Alÿ ſpinas pro ſtrato habebãt,ob eam cauſam ieiunabant bis in ſabbatho,&c.* Quinimo addit Lorin.ſuper Act. Apoſt.c.5.ex D.Ieronymo: *Quod Phariſæi in oris,ſeu fimbriis veſtimentorum ſpinas affigebant,vt nudos pedes (ſic enim incedebant) ferientes & cruentantes, eoſdem pedes ac tibias ſic cruentatas oſtentarent in ſignum ſeuerioris vitæ.* Vide ſi vnquam Seraphicus P.N. Franciſcus, vel alius Sanctus quantumcũque auſterus, & proprij corporis afflictor acerrimus, propter Deum talia fecit., quantum illi Phariſæi pro vana gloria? Quod autem prædicti Phariſæi cum illa auſteritatis nimietate & exceſſu vanam gloriam affectarẽt, plena eſt hiſtoria Euangelica in qua paſſim de illa, & de hypocriſi à Chriſto D. taxantur Maxime Matt.23.illis verbis *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis,&c.* Huius rei cauſam ego facilẽ,& claram ſic aſſigno;ſic enim homines adeo honoris,& gloriæ cupidi ſunt, vt gloriam affectent etiam cum manifeſto vitæ periculo, vt patet in iis qui bello periculoſo ſe ingerũt,ob ſolum honorem:ſi item gloriam venamur etiam per actiones peccaminoſas vt patet in pugnantibus in duello, ob ſolum titulũ vanæ gloriæ vel aliis:quanto magis timẽdum eſt illam deſideremus propter actiones virtuoſas, cum virtuti maxime debitus honor ſit: imo & quo maior fuerit actus virtutis,magis timendum erit de vana gloria. Hoc adeo verum eſt vt D.Ieronymus citata epiſt.22. ad Euſtoch. innuat timendum eſſe ne illa gloriaretur in veſtibus ſordidis religionis, quæ non fuerit gloriata ſæcularis, in veſtibus pretioſis prophanis: ſic enim ibi ait. *Vt quia in auratis veſtibus placere deſtitiſti placere coneris in ſordidis.* Concinit dictum Ciceronis pro Archia Poëta, dicentis: *Trahimur omnes laudis ſtudio & opti-*

Phariſæorum auſteritas ex qua hypocriſim venabantur.

Matt.23.

Vanam gloriam homines quærunt & per peccata, & per virtutes.

Philoſophi vbi gloriã vanam taxabant, ibi illã quærebant

& optimus quiſque maxime gloria ducitur. Ipſi etiam Philoſophi in illis libellis quos de contemnẽda gloria ſcribunt, nomen ſuum inſcribunt, & in quo prædicationem, & nobilitatem deſpiciunt, prædicari ſe atque nominari volunt. Sic ille.

Exceſſus virtutis aliquã lo omittendus ob ſcandalũ.

Non omittam addere cauſam ob quam nimietas in virtute relinquenda eſt aliquando, videlicet, quia forte ſcandalum poteſt cauſare, aliis fortaſſe indignantibus, & imitari non valentibus. Forte conſiderauit hanc cauſam D. Bernard. qui in paruis ſententiis duobus foliis vel tribus ante finem, citans hunc locum noſtri thematis ex Eccleſiaſte, poſtquam eleganter dixit, actum virtuoſum in nobis eſſe quemadmodum ſanguinem in corpore, qui aliquando nocet quod ſit malus, aliquando ex eo ſolum quod ſit multus, & proinde per venæ abſciſſionem reſecandus eſt: pari modo dicit actũ alicuius virtutis aliquãdo omittendum, quia malus ſit ex mala, ſcilicet circumſtantia vel fine: aliquando vero omittendum, quia multus eſt. & nimius, & proinde reſecandus: cum inquam hanc elegantem comparationem aſſignaret, citans dictum locum Eccleſiaſtes, ne ſimus multum iuſti. Subdit hæc verba: *Si vis agere pœnitentiam, caſtigare vt oportet membra corpus affligere, iudicare temetipſum, vt non incidas in manus Dei viuentis iuſtum id quidem: ſed ne quid nimis. Alioqui reprimẽdus eſt feruor immoderatus ne noceat vnitati, ſeruiat indiſcretioni.* Hoc ille. Vbi vides in vltimis verbis, nimietates nocere vnitati, id eſt, paci & concordiæ communitatis, &c. ob cauſam à me proximè datam. Scio tamen, quod ſi tale opus debite fiat, & ſcandalũ ortum, ſit ſcandalum Phariſaicum non eſſe opus relinquendum: ſi vero ſcandalum ſit puſillorum eſſe omnino omittendum, idque maxime locum habebit in prælato, cuius vita cum ſit quaſi lex ſubditorum, ſaltem in publico communis eſſe debet, ne forte indignationem cauſet cum ſingularibus nimietatibus, vel quaſi vim ſubditis faciat ad ſuum rigorem inuoluntariè imitandum. Cuius exemplum clarum habemus in illo Patriarcha Iacob, qui inuitatus à fratre Eſau Geneſ. 33. vt pariter in via ambularent: Reſpondit Iacob, ſe non poſſe cum illo gradu ſic celeri ambulare; habebat enim vxores, ac paruulos debiles, & imbecilles, quos ſi in ambulãdo plus faceret laborare, morerentur vna die: & proinde ſe ad illorum fragilitatem accommodauit. Id quod & Chriſtus Dominus fecit, qui cum peccatoribus & Publicanis manducabat, & vi-

Prælatus maxime tenetur nimietates & ſingularitates virtute.

Geneſ. 33.

& vitam, vt iam diximus, non adeo rigoroſam ſicut Ioann. Baptiſta peregit, vt ſcilicet fragilitatem noſtram ſolaretur, & quaſi expectaret.

Nouitates reſecandæ omnino.

Iam denique, ſi, quod in ſecūda parte tituli poſitum eſt, Religioſi illa nimietas aliquid nouum & ſingulare inuſitatum inducat, vel in veſte, vel in verbo: vel in opere: omnino tanquam ſuſpectum reſecandum eſt: omne namque nouum, in hac materia ſuſpectum eſt Quod probo ex eo quod inter notas & ſigna quibus dignoſcitur Mater Eccleſia Catholica, vna eſt quod ſit antiqua & vetus, vt inter alios tenet Bellarmin. tom. 1. lib. 4 c 5. de Notis Eccleſiæ. A tempore enim Apoſtolorum & Chriſti Domini quod ſemel circa fidem docuit, illud ſemper ab antiquis ſæculis vſque in præſentem diem docuit, & docet, ac docebit: è contra vero, Lutheranorum Eccleſia, (ſi Eccleſia dicenda eſt, & non potius coniuratio Diaboli) pro nota habet quod ſit noua, quod enim illi contra matrem Eccleſiam docent, nouum, & heſternum inuentum eſt. Quod ergo de Matre Eccleſia in cōmuni dicitur; idem de particulari Religione dici poteſt, quod ſcilicet præcipua eius nota, & ſignū erit antiquitas: ea enim ſola, & vera Religio eſſe debet, v. g. Minorum Fratrum, quæ olim à Fundatore P. Franciſco fuit edocta: illa erit Patrum Prædicatorum, quæ olim à Patriarcha Dominico antiquitus fuit inſtituta: quidquid autem nouum, & ſingulare fuerit inuectum, de quo olim non fuerit notitia, neque cum Fundatorum mente congruat, omnino relegandum, tanquam ſuſpectum eſt. Et his nouitatum inuentoribus, & inuectoribus pulchrè & appoſitè dici poteſt, id quod Patres olim dicebant hæreticis nouitates introducentibus in Eccleſiam. Huiuſmodi eſt illud Tertull. lib. de præſcript. *Qui eſtis vos, vnde & quando veniſtis? vbi tandiu latuiſtis?* Item Hilarius 6. de Trin. contra nouas hæreſes ſeu nouam doctrinam adducentes, ait: *Tarde mihi hos piiſſimos Doctores ætas nunc huius ſæculi protulit, ſeros habuit fides mea, quam tu erudiſti Magiſtros, &c.* Et Ieron. epiſt. ad Pamachiū, & Oceanum, ſic ait: *Quiſquis aſſertor es nouorum dogmatū, quæſo te vt parcas Romanis auribus parcas fidei quæ ore Apoſtolico laudata eſt. Cur poſt quadringentos annos docere nos niteris quod ante neſciuimus? vſque in hanc diem ſine veſtra iſta doctrina Chriſtianus mundus fuit.* Hæc ille. Quæ omnia accommodari poſſunt nouitatum inuentoribus in Religione. Adde quod notauit Caiet. in

Eccleſiæ nota eſt quod ſit antiqua.

Digitized by Google

in ſua ſum. Morali tit. incantantio, videlicet quod ad cognoſcendas dæmonis incantationes, & veneficia, inter ſeptem ſigna quæ ad illa dignoſcenda profert, tertiam ibi aſſignat: *Si videlicet inter verba prolata, miſcetur aliquod nomen obſcurum, ignotum, & nouum.* Inuentum namque diaboli eſt, res obſcura, noua, & ignota, ne ſcilicet eius malitia & verſutia deprehendatur. Ac denique hæretici huius temporis paſſim à Doctoribus Nouatores appellantur, ea nempe de cauſa, quod quidquid docent contra Eccleſiam nouum eſt. Cauendum ergo valde Religioſis eſt, quodcũque nouitatem & ſingularitatem redolere poſſit.

Nomina obſcura, & noua ſuſpecta ſunt.

Explicauimus hucuſque cauſas quare iuxta Salomonem, non deceat eſſe nimium iuſtum, cum exceſſu ſcilicet, nimietate &c. tunc enim communiter vitium eſt, ſi indebito modo fiat. Si autem debito modo fiat maior auſteritas, abſtinentia, &c. laudabilis & ſancta eſt, vt initio dixi, neque vituperanda, neque impedienda, ſi careat impedimentis & periculis à nobis explicatis, ſolum reſtat aduertere, vt quoniam (ſicut ex Caſſiano, & Bern. docuimus) periculum in nimietate oritur ex indiſcretione, procuret Religioſus diſcretionis virtutem edoceri, & à Deo poſtulare, ne ſcilicet per exceſſum vel defectum oberret. Hanc diſcretionem vocat Caſſianus citata collat. 2. cap. 2. lucernam mentis & corporis, iuxta illud Matth. c. 6. *Lucerna corporis tui, eſt oculus tuus.* Quemadmodum actiones corporeæ recte dirigi non poſſunt, ſi deſit oculus corporeus illuſtrans, ac dirigens; eodem modo ſi in intellectu noſtro diſcretio deſit, non poterunt operationes animæ in actibus virtuoſis rectitudinis tramitem attingere. De eadem etiam diſcretione eleganter docet collat. 1. c. 22. *Eſſe omnino neceſſariam, inquit primum, vt materia nos auri veri, ſeu fucati, fallentiſque non lateat, ſecundo vt has eaſdem cogitationes quæ mentiuntur opera pietatis, tanquam adulterina numiſmata, & paracaraxima reprobemus, vtpote quæ falſam imaginem Regis non legitime ſignata contineant, &c.* Hæc inquam ſi diſcretio adſit nihil nimium per exceſſum vel defectum operabimur, ſed iuxta Paul. ad Rom. 12. *Erit rationabile obſequium noſtrum,* iuxta regulas prudentiæ, ita vt hic gratiam mereatur, & in cælo gloriam, Amen.

Diſcretio procurãda eſt à Religioſo in virtutibus.

Matth. 6.

Rom. 12.

EXHOR-

EXHORTATIO XV.

AD MONIALES, NE VESTITV, ORNATV-VE VTANTVR INHONESTO, neue inceſſu laſciuo incedant.

Amictus corporis, riſus dentium, & ingreſſus hominis, enuntiant de illo. Eccleſiaſtici cap. 19. *Eccl. c. 19.*

Qvamuis omnes exhortationes hactenus poſitæ etiam Monialibus inſeruiant; aliquæ tamen in particulari illi neceſſariæ ſunt ratione ſtatus ac ſexus, qualis eſt præſens cum proxime ſequenti.

Veſtes externæ denotant affectus internos. Vſitatum valde eſt, & quaſi connaturale, vt veſtium qualitas ac modus denotent affectus, & ſtatum particularem, & proprium interioris mentis. Id quod primo in Adam licet intueri qui cum poſt peccatum cognouiſſet ſe eſſe nudum Geneſ. 3. veſtem fecit ſibi ex folijs ficus: quæ veſtis pro tunc aptiſſima erat ad ſignificandum iam interiorem affectum doloris, & afflictionis corporeæ quam pro peccato aſſumebat: cum enim folia ficus aſpera ſint & pungentia, ſtatimque Adam poſt peccatum dolore peccati interius punctus, pœnitentia externa illud vellet punire, aptiſſimam veſtem ad id ſignificandũ aſſumpſit aſperam ſcilicet pungentem, & hiſpidam. *Geneſ. 3.* *Veſtis Adæ ex foliis ficus ſignum pœnitentiæ.*

qualia ſunt folia ficus. Author huius conſiderationis eſt Irenæus lib.3. contra hæreſ.cap.37. dicens: *Per ſuccinctorium, quod ſibi Adamus circumdedit ipſo facto oſtēdit ſuam pœnitentiam foliis ficulneis ſemetipſum contegens, exiſtentibus, & aliis foliis multis quæ minus corpus eius vexare potuiſſent, &c.* E contrario vero cum Thamar Nurus Iudæ, Gen.38. vellet ſignificare & oſtendere animum impudicum & non caſtum, *depoſuit veſtes viduitatis, aſſumpſit theriſtrum, & mutauit habitum, ſumpſitque veſtes curioſas, & impudicas, per quas à Iuda tranſeunte meretrix iudicata eſt.* Hinc videas in nuptiis vſos fuiſſe homines veſte nuptiali, læta ſcilicet iucunda, & hilari, ad denotandam interiorem animi lætitiam: è contra vero in exequiis funeralibus ſolere homines atris, ac nigris veſtibus indui ad indicandum internum mentis mœrorem. Apte igitur noſter Eccleſiaſticus dixit, quod amictus hominis enuntient de homine, id eſt oſtendunt ſtatum, & affectum interiorem hominis. Hinc iam manifeſta conſequentia licebit inferre quod Monialis, quæ curioſis veſtibus, laſciuo ornatu, & inhoneſto amictu fuerit induta, ſatis poſſumus colligere illius impudicum, & laſciuum animum interius latentem. Adduco ſtatim huius rei præclarum, & manifeſtum exemplum illius Poſthumiæ virginis veſtalis, de qua refert Titus Liuius Decad.1. lib.4. Hæc cum inhoneſte amicta, & indecenter ad ſtatum ornata incederet, accuſata fuit Romæ, & ad iudicem delata de virginitate amiſſa, quod illis virginibus capitalis pœna erat. Cumque à Iudice probationes, ac teſtes criminis peterentur, accuſans nullam aliam probationem obtulit quam dicere: Hæc indecente ornatu & laſciuo induitur, verba non honeſta loquitur: ergo ſignum eſt eam nec virginem eſſe, nec caſtam. Ecce quomodo etiam apud Gentiles, & in lumine naturali poſſumus male ſuſpicari de caſtitate Monialis, quæ curioſis, & laſciuis veſtibus induitur. Quo vero magis hæc indecentia, & culpa in virginibus Deo ſacratis agnoſcatur, & emendetur, videamus primo, qualia nobis exempla reliquerint Ethnici viri, ac fœminæ; qualia Chriſtiani ſæculares, ex Eccleſiæ decreto debent facere.

Gen.38.

Poſthumia veſtalis ob impudicas veſtes accuſata, & ſuſpecta habita de caſtitate.

Imprimis igitur quædam filia Ariſtotelis nomine Phytias, vt refert Vega Pſalm.1. pœnitent. verſ.10. diſcurſ. 2. cum in cœtu fœminarum diſputaretur, quis nam eſſet color aptior, & pulchrior ad ornatum muliebrem; aliæque aliter ſentirent, hæc de viridi,

Color aptior ad ornatum fœminæ, eſt verecundia.

viridi, illa de rubro, illa de cæruleo, &c. Phytias tanquam vere filia tanti Philoſophi reſpondit: *Optimus color eſt quem in genis gignit pudor.* Et reuera pulcherrimum dictum; neque enim vllo alio colore plus fœmina ornatur, quam verecundia. Quo forte alluſit optime Greg. Nazian. tract. aduerſus mulieres ambitioſius ſe ornantes, dicens: *Pulchriorem colorem ad faciem ornandam mulieris eſſe pallidum illum qui ex ieiunijs, & carnis maceratione reſultat.* Verba tanti Doctoris ſunt hæc: *Dabimus & alterum colorem, nempe vt pulchritudini tuæ pallorem aſciſcas, Chriſtique laboribus intabeſcas, atque & precibus, & lachrymis, & diurnis, nocturniſque vigiliis te ipſam maceres, &c.* Hic fere color pallidus pulchrior eſt Moniali ad ornatum ex ieiunijs comparatus. Narrat item Paulus Oroſius lib. 6. hiſtor. quod cum Iulia filia Auguſti Cæſaris intraret ad viſitandum Patrem plus debito ornata, & compoſita, vidit à patre non fuiſſe beneuole receptam quod cum aduerteret, ſequenti die, depoſito illo laſciuo habitu, ad illum iterum ingreſſa fuit. Quam ſic videns pater læto vultu & hylari ſic affatus eſt. *Et quanto magis iſte cultus decet Auguſti filiam?* Narrat etiam Plutarchus in præceptis connubialibus Dionyſium Tyrannum veſtes quaſdam pretioſiſſimas, & curioſiſſimas, miſiſſe ad Lyſandrum Regem Lacedæmoniorum, vt ipſis filiæ illius, induerentur; Lyſander illas acceptare noluit, dicens: *Hoc ornamentum dehoneſtabit potius filias meas, quam ornabit.* Tertullianus de velandis virginibus, multa dicit de honeſto ornatu gentilium fæminarum, quas opponit fæminis Chriſtianis dicens: *Iudicabunt vos Arabiæ fæminæ Ethnicæ, quæ non caput, ſed & faciem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contentæ ſint dimidiam frui lucem quam totam faciem proſtituere.* Hæc ille. Ecce qualem honeſtatem in amictu, & ornatu, Gentiles fœminæ obſeruarunt, & facto ſuo docuerunt. Quid ergo conuenit faciant fœminæ non modo Chriſtianæ, ſed etiam Religioſæ, quæ voto obſtrictæ ſæculi vanitatibus renuntiarunt? eiuſque laſciuum ornatum contempſerunt propter amorem Domini noſtri Ieſu Chriſti? Sane vere dixit Tertullianus citatus, quod ipſæ Gentiles fœminæ iudicabunt, & in die iudicij condemnabunt Chriſtianas & Moniales.

Color pallidus ex ieiunijs eſt optimus fæminæ.

Ornatus fæminarum Gentilium.

Quod vero attinet ad fœminas Chriſtianas ſæculares ſcilicet cuiuſque ſtatus; particulari aduertentia Diuus Paulus earum ornatum modeſtum commenda-

Digitized by Google

1.Tim.2.

uit, prima enim ad Cor. 11. illis præcipit, *ut caput velent propter Angelos*, & honeſtatis gratia: & prima ad Tim. 2. verbis magis claris idipſum exagerans ait: *Similiter & mulieres in habitu ornato (id eſt modeſto cum verecundia, & ſobrietate ornantes ſe, & non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veſte pretioſa, ſed quod decet mulieres promittentes pietatem, &c.* Quibus duobus locis, & alijs fundati Doctores, & Patres antiqui mira prædicarunt, & ſcripſerunt contra ornatum laſciuum fæminarum quæ longum eſſet recenſere, præter quã quod paſſim obuia ſunt. Et in particulari Doctores Theologi qui ea de re ſcribunt, vix vnquã, aut raro fæminas curioſe ſe ornantes à peccato liberant, cum ſaltem vanitatis vitium communiter ibidem intercedat. Quantam ergo maiorem in hoc curam debet adhibere Monialis, quæ, vt diximus, maiori ad hoc vinculo deuincta eſt. Non poſſum non hoc loco paululum immorari, ac ſpatiari cum illo aureo ore Chryſoſt. hom. 8. ſuper Epiſtolam 1. ad Tim. imo & vellem totam illam tranſcribere, tum ob neceſſaria ibidem dicta, tum quia ſcio paucos ſimilia loca perlegere: & ibi contenta mire faciunt ad noſtrum intentum, neque ego aliena verba, vel mea

Ornatus fæminæ Chriſtianæ.

propria, proferre poſſum propriora ad præſens argumentum. Igitur B. Chryſoſt. explicans illa verba citata Pauli ne mulieres ornent ſe tortis crinibus cum curioſitate, ſed cum verecundia, &c. redarguens illas quæ ſecus faciunt inter alia ſic inquit, in tit. Morale: *Deum precatura pergis, & ornamenta aurea circumfers, flauoſque crines & ipſos auro compoſitos, an vero ſaltatum ad Eccleſiam pergis? Num vt tui ſpectaculum prabens aduenisti?* Et paulo infra, cum præmittat, finem ad quem Eccleſias intramus eſſe, vt ſupplicemus Deum cum lachrymis pro peccatis noſtris ſic ait: *Non iſte ſupplicis habitus. Quo enim pacto ingemiſcere potes ac lachrymas fundere, atque intentiſſime, vt decet, orare, qua eiuſmodi ornatu compta procedes?* Denique paulo infra ſubdit, quod, cum ille habitus plus deceat ſcenas & ſaltatrices quam ornantes, ſi caſu fæmina ſic ornata lachrymas in Eccleſia fundat, vix illi credendum eſſe, & ſimulationem iudicandam fore; neq; enim poſſunt lachrymæ cum tali ornatu congruere. Quæ omnia & alia cum ibidem contra coniugatas mulieres proferat: ſtatim poſt ad Moniales conuerſus illarum in veſtitu laſciuiam tanta rigiditate increpat; & tot particularitatibus, in Monialibus aliquibus

Ornatum laſciuum fæminarũ taxat Chryſoſt.

Digitized by Google

quibus noſtri ſæculi repertis, depingit, vt ego admiratur mecum dixerim, in omni ſæculo ſemper malos in malis ſimiles fuiſſe: & verum eſſe etiam in hoc quod Salomon Eccl. I. *Quid eſt quod fuit? ipſum quod futurum eſt. Quid eſt quod factum eſt? ipſum quod faciendum eſt?* Depingens ergo Chryſoſtomus aliquas Moniales illius temporis poſt reprehenſionem fæminarum ſæcularium: ſic applicat: *Enim vero ſi his quæ ſub viro ſunt, quæ in delitijs viuunt, quæ diuitijs circumfluunt interdicit: quanto magis eis quæ virginitate profeſſæ ſunt?*

Eccl. 1.

Iam vero cum eodem Chryſ. deſcendentes ad illa particularia depingenda, ait eſſe Moniales, quæ quamuis aurea monilia, ſericas, & pretioſas veſtes, & cætera laſciua ornamenta non habeant: illas tamen ſuas Religioſas & pauperes veſtes ſic aptant, & tali modo ad laſciuiam componunt, vt eo modo illis aptatis magis ad laſciuiam prouocent quam ſæculares: Verba Chryſ. audiamus. *Licet enim* (ait) *etiam vilibus pannis, eiuſce compoſitionis opinione notari, nec minus quam ſi aureas amiceretur veſtes: vbi cum pulla tunica fuerit, & pectori cingulo diligenter adſtricta, ad earum inſtar quæ in ſcena ſaltant, vt neq. nimium turgens in latum excedat: neq. tenue obſtrictumq. immodice contrahatur, verum ſeruato medio inter vtrumque modo rugas circa pectus intendant pariles, quam ſericæ veſtis illecebram hac arte nõ ſuperet? Quid item, cum faciem quidem fucis ornare non pergis, ſed eam nimio ſtudio diligentiaque circumuoluis, atque ſuperne à fronte velum facie candidius ſuſpendis, ac demum pallium imponis, vt ſub nigro colore facies decentior videatur, & gratior? Quid item oculorum illos innumeros iactus? Quid item, de collo quod nunc quidem operitur, nunc autem induſtria denudatur? Quid itẽ de ſtrophio quod mãmillis conſtringendis apponitur* Et paulo infra: *Quid memorem tractam humi tunicam (id eſt, os rabos arrojanono habitu) inceſſumque infractum, & huiuſmodi cætera quibus longe magis, quam auri monilibus, intuentes capi ſolent?* Sic ille. Ecce ego credebam ſolum noſtri temporis eſſe talia mala, & recens inuentos illos modos laſciuos in ornatu Monialium. Nunc autem dico, quod quemadmodum in Prouerbio eſt, nihil dictum quod iam non dictum, ſic etiam, nihil factum quod iam non factum: ac proinde nemo me condemnet, cum nihil addam noui, imo aliqua eius dicta omitto grauiora ſed vera.

Ornatum laſciuum Monialiũ mire depingit & taxat Chryſoſt.

Poſtquam ergo Chryſoſtomus prædictos Monialium in

ornatu exceſſus depinxit, de remedio curans ait: *Non minimum iſtud peccatum eſt, ſed magnũ prorſus, vt quidem ipſum Deum irritare ad iracundiam poſsit, omnemq́; virginitatis laborem abſumere, gloriamque corrumpere Chriſtum habes ſponſum, quid amatores poſt te homines trahis? Merito tunc te ille adulterij damnat, quod ornatũ ſibi gratum, atque charum, tibi conquirere negligis, verecundiam ſcilicet, pudorem, honeſtatem, habitumque ornatum: hic namque habitus adulter eſt, atque adeo fœdus vt meretrices, ac virgines fere diſcernere nequeamus.* Sic ille, Denique ſanctiſſimus Pater ac Doctor, ad finem homiliæ, dicit hac de cauſa Virgines Moniales non haberi in pretio; ſed à ſecularibus mulieribus deſpici & contemni: cuius verba ſunt hæc: *Nempe idcirco irrident vos ſæculares mulieres, quod honeſtiſsimum virginitatis nomen, & inſigne pulcherrimum perdidiſtis. Nemo iam virginẽ digno honore proſequitur, quippe ſe ipſas huiuſmodi honore priuarunt. Nonne oportuit eas in Eccleſia ita eſſe venerandas, atque mirabiles ac ſi de cælo deſcenderẽt? At nunc deſpectæ penitus ſunt ſui vitij cauſa. Nam cum viderint te, cuius profeſſio eſt, crucifixam eſſe mundo, ea quæ virum habet, & liberos, mundum muliebrem maiori ſtudio curare quam ſe, quid mirum ſi irrideant, & abiectam prorſus ac deſpicabilem putent.* Hæc ibi ſanctiſſimus pater, quibus nec meliora nec propriora puto poſſe reperiri. Ego vnum tantum addo contra illas quæ hoc vitio notatæ ſunt. Scimus nempe quod referentibus tribus Euangeliſtis Matth. 21. Marc. 11. & Luc. 19. quando Chriſtus Dominus nouo ſupplicij modo factis flagellis ex funiculis, præter ſuam admirabilem manſuetudinem, eiecit ex templo vendentes, & ementes, eiuſdem illa verba dixit: *Scriptum eſt, Domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum.* Eadem vero ſuo modo ad præſentem materiam applicando: conſidero eundem Chriſtum Dominum prædictis Monialibus laſciuo ornatu cumptis, eaque de cauſa ſæculares ad conuentum trahentibus, cum quibus ſuſpecto modo particulariq; loquuntur, ſummo cum rigore dicturum: Scriptum eſt, quia conuentus Monialium, domus caſtitatis ſunt, ac virginitatis: vos autem feciſtis illas domus prophanas, & quaſi laſciuas.

[Margin: Ornatus laſciuus facit Moniales nõ haberi in pretio.]

[Margin: Matt. 21.]

Iam vero quod ponitur in themate. *Et ingreſſus hominis*, per ingreſſus exponunt Doctores accipi inceſſus; multum namq; exprimit inceſſus, cuiuſque modũ, & affe-

[Margin: Inceſſus externus teſtis eſt affectus interni.]

Digitized by Google

& affectum internum, maxime in mulieribus: quod, quia ad eundem finem ſpectat paululum indicemus: pro quo iuuat id quod Clemens Alexandrinus ſcribit l.2. pædagogi c.11. dicens, *fuiſſe aliquando fœminas adeo prophanas, & laſciuijs deditas, vt in ſoleis calceamentorum litteras ferreas affigerent ſuorum amorum ſignificatiuas, quo poſſent incedentes impreſſas in terra relinquere amatorias ſalutationes.* Verba Doctoris ſunt hæc. *Vere ergo turpia ſunt illa ſandalia, in quibus ſunt aurea veluti donaria. Quin etiam circum circa clauos ſoleis infigere æquum cenſent. Multa autem eis quoque amatorias ſalutationes imprimũt, vt vel per terram numeroſe incedẽtes, meretricios ſpiritus in inceſſu inſculpant.* Sic ille. Hoc autẽ quaſi hyperbolice dictum ſuo modo in inceſſu multarum fæminarũ videas, tali namq; modo incedũt extẽto ſcilicet collo, agitatione corporis, oculorum iactu, & ſimilibus geſticulationibus, vt quẽadmodũ Clemẽs dixit, in inceſſu ſuo amatorios, & impudicos ſpiritus relinquãt impreſſos. Admonuit de hoc D. Bern. ſororẽ ſuam ſerm. 9. inter eos quos ad illã ſcripſit, in quo de habitu ſic illam inſtruit. *Nihil dedecoris, nihil laſciuiæ, nihil petulantiæ, nihil inſolentiæ. nihil leuitatis in inceſſu tuo appareat. Animus enim in corporis geſtu apparet, geſtus corporis ſignum eſt mentis: ergo inceſſus tuus non habeat imaginem leuitatis, inceſſus tuus non offendat oculos alterius.* Sic ibi. Vide quanti faciat Bern. fæminæ inceſſũ, quot modis vitioſum poſſe eſſe doceat, & quantum oculos intuentium offẽdere valeat? Hac de cauſa Deus Iſaiæ 3. taxat inceſſus filiarum Hieruſalem, eiſq; ob eam cauſam ſupplicium comminatur, dicens: *Iſai.3.* *Pro eo quod eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo & pedibus ſuis compoſito gradu incedebant, &c. In die illa auferet Dominus ornatum calceamentorũ, &c.* Vnde non immerito Spiritus ſanctus Cant. 7. laudat greſſus ſponſæ. vtpote pudicos, ſanctos, & caſtos dicens: *Quam pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis filia principis?* Quẽadmodũ enim incompoſita mulier, ſuo ornatu, ac laſciuo inceſſu intuentes lædit; eodem modo caſta, & pudica ſuo honeſto ornatu & inceſſu alios ædificat; & ad honeſtatem conuertit. *Cant. 7.* Inceſſus fæminæ honeſtus ædificat.

Porro quanta mala Monialis laſciuo ornatu & inceſſu cauſet, breuiter ſic recenſeo. Primo ſibi nocet, vt enim iam vidimus ex Chryſoſt. hoc veſtiendi genus in Moniali ſufficiens eſt vt virginitatis decus, ac meritum abſumat. Secũdo intuẽtes nimiũ lædit, ſi enim viri ſancti, & honeſti ſunt, Ornatus laſciuus Monialis quæ mala cauſet?

 illis

Digitized by Google

illis graue ſcandalum generat, non enim poſſunt non dolere videndo perſonam ex obligatione voti Chriſto crucifixam, ſuæ obligationis oblitam talibus laſciuijs occupatam. Si autem intuentes inhoneſti, & leues ſunt periculum incontinentiæ inde ſumunt, & inquietarum cogitationum argumentum. Maxime autem intra ipſum monaſterium grauem dolorem ſanctis alijs monialibus incutiunt, quæ videntes ſuæ regulæ puritatē cum tali ſcandalo, etiam ſæcularium, violari, non poſſunt non ingemiſcere videntes opprobriū cōuentus ſui. Vltimo, & in particulari ſuum monaſterium, imo & totam religionem infamant: ſæculares enim illas ſic videntes vel audientes iudicant ſimiles eſſe omnes quæ in monaſterio, & religione viuunt. Et re vera valde dolendum eſt videre monialium conuentus in quibus aliquando fere centum religioſæ viuunt, & omnes fere cum magna obſeruantia, & ſaltem multas inuenies abſtinentiæ, chori, ieiunij & cæt. virtutum obſeruantiſſimas, & tamen propter quatuor, vel quinque tantum leuitatibus deditas totum conuētum adeo infamari, vt apud omnes in communi male audiat, & fere nauſeā audientibus ingerat.

Ornatus laſciuus monialiū ſcandalizat, & infamat ſuum cōuentum.

Contra has ergo vano veſtitui & inceſſui, deditas multas, & graues reprehenſiones apud patres reperias. Cyprianus lib. de habit. virg. ſic ait. *Quid ornata quid compta procedit, quaſi maritum aut habeat, aut quærat.* Et idem Cyprianus citatus in Gloſſ. Clementinæ attendentes de ſtatu monach. verbo *Feſta* dicit. *Nec computari iam potes inter puellas virgines Chriſti quæ ſic viuis vt poſſis adamari.* Et diuus Bern. illo ſerm 9. ad ſororem ſic ait. *Honeſta virgo veſtis pura circumdetur tibi, non ad pulchritudinem, ſed propter corporis neceſsitatem vt dum precioſis veſtimentis veſtiris cadas in turpitudinem animæ, quia quanto amplius foris corpus per vanam gloriam componitur, tanto interius anima fœdatur.* Et paulo infra. *Quanto amplius in compoſitione corporis lætamur tanto magis à ſupremo amore diſiungimur.* Ac tandem ſtatim poſt ait. *Vere maculam habet in ſe ſanctæ monialis fœmina ſi diligit precioſa veſtimenta:* & alia quæ ibi congerit in eandem ſententiam. Denique diuus Ieron. in regula monacharum cap. 31. præmittēs in principio capitis, quod firma vltimi iudicij cogitatio monachas faciat in vilibus veſtibus delectari, & humilibus pannis contētas eſſe. Sic inquit. *Ita cariſsimæ, decet monachas, non ſtrictis manicis precioſis, & compo-*

Ornatus laſciuus monialiū taxantur à patribus.

ſitis

ſtis pannis ſubtili velamine eleuatis ſupercilÿs cor meritricum, nõ tantum prętendere, quam habere. Non talis æſtimo monachas ſed peſſimas meretrices. Non eſt enim opus cadaueribus mortuis eorum pretioſis, & compoſitis ornamentis in ſepulchris Hiſtrionibus, & luſoribus Regum, & Principum ſaculi, monilia ſunt reliquenda. Pudeat igitur religionis nomen habere, & ſe cultu veſtium hiſtrionem oſtendere. Ideoque chariſsimę volo vos mortuas ſaculo, quæ totaliter mundum calcaſtis procedere ſic deformi, & incompoſita veſte quod ſi impudicis oculis liceret intueri vos, riſus potius prouocaretur, quam cogitatio mala, &c. Quæ ibidem habet. Et hoc ſufficiat pro illarum reprehenſione ac doctrina, ſi in hac parte docibiles ſunt.

Reſtat tandem vt de vero veſtitu, & ornatu eaſdem ex iiſdem patribus admoneamus. Et primum documentum ſit Tertulliani lib. de cultu fæmin, vbi carũ cultum commẽdans ſic inquit. *Prodite iam medicamentis, & ornamentis Apoſtolorum inſtructæ, ſumentes de ſimplicitate candorem, de pudicitia ruborem, depicta oculos verecundia, & ſpiritus taciturnitate, inſerentes in aures ſermonem Dei, annectentes ceruicibus iugum Chriſti. Veſtite vos ſerico probitatis, byſsino ſanctitatis purpura pudicitia, taliter pigmentata Deum habebitis amatorem.* Sic ille eleganter. Et quod etiam ob quietem corporalem curioſis illis veſtimentis abſtinendum ſit, tenet Ambroſ. lib. 1. de virginibus vbi poſtquam dixit de tædio, ſeu labore fæminarum ſæcularium in illis veſtibus quærendis, aptandis &, portandis ad virgines cõuerſus ſic inquit: *Vos vero beatæ virgines, quæ talia tormenta potius, quam ornamenta neſcitis: quibus pudor ſanctus verecundia ſuffuſus ora, & bona caſtitas eſt decori, &c.* Diuus Ieron. in fine illius c. 31. ſupra citati, ſic habet. *Hæc gloria monacharum (abiectio ſcilicet veſtium) hoc ſtudium religioſarum mẽtiũ, hoc iudicium ſponſarum Dei æterni, hoc ſignum mortuarum ſaculo, & ſepultarum.* Sic ille Diuus Bern. in fine illius ſer. 9. citati ſororem ſuam monialem ſic perorat. *Obſecro te vt habitum ordinis bonis ornes moribus. Sanctus eſt habitus, ſanctus ſit animus, ſicut ſancta ſunt veſtimẽta ſic opera tua ſint ſancta. Et ſicut ſacratum eſt velum, ſic opus tuum ſit ſanctum. Non aliud abſcondas intus, & aliud oſtẽdas foris, &c.* Ego vero de pulchritudine corporali in memoriam reuocandum illis puto, illud Prouerb. 31. *Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo, mulier timens Dominum ipſa laudabitur.* Gratiam ibi, corporalem decorem intelligit & hunc ſeu pulchritu-

Ornatus decens Monialibus quis?

Veſtes honeſtæ etiam corpora quietem afferunt, & cõmodum.

Prou. 31.

Pulchritudo fallax bonum.

chritudinem vocat fallacem, & vere quidem nam vel fallet aliquando mulierem cui ineſt, vel alios illam intuentes. Nouerat hoc Beata illa Aniſia, de qua refert Sanches libro ſuo 5. de regno Dei cap. 8. quod cum eſſet pulchra, & adoleſcens, ſed caſta, quaſi de ætate & pulchritudine conqueſta dicere ſolebat. *O ætatem periculoſam, quæ vel alijs noces, vel tibi nocebunt: beata ſenectus quę his periculis liberatur.* Vide ergo quam fallax ſit pulchritudo, quæ vel fallere debet, vel falli: ac proinde quam parum in illa gloriandũ ſit, maxime virgini Chriſti, vt potius debeat dolere, quã gloriari. Hoc & poetæ prophani cognouerunt, vt quaſi Ouidius de Monialibus voto obſtrictis loquatur. ſic 1. Metamor.

Sed te decor iſte quod optas
Eſſe vetat, votoque tuo, tua forma repugnat.

Vide quomodo dicat, quod aliquibus fæminis decor ipſe vetet eſſe ſanctas & caſtas ſicut optant: & quod voto ſuo repugnet ſua pulchritudo. Nec longe diſtat id quod dixit Iuuenalis 10.

Rara eſt concordia formæ
Atque pudicitiæ. &c.

Cum ergo pulchritudo corporalis adeo fallax ſit, non in illa gloriandum eſt: non eſt illa à Moniali laſciuis & curioſis veſtibus confouenda, ſed ſupplantanda, & maculanda ieiunijs ſcilicet, vigilijs ac ſanctis alijs operibus vt Chriſti ſponſa, à ſolo Deo ſponſo hic diligatur per gratiam & poſtea per gloriam. Amen.

Digitized by Google

EXHORTATIO XVI.

AD MONIALES, VT AMICITIAS SÆCVLARIVM ET OMnium virorum declinent, & contra illos qui illas inhoneſte amant.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cantic. cap. 20.

Cant. 20.

Viſa ſunt mihi hæc verba accommodata ad propoſitũ titulũ & intentũ: quatenus Monialis Chriſti ſponſa dicere debeat, nolo alium in vita diligere; quia ſufficit mihi dilectus meus ſponſus Ieſus, præter quem alium amare non licet. Quamuis autem variæ ſint huius loci expoſitiones, omnes tamen fere ad eundem finem tendunt: ex quibus nos eas afferemus quæ magis ad noſtrum intentum iuuare videbimus.

Diuus Bernardus ſerm. 68. & 69. ſupra Cantica, quamuis primo dicat citata verba, *Dilectus meus mihi*, intelligi de tota Eccleſia Catholica; quæ ſola poteſt vere dicere, quod ipſa placeat Deo, & quod Deus de illa tantum curet, & ſuper illa inuigilet. Nihilominus poſtea, licet cum aliquo timore, aſſerit, quod etiam prædicta verba ſuo modo

poſſunt congruere vni tantum animæ, quæ ſuo modo dicere Deo poſſit, Dilectus meus mihi, quoniam illi ſingularis eſt cura de me: & ego illi placita ſum, ita vt nihil aliud curem in vita. Verba Bernardi ſunt ſerm. 69. in hunc modum. *Da mihi animam nihil amantem præter Deum, & quod propter Deum amandum eſt cui viuere Chriſtus non tantum ſit, ſed & diu iam fuerit, cui ſtudium, & otium ſit prouidere Deum in conſpectu ſuo ſemper: cui ſolicite ambulare cum Domino Deo ſuo non dico magna, ſed vna voluntas ſit. Da inquam talem animam, & ego non nego dignam ſponſi cura maieſtatis reſpectu, dominantis fauore, ſolicitudine gubernantis.* Hæc ille. Fauet pro hoc dicto Bern. parabola illa Luc. 15. ex qua conſtat paſtorem illum Diuinum dimiſſis nonaginta nouē ouibus quæſiuiſſe vnam tantum, quæ aberat, & in caulam humeris proprijs reportaſſe. Luc. 15. Fauet & ratio eiuſdem Bern. eod. ſerm. 69. *Quia ſcilicet natura diuina ſimpliciſſima quaſi unum habet reſpicere multos, & quaſi multos vnum. Nec ad multitudinem multus eſt, nec ad paucitatem rarus:* nec ad diuerſitatem diuiſus, nec reſtrictus ad vnum, &c. Et de hac vna anima dixerat ſerm. 68. *O quid audet cor purum, & conſcientia bona, & fides non ficta!* Hæc ille. Ego autem addo, quod ſi aliqua anima eſt quæ poſſit Deo dicere hæc verba confidenter: *Dilectus meus mihi, & ego illi:* Eſt anima virginis Deo dicatæ, puræ, & ſancte viuentis, & mundum ex corde deſpicientis. Probo illud primo ex verbis proxime ſequentibus Cantic. 2. cum enim dixit, *Dilectus meus mihi, & ego illi*, ſtatim addit, *qui paſcitur inter lilia.* Scimus enim per lilij albedinem ſignificari virginitatem ac proinde, in verbis mox additis videtur quaſi ſponſa rationem reddere, cur ſponſus in illa particulariter cōplaceat, quia ſcilicet lilium eſt, & virginitatem ſeruat. Secundo, quia non obſtante quod tota Eccleſia ſit ipſa ſponſa Dei, & Chriſti: nihilominus videmus quod ex vſu Eccleſiæ nomen commune ſponſæ, attribuitur cuilibet virgini, eique in officio diuino decantatur, *Veni ſponſa Chriſti.* Non eſt ergo mirum ſi hodie de quauis Moniali virgine Deo dicata dicamus, eidem conuenire citata verba vt dicat Deo, *Dilectus meus mihi, & ego illi.*

Anima Monialis poteſt dicere Deo Dilectus meus mihi.

Primus ergo ſenſus præſentium verborum, eſt D. Bernard. citato ſerm. 69. in hunc modū: *Dilectus meus mihi*, id eſt mihi peculiariter intendit, peculiari cura mihi neceſſaria prouidens: & ego illi, id eſt, ego intendo & procuro quæ ſunt placita illi; ille meæ

Deus peculiari cura Moniali aſſiſtit.

meæ liberationi, ego illius honori. Ille meæ ſaluti, ego illius voluntati. Quæ omnia debet dicere, imo exequi Monialis ex debito iure ſponſæ. Et expreſſius adhuc ibidem quaſi reddēs: cauſam Bern. ſic ait: *Ille mihi, & ego illi. Ille mihi quia benignus & miſericors eſt: ego illi, quia non ſum ingrata, &c.* Hoc inquam peculiarius debet Monialis infixum in pectore habere: ſe ſcilicet totam deberi Christo ſponſo, ne alias ingrata ſit: ingrata enim erit ſi obliuiſcatur particulare illi à Deo collatum beneficium, eo quod à ſæculo ad Religionem vocarit, & à viro ſeu ſponſo ſæculari liberauit. Num.16. dixit Moyſes filijs Leui Sacerdotibus. *Num parum vobis eſt quod ſeparauit vos Deus ab omni populo, & vnxit ſibi vt ſeruiretis ei in cultu tabernaculi?* Vide cum quanta differentia Deus virginem Monialem ſeparauerit à mundo, ac ſibi quaſi in matrimonium iunxerit, & in ſponſam cooptauerit vt ſibi deſeruiat in tabernaculo Religionis. Quod item eidem Moniali ingens fecerit beneficium à ſæculari ſponſo, & matrimonij vinculis liberando, ſufficiat dictum Ambroſ. ad ſororem virginem Marcellinam lib. 1. de Virginibus: vbi ſic ait: *Conferamus ſi placet bona mulierum, cum vltimis virginis. Mulier nubit & plorat, concipit & graueſcit, parturit & ægrotat per quadraginta dies. Quam dulce pignus quod à periculis incipit, & in periculis deſinit, prius dolori futurum quam voluptati? Vide mi ſoror quam graue ſit pati quod non licet audire: Quid ego famulatus graues, & addicta viris ſeruitia replicem fæminarũ, quas ante iuſſit Deus ſeruire quam ſeruos?* Sic ibi. Cuius ratio eſt, quia Deus ſtatim in mundi initio dixit Euæ ſub viri poteſtate eris: & tunc nondum erant ſerui, & multa alia quæ eleganter eodem libro habet in hanc ſententiam. Vnde maior Monialis creſcit obligatio, ne ſit ingrata Deo, vt ſcilicet alteri quam illi velit placere, & intendere.

Num.16.

Beneficiũ Dei magnum eſt vocatio à ſæculo ad ordinem.

Beneficiũ Dei eſt fæminam liberare à matrimonio.

Secunda expoſitio, & ad noſtrum intentum magis accommodata eſt: Gregorij Neſceni orat. 5. in Cantica, vt ſit ſenſus. Ego quidem dilecti ſeu ſponſi mei tota ſum, & ipſe dilectus, ſeu ſponſus meus eſt. Id enim poſtulat ius matrimonij ſeu ſpõſalium, vt ſponſus ſit quaſi res ſponſę, & è contra ſit res ſponſi. Quod magis adhuc illuſtrat Soto Maior ad citatum locũ Cantic. dicens ibi, caſum datiui, mihi, & illi, more Hebræo ſumi pro caſu genitiui, quaſi diceret: Dilectus meus totus eſt proprius meus: & ego tota illius propria & peculiaris. Quod ibi probat au-

Deus eſt noſter & nos illius.

Sponſa eſt res ſponſi ſui: & è contra ſponſus eſt res ſponſæ.

authoritate Plauti, & maxime Propertij, de duobus amatoribus ſic dicentis: *Tu mihi ſola places placeam tibi Cynthia ſolus.* Ex hac expoſitione habemus intentum noſtri tituli: ſi enim Monialis eo quod facta eſt ſponſa Chriſti, tota eſt & propria Chriſti, tanquam iure ſponſalium: iam non poterit velle alteri placere, neque alterum diligere, neque alterum prophanis verbis alloqui. Iam enim non eſt ſui iuris, ſed eſt tota ſponſa Chriſti. Debet ſane Monialis in hoc imitari inuictam illam Martyrem Agnetem, quæ matrimonium ſæcularis viri illã adamantis recuſans, aiebat: *Iam ab alio Amatore præuenta ſum*: & iterum, loquens de Chriſto ſponſo, dixit: *Poſuit ſignum in faciem meam, vt nullum præter eum Amatorem admittam.* Vnde ſi in humanis ſponſa vel vxore alteri viro quã ſuo litteras amatorias ſcribente, vel verba laſciua loquente, foret occaſio diſcordiarum, & aliquando necis illatæ; quid dicemus in ſponſalibus ſpiritualibus Monialium cum Chriſto, meliore vtique, & excellentiore multum ſponſo? Hinc iam videas quam fædum ſit, & quale peccatum Monialis, laſciuas amicitias cum viro quolibet contrahentis: iam enim ſui iuris non eſt, & notabilem Chriſto ſponſo facit offenſam.

B. Agnetis documentum ad Moniales.

Sed dices, & quomodo, ſolis verbis, & litteris amatorijs amicitia hæc læditur, & violatur? Ita ſane, idque exẽplo ab humanis ducto liceat intueri. Refert Valerius Maximus lib. 6. cap. 3. Sulpitium Gallum vxorem dimiſiſſe ſeu repudiaſſe, quod illam capite diſcooperto foris verſatam agnouerat, illique abeunti, ſeu dimiſſæ hæc verba protuliſſe: *Lex enim tibi meos tantum præfinit oculos, quibus formam tuam approbes, his decora inſtrumenta compara, his eſto ſpecioſa, horum te certiori crede notitia. Vlterius tui conſpectus ſuperuacua irritatione accerſitus in ſuſpitione, & crimine ſubhæreat neceſſe eſt.* Hæc ille. Ecce quomodo ſolo aſpectu paſſiuo, & inhoneſto ornatu iura matrimonij carnalis violantur: quid non violabuntur iura matrimonij ſpiritualis Monialis & Chriſti, aſpectibus, verbis, ac litteris non caſtis? D. Cyprianus ad Pomponium de Virginibus, & refertur 27. q. 1. cap. Nec aliqua, inter ea quæ vocat adulterium, non ſolum ponit actum carnalem, ſed etiam confabulationes & oſcula. Et hæc etiam cauſam eſſe dicit ob quam Chriſtus Dominus accepto gladio in virginibus ſibi dicatis zelotipia motus, ſeueram vindictam ſumat. Neq; vero hæc ſæcularium,

Sponſa ſeu vxor ſoli viro pulchra appareat.

& vi-

Digitized by Google

Munuſcula etiā ad ſæculares Monialem infamant.

& virorum nociua Monialium amicitia ſolum conſiſtit, aut oſtenditur in litteris & colloquijs; ſed etiam, in muneribus, & alijs paruis, vanis, & inutilibus. Expreſſit iam hoc D. Ieron. epiſt. 2. quæ eſt ad Nepotianum, ſic dicens: *Crebra munuſcula, ſudariola, & faſciolas, & veſtes ori applicatas, & oblatos ac deguſtatos cibos, blandaſque & dulces litterulas, ſanctus amor non habet. Mel meum, lumen meum, meum deſiderium omnes delitias, & lepores & riſu dignas vrbanitates & cæteras ineptias amatorum, in comœdijs erubeſcimus, in ſæculi hominibus deteſtamur quanto magis in Monachis, &c.* Et quamuis Diuus Ier. de Monialibus directe non agat, ſed cum Nepotiano loquatur, tamen ſtatim poſt ait poſſe reperiri in vtroque ſexu. Et nobis conſtat quod omnia quæ illic Ieronymus recenſet vſitata ſint, & ordinaria in aliquibus Monialium amicitijs. In his ergo vt ſanctus Doctor ait, cum ſanctus amor non inſit, neceſſe eſt malus amor comitetur, & illa omnia operetur.

Sed iam dicis: & quomodo in prædictis omnibus periculum eſſe poteſt, vel in ſcribendo, vel alloquendo viros, cum quibus agere multæ morales neceſſitates poſſunt cogere? Reſpondeo multum ſane in ijs quæ hucuſque diximus, caſtitas ſaltem mentalis periclitatur. Ego id primum deduco ex eo quod refert Sixtus Senenſis lib. 2. de Bibliotheca ſancta dum agit de Diuo Paulo, ibi enim tradit Senecam Philoſophum iuxta aliquorum Patrum ſententiam, eſſe ſaluatum, & à Diuo Ieronymo eum poni in Catalogo Sanctorum, id eſt, ſcriptorum piorum. Hoc qui ſentiunt ex eo colligunt, quia reperiuntur ſex vel ſeptem Epiſtolæ Senecæ, ſcriptæ ad Paulum, & totidem Pauli ad Senecam, ex quibus conſtat inter vtrumque particularem interceſſiſſe amicitiam: & tum propter illas Epiſtolas, quas omnes ibi refert Sixtus Senenſis, tum propter alia forte ſecreta colloquia, non eſt credibile quin feruens Pauli charitas in ore, & Epiſtolis relucens non calefecerit pectus Senecæ, illumque ad fidem Chriſti conuerterit: & hac de cauſa Epiſtolis Pauli eum credunt conuerſum, & ſaluum. Scio Lorinum ſuper Acta Apoſtolorum cap. 18. verſ. 12. dubitare de illis Epiſtolis Pauli, & probare illius non eſſe Epiſtolas, quo non obſtante mihi ad hoc aſſerendum ſufficiat Ieronymi & Auguſtini authoritas, qui id ſentiunt apud Sixtum. Hinc ego ſic redeo ad noſtrum

Seneca Philoſophus ſi ſit ſaluus.

intentum. Si Pauli amicitia, ac litteræ ſufficientes fuerũt, vt Senecam ad rem adeo difficilem adducerent, qualis eſt confeſſio Fidei Chriſtianæ: quam facile amatoriæ litteræ, & colloquia cum hominibus ſæcularibus in quibus laſciuia, & impudicitia exæſtuat fæminam fragilem adducent ad conſentiendum rei, ad quã noſtra natura adeo propenſa eſt laſciuiæ, & immũditiæ? hoc nempe periculum timens diuus Ambr. libello ad virginem deuotã, ſic illam inſtruit, & interrogat. *Quid tibi cum hominibus ſæcularibus, aut quem tractatum habes cum illis? Quid vis ſcire ab ipſis? Perditionem quam ipſi ſequũtur? ſanctitatem quæris? hanc illi nõ habent. Si Chriſtum quæris non manet in illis: ſi Deum quæris, tecum eſt. Si autem hominem quæris, non hoc deuouiſti? rogo te, quid tibi demonſtrant, caſtitatem quam non habent, verecundiam quam proijciunt à ſe, neſcio quid vis ſtudere cũ ipſis. Si reſpondes: ego conuerto eos ad me, ſi ad te conuerſi fuerint non tibi expedit. Quid quærit lupus cũ agno?* & cætera quæ ibi ad eundem finem ſancto ac vero zelo proſequitur: quæ ibidem videre poteris. Neque vero tanta res Bernardum latuit, qui inter illos ſeptuaginta tres ſermones quos ad ſororem ſcripſit, tres integros in hac materia conſummit

Amicitia monialis cum ſæcularibus multis obiecta periculis.

videlicet 57. 58 59. & quidem in horum primo ſororem monialem nimis adhortatur, ne fæminas ſęculares ad ſuam conuerſationem admittat: eius prohibitionis hanc ſolam cauſam reddens: *Quia ſcilicet cum ſæculares fæminæ, diuerſi ſint ſtatus, nec Chriſti iugo ſubmiſſæ, terrena tantum ſapiunt, & proinde timendum eſt quod ſemper terrena loquantur, ac terrena doceãt. Quod poſſumus probare ex illo*, 1. Ioan. 4. *Ipſi de mundo ſunt, ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit.* Et hac etiam forte de cauſa in Templo illo Hieroſolimitano, dicuntur virgines ſeiunctæ à coniugatis diuinis interfuiſſe. Addit denique Bern. in fine illius ſermonis ſolummodo ſe ſorori licentiam concedere, vt ſęculares fæminas alloquatur eo fine vt mundum, eiuſque pompam, & vanitatem relinquant. Deinde ſequenti ſermone 58. ex præcedenti occaſionem ſumens: infert, quod, ſi tam rigide illi prohibuit ne ſæculares fæminas conuerſaretur: quanto maiori cum diligentia quorumlibet virorum amicitias declinare deberet? Sic enim orditur illum ſermonem. *Soror chariſsima, & ſi tanto ſtudio fugies fæminas, quanto magis debes fugere viros?* Quod adeo vir ſanctus ſtringit, vt dicat, quod etiã ſi vir ſanctus ſit, & iuſtus ſit, illũ ad

Moniales nec cum fæminis ſæcularibus debet cõuerſari.

1. Ioan. 4.

Digitized by Google

ad amicitiam non admittat: imo etiam ſi ſit religioſus. Sic enim habet. *Soror mihi in Christo dilecta moneo te vt vir quamuis ſit ſanctus nullam tamen tecum habeat ſocietatem, licet ſit ſanctus, & iuſtus, nullam tecum habeat familiaritatem, quamuis ſit religioſus nullam tecum habeat aſſiduitatem. quamuis ſit bonus, nullam tecũ habeat viuendi iugitatem. Quare? ne viſitando vtriuſque pereat caſtitas.* Sic ille. Vide ſi potuit hoc clarioribus, munitioribuſq; verbis exagerari? Cauſam autẽ tam rigidæ prohibitionis aſſignans, præter infamiam & accuſationẽ murmuris inde ſecutam; ait vir ſãctus quod in diſparitate ſexus quicunque vir, & fæmina ſint, nõ eſt confidendum, ſubdit enim ſic. *Sæpe familiaritas vincit quos vitium ſuperare non potuit. Quos voluptas ſuperare non potuit, aſſiduitas ſuperat.* Sic Bern. claudit denique ſermonem dicens: *Viri nomen tuum non ſciant, faciem tuã non videant, faciem tuam non cognoſcant quamuis nomen tuum audiant.* His non contentus Bern. tertio ſermone, eandem hortatur vt viros iuuenes ſeu adoleſcentes ſuper omnia deuitet. Et cauſam reddit: quia ſcilicet, *ſi in proxime præcedente ſerm. illam monuerat vt etiam ſanctos, & religioſos, ſeneſue deuitaret, quanto magis deberet fugere adoloſcentes ſeculares in quibus cum magis carnalis laſciuia exæſtuet, & exuberet; maius periculum ſubeſſe poteſt.* Explicans vero in particulari periculum ortum ex aſpectu, ſeu colloquio virorum cum moniali dicit: *Ad hoc diabolus oculis religioſæ fęminæ iuuenes obijcit, vt formas eorum per diem viderit, meditetur in nocte, & vt recens viſio & corporis inſpectio aſsidue verſetur in animo.* Hac de cauſa tum ibi Bern. tum etiam omnes fundatores religioſarum fæminarum illis in regula, virorũ allocutiones prohibuerunt: exprimentes quod quando neceſcitate cogente cũ aliquo viro deberent colloqui, id non fieret niſi præſentibus duabus, vel tribus teſtibus monialibus auſcultantibus, quarũ timore ab illicitis verbis abſtinerent. Et certe mihi cogitanti, cur tantum diffidant prælati, & religiones de moniali ſola loquente: ac timeant quod male loquatur: conſideranti etiã; quod illæ quæ in religione tali modo loquuntur & conuerſantur, quali nec loquerentur neq; conuerſarentur in parentum nobilium domo: hæ cauſæ occurrent. Prima quod non timeant viri carnalis offenſam. Secunda quod iam parentum, & conſanguineorum obedientia liberæ eorũ reprehenſiones neque curent, neque timeant. Tertia quod per illa

Monialis nec ſanctos viros debet alloqui quãto magis iuuenes, & laſciuos.

Moniales aliquæ in ordine peiores quam forent in ſæculo.

illa quæ faciunt non timent ſe amiſſuras bonum, & honorem matrimonij, ad quod ineundū ſe ſciunt inhabiles, ac denique qui putant ſe per illa hominum infamiam non incurrere: quæ omnia ſæculares fæminas frænare ſolent ac continere. In quo & fæminæ, & fragiles ſunt, non conſiderantes ſaltem, quod ſi ſæculares fæminas vxoratas virorum timor, & fæminas ſolutas dedecoris nota, illas ab illicitis reuocat, quanto magis Monialem ab eiſdem illicitis reuocare deberet, & multo maior infamia, & diuini ſponſi offenſa qui ſtat poſt parietem, & proſpiciens per cancellos, non ſolum externa, ſed etiam interna malæ ſponſæ errata conſpiciens ſeuera pœna puniturus?

Amicitia Monialis cum ſæcularibus culpa grauiſſima vocatur peſtis à Diuo Ier. matrimonium ſine Sacramēto, &c.

Quo autem illæ intelligant ſuæ culpæ grauitatem, audiant ſeueras hac de re Patrum reprehenſiones, ex quorum aſperis verbis ſuam in hoc culpā, quantum grauis ſit poſſint agnoſcere. Et quidem omnium primus ſit Diuus Ieronymus qui Monialium amicitias cum ſæcularibus, non minus quam peſtem vocat. Ille enim ad Euſtochium de virginitatis cuſtodia ſcribens, & præſentem materiam tangens ſic ait: *Vnde in Eccleſias Agapetarum peſtis introijt? vnde ſine nuptijs aliud nomen vxorum? Imo vnde nouum concubinarum genus? plus inferā, vnde meretrices vniuira, &c.* quæ ſimiliter poſſūt Monialibus applicari, in ſuis illis ſæculariū vanis amicitijs, quas & matrimonia vocant, cum ſint vt ait Ieronymus matrimonia ſine nuptijs & ſine Sacramento. Carpit autem ibi Ieronymus certas virgines quæ retenta forte corporali virginitate, ſaltem mente corruptæ erant: cum ſciamus virginitatem magis in mente quam in corpore conſiſtere. Idē Sanctiſſimus Pater in regula Monacharum cap. 20. poſtquā commendauit vt hominum aſpectū tanquam monſtrum exhorreant, ſubdit cauſam dicens: *Vltra quā creditur exultat Diabolus, vt in corde virgineo virorum memoria vigeat.* Et paulo infra dicit. *Munuſcula omnia, & ſuſpectas litterulas, hæc cuncta luxuriæ nuntia, vobis interdico ſub anathemate, & æternæ mortis pœna.* Sic ille. Non poteſt in præſenti argumento quidquam acerbius, & acrius reperiri: illis enim verbis (ſi Diuus Ieronymus illarum Monacharum prælatus erat) eiſdem imponebat præceptum obedientiæ, peccati mortalis, & excommunicationis, ne cum ſæcularibus amicitias contraherent. Et quidem quod attinet ad id, quod Sanctiſſimus Pater ait, tanquam monſtrum debere Monialem

Munuſcula, & litterulæ Monialium ad ſæculares ſunt nuntia luxuriæ.

Digitized by Google

nialem virum timere: exemplum illis præclarum reliquit Virgo virginum Maria Deipara, quæ Luc. 1. capite, non dico ad viri, ſed ad Angeli aſpectum ſub ſpecie viri turbata eſt: & ſciebat illum eſſe Angelũ. *Turbata eſt*, inquit, *in ſermone eius*. A quem locum optime Ambroſius ait: *Trepidare virginum eſt, & ad omnes viri ingreſſus pauere, omnes viri affatus vereri. Diſcant mulieres propoſitum pudoris imitari.* Ecce imaginem quam ſemper ob oculos prudens virgo Monialis habere debet, Deiparã ſcilicet Matrem; & ad illius exemplum, non hominum tantum, ſed & Angelorum ingreſſus & affatus pauere. Quod ſi non faciant, vere illis poteſt applicari egregia illa epiſtola D. Bernardi, cui titulus eſt, *Ad alteram ſanctimonialem*, & eſt numero 114. Scribit ibidem eidem Moniali, illi congratulans quod reſipuerat, & ad meliorem vitam ſe conuerterat: forte enim antea ſuarum obligationum oblita vixerat. Ibi ergo deuotus Bernardus recolens illum priſtinum ſtatum, in quo antea vixerat, abſque corporali vt videtur, corruptione caſtitatis, ſed cum turpibus litteris colloquijs, &c. vt ſolent: ſic inquit Bernardus de illo antiquo ſtatu. *Nec Deo itaque viuebas, quia nolebas: nec ſæculo quia non poteras, alteri quidem volens, alteri inuita: ſed tamen vtique mortua. Cur velum in capite mentiebatur reuerentiam, & ſub velo petulans oculus exhibebat impudentiam? caput ſiquidem gerebas velatum, ſed elatum.* Hæc ibi vir & Monachus ſanctiſſimus. Quo nihil proprius, nihil elegantius poteſt deſiderari. Re enim vera Monialis vanam cum viro quocumque habens amicitiam, non eſt ſancta quia non vult, non eſt mala corporaliter, quia non poteſt: & ſic de illa dici poteſt, quod nec fruitur cælo nec terra: geſtat etiam caput velatum, ſed elatum, & toto regulari habitu quem geſtat mentitur.

Luc. 1.

Virgo virginum Maria etiã Angelos timuit.

Moniales aliquæ non ſunt ſanctæ, quia nolunt, non ſunt malæ quia non poſſunt ex D. Bernard.

Quod tandem attinet ad illos viros quicumque ſint, qui Moniales Deo ſacratas, ad turpes illas amicitias inuitant & ſollicitant, quo illorum culpæ grauitas agnoſcatur, duo vel tria afferam teſtimonia. Primum ſit Diuus Ambroſius lib. 3. de Virginibus: qui conſiderans ibi dictum Ioannis Baptiſtæ ad Herodem: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui:* idem applicando ad illos qui Moniales vane, & inhoneſte alloquuntur ſic inquit: *Si hoc de vxore hominis, quãto magis de virgine Deo conſecrata: ſi hoc dictum eſt Regi, quanto magis dicendum priuatis, &c.* Quod idem ad eundem fere finem applicauit Diuus

Sæculares habentes amicitiam cum Monialibus taxantur.

Diuus Baſilius epiſtola ad virginem lapſam, vbi poſtquam dixit reprehenſione Baptiſtæ ad Herodem de ſæculari vxore rapta, ſubdit: *Quid non faceret ille ſi tantam contumeliam aſpiceret circa ſanctas Domini nuptias?* Vterque autem ſanctus Pater innuit particularem, & grauem in hoc Christo ſponſo iniuriam irrogari: ita vt ſi leges ciuiles pœna mortis adulterum puniunt: ſuo modo iſti temere virgines Christo ſacratas alloquentes & conuerſantes, ſi non pœnam corporeæ mortis, ſaltem æternæ, & gehennalis mereantur. Sed de hac materia copioſius omnibus & elegantius ſcripſit beatus Pater Ieronymus, qui integram hac de re epiſtolam ſcripſit ad Sabinianum Diaconum tom.1. epiſt.48: Qui Diaconus in Monaſterio Bethlemitico quandam Monialem tentauit, & ſolicitauit ad ſtuprum, & fugam, licet non obtinuerit: quo deprehenſo vir ſanctus illi veniam poſtulanti, pepercit, ſed ab illo diſcedens, in abſentia cœpit Diuo Ieronymo detrahere ac de illo murmurare. Et reuera id ſæpe contingit, vt ſi quando prælati, ſæculares à Monialium amicitiis arcent, eoſdem patiantur infenſos & obtrectatores. Sanctus ergo Ieronymus prædicti Sabiniani ingratitudinem, & quaſi impœnitētiam exteriorem, vel ſignū impœnitentiæ præteritæ videns, ad eundem prædictam epiſtolam deſtinauit mitis, & acerbiſſimis reprehenſionibus refertam ob attentatum antea facinus. Et primo quidem illum vocat infeliciſſimū mortalium dicens: *Infeliciſſime mortalium, tu ſpeluncam, id eſt Bethleem, illam in qua Dei Filius natus eſt, de ſtupro condicturus ingrederis? Nō times ne de præſepio infans vagiat, ne puerpera virgo te videat?* Et paulo infra: *In ſpelunca illa venerabili quaſi quoſdā obſides accipis capillos, ſudariola infelicis & cingulū dotale pignus deportas, iuras ei te nullā ſimiliter amaturum, &c.* quæ omnia poterunt applicari eadem facientibus in monaſteriis, domus enim ſanctæ ſunt & ſacratæ. Et paulo infra narrans quomodo ipſe epiſtolam Sabiniani detexerit, in qua de patrando ſcelere tractabat ſic ait. *O funeſtos oculos meos, ô diem illum omni maledictione digniſſimum, in quo epiſtolas illas cōſternata mente legi? Quæ ibi turpitudines? Quæ blanditiæ? Quanta de condicto ſtupro exultatio? Haccine Diaconum non dico loqui ſed ſcire potuiſſe Vbi miſer iſta didiciſti qui in Eccleſia te nutritum eſſe iactabas &c.* quæ ibi acriter, & eluganter. Tandem in fine epiſtolæ, eidem reuocat in memoriam ſupplicium ſeuerum ſumptū de Oza Leuita 2. Reg. 6. *2. Reg. 6.*

co

Digitized by Google

eo quod nutantem Arcam Dei tangere ſit auſus, quaſi dicat: etiam ſi Monialis quæ Arca Dei eſt, nutet, & præ fragilitate fœminea cadendi anſam, vel ſpeciem præbeat, etiam tunc illam tangere nefas grande eſt. Proponit etiam illi ante oculos ſupplicium à Deo inflictum filiis Eli ſacerdotis, eo quod dormiebant cum fœminis quæ obſeruabant ad oſtium tabernaculi, (quibus fœminis reſpondent noſtræ Moniales) vt habetur 1. Regum 2.

1.Reg.2.

Quem cum ego legens poſt hucuſque ſcripta, reperi reuera hos tales certo modo dicendos Chriſto Domino facere adulterium, cum enim ibi Eli filios ſuos reprenhederet ob prædictum peccatum, dixit pater ad filios. *Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus, ſi autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo?* quaſi diceret, ſi peccauerit quis in hominem, eius vxorem tangendo, tolerabile eſt: ſi autem in Deum peccauerit, eius ſponſas, & fœminas illi dicatas attrectando, intolerabile eſt: & quod iſte ſit ſēſus videtur perſpicuum, ibi enim arguebat filios de ſacrilegio habito cum mulieribus Deo dicatis. Quod autem fuerit ſupplicium filiorum Eli habetur prænunciatum 1. Reg. 2. & impletū eod. li. 4. cap. vbi dicitur quod eodem die mortui ſunt ambo, & Eli pater ſimiliter morte ſubita: ſicut Oza etiam morte repentina ſublatus eſt. Tale certe ſupplicium timere debent omnes ſacrarum virginum attrectatores, & certe non deſunt hiſtoriæ recentes quæ particularia ſupplicia narrant à Deo ſumpta pro ſola attentatione violandi virgines ſacras quas breuitatis gratia omitto. Et hoc vnum addam, quod fere omnes de quibus noui, vel audiui cum ſacris virginibus inhoneſte egiſſe tandem, tandem etiam ſi ſero, à Deo punitos fuiſſe, & aliquos miſerabili fine vitam finiuiſſe.

Adulterīū Chriſto Domino faciunt amicitias habentes cum Monialibus.

1. Reg. 2.

EXHORTATIO XVII.

VT FRATRES, ET MONIALES TEMPORE VISITATIONIS DENVNcient prælato, ac viſitent quidquid ſciunt.

SOlent prælati tempore viſitationis ſub præcepto obedientiæ, & aliquando ſub cenſuris præcipere, vt ſubditi ſibi denuncient quidquid viderint correctione indigere. Et quamuis ante hanc iudiciariam denuntiationem, præcedere debeat, iuxta normam Euangelicam, correctio fraterna ſecreta. De hac ego modo non diſputo, tum quia fori ſecreti eſt, tum quia Theloga, & ad Theologos illam remitto, ſed illam ſuppono. Pro hac vero correctione externa, prælato in generali inquiſitione vel particulari facienda, ſequentia verba adduco.

Matth.18. *Si te non audierit, dic Eccleſiæ.* Matth.cap.8. Hæc verba directe ſpectant ad noſtrum intentum, & proxime ante illa ponuntur verba ſpectantia ad correctionem fraternam, qua omiſſa, de noſtra iudiciaria, quam prælati iniungunt, & ad quam fratres tenentur, & multi facere timent, ſequentia libet applicare.

Scimus in corpore humano per continuam actionem caloris na turalis in humidum radicale, ſubſtantiã corporis paulatim ita conſumi, vt ſi non fieret reparatio illius damni, per quotidianã cibi ſumptionem, breui tempore tota corporis ſubſtãtia abſumeretur, eodem fere modo ſe res habet in corpore myſtico alicuius cõmunitatis: nã per actionẽ appetitus

titus

Digitized by Google

Denũtiatio facta prælatis eſt reparatio motũ prædicatorum.

titus ſenſitiui, & cæterarũ paſſionum carnalium ad malum inclinantium, paulatim ita virtus & mores ſancti debilitantur, & in malum declinant, vt ſi prælatorum cura, & vigilans correctio non adeſſet breui tẽporis interuallo virtus ipſa, moreſque ſancti, ac virtuoſi collaberentur. Hac de cauſa prælatis Eccleſiæ vigilandi cura iniuncta eſt, tum ex lumine naturali, tum vel maxime ex Concil. Triden. ſeſſ. 7. c. 8 de reform. vbi prælatis ordinariis præcipitur, *vt ſingulis annis oues ſuas viſitent.* Et ſeſſ. 25. c. 8 de regular. vbi prælatis Regularibus iniungitur, *vt frequenter viſitent, & conuẽtuum reformationi incumbant.* At quemadmodum intellectus noſter in hac vita ſenſibus addictus, nihil omnino poteſt intelligere, niſi prius ſenſus corporei eidem intellectui denuncient, & indicent de rebus externis, quid nempe foris agatur; eodem modo prælatus cum nõ ſit Deus, nec ſecreta videat, neque ſit vbique, illi obligationi viſitandi & reparandi ſatisfacere nequit, niſi ipſi ſubditi denuncient, atque indicent per viſitationem quid foris agatur, quod malum in communitate, vel perſonis particularibus vigeat. quidve emendatione indigeat. Obligatio ergo viſitandi non minor ſubdito incumbit, quam prælato emendandi. Hanc etiam ſubditorum obligationem ipſa quaſi natura naturali inſtinctu videtur edocuiſſe: vt enim Philoſophi, & experientia docet, vnaquæque pars mundi ita ſolicita eſt de ſupplendo defectu ſuæ vicinæ partis, vt etiam aliquando id cum proprio diſpendio exequatur. Res eſt manifeſta in impeditione vacui: ſcimus enim ex Ariſt. 4. Phyſicorum c 9. quod res graues, vt aqua, terra, & ſimiles ad impediẽdũ ne detur vacuũ, contra ſuam naturã, & quaſi quietem ſurſum aſcendunt, & è contra res leues, vt aër, & ignis deorſum deſcendunt ad vacuum prohibendum, & proinde tam leuia quam grauia ſui proprij loci deſertione, quaſi diſpendium patiuntur ad vicinæ partis defectum, vacuitatem ſcilicet ſupplendam. Hoc ergo quod in rebus inſenſibilibus natura practicat: maiore iure in hominibus rationalibus faciendum eſſe dictauit, vt videlicet quilibet homo ſentiens ſuum vicinum, ac proximum virtute, & diuina gratia vacuũ, illius vacuitatem, ac defectum ſupplere & emẽdare nitatur, correctione vel fraterna, vel iudiciaria præcipiẽte prælato, idq; etiam cũ aliquo proprio diſpẽdio ſeu iactura. De hac nos obligatione Spiritus ſanctus admonuit Eccleſ. 17. cum dixit: *Et mandauit illis vnicuique de* proxi-

Prælatus nequit corrigere niſi ſibi denuncietur.

Denunciatio obligatio inducitur ab ipſa natura.

Vacuum ne detur vniuerſa procurãt, proprio diſpẽdio.

Eccleſ. 17.

proximo ſuo. Quamuis enim primario & principaliter vnuſquiſque ſui tãtum curam gerere debeat: ſecundario tamen & neceſſitate proximi inſtante, illius etiam cura cuiuis ſcienti, ac potenti demandata eſt. Pro eadem re habemus argumentum efficaciſſimum: nam Exod. 23. ſic Deus mandabat. *Si videris aſinum odientis te iacere ſub onere, non pertranſibis, ſed ſubleuabis cum eo.* O miram huius rei amplificationem! conſidera quæſo quomodo etiam aſino inimici præcipiebat Deus ſuccurrere, ita vt peccaret mortaliter, qui eo pertranſito non illum ſubleuaret: Quid ergo dicemus, Dei mentem eſſe, vt ſi caſu viderimus animam non inimici tantum, ſed & proximi, & amici iacere ſub onere peccati mortalis, quod omnibus oneribus oneroſius eſt, ne pertranſeamus, neve omittamus correctionẽ fraternã aut iudiciariã prælato præcipiẽte. Idẽque omnino dicendũ eſt, quando defectus à me cognitus non tangit perſonã particularẽ, ſed communitatẽ ipſam, in qua ſerpit aliqua mala cõſuetudo: tũc enim à fortiori, deferre & emendare teneor, imo & tunc potiori cura, tũ quia particularẽ non lædo, tũ quia, ſi defectus conuentus eſt, & totius communitatis, maior neceſſitas eſt, & quaſi pro matris neceſſitate eſt computanda quæ multo maior eſt. Is vero Religioſus qui his non obſtantibus viſitare recuſauerit abſq; legitima excuſatione, imprimis ſimilis eſt illi malo Caino Gen. 4. quem cũ Dominus rogauerit de fratre ſuo, *Vbi eſt Abel frater tuus?* reſpõdit: *Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego?* Nota ſolenne mendaciũ, fratrẽ ſuum, occiderat, & dicebat ſe de illo neſcire, neq; illius cuſtodem eſſe. Tales nempe ſunt viſitare nolentes, in præcepto quo illis viſitatio indicitur, virtualiter ab illis quæritur, *vbi eſt frater tuus,* in quo ſtatu virtutis vel peccati viuit, ſeu ſtatus cõmunis, vbi eſt, quomodo ſe habent Religionis regula, & ſtatuta: ſi tu omnino reſpondeas negatiue, virtute dicis: *Nũquid cuſtos fratris mei ſum ego?* Cũ tamẽ reuera cuſtos illius ſis, vt patet ex ſupra dictis. Denique idẽ viſitare renuẽs certo modo peior eſt illo diuite epulone Luc. 16. qui in inferno exiſtẽs, *Rogauit Abrahã, vt mitteret Lazarũ in domum patris ſui, vt moneret quinque fratres quos in ſæculo, reliquerat,* ne male viuerẽt, vt poſſent illas intolerabiles pœnas euitare. Ecce quomodo homo in inferno poſitus ſpeciem zeli ac naturalis charitatis habebat, emendandi fratres ſuos, & à peccatis auocãdi. (Dico ſpeciẽ charitatis naturalis, quia neque hanc reuera habuit,

Exod. 23.

Animæ in mortali exiſtẽti ſubuenire tenemur.

Geneſ. 4.

Denũtiare ſeu viſitare renuens eſt ſicut Cain & diues epulo, & iſto deterior.

Luc. 16.

buit, vt Theologi exponunt.) Certe peiores illo multi videntur, qui in vita exiſtentes, vbi poſſunt fratribus proficere vel correctione ſecreta, vel iudiciaria id facere detrectant atque recuſant. Imo eo iam noſtrorum temporum calamitas deuenit, vt infamiam iudicent viſitare, & honorem, & amicitiam, ducant à viſitatione abſtinere.

Quod autem viſitare, nec ſit accuſare, nec ſit infamia, imo potius quod ſit officiũ Angelorum conſtat nobis ex ſacra Scriptura hoc eodem c.18. Hoc enim loco propoſuit Christus Dominus parabolam illam de ſeruo qui debebat Domino ſuo decem millia talenta, quæ omnia cum illi Dominus eius remiſiſſet: idemque ipſe alteri conſeruo ſuo centum denarios nollet remittere: alij conſerui vidẽtes ingratitudinem illius, qui tanta remiſſione percepta, tam paruam facere recuſauit: illũ apud eundem Dominum de tanta nequitia accuſarunt. Quo loco D. Ioan. Chryſoſt. quęrit quinam ſignificentur per illos conſeruos denuntiantes Domino ingratitudinem ſerui nequam? Et reſpondet per illos conſeruos ſignificari Angelos, qui noſtro modo intelligendi Deo referunt querelas, & offẽſas factas iis quos cuſtodiunt. Et eundem exponendi modum multi alij ſequuntur.

Denuntiare prælatis eſt officium Angelorum & non eſt infamia

Ecce quomodo officium Angelorum eſt defectus alienos ad ſuperiorem deferre, vt emendentur vel paterna charitate corrigãtur. Ad eundem finem poteſt explicari illud Apocal.6. vbi dicitur, *quod animæ interfectorum propter verbũ Dei, exiſtentes in cælo clamabant voce magna dicentes, Vſquequo Domine (ſanctus & verus) non iudicas, & non vindicas ſanguinem noſtrũ de iis qui habitant in terra?* Apoc 6.

Denique inuenio ſanctum, & innocentem iuuenem Ioſeph, Geneſ.37. *accuſaſſe fratres ſuos apud patrem de crimine peſſimo.* Nec mihi conſtat (ſaluo meliori iudicio) quod in prædicta accuſatione, ſeu delatione peccauerit, vel reprehẽdatur: ecce ergo quomodo officium denuntiandi, & defectus ad prælatum deferendi, exercetur, ab Angelis, ab animis beatis, & à ſanctis hominibus in terra: tantum abeſt vt pro infamia reputandum ſit. Infamia erit dicere maleuolis, dicere inimicis, qui infirmum nec curare volunt, neque ſciunt, nec prætendunt, vt colligere poſſumus ex innumeris malis, & infamibus nominibus, quibus Scriptura ſacra appellat detractores & murmuratores: hi inquam vere infames ſunt coram Deo, & coram hominibus, quia infamiæ proximi cauſa ſunt. At vero dicere Eccleſiæ matri, ſeu prælato patri, nec

nec infamiam, nec dedecus pariț: cum Diuina gloria, imo & verus honor proximi tali delatione recuperentur.

Præterea non eſt crudelitas, neque inimicitia proximi defectus charitatis zelo denuntiare prælato: ſed potius charitas eſt, & amicitia. Occurrit primo ad hoc intētū id quod habet Aug. tract. 51. in Ioan. dum explicat illa verba Chriſti Domini Ioan. 12. *Qui amat animam ſuam, perdet eam, & qui odit animam ſuam in hoc mundo in vitam æternam cuſtodit eam.* Hæc inquam verba exponens ibi D. Auguſtinus, ſic ait: *Magna & mira ſententia quemadmodum ſit hominis in animam ſuam amor vt pereat: odium ne pereat.* Hæc ego verba, quæ Auguſtinus habet de quouis noſtrum reſpectu ſui, applico ego ad illum qui zelo obedientiæ, & charitatis prælato denuntiat. Ille enim etiam quando ſciret ex ſua denuntiatione proximum iuſte puniendum, dicendus eſt quod habet odium circa peccata, ne pereat proximus: is vero qui ſciens proximū in peccatis eſſe, & ne lædatur illius amicitia cum illo, à denūtiatione deſiſtit habet amorem vt pereat: indiſcretus ergo ibi, & inimicus amor eſt ſilētium, amicum vero, & ſalubre odium, ſi odij nomen meretur, ipſa delatio. Quando D. Paulus 1. ad Corinth. 5. excommunicauit illum Corinthium ob fornicationem illam cum vxore patris ſui Non profecto iudicauit benignus paſtor crudelitatē, illum hominē tradere Sathanæ, vt ibidem tradidit; cum tamen talis traditio Sathanæ ſeu Dæmonis in corpus humanū ingreſſus ſit quædā vmbra tormentorum inferni. Et cauſa ob quam Apoſtolus illud non crudelitatem ſed miſericordiam eſſe iudicauit, ſubiudicat dicens: *Vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini noſtri Ieſu Chriſti* Si ergo crudelitas nō fuit peccantē tradere Sathanæ, multo minus crudelitas reputabitur, tradere peccantem proximū non Sathanæ, ſed Eccleſiæ matri benignæ, ſeu tradendo illū prælato Eccleſiaſtico, qui pater eſſe debet benignus, ad Chriſti Dñi imitationē. Optime etiam hoc ipſum docuit D. Aug. li. de cōmuni vita vel regula clericorū, vbi clare ad hoc intentum ſic loquitur. *Non vos iudicetis maleuolos eſſe quando alterius crimen iudicatis. Magis quippe nocentes eſtis, ſi fratres veſtros, quos iudicādo corrigere poteſtis, tacendo perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore quod velit occultari, dum timet ſecari: nonne à te crudeliter ſileretur, & miſericorditer indicaretur. Quanto ergo potius debes manifeſtare ne deterius putreſcat in corde?* Hæc ibi præclare Aug. Imo ſilen-

Denūtiare nō eſt crudelitas nec inimicitia ſed charitas. *Ioan. 12.*

1. *Cor. 5.*

Digitized by Google

ſilentium in hac materia, non ſolum crudelitas eſt in proximum peccantem, vt habet Aug. proxime citatus, ſed etiam in totam communitatem, toti enim fit iniuria, ac damnũ infertur. Docuit hoc Orig. ho. 71. ſuper Num. ſic dicens: *Dum Sacerdotes vni parcunt, vniuerſa Eccleſia moliuntur interitum. Quæ eſt iſta bonitas, iſta miſericordia, vni parcere, & omnes in diſcrimen adducere? polluitur enim ex vno peccatore populus, ſicut ex oue morbida vniuerſus grex inficitur.* Sic ille. Alludit etiam ad hoc Pet. Chryſol. ſerm. ſuper illa verba huius eiuſd. cap. Matth. 18. *Si peccauerit in te frater tuus*, ſic dicens: *Ita peccat qui videt fratrẽ peccare & tacet, ſicut qui pænitenti non indulget. Nam qui dixit ſi peccauerit, dimitte, præmiſit, ſi peccauerit increpa, ne difficilis ſit venia, & remiſſa indulgentia.* Hæc ibi. Hinc eſt quod adeo laudatur in ſacra Scriptura correptio in charitate fundata. Quale eſt illud Prou. 27. *Melior eſt manifeſta correptio, quam amor abſconditus.* Illud item Prou. 17. *Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis, virga atque correctio tribuit ſapientiam.* Vide ſi quid potuit clarius dici licet enim reprehenſio paternaliter emendatis, eiſque aſpera verba videantur vulnera, re tamen bene perpenſa dilectiones ſunt, & è contra licet falſi amici adulatio, taciturnitas, & diſſimulatio videantur oſcula, ſunt oſcula fraudulenta, & oſcula Iudæ, & in rigore non amoris, ſed odij ſigna ſunt. Dic ergo, dic Eccleſiæ, quia illi dicere, non crudelitas ſed amicitia eſt.

Non denuntians nocet toti communitati.

Prou. 27.

Prou. 17.

Correctiones non ſunt vulnera ſed beneficia.

Dicenda vero ſunt Eccleſiæ, ſeu prælato regulari illa, quæ licet peccata mortalia in ſe non ſunt, turbationem tamẽ cauſant in communitate, & cæremonias ſanctas deſtruunt, & ſic in Religionis iacturam vergunt. Id communiter Theologi docent in materia correctionis iudiciariæ. Et patet, primo, quia communiter loquendo ſtatuta Religionum ad peccata mortalia non obligant; nec proinde peccatũ mortale eſt illis contraire communiter; & tamen ſi ſtatutorũ violationes non accuſarẽtur, breui temporis curſu Religionis obſeruantia periret. Secundo, quia in domo Nobili munda, & ſcopis mundata qualis eſt aula Regia, vel Eccleſiæ domus, minimę etiam ſordes ſordidant, & oculos intuentium offendunt: quos non offenderent ſi illæ eſſent in officina aliqua, & domo publica ſæculari ordinaria. Eodẽ modo in Religionibus quæ domus Dei ſunt, & perſonæ illarũ ſæpius ſacramentis mundantur, regularem diſciplinam, minutiora crimina lædunt & offendunt

Denuntianda ſunt etiã illa quæ nõ ſunt peccata.

Religiones ſunt domus mundiſſimæ, & paruis ſordidantur.

fendunt Religioſorum conſcientias, & oculos ſpirituales, quam ſi illæ in puris ſæcularibus reperiantur. Hac de cauſa Ioan. Caſſian. l. 4. inſtit. c. 16. & c. 20. refert inter illos ſanctos monachos eremitas pro minimis culpis rigidas imponi ſolitas pœnitentias: verbi gratia pro olla fictili fracta, lōga humi proſtratio, & coram conuentu humilis veniæ poſtulatio fiebat. Eodem modo puniebatur tardus ad actum obedientiæ acceſſus, vel in cantando pſalmo titubatio: & ſimiliter refert alia parua quidem vt videtur, in omnibus fere hodie religionibus ſolita & ab illis accepta, quæ quidē parua non ſunt ſi in ordine ad cōmune bonum referantur: quæ plagis, & aliquando etiam expulſione punita fuiſſe commemorat. Mirabile vero eſt, & ſingulare, quod refert cap. 10. ſequenti, de quodam monacho qui dum lenticulas ad coctionem purgaret, & tria illi grana in terram deciderint, à ſuperiore tranſeunte, correptus eſt, & poſtea publica pœnitentia punitus. Hæc volui recenſere, vt diſcamus, quod ſi illi ſancti viri tam rigida diſciplina minima illa puniebant: quid neceſſe eſt fiat in delatione ad prælatum, cum in punitione criminum grauiorū qualia ſunt tranſgreſſiones legis Dei ac regulæ monaſticæ violatio?

Monachi antiqui minimas culpas ſeuere puniebant.

Iam vero, qua intentione iſta denuntiatio prælato faciēda ſit, neceſſariū eſt dicamus. Ea nempe intentione tātummodo proximi defectus deferendi ſunt ad prælatum, vt proximus peccans emendetur: & eum Chriſto Domino lucremur. Hanc intentionem docuit Chriſtus Dominus in verbis proxime antecedentibus ad verba thematis, dum de correctione fraterna loquens dixit: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Idem autem finis omnino eſt, & correctionis iudiciariæ, qui eſt correctionis fraternæ. Iudiciaria enim correctio non additur niſi in defectum correctionis fraternæ; & pro eadem proximi ſalute recuperanda. Hinc iam patet quod ſi denuntians in ſua denuntiatione prætendit, vel particularem vindictam, vel proximi delati infamiam, vel ſolam illius punitionem de qua lætatur, vel quid ſimile, iam peccat mortaliter pro circumſtantia damni dati, etiam ſi vera, & vere denuntiet: denuntiatio enim quæ res ſancta eſt non debet eſſe inſtrumentum iniquitatis. Exemplum clarum huius rei traditur à Theologis moralibus, in iudice, qui latronem publicum damnat ad mortem, quam iuſtiſſime merebatur in tali tamen ſententia praferēda iudex lætatur, & odio etiam ducitur quia ſcilicet eidem latro-

Denūtiatio qua intentione faciēda?

Iudex ad iuſtam mortem damnans latronem, ſed ex odio peccat mortaliter.

Digitized by Google

latroni particulari ex cauſa inſenſus erat. Peccat quidem mortaliter prædictus iudex ratione odij, licet ad reſtitutionem non teneatur, quia ſcilicet rem iuſtam fecit, ſed iniuſte. Eodem modo viſitans ſeu denuntians ex paſſione animo vindictæ, non emēdæ, rem quidem iuſtam facit ſi vere denuntiat: illam tamen facit iniuſte ratione odij, & proinde peccat, pro ratione damni dati, vel animi deprauati; licet ad reſtitutionem non teneatur. Debet ergo ſolam proximi ſalutem, & reſipiſcentiam ob oculos proponere: ſeu facere id quod docetur 86. diſt. cap. *odio*, vbi ex D. Leone Papa ſic habetur. *Odio habeantur peccata non homines, corripiantur tumidi tolerentur infirmi: & quod in peccatis ſeuerius puniri neceſſe eſt, non ſæuientis flectatur animo, ſed medentis.* Sic ibi. Id ipſum fere habetur 23. q. 4. cap. *duo iſta*, ex D. Auguſtino. Vbi ſic ſcribitur. *Duo iſta nomina cum dicimus, homo peccator, non vtique fruſtra dicuntur. Quia peccator eſt, corripe: quia homo eſt, miſerere: nec omnino liberabis hominem, niſi perſecutus fueris peccatorem:* Sic ibi ſatis piè, & ſatis eleganter.

Peccata debemus odiſſe nō hominē.

De denuntiante vero non eſt quod denuntiatus indignetur, neque illi iraſcatur, etiam ſi ſibi ex denuntiatione punitio obuenerit: non enim hæc materia odij ſed remunerationis eſt. Inuenio præſentis rei prælucidum exemplum in Christo Domino qui bis oſtendit, ſe, ſi per impoſſibile haberet defectū aliquem paratum libentiſſime corrigi, & ab alio corripi. Primus locus eſt Ioan. 8. cum dixit Phariſęis: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Secundus & clarior eſt. Matth. 16. cum dixit diſcipulis ſuis: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis?* Quem defectum quia habere nō poterat, attamen in ſe oſtendit quomodo quiſque noſtrum ſe habere debeat in correctionibus ab aliis humiliter, & grato animo ſuſcipiendis. Quod ſi ſecus faciamus, non minus quam phreneticis poterimus comparari. Vide ſi poteſt homo niſi phreneticus, & inſanus indignari contra medicū qui ſuæ ſaluti inuigilat, nocte, diuque aſſiſtit, remedia diuerſa applicando: & tamen aliquando ægrotus præ morbi grauedine eo amentiæ venit, vt contra medicum ſic bene factorem verbis, ac factis furat, & inſaniat. Talis omnino eſt ille qui peccati alicuius morbo grauatus, & ab alio de illius dimiſſione admonitus, ſeu à iudice increpatus, non ſolū non reſipiſcit, veram etiam contra pios medicos, & obiurgatores verbis, & factis, ſi poteſt, inſanit. Tales nempe fuerunt illi ſuperbi, & ingrati Phariſæi contra

Denūtiatus non debet indignari cōtra denuntiantem.

Chriſtus D. oſtēdit ſe paratum corrigi ſi haberet de quo poſſet emendari, *Ioan. 8 & Matt. 16.*

Denuntiati inſenſus eſt phreneticus.

Chriſtum Dominum, de quibus optime D. Auguſt. in Pſal. 63. ſic ſcribit, referens quæ bona illis Chriſtus Dominus fecerit. *Pertulit omnes infirmos eorum, curauit omnes languidos eorum prædicauit regnum cælorum, non tacuit vitia earũ, vt ipſa potius eis diſplicerent, non Medicus à quo ſanabantur. His omnibus ingrati tanquam multa febre phrenetici inſanientes, in Medicum qui venerat curare eos, excogitauerunt conſilium perdendi &c.* Tales videas multos indignatos & iratos contra illos quos ſuſpicantur ſua crimina prælato detuliſſe; quibus cum tanquam medicis curantibus, grati eſſe deberent, è contra illos tanquam inimicos reputant: vt fere ea de cauſa multi ab hoc præcepto viſitandi etiam cum animæ propriæ periculo, & aliquando cum cenſurarum incurſu, terreantur, & auocentur. Non recordantur hi D. Petrum Summum Pontificem à Paulo inferiore, & ſubdito reprehenſum ad Gal. 2. non quidem indignatum fuiſſe, ſed nec vllum verbum excuſationis attuliſſe. Et quod maius eſt, non fuit reprehenſus Petrus de aliquo peccato mortali; Apoſtoli enim in gratia confirmati poſt aduentum Spiritus ſancti peccare non poterant mortaliter. Papa itaque ibi à ſubdito reprehenſus coram omnibus tacet, & fert patienter. Hodie autem ſubditi tum denuntiatores, tum iudices correctores tanquam hoſtes, & inimicos publicos forte odiunt, & perſequuntur delati. Inſani certe, & phrenetici, ſi enim diſcooperto capite venerantur eum qui ſibi à veſte filum ſordidans aufert, quid oportet faciant illis qui peccatum, vel occaſionem peccati ab anima, ſiue denuntiando, ſiue paternaliter corripiendo, relegarunt, & amouerũt? Legant, legant quantum S. Scriptura reprehendat correctionibus reſiſtentes, Prouerb. 29. viro qui corripientem dura ceruice contemnit, *repentinus ei ſuperueniet interitus, & eum ſanitas non ſequetur.* Et Eccleſiaſtici 21. *Qui odit correptionem veſtigium eſt peccatoris.* Et Pſalm. 2. *Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.* Et multa alia quæ paſſim pro eadem materia ſcripta reperies.

Galat. 2. Petrus repræhenſus ab inferiore non indignatur.

Prou. 29.

Eccleſ. 21.

Pſalm. 2.

Reſtat vnum tantum admonere, quomodo ſcilicet prælatus viſitans ſe debeat habere in denuntiationibus recipiendis? Et quidem omiſſis quæſtionibus litterariis, & ad Theologos remiſſis: duo tantum moraliter libuit aduertere, vnum pertinet ad fidem dictis adhibendam, alterum, ad modum puniendi. Quod attinet ad primum oportet

Prælati in denuntiationibus tarde credant, & benigne puniant.

tot omnino prælatos in criminũ diſpoſitione non eſſe celeres, ad credendum ſed fere tardos. & multa inquiſitione præmiſſa tandem fidem adhibere. Meminerint loci illius Geneſ.18. vbi dicitur, quod multiplicato clamore Sodomorum, eorumque peccato aggrauato nimis, Deus ipſe qui cuncta ab æterno cognouit & vbique præſentiſſimus eſt, reſpondit: *Deſcendam & videbo, vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint*: an non eſt ita vt ſciam, vide mirificum exemplum datum prælatis, ad maturam diſcuſſionem habendam ante aſſenſum ſuum circa delata crimina: ſi enim Deus iudex puniturus illud egit, quid facere oportet terrenos iudices, qui neque ſibi præſentia aliquando diſcernunt, & internoſcunt. Egregie in eandem ſententiam B. Greg. lib. 16 Mor. explicans illa verba Iob. *Cauſam quam neſciebam diligentiſſime inueſtigabam*, de iudicibus prælatis ſic loquitur. *Nos ſane hic locus admonet, ne ad proferendam ſententiam præcipites vnquam ſimus, ne temere ac indiſcuſſe iudicemus, ne qualibet mala audita nos moueant, ne paſſim dicta ſine probatione credamus. Quod profecto perpetrare verebimur ſi auctoris noſtri ſubtilius facta penſabimus, ipſe quippe, vt nos à præcipitata ſententia compeſceret cum omnia nuda & aperta ſint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare.* Et paulo infra. *Deus itaque omnipotens, atque omnia ſciens cur ante probationem quaſi dubitat? Nempe vt grauitatis nobis exemplum proponat, ne mala hominum ante præſumamus credere quam probare.* Quod ipſum eleganter docuit Philo Iudæus in lib. de confuſione linguarum dum explicat illum locum Gen. 11. cum dicitur Deum deſcẽdiſſe, vt videret ædificationem turris, vbi ſic ait Philo. *Sed nihilominus tamen dicitur Deus deſcedens viſere, qui omnia etiã antequam fiant, clariſſime preuidet, vt doceamur, ne quis homo de abſentibus rebus, & incertis putet ſe certum poſſe iudicium facere, ſed propius introſpecto negotio cuncta diligenter perluſtret. Viſus enim certus adhibendus eſt, potius quam fallax auditus. Quapropter in optime conſtituta Republica lege cautũ eſt, ne quis audita iudicat pro teſtimonio, quia iudiciũ auditus naturaliter obnoxiũ eſt corruptioni, &c.* ibi eleganter. Quod vero attinet ad modum punitionis quando ſtatus, & qualitas criminum punitionem exigant. Sufficiat audire quod ius Canonicum ex D. Gregor. Papa commendat. 4. diſt. cap. *Sunt namque*, vbi ſic habetur. *Sunt namq; nonnulli ita diſtricti, vt omnem etiam mãſuetudinem benignitatis amittant & ſunt nonnulli*

Gen. 18.

nulli ita manſueti vt perdant diſtricti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraque ſummopere ſunt tenenda vt nec in diſciplina vigore benignitatem manſuetudinis, nec rurſum in manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ: quatenus ne à compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumaces corrigant, nec diſciplinæ vigorem molliant cum infirmorũ animos conſolantur. Regat ergo diſciplinæ vigor manſuetudinẽ, & manſuetudo ornet vigorẽ & ſic alterũ cõmendetur ex altero, vt nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta. Hæc ibi, & hæc ſufficiant pro denũtiantibus ſubditis, & iudicibus prælatis?

EXHORTATIO XVIII.

VT RELIGIOSI PROFICIANT IN VITA MONASTICA, ET AD ILLAM ſectandam animentur.

Apocal. 2. *Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam*, & infra. *Sed habeo aduerſum te quod charitatem tuam primam reliquiſti.* Apocalypſ. 2.

SOlent prælati exhortatione in communi ſubditos adhortari ad monaſticas obligationes implendas, & profectus in religione faciendos: id quod in noſtra Seraphica Religione fieri ſolet finita viſitatione. Ad quem finem mihi viſa ſunt accommodata citata verba Apocalypſ. ſcripta Epiſcopo Epheſino, eiuſque

EXHORTATIO XIX.

PRO EODEM QVO PRÆCEDENS. IN COMMVNI SCILICET ADMONITIO AD RECTE VIUENDUM.

1. Theſſ. 4.

Rogamus autem vos fratres vt abundetis magis, & operam detis vt quieti ſitis, & vt honeſte ambuletis ad eos qui foris ſunt: & nullius aliquid deſideretis.

1. ad Theſſ. Cap. 4.

QVatuor ſunt quæ Diuus Paulus citatis verbis nimis commendat vt videbimus, eaque Religioſis maxime congruentia. Vnum aduerto, inter hæc verba propoſita, omiſiſſe me duo verba Diui Pauli intermedia, quibus hortatur vt ſuum negotium agant, & laborent manibus ſuis: quæ duo omiſi, quia nõ adeo ſunt neceſſaria intẽto, ſicut propoſita quatuor in themate.

Quod ergo ſpectat ad primũ hic nobis ab Apoſtolo commẽdatum, vt ſcilicet, abundemus magis: conſiderandum video, quod inter res inanimes, & animatas, homo præcipue, varia & ſucceſsiua recipit incrementa via naturali. Videmus namque illũ, in vtero matris ante infuſionem animæ, viuere vita plantæ. Secundo intra eundem vterum poſt animationem viuere vita bruti. Tertio dum infans eſt partim vita bruti, partim hominis. Deni-

Digitized by Google

Denique ſi ex hac vita ad cælũ tranſeat anima, viuit quaſi vita Angeli, ecce quot incrementa idem numero homo paulatim recipit. Quod non ſic videas in Angelis, neque arboribus. Hos ergo profectus & variata augmenta quę homo recipit in vita naturali, facit etiã in vita ſpirituali: cum enim diſcurſiuus ſit, & res per diſcurſum paulatim acquirit Paulatim etiam in virtute creſcit: ſecus contigit in Angelis, qui cum natura ſua diſcurſiui non ſint, ideo Deus illos ſtatim cum omni fere perfectione ſpirituali creauit, quam erant habituri boni & mali in via, ſi hi perſeuerarent. Et ideo fortaſſe Deus Angelis tam paruum ſpatium viæ, ſeu temporis indixit, in quo ſe reſpectu gloriæ determinarent: quod ſpatiũ octo dies non excesſit, vt Theologi docent in materia de Angelis: At vero hominibus longum ſpatiũ præſcripſit, ſeu longam viam octingentorum ſcilicet annorum in principio, modo vero communiter ſexaginta annorũ plus minuſue, vt in tam longa via ſeu ſpatio posſit homo proficere & varia virtutum incrementa operari. Et hoc primo Paulus citatis verbis rogat vt abundemus magis. Hoc adeo verum eſt, vt etiam de Chriſto Domino qui nunquam in tota vita recepit augmentum gratiæ, & charitatis quoad habitum, totam enim recepit ſimul, ac ſemel in inſtanti incarnationis, dicat Lucas c. 2. quod Ieſus proficiebat, ſapientia, & ætate, & gratia apud Deũ & homines. Quod quomodo factum ſit, quoad externam demonſtrationem Theologis in materia incarnationis relinquamus. Hunc profectum, & augmentum ſpirituale Religioſi præ cæteris habere posſunt ac debẽt, cum enim illorum vita tum ex parte legis Dei, tum ex parte regulæ monaſticæ, tum ex parte maiorum, ac ſanctarum occaſionum poſita ſit in continuo exercitio virtutum, quidni quotidie abundent magis? quidni innumerabiles prouentus, & meritorum incrementa conquirant? Ita vt illis vare competat illud ad Epheſ. 4. *Veritatem facientes in charitate creſcamus in illo per omnia qui eſt caput Chriſtus.* Qui vero Religioſis hæc gratiæ, & charitatis augmentum non ſenſerit, timeat ne forte aliquo magno ſpirituali impedimento præpediatur: quemadmodum enim ſi videamus hominem cui ſumpta medicamenta, optimiq; cibi nihil proficiunt, iudicamus illum particulari, & occulto morbo graui laborare: eodem modo, Religioſus qui tot Religioſis virtutum actibus, & medicinis.

Angelus cur Deus breue tempus viæ præſcripſerit.

Luc. 2.

Religioſi plus cæteris posſunt proficere.

Epheſ. 4.

Digitized by Google

Religioſus non proficiens eſt ſicut cancer.

& occaſionibus non proficit indies quaſi ſenſibiliter, timeat ſe occulto impedimento forte laborare. Climacus in compend. recapit, comparat cancris illos qui in via Dei non proficiunt, & addit hos facili negotio poſſe à Dæmone ſuperari: eo modo quo facile eſt capere cancros fugientes, eo quod non indirectum vadant iter. verba illius ſunt *Sicut ij qui dicuntur cancri capi facillime poſſunt eo quod aliquando ante, aliquando retro gradiuntur: ita & anima nunc quidem ridens, nunc lugens, nũc vero delitijs affluens proficere vnquam poterit.* Sic ille. Videas denique multos quibus competit illud Pauli 2. ad Tim. 3. *Semper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes.*

2. Tim. 3.

Secundum quod nobis commendat Paulus eſt vt quieti ſimus, tum quoad nos ad intra, tũ quoad alios, & quidem de pace externa iam ſupra ſatis diximus exhortatione de vitandis ſchiſmatis. De quiete vero ſpirituali & interna, multa ſuppetũt applicanda, & viam nobis aperiat deuotus ac Religioſus Bern. Qui ſerm. de obedientia, patientia, ſapientia, cauſam huius quietis in Religioſo eſſe ait carentiã curæ totius negotij corporalis, & præterea, illos abſcondiſſe Deum & occultaſſe in tabernaculo ſuo, Pſ. 26. vt ibidem quieti ſpirituali, & corporali vacarent. Verba Bern. ſic habent. *Nulla vobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla ſolicitudo quomodo placeatis vxoribus, non de nundinis, non de negotijs ſæcularibus: non de ipſo victu non de veſtitu neceſſe eſt cogitare proculà vobis magna ex parte diei malitia, & ſolicitudo vitæ, ſic abſcondit vos Deus in abſcondito tabernaculi ſui.* Hæc ibi. Quid ergo non ſint quieti illi à quibus totius rei tẽporalis cura elongatur quæ ſæculares homines adeo diſtrahit, odeo lacerat, & inquietat? Sũt prætereaReligioſi in ordine, tanquã abſconditi à tempeſtatibus & tumultibus populi, cũ ſæculares eiſdẽ expoſiti ſint veluti rupes & arbores in alto poſitæ, ab imbribus, & ventis continuo concuſſæ. Cõſona his ſunt quæ ſcribit Chryſ. hom. 69. in Matt poſt mediũ. Multa enim & præclara in hanc ſententiam de Religioſis fere tota illa homilia proloquitur: cuius præcipua ad hoc intentũ verba ſic ſe habent. *Tanto interuallo à iucundiſsima Monachorum vita diſtare inueniemus, quantum inter trãquilliſsimũ intereſt portum, & mare tempeſtuoſum, atque incommodũ. Perpẽde autem felicitatis ſuæ ſtabilimẽta ab ipſis continuis diuerſorijs. Forum enim, & vrbes, & tumultus platearum fugientes in montibus viuere maluerunt, vbi nihil ſibi cũ his*

Religio ſi quies commendatur.

Pſ. 26.

Religioſi abſcõditi à tempeſtatibus.

his ſecularibus rebus commune eſt: vbi nihil humanarum rerum perturbat, non meſtitia, non dolor non acerbior cura, non pericula, non liuor, non turpis amor, non aliud huiuſmodi ſed quæ ſunt futuri regni iam meditantur. Sic ibi. Et paulo poſt comparat Monachũ in monaſte[illegible] cũ Adamo poſito in paradiſo ante peccatum, quando illum ibi nulla ſæcularis cura, neque conſcientiæ reatus moleſtabat. Vnde illa verba 1. Petr. c. 5. *Omnem ſolicitudinem veſtrã projcientes in eum, quoniam ipſi eſt cura de vobis*: duabus de cauſis Religioſi poſſunt ac debent dicere: primo reſpectu Dei, qui particulari modo de ipſis curã & ſolicitudinem habet, pluſquam de ſæcularibus, eo quod Religioſi Deo magis fidentes, omnia terrena dimiſerunt. Secundo reſpectu prælati, quoniam Religioſus ſubditus omnem curã & ſolicitudinem, etiam de veſtitu, ac cibo in prælatum debet proijcere, ac proinde liber ab omni cura huius vitæ, magnam quietis, & tranquillitatis occaſionẽ habet. Neq; his diſſonãtia ſunt ſcripta à D. Greg. lib. 30. Moral. cap. 12. vbi pro Religioſo intelligens onagrũ in ſolitudine librum habitantem, inter illũ & ſæculares differentiã collocans ait: *Si quis ſemel à dominatione deſideriorum temporalium colla mentis excuſſerit, quadam iam hic in hac vita libertate perfruitur, dum nullo deſiderio fælicitatis afficitur, nullo aduerſitatis terrore coarctatur. Aſperũ quippe, & duræ ſeruitutis põdus eſt ſubeſſe temporalibus ambire terrena, retinere labentia: velle ſtare in nõ ſtantibus, appetere quidẽ tranſeuntia, ſed cum tranſeuntibus nolle tranſire. Liber ergo dimittitur, qui calcatis deſiderijs ab appetitione rerũ temporalium ſecuritate mentis exoneratur.* Sic ibi. Deniq; de quiete Religioſi poteſt intelligi illud Cant. 2. *Introduxit me Rex in cellã vinariã, ordinauit in me charitatẽ.* Vere enim Religioſi ad perfectiorẽ, & altiorẽ vitæ ſtatũ vocati, dici poſſunt introducti in cellã vinariã, perfectiſſimamq; charitatẽ, quæ illos cum Deo particulari modo vnitos, & ligatos, & terrenorum oblitos, faciat omnino quietos & tranquillos. Ecce quæ cauſæ ſunt, vt ſecundũ Apoſtoli dictũ, Religioſi ratione ſtatus, & loci debeant eſſe quieti, & contenti.

1. Petr. 5.

Religioſi cura tota proiecta in Deum.

Religioſi quies.

Cant. 2.

Quod ſi ſecus fiat, vt, quod Deus auertat, Religioſus inquietus viuat, Deus bone, quæ miſeria quæ anguſtia, quæ ſpiritus afflictio? Miſer, & inter homines iã in vita miſerabilior, qui neq; cælo, neque terra fruatur. Non quidem fruitur cęlo quia animæ illius triſtitia vehemens fũdata in malo appetitu vnde oritur, ſignum

Religioſus inquietus, nec cælo nec terra fruitur.

Digitized by Google

gnum eſſe poteſt perditæ charitatis; neq; item terra fruitur quia prohibente prælato & regula prauum appetitum non poteſt implere. Et quoniam inquietudines fratrum multæ ſunt, & à diuerſis cauſis trahentes originem, duas volo perſtringere: alteram ſpiritualem, alteram temporalē; ambas autem fundatas in denegatione rei appetitæ, quas falſo aliquando conſolationes, vel rem debitam ſolent nominare.

Inquietudo Religioſi ex duabus cauſis.

Prima ſit ex D. Bern. Epiſt 82. in qua reſpondit cuidam Abbati, qui Bern. conſuluerat, ſuper patria, Abbatia, & cæteris relinquendis & Ieroſolymam adeundam conſolationis, & quietis ſpiritualis gratia. Cui Bern. prædicta Epiſtola negatiue reſpondens: omneſque illius rationes diſſoluens; inter alia ſic illi ſcribit: proponens primo ſibi Bern. obiectionem nomine Abbatis in hunc modum. Sed dicis: *Unde ergo tantum deſiderium, ſi ex Deo non eſt?* poterat enim Abbas dicere illud opus, & perigrinationem ſanctam eſſe, & à Deo datā, quia ardenter illam deſiderabat. Ad hoc replicat Bern. *Pace tua dixerim quod ſentio. Aquæ furtiuæ dulciores ſunt, & huiuſcemodi omni (vt ita dicam) abſynthio amariorem dulcedinem ab Angelo ſathane, ſub prætextu Angeli lucis ſitienti cordi tuo infundi non dubitat, quiſquis eius aſtutias non ignorat.* Sic ille. Vide quam eleganter ex Prou. cap. 9. conſolationes fratrum vocat aquas furtiuas, quia ſcilicet furtim, ſeu falſo cōſolationes dicuntur. Et has dicit eſſe dulciores non in ſe, ſed reſpectiue quia ſcilicet diabolo inſtigante, eiſque dulcedinem & deuotionem inſpergente, dulciores videntur, & magis appetuntur, quam veræ conſolationes:

Prou 9.

Talis erat illa peregrinatio voluntaria ſub ſpecie deuotionis relicta Abbatia, & cæteris concurrentibus. Loquitur etiā hac de re ſic Caſſian. collat. 1. cap. 20. de Diabolo fallente. *Interceſsiones ac viſitationes pias perſuadet impendere quibus nos à ſpiritualis monaſterij clauſtris, & ſecreto amica quietis excutiat.* Etreuera ita eſt, vt ſæpius appetitus malus, ſpecie deuotionis indutus, tam iuſtus, & ſanctus appareat appetenti, vt illo ſibi denegato, iniuriam Deo ac ſibi fieri à Prælato ſubditus clamet. De his ſimilibus conſolationibus falſis exponit Caſſianus, ſeu applicat illa verba Luc. 16. dicta diuiti illi epuloni, *fili recordare quia recepiſti bona in vita tua.* Exponit Caſſian. in hoc modo. *Fili recordare quia recepiſti conſolationē in vita tua.* Altera cauſa inquietudinis in temporali fundata eſt, quod in Religione, quæ locus, & ſtatus humi-

Religioſi caueant conſolationes falſas.

Luc. 16.

humilis eſt, honores appetãtur, primi accubitus, & præcedentiæ quæſtiones habeantur, quod ſane maxime Religioſos prætendentes, & non prætendentes indirecte reddit inquietos: quod quã periculoſum ſit, quantumq; à Religionibus alienum illiſque nociuum: colligi poteſt ex ijs, quæ ſcribit Chryſoſt. hom 73 in Matt. contra Phariſæos amantes primos accubitus in Synagogis ſic dicens: *Hæc enim etſi minima eſſe videantur, magnorũ tamen cauſa ſunt malorum, nam & ciuitates, & Eccleſias ſæpe numero euerterunt propterea nec à lachrymis abſtinere poſſum, cum primos iſtos conſeſſus & ſalutitiones audiam, ac in mentem veniat, quot quantaque hinc mala orta ſint. Tu autem conſidera ibi maxime illos inanis fomenta gloriæ quæſiuiſſe, vbi iubebantur humiliores eſſe, in ſynagogis ſcilicet. Quo loco ad docendos alios veniebant, ibi in primatu tractabant, &c.* Conſidera hæc vltima verba præcipue: & Religioſis applica, pro inani gloria inquietis, eo in loco, Religione ſcilicet, ad quam veniunt vt humilitatem diſcant, & doceant: vbi rerum temporalium cõtemptum, ore, & opere profiteãtur, ibi de honoribus altercantur. Quantam vero perturbationem in communitate cauſet appetentia honorum, & præcedẽtiarum, iudico ex eo, quid in Chriſti collegio, publicante Chriſto ſe tradendum ab vno eorum, & fere illum deſignante, Ioan. 13. nõ ſunt indignati vndecim diſcipuli adeo clare ſicut indignati ſunt Matt. 20 videntes duos ex illis dextram & ſiniſtrã prætendiſſe. Nam Matth. 20. *decem indignati ſunt de duobus.* At Ioan. 13. cum dixit illis: *vnus ex vobis tradet me*, non leguntur indignati, ſed ſolũ dicitur quod aſpiciebant ad inuicem hæſitãtes de quo diceret. Et nihilominus proditio Chriſti maius peccatum erat, quam ambitio dextræ & ſiniſtræ. Si velint igitur Religioſi magna ex parte eſſe quietis his duabus radicibus inquietudinis conuulſis, in conſolationibus, ſe totos committant ſuperiorũ imperio, qui loco Dei poſiti, ipſorum conſolationes curabunt, & iudicabunt ſi veræ ſint, & vere illis neceſſariæ, in appetentia vero prælaturarum meminerint cum Chriſto Domino citato cap. 20. Matt. ſe ad humilitatis locum, Religionem ſcilicet, non veniſſe miniſtrari, ſed miniſtrare; non regere, ſed regi, non alijs imperare, ſed Deo, ac prælatis propter Deum obedire.

Et vt honeſte ambuletis ad eos qui foris ſunt.) Monẽtur his verbis Religioſi de bono exemplo ſæcularibus dando: ſicut enim

Ambitio inquietat Religioſos.

Io an 13.

Matt. 20.

Apoſtoli plus indignati ſunt de ambitione quam de proditione Iudæ.

Religioſi obligantur ad bonum exemplũ dandum ſæcularibus.

Digitized by Google

ibi Diuus Paulus poteſt intelligi præcipere illis fidelibus Theſſalonicenſibus vt honeſte viuerẽt propter infideles qui erant foris, id eſt, extra Eccleſiam; ita nos eadem verba Religioſis applicantes, per eadem intelligimus eos admoneri de bono exemplo dãdo ſæcularibus, qui extra Religionem & extra conuentus viuunt. Ad hoc video multum iuuare dictum Pauli ad Rom. 2. *Nomen enim Dei per vos blaſphematur inter gentes* Dixerat enim paulo ante illis Chriſti fidelibus, quod legem quam prædicabãt, & Gentiles inculcabant, ipſi non obſeruabant, in hunc modum. *Qui alium doces, te ipſum non doces, qui prædicas non furandum, furaris: qui dicis non mœchãdum mœcharis, qui in lege gloriaris, per præuaricationem legis Deũ inhonoras*: tũc infert. *Nomẽ enim Dei per vos blaſphematur inter gentes*: blaſphemabant inquam Gentiles Deum, vel occaſionem blaſphemandi habebant, videntes Chriſtianos aliud agere, & aliud facere, & forte credere poterant legem illam non eſſe bonam, ſiquidem ab ipſis illam inculcantibus non ſeruabatur. Eadem fere verba poterunt Religioſis applicari, quando legem Dei, ac regulam quam profeſſi ſunt non obſeruant: videlicet, ô Religioſe alios doces, teipſum non doces: prædicans non furãdum, & furaris honores, vel bona Religionis vt ſæcularibus & conſanguineis tradas: prædicas non mœchandum, & forte mœcharis, vel ſuſpectas, & ſcãdaloſas amicitias non dimittis; denique gloriaris in lege Dei quaſi tu illam melius obſerues, quã ſæculares, cum è contra te facere videamus: ergo per te blaſphematur nomen Dei: & blaſphematur nomen Religioſi, & Religionis tuæ, cum videant ſæculares, eius filios, & alumnos adeo male viuere, idque quod in vno vident, de omnibus alijs ſuſpicantur, Gen. 34. quando illi duo filij Iacob Simeon & Leui præ alijs occiderunt Simichitas, pater Iacob, ad illos hæc verba dixit: *Turbaſtis me, & odioſum feciſtis me Chananæis, & Phereſæis habitatoribus terræ huius.* Eadẽ verba, dicere iure poterit quicũque Religionum fundator, & patronus in cælo cuiui Religioſo ſcandalum danti in populo: Turbaſti me, quantum enim ex ſe eſt, rem facit, quæ turbationẽ, & inquietudinem patrono dare poſſet niſi fælicitas patriæ id prohiberet: & præterea, Religioſus ſcandalizans ſuo modo facit ſuum fundatorem odioſum populo, quatenus habitum talis ordinis, & Religioſos illius ſuo ſcandalo mundo facit odioſos, & red-

Rom. 2.

Gen. 34.

Religioſus dans ſcandalũ quodam modo turbat, & odioſum facit ſuũ Fundatorem.

& reddit parum gratos, & acceptos. Videant Religioſi de illis maxime dicta fuiſſe à Paulo verba illa 1. ad Cor. 4. *Spectaculum facti ſumus mundo, & Angelis, & hominibus.* Quibus verbis fortaſſe D. Paulus voluit alludere ad ſpectacula Gentilium, quando ſcilicet Romę & alibi homines feris obijciebant, vel in ludo digladiatorio homines ad inuicem digladiari, & occidi permittebant: quæ dicebātur ſpectacula, à toto populo circumſpectante. In quibus ſpectaculis diuerſi exſpectantibus diuerſos affectus induebant: alij nempe crudeli paſſione affecti, applaudebant cum videbant hominem iſtum ſuccumbere à fera deuorante, vel gladio alterius, & ſic laudabant feram, vel hominem occidentem: & alij è contra naturali commiſeratione moti, deſiderantes hominem viuum euadere, dolebant caſum, & mortem illius: & ſic deluctantibus pari modo dicendum eſt. Hoc ipſum Religioſis accidit: in hoc mundo ſunt tanquam obiecti feris, & tentationibus diaboli pluſquã ſæculares: illi enim ob perfectionem vitæ, pluresq; obligationes magis pugnant in ſtadio, cum mundo, carne, ac diabolo: ſunt ergo Religioſi ſpectaculum obiectiue, ſeu poſiti in ſpectaculo, coram tribus perſonarum generibus vt ita dicam, mundo ſcilicet, Angelis & hominibus: mũdum hic intelligamus homines malos, iuxta illud Auguſt. tract. ſuper Pſal. 54. *Mundi dixit amatorum mundi mundi dixit impiorum, & iniquorum &c.* Per Angelos vero intelligamus bonos Angelos & cuſtodes noſtros maxime: per homines denique accipiamus iuſtos, & timoratos in mundo adhuc degentes. Hæc ergo omnia ſpectantium genera Religioſum intuentur tanquam poſitum, & pugnantem in ſpectaculo, diuerſis tamen affectibus, & intentionibus illum intuentur: nam mundani, & impij ſpectant caſum Religioſi, vt gaudeant de conſorte malorum, vt accuſent, & vt ſe excuſent: imo vt irrideant, & cadentem, & omnes alios Religioſos. E contra Angeli boni etiam ſpectant luctantem Religioſum, eius victoriam deſiderantes, & adiuuantes: ac de illorum caſu modo noſtro contriſtantes. Denique homines iuſti in hac vita eundem Religioſum continuo reſpiciunt, vt ab illo virtutem, & ſanctitatem diſcant: illum luctantem imitentur, cadenti vero condoleant. Ecce quot oculis Religioſus patet: & quam circumſpectus eſſe ſemper debeat, ne diabolo, & mundanis hominibus ſuo caſu, & ſcandalo gaudij occa-

1. Cor. 4.

Religioſi ſunt ſpectaculum mundi, & quomodo.

Impij & mali ſæculares, expectant caſum Religioſi vt gaudeant.

Digitized by Google

occaſionem præbeat, Angelis vero, & Sanctis hominibus, quãtum in ſe eſt, triſtitiæ cauſa exiſtat Memorentur item illorum verborum, quæ Chriſtus Dominus dixit Matt. 5. *Videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt.* Videant ſæculares ſancta opera in Religioſo, vt glorificent, & Deũ patrem omnipotentem in ſeruis ſuis: & pariter etiam glorificent patrem fundatorem ſeu Religionis patronũ qui in cælis eſt.

Matt. 5.

Vltimum denique quod nobis faciendum proponit D. Paulus citatis verbis Thematis, eſt vt non deſideremus aliquid alienũ; quod clarius eſt dicere carnis deſideria mundanoſq; affectus continuo reſecemus, tãquã in quo, & Religioſi quies, & perfectio conſiſtat. Hoc imprimis claris verbis Religioſos docuit Abbas ille Abrahã apud Caſſian. coll. 24. c. 2. ſic loquens. *Parum eſt enim renunciaſſe Monachum ſemel, id eſt in primordio conuerſionis ſua contempſiſſe præſentia, niſi eis quotidie renunciare perſtiterit.* Sic ibi. Docuit idem eleganter D. Ieron. tom. 3. in explicatione Manſionis 13. ad Fabiolam: quæ dicit Caſtrametatos filios Iſrael in ſepulchris concupiſcentiæ: cuius verba vt intelligas vtile fuerit prius ad illa intelligenda, & ad noſtrum hic intentum illuſtrandum recolere quod Num. 11. cum iam populus ille Iudaicus à Deo cæleſtem cibum Manna reciperet, ſufficientiſſime; ille prætæſus cibum cæleſtem, & ollas carnis Ægyptias recordans, petijt à Deo ſibi dari carnes ad manducandum in illo deſerto: Deus autem, qui aliquando concedit iratus, quod negaret placatus, coturnices innumeras populo pluit vſq; ad nauſeam. Adhuc tamen carnes erant in dentibus, cum Dominus eidem populo plagam nimis magnam inflixit, multos ex ijs occidendo: & inde vocatus eſt locus ille, ſepulchra concupiſcentiæ & cauſam appellationis exprimens textus, ait: *Ibi enim ſepelierunt populum qui deſiderauerat.* Et hoc nomen, ſepulchri concupiſcentiæ, retinuit locus ille deinceps Num. 33. Et quidẽ ſatis dignas pænas dederunt homines, quos eductos ab Ægypto tam abundantur, ac ſuauiter Deus paſcebat Manna in deſerto, quo non obſtante carnes viles appetebant. Accedentes ergo ad verba D. Ieronymi explicantis 13. Manſionem, de ſepulchro concupiſcentiæ, eaq; applicantis Religioſis: ſic ille citato loco ſcriptum reliquit. *Ex quibus omnibus nos omnes docemur qui ſapientiam dimiſimus ſæcularem, & Ægyptias ollas contempſimus, nõ debere murmurare contra cæleſtem ſcriptu-*

Religioſus carnis deſideria perimat.

Num. 11.

ſcripturarum panem, nec hic virulentias Ægyptiorum, quæ ſunt poetarum carmina, ſed ſimplicem Mannæ cibum quærere; alioqui ſi rurſus eas voluerimus appetere vorabimus vſque ad Nauſeam, & ſtatim Domini igne torquebimur, deſideriumq́ noſtrum vertetur in tumulos, vt ſimus ſepulchra dealbata, &c. Quid enim prodeſt ſæculo corpore renuntiaſſe, ſi animi affectibus illud iterum cõcupiſcimus? Si quum profecto ardentis febris, vel latentis morbi eſt ſitis; dum ergo in Religioſo ſitis terrenorum perdurauerit, intelligat ſe febricitare, vel aliquo occulto ſæculi morbo languere. Hæc Ieronymus. Ego vero in alio ſancto, & licito ſenſu prædicta verba applicans, dico, & moneo Religioſos religionem eſſe ſepulchra concupiſcentiæ, locum ſcilicet in quo ſepeliri debent, occidi, finiri concupiſcentiæ, ita vt in actum non exeant, neque Religioſum inquietent. Nam ſi Religioſus mortuus mundo eſt; quid mirum ſi in eo paſſiones moriantur, & cum ipſo in religione ſepeliantur? vt ergo huic morbo ſuccurratur, & poſſit Religioſus mala deſideria, paſſioneſque reprimere ne ſuboriãtur, duo proferam remedia. Primum inculcat Caſſian. collat. 12. cap. 5. ſic ſcribens: *Non poterunt deſideria præſentium rerum vel reprimi, vel auelli, niſi pro iſtis affectibus noxijs, quos cupimus, amputari ſalutares fuerint intromiſſi. Nullatenus enim valet viuacitas mentis, abſque alicuius deſiderij, vel timoris gaudij, vel mœroris affectione ſubſiſtere, niſi hæc eadem in bonam partem fuerint immutata. Et idcirco ſi carnales concupiſcentias de cordibus noſtris deſideramus extrudere; ſpiritales in earum locis plantemus protinus voluntates, vt his animus noſter ſemper innexus, & habeat quibus iugiter immoretur, & illecebras præſentium, ac temporalium reſpuat gaudiorum.* Hæc ibi. Vis ergo huius remedij in eo conſiſtit, quod cum intellectus noſter, & voluntas debeant ſemper aliqua affectione eſſe intenti, & occupati, neque vacuum in hoc etiam dari valeat. Extrũſis ab eo malis affectibus, illi intromittamus ſanctas cogitationes, ſanctaque deſideria, acquiſita ſcilicet ex ſanctis exercitijs, lectione, meditatione, ac ſimilibus, quæ mala deſideria non ſolum pellãt, ſed etiam ne naſcantur, impediant. Secundum ego remedium in eo pono, vt Religioſus vitet, quantum poſſit, egreſſus ex conuentu, & conuerſationes cum ſæcularibus, hinc enim clare hauriuntur vaga, impura, ac nociua deſideria, Religioſi pacem, ac quietem perturbantia. Id ego Philoſophice ſic deduco. Appetitus noſter, ſiue ſenſitiuus, ſiue intel-

Religio quomodo ſit ſepulchrũ concupiſcentiæ.

Religioſus ſanctas cogitationes tradere procuret.

Religioſus e conuentu raro exeat.

intellectiuus nihil poteſt appetere, niſi ſenſus externi viſus præcipue, & auditu, appetitui prius renuncient: oportet ergo hæc duo oſtia claudere abſtinendo à viſu, & auditu ſæcularium, ne per illos nobis ſæcularia deſideria ingerantur. Huius rei primam probationem affero in comparatione falconum, & accipitrum volucrum. Hæ namque volucres cum ſint natura ſua auidiſsimæ, & voraciſsimæ, quando domi aluntur à venatoribus, capite cooperiuntur caparano; ne ſi, ſi forte ſolutos habeant oculos, ac liberos, viſo quocunq; pullo gallinæ, paſſerculo volante, vel umbra illius, illæ inquietentur, & vincula abrumpere conentur: & hac de cauſa, ne appetant, illis oculi velantur; viſus enim cauſat appetitum, & appetitus non impletus cauſat inquietudinem. Talis debet eſſe Religioſus; ſi vult non inquietari, non appetat; ſi vult male non appetere, non videat, non audiat res ſæculares. Si vult non audire, nec videre, conuentum non exeat, neque intra illum ſæculares loquentes audiat. Nam ſi ſecus faciat, hac alia comparatione illius ſtatum intelliges. Cum bos natura ſua ſit animal quietiſsimum, ſi tamen illum in æſtate videas, huc, illucque currentem diſcurrere, & mugitus edere, neque lupum, aut hominem agitantem videas, colligis illum ab aliqua infixa muſca feriri; ſolent enim tali tempore tales muſcæ grandes illis infigi, & illos infixo acuto aculeo adeo pungere, vt eos præter ſuum ſtatum currere, ac diſcurrere, ac mugire faciant. Eodem modo cum videris Religioſum plus ſolito in plateis, & locis ſæcularibus ordinario, huc illuc diſcurrere præter ſuum quietum ſtatum; inferre ſecure poteris illum à terrenorum deſideriorum muſcis, & aculeis agitari. Conſonat cum his dictis, & conſilio 2. dato, quæ optima ſcripta reliquit D. Bernard. in tract. de gradib. humilit. in hunc modum, Euam reprehendens, eo quod pomum vetitum fuit intuita: *Quid tuam mortẽ tam intente intueris? quid illò tam crebro vagantia lumina iacis? quid ſpectare libet, quod manducare non licet? oculos, inquis, tendo; non manum: non eſt interdictum ne videam, ſed ne comedam; an non licet oculos quoquò volo leuare quos Deus in mea poſuit poteſtate? Si culpa non eſt, culpa tamen indicium eſt. Niſi enim mens minus ſe curioſe ſeruaret, tua curioſitas tempus vacuum nõ haberet. Etſi culpa non eſt, culpa tamen occaſio eſt, & indicium commiſſa, & cauſa committenda.* Hæc ibi. Et alia elegãter Bernard. quæ facile ad mentum ſecundi noſtri remedij poterũt applicari.

Euæ curioſus aſpectus illi nocuit.

EXHOR-

Digitized by Google

EXHORTATIO XX.

PRO EODEM INTENTO, VT SVIS OBLIGATIONIBVS MONASTICIS ſatisfaciant.

Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet; & illi quidem vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.

1. ad Corinth. 9. 1. Cor. 9.

HOC loco per agonem intelligunt Doctores certamem publicum, quale fieri ſolebat apud Gentiles, & hodie in ludis, vel ſpectaculis ſæcularibus propoſito præmio luctatoribus, v.gr. curſoribus, torneamentis, & ſimilibus. Hortatur ergo propoſitis verbis Apoſtolus omnes Chriſtianos, vt maxima qua poterunt cura, cœlo acquirendo intendant, propoſita ſimilitudine eorum qui in prædictis certaminibus tãta faciunt, & patiuntur, vt paruam, & corruptibilem coronam, mercedémue recipiant. Hæc verba applico Religioſis maiori iure, cum enim illorum vita in maiori agone poſita ſit, & maius illis præmium ſit promiſſum; magis hæc verba ante oculos mentis debent proponere, quo poſsint vitæ ſuæ difficultates melius ſuperare, eiſdemque ſuauius ſatisfacere.

Quod igitur vita Chriſtiana agoni ab Apoſtolo comparetur,

Digitized by Google

Vita Chriſtiana agoni ſimilis & militiæ.

nihil mirum cum Iob, cap. 7. illam vocet militiam: de quo ibi multa Doctores, & concionatores ſæpiſſime, & ipſa experientia ſufficiat vnico tantum exemplo rem oſtendo: Agon proprie de quo hîc loquitur Apoſtolus, eſt certamen, & contentio duorum; nempe duorum curſorum, duorum luctatorum, & ſimilium, quorum alter alterum nititur vincere, & deijcere, ac ſupplantare. Vita cuiuſque Chriſtiani præcipue eſt pugna duorum, corporis ſcilicet, & animæ: hæc ambo, cum tam intime vnita ſint, adeo tamen certant, ac pugnant, vt toto vitæ diſcurſu alter alterum ſupplantare nitatur; alter alteri noceat quantum poteſt ſuo modo. Nam corpus, appetituſue ſenſitiuus, appetendo terrena, & illicita, nocet animæ, & quantum in ſe eſt, deijcit, ac ſupplantat. Econtra vero anima diuinæ legi, rationique ſe conformans, eiuſdem corporis paſſiones reprimens illi cibum, potum, cæteraque concupita ſubtrahens illi etiam nocet corporaliter, illudque nititur deijcere, ac debilitare, ac proinde viuit homo fidelis in perpetuo agone, continuoque certamine. Cum autem Religioſus magis inuigilet corporeis paſſionibus reprimendis, quia præter legem Dei communem, & conſilijs etiam Euangelicis quibus ſe ſponte addixit, maioribus obligationibus ligatur, ac plura corpori denegare cogitur quam ſæculares, ſequitur quod in maiori agone certet, ac pugnet, ac proinde magis neceſſarium illi ſit præſens Pauli conſilium, vt ab omnibus abſtineat, quo poſſit promiſſam ſibi coronam comparare.

Et primo quidem notatu dignum eſt, quod Paulus non declarauit, nec limitauit ea, à quibus debeamus abſtinere; ſed in communi, & generaliter dixit, abſtinẽdum eſſe ab omnibus, quæ ſcilicet felicem, ac ſecurum curſum poſſent retardare. Nos vero hoc loco aliqua perſtringemus impedimenta, à quibus neceſſarium credimus abſtinere, præter illa quæ iam in præcedẽtibus exhortationibus ſpecialiter cauẽda eſſe docuimus. Antequam vero illa attingamus, verbum generale abſtinendi ab omnibus, nobis concedit aduertere, quod Religioſus etiam à multis rebus licitis debet abſtinere, quæ ſibi non ſolum vt Chriſtiano, ſed etiam vt Monacho licita ſunt, id eſt, non prohibita. Sic nempe feciſſe legimus Religioſos, qui in vita Monaſtica excelluerunt, ij namquẽ in libertatibus etiam ſanctis, & licitis in Religione conceſſis, & conſuetis, parciores, & auariores.

Abſtinere debet Religioſus à multis licitis.

Digitized by Google

niores fuerunt, ac tandem à multis abſtinuerunt, quæ poſſent facere ſine peccato, idque eo fine, vt ſecurius, ac celerius certarent, & in agone Monaſtico perdurantes, æterna gloria potirentur. Hoc nempe etiam eſt quod Paulus docuit 1. Cor. 10. *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt.* Video multas expoſitiones hæc verba pati, ſed pro intento modo dicto etiam applicari poſſunt; vt ſcilicet à rebus licitis etiam abſtinendum doceat, maxime ſi illæ aliqualem indecentiam reſpectu alicuius importent. Fecerunt & hoc etiam Ethnici Gentiles, referente Oroſco emblem. 31. de Thelemaco, qui cum videret quoſdam muſicis inſtrumentis, & cantibus intentos; pertranſiens, non vituperans, ſed declinans, dixit: *Alijs hæc curæ ſint*; quaſi diceret, non eſt malum hoc exercitium, mihi tamen non conuenit, nec meam perſonam decet, & ad præſens intentum applicat citatum emblema cum his verbis Pauli: *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt.* Rationem huius rei ego hanc aſſigno, quia, ſcilicet ille, qui paratus eſt omnia facere quæ ſibi licent abſque peccato, aliquando valde propinquus erit, vt etiam faciat, quæ non licent; & proinde ſanum conſilium eſt, ac ſecurum, multa omittere quæ licent. Huius ego doctrinæ elegans deduco exemplum, ex illo quod Iudæi facere conſueuerunt, iuxta præſcriptum Deuterom. cap. 25. videlicet, quod quando aliquem reum flagellandum eſſe iudex decerneret, quadraginta tantum plagas illi poſſent infligere, ita vt, ſi prædictum numerum in vna tantum excederent, & piaculum committerent, & iniuriam magnam verberato facerent. Hac de cauſa illi ſuarum traditionum, ac legis obſeruantiſſimi, quando aliquem flagellabant, illum feriebant triginta nouem tantum ictibus, non accedentes ad quadraginta. Quam conſuetudinem diſcimus ex eo, quod refert de ſe Paulus 2. Cor. 11. *Dicens ſe fuiſſe quinquies flagellatum, & in ſingulis flagellationibus triginta nouem plagas recepiſſe*; id enim ſignificant ibi verba illa: *A Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepi.* Ecce Iudæis licitum erat quadraginta plagas infligere, eum tamen numerum nunquam attingebant, ne forte ad illum licitum pertingentes, furore moti, & iracundia durante, vnam amplius infligerent, & ſic contra legem facerent, ac reum turpem, & infamem redderent. Ad hunc etiam finem, vt nuper dicebamus, exhortatione præcedente aliud agentes D. Bernard. tract. de humilitatis gradibus citauit hunc

1. Cor. 10.

Iudæi cur in flagellando ſolum triginta nouem plagas infligerent.

2. Cor. 11.

hunc locum Pauli, *Omnia mihi licent*, &c. contra Euam. ſibi forte dicentem in intuitu ſolum pomi vetiti non peccaſſe; quia Deus non prohibuerat videre, ſed comedere, ac proinde ſibi licitum fuiſſe videre. Cõtra quam Bernardus replicat, dicens: *Omnia mihi licent ſed non omnia expediunt.* Nam inquit: *Si culpa non eſt, culpa tamen occaſio eſt.* Idque tum maxime locum habere docet Chryſoſtom. homil. 7. in Geneſ. quando opus licitum in ſe, poteſt dare ſcandalum puſillis; tunc enim omnino dimittendum eſſe docet, citans hunc locum Pauli; & reprehendens illos qui ad ſpectandos ludos equeſtres ſe contulerant. Quod ibi, inquit, potuiſſent ſcandalizare Gentiles, eodem concurrentes, & videntes fideles facere quæ illi faciebant. Claudat hanc materiam elegans dictum Gregorij homil. 35. ſuper Euang. ſcribentis: *Cogitandum ſummopere eſt, vt qui ſe illicita meminit commiſiſſe, à quibuſdam etiam licitis ſtudeat abſtinere, quatenus per hoc conditori ſuo ſatisfaciat, vt qui commiſit prohibita, ſibimet ipſe abſcindere debet conceſſa; & reprehendat in minimis quem meminit in maximis deliquiſſe.*

Deſcendendo autem ad particulares luctatorum, & curſorum abſtinentias, imprimis certum eſt illos abſtinere à nimio cibo, & potu; aliàs ſi potus, ac cibi nimietate, & crapula fuerint grauati, inertes omnino, ac onere præpediti, facili negotio, vel deijcientur, vel ſuperabuntur. Eodem modo Religioſus qui ad continuam pugnam tentationum, & orationis exercitium paratus, & armatus eſſe debet, & ad cætera monaſtica exercitia paratiſſimus; omnino ventris ingluuiem, ac ſatietatem vitare debet. Hinc videas mire commendatam abſtinentiam Religioſis maxime à Patribus, Ieronymo, Bernardo, Caſſiano, & alijs, quos longum eſſet citare in ſuis tractatibus & epiſtolis, maximeque id faciunt aſſerentes luxuriæ tentationes vix ab homine ſaturato poſſe vitari, aut ſuperari Multa hac de re Bernardus, tum alibi, tum vel maxime ad ſororem multis ſermonibus, tum vel maxime toto ſermone 24. de abſtinentia, & præterea ſermone 23. ſuper Cantica, vbi in particulari tangit impedimentum quod ſaturitas affert ad orandum, & ad carnis tentationes vincendas, ſub his verbis: *Abſtineo à carnibus, ne dum nimis nutriunt carnem, ſimul & carnis nutriant vitia. Panem ipſum cum menſura ſtudeo ſumere, ne onerato ventre ad orationem ſtare tædeat, & ne improperet etiam mihi Propheta, quia panem*

Religioſus à cibo & potu abſtinens.

Oratio impeditur per ſaturitatem.

nem meum comederim in ſaturitate. Sed ne ſimplici quidem aqua ingurgitare me aſſueſcam, ne diſtentio ſane ventris vſque ad titillationem pertingat libidinis. Sic ille. Idem fere obſeruatum videmus in Seraphico P. N. Franciſco forma pœnitentiarum, de quo D Bonauentura, in illius vita refert in hunc modum: *Cibaria ſanitatis tempore vix admittebat, & raro, admiſſa vero, aut comiſtione cineris interdum faciebat amara, aut aquei ſuperinfuſione liquoris vt plurimum reddebat inſipida. Quam vero diſtrictam in potu parcitatem ſeruauerit carnem ſuam à vino abſtrahens vt transferret animam ad ſapientiæ lucem, hinc liquido valemus aduertere, quod & de aqua frigida cum ſitis æſtuabat ardore, vix audebat ad ſufficientiam bibere.* Sic ille. In vitis Patrum par. 2. §. 3. narratur de Abbate Piore, quod nunquam ſedens, ſed deambulans manducabat, dicens: *Edendi occupationem non ſerio, neque ex animo, ſed ex pura neceſſitate ſuſcipiendam.* Narrat Laërtius lib. in vita Diogenis Cynici, hunc Philoſophum cuidam adoleſcenti eunti ad conuiuium, ſic dixiſſe: *Abi deterior remeabis.* Refert Suetonius in vita Auli Vitellij, quò dum hic copioſum duceret exercitum ad Romanos debellandos, eſſetque aliàs vir gulæ deditus; commoto, ac trepidante Senatu de fine belli, dixit Galba ad Senatum nihil illis eſſe timendum de Vitellio Duce guloſo. Gula enim, ait, homines timidos facit, & imbecilles. Eodem modo accidit in pugna ſpirituali. Non timet Diabolus, imo irridet orationes, & vigilias Religioſi deditì ventri. Docuit hoc inter alios Ioannes Climacus gradu 14. ſic ſcribens: *Neque illud te lateat, quod plerumque Dæmon ſtomacho inſidet noſtro, facitq́; vt homo nunquam ſatietur, etiamſi vniuerſam comederit Ægyptum, totumq́; Nilum biberit; poſt cibum gulæ iniquus ſpiritus abſcedit, fornicationiſq́; nobis ſpiritum immittit, illiq́; quod fecerit nuntians. Apprehende, inquit, iſtum, occupa, atque perturba, nam ventre diſtento, non multum in deyciendo laborabis; qui cum venerit, continuo ſubridet, ſomnoq́; deuinctis noſtris manibus, ac pedibus, omnia quæcunque voluerit, facit, atque animam noſtram, corpuſq́; contaminat phantaſijs, inquinationibus, obcaniq́; liquoris egreſſionibus.* Sic ille. In cuius verbis primo conſidera eum ſupponere alium Dæmonem tentare de gula, alium de fornicatione. Secundo nota, ex illius mente aliquando famem cauſari à Diabolo; & ementitas eſſe noſtras ſtomachi infirmitates, ac debilitates, re enim

Abſtinentia à cibo Patris Fr. Franciſci.

Diabolus non timet guloſos, ſed irridet.

Fames aliquando non à neceſſitate, ſed à Diabolo cauſatur.

nim vera tales non ſunt; ſed à Diabolo inſidente, vel perſuadente, vt tales cõcipiuntur. Tertio denique conſidera finem, pro quo illius verba citauimus, quomodo ſcilicet Diabolus irrideat ſaturatum hominem, & quam illum vincat, & ſupplantet, inhoneſtis ſaltem phantaſijs, & turpibus cogitationibus, vt videas etiam ſanctum Loth, vino repletum, à filiarum inceſtu non abhorruiſſe, vt habetur Gen. 19.

Gen. 19.

Vnum porro aduertendum duxi, non in ſola delicatorum, & ſuauium ciborum copia gulam conſiſtere, ſed etiam in ſolius panis, aquæ, leguminumue exceſſu poſſe gulam reperiri. In hoc enim natura noſtra ſimilis eſt naturæ ferinæ, & irrationali quæ ſolum curat repleri, ſiue hoc, ſiue illo. Cõſiderauit hoc Monachorum regulator Ieronymus epiſt. ad Furiam, ſic illam inſtruens: *Nonnulli vitam pudicam appetentes in medio itinere corruerunt dum ſolam abſtinentiam carnium putant, & leguminibus onerant ſtomachum, quæ moderate, parceq́, innoxia ſunt. Et, vt quod ſentio, loquar, nihil ſic inflammat corpora, & titillat, ſicut indigeſtus cibus, ructuſq́, conuulſus.* Sic ille. D. Bernard. his conſonans ſerm. illo 24. ad ſororem ait: *Non eſt reputata abſtinẽtia vbi fuerit ventris ſatietas ſubſecuta.* Non diſtinxit vero de hac, vel de illa ſatietate. Elegantius vero, & ad rem monaſticam ſatis proprie idem Bernardus, eandem materiam proſequitur, apologia ad Guillelmum Abbatem, vbi alio modo gulam in leguminibus poſitam oſtendit, non ſolum ſcilicet in exceſſu, ſed etiam in modo, & curioſitate parandi. Verba illius audiamus: *Tanta quippe,* ait, *accuratione, & arte coquorum cuncta apparantur quatenus quatuor, aut quinque ferculis deuoratis prima non impediant nouiſſima; nec ſatietas minuat appetitum. Palatum quippe dum nouellis seducitur condimentis paulatim diſſueſcere cognita, & ad ſuos extraneos veluti adhuc ieiunum auide renouatur in deſideria. Venter quidem dum neſcit, oneratur, ſed varietas tollit faſtidium. Quia enim puras, vt eas natura creauit, epulas faſtidimus dum alia alijs multifarie permiſcentur, & ſpretis naturalibus quos Deus indidit rebus, quibuſdam adulterinis gula prouocatur ſaporibus, tranſitur nimirum meta neceſſitatis, ſed necdum delectatio ſuperatur. Quis enim dicere ſufficit, quot modis, (vt cætera taceam) ſola oua verſantur, & vexantur, quanto ſtudio, euertuntur, ſubuertuntur, liquantur, durantur, diminuuntur, & nunc quidem frixa, nunc aſſa, nunc farſa, nunc miſtim, nunc ſingillatim apponuntur? Ad quid hæc omnia*

Gula etiam eſt in cibis vilibus.

Gula & in exceſſu, & in modo ciborum eſſe poteſt.

mnia, niſi vt ſolo faſtidio conſulatur. Sic ille ibi. Ex quibus apparet etiam gulam in leguminum exceſſu & modo curioſitatis poſſe conſiſtere. A quibus omnibus Religioſus perfectus tantorum Patrum verus imitator in agone monaſtico debet abſtinere.

Secundo loco conſidero illum qui in agone contendit luctatorio, ſeu curſorio, omnino abſtinere à ſalutationibus parentum, amicorum, & cæterorum, & ab omni ibi contractu, ac negotio humano. Si enim hominem actu luctantem, ſeu in agone currentem Amicus, vel conſanguineus ſalutent, id non aduertit; vel non curat, nec reſalutat; ſi item eidem ibi tunc aliquis contractus humanus, negotiúmue offeratur, nonne diſſimulat, nonne renuntiat; totus intentus agoni ne perdat victoriam? Eodem modo Religioſus in agone monaſtico luctans, & currens, parentum, ſæcularium, amicorúmue ſalutationes, reſalutationes, negotia, commercia contractúſue omnino vitare tenetur, ſi vult coronam promiſſam obtinere, neque eius aſſequutionem periclitari. Hoc primum docuit D. Paulus 2. Tim. dicens: *Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus*. Quaſi dicat, is qui diuino obſequio ſe mancipauit, ſi prudens, ac ſobrius eſt, non implicat ſe curis, ac negotiis ſæcularibus: præterquam quod enim negotium perdit, iniuriam etiam facit Deo cuius ſeruitio ſe dedicauit. Præuidit hoc etiam D. Ieronym. in epiſt. ad Marcell. ſic ſcribens de vrbe Roma: *Eſt quidem ibi ſancta Eccleſia, ſunt trophæa Apoſtolorum & Martyrum, eſt Chriſti vera confeſſio, eſt ab Apoſtolo prædicata fides, & gentilitate calcata in ſublime ſe quotidie erigens vocabulum Chriſtianum. Sed ipſa ambitio, potentia, magnitudo vrbis; videre, & videri; ſalutari, & ſalutare; laudare, & detrahere, vel audire, vel proloqui, & tantam frequentiam hominum, vel audire inuitum à propoſito Monachorum, & quiete aliena ſunt. Aut enim videmus venientes ad nos, & ſilentium perdimus, aut non videmus, & ſuperbia arguimur; interdumq́, vt viſitantibus reddamus vicem, ad ſuperbas fores pergimus, & inter linguas rodentium miniſtrorum poſtes ingredimur auratos*. Sic ille. Auguſtinus in epiſt. 80. explicans moraliter illa verba Matth. 24. *Et qui in tecto eſt, non deſcendat tollere aliquid de domo ſua*. Quæ Chriſtus Dominus dixit de tempore preſſuræ Antichriſti, ſic ſcribit citata epiſtola 80. *Qui in talis vitæ ſublimitate eſt velut in tecto, ne deſcendat ad carnalem vitam*. Sic ille. Illa vero alia verba ibi-

Religioſus abſtineat à ſalutationibus, & negotijs ſæcularibus.

2. Tim. 2.

ba ibidem: *Et qui in agro eſt non reuertatur tollere tunicam ſuam*; ſic exponit: *Qui profecerat in anteriora ſe extendens, ne deficiendo in poſteriora reſpiciat.* Sic ibi· Ex quibus colligitur Monachum qui ad tectum altum Religionis, eiuſque agrum, ſeu deſertum confugit: non reuerſurum eſſe ad tunicam colligendam, nec negotium aliquod ſæculare tractandum. Ille vero Monachus proprie dicetur ex agro, & eremo Religionis reuerti ad tunicam relictam iterum induēdam, qui priſtinos mores ſæculares, ac conſuetudines, quas exuerat, iterum reuocat, & ſuperinduit. Idem D. Auguſtinus lib. de contemptu ſæculi, carpens Sacerdotes qui terrenas poſſeſſiones procurabant, vel non relinquebant. Sic inquit: *Cur ſaltem clericatus ſui ſigna, quibus à laicis diſcernuntur non perpendunt; non enim ſine cauſa capita eorum radantur, & tondentur, ſed perſpicaciſſima, & euidentiſſima ratione; nam his quis ſecernitur à laicorum conuerſatione. Cerebrum radimus, per hoc ſignificantes malam terrenarum rerum ſolicitudinem noſtra mentis oculos ad Deum contemplandum non impedire, vnde Apoſtolus ait: Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus. Caput igitur radere, ſignificat cogitationes terrenas, & ſuperfluas à mente reſecare.* Hæc ille, vbi ex ratione ſtatus Clericorum in Domini ſortem vocatorum, & modo tonſuræ illos obligare vult, ad non recuperanda terrena, neque illorum curas, quod maiori iure Monachi facere tenentur. Pulchre etiam Caſſianus lib. 6. inſtit. cap. 7. hæc eadem verba noſtri thematis exponens, & Religioſis applicans, ſic ſcribit: *Et ita omni ſolicitudine, ac triſtitia, negotijſq; ſæcularibus affectu etiam, & opere coniugali efficiuntur alieni, vt præter exercitium diſciplinæ, nihil aliud nouerint, nec vlli mundiali curæ penitus implicentur; ab eo tantum qui certamini præſidet ſperantes quotidiani victus ſubſtantiam, & coronæ gloriam, condignaq; præmia victoriæ laude conquirere.* Sic ille. Denique D. Bernardus ſerm. illo de obedientia, patientia, & ſapientia, hac alloquutione Religioſos ſuos monet huius obligationis, ac finis vitæ Monaſticæ, quam ſunt aggreſſi, ſic dicens: *Studioſe ſuſcipite datam vobis opportunitatem operandæ ſalutis. Obſecro per miſericordiam pro quo tam miſerabiles vos facere voluiſtis, facite ad quod veniſtis, ad quod aſcendiſtis de fluminibus Babylonis.* Sic ille. Cum ergo Religioſi de mundo, ſeu Babylone ad Religionem venerint, non ad negotiandum ſæcularia negotia, non ad res huma-

Clericorum raſura capitis quid ſignificet.

Digitized by Google

humanas, amicorum conſanguineorum, & cæterorum agendas, ſed ad ſolam animæ ſalutem operandam, & in Chriſti Domini agone laborandum; reliquum eſt, vt iuxta Bernard. relinquant illa ſæcularia ad quæ non venerunt, ab illiſque abſtineant, & operentur illa, ad quæ venerunt, patientiam ſcilicet, humilitatem, paupertatem, & cætera quæ agoni Monaſtico ſunt adiuncta.

Tertio tandem loco video illum qui in agone contendit maxime abſtinere à curioſitatibus ſi enim illi veſtis curioſa, quæſtiones curioſæ, ſeu verba curioſa offerantur, reſpuit omnino tanquam inutilia, ſolaque vtilia ac neceſſaria curat, curioſa contemnit. Hoc multum Religioſis video eſſe neceſſarium, vt ſcilicet curioſitates deuitent. Quod vt melius faciant aduerto D. Tho. 2. 2. quæſt. 35. artic. 4. ad 3. docere ex Iſidoro curioſitatem eſſe vitium quod naſcitur ex accidia, & eadem 2. 2. quæſt. 167. art. 1. & 2. docet curioſitatem opponi virtuti ſtudioſitatis, per quam diſcimus neceſſaria, cui ſtudioſitati opponitur curioſitas per exceſſum, & nos inclinat ad diſcendum inutilia, & impertinentia, ſeu nociua. Et hæc verſatur etiam nō ſolum circa cognitionem inutilium, ſed etiam circa inſpectionem ludorum, ſpectaculorum, veſtium, & ſimilia. Eſt ergo vitium hoc commune multis Religioſis, cum enim vt iam ſupra vidimus, multi accidiam, triſtitiamue ſpiritualem incurrant, & curioſitas filia ſit accidiæ iuxta D. Thomam, vtpote inuenta ad leuandam accidiam, ſolent Religioſi ad leuandam accidiam in multis curioſe occupari; primum in pertinentibus ad cognitionem, legendo ſcilicet hiſtorias prophanas, & aliquando parum honeſtas; legendo, & componendo carmina, ac metros vtraque lingua compoſitos ad ſolam vanitatem inſeruientes. In veſtitu præterea, & aliquibus alijs ad cellæ ornatum pertinentibus, occupantur adeo curioſe, vt reſpectiue multos ſæculares excedant. Hoc vitium in communi paſſim Doctores taxant tanquam fontem multorum malorum, & occaſionem illorum. Sufficiat illa elegans Bernardi redargutio, qua Dinam filiam Iacob reprehendit, eo quod ducta curioſitate videndi mulieres alienigenas, & ornatum earum, inde ſibi, ac ſuis, ac Sichimitis tot mala euenerunt, vt illa virginitatem, Sichimitæ vitam amiſerint, pater vero, & fratres vitæ periculum, & magnam perturbationem incurrerent. Verba ergo Bernardi ſunt hæc: *O Dina, quid neceſſe eſt vt videas mulieres alienigenas? qua neceſſi-*

Curioſitas vitiū vitandum à Religioſis.

Curioſitas quid? opponitur virtuti ſtudioſitatis.

Digitized by Google

Corona magna Religioſo promittitur.

tiabilis,& æternæ. Si autem vniuerſis Chriſtianis talis corona à Paulo propoſita eſſe dicitur; Religioſis pro agone monaſtico, quanto maius præmium, & maior gloria promiſſa eſt? Habemus clarum hac de re teſtimonium nō qualecunque, ſed ipſius Chriſti Domini Matth. 19. qui D. Petro, cæteriſque Apoſtolis ob terrenorum dimiſſionem, promiſit præmium centuplum, dicens: *Vos qui reliquiſtis omnia, &c. centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis.* Cum ergo Religioſi in hoc Apoſtolos imitentur, illiſque in religioſo tantum ſtatu ſuccedant, quid nouum, ſi dicamus eiſdem etiam promiſſam eſſe coronam incorruptam, non qualemcunque, ſed in centupla retributione. Sæcularibus enim imperfectioribus, vt coniugatis, corona trigeſima, continentibus vero ſexageſima; Religioſis autem centupla promiſſa eſt, tum citato Matth. loco, tum etiam Luc. 8. in parabola agricolæ ſeminantis. Quis ergo pro tanto præmio, ac corona recuſet ad horam agonem tolerare Monaſticum, cum tanta aliàs homines pro inani gloria, rebuſque terrenis patiantur alacriter? Mire inter alios D. Auguſt. loquutus eſt epiſt. 45. ſic ſcribens: *Quantis laboribus agitur, vt longiore tempore laboretur! ergo ſi labores, & pericula, & exitia huius vitæ, pro eadem vita quandoque finienda ſubeuntur; quanto magis pro æterna ſubeunda ſunt vbi mortem, nec natura ſolicite cauet, nec ignauia turpiter timet, nec ſapientia fortiter ſuſtinet?* Sic ille. Vide quā pulchre dictum, laborare homines in hac vita vt magis laborēt. Quæ enim, & quanta faciunt, & patiūtur homines pro ſanitate, & vita acquirenda xirupos, potiones, ſanguinis effuſiones per venæ inſciſiones, & multa alia à Medicis impoſita per cibi ſubtractionē patiuntur vt vitam conſeruent, in qua tamen vita nō eſt niſi labor, & dolor, imo eſt ipſa militia, & tētatio, Iob cap. 7. mire ergo laborant, vt magis poſtea laborent durantes in vita laborioſa. Præterea qui opes conquirunt maria tranando, milleque alias difficultates tolerando, quid in hoc faciunt niſi laborare, vt poſtea plus laborent, diuitias conſeruando, & mille anguſtias pro illis patiendo? ſic de honores venantibus, & ſimilibus. Si ergo, ait Auguſtinus, tot patimur pro vita ſtatim peritura, quid non patiamur aliquid pro vita nunquam deſitura? Sufficiat nobis exemplum Iacob Gen. 31. narrantis quanta paſſus ſit in domo Laban per annos viginti, quatuordecim pro filiabus in matrimonium recipiendis, & ſex pro gregibus illius,

Marginalia: *Matt. 19.* — *Luc. 8.* — Labores multos tolerant homines pro vita corporali, & vano fine. — *Iob 7.* — *Gen. 31.*

Digitized by Google

EXHORTATIO XXI.

AD MONIALES IN COMMVNI, MAXIME IN LAVDEM VIRGINITATIS.

Æmulor enim vos Dei æmulatione, deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.

2. ad Corinth. 11. 2. Cor. 11.

SCIO huius loci primarium, ac litteralem ſenſum, non ad fœminas, ſed ad vulgus promiſcuum applicari; & iuxta D. Chryſoſtom. ad hunc locum, monere Paulum Corinthios promiſcue, vt animas ſuas Deo puras, & virgines offerant; quemadmodum ſponſa virgo, & immaculata, & omnis viri neſcia, præſentatur viro ſuo. Sicut enim illa fœmina virgo dicitur, quæ omnino expers eſt ab omni carnis peccato: ſic anima virgo dicitur illa quæ munda, & ab omni peccati inquinamento libera eſt. Hoc tamen non obſtante, Eccleſia prædicta verba Pauli, tum in diuino officio, tum in Miſſarum ſolemnijs applicat ſanctis fœminis virginibus, qua de cauſa nos eadem Monialibus Chriſti virginibus, ac ſponſis ſequenti modo applicabimus.

Anima virgo quæ.

Ex ſacra Scriptura conſtat verbum æmulor, inter alia, ſignificare etiam, inuidere: id quod maxime colligi poteſt ex illo Num. 11. dicto Moyſis ad illum qui non patiebatur alios in populo prophetare, niſi Moyſem.

Num. 11. *Quid æmularis pro me*? Et Calepinus verbo *æmulatio* ait per illam ſignificari inuidiam. Hoc poſito; ſenſus horum verborum erga Chriſti moniales eſſe poteſt. Æmulor vos Dei æmulatione, id eſt, inuideo vobis ſancta inuidia, eo quod ad tantam ſtatus altitudinem euectæ eſtis propter virginitatem, vt ſponſæ Chriſti nominemini, & ſitis & pro ſponſo ipſum ChriſtumDeum habeatis. Quod autem hæc ſancta inuidia nobis licita ſit, & ſancta, oſtendo primo: quia inuidia, iuxta D. Thom. 2. 2. quæſt. 36. n. 1. eſt triſtitia de bono alieno, eo quod meam excellētiam minuat, ſiue triſtitia ſit de bono alieno corporali, ſiue ſpirituali, & hæc ſuo genere eſt peccatū mortale, & contra charitatem. Si autem ego videns bonum ſpirituale in alio, non quidem triſter de illo ex defectu charitatis proximi, quia velim illum non eſſe bonum; ſed triſtor de me ipſo, eo quod non ſim æque bonus vt ille; & triſtor quia mihi deeſt illa perfectio, quam tamen in proximo laudo, neque illius in illo me pœnitet; tunc in rigore, non habeo inuidiam, ſed quodam modo dici poteſt inuidia ſancta, & proprius dicitur æmulatio, quatenus ego contendo abſque odio, eſſe ſimilis illi quem video perfectiorem. Quod igitur hæc ſancta inuidia, & æmulatio licita ſit, patet ex D. Paulo 1. Cor 13. vbi, cum in toto capite iuxta D. Chryſoſt. Corinthios doceret, vt cauerent inuidiam, non enim omnes in Eccleſia poterant eſſe Doctores, Prophetæ, oculus, &c. in fine capitis concludit, dicens: *Æmulamini autem chariſmata meliora:* id eſt, contendite in bonis ſpiritualibus ſanctioribus aſſimulari. Et eadem epiſt. cap. 14. in principio ſic inquit: *Sectamini charitatem; æmulamini ſpiritualia.* Elegans porro huius rei exemplum habemus in Seraphico P. N. Franciſco; cuius ardentiſſimum paupertatis amorem explicans Doctor Bonauent. in vita ipſius. Sic de illo ſcribit: *Si quando enim pauperiorem ſe quempiam ſecundum exteriorem habitum cerneret, ſe ipſum protinus arguens excitabat ad ſimile, tanquam ſi æmula paupertate concertans, vinci ſe in illo ſpiritus quadam nobilitate timeret.* Sic ille. Ecce quomodo quadam ſpiritus nobilitate (non ignobilitate, id eſt, odio) poſſumus quaſi inuidere, & æmulari ſancto, & licito modo bonis ſpiritualibus alterius hoc ſolum prætendentes vt illi ſanctiori (quem tamen diligimus) aſſimilemur. Hoc paulo fuſius volui inſinuare, tum vt ſciatur quid ſit inuidia mala; tum vt excitemur ad ſanctam æmulationem haben-

Inuidia quid?

Inuidia ſancta, & licita.

1. Cor. 13. & 14.

Inuidia ſancta Patris Franciſci.

Digitized by Google

bendam.

In ſenſu igitur explicato perſiſtentes, tanta eſt vnius virginis (quæ vere Chriſti virgo eſt) altitudo & perfectio, vt omnes merito illi poſſint ſanctè inuidere. Mira, & multa ſunt quæ de hoc argumento ſancti Patres reliquerunt ſcripta: ego pauca ex illis ad Chriſti ſponſarum conſolationem, & exhortationem proferam, præcipue vero D. Ambroſ. tractatus multos hac de re compoſuit. Et quidem ille lib. 1. de virginib. inter alia ſic ait: *Qualis eſt hæc virgo, quæ Trinitatis fontibus irrigatur? cui de petra (id eſt, Chriſto) fluunt aquæ, non deficiunt vbera, mella funduntur?* Expende quæſo verba propoſita, & quod attinet ad perfectionem meritorum quibus ſtatus abundat, idem ſanctus Pater eod. 1. lib. cum prius aduerteret lectulum Salomonis côiugati, cuſtodiri à ſexaginta tantum fortibus; lectulum autem ſponſæ Cant. 8. *Cuſtodiri à mille ducentis, qui ſeruant, & cuſtodiunt fructus eius.* Sic inquit D. Ambroſ. *Lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt, hic mille ducenti creuit numerus, vbi creuit & fructus. Vobis virgines ſanctæ ſpeciale præſidium eſt, quæ intemerato pudore ſacrum Domini ſeruatis cubile; neque mirum ſi pro vobis Angeli militant, quæ Angelorum moribus militatis.* Sic ille. Denique eod. lib. 1. de virginib. ſic ait de virginitate: *Quis humano eam poſſit ingenio comprehendere, quam nec natura ſuis incluſit legibus? aut quis naturali voce complecti quod ſupra vſum naturæ ſit? è cælo accerſiuit, quod imitaretur in terris.* Sic ille cum alijs ibi eleganter. D. Gregor. 3. part. paſtor. c. 29. virgines homines non ſolum Angelis æquat, ſed & præfert, ſic dicens de virginibus. *Quo autem apud Patrem loco habeantur, oſtenditur; quia in domo, Patris videlicet, in æterna manſione etiam filijs præferuntur, &c.* Gregorius Nazianzenus in carmine de virginibus, ipſam ſanctiſſimam Trinitatem appellat primam virginem; eo quod Pater æternus mundiſſima illa, ac prorſus caſtiſſima generatione per intellectum verbum æternum producat: & ſimili virginali productione, Pater, & Filius per voluntatem producant Spiritum Sanctum. Et hac de cauſa D. Cyprianus lib. de diſciplina, & habitu virginum, ait: *In virginibus ſpectari nouo modo imaginem Dei.* Sic ſcribens: *Nunc nobis ad virgines ſermo eſt, quarum quo ſublimior gloria, maior & cura eſt. Flos eſt ille Eccleſiaſtici germinis, decus atque ornamentum gratiæ ſpiritualis, læta indoles, laudis, & honoris opus integrum, atque incorruptum Dei imago reſpondens ad* ſancti-

Virginitas laudatur ex Patribus.

ſanctimonium Domini. Illuſtrior portio gregis Chriſti. Sic ibi. Vide ſi poteſt amplius de virginitate prædicari; ſed quid moramur in recenſendis Doctorum dictis innumeris, cum ipſa ſacra Scriptura id clarius, & forte intenſius declarare videatur. Et quidem occaſione eius proximi dicti Cypriani, qui virgines vocat illuſtriorem portionem gregis Chriſti, Apocal. 14. expreſſe dicitur, quod virgines ſunt primitiæ ſelectæ Deo, inter alios Chriſti fideles. De illis enim ſic dicitur: *Hi empti ſunt ex hominibus primitiæ Deo, & Agno.* Et conſonat quod pro eiſdem virginibus D. Gregorius citato cap. 2. paſtoralis citat, & eiſdem applicat ex illo loco Iſai. cap. 56. vbi Spiritus ſanctus ſic de virginibus nomine Eunuchorum (iuxta Gregorij expoſitionem ibidem) loquitur: *Hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui cuſtodierint ſabbatha mea, & elegerint quæ volui, & fœdus meum tenuerint, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs, & filiabus.* Vide ſi ibi videtur indicari virgines eſſe illuſtriores inter fideles, & melius nomen, ac locum in cælo habituros? cui conſonat, virgines ſequi Agnum quocunque ierit, & eos ſolos cantare canticum nouum Apoc. 14. Denique virgines, ac in particulari Monialium communitates, ſunt illæ familiæ quas Chriſtus Dominus mundum ingreſſus inſtituit, eo fine quem dixit Ieronymus epiſt. ad Euſtoch. ſic dicens: *Filius Dei ingreſſus hunc mundum, familiam inſtituit, vt qui ab Angelis adorabatur in cælis, ab alijs etiam, id eſt, virginibus, adoraretur in terris.*

Apoc. 4

Iſai. 56.

Iam vero ſi cauſam Theologam tantarum laudum, & virginitatis encomiorum percontemur, non aliam clariorem inuenio quam operis difficultatem. Creſcit namq; meritum noſtrum valde ex operis facti difficultate, vna ſufficiat probatio Gen. 22. in Abrahamo filium Iſaac ſacrificare parato ex mandato Domini, vide quanta illi Deus fecerit, ac promiſerit! ob vnum ſcilicet difficillimum factum; quia feciſti rem hanc, difficillimam ſcilicet, & fere inſolitam. Si ergo Abraham adeo coram Deo meruit, eo quod carnem filij, tandem alienam mactare voluit vna vice: perſona quæ per totam vitam virgo eſt, & quotidie carnem propriam mactat, non alienam, à paruis etiam cogitationibus inhoneſtis abſtrahendo: item facit fere difficillimam, iuxta illud Matth. 19. *Qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, qui poteſt capere capiat.* Vbi vides ipſum Chriſtum Dominum, verum

Virginitas ideo meritoria quia difficilis.

Gen. 22.

Matt. 19.

Deum

Deum inſinuaſſe, ſe nolle rem adeo difficilem homini, qualis eſt virginitas, impetrare. Apoſtolos autem ad id præcipiendum authoritate caruiſſe, conſtat ex illo Pauli de virginitate loquentis 1. Cor. 7. hoc modo: *De virginibus* 1. Cor. 7. *præceptum Domini non habeo; conſilium autem do tanquam miſericordiam conſequutus à Deo, &c.* Hac de cauſa videas ſtatum virginalem adeo fuiſſe ab omnibus æſtimatum, vt non ſolum Chriſtiani, ſed etiam Gentiles, illum tanquam regalem honorarent, ac venerarētur. Et quidem de Gentilibus ſufficiat exemplum virginum Veſtalium, quas populus Romanus adeo colebat, & venerabatur, vt virgine Veſtali per plateam tranſeunte, ductos ad patibulum iuſſu ſuo liberaret quoſcunque; & quod maius eſt, Duces in curru triumphali vecti, qui honor cæteros omnes excedebat, ſi in platea Veſtalem vidiſſent, diuertebant. & quaſi reuerentiam illi exhibebant, vt paſſim hæc, & alia apud Doctores hiſtoriarum reperies, maxime apud D. Ieron. lib. 1. aduerſ. Iouinian. Quod quaſi indigne ferens D. Ambroſ. lib. 1. de virgin. talem ſcilicet honorem exhiberi Gentilibus virginibus ſine clauſura, & virginitatem non perpetuam, ſed vſque ad triginta tantum annos ſeruantibus, comparans eaſdem Veſtales cum Chriſti virginibus Monialibus, ſic ait: *Qualis iſta eſt non morum pudicitia, ſed annorum, quæ non perpetuitate, ſed ætate praſcribitur, petulantior eſt talis integritas, cuius corruptela ſeruatur ſeniori ætati.* Sic ille. Poterant enim Veſtales illæ nubere poſt triginta annos caſtitatis; omiſſis vero Veſtalibus, quod attinet ad honorem Chriſtianis virginibus impēſum, mire illas coluit Conſtantinus Magnus Imperatorum maximus, de illo namque Euſeb. lib. 4. in vita ipſius narrat, quod excepta adoratione (hanc enim ſoli Deo debitam agnoſcebat) cæteros omnes honoris, & reuerentiæ actus virginibus exhibebat. Verba Euſebij ſic ſe habent: *Virgineum chorum, ſolum non adorabat, iſthic habitare Deum cui ſe puellæ deuouerant, arbitrabatur.* Sic ibi. Denique non ſolum homines, ſed etiam beſtiæ, & leones virgines agnoſcebant omni cultu, & veneratione dignas, quando eaſdem virgines ſibi obiectas, ipſi famelici non ſolum non deuorabant, verum potius lambebant pedes, & modo quo poterant, venerabantur. Ponderauit hoc D. Ambroſius lib. 2. de virginit. ſanctæ Theclæ, de quo ſic ſcribit: *Cernere erat lingentem pedes beſtiam cubitare humi, muto teſtificante ſono quod ſa-*

Virgines Veſtales æſtimatæ.

Conſtantinus Magnus virgines mire coluit.

crum virginis corpus violare non poſſet; ergo adorabat prædam ſuam beſtia, propriæ oblita naturæ, nam induerat, quam homines amiſerant. Et paulò infra: *Docuerunt caſtitatem, dum virgini nihil aliud niſi plantas exoſculantur, demerſis in terram oculis, tanquam verecundantibus, ne mares virginem nudam viderent.* Sic ibi D. Ambroſius.

Virginitati poteſt inuideri.

Cum igitur virginalis ſtatus tantæ perfectionis altitudinem, tantorum meritorum cumulum habeat; tanta illi ab hominibus, ac beſtijs reuerentia, & honor exhibeatur, quis non tantæ dignitati, & altitudini ſancto inuideat, ac diuina æmulatione æmulatur? Econtra vero quæuis Chriſti ſpōſa, & virgo cum adeo diues, plena, & honorata ſit, cuinam alteri ſæculari ſtatui poterit inuidere? Quomodo poterit matrimonij ſtatum optare, vel amiſſum dolere, etiamſi ſit Imperatricis, & Reginæ? Conſiderauit hoc D. Ieronymus epiſt. ad Euſtoch. de virginitate, vbi illam reprehendens, quod conuentum egreſſa (tunc enim non ſeruabant moniales clauſuram) inuiſerit Imperatoris vxorem, quæ Hieroſolymam adierat. Sic ait: *Si ad Imperatoris vxorem concurrit ambitio ſalutantium, cur tu facis iniuriam viro tuo?* (id eſt, Chriſto) *Ad hominis ſponſam Dei ſponſa quid*

Virgo maior quam Imperatrix.

properas? Diſce in hoc ſuperbiam ſanctam, ſcito te illis eſſe meliorem. Sic ille. Ecce qualia ſunt bona, & dona illius, quæ deſponſata eſt vni viro Chriſto! Vide quam fædum fuerit Chriſti ſponſæ matrimonij faces laudare, ſuſpirare, & quaſi de amiſſo ſtatus illius bono ingemiſcere. Eam ego, quæ ſic doleret, compararem merito filiæ illi Iephte Iudicum 11. quæ ſciens ſe patris voto morti deſtinatam, dixit ad patrem: *Hoc ſolum mihi præſta quod deprecor; dimitte me, vt duobus menſibus circumeam montes, & plangam virginitatem meam cum ſodalibus meis.* Exponunt ibi Doctores maxime Sà, quod volebat deflere eo quod cogebatur mori innupta. Et fortaſſe (vt ego ſuſpicor) vltra alias cauſas à Doctoribus relatas, ideo talis filia non fuit miraculo liberata à Deo de manu patris ſacrificantis, quemadmodum fuit Iſaac de manu patris Abraham immolantis, eo quod illa virginitatem ſeruatam ploraſſet. Occurrit præterea hoc loco elegans exemplum relatum à Seneca minore Rhetore, 6. lib. declamationum controuerſ. 8. vbi compendioſe, ſed eloquentiſſime refert, quandam virginem Veſtalem ſcripſiſſe hunc verſum:

Filia Iephte non liberata miraculo à ſacrificio ſicut Iſaac, quare:

Fælices nuptæ. Moriar, niſi nubere dulce eſt.

Nec

Digitized by Google

Optimũ exẽplum virginis Veſtalis contra virgines Moniales.

Nec ibi refertur quod prædictum verſum alicui viro ſcripſerit, vel miſerit. Ob ſolam autem prædicti verſus ſcriptionem, accuſata eſt de ſuſpicione ſtupri, & contra illam his verbis declamatum: *Fælices nuptæ: cupientis eſt. Moriar niſi, affirmantis eſt. Nubere dulce eſt, aut experta iuras, aut inexperta peieras. Neutrum ſacerdotis eſt* (id eſt Monialis) *Tibi Magiſtratus ſuas faſces ſubmittunt, tibi Conſules, Prætoreſque via cadunt: Numquid exigua mercede virgo es? Moriar; nunquid de nuptijs appellata es? Ad vltimum veſtam inuoco, vt tam infeſta ſit Sacerdoti, quam inuiſa eſt.* Et paucis verbis interpoſitis, ait: *Si vtique laudare vis nuptias, narra Lucretiam, de illius morte ſcribe, antequam iures de tua. O te ſupplicio omni dignam, cui quidquam Sacerdotio fælicius eſt. Dulce quam expreſſa vox, quam ex imis viſceribus emiſſa, non experta tantam, ſed delectata. Inceſta eſt etiam ſine ſtupro, quæ cupit ſtuprum.* Sic ibi. Pondera quæſo ſingula verba iſtius authoris, & vide ſi à Doctore Chriſtiano eloquentius poſſet taxari virgo Monialis, triſtis de ſuo virginali ſtatu; vbi, vt dixi, nomine Sacerdotis Veſtalem virginem intelligit. Vide ergo quomodo ex eo tantum quod nuptias laudauerit, ſuſpectam illam de virginitate reputat. Vide ſecundo illud dictum: *Nunquid exigua mercede virgo es?* Quanto potius Moniali Chriſtianæ dici poteſt; ſi enim Veſtalibus tanquam virginitatis præmium, & merces exhibebatur ille honor à Conſulibus, Prætoribus, & Magiſtratibus, vt propterea dicerentur, non gratis eſſe virgines; quanto, quæſo, maiori iure Chriſtianis virginibus eadem verba aptabuntur, ſcilicet: *Nunquid exigua mercede virgo es?* quæ Deo, Angelis, & hominibus ſic accepta es, ſicut diximus in ſupradictis, & talem in cælo coronam repoſitam habes? Conſidera denique illam Veſtalem laudantem nuptias, iudicari ibi omni ſupplicio dignam, eo quod aliquid dignius ſuo ſtatu virginali iudicauerit; quod de virgine Chriſtiana maiori iure aſſerendum erit, quanto virgines fideles excellentiores ſunt Veſtalibus, quæ nec Deum agnoſcebant, nec caſtitatem quoad cogitationes obſeruabant, nec ad illam perpetuam ſe obligabant.

Virginis magna merces eſt.

Deſcendamus iam in particulari ad id quod Moniales Chriſti poſſunt inuidere, videlicet matrimonium. Quam proportionem habet vnum cum alio! quantis exceſſibus virginitas illud antecellit! Sufficiant pro hac materia aurei illi libri D. Ieron.

Virginitas cum matrimonio confertur.

contra Iouinianum, vbi tot, ac tanta dixit in laudem virginitatis, quaſi deprimens matrimonium (ſed ſanctè, & Catholicè tamen, vt in omnibus fecit) vt fideles quaſi illis libris offenderentur, vt teſtatur epiſt. 52. eiuſdem Ieron. ad Pamachium. Et vt pauca ex illo priori libro referamus, ſic primo inquit, cap. 4. *Orote, quale illud bonum eſt quod orare prohibet? Quod corpus Chriſti accipi non permittit? Quamdiu impleo mariti officium, non impleo continentis.* Vbi primum quod dicit orationem impediri à matrimonio, dixit Ieronymus propter dicta à Paulo 1. ad Corinth. 7. perſonam vxoratam occupatam eſſe in ijs quæ ſunt placita coniugi; & præterea ait Paulus poſſe coniuges abſtinere à reddendo debito propter orationem; ſed tamen vt reuertātur in idipſum; & ſecundum quod ait, matrimonium impedire receptionem corporis Chriſti: aſſerit, quia coniugibus conſulitur, ne miſceantur quo tempore accedere debent ad ſacroſanctam communionem: ecce in quo ſenſu matrimonium & impedit ad tempus orationem, & receptionem corporis Chriſti. Ad quod virginitas non ſolum impedit, ſed maximum adiumentum eſt. Et infra cap. 6. ſic ſcribit: *Quanta felicitas non vxoris ſeruum eſſe, ſed Chriſti! non carni ſeruire, ſed ſpiritui! Qui enim adhæret Deo vnus ſpiritus eſt* Et infra cap. 7. in medio capitis, explicans illa verba Pauli dicta de coniugatis: *Tribulationem tamen carnis habebunt.* Sic inquit: *Nos ignari rerum putabamus nuptias ſaltem carnis habere lætitiam. Si autem nubentibus etiam in carne tribulatio eſt, in qua ſola videbantur habere delicias, quid erit reliquum propter quod nubant, cum & in ſpiritu, & in anima, & in ipſa carne tribulatio ſit.* Sic ibi. Denique eod. lib. cap. 26. ait: *Nec mirum hoc de hominibus, cum Mineruam quoque, & Dianam virgines, Deas finxerit error Gentilium, & inter duodecim ſigna cœli, quibus mundum volui putant virginem collocarit. Magna iniuria nuptiarum, vt ne inter ſcorpios quidem, & centauros, & cancros, & piſces, & agocerotas vxorem, maritumq́; contruſerint.* Sic ille cum multis alijs quæ ibidem eloquentiſſime diſſerit. D. item Ambroſius lib. 2. de virginibus de comparatione virginis ad coniugatam, ſic loquitur: *Quæ nupſerit ad ſeruitutem pecunia ſua venditur (ob dotem ſcilicet qua dotatur) Meliori cōditione mancipia quam coniugia comparantur; in illis meritum emitur ſeruitutis, in iſtis pretium ad ſeruitutem additur.* Hæc ille. Quibus verbis innuit in illis, id eſt, in ſeruis, emitur meritum

1. Cor. 7.

Mire extollitur virginitas reſpectu matrimonij.

ritum ſeruitutis, id eſt, id quod valet ſeruitus, ætas videlicet, ſanitas, &c. quæ faciunt ad ſeruitium, non vero ipſe ſeruus ſecum dat pecuniam. Vxor autem traditur in captiuitatem viro, ſub cuius poteſtate erit, & vltra ſeruitutem cui ſe tradit, ipſa dat pecuniam dotis. Ecce quibus inuident quæ matrimonio inuident. ſeruituti videlicet emptæ, impedimento orationis, & ſacræ communionis aliquando, & multis alijs matrimonij oneribus quæ longum eſſet recenſere, & nos aliqua iam in præcedentibus tetigimus. Non eſt ergo quod Chriſti ſponſa, & virgo matrimonio inuideat, vel cuiuis alteri rei mundanæ: ſed quod immenſas Deo gratias agat pro innumeris ab illo receptis beneficijs; & dicat cum Eccleſiaſtico, id quod Eccleſia virginibus etiam applicat ex cap. 51. *Confitebor tibi Domine Rex, & collaudabo te Deum Saluatorem meum, cõfitebor nomini tuo, quoniam adiutor, & protector factus eſt mihi, & liberaſti corpus meum à perditione.* Et alia quæ pro gratiarum actione occurrent. *Eccleſ. 51.*

Habemus ergo iam noſtram virginem Monialem dico, deſponſatam Chriſto D. habemus etiam illam, vt ſuppono, matrimonio non inuidentem. Reſtat ſolum admonenda de fidelitate tali ſponſo præſtanda, æmulatio enim; quæ in propoſitis verbis continetur, zelotipiam ſignificat, & proinde Chriſtum ſponſum zelotipiam indicat. Oportet ergo vt qua circunſpexione mulier nupta curat, ne proprium maritum offendat: eandem Monialis adhibeat, ne ſponſo Chriſto, diſpliceat, illi ſoli placeat, omnem alium, quicunque ſit, inuiſum habeat: Quo autem facilius, & ſecurius hoc poſſit efficere, inter alia omnino neceſſe eſt, ſit ſeuera, intractabilis, verbo aſpera, non affabilis, maxime viris. Non imitetur Heuam, quæ etiam ſerpenti fuit affabilis, & proinde cecidit, ſi non à caſtitate, ſaltem ab obedientia. Meminerit qua aſperitate, & verborum rigore B. illa Agnes, iuuenem ſe ad matrimonium poſtulantem affata ſit: *Diſcede à me, inquit, pabulum mortis.* Et eodem modo aliæ ſanctæ virgines durius ſe amantes increpabant. Hoc etiam docuit B. Cyprian. lib. de bono pudicitiæ, ſic dicens: *Quid eſt aliud pudicitia quam mens honeſta ad cuſtodiam corporis data, vt ſexibus redditus pudor ſeueritate ſignatus?* Sic ille. Sit in hoc virgo Chriſti ſicut illa filia Iob poſt illius tribulationes genita, cui nomen Caſſia impoſuit; & in tali nomine imponendo, vt bene aduertit Pineda ad cap. vlt. Iob, reſpexit

Virgo ſit ſeuera, & ſeuera viris.

Heuæ affabilitas erga ſerpentem.

Virgo ſit vt Caſſia mordens, & aſpera.

Digitized by Google

ad conditionem hanc ſeueritatis in virgine; Caſſia enim (vulgo canelia) mordax eſt, & aſpera guſtui, & prætereà bene olet. Talis debet eſſe virgo Chriſti, olere moribus; & prætereà debet eſſe aſpera ſolicitantibus ſe ad malum amorem. Et hac etiam forte de cauſa, virgo ſignum Zodiaci poſita eſt iuxta Leonem; Leo autem voce ſua tantum adeo terrificus eſt, vt ſola voce animalia fuget, ac terreat, teſte Pierio lib. 1. Hierogl. verbo, ſeu titu. *Terrificus*; ſic virgo Chriſti ſola voce, & aſpectu animali ſenſu viuentes terreat, & in fugam vertat. Et hoc etiam forte ſignificat illud de muliere ſobria, ac prudente dictum Prou. 31. *Mulierem fortem quis inueniet*? Et infra: *Quod ridebit in die nouiſſimo.* Non refert riſum illius niſi in die iudicij. Sit denique in hoc ſponſa Chriſti, vt illa virgo Mommia, licet gentilis, corpore pulcherrima, quæ hac de cauſa à Rege Mythridate ſolicitata, & magnis muneribus tentata ad ſtuprum, nunquam voluit conſentire, eo quod eſſet aliàs pauper, & ſciret Regem non illam ducturum in vxorem. Quod cum iterum, & iterum Rex tentaret, & illa negaret, mirabatur mundus de illius conſtantia, & alij inſanam, alij intractabilem, alij eam vocabant ferream, eo quod tanti Regis munera, & concubitum reſpueret. Ob hanc vero cauſam Ouidius in epiſt. Helen. ad Paridem, Hæc duo carmina fecit pro reſponſione, & laude eiuſdem Mommiæ:

Virgo Mommia gentilis, ſed mirabilis caſtitatis.

Ferrea, crede mihi, non ſum, ſed
amare recuſo
Illum, quem fieri vix puto poſſe
meum.

Vide elegantem reſpōſionem, videlicet quod munera regalia non curaret; ſed ſe non poſſe adduci, vt illum diligeret, quem ſciebat non poſſe fieri ſuum maritum ob diſparitatem. Qua viſa conſtantia, Rex illam duxit in vxorem. Eodem modo Chriſti virgo propoſita qualiacunque dona, ac munera cum periculo etiam leuiſſimo honeſtatis, reſpuat, ac reijciat, & cum Mommia millies dicat, ſe non poſſe in animum inducere vt alium hominem, vel Angelum diligat, cum iam non poſſit eſſe ſuus ſponſus, eo quod viro Chriſto nobiliſſimo ſponſo deſponſata ſit. A quo multo præclariora, & excellentiora dona ſperat, & in hac vita per gratiam, & in alia per gloriam. Amen.

EXHOR-

Digitized by Google

SERMO I.

IN PROFESSIONE ALICVIVS MONACHI.

Dormiuit in eodem loco; viditq́; in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens cælum, Angelos quoque, &c.

Geneſ. cap. 28. Gen. 28.

EX proximo loco Gen. conſtat, quod egreſſus Iacob de domo parentum, vt fratris Eſau iram declinaret, & Meſopotamiam adiret, fortunæ ſorti expoſitus, in illo itinere, quodam die poſt ſolis occaſum, cum vellet ex itineris labore requieſcere, lapidem, vel lapides capiti ſupponens, cæpit dormire, ac requieſcere, in quo ſomno vidit illam ſcalam celeberrimam. De qua antequam ad intentum dicamus, conſideremus prius Iacobi ſomnum. Dormiuit itaque Iacob, (vt par eſt credere, & ex hiſtoria poteſt conijci) valde mæſtus, triſtis, & anxius, idque ob ſequentes cauſas. Prima eſt, quia cogebatur dulces parentes relinquere, ſub quorum cura, & protectione vixerat iucundiſſime ſeptuaginta annos. Secunda, quia dulcem patriam relinquebat, vbi fuerat enutritus, Chanaan ſcilicet, & adibat Meſopotamiam, diſtantem, ignotam, & Deo infidelem plagam. Tertia, quia dimittebat amicos, & conſanguineos ſibi chariſſimos, & ipſe ſolus pergeret, carens comi-

te, & amico cuius conſilio, & ope iuuari poſſet in tam difficili itinere. Quarta denique, eo quod ipſe pauper, neque quidquam precioſum deferens, timere poterat ſe in terra aliena defectui futurum omnibus illis alienigenis. Quæ omnia relinquere quantum difficile ſit, quantiue angoris cauſa, ſufficiat inſpicere ex eo tantum quod ſcribit Ouidius de ſolo amore patriæ lib. 1. Pont. in hunc modum:

Amor patriæ quam dulcis.

Neſcio qua natale ſolum pinguedine cunctas
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.
Quid melius Roma? Scythico quid frigore peius?
Huc tamen ex illa Barbarus vrbe fugit.

Si ergo patria quæ non loquitur, ſic attrahit, ſic retinet homines, quid parentes, quid amici, quid conſanguinei, & cætera omnia facient, quæ Iacob dimittebat? Affuit ergo diuina clementia, imo & diuina prouidentia, dilecto ſuo Iacobo in tanta mœſtitia, & angore poſito, eidem in ſomnis oſtendens illam celebrem ſcalam, cuius cacumen cælum tangebat, plenam Angelis, & ſupra ſcalæ cacumen Deum innitẽtem ſcalæ. Quæ ſcala inter alias ſignificationes infra referendas, primo ſignificabat diuinam prouidentiam erga Iacob, quem

Scala Iacob ſignum diuenæ prouidentiæ.

Deus in ſuæ prouidentiæ particularem protectionem ſuſcipiebat. Huius ſententiæ, ac ſignificationis author eſt Theodoretus quæſt. 82 in Geneſ. ſic ſcribens ad hunc locum: *Prouidentia diuina manifeſtius declaratur in rebus quæ videntur aduerſa; nam quibus omnia proſpere cedunt, non perinde intelligunt quantis bonis fruantur. Hac de cauſa Iacob aufugit, & ſolus peregrinatur, &c.* Et paucis verbis interpoſitis, ſubdit: *Quam quidem apparitione ſua confeſtim Deus declarauit, oſtendit enim ei ſcalam ad cælum vſque pertingentem, & ſanctos Angelos aſcendentes, & deſcendentes. Ipſe vero Dominus ſurſum conſiſtens, confirmabat eum, & metum expellebat. Declarabant autem Angeli miniſterium diuinum.* Et paucis verbis interpoſitis: *Horum autem vnumquodque ſecurum poterat reddere Patriarcham.* Sic ille. Vides itaque ex mente tanti Doctoris ſcalam oſtenſam Iacob ſignificaſſe illi, nihil ſibi eſſe timendum in illis quatuor cauſis ſuæ triſtitiæ, habebat namque paratam, & aſſiſtentem ſibi diuinam prouidentiam, & protectionem, ad illum in omnibus protegendum. Ne vero abſque fundamento videamur diuinam prouidentiam aſſimilare ſcalæ Deo innitentem plenam Angelis: conſidera Deum Angelorum miniſterio

niſterio his rebus omnibus inferioribus prouidere, iuxta illud Pauli ad Hebr. 1. vbi Angelos
Hebr. 10. vocat adminiſtratorios Spiritus; ſeruiunt enim Angeli in rerum gubernatione tāquam miniſtri, eſt tamen ipſe Deus ſcalæ principio innitens prima cauſa vniuerſaliſſima prędictæ prouidētiæ. Hac præterea prouidētia Dominus (ſicut illa ſcala) attingit à terra vſq; ad cælū, iuxta illud Pſ. 112. de diuina prouidentia: *Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo, & in terra.* Et clarius habetur Sap. 8. de diuina prouidentia, in hunc modum: *Attingit ergo à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.* Ex hoc vero vltimo loco amplius declarari poteſt. Duo enim lateralia ligna ſignificant duas virtutes, ſeu propietates diuinæ prouidentiæ, fortitudinem ſcilicet, & ſuauitatem. Deus enim omnibus prouidet fortiter, & ſuauiter, vt habent citata verba Sap. 8. infallibiliter enim, ac fortiter omnibus prouidet etiam minimis; & præterea ſuauiter, quia nulli violentiam faciens, & accommodate ad ſuam naturam prouidere ſolet. Habemus ergo ex hoc loco intentum, Deum ſcilicet oſtenſione illius ſcalæ voluiſſe monere Iacobum triſtem, & anxium, vt ſecurus pergeret, certuſque eſſet de diuina prouidentia in omnibus ſibi affutura. Quod idem clare indicant verba illa, mox eodem capite dicta à Deo Iacobo dormienti: *Ero cuſtos tuus quocunque perrexeris, &c.*

Angelorum miniſterio cuncta Deus adminiſtrat.

Pſal. 112.

Sap. 8.

Hæc omnia vide omnino quadrare iuueni profitenti vitam monaſticam. Ad Religionem venit motus, ex eo quod corpus ſuum quod eſt erga animam Eſau frater, velit perimere animam ſuam: per annum iam nouitiatus iter ingreſſus, deuenit ad hunc locum profeſſionis, in quo humanus affectus, & carnalis appetitus non poterit non illum ſolicitare, mœſtum, ac anxium reddere tanquam alterum Iacob, ob dimiſſionem illorum quibus in profeſſione renuntiat; in profeſſione namque relinquit, ſicut Iacob, parentes, patriam, amicos, conſanguineos, & præterea pauper, & inermis ingreditur nouam vitam, nouos incolas, vt & illis, & mundo deſpectus fiat propter Deum. A quibus omnibus diuidi, ac ſuperari, nihil aliud eſt quam gladio doloris animam à corpore diuidi. Comprobantur hæc illo Chriſti Domini dicto Matth. 10. *Non veni pacem mittere, ſed gladium; veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduer-*

Nouitius in profeſſione vt Iacob videns ſcalam.

Matt. 10.

Digitized by Google

aduerſus ſocrum ſuam. Vbi ad ſeparationem filij à patre gladium, doloris vtique intercedere pronuntiat. In hoc porro ingreſſu Religionis, rerumque relictarum mæſtitia, & noui difficiliſque ſtatus introitu, nouo profitenti aſtat ſane diuina prouidentia, illum conſolans, illumque quaſi certum, ac ſecurum reddens, de diuino auxilio, ac protectione ſibi non defuturam, quo poſſit lætus, & gaudens Religioſus tramite incedere. Iam vero Deum præſto eſſe Religioſo, vt illi ſpecialiter prouideat, conſidero ego ex duobus Principijs. Primo, ex eo quod Deus eſt, & vniuerſalis omnium prouiſor copioſiſſimus, ac vigilantiſſimus. Secundo, ex ratione particulari ſtatus Religioſi, nam quaſi ex contractu inito, & fide data, non dimittit Deus ſpecialiter ſuccurrere Religioſo, qui ſoli Deo fidens, omnia terrena propter illum dimiſit. Nam ſi inter duos homines pactum præcederet, vt vnus alteri confideret, & ſub illius promiſſo, ac fide data, de re aliqua non curaret, eo quod alter prædictæ rei negotium in ſe reciperet, quod negotium illum hominem cedentem valde attingeret: infidelitatis certe argueretur ille, qui negotij curam ſuſcepit, ſi illud negligenter ageret, prædictique fidentis ſibi hominis curam negligeret. Eodem modo de Religioſo cum Chriſto, ac Deo poſſumus ratiocinari. Inter Religioſum, ac Deum quaſi pactum initur, vt ſi ille cuncta pro Deo relinquat, Deus illius curam agat in hac vita, & in futura Matth. 19. *Omnis qui reliquerit domum, fratres, &c.* Et Matth. 11. *Venite ad me, reficiam vos, &c.* Et hac de cauſa Religioſus ſoli Deo fidens, vniuerſa temporalia in hac vita propter illum dimittit: conſequens profecto eſt, vt Deus peculiari modo Religioſo aſſiſtat, illumque conſoletur, quando ad prædictam temporalium relictionem non ſolum pactum iniit, ſed etiam inuitauit, vt hac etiam de cauſa ſupra ſcalam Deus innixus aſtet, & immineat, quaſi vocans, inuitans, & ſolicitans ad vitam religioſam. Hæc fuit cauſa, quare Deus cum Abraham Gen. 12. præciperet: *Vt egrederetur de terra ſua, & cognatione ſua, & de domo patris in terram quam ſibi monſtraret*. Vltra illa quæ ſtatim eidem promiſit; addiderit Gen. 15. *Noli timere Abraham, ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.* In huius rei gratiam refert Ieronymus Plato lib. 1. de bono ſtatus Religioſi cap. 33. quod cum pater noſter Franciſcus primum capitulum generale Aſſiſij celebraret, & pro fratrum prouiſione

Prouidentia diuina maxime aſſiſtit Religioſis.

Matt. 19.

Matt. 11.

Geneſ. 12.

Mira confidentia P. N. Franciſci de diuina prouidentia.

ſione temporali non ſolum nihil faceret, ſed etiam fratribus omnino interdiceret, ne de rebus temporalibus eſſent ſoliciti; præſens B. Patriarcha Dominicus, & tantam fiduciam admiratus, cum ſtatim poſt videret miraculoſe finitimos populos, mira cum abundantia cibi, ac potus corporalis confluentes, ita vt quinque millia fratrum ibi exiſtentium abundantiſſime paſcerentur: idem B. Dominicus ex eo tempore in ſua Religione, annuales redditus amouendos decreuerit. Quod idem in alijs ad vitam neceſſarijs, vtpote in patientia, & conſolatione ad labores tolerandos, euidenti experientia quotidie comprobatum eſt. Hæc eſt ergo prima ſignificatio ſcalæ illius celeberrimæ Iacobo monſtratæ.

Scala Iacob ſignificat laborem, & agonem.

Secunda ſignificatio eiuſdem ſcalæ inſtituto noſtro deſeruiens eſt, vt ſcala laborem, & agonem ſignificet. Vſitatiſſimum eſt apud omnes fere nationes, vt Domini, quando ſeruos volunt verberare, ſecure pro illorum emendatione, illos ad ſcalam ligari iubeant, vt immotos illos puniant. Huc ſpectant illa vulgata Ariſtophanis verba:

Modis omnibus de illo quæſtionem habe,
Scala impone, ſuſpende, loris cæde, &c.

Eodem modo quæcunque Religio ſcala ſancto modo torquendi poteſt appellari. In ea namque Religioſus quaſi immotus tot quotidie laboribus trium votorum, & alijs Religioſis obſeruantijs torquetur propter Deum, & quaſi flagellatur immobilis, vt ligatus, & religatus ſanctæ ſcalæ dici poſſit. Eſt tamen hæc differentia, quod ſeruus ſcalæ ligatus, illa verbera fert inuitus; at Religioſus libenti, & alacri animo propter Deum in Angelorum conſortio, & viſitatione; & propter Deum paternali animo labores permittentem, illa patitur non vt ſeruus, ſed tanquam charus, & gratus Dei filius.

Scala Iacob & vita ipſa Religioſa.

Iam vero propius accedentes ad ſcalæ iſtius applicationem, ſignificat tertio, prædicta ſcala Iacob ipſammet Religioſam vitam, ad quam Deus ſummitati ſcalæ innitens, inuitat, & inuitatos conſolatur. Eſt author huius ſignificationis D. Bernard. in tract. ſuper illa verba Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia*; qui vocatur declamationes Bernardi, vbi ait illam ſcalam ſignificaſſe vitam Religioſam, per quam D. Benedictus in cælum aſcendit, & aſcendunt hodie veri Religioſi. Quamuis autem ibidem D. Bernardus duo latera Religioſæ ſcalæ faciat aſperitatem vitæ, & humilitatem; poſſumus & nos cla-

 ritatis

Digitized by Google

ritatis gratia, etiam dicere, huius Religioſæ vitæ ſcalam duo ligna lateralia habere, ex vna ſcilicet parte legem Dei; ex alia regulam monaſticam: gradus autem quibus aſcenditur, eſſe quotidiana exercitia Religioſorum, tum à lege Dei, tum à regula monaſtica illis præſcripta, quibus quotidie creſcunt, & vadunt de virtute in virtutem, quoad vſque videant Deum in Sion, Pſal. 83. Multiplices porro ſunt huius ſcalæ Religioſæ gradus quibus quotidie aſcenditur ad Deum; humilitas nempe, abſtinentia, vigiliæ, orationes, proximorum charitas, & ſanctæ cæremoniæ religioſæ, quibus quaſi gradibus, gradatim aſcenditur in religione, vt perfectam, & poſſibilem Religioſus cum Deo vnionem in hac vita aſſequatur. Iam vero primus finis, & intentum ſcalæ eo ſpectat, vt à terra fiat eleuatio; & primo gradus aſcenſu terra relinquitur. Hic nempe primus, & præcipuus Religioſi gradus eſt, à terra abſcedere, illam relinquere, & ab illa eleuari Huc ſpectat illud Apoſtolorum Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia* Spectat & dictum Pauli ad Philip 3. cum dixit non ſolum reliquiſſe omnia; *Sed illa omnia temporalia mundi reputaſſe ſtercora, vt mundum odio habens, Chriſtum lucrificaret.* Sunt & alij gradus accliuiores adhuc, qualis

Pſalm. 83.

Scala ſeruit vt eleuemur à terra; ſic Religioſus à terra eleuetur

eſt propriæ abnegatio voluntatis, iuxta illud Luc. 9. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Sunt denique alij qui in Religione quotidie docentur, & practicantur, & à Prælatis mandantur. Neque his diſſentanea eſt iſta alia D. Bern. expoſitio, ſeu doctrina de prædicta ſcala Iacob ad vitam monaſticam applicata. quam tradit epiſt. 253. ad Abbatem Garinum; ibi enim docens Religioſum ſemper ad maiorem perfectionem aſpirare debere, neque aliquando ſua propria virtute contentum eſſe debere; affert in exemplum prædictam ſcalam Iacob, in qua nullum Angelum ſedentem, aut quieſcentem, ſed omnes aſcendentes, vel deſcendẽtes deſcribuntur; verba Bern. audiamus, quæ ſic ſe habent: *Vbi ergo ſunt, qui dicere ſolent, ſufficit nobis, nolumus eſſe meliores quam patres noſtri. O Monache non vis proficere? Non (inquit) vis ergo deficere? Nequaquam, ait; Quid ergo? Manere, inquit, volo in eo quo perueni, nec peior fieri volo, nec melior cupio. Hoc ergo vis quod eſſe non poteſt. Vidit enim ſcalam Iacob, & in ſcala Angelos, vbi nullus reſidens, nulluſue ſubſiſtens apparuit, ſed vel aſcendere, vel deſcendere videbantur. Quo palam daretur intelligi inter profectum, & defectum in hoc*

Religioſus ſicut per ſcalam quotidie aſcendat.

Digitized by Google

hoc ſtatu mortalis vitæ nihil medium inueniri. Sed vt ipſum corpus noſtrum, aut creſcere, aut decreſcere continue conſtat: ſic neceſſe ſit, & ſpiritum aut proficere ſemper, aut deficere. Sic ille. Ex quibus omnibus patet ipſam vitam religioſam aſſimilari omnino prædictæ ſcalæ Iacobo oſtenſæ.

Video etiam alia adhuc ratione religioſam vitam ſcalæ aſſimilari. Nam ſuppoſito quod aliquis ſurſum aſcenſurus ſit verſus cælum, nullum habet commodius, & facilius remedium, ſiue inſtrumentum quam ſcalam; ſurſum enim abſque ſcala aſcendere vel eſt impoſſibile, vel fere difficile. Eodem modo, ſuppoſito quod ex hac vita ad cælum debemus aſcendere facilius, ac ſecurius remedium, & iter expeditius eſt vita religioſa. Vnde Religioſi ad cælum aſcendunt facilius, aſcendunt enim per ſcalam; ſæculares vero aſcendunt quidem, ſed difficilius, & maioribus obſtaculis præpediti. Hoc ex multis capitibus probare valemus; & primo quidem ex eo quod ſignũ D. prædeſtinationis eſt, eſſe Religioſum in hac vita; quod Doctores colligunt primo ex illo Matth. 19. quod Chriſtus D. dixit Petro, & cæteris Apoſtolis: *Vos qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me.* Et præterea: *Omnis qui reliquerit patrem, matrem, &c. centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Ecce vita æterna clare promittitur ijs qui reliquerũt omnia propter Deum, & ſecuti ſunt Chriſtum; quod tamen intelligo de vero, ac perfecto Religioſo, qui ſuæ approbatæ regulæ in nullo deeſt. Colligunt præterea Doctores hoc ipſum ex illo Matt. 7. *Arcta eſt via quæ ducit ad vitã.* Quæ verba D. Greg. 32. Moral. cap. 17. ediſſerens, & Religioſis applicans, ſic inquit: *Quid anguſtius humanæ menti quam proprias voluntates frangere? de qua fractione veritas dicit, intrate per anguſtam portam, &c.* Et ſane, quæ via anguſtior quam ſcalæ aſcenſus, vbi neque ad dextram, neque ad ſiniſtram eſt declinare, & vix latitudo corpus humanum recipit? Eodem modo quid anguſtius in vita quam religioſus ſtatus, ab vna parte legem Dei, ab alia regulam habens religionis, cum continuo illo rigore diſciplinæ monaſticæ, ita vt neque ad dexram, neque ad ſiniſtram libertas ſit deflectere? Hoc denique prædeſtinationis iudicium in Religioſis qui perfecte regulam ſeruant, declarauit, ac docuit Laurent. Iuſtinian. de perfectione Mon. con. c. 7. ad Religioſos ſic loquens: *Secure ſperet poſt hanc peregrinationem ad illam ſupernam intrare Ieruſalem, quicunque in iuſtorum congregationem fuerit vocatus.*

Religioſi cælum aſcẽdunt per ſcalam; ſæculares abſque illa.

Matth. 19.

Prædeſtinationis ſignũ eſt eſſe Religioſum.

Matth. 7.

vocatus. Magnum quippe electionis indicium eſt, huius fraternitatis habere conſortium, facileq́; ab illa excluditur, qui ab hac fuerit ſegregatus. Sic ille. Secundo eadem ſecuritas religioſæ vitæ, & facilior proinde ad cælum aditus probari poteſt ex eo quod leues, ac liberi onere diuitiarum, temporaliumque curarum ſolicitudine, expeditiores ſunt ad currendum, & anguſtam cæli portam intrandam, id quod argumento, à contrario ſenſu poſſumus cõcludere. Nam ſi Chriſtus D. Matth. 19. dixit: *Facilius eſſe Camelum intrare per foramen acus, quam diuitem intrare in regnum cælorum.* Idque aſſeruit ob impedimenta quibus diuites detinentur per ſolicitam diuitiarum, ac terrenorum curam. Recte infertur, facilem Religioſo patere aditum ad cælum, qui nullis diuitijs, nullis terrenorum curis præpeditur. Hac de cauſa dicere poſſumus quod Religioſi rebus ſæcularibus expediti currunt ad cælum, ſæculares vero lente ambulant, & multoties retrocedunt. De B. Virgine, & Matre Clara, propter Deum omnia relinquente, ait D. Bonau. in officio diuino eiuſdem, hoc modo; *Hæc paupertatis titulo pollens intitulata, poſt Chriſtum ſine ſacculo currit exonerata.* Ac Proinde de Religioſis omnibus ſuo

Matt. 19.

modo poteſt intelligi illud Iſai. 60. quod de pauperibus Apoſtolis communiter Doctores intelligunt, videlicet: *Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant?* Ad hunc etiam finem, de ſecuritate ſcilicet religioſæ vitæ; applico dictum illud Iacob hoc loco è ſomno euigilantis; viſa enim ſcala, dixit: *Non eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta cæli.* Et vere quidem, eadem verba religioni congruunt, cum enim tot modis illam ſcalam eſſe Iacob dixerimus, merito etiam de illa dicere poſſumus, quod in illa non ſit aliud niſi domus Dei, & porta cæli. Vere quidem religio domus Dei eſt; ſi enim domus Dei per hoc cognoſcitur quod domus orationis eſt, iuxta illud Matth. 21. *Scriptum eſt quia domus mea domus orationis vocabitur.* Quænam alia in mundo, ſeu in Eccleſia, magis dici poteſt domus orationis, quam religio quæcunque: in qua vltra diuinum officium horarum canonicarum, ſtatutis horis quotidie ad orationem publicam, ſeu communem fratres vocantur? Vere item domus Dei; ſi enim domus Dei dicetur illa, in qua Deus peculiariter habitat, & vbi habitant domeſtici eius: vbinam Deus peculiari modo magis habitat, quam in domibus Religioſorum? Si enim Chriſtus D. promiſit Matt. 18. ſe fore: *Vbi duo, vel tres*

Iſai. 60.

Matt. 21.

Matt. 18.

tres fuerint congregati in nomine ipſius: Quot nam congregantur in Religionibus in nomine illius non duo vel tres, ſed mille millia. Domeſtici item Dei, & ciues illius in Religionibus maxime habitant. Denique porta cæli Religio eſt, quam qui intrant eo quod anguſta ſit iuxta prædicta ſecuriorem viam ad cælum ingrediuntur.

Hic vota tria emittuntur: & illis finitis ſubditur conſequenter.

VNum reſtat admonendum, in eadem ſcala conſideratione, periculum ſcilicet grande cadendi ex illa: cum enim adeo anguſta ſit, & accliuis, omnino neceſſarium eſt, vt qui illã ſcandit, & manibus, & pedibus ſecuritatem procuret, pedibus inquam, vt videat vbi pedem figat: manibus item vt nunquam illam deſerat, ſed fortiter ſemper manu illam apprehendat, vt ſit ſecurus: ſecus ſi fiat vitæ periculum aliquando, & aliquando iacturam magnam cadens incurrit. Talis eſt Religioſa vita, ſecura eſt vt vidimus & ſecurior ſæculari: quia tamen anguſta ardua, accliuis eſt, videat Religioſus qui illam apprehendit ne cadat. Quo enim perfectior eſt, eo grauiori ruina ab illa cadet, ac proinde videant attente Religioſi vbi pedem figant, & quid manibus apprehendãt. Hoc primum oſtendo ex D. Ieron. epiſt. ad Euſtochium de virgin. vbi ſic dicit de Religioſis vota non ſeruantibus. *Rectius fuerat homini ſubiiſſe coniugium, ambulaſſe per plana, quam ad altiora tendentem in profundum inferni cadere.* Hæc ille: vbi dicens, melius eſſe ambulare per plana, quam tendere in altum, innuit, melius fuiſſe non aſcendere ſcalã Religionis, quam cadere è loco adeo ſublimi. Melius huic erat facere quod Dauid 1. Reg. 17. qui pugnaturus cum gigante, & indutus armis Regiis Saulis, dixit: *Non poſſum ſic incedere quia non vſum habeo*: aſſumpſit autem fundam & lapides, arma ſcilicet facilia, obuia, & communia, & cum illis gigantem ſuperauit. Eodem modo ille qui in ſe vires, ac animum non agnoſcit ad fortiter dimicandum in agone Chriſti in Religione: melius illi erat per plana ambulare, etenim regulæ monaſticæ Patris ſcilicet Franciſci Patris Dominici, ac cæterorum ſunt arma regalia, arma oneroſa, ac fortia, qui autem frigidus eſt, nec ex animo cuncta renuntiare proponit, melius faceret his armis regalibus non indui, ſed facilem ac cõmunem legem Dei ſuſcipere, cum illa enim facilius ſaluabitur,

Religioſa vita periculoſa negligentibus.

1. Reg. 17.

Digitized by Google

tur, ac diabolum ſuperabit, quam cum Regalibus armis Religionum. Vt enim dicebam, quo ſtatus, & locus altior eſt, eo periculoſior eſt, eo ruina ex illo peior, ac fœdior. Docuit hoc idem D. Bern. ſer. de tribus ordinibus Eccleſiæ ad patres in capitulo facto tom. 1. vbi inter alia de ſtatu Religionis, ac Religioſorum ſic inquit: *At continentium quidem ordo, & põte pertranſit quod iter breuius, & facilius, & ſecurius eſſe, nemo eſt qui neſciat. Sed omitto laudes, pericula magis oſtẽdo, hoc enim multo melius, atq; vtilius eſt. Recta quidem ſemita veſtra chariſſimi, & ſecurior coniugatorum via non tamen omnino ſecura: timendũ enim periculũ triplex, id eſt, ne forte aut æquare ſe alteri, aut reſpicere retro, aut certe in medio ponte ſtare, aut reſidere quis velit. Neque enim vllũ ex his tribus põtis patitur anguſtia, & arcta via quæ ducit ad vitam.* Hæc ille. Oportet igitur, aſſimilari homini qui aſcendit per loca alta ſaxoſa, ſcopulos & ſimilia, hic namque manibus ac pedibus etiam reptat attentiſſime:
1. Reg. 14. eo nempe modo quo 1. Reg. 14. quando Ionathas & armiger eius decreuerunt aſcẽdere ad ſtationem Philiſtinorum qui erant poſiti in loco alto ait Scriptura ante locum prædictum in quo erant Philiſtini, fuiſſe eminentes petras ex vtraque parte, & ſcopulos quaſi in modum dentium hinc inde præruptos, per quos Ionathas tranſiens, ait textus: *Aſcendit autem Ionathas manibus & pedibus reptans, &c.* Hoc autem quod ibi hiſtorialiter geſtum eſt, moraliter à profeſſore oportet fieri. Religio ſcala eſt, vt diximus, ſcalam aſcendens, & in ſcala reſidens pedibus ac manibus ſcalæ nititur, & illam apprehendit. Præterea ſæpius in Religione exurgens ſcopuli, & petræ eminentes, quaſi rupes laborum, ac difficultatum: optimus ergo Religioſus ſimilis Ionathæ ſi vitiorum ac difficultatum ſtationem ſuperare deſiderat pedibus ac manibus moraliter reptet, pedes inquam & manus animæ nũquam à ſancta operatione retrahat: eoſdem pedes, & manus animæ attentiſſime figat, ne cadat à tanta perfectione tãto cum periculo. Fixam ante oculos habeat illam Pauli ſententiã, & monitionẽ ad Phil. 2. *Cum metu, & tremore veſtram ſalutẽ operamini.* Non ſolũ enim metũ, ſed & tremorem illis commendauit, vt cautiſſime, & attẽtiſſime ambularent. Quod ſi ſæcularibus adeo neceſſarium eſt ambulantibus per plana, multo magis conuenit vt fiat à Religioſis, per ſcalam, per ſcopulos, per accliues rupes aſcendentes. Quod ſi faciant hic gratiam, & in alia ſæculo conſequenter vitam Philipp. 2.

æternam

Digitized by Google

æternam in profeſſione promiſſam. Ad hoc enim Chriſtus Dominus apparet in fine ſcalæ ſiue Deus opt. Max. vt ſcilicet profeſſus ſciat quod ſi prædictam ſcalam perfecte, & intrepide aſcenderit ille cum corona in fine vitæ expectat paratus coronare in Religione perfecte pugnantem. Amen.

SERMO II.

PRO EADEM MONACHI PROFESSIONE.

Vouit etiam votum dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum, reuerſuſque fuero proſpere ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum, &c. Gen. 28. Gen. 28.

Sancti legis nouæ fortiores, & maiores ſãct.s legis veteris. Ioan. 4.

EX ſacra Scriptura colligitur quod Sancti legis nouæ communiter loquendo; ſunt fortiores, ſanctiores, & proinde maiores quam fuerint ſancti legis veteris. Hoc ego primo coniicio ex illo dicto Ioan. 10. à Chriſto Domino. *Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant.* Qui locus communiter exponatur de maiori gratia in lege noua data per Chriſtum Dominum, vt ſit ſenſus. Ego veni vt per incarnationem, & paſſionem meam homines legis nouæ, non ſolum gratiã obtineant, ſed etiam maiorem gratiam, & abundantiorem aſſequantur, quam homines legis veteris, ſiue quoad gratiam habitualem iuſtificantem, ſiue quoad gratiam auxiliantem. Cuius rei cauſam etiam tetigit D. Paulus ad Gal. 4. vbi ſacramenta legis veteris circumciſionem Galat. 4.

ſcilicet, & ſi quæ erant alia, vt re-uera erant: *Sacramenta*, inquam, ***hæc vocat Paulus infirma & egena***: neque enim continebant, neque cauſabant gratiam vt latius à Theologis diſputatur. Idque ratio naturalis ſuadere videtur, cum enim tunc redemptio non eſſet cōſummata, ſed gratia tunc daretur quaſi ſub pignore futuræ redemptionis, non adeo copioſe dari debuit, quemadmodum dari dignum erat poſt Chriſti Domini aduentum opere iam redemptionis conſummato, per cuius merita iam patri exhibita, nobis gratia habitualis & actualis confertur. Hinc videas, vt plurimum Sanctos legis nouæ feruentiores in rebus temporalibus deſpiciendis propter Deum, fortiores laboribus perferendis & in cæteris actionibus meritoriis vt plurimū extitiſſe perfectiores. Exemplum habemus præ manibus in ſancto Patriarcha Iacob, qui (licet aliàs ſanctiſſimus) in hoc tamen voto hic emiſſo, multū exceditur à votis Religioſorum, quæ hodie nouus profeſſor debet emittere. Imprimis enim Iacob hic vnū tantum votū emiſit: Religioſus vero Euangelicus, non vnum ſed tria ſimul: deinde Iacob votū emiſit non abſolutum, ſed conditionale, vt dicunt: *Si Dominus dederit tale vel tale, erit mihi Dominus in Deum*, vota autem conditionalia non ſunt adeo pura, & reſpicientia honorem tantum eius cui vouetur; quin etiam reſpiciant bonum vouentis. Tertio denique cōditiones appoſitæ omnes vergebant ad bonum temporale Iacob vouētis, ſi nempe Deus eum liberaret à periculis itineris, cibum, & potum præberet, & in domū paternam reduceret, quorum nihil prætendit profeſſor Euangelicus, imo illorū omnium fere poſſeſſionem renuntiat, vt clarius in ſequētibus videbimus, ſingillatim ſingula perſequēdo, ordine quo poſita ſunt in textu. Tres ergo conditiones Iacob præmiſit, & poſtea votum emiſit. Prima conditio fuit, vt eum Dominus à periculis itineris liberaret. Secūda vt cibum, ac veſtitum præberet. Tertia vt ad domum patris reduceret. Tunc votum emiſſum, fuit quod Deum ſpeciali modo cōleret, & locum in quo erat in Dei honorem conſecraret, videlicet, quod lapis erectus, & vnctus vocaretur domus Dei. Et præterea quod de vniuerſis rebus temporalibus ſibi à Deo dandis, decimas ſeu decimam partem redderet eidem Domino. Religioſus vero noſter, non vnum, ſed tria vota abſoluta, abſque conditionibus, & de re maiori vouet Deo, vt iam comparatione exponimus.

Votū Iacob confertur cū votis 3. religioſorū.

Votū Iacob tres conditiones continens.

Prima ergo conditio à Iacob voto

voto præfixa fuit, vt eum Dominus à periculis corporalibus itineris liberaret. Cui cōſonat magnus ille pauor quo idem Iacob infra c.32. fratris iram pertimeſcebat, & pro quo tot, ac tanta patrauit. In hoc porro timore periculorū temporalium, tum Iacob, tum patres illos antiquos à profeſſoribus, & ſanctis Euangelicis videas ſuperari. Cōſidera animū intrepidum Sanctorū teſtamenti noui circa labores, & cruciatus perferendos: inuenies vnū Ignatium timentem ſibi leones placatos fore: ac de illis dicentem: *Vtinā fruar beſtiis, quæ mihi ſunt præparata, quas & oro mihi veloces eſſe ad interitum. Quod ſi venire noluerint, ego vim faciam ego me vrgebo vt deuorer* Et paulo infra (in lectionibus Breuiarij) *ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantum Chriſto fruar.* Inuenies præterea alterū Laurentium, in mediis flammis quaſi irridentem Tyrannū, eumq; ſegnem ad torquendū arguentē, & ad maiores in ſe cruciatus exercendos, dū dixit intrepidus: *Aſſatum eſt iam verſa, & manduca*: Quæ verba D. Leo Papa ad eundē ſenſum exponens contra tyrannum ait: *Tu deficis flammis tuis.* Innumera huius rei poſſemus afferre exempla maxime puerorū, ac fœminarum debiliū ad martyriorū loca confugientiū, ne in martyrij corona præterirētur. Nec ſolum in martyrio, ſed etiam in infirmitatibus videas admirabilem patientiam, maxime legatur Antonin. p.3. tit. citās memorabile illud, matronæ cuiuſdam Bonæ vocatæ, quæ Romæ graue vlcus ad mamillas habens, ſcatentibus in eo vermiculis, quibus mire angebatur: cum ad illam B. Pater Dominicus accederet, eamque rogaret, vt ſibi vnum vermiculum oſtenderet: illa facere recuſauit, niſi ſub obteſtatione, quod illum ſibi redderet, vt in idem vlcus reduceret, quò poſſet pati propter Deū. Receptus porro vermiculus in manu patris Dominici in lapidem pretioſiſſimū verſus eſt: & paulo poſt in priſtinum vlcus intromiſſus, fuit vermiculus redditus. Et vt de hiſtoriis taceamus, Scripturamque Sacrā proferamus Act.5. Apoſtoli: *Gaudentes ibant à conſpectu Concilij quoniam digni habiti ſunt pro Chriſto Domino contumeliam pati*: Videbimus Paulū 2. ad Corinth.12. vbi libenter dicit: *Se gloriaturum in infirmitatibus ſuis vt inhabitet in illo virtus Chriſti.* Deniq; videbimus eundē Paulum aliud iter aggredientem Actor.20. verſus Ieruſalem. Multo maiori animi conſtantia, ac fortitudine iter arripuiſſe quam Iacob: Hic enim vt vidimus iti-

Ignatij Martyris cōſtantia.

Mira patientia fœminæ.

Actor.5.

2. ad Cor. 12.

Digitized by Google

Votum Iacob docet vt paucis contenti ſimus.

& caſtitatem, quæ omnia in Dei cedunt obſequium: de ſuo commodo, neque quidem de cibo omnino ad vitā neceſſario, aliquid curat. Quoad ſubſtātiam vt dixi, non eſt taxandus Iacob imo laudandus, imo imitandus à profeſſore Euangelico: non enim Iacob delicias petiit, neque abundantias, neque item paupertatem recuſauit, vt poſtea nepos illius Salomon fecit, Prouerb. 30. *Petens ne paupertatem, nec diuitias illi daret Deus*, vbi ad minus paupertatē recuſauit: Sanctus hic Patriarcha, nec diuitias petiit, nec paupertatem recuſauit, ſed potius ad illam inclinans: Frugalis ſatis, parcus, & modeſtus ſolum panem quo ſuſtentetur, & veſtimentum quo operiatur à Domino poſtulat. In quo frugalitatis exemplum Religioſis præbet, eoſdem docens quam paucis cōtenti eſſe debeant pane ſcilicet ad vitam, & veſtimento ad nuditatem reparandam. Eandem doctrinam Paulus Doctor gentium poſtea tradidit 1. ad Timoth. dicens hoc modo: *Eſt quæſtus magnus pietas cum ſufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid poſſumus. Habentes autem alimenta & quibus tegamur his contenti ſimus, &c.* Hæc fili mi, in tota hac Religioſa vita, ſit tua ſupellex, hæ tuæ diuitiæ, panis ad edendum, & veſtimentum ad operiendum: his ſis contentus, quoniā his eris diues. Vide rationem quam Paulus indicat, vt hoc tantum contenti ſimus, quia ſcilicet nihil intulimus in mūdum, & nihil ab eo nobiſcum deferre poterimus: hæc conſideratio ſi fixa in cordibus noſtris permaneat, facile erit prædicto Pauli conſilio ſtare, vt ſolo pane, & veſtitu ſimplici contenti ſimus. De hoc D. Auguſtinus ſerm. 205. de tempore cum retuliſſet verba Pauli eodem cap. 6 præcipe diuitibus, &c. dicit: *Quid habet diues, ſi Deum non habet? & quid non habet pauper ſi Deum habet*. Clarius autē D. Ieron. explicans illa verba Pſal. 76. *Vox tonitrui tui in rota*, & ad hoc intentum applicans, de ſolo pane ac veſtitu ſic ſcribit: *Rota modico quodam veſtigio ſtat in terra, & non ſolum ſtat, ſed quaſi percurrit, non ſtat, ſed tangit & præterit, denique voluitur, ad altiora tranſcendit. Ita & ſanctus vir quoniam in terra eſt, neceſſitatem habet aliqua de terrenis cogitare, & quando venerit ad victum & veſtitum, & cætera huiuſmodi habens victum, & veſtitum his contentus eſt, & tangens terram, ad altiora feſtinat.* Hæc Ieron. Talis ergo debet eſſe Religioſus: in rota continua chori, & cæterarum actionum Monachalium, poſita eſt vita illius: ſit ergo etiam

Prou. 30.

1. Tim. 6.

Religioſus pane & veſtitu diues.

Pſal. 76.

Digitized by Google

Doctores colligunt hoc contigiſſe in illo monte & loco, vbi poſtea ædificatum eſt templum Ieroſolymitanum (quod ad nos non pertinet) ac proinde conſecrauit Iacob lapidem vel locum tantum in quo poſtea rediens ex Meſopotamia nouo ritu & ſacrificio ibidem Deo gratus eſſet. Secundum promiſſum à Iacob fuit, quod de omnibus rebus temporalibus à Deo receptis decimas Deo oblaturus eſſet. Et ratione horum duorum promiſſorum præmiſit: erit mihi Dominus in Deum, id eſt impletis illis tribus conditionibus colā Deum peculiari cultu, & gratificatione cum his duobus obſequiis, lapidis ſcilicet ſeu loci conſecratione & decimarum oblatione. Hæc igitur duo Iacobi obſequia profeſſori noui applicantes dicimus multo exceſſu Iacob à profeſſore ſuperari. Nam quoad primum Iacob, non ſe, ſed rem externam Deo ſacrauit locum ſcilicet, vel lapidem: at Religioſus ſe totum, omneſque ſuas actiones in æternum offert ac conſecrat Deo. Hoc nempe eſt Religioſum eſſe, videlicet eſſe ſacratū, & oblatum Deo, vt totus dicatur eſſe Dei, & peculiari modo ſit templum ſacratum Deo. Hoc primum oſtendo ex D. Bern. qui ſerm. 1. de conſecrat Eccleſiæ ſic ſuos Religioſos alloquitur in principio ſermonis. *Feſtiuitas hodierna fratres tanto nobis debet eſſe deuotior, quanto familiarior eſt. Noſtra eſt quia de Eccleſia noſtra magis, autem noſtra quia de nobis ipſis.* Sic ille, cum cæteris multis quibus probat Religioſos eſſe templū conſecratum Deo. Multo ergo magis eſt ſe cōſecrare Deo, quam rem alteram à ſe & externā illi offerre. Si enim iuxta D. Gregor. ad illa verba 1. Reg. 15. *Melior eſt obedientia quam victima.* Ideo obedientia eſt magis meritoria quam ſacrificium, quia in obedientiæ actu mactatur, & offertur proprie caro, in ſacrificio autem offertur & mactatur caro aliena animalis: eodem modo cōſecratio & oblatio propriæ perſonæ quæ fit à Religioſo, erit Deo magis accepta, & magis meritoria, quam oblatio, & conſecratio lapidis ac domus externæ. Hac de cauſa cū magna confidentia quiſque Religioſus dicere Deo debet, ac poteſt. *Tuus ſum ego, ſaluum me fac.* Pſ. 118. peculiari enim iure Religioſus eſt totus Dei, ob conſecrationē, & oblationē ſui totius Deo factæ. Duo tamē hinc reſtant aduertenda, primum eſt, quod eo ipſo quod totus eſt Dei, & templum illi dicatū iam non poteſt eſſe mūdi, & obligatus manet ad ita viuendū, & incedendum, tanquā templū perfectiſſimū, & digniſſimū Deo. Si ergo Religioſus

Religioſus eſt templum ſacratum Deo.

Pſal. 118.

totus eſt Dei, nihil ſit diuitiarũ, nihil ſit ambitionis, nihil ſit mũdi, iam enim tunc furatur, & ſe Deo cuius eſt ſubtrahit. Eodem modo ſi templum eſt Dei, & Eccleſia illi dedicata, videat quid Apocal. 21. dicatur de Eccleſia ſponſa, quam vidit Ioan. *A Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo.* Legat Religioſus D. Ambroſ. ſuper Pſal. 118. ad illa verba. *Tuus ſum ego, ſaluum me fac,* vbi ſic ait, *Satis rarus eſt qui poteſt Deo dicere tuus ſum. Ille enim dicit, qui adhæret Deo totis ſenſibus, qui aliud cogitare non nouit. Nunquid hac voce vtitur auidus pecuniæ, honoris & poteſtatis? Non poteſt dicere ſæcularis, Tuus ſum, plures enim Dominos habet. Venit libido & dicit, meus es, quia ea quæ ſunt corporis cõcupiſcis. Venit auaritia & dicit: Argentum, & aurum quod habes ſeruitutis tuæ pretium eſt: poſſeſſio quam tenes, iuris tui emptio, venditio libertatis tuæ eſt. Venit luxuria & dicit meus es: venit ambitio & dicit plane meus es. Neſcis quod ideo imperare aliis te feci vt mihi ſeruires: Veniunt omnia vitia & dicunt ſingula, meus es. Quem tanti competunt, quam vile Mancipium eſt?* Sic ibi elegantiſſime Ambroſius cum aliis multis quæ citare volui, vt moneatur quicunque profeſſus, qui eo ipſo quod per profeſſionem Deo cõſecratus eſt, & totus effectus Dei, quales non

Apoc. 21.

Religioſus proprie dicere Deo poteſt tuus ſum ego &c.

ſunt ſæculares, videat idem Religioſus: ne per affectionem malam fiat poſſeſſus à mundo à vitiis & cæteris de quibus ibi eleganter Ambroſius. Secundum aduertendum eſt: quod eo ipſo quod Religioſus totus eſt Dei, confidat quod peculiaris cura Deo incumbit ipſum protegendi: quemadmodum eodem verſu innuitur. Quaſi enim ſenſus eſt: Cauſa ob quam Deus me debes ſaluum facere, eſt quoniam tuus ſum, id eſt poſſeſſio tua, inſitum enim à natura eſt vt res, quarum iam habemus poſſeſſionem maiori cura conſeruemus, ac defendamus, quam illas quibus caremus, & deſideramus.

Denique quod attinet ad ſecundum Iacob promiſſum de offerendis Deo decimis rerum temporalium, quis non videat, noſtrum profeſſorem, maiorem eſſe oblatorem, magiſque terrena deſpicere, quam Patriarcham Iacobum. Ita ſane. Iacob enim de decem partibus, ac portionibus nouem ſibi reſeruatis, vnam tantum Deo offerebat; at noſter profeſſus nulla ſibi reſeruata, omnia relinquens, omnia ſua habita, & habenda de rebus temporalibus Deo offert. Omnia inquam quia cum D. Petro Matth. 19. dicere debet. *Ecce nos reliquimus omnia:* Et iterum ibi à Chriſto Domino, renuntiatio ſæculi,

non

non dimidiata acceptatur, ſed totalis omnino cum dicitur, *Vos qui reliquiſtis omnia &c.* Nihil itaque ſibi reſeruat profeſſus Euangelicus quia ſecus faciens, iuſte ſibi timere poterit punitionem Ananiæ & vxoris illius Act. 5. qua à Deo puniti ſunt, eo quod habentes votum paupertatis, (vt omnes doctores fere, ad citatum locum exponunt) aliquid pecuniæ de agro vendito ſibi reſeruarunt. Timere etiam poteſt ne fiat ſimilis Iudæ, qui poſt rerum omnium dimiſſionem, pecunijs iterum intendit, illaſque procurauit. Et huc etiam adhuc ſpectat dictum Ambroſij ad citatum verſum Tuus ſum ego, ſic dicentis. *Ille ergo dicit Tuus ſum, qui poteſt dicere ecce omnia reliquimus, & ſecuti ſumus te. Apoſtolorum itaque vox iſta eſt, nec omnium tamen Apoſtolorum: Nam & Iudas Apoſtolus fuit &c.* Vbi quamuis Iudam ob aliam cauſam dicat non fuiſſe verum Apoſtolum, ob hanc etiam tamen illam notam incurrit, quia ex animo non omnia dimiſit. Explicauimus hucuſque votum Iacob conditionale, illique antepoſuimus tria vota abſoluta profeſſoris Euangelici, declarantis quid in illis promittatur, & quantæ ſint perfectionis: quantique meriti materia: reſtat vt ad illa emittenda accedatur.

Religioſus nihil ſibi reſeruare debet de temporalibus.

Hic fiat profeſſio, qua finita dicat.

ECce tibi hodie quaſi per contractum in remunerationem votorum ego (vel prælatus) in perſona Dei promitto tibi vitam æternam. Si autem à me petas: & quomodo poſſũ certificari quod propter horum votorum impletionem mihi dabitur hæc vita æterna modo promiſſa? Reſpondeo figurari hanc promiſſionem, & quæſtionem in eo quod contigit Abrahæ Gen. 15. Ibi enim, cum illi dixiſſet Deus: *Ego Dominus, qui eduxi te de Vr Chaldæorum, vt darem tibi terram iſtam, & poſſideres eam.* Cui cum Abraham reſponderet: *Domine Deus, vnde ſcire poſſum, quod poſſeſſurus ſim eam.* Iuſſit illi Deus vt ſumeret vaccam triennem cum aliis animalibus de quibus ibidem: eademque animalia diuiſit per medium in duas partes, & vtraſque partes contra ſe altrinſecus poſuit: & poſtea lampas ignis tranſibat inter diuiſiones illas: ſtatimque ſubdit, *In illa die pepigiſſe Deum fœdus cum Abraham.* Quam cæremoniam, & animalium ſectionẽ, doctores ad illum locum explicantes, dicunt, in more poſitum fuiſſe apud Hebræos, quãdo fœdus cum aliquo feriebant, occidere aliquod animal, & ſecare in duas partes eaſque ſeparatas collocare, &

Gen. 15.

inter vtramque tranſire, tanquã talem ſibi cædem, & ſectionem imprecantes, ſi fædus illud violaſſent. Qui etiam mos apud gentiles vigebat, iuxta illud Virgilij Æneidos 8.

Et caſa iungebant fœdera porca. Intentum igitur Dei cum Abrahamo in illa animalium ſectione, præcedente promiſſione diuina fuit hoc, quaſi Deus diceret: Ego tibi aliqua iã præcepi, vt egredereris de terra tua & cæt. propter quæ, quaſi in modum præmij hanc terram tibi, & ſemini tuo promitto. Petis à me ſignum ſeu Arrham huius promiſſionis: Reſpondeo, feriamus pactum & fædus per animalium ſectionem, & ſtet obnoxius pænæ ibi ſignificatæ, qui fædus violauerit. Itaque intentum Dei illa cæremonia fuit monere Abrahamum, vt ſtaret promiſſis, diuinoque præcepto obediret, & tunc de promiſſione terræ prædictæ non dubitaret: quoniam ex parte Dei non poterat defectus contingere. Eandem hiſtoriam ac reſponſionem tibi ô profeſſor applico. Hodie tibi dicit Deus. Ego eduxi te de Vr Chaldæorum, id eſt de mundo: & promitto tibi vitam æternam. Si dubitas de promiſſo ex parte Dei, ſcito, te per hæc vota cum illo iniiſſe contractum; tu enim promittis, ille acceptat, & viciſſim promittit. Sta igitur promiſſis à te ne deficias in iis quæ modo promiſiſti; & ſta ſecurus quod pactum, & fædus initum non poterit violari. Memor eſto votum magis obligare quam iuramentum, ſic enim docet D. Tho. 2. 2. q. 89. art. 8. cum doctoribus communiter fere illum ſequentibus. Vide ergo quam graue peccatum ſit iuramentum falſum: peius ergo eſt votum falſum, ſeu votum non impletum. Sufficiat vnus locus Ierem. 34. Vbi Deus comminatur iis qui quoddam ſibi promiſſum, vel contractum cum Deo initum, non obſeruarunt; id quod agit, alludens ad cæremoniam iam explicatam de animalium ſectione. Sic ergo citato loco Ieremiæ ſcribitur. *Et dabo viros qui præuaricantur fædus meum, & non obſeruauerunt verba fæderis, quibus aſſenſi ſunt in conſpectu meo*, Et paucis interiectis. *Dabo eos in manibus inimicorum ſuorum, & in manus quærentium animam eorum, &c.* Caue igitur ne ſis infidelis promiſſis, ſi vis cauere ſupplicium in præſenti, & in futura vita. Sta promiſsis tuis de votorum obſeruatione. Deus enim ſtabit ſuis de redditione vitæ æternæ. Amen.

Profeſſio eſt pactum, & fædus cũ Deo initum.

Votum plus obligat quam iuramentum.

Ierem. 34.

SER-

SERMO III.

IN EADEM MONACHI PROFESSIONE.

Creuit igitur puer & ablactatus eſt; fecitque Abraham grande conuiuium, in die ablactationis eius.
Gen. 21.

Geneſ. 21.

Ablactari puerum à lacte neceſſe eſt, ne euadat ſtolidus & imbecilis.

FRanciſcus Valleſius cap. 38. de ſacra Philoſophia ſcribit, puerum qui à matris lacte non fuerit amotus congruo tempore, euadere ſtolidum, debilem ac mollem, eo quod lac ſit cibus humidus ac tenuis. Variant autem doctores in aſſignando tempore, quo conſueuerunt parentes in lege veteri infantes ablactare alij enim dicunt fuiſſe in triennio, alij in quinquennio, alij in anno duodecimo: qui vero ablactationem pueri in anno duodecimo conſtituebant eam ſic explicabant: vt talis tunc ablactatio non eſſet amotio à lacte, quod iam puer non ſugit, ſed eſſe ablactationem à moribus, exercitiis, & curis puerilibus, & tranſlationem ad mores perfectiores, ac viriles De quibus videatur inter alios Pineda de rebus Salomonis lib. 1. cap. 17. & Pereira ad hunc locum Geneſ. fuiſſe porro conſuetudinem conuiuandi, lætandi, & epulandi in die quo puer ablactabatur refert Pineda citato cap. & ex præſenti facto Abraham colligitur. Cauſas vero ob quas in tali ablactatione parentes lætabantur, & conuiuia facie-

Conſuetudo ablactandi infantes.

faciebant, duas inuenio, quæ fere in vnam coeunt. Prima eo quod iã puer per ſe comedere incipiebat independens à cura nutricis. Secunda, eo quod iam puer ætate proficeret, aptuſque eſſet ad vitæ actiones & exercitia per ſe ſubeunda. Quibus addi poteſt, lætatos fuiſſe tunc parentes, eo quod filij iam apti eſſent ad ſolidos, ac duros cibos guſtandos, laboreſque, & verberationes tolerãdas. Hanc vero ablactationem pueri Iſaac, nõ tam fuiſſe à lacte, quam à moribus puerilibus, & exercitiis infantilibus & proinde factã in anno non tertio, ſed forte duodeno, indicat Ambroſ. lib. 1. de Abraham c. 7. ſic ſcribens. *Non mediocre iſtud nec vſitatum. Non enim quia à Nutricis lacte ſubductus eſt puer, magnum conuiuium exhibuit Abraham: ſed quia idoneus habitus eſt Iſaac fortioris gratiæ cibo, & virtutis alimẽto: nõ adhuc, vt Corinthij, lacte potandus, ſed epulis ſolidioribus mandatorum cæleſtium mentis ſuæ lacertos firmans.* Hæc ibi. Quadrant hæc omnia præſenti actui, in quo habemus adoleſcentem à lacte mũdi ablactatum, & ad ſolidiorem cibum, doctrinamque monaſticam tranſlatum. Habemus & parentes illis conuiuium huic conuentui exhibentes in die huius ablactationis. De vtroque autem fuſius ſic diſputamus.

Profeſſio eſt ablactatio à lacte mũdi.

Quod ergo parentes de filiorum ingreſſu in Ordinẽ, ac profeſſione lætari debeant, & conuiuari, non autem triſtari, quantumcumque filij ſint maiores natu & cæteris perfectionibus præditi: deduco primo ex ipſa ſignificatione nominis. Nam filij aliàs in latino idiomate communiter vocantur pignora, ſicut eſt notiſſimum: iam vero quando quis apud aliquem deponit pignus, ſimpliciter, non donat tale pignus recipienti, ſed ſolum ad tempus deponit, vt cum placitũ fuerit ipſi deponenti, pignus repetat, ſine eo quod de tali repetitione poſſit conqueri qui receperat. Cum ergo filij ſint pignora à Deo depoſita apud patres, non abſolute donantur filij parentibus, ſed apud illos deponũtur, vt quoties Deo placitum fuerit illos repetere, id poſſit facere abſque parentum iuſta querela. Repetit ergo Deus filium ad mortem, quæ cauſa querelæ eſt parentibus? Pignus eſt, non poſſeſſio. Repetit Deus filium ad Religionem, quid queruntur parentes, quid cauſantur, quid indignantur? Filius eſt, pignus eſt, ſibi repetiit Deus pignus ſuum. Huc videtur alludere illud dictũ Sancti Auguſtini ſerm. 1. de Sanctis Infantibus, Innocẽtibus ſcilicet, *Pignora ſunt, non credita ſed creata.* Quæ ſic debent exponi: O ma-

Parentes lætari debent de monachatu filiorum, non triſtari.

Filij ſunt pignora: & quid hoc ſignificet explicatur.

Innocentes infantes quo ſenſu dicti ſint ab Auguſt. Pignora.

O matres horum Infantium, grandes clamores, & querelas in cælum extollitis ob filios crudeliter vobis ereptos: in quo aſſimilamini ouibus pro ablatis agnis lugentibus, non eſt quod cõqueramini de horum filiorum ablatione quos Deus per martyrium ad ſe voluit repetere: nam hi filij veſtri, abſolute non erant veſtri, erant pignora non vobis credita, id eſt non vobis donata abſolute, ſed erant pignora creata, quia ſcilicet Deus illa ſibi creauit, vt per ſanguinis effuſi coronam, illos ad ſe aſſumeret: hunc eundem ſenſum habent ſequentia verba Auguſtini, dum ait, *Filios illos fuiſſe pignora non depoſita, id eſt abſolute data, ac donata, ſed expoſita morti inferenda per Herodem in laudem Chriſti.* Idem omnino dici poteſt parentibus inquietis ac triſtibus ob filiorum Monachatũ, aſſumit illos Deus ad ſuum obſequium, & ad ſuum quaſi incruentũ martyrium Religionis: pignora erant, à Deo creata ſibi, & expoſita huic martyrio: quid triſtamini, quid clamores ingeminatis ad cælum, contra prelatos illos recipientes? Si filius veſter Adamaret mulierem ſibi æqualem extra matrimonium, cum qua & Deũ offenderet, & mortis periculum ſubiret non doleretis, non reſonarent veſtræ querimoniæ, & tamen ſi Deo dicari vult, & Deũ diligere, illique in Religione ſeruire, indignamini, ac triſtes eſtis: Optime de hoc D. Ambroſ. libr de Virginibus, carpens Matres ob filiarum caſtimoniam, ac virginitatem triſtes, ac nolentes illas fieri Moniales, ſic ſcribit. *Nempe ſi hominem amarent filiæ veſtræ, per legem poſſent eligere quem vellent: quibus igitur hominem eligere licet, Deum non licet? &c.* De his talibus vere dici poteſt quod malunt filios bonorum temporalium habere hæredes, ac poſſeſſores, quã pro peccatis ſuis apud Deum interceſſores. Colebant Ægyptij Crocodilum pro Deo, vt notum eſt in hiſtoriis, & Hieroglyphicis Pieri: ſi quando tamen contingeret quod hæc fera peſſima Crocodilus, filium alicuius voraret, nefas erat, & grande piaculũ talem filium lugere, imo gaudebant eo quod filius à Deo voratus eſſet. Quid ergo faciunt parentes crudeles, filios, ac filias lugentes, eo quod Religiones intrent, & à Deo Opt. Maximo, non vorentur, non occidantur, ſed viuificentur, ſed meliorentur, ſed quaſi ad cælum regenerentur? Legant hi epiſtolam 192. D. Bern. aduerſus quendam innominatum, qui Nouitium à propoſito Monachali fuerat dehortatus, ibi enim multa ſatis illi exprobrat, ſic præcipue dicens: *Non*

Crocodilus. Deus Ægyptiorum, filios eorum deuorans, non accuſabatur.

Nouitiũ à Religione dehortari culpa grauis eſt.

Non ſufficiebant tibi peccata tua, niſi te & alienis inuolueres, & rurſum ad peccata, quod in te fuit, pœnitentē iuuenem reuocares? Sic ille. Legant eundem Bern. adhuc elegantius epiſtola 111. quam ipſe ſcripſit nomine cuiuſdam ſui nouitij ad parentes illius, eundem Nouitium inquietantes, ac ſuadentes ad mundum regreſſum: inter alia enim ſic illos alloquitur in perſona Nouitij. *Si diligentis me, gauderetis vtique, quia vado ad meum, atque veſtrum imo vniuerſorum patrem. Alioquin quid mihi & vobis? Quid à vobis habeo niſi peccatum, & miſeriam. Hoc ſolum quod geſto corruptibile corpus de veſtro me habere fateor & agnoſco. Non ſufficit vobis quod me in hanc ſæculi miſeriam, miſeri miſeram induxiſtis? &c.* ibidem.

Parentes lætentur de ſenorũ laboribus pro Deo ſuſceptis.

Cauſam vero ob quam parentes lætabantur in ablactatione filiorum applicantes ad profeſſum dicimus, illos quidem lætari ſolitos ex eo quod iam filios haberent aptos ad ſolidiores cibos, & proinde ad labores perferendos. Si autem illi ſic gaudebant de filiis aptis iam ad labores corporales, & humanos, & ordinarios: quid non glorientur multo magis in profeſsione filiorum, cum eos iam ident & aptos, & alacres ad labores propter Deum in Religione intrepide perferēdos? Mitto multos Patres, ac Matres qui læto animo filiorum mortē audierunt, & ſuſceperunt, ſcientes illo in bello pro patria fortiter occubuiſſe, de quibus hiſtoriæ prophanæ produnt: de parētibus Chriſtianis lætanter ferentibus labores filiorũ pro Chriſto D. patientium, duas matres in exemplum adduco: primã illam inuictam matrē ſeptem filiorum Machabæorum lib. 2. Matth. c. 7. quæ pluſquam virili animo eoſdem filios hortabatur ad mortes acerbiſsimas tolerandas propter Deum illorumq́ue quaſi in conſtantiam timens, miris verbis incitabat dicens. *Non enim ſpiritum & animam ego donaui vobis, & vitam. & ſingulorũ membra non ego compegi, ſed mundi creator qui formauit hominis natiuitatem &c.* Et paulo ante, habentur hæc verba. *Singulos illorum hortabatur voce patria fortiter, repleta ſapientia, & fœmineæ cogitationi maſculinum animum inferens dixit ad eos &c.* 2. Matt. 7.

Secunda femina ſit illa Beata felicitas de qua & hiſtoria, & B. Gregor. hom. 3. in Euang. multa prodiderunt. Inter alia vero refert D. Gregor. quod hæc Beata parens ſeptem alios filios ad Martyrium hortata fuit, ſic timens ne illos viuos in vita ipſa relinqueret, quemadmodum carnales parentes ſenes timere ſolent ne illorum filij ante ſe ipſos moriantur, & hæredibus ſpolientur.

Digitized by Google

lientur. Videas hodie parentes aliquos, quorum filij maxime maiores natu, ſi forte crimina in populo committunt, quibus ſint per leges plectendi, qualia ſunt duella, adulteria, ac ſimilia, non indignantur, non parcunt expenſis vllis, imo aliquando lætantur, eo quod filij viriliter, & vrbane egerint: & omnia ſua conſumunt pro illis facinoribus in Dæmonis obſequium patratis: ſi vero contingat eoſdem de Monachatu cogitare, quid non faciunt, quid non tentant vt eos à ſancto propoſito deterreant? Sufficiat videre quid fecerint in hoc parentes, vel fratres Angelici doctoris Thomæ Aquinatis, qui cum à Religioſis Patris Dominici deferretur, vt habitu Religionis veſtiretur: à fratribus in via de illorum manibus vi raptus eſt: & domum reductum mireque exagitatum, etiam introducta ad illum fæmina, tentarunt illius conſtantiam, vt propoſitum Religioſum deponeret.

Lac ſignificat doctrinam. Quod vero ſpectat ad nouum profeſſorem, hodierna feſtiuitas tua eſt; ablactatio enim tua eſt, & ad te ſolum ſpectat. Quam vt melius intelligas nota, lac in ſacris litteris, inter alia ſignificare doctrinam, iuxta illud Pauli

1. Cor. 3. 1. ad Corinth. 3 *Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus. Tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam.* Sic ibi. Quemadmodum enim mater eo lacte quo abundat, reficit, ac nutrit corpus infantis: ita Doctor, ſeu Magiſter doctrina illa qua abundat, reficit mentem diſcipuli. Vnde, vt obiter dixerim, hac etiam forte de cauſa Diuinus ille Paulus, qui pluſquam omnibus alijs Apoſtolis doctrina abundauit in Eccleſia Dei, in abſciſione ſui capitis ſimul cum ſanguine lac fudit vt produnt hiſtorię, in teſtimonium quod caput illud doctrinæ lacte refertum erat, quod doctrinæ lac ille abundantius omnibus exhibuit, ob quam cauſam nos aliquando de illius capite ſic diximus.

Caput D. Pauli cur lac fudecit in decollatione.

Quid niſi lac fundat, doctrina lacte redundans,
Et plenum Æthereo nectare, grande caput?

Cum igitur lac doctrinam ſignificet: & profeſſus ſtatum Monachalem dicatur ablactari: nihil aliud ſignificat, niſi quod per huius ſtatus aſſumptionem. omnis doctrina mundi qua hucuſque lactatus erat, prorſus dimittenda ſit, & poſt tergum mittenda vt denuo regulari diſciplina imbuatur. Eſt mundus vere ſynagoga Sathanæ, ſimilis illi de qua ſcribitur Apoc. 3. Epiſcopo Philadelphiæ. Etenim in mundo docentur omnia genera vitio- Apoc. 3.

Digitized by Google

ſunt ab vbere, ij merentur Domini audire miſteria, & intelligere quæ ſacerdos & Propheta neſciunt, inebriati & abſorpti à vino & cæt. Eleganter etiam de hoc Diuus Bernardus ſcripſit ad Abbatem Suggerium Epiſtola 78. vbi referens illius ante malam vitam, & ſcandaloſam quam habuerat; eiuſque præſentem iam conuerſionem ſic inquit: *Quod vbi longe feciſti à te dignum te probaſti oleo & lacte Sanctorum. Quærunt ſibi iam in paruulis Babylonis dulces, ſed truces matres, quibus lac mortis emulgeant, quos blandis mulceant fauoribus, ac flammis nutriant ſempiternis. Nam Eccleſiæ alumnus ex vberibus ſapientiæ lactis melioris, expertus dulcedinem iam in eo capit creſcere in ſalutem, iam & ex eo ſatiatus eructat dicens. Meliora ſunt vbera tua vino fragantia vnguentis optimis.* Sic ille.

Mundi ſapientia, & doctrina, quæ?

Si autem quæras in particulari quæ nam ſit ſapientia mundi quam iuuenes hodie in mundo ſpecialiter addiſcunt, & quã Religionem profitentes debeant obliuioni mandare? Explicauit hoc eleganter Diuus Gregorius Papa lib. 10. Moral. cap. 16. in hunc modum. *Huius mundi ſapientia eſt, cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare, quæ falſa ſunt vera oſtendere. quę vera ſunt falſa demonſtrare. Hæc à pueris pretio diſcitur, hanc qui ſciunt, cæteros deſpiciendo ſuperbiunt: hanc qui neſciunt ſubiecti, & timidi in alijs mirantur, quia ab eis hæc eadem duplicitas munimine palliata diligitur, dum mentis peruerſitas, vrbanitas vocatur. Hæc ſibi obſequentibus præcipit honorum culmina quærere, adepta temporalis gloriæ vanitate gaudere: irrogata ab alijs mala multiplicius reddere, cum vires ſuppetunt, nullis reſiſtentibus cedere, cum virtutis poſſibilitas deeſt, quidquid explere per malitiam non valent, hoc in pacifica bonitate ſimulare.* Sic ibi Diuus Gregorius. Ecce, hæc eſt iuuenum ſapientia mundana iſta illorum vrbanitas, hæ illorum leges diabolicæ. E contra vero ibidem idem ſanctus Pater docet quæ ſit ſapientia Sanctorum, maxime è contrario *commendat ſimplicitatem, ac puritatem animi, mala pro malis non reddere, nullam iniuriæ vltionem quærere pro veritate contumeliam lucrum putare, & cæt.* Quæ docet eodem pertinentia. Ecce quæ ſit doctrina mundi, quam omnem totaliter &, cæteras vitioſas doctrinas Religioſum decet exuere, & penitus obliuioni mandare. Et ſimplicitatem Religioſam, cæremonias ordinis quæ aliàs videbantur humiles, & indiſcretæ, tota auiditate arripere, non enim malum, & indiſcretum

Sapientia Sanctorũ quæ?

Digitized by Google

In mundo ergo imperfecti dum exiſtimus, fouemur paterne blanditijs in veſtitu, potu ac cibo nutrimur: dum autem in Religione perfectiores eſſe incipimus, certamina duriora incurrimus, & ad laborem, & afflictionem vocamur. Et reuera ita eſt, non enim Religioſus ad delitias, & blandimenta vocatur, ſed his ſpretis vocatur ad crucem, iuxta illud Chriſti Domini Matt. 16. *Si quis vult venere poſt me abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam; & ſequatur me.* Cruces multæ & in Religionibus ſunt, & actiones laborioſæ, ad quas Deus inuitat: vt iam in ſupra dictis diximus, & ad quarum ſupportationem patientia Religioſis neceſſaria eſt. Hæc tamen crux ad quam Religioſus vocatur, teſte Bern. ſerm. 1. de dicationis Eccleſiæ, crux eſt mollis, & inuncta diuina gratia Monachum ſpecialiter adiuuante ad prędictam crucem ſubleuandā, quod non habent cruces ſæculariū. Verba Bernardi ſunt hæc. *Vos qui experti eſtis, ecce ſcitis quia vere crux noſtra inuncta eſt, & per gratiam ſpiritus adiuuantis ſuauis, & delectabilis eſt pœnitentia noſtra, & vt ita dicam amaritudo noſtra dulciſſima.* Hæc ille. Iam tu, ô noue profeſſor experientiam habes huius crucis Religioſæ in hoc anno, ad hoc enim tibi annus integer conceditur probationis, vt probes ſcilicet ad crucem prædictam ferre poſſis: vidiſti, expertus es, quod cum diuina gratia poteris: & ſi quidem in hoc propoſito perſeueras, accede ad optatam horā, & in manibus meis tua vota depromе.

Matt. 16.

Crux eſt vita Religioſi, ſed crux vncta & ſuauis.

Hic emittuntur vota.

SIcut modo geniti infantes rationabiles ſine dolo lac concupiſcite. 1. Petr. 2. habentur hæc verba quæ tibi nunc conuenire videntur. Hactenus tibi diſſuaſi lac, mundanum ſcilicet ſignificans doctrinam, ac delitias mundi. Nunc tibi cum Diuo Petro ſuadeo diuinæ doctrinæ, Religioſæque ſapientiæ lac huiuſque vitæ delitias. Et in primis reputare te debes modo genitum infantem ſpiritualem. Hactenus enim per vnum annum Religio iſta in vtero te concepit, formauit, & ſpiritualia membra compegit. Hodie per profeſſionem te parturit: & ſicut infans recens natus indiget teneriori cibo, ac delicatiori, curaque vigilantiori; eodem modo recens profeſſus indiget doctrina particulari quæ cibus eſt animæ, & vt de illius inſtructione vigilantius curetur. In alio etiam ſenſu prædicta verba tibi ap-

1. Petr. 2.

Profeſſus eſt quaſi infans ſpiritualiter genitus.

Digitized by Google

applicantur. Nam illa eadē verba Diui Petri intelligit & applicat Eccleſia in Dominica in Albis, ad recenter baptizatos albis veſtibus indutos, indicans illorum in Chriſto innocentiam, puritatem & ſanctitatem per baptiſmum acquiſitam. Talis es hodie per profeſſionem, puritatem namque quaſi baptiſmalem aſſecutus es, quamuis non omnino ſimilem. Dico non omnino ſimilem quia profeſſio non eſt ſacramentum ſicut baptiſmus: eo tamen excepto, ipſa profeſſio cum ijs quæ hodie concurrunt, profeſſorem reddunt ſimilem baptizato. Nam baptizatus hoc præcipuum habet, vt omnium peccatorum, & pariter totius pænæ peccato debitæ, remiſſionem accipiat. Hoc idem fit in profeſſione. Imprimis enim ſemper ſacra confeſſio, & ſacroſancta communio præcedunt, quibus peccata quo ad culpam remittuntur: omnis vero pæna purgatorij debita peccatis profeſſoris, quantacunque illa ſit, per profeſſionem condonatur. Hoc imprimis conſtat ex motu proprio ſanctiſſimi D. Noſtri Papæ Pauli quinti, qui in die profeſſionis Monaſticæ. Profeſſori, plenariam indulgentiam impertiuit. Conſtat idipſum ex D. Thom. 2. 2. quæſt. vltima arti. 3, ad 3. dicente per ipſum ſolum

Profeſſus ſimilis baptizato.

actum profeſſionis (excluſis indulgentijs) remitti profeſſori omnem pænam in purgatorio debitam ſuis peccatis. Talis enim actus profeſſionis, ait ille, excedit omne genus ſanctificationis, etiam publicæ pænitentiæ, vt habetur in decretis 33. q. 2. cap. admonere, ſicut etiam holocauſtum excedit ſacrificium, & cæt. cuius rationem proxime ante tetigerat, dicens, *quia homo per profeſſionem totaliter ſe mancipat obſequijs diuinis.* Ecce quomodo per profeſſionem effectus es quaſi infans modo genitus in teneritudine, & indigentia doctrinæ & in puritate, innocentia, ac ſanctitate quaſi baptiſmali, & infantili. In alio præterea te video nunc ſimilem recens baptizatis: & tibi lac denuo modo propinari, & exhiberi. Nam Tertullianus lib. de corona militis, & D. Ieron. lib. contra Luciferianos, dicunt olim in primitiua Eccleſia morem fuiſſe, vt recens baptizati finito baptiſmo (maxime ſi erant adulti) prægustarēt ibi lac, & mel. In quo ſignificabatur, legem Chriſti, quam tunc profitebantur, & ipſum Chriſtum, eſſe dulcem, & ſuauem, quod videtur innuiſſe Diuus Petrus citato ſupra cap. 2. poſt allegata enim verba, lac concupiſcite dicta baptizatis adultis, ſubdit: *Si tamen guſtaſtis quoniā dulcis*

Profeſſio ſimilis holocauſto, & remittit omnem pænam debitam peccatis.

Baptizatis denuo, olim dabatur lac, & mel vt comederent, & ad quid?

Digitized by Google

dulcis eſt Dominus. Hoc ergo idẽ tibi dico & propono, concupiſce hodie ſicut recens puer iſtius Religionis lac, doctrinam & aſperitatem, quia lac ſunt & mel ijs qui ex corde illam profitentur. *Guſta, & vide quoniam ſuauis eſt Dominus*, & quod non poteſt prima veritas mentiri Matth.1. promittens: *Jugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue*. Concupiſce inquam hoc diſciplinæ Religioſæ lac, & mel, & guſta illud, verum enim tunc inuenies illud Pſal. 30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine quam abſcondiſti timentibus te: Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ à conturbatione hominum &c* Quod in particulari de Religioſis videtur aſſertum, in Religione à Deo abſconſis, & ab hominum tumultu ac perturbatione liberos. Hæc autem dulcedo communicatur hic cum gratia, & poſtea conſummatur per gloriã, Amen.

Matt.11.

Pſal.30.

EX.

tibus quæ nobis à noſtra infantia quaſi cognata & affinia ſunt. De tertio accipiuntur illa verba, de domo patris tui. Id eſt de omni memoria mundi huius, rerumq; mundanarũ, quæ perpetuo oculis noſtri occurrunt. Itaq; in ſubſtantia tria illic præcipiuntur, ſcilicet, vt diuitiæ relinquantur, peccata vitentur, & oblitis terrenis, cæleſtia conſiderentur. Secunda expoſitio eſt Philonis Iudæi lib. de migratione Abrahæ tom. 1. in principio illius libri, vbi ſic exponit illud. Egredere de terra tua: *Volens Deus purificare hominis animam primum offert ei perfectæ ſalutis occaſionem, migrationem à corpore, ſenſu, atque ratione: nam terra corpus, cognatio ſenſum, patris domus rationem ſignificare intelligitur.* Sic ille. Quibus verbis rẽ magis coarctã innuit, ad perfectionẽ in hac vita poſſibilẽ, requiri vt deſeratur corpus, corporis voluptates, vt infra exponit, deſeratur præterea ſẽſus, ſeu ſenſualis affectus per mortificationem: ac deniq; vt aliquando relinquatur ratio vt quaſi inſipiens factus, & mundi ſapientiam calcans, mundo videatur inſanire, & ſapere Deo. Tertia deniq; expoſitio innitens duabus præcedentibus eſſe poteſt, in prædictis verbis contineri triplicem ſtatum Chriſtianorum, videlicet incipientium, proficiẽtium, & perfectorum, de quibus ſæpe Doctores maxime Climacus gradu 26. Hoc nempe modo, vt incipientes denotentur in illo 1. *Exi de terra tua:* Incipiunt enim viri ſancti à relictione diuitiarum vt dixit Caſſianus, & voluptatum corporis vt dixit Philo. Proficientes vero innuantur, ibi: *De cognatione tua:* Proficimus enim iam in victorijs pugnando ſcilicet, & ſuperando vitia, vt ſecundo loco tradit Caſſianus, & in ſenſualitate mortificanda interius vt dicebat Philo. Tertio denique perfecti ſignificãtur, ibi: *De domo patris tui:* Perfectio enim in hac vita poſſibilis eſt quod animus abſtractus à cogitatione ſenſibili totus in Deo contemplando occupetur, illiq; vniatur vt dixit Caſſianus: & eo accedat, vt ratione carnali relicta mundo inſanire videatur vt Philo docebat. Ecce hæc eſt ſumma contentorum citatis verbis Dei ad Abraham dictis: in quibus ſi aduertis continentur omnia, quæ perfectiſſimus religioſus facere poteſt, ac debet. Et hæc eſt ſumma quæ nouo profeſſo poteſt imperari: *Egredere de terra tua, cognatione tua, & domo patris tui.* Videlicet relinquẽdæ tibi ſunt diuitiæ, vitia, cogitationes terrenæ, corporis voluptates & aliquando ipſa ratio, ſi vis perfectus eſſe Religioſus.

Digitized by Google

lib.de Abraham, haud ſecus reliquiſſe certam patriam cognationem & cæt. imperata, quam ſi è perigrinatione aliqua longinqua dulcem patriam redire iuberetur. Notandum vero eſt quod Abrahamus ad nihil illorum ſe voto obligauerat, vt conſtare poteſt ex ſacra ſcriptura. Videāt ergo Religioſi, qui ſe virtualiter, vel etiam formaliter ad dimiſſionem illorum omnium voto conſtringunt, ſi perfecte Abrahamum vxoratū imitantur. Hoc vnum ſcio D. Chryſ. citata hom. 31. ſuper Gen. pulchram hinc in omnes Chriſtianos taxationem retorquere, ſic enim ibidem ſcribit. *Juſtus ille Abraham cum de terra in terram vocaretur, prætulit diuinæ voluntatis, & Imperij obedientiam, vt eam neq; temporum difficultas, neque ſenectus, neque alia multa quę eum remorari debere videbantur tardiorem ad obediendum Deo facere potuerint, ſed ruptis omnibus vinculis cucurrit ſemper tanquam iuuenis tametſi numeroſæ familiæ oneribus impeditus eſſet) cucurrit inquam omnia ſuperans atque poſtponens, vt quod à Deo mandatum ſibi fuerat, quoad eius fieri poterat exequeretur atque perficeret. Nos autem qui non de terra in terram vocamur, ſed de terra in cælum non eandem quam ille iuſtus alacritatem in obediendo exhibemus, ſed frigidas, & futiles plerumque præteximus cauſas. Et neq; nos promiſſorum nobis bonorum magnitudo, neq; viſibilium rerum vilitas, & breuitas; neq; vocantis dignitas attrahit, & cæt.* ibidem. In qua elegantiſſima ſententia primo nota quod ſi ſanctus doctor vniuerſos fideles de tanta frigiditate ſpirituali coarguit: multo magis, reprehenderet Religioſos qui ad Abrahamum imitandum voto ſua ſponte ſe obligarunt. Secundo noto quod Chryſ. non ſemel dixit, ſcilicet Abrahamum ſolutis illis omnibus vinculis difficilibus obediuiſſe: vt interim videas multos Religioſos vilibus, ac debilibus vinculis, ſeu aranearum telis irretitos, tanto tepore, ac ſegnitie præpediri, vt perfectioni Religi ſæ cui ſe deuouerunt non ſolum non intendant, ſed potius ab illa diſtent longiſſime. Quod ſi mihi reſpondeant, impoſſibile eſſe hodie miſeræ, ac fragili naturæ humanæ rigorem illum ac perfectionem tenere ſupra expoſitum à Caſſiano & Philone, ſuper cita verba *Egredere de terra tua*; dicam imprimis Deum non præcipere impoſſibilia. Dicam ſecūdo illum viuendi rigorem abſq; miraculo ſeruaſſe tot Monachorum Myriades in eremis illis Ægypti, Nitriæ, Paleſtinæ, & cæteris, & in multis extra eremum

Tepor & frigiditas noſtra taxatur.

Digitized by Google

hiſs tantis periculis obijcias & exponas? Reſpondeo, quin potius ea de cauſa Deus Abraham peregrinationem voluit ſuſcipere, vt illum tentaret ſeu probaret, coronaret, ac mundo oſtenderet quitæ patientiæ & meriti Abraham eſſet. Hoc namque eſt ingenium Dei ſeruos ſuos ad agonẽ vocare, quo illos probet, & mundo oſtendat, & cumulatius in cælo coronet. Sic, fili mi ô Recens profeſſor, intelligas te non hodie ad quietem corporalem vocari, ſed ſcias in hoc deſerto Religionis non defuturas pugnas, non defutura ſpiritualia certamina, quæ tamen Deus parat, vel permittit, nõ vt deſtruat, ſed vt probet, & vt cumulatius coronet. Neque enim tu melior eſſe cupies Chriſto D. qui cum Deus eſſet impeccabilis: *Ductus eſt in deſertum vt tentaretur à diabolo*. Non enim odij, ſed amoris gratia Deus Opt. Max ſeruis ſuis tentationes permittit propter cauſas proxime dictas. Illuſtre eſt hac de re teſtimonium illud Angeli dictum Tobiæ 12. quo Tobiam ſenem poſt tranſactam cæcitatẽ in captiuitate, poſt paupertatis agonem ſic affatus eſt. *Et quia acceptus eras Deo neceſſe fuit vt tentatio probaret te.* Hoc etiam intellexit gentilis ille Plutarchus l. de diſcrimine adulatoris & amici: vbi, ait: *Homines per tribulationes tentandos eſſe quem ſonum reddant, ad eũ modum quo pulſu tentamus vaſa ſi ſana ſint, ſi integra, ſi plena ſi vacua ex tinnitu, quem reddiderint.* Sic Deus tẽtauit Abraham hic & in filij immolatione, vt plenum illum & admirabilem obedientiæ ſonum per totum orbem emitteret, ſic tentauit Iob. Vt mirum illum patientiæ ſonũ ederet quo totus mundus edoctus eſt, cum dixit. *Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſit nomen Domini benedictum*; præter dictos autem fines in tentationibus à Deo intentos, probãdi ſcilicet & corodandi, prætendit etiam Deus in tentationibus iuſtorum gloriam & honorem proprium, vt ſcilicet glorificetur Deus cui tam fideles ſerui famulantur. Hoc docuit Pet. Apoſtolus 1. ſuà Can. c. 1. dicens. *Oportet contriſtari in varijs tentationibus vt probatio veſtra fidei multo precioſior auro quod per ignẽ probatur, inueniatur in laudem & gloriam, & honorem in reuelatione Ieſu Chriſti, & cæt.* Et præterquã quod ipſe Deus ſeruis ſuis ob prædictos fines tentationes permittit, ipſe etiam diabolus ex aduerſo longeque diuerſo fine, ſeruos Dei, quo ipſos ſanctiores videt, eo magis illos tentationibus impetit & conturbat, Apoſtolos Chriſti, Luc. 22. *Expetiuit, vt cribraret ſicut triticũ.* Illos

Abraham cur Deus mittat ad pericula & tribulationes.

Tentat Deus vt coronet.

Vaſa tentantur tinnitu vt probẽtur ſi ſiut plena vel vacua.

1. Pet. 1.

In noſtris tentationibus Deus prætendit honorem ſuum.

Luc. 22.

Digitized by Google

Religioſi & ſancti quomodo ſe habent in tentationibus. Anima habet ſuo modo cutem carnem & oſſa.

conſenſum abſolute non cadat mortaliter licet fluctuent & venialiter labantur. Ad hoc intentum conſiderat animam habere ſuo modo, cutem, carnem, & oſſa ſpiritualia. Per cutem animæ intelligit cogitationes: (ſicut ego opinor & ex littera conijcio) quæ à Theologis dicuntur motus primo primi, omnino indeliberati, & ſubiti in quibus neque peccatum veniale reperitur. Per carnem animæ, intelligit affectionem, id eſt (vt ego cõnijcio) iam aliqualem conſenſum appetitus & voluntatis, non tamen plene deliberatam, & quę ſolum pertingit ad peccatum veniale. Tertio per oſſa animæ intelligit intentionem, & propoſitum firmum animæ, per quod anima non conſentit abſolute, ſed ſemper firma intẽtione perſiſtit ſe nolle Deum mortaliter offendere. Quo poſito inquit Bern. viros ſanctos licet in tentationibus venialiter claudicent, per intentionem tamen firmos ſtare. Vocans igitur hanc animæ intentionem, oſſa, & firmitatem animæ: viris iuſtis applicat illa verba Pſ. 33. *Multæ tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos* Dominus: *cuſtodit Dominus oſſa eorum, vnum ex his non conteretur.* Cognita ergo vtcunque mente Berdardi iam verba illius audiamus ad conſolationem, doctrinamque noſtram. Sic ſcribit citato loco. *Quæ ſunt ergo tribulationes iuſtorum, niſi quod interdum decoloratur cutis, cùm videlicet inutilis cogitatio in corde verſatur? (id eſt motus primo primus.) Nonnunquam vero etiam caro vulneratur, quando ſcilicet ad hoc vſque cogitatio pernicioſa procedit, vt delectatione corumpatur affectio, (id eſt appetitus corporeus) Nam oſſa iuſtorum omnino integra atque illæſa cuſtodiuntur à Domino, vt nunquam frangatur propoſitum cordis eorum, nunquamq́; ſalubris intentio conteratur, vt videlicet concupiſcentiæ titillanti detur aſſenſus.* Sic D. Ber. Ecce ergo quo modo viri Religioſi in quotidianis tentationibus ſe debent habere, vt quamuis motus primo primi inſurgant, & appetitus corporeus ſuo impetu conſenſum extorquere, nitatur, ſi per fragilitatem naturæ ſemiplene & venialiter tantum conſentiant: abſolute tamen per firmum propoſitum nunquam vlli tentationi ſuccumbant.

Pſal. 33.

Abrahamo cur Deus, ſaltẽ virtualiter, ſecũ vxorem pulchram deferre mandauerit.

Secundo percontari libet: Bone Deus, dato quod Abrahamum peregrinari iubes, vt quid illum, vxorem pulchram circũducere mandas, onus grande, & periculum ſibi ipſi, & alijs intuentibus? Reſpondeo, vltra quam quod inde Deus maiorem meriti occaſionem ſumebat, vt

propter

Digitized by Google

propter pericula ob illam in curſa plus illum coronaret: erat præterea ſtatus conditio, & obligatio, vxorem enim dimittere non poterat, ſed alere & circumducere tenebatur. Ego in Religioſo Religionem profitente carnē propriam ſeu corpus conſidero vxorem Abraham: nam Religioſus cuncta alia dimittens corpus & carnem dimittere nō poteſt, ſed ſemper hunc inimicū circūferre, & alere tenetur quocunque perrexerit, à quo ſibi multæ malorum occaſiones naſcuntur, maxime in gulæ vitio ſuperando. Conſiderauit hoc eleganter Caſſianus citata coll. 5. cap. 19. Vbi diligenter aduertit, Deum citato cap. 7. Deuteron. octo gentes numeraſſe, & ſeptē tantum dixiſſe eſſe deſtruendas, quia ſcilicet vna illarum octo, non interimi iubebatur, ſed deſeri. Per ſeptem ergo gentes intelligit cætera vitia quæ vt cunque poſſunt à nobis euitari. Per illam vero quæ non interimi, ſed deſeri iubetur ac declinari, gulā ſeu corporis neceſſitatem intelligit quæ quotidiana eſt, & ineuitabilis. Sic ergo inquit ibi Caſſ. *Quod autem illa gens in qua nati ſunt filij Iſrael non penitus extingui, ſed tantummodo deſeri eius terra præcipitur, hæ vero ſeptē vſq; ad internecionem, iubentur extingui hæc ratio eſt. Quod quantolibet ardore ſpiritus ſucceſſi eremum virtutum fuerimus ingreſſi vicinitate, ac Magiſterio Gaſtrimargiæ, & quodam modo quotidiano eius cōmercio nequaquam carere poterimus ſemper enim in nobis edulij & eſcarum, vt ingenitus ac naturalis viuet affectus licet amputare ſuperfluos eius appetitus, ac deſideria feſtinemus.* Et Paulo infra. Sic habet, *Poſſumus ergo horum quæ naturæ ſuper inducta ſunt radices abſcindere vitiorum, vſum vero Gaſtrimargiæ nequaquam valebimus amputare.* Sic ibi Caſſianus. Itaque conſtat corpus proprium nos non poſſe relinquere, ſed illud gulæ vitio, alijſque obnoxium circumgeſtare & ſuſtentare tenemur, à quo nobis ſcandala, & pericula tanta naſcuntur.

Corpus noſtrū eſt nobis ſicut vxori Abrahami.

Hinc iam ego ad aliud conſurgo motiuum, pro infamia ſcilicet Religioſorū & accuſatione propulſanda. Si enim mirari deſinimus ſanctū virum Abrahamum ob vxorem pulchram quam circumducere & alere tenebatur, aliquid humanum paſſum eſſe, & periculum ſaltem corporale incurriſſe ob ſociam ineuitabile: bis etiam periculum honoris ob adulterium occaſionatum incurrit hoc capite 12. & infra cap. 20. Interim non curo ſi peccauit, de quo Pereira adhuc locum. Quid inquam mirandum ſi aliquando Religioſum labi, ſeu cadere

Reſponſio ad ſæculares Monachorum vitia nimis accuſantes.

dere in peccatum aliquod videamus qui corpus ſeu carnem ſociam, peccati ſomitem, non dimittat, nec poteſt occidere, ſed circumducere, & ſuſtentare tenetur? Aduertit hoc luculente contra ſæcularium accuſationes, & clamores, in lapſu religioſorum, diuus Baſilius lib. conſt. Monaſt. cap. 5. ibi enim de ſæcularibus ſic habet: *Prater ea quæ diximus temeritatis vitio aliud etiam peccatum incurrunt, cum ſcilicet cogitant eos, (Religioſos ſcilicet qualis erat Baſilius) quia communi cum cæteris viuendi ritu receſſerunt, eo quod viuendi inſtitutum mutarunt, non conſilium mutaſſe, ſed diuerſam plane ab humana induiſſe naturam, neque de pietatis cultoribus iudicant tanquã de iiſdem affectionibus verſentur, eas tamen animi virtute, & voluptatibus à ſe ſegregandis rationis imperio ſubiiciant: ſed illud exiſtimant naturales ex illorum corporibus omnes funditus affectus eſſe ſublatos. Quod fit vt ſi tranſuerſũ vnguem ſpiritualis vir à recto declinauerit, confeſtim vniuerſi vel ij ipſi, qui vehementiſſime ipſum antea laudibus efferebant, admirabanturque eius accuſatores exiſtant. Acerbiſſimi, palamque reprehendant.* Et Paulo infra idem Baſilius aſſerit quod ſi quando ſæculares Religioſum vident cibũ ſumere neceſſitatis cauſa, vellent illum, tanquam incorporeum, aut nullum cibum ſumere, vel ſaltem pauciſſimum. Ad hos ergo regularis vitæ obſeruatores, & oculatiſſimos accuſatores dico in præſenti, videte ô miſeri quia Religioſus iſte in profeſſione non mutat naturam, non dimittit corpus ſed ſolum habitum: eandem naturam retinet, carnem ſociam tanquam Saram pulchram, & periculoſam portat, quid mirum ſi miſer homo aliquando potenti, domeſtico, & intimo amico ſuccumbat, quando vos per totam vitam eiuſdẽ carnis tot, tanta ac tam lethalia vulnera non ſentitis?

Hic fit profeſsio, & emittuntur vota.

POſt imperatam Abrahamo egreſſionem à terra cognatione, & domo patris, præmium illi tanti laboris promittitur illis verbis. *Faciam te in gentem magnam & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum.* Quã promiſſionem conſiderans diuus Chryſoſtomus cit. hom. 31. ſupra Gen. quemadmodum antea, iuſſionem Dei difficilem, vocauerat pondus imperij. Ita & nunc promiſſionẽ hanc Abrahæ factam, vocat: *Magnum promiſsionis pondus.* Re enim vera magna ibi Abrahamo præmia promiſſa ſunt.

Præmiũ Abrahamo & religioſos promiſſũ.

cum quo coincidit illud quod infra Gen. cap. 15. eidem Abrahamo promiſit Deus: *Ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.* Hoc idem tibi applico nouo profeſſori, pondus magnum ſunt quæ promiſiſti, & tria vota ad quæ te obligaſti, ſed viciſſim, magnum pondus promiſſionis quod tibi in retributionem promittitur, videlicet vita æterna: huius enim vitæ æternæ collatio eſt eadem Abrahæ promiſſio eſt Deum te benedicere, te magnificare & eſſe in gloria, eſſe ipſam mercedem tuam per viſionem beatam. Conſonant his dicta illa à Paulo 2. ad Cor. 4. *Momentaneum, & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur.* Nota verba & miſterium ſententiæ, quia omnes labores huius vitæ pro gloria ſuſceptos, vocat momentaneos & leues: præmium vero illis promiſſum vocat æternum pondus gloriæ. Ipſe itaque Deus erit merces tua ſicut promiſit Abrahamo: vnde ex hoc cum Paulo dicere poteris, *Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus Iudex.* Vide tamen quod refert Tertullianus lib. de corona militis c. 15. iuncta expoſitione Pamellij ibidem, videlicet, quod quando apud Romanos aliquis miles coronabatur, & conſecrabatur Deo Mythræ, ſeu ſoli, talis miles claudebatur in caſtro illi Deo ſacrato; & ibi cogebant illum certum vitæ genus profiteri ſimile fere martyrio cum multis actionibus bonis moraliter ac difficilibus. Denique pro præmio illius laborioſæ vitæ illi coronam offerebant, intromiſſa tamen erat corona in nudo gladio illam peruadente, ecce tibi idem fere contingit. Hodie Deo cæli & terræ cõſecratis per vota hęc emiſſa, recluderis in caſtro Religionis Deo ſacratæ. Actiones, & operationes multæ morales tibi iniungentur in vita. Corona cæli tibi hodie promittitur, ſed hæc corona immiſſa gladio eſt: per gladios, per ignes, per tribulationes ad illam neceſſe eſt peruenire. Non deerit ex parte Dei auxilium adiuuans vt difficultatibus omnibus ſuperaris, ab illo in cælis promiſſam coronam, & hodiernam promiſſionem accipias. Amen.

2. Cor. 4.

Corona quomodo olim dabatur militibus.

SERMO V.

IN PROFESSIONE MONIALIS SECRETO AD crates quando velo velatur.

Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in vela- mentum oculorum ad omnes qui tecum ſunt Et quocun- que perrexeris memento te deprehenſam. Gen.20.

Gen. cap. 20.

SOlet aliquãdo prælatus in ſo- lenioribus pro- feſſionibusque Monialium ip- ſemet vota in ſuis manibus recipere profitentis, eidemque velum imponere, cuius veli im- poſitio eſt præcipua cæremonia profeſſionis Monialis. Ad inten- tum accommodatiſſima viden- tur citata verba.

Quæ verba Abimelech Rex Gen.20. dixit Saræ pulchræ vxo- ri Abrahami, quam ideo ad ſe tulerat animo laſciuo, eo quod Abraham tacuerit eſſe illam v- xorem ſuam; ſed ſolum dixerit eſſe ſororem. Poſtquã vero Rex diuina reuelatione monitus, ac territus cognouit illam eſſe vxo- rem Abraham, vocato ad ſe viro, & vxore, illi viro intactam red- didit, dicens citata verba thema- tis: *Mille argenteos dedi fratri tuo,* id eſt Abrahamo. Quæ donatio, & hæc mea monitio, tibi poſtea inſeruiant, vt veles faciem, & o- culos neq; amplius neges eſſe te vxorem viri tui. Et in particula- ri illa verba. *Quocunq; perrexeris memento te deprehenſam*, ſic cõ- munius explicãtur. Ad quaſcũq;

Digitized by Google

gentes iueris noli iſta diſſimulatione vti, dicendo tantum te eſſe ſororē Abrahami, cum iā bis deprehenſa ſis, & bis periculum pudoris incurreris. Dic ergo palam te eſſe vxorem viri tui ut ſimilia pericula deuites, & vela, ſeu cōtege faciē tuam, eo quod & pulchra ſis & coniugata. Et vt obiter dicam, conſideratione attēta dignum eſt, quod tantus vir. Abraham ſuam vxorem pulchram bis periculo pudoris expoſuerit (paſſiue tantū, non actiue 1. Gen. 12. apud Regem Pharaonē, conſulens Saræ ne diceret eſſe ſuam vxorem ſed ſororem. Secūdo hoc loco apud Regem Abimelech, dum ipſemet Regi tantum dixit eſſe ſororem, vt propterea Orig. Ier. & Chryſ. dicant Abraham aliquid in hoc facto peccaſſe, ſicut refert Pereira tom. 3. in Gen. diſp. 5. ad cap. 12. licet ipſe oppoſitum teneat pro laude Abrahami. Dato autem quod aliquid Abraham vtrobiq; peccauerit, non erit ab aliquo peccato libera Sara in facto Abrahami conſentiens. Ego tamen in neutro volo cōſiderare peccatum, inuenio citata verba Regis Abimelech, multum facere pro præſenti inſtituto profitentis Monialis. Nam parentes illius dant mille argenteos conuenti tanquam dotem pro velo profeſsionis illi imponendo: ſūmam enim monetæ computans

Cal. 2.

Abraham bis vxorē periculo rū poſuit. paſſiue tantum.

Pereira hoc loco inclinat, vt fuerint dati Abrahamo pro velo Saræ mille aurei argentei: & non fuerint ſolū mille Iulij Romani, ſeu mille regales Hiſpani. Itaque chariſsima ſoror vt tibi velū oculorū, & faciei, Religio ſancta concedat, quaſi in dotem offers mille argenteos, ſeu mille aureos. Hæc pecunia oblata & velum obtentum, ſit tibi in velamentum oculorum tuorum. Et vbicunque inuenta fueris nunquam dicas te eſſe ſororem amicam, vel charam alicuius: palam confitere te eſſe vxoratā, ac ſpōſam ſolius Ieſu Chriſti, ne pateas vlli periculo ſicut Sara. Verū hæc largius, ac fuſius diſputemus.

Et quidem hac de re nullus, quem ſciam, in Eccleſia ingenioſius, & elegantius, imo & copioſius ſcripſit quam Tertull. qui tres libros hac de re edidit, nempe primum de habitu muliebri, ſecundum de cultu fæminarum, tertiū de velandis virginibus, in quibus mira ſparſit illius admirandi (licet poſtea infælicis) ingenij monimenta. Vnde vt puto, nec prolixus, nec moleſtus fuero ſi ex illius libris prædictis ſparſa, ſelecta à me hic produxero meliora. Quod ergo attinet ad velum virg. Tert. illo lib. de velandis virginibus quamuis omnibus fæminis Chriſtianis innuptis, & vxoratis facies velandas

Velum Monialis fuſe, & pulchre explicatur ex Tertulliano.

eſſe

eſſe commendat, eius tamē dicta multo magis Monialibus conueniunt, quæ ex præcepto id facere præcipiuntur. Cap. ergo 3. illius lib. ſic inquit: *Omnis publicatio virginis bona, ſtupri paſsio eſt*. Et infra c. 7. ſic habet. *Debet ergo adumbrari facies tam periculoſa. quæ vſque ad cælum ſcandala iaculata eſt*. Quod ego cū Pamelio ibi interprete, & Ambroſio, intelligo, de ſcandalo, & periculo quod timens Paulus præcipit velari caput fæminarum in Eccleſia propter Angelos, id eſt Epiſcopos, & Sacerdotos 1. ad Cor. 11. Vide tamē hyperbolicā exaggerationē, quod ſcilicet facies mulieris vſq; ad cælum periculum iaculetur. Cap. vero. 15. ſic habet: *Sed enim vera, & tota virginitas, nihil magis timet quam ſemetipſam, etiam fæminarum oculos pati non vult, alios ipſa oculos habet, confugit ad volamen capitis quaſi ad galeam, quaſi ad clypeum qui bonum ſuum protegat aduerſus ictus tentationum, aduerſus iacula ſcandalorum aduerſus ſuſpiciones & ſuſurros, & æmulationē*. Sic ibi. In quibus duo notatu ſunt digna primum eſt, quod pura virginitas etiam oculos aliarum fæminarum debet timere, & euitare, quanto magis oculos virorū. Secundum quod officium veli Moniali impoſiti ibi optime deſcribitur dum vocatur galea, & clypeus virginitatis. Nam quēmodum homo in bello ſecurum ſe ad dimicandum putat ſi galea & clypeo munitus ſit: ita etiā fæmina, maxime Monialis in ſācto velo Religionis contra caſtitatis inſidias præſidium habet tanquam in galee, & clypeo fortiſſimis. Et huius rationem reddens Tertull. paulo infra dicit: *Quis enim audebit oculis ſuis premere faciem clauſam, faciem non ſentientem, faciem triſtem? Quicunque malus cogitatus ipſa ſeueritate frangetur*. Denique multo adhuc elegantius cap. 16. in particulari (vt videtur) alloquens Moniales Chriſti ſponſas, de illarum velo ſic loquitur: *Indue armaturā pudoris, circumduc vallum verecundiæ, murum ſexui tuo ſtrue, qui nec tuos emittat oculos, nec admittat alienos. Adimple habitum mulieris, vt ſtatum virginis ſerues, mentire aliquid ex his quæ intus ſunt, vt ſoli Deo exhibeas veritatem quanquam non mentiris nuptam. Nupſiſti enim Chriſto: illi tradidiſti carnem tuam, illi ſponſaſti maturitatem tuam. Jncede ſecundum ſponſi tui voluntatem, Chriſtus eſt qui & alienas ſponſas, & maritatas velari iubet, vtique multo magis ſuas*. Sic ibi. Vt autem ad hoc velamen, religioſumq; ornatum magis inuitentur, poteſt eiſdem Monialibus applicari quod ſcribit idem Tertullianus libro de

1. Cor. 11.

Velū Monialis eſt clypeus, murus galea, &c

In Monialibus virginitas etiam oculos fæminarum timet.

Digitized by Google

cultu fæminarum ad omnes fæminas Chriſtianas in communi, vbi in veſtitu honeſto eas diſtinguens ab infidelibus, ſic eas alloquitur. *Cur non veſtris armis indutæ proceditis tanto magis quanto ad extraneas fidei, vt ſit inter ancillas Diaboli & Dei diſcrimen, vt exemplo ſitis illis vt ædificentur in vobis, & cæt.* ibidem D. etiam Ier. in epiſt. ad Euſtochium de cuſt. virg. eodem alludens ſic ait: *Zelotipus eſt Ieſus non vult videri faciem tuam.* Cum his etiam quodammodo conſonat quod ſcribit Cyprianus lib. de habit vir. dicens: *Sic dum ornari cultius, dũ liberius euagari virgines volunt, eſſe virgines deſinunt furtiuo dedecore corruptæ, viduæ antequam nuptæ.* Sic ille. Itaque à contrario fide debent Moniales in hoc facere quod dicitur feciſſe Moyſes

Exod. 34. Exod. 34. cum enim de monte deſcenderet, ex conſortio ſermonis Dei facies eius ita ſplendebat & rutilabat, vt filij Iſrael nõ auderent ad illum accedere. Hoc enim ibi ſignificat faciem Moyſes eſſe cornutam: vt enim Doctores exponunt, ex duabus maxillis Moyſis aſcendebant ſurſum duo radij directi rutilantiſsimi, qui videbantur cornua. Quem locum pro facie cornuta, vertit Oleaſter: *Moyſes non cognouit quod radiaſſet cutis faciei ſuæ.* Illa ergo de cauſa Moyſes,

Velũ faciei Moyſis poſitũ, quid?

(inter alias quas non eſt inſtitutum perſequi) ponebat ibi velamen ſuper faciem ſuam, quando loquebatur filijs Iſrael, ne offenderentur à ſplendore vultus illius. Suo ergo modo, quamuis ad diuerſum finem. Monialis fæmina, ne faciei ſuæ ſplendore, & pulchritudine oculos intuentium lædat, faciem velet ne ſcandalum alijs generet.

Velum Monialis ob quem finẽ imponatur.

At vero in hoc veli tegumento duo prætenduntur, primum eſt ſalus, & vtilitas ipſius Monialis: ſecundum, illam intuenium bonum, & ſecuritas. Et quod attinet ad ipſius Monialis bonum conſiſtit in eo ne per oculos proprios, vanitates, & tentationes hauriat: quoad intuentes vero conſiſtit in eodem fere periculo, ne vultu ipſius conſpecto contra Dei ſponſam malam cogitationem concipiant. Hæc ambo colliguntur ex eo quod ſupra diximus ex Tertull. dicente *velum eſſe murum Moniali ne emittat oculos proprios, & ne admittat alienos.* Id ipſum clarius expreſsit Tertull. lib. de cultu fæminarum c. 2 ſic loquens: *Cum igitur & noſtra, & aliorum cauſa verſetur in ſtudio periculoſiſſimi decoris, iam non tantum confictæ, & elaboratæ libidinis ſuggeſtum recuſandum à vobis ſciatis: ſed etiam naturalis ſpecioſitatis oblitterandum diſſimulatione, & incuria, vt proinde ocu-*

Digitized by Google

oculorum incurſibus moleſtum. Sic ibi & quidem de intuētibus ipſis Monialibus quantum periculū inſit in eo ſolum quod videant, quantumque per oculos noſtros periculum incurramus, colligo primo ex eo quod Eccleſia cantat in illo hymno iam lucis orto ad primam. Ibi namque petens à Deo oculorum cuſtodiam, dicit: *Viſum fouendo contegat ne vanitates hauriat*. Nota verbum *haurire*, quod denotat quandam facilitatem, & celeritatem. Nullus enim ſenſus vt Philoſophi docent, facilius, & celerius obiectū ſuum percipit quam viſus: in inſtāti enim fere fit viſio per multas leucas, quod nō fit in auditu ob rationes phyſicas alibi tactas. unde nō immerito conqueritur Ier. Thræn. 3. *Oculus meus deprædatus eſt animam meam in cunctis filiabus vrbis meæ.* Quo etiam alludit illud aliud eiuſdem Ierem. cap. 9 dicentis: *Aſcendit mors per feneſtras noſtras.* Si autem per feneſtras ibi etiam auditum intelligas, habebis etiam Tertull. authorem dicentem etiam velū fæminarū ad aurium obſtructionem ſeruire: ille namq; lib. de velandis virginibus c. 16. reprehendens illas quæ nudis & apertis auribus incedunt ad melius forte audiendum, quaſi per ironiam irridens ſic ait: *Miſereor ſi tam infirmo auditu ſunt, vt per tegmen audire non poſſint.* Audiui ego ab expertis piſcatoribus in piſcibus ſaliendis, quando illos ſalitos in longum tempus volūt reſeruare, primo illis oculos eruendum eſſe: quia compertum habent in oculis piſcis mortui, primo incipere corruptionem & ab illo oculorum humore primo corrupto deriuari corruptionem ad totum corpus. Vnde piſcis mortuus per oculos maxime dignoſcitur ſi ſit recēs, & vegetus, an vero putridus & antiquus. Eodem fere modo accidit in corpore humano, ſeu humano cōpoſito, iuxta duo loca citata Ieremiæ: ab oculis namq; incipit corruptio ſpiritus & animæ, per nociua obiecta apprehenſa, à quibus tētationes naſcūtur, vt ergo tali corruptioni ſpirituali obuietur, neceſſariū eſt Moniali conſilium illud Chriſti D. Matt. 18. *Si oculus tuus ſcandalizat te erue eum &c.* Si oculus tuus per viſū occaſio tibi eſt cadendi ſpiritualiter, erue illum, non realiter, & corporaliter, ſed moraliter, amputa illi occaſiones, remoue obiecta nociua, & impedimenta quod nihil facit commodius quā ſanctum Monialium velū. Quod vero attinet ad ſcandalum & periculum intuentium, illud etiam virgo Chriſti euitare tenetur ex charitate, & proinde faciem velare. Hoc etiam notauit Tertull. lib.

Thren 3.

Ierem. 9

Feneſtræ in nobis quæ ſint.

Oculus in piſcibus primo corrumpitur, ſic & nobis accidit.

Matt. 18.

Digitized by Google

lib. de cultu fæminarum c. 2. in perſona illarũ ſic loquens. *Quid autem alteri periculo ſumus? Quid illis alteri concupiſcentiam importamus? perit enim ille in tua forma ſi concupierit, & admiſit tam in animo quod concupiuit, & facta es gladius illi &c.* Et paulo infra ſic habet. *Expingamus nos vt alteri pereant: vbi eſt ergo, diliges proximum tuum ſicut te ipſum. Nolite veſtra curare ſed alterius?* Et in præcedenti cap. 2. dixerat pro eadem intentione, in hunc modũ, *Quid igitur in te excitas malum iſtud? Quid inuitas cuius te profiteris extraneam?* Huc etiam pertinet dictum Saluatoris Matt. 18. *Qui autem ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt, &c.* vbi de periculo animæ alteri dato manifeſte loquitur & cõqueritur. Refert Maiolus in ſuis canicularibus colloquio 7. fol. 264. ex Æliano, Alberto Magno, & alijs Catoblepam eſſe animal monſtroſæ, & pernicioſæ naturæ ita vt ſolo oculorum intuitu cætera animalia perimat. Quod Catoblepa ipſa cognoſcens inſtinctu naturali in bonum naturæ communis, ſemper oculos portat defixos ad terram, ne tot animalia interficiat quod fuerint ſibi obuiam facta. Quod ergo facit animal irrationale naturali inſtinctu, quid non faciet rationale animal Monialis, & quæuis

Catoblepa animal nociuos oculos ad terram deijcit ne alijs noceat.

altera fæmina ex charitate Chriſti faciem & oculos velamento contegendo? Refert pratum ſpirituale in libro Hiſpano 2. part. lib. 4. titulo de caſtitate cap. 14. & 1. part. lib. 1. eodem tit. cap. 1. quendam adoleſcentem ſingulis diebus apparuiſſe cuidam virgini Moniali importune: quod cũ illa moleſte ferret, iuuenique, vt ab illa coram præſentatione abſtineret, obnixe diceret: Ille ſe excuſans dixit, non poſſe non facere, eo quod Monialis amore captus eſſet. Cui illa: Et quid in me ſpecialiter diligis? Ille dixit: Oculi tui deprædati ſunt cor meũ. Illa arrepto gladiolo ſibimet oculos eruit, iuuenique in diſco præſentãs ait: Si hos diligis illos accipe, & diſcede à me. Quo facto compunctus, & conuerſus adoleſcens Religionem quandã ingreſſus, magnus in illa Religioſus euaſit, ſane pluſquam ad litteram, hæc conſilium Euangelicũ impleuit, de oculo eruendo, ſibi, ne ſibi & alijs noceat. Dico, pluſquam ad litteram, non enim hoc Chriſtus Dominus docuit, paucioribus contentus eſt: non realem euulſionem præcipit, ſed malum vſum oculorũ, cuius remediũ eſt ſibi & alijs in Moniali, velum Religionis aſſumptum.

Exemplũ mirum caſtitatis de quadã moniali eruente ſibi oculos.

Non omittam hoc loco aduertere id quod B. Ambr. ad c. 12. Gen. adnotauit, de periculo ibi

Abra-

Digitized by Google

Abrahæ in ſimili caſu incurſo apud Pharaonem ob Saræ pulchritudinem: vbi vir ſanctus aduertit quam periculoſa ſit pulchritudo in fæminis, quæ viris necem aliquando, & infamiam cauſet. Hæc, quantorum malorum ſpiritualium & corporalium ſit cauſa, experientia ſatis confirmat. Quod notare libuit tum vt magis pateat cauſa veli ſancti imponendi: tum etiam vt videāt fæminę, maxime Moniales, quā fædum illis ſit bonum naturale pulchritudinis, procurare, in illo gloriari, vel de illius carētia triſtari. Nihil enim aliud in hoc faciunt quā viri inimici ſui angere, & cōfortare. Inimicus noſter eſt corpus propriū eius pulchritudo additio vitium, ac roboris eſt, quo maiora nobis parat pericula. Hoc dixerim quia neſcio vnde audierit, vel nouerit, Tert. l. illo de cultu fæminarū vt de aliquibus fæminis ſic diceret. *Pudet eas etiā nationis ſuæ, quod Germanæ aut Gallę non ſint procreatæ, ita patriam capillo transferunt.* Sic ille. Et optime eod. l. c. 2. citans locum Gen. 12. & 20. de hoc facto & periculo Abrahæ ob Saræ pulchritudinem ſic ſcribit: *Nam etſi accuſandus decor non eſt, vt felicitas corporis, vt diuinæ plaſticæ acceſſio, vt animæ aliqua veſtis vrbana, timendum tamen eſt vel propter iniuriam & violentiam ſpectatorum, quæ etiam pater fidei Abraham in vxoris ſuæ ſpecie pertimuit & ſororem mentitus (id eſt ſimulans) Saram ſalutem contumelia redemit.* Sic ille. Et paulo infra cap. 3. dicit, *quod vbi pudicitia eſt vacua eſt pulchritudo*, id eſt, non habet vſum nec æſtimationem pulchritudo apud illā quæ pudicitiam diligit. Hoc etiam docuit, & monuit Ier. ſuam Euſtochium Epiſt. de cuſtod. virginitatis c. 10. vbi poſtquam dixit vitandas illi eſſe puellas ſæculares vane, & pulchre ornatas, ne illi forent tentatio forte idem faciend, ſubdit hæc verba: *Illa tibi ſit pulchra, illa amabilis, illa habenda inter ſocias, quæ ſe neſcit eſſe pulchram, quæ negligit formæ bonum, & procedens ad publicum non pectus & colla denudat, &c.* ſic ibi. Et quoniam Latine ſcribo, ponam vltima verba illius capitis, ſiquidem ſunt tanti Patris, ac Doctoris Monialem alloquentis: aduertens tamen, hoc non eſſe prædicandum coram ſæcularibus, ſed ſolis Monialibus dicendū. Concludit ergo S. Pater citatum c. 10. his verbis. *Vt prope periculoſius ſit laſciuis puellis ad loca Religionis, quam ad publicum procedere.* Exponat hæc verba quiſquis ſicut potuerit vel intellexerit, & ſic illa applicet. De illo vero quod ait D. Ier. illam reputandam eſſe pulchrā,

Pulchritudo in fæminis eſt robur inimici.

In Monialibus pulchritudo quid.

Pulchra eſt quæ ſe talem non agnoſcit.

quæ propriam pulchritudinem non aduerterit: poſſumus etiam fortaſſe intelligere illud Cant. 1. *Si ignoras te ô pulcherrima mulierum*: Vt inter alios communiores ſenſus poſſint etiam illa verba hunc ſenſum pati, vt ſcilicet ibi commendetur pulchritudinis corporalis obliuio, & contẽptus: quaſi dicatur: Si ignoras, & non curas pulchritudinem corporalem, & cæt. Egredere & abi, & cæt. Hæc igitur cauſa eſt impoſitionis veli, vt ſcilicet pulchritudo naturalis, quæ paſſiue occaſio eſt periculorum habenti, & videnti, occultetur, ſupprimatur, & quaſi deturpetur.

Cant. 1.

Quo vero facilius hæc tanta pericula in ſe, & in alijs Monialis euitet, in Sara edoceatur. Hæc periculum caſtitatis ſibi, & viro honoris fuit, eo quod tacuerit ſe eſſe vxorem, ac deſponſatam alteri. Monialis & ſponſa Chriſti ſemper in ore geſtet, ac reſpondeat ſe eſſe ſponſam Chriſti. Si quis ab ea prætendat, verba indecentia, litterulas blandas, & ſimilia: ſi quis illam velit habere loco ſororis, proximæ, vel alijs titulis nominatam, neget omnino, nullum cum viro aliquo titulum admittat, ſed ſemper ante omnia dicat, ſponſa ſum Ieſu Chriſti, non poſſum contra illius fidẽ facere: hoc enim reſponſo, & confeſſione & alios ab impura intentione deterrebit & ſe ipſam in ſancto Religionis, ac virginitatis propoſito incorruptã conſeruabit. In Pontificali Romano, in titulo de conſecratione virginum: quando Epiſcopus vel conſecrans virgines, eiſdem imponit velum conſecratum, ſic iubetur dicere. *Accipe velamen ſacrum quo cognoſcaris mundum contempſiſſe, & te Chriſto Ieſu veraciter, humiliterque toto cordis anniſu ſponſam perpetualiter ſubdidiſſe, qui te ab omni malo defendat & ad vitam æternam perducat, Amen.* Sic ibi. Et Paulo infra, cum conſecrans, Moniali annectit annulum, iubetur dicere hoc modo. *Deſponſo te Ieſu Chriſto filio ſummi Patris qui te illæſam cuſtodiat. Accipe ergo annulum fidei, ſignaculum Spiritus ſancti, vt ſponſa Dei voceris ſi fideliter ſeruieris in perpetuum coroneris. In nomine Patris, & cæt.* Libuit citata verba producere, tũ vt videat Monialis obligationem ſuã, tũ etiam vt conſideret dignitatem ſuam, qua meruit ipſius Dei filia, ſponſa nominari. Quæ dignitas ſponſæ adeo illis conuenit ſi ſeruent, quæ ſponſæ poſtulat officium, vt etiam ad Matres illarum deriuetur excellentia, diciq; poſſit mater Monialis. Socrus Dei, ſeu Socrus Chriſti. Habemus huius tituli Authorem D. Ieron. epiſt. ad Euſtochium de virginitatis

Monialis dicat ſemper ſe eſſe ſponſam.

Monialis quomodo ſponſa Chriſti D.

Annulus datus virgini conſecratæ.

Socrus Dei eſt mater Monialis.

Digitized by Google

tatis cuſtodia, vbi alloquens in communi matres indignatas eo quod illarum filiæ nollent nubere, ſed fieri Moniales ſic inquit. *Indignaris quod militis noluit eſſe vxor, ſed Regis? grande tibi beneficium præſtitit: Socrus Dei eſſe capiſti, & cæt.* Vide excellentiam ſponſæ quæ etiam Matrem Socrum Dei efficiat. Dicat ergo Monialis ſe eſſe ſponſam Chriſti vt malos prætenſores abſterreat, quod ſi Sara faceret, non periclitaretur cum viro ſuo. Nec ſolum dicat Monialis ſe eſſe ſponſam Chriſti, ſed etiam in eo ſancte & humiliter glorietur, eo tantum fine, vt tanto ſponſo fidem ſeruet, & illũ ſicut oportet diligat, & nullius alterius in hac vita tota cogitatione, quaſi ſobrie inſaniens recordetur. Diſcat hunc intenſum & totalem ſponſi amorem à D. Bern. Serm. 74. ſuper Cantica, vbi de ſponſa inuitante ſponſum vt rediret, quem antea abire permiſerat ſic ait. *Quid? modo it, modo reuocat? Nam vide nũc quomodo illum pene adhuc incipientem ire iam tamen videre eflagitet ſponſa, oblita totum quod non eſt ille ſe ipſam quoq;.* Sic ibi. Hæc eſt ſponſæ obligatio, cui ſpirituales ſponſæ magis quam temporales tenetur ſacrificare.

Monialis quaſi inſaniet ſobrie in amore Dei.

Adhuc in facto Abrahæ hoc loco & maxime Gen. 12. conſiderandum duco pro fine iſtius ſolemnitatis cur ſcilicet illi noluerim Saram Matrimonij vinculũ publicare? Et quamuis ille Gen. 12. cauſam indicarit dicens. *Cum viderint te Ægyptij dicturi ſunt vxor illius eſt, & interficient me, & te reſeruabunt.* Adhuc tamen hæc verba poſtulant maiorem huius dicti explicationem, quã nempe affert Pereira ad citata verba Gen. in hunc modum. *Magis ſcilicet horruiſſe Ægyptios adulterium quam homicidium, ſiquidem interfecturi erant Abraham, ne eo viuo, ſi vxorem eius haberent adulteri viderentur, cum tamen homicidium ſit grauius crimen adulterio.* Itaq; Ægyptiorum gens adeo erat zelatrix ſtatus, & honoris matrimonialis, vt ſtante ſcientia quod Sara eſſet vxor Abraham, eam non attingerent: ſed potius prius. Abrahamum occiderent, ne illo viuente adulterium cõmitterent. Eſt itaque adulterium omnibus legibus gentium, & regnorum acerbiſſime punitum, vt ſaltem pæna mortis apud omnes infallibiliter damnetur. Si ergo hac pæna feriuntur, & merito, qui alienam hominis ſponſam tangunt, quanto maiori digni pæna erunt illi, qui ſponſas Dei, non dico tangere, ſed praua intentione, & non rectis oculis, auſi fuerint intueri? Exiſtimo hic poſſe applicari, id quod habetur Apoc. c. 14. *Virgines ſcilicet portare*

Abraham cur tacuerit Saram eſſe vxorem.

Sponſas Dei tangere grauiſſima culpa.

tare in frontibus. Scriptum nomen Agni, & nomen Patris ipſius Agni. Vt ſcilicet intuentes virginem, neque audeant concupiſcere, neque attingere (quanquam video ibi de virginibus in cælo ſermonē eſſe, de illis tamē in terris degentibus liceat applicare) Quemadmodum igitur homines, maxime potentes, res ſuas peculiares maxime præcioſas ſuo ſigillo ſignant, & muniunt, vt talis res tali ſigillo cognita, à nullo concupiſcatur, vel rapiatur. Eodē modo Deus Opt. Max. ſuas ſponſas virgines, ſibi præcioſas, ſignat in fronte, ac pronuntiat, eas rem ſibi eſſe dicatam nequis illas tangere vel ſola cogitatione lædere, præſumat. Docuit hoc D. Ambr. l. 2. de virginibus, ponderans enim illa verba dicta Herodi à Ioanne Baptiſta, Marc. 6. Non licet tibi habere vxorem fratris tui, ſic inquit. *Si hoc de vxore hominis, quanto magis de virgine Deo conſecrata? Si hoc dictum eſt Regi, quanto magis dicendum priuatis?* Sic ille. Sufficiat pro hoc dictum ſeu cōſideratio Titi Liuij, qui lib. 2. Decad. 3. deſcribens illud Cannarum bellum Romanis infælicissimum, aduertit, ante illius belli initium, Romanos aliqua triſtia habuiſſe prænuncia, & omina tantæ cladis præſagia: inter quæ illud fuit potiſſimum, quod duo viri, deflorauerint duas virgines veſtales, quæ de ſtupro, & violato voto publice fuerunt damnatæ. Hæ duæ virgines vocabātur altera Opimia, altera Floronia. Vide quanti gētiles fecerint virginitatem falſā diabolo dicatam, vt propter ſpōſam dæmonis violatam, crediderint tot mala Reipublicæ contigiſſe. Quid timendum non eſſet ob veram virginitatem, ac ſponſas Deo vero dicatas ſi forte violarentur? ſed hæc miſſa facientes ad votorum emiſſionem accedamus.

Virgines portare in frontibus ſcriptum nomen Dei, quid?

Marc. 6.

Veſtalis virginis caſus præſagiū cladis Romanæ.

Promittuntur vota, vel velum imponitur.

DOctores Theologi cum Magiſtro in 4. diſt. 31. dicūt tria bona eſſe de ſubſtantia matrimonij, videlicet fidē, prolem, & ſacramentum: & in hoc tertio bono ſacramenti dicunt contineri indiſſolubilitatem, quatenus alter ab altero coniuge ſeparari nequit. Hæc autem, quæ in carnali matrimonio referuntur, liceat applicare huic ſpirituali deſponſationi quam modo cum Chriſto D. contraxiſti, vt tuam obligationem ante oculos ſemper habere poſsis. Et quidem vt ab vltimo incipiamus hæc profeſsio, & deſponſatio, licet non ſit ſacramentum, debet tamen modo ſuo habere indiſſolubilitatem

Matrimonij tria bona applicata Monialis profeſſioni.

Digitized by Google

tatem quandam inter te, & Deū: quatenus neque mortis, neq; vllius lucri vel pretij cauſa amicitiā cum Deo violare debeas quacunq; peccati occaſione oblata. Secundum matrimonij bonum quod eſt fides omnino ſpiritualiter in hac deſponſatione debet interuenire, vt ſcilicet à fide, ſeu ſponſione diuino ſponſo exhibita, nunquam recedas, iuxta illa quæ latius in ſuperioribus dicta manent. Quomodo autem hanc fidem diuino ſponſo ſeruare debeas: Conſule inuictā illā puellam Agnetem dicentem. *Ipſi ſum deſponſata cui Angeli ſeruiunt: cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur. Ipſi ſoli ſeruo fidem, ipſi me tota deuotione committo.* Tertiū denique matrimonij bonū, proles videlicet, non corporalis, ſed ſpiritualis ab hoc ſancto coniugio non debet abeſſe, quatenus ſponſa Dei caſtas cogitationes concipiens Spiritu ſancto inſpirante, atq; edocente, diuina myſteria debet contemplari. Itaque proles ſponſæ Dei, ſint ſanctæ meditationes & contēplationes à Spiritu ſancto infuſæ, vt quaſi ſuo modo, ſponſa Dei dicatur etiā concipere de Spiritu ſancto, non Chriſtum, ſed meditationes circa ſponſum Chriſtum idq; inſpirāte Spiritu ſancto: ita vt ſuo modo dicere poſſit cum ſponſa,

Cant. 1. Cant. 1. *Lectulus noſter floridus.* Quo alludit Ambr. l. 1. de virginibus ſic virgines alloquens. *Nō vteri vobis onus notum, non dolor partus, & tamen numeroſior ſoboles pia mentis, quę omnes pro liberis habet, & cæt.* Et Paulo infra, ad hoc intentū applicat illa verba Iſai. 54. *Lauda ſterilis quæ non paris, quoniam multi filij deſertæ magis quam eius quæ habet virum.* Iſai. 54. Idē docuit D. Fulgentius epiſt. 3. ad Probā de eodem ſic ſcribens de virginali ac ſpirituali coniugio. *Sic enim ibi non eſt mortalis fructus ex corpore, vt in mortales fœtus, non deſint ex corde: ibi maritalis acceſſus nō vitat corpus, quia Chriſti ſpiritualis amplexus, & animam ſeruat, & corpus.* Sic ille. Siquidem vero ad lectulum floridum ſponſę deuenimus, in horum florum gratiā comparemus illam cum apibus quæ flores depaſcuntur, D. Ambr. lib. 1. de virginibus virginitatem, ſeu virgines apibus comparat ob ſimilitudinem & cauſas, quas in ſequētibus eius verbis inſpicies. Sic enim inquit. *Digna virginitas, quæ apibus comparetur. Sic pudica, ſic continēs rore paſcitur apes: neſcit concubitus. Ros quoq; virginis eſt ſermo diuinus. Quam te velim filia imitatricem eſſe huius Apiculæ, cui cibus flos eſt, ore ſoboles legitur, ore componitur. Florem tibi demonſtro carpendum, illum vtique qui dixit ego flos campi. Sume igi-*

Vigines apibus comparantur.

tur alas virgo, ſed ſpiritus, vt ſuperuolites vitia ſi contingere cupis Chriſtum. Hæc Ambr. eleganter. Vbi in ſumma vides illũ dicere, virginem eſſe ſimilẽ apibus quæ non generant per concubitum, ſed ore ſeu oratione, & floribus tantum paſcuntur: cibis autem virginis debet eſſe Chriſtus qui dicitur in Canticis flos campi & lilium conuallium. Ego autem alia de cauſa non multum diſſimili, virginem hortor vt ſit imitatrix apis auiculæ. Hæc namq; ſingulis floribus affixa inſidens modo violæ, modo roſæ, modo lilio, modo libanoridi, modo thymo, ex his omnibus ſuccum meliorem extrahit, & inde vadẽs conficit fauũ mellis dulciſſimũ. Eodem modo profeſſa iuuencula apis eſſe debet, & cunctas antiquas Religioſas in conuentu, more florũ variorũ rutilantium attendere, & ex ſingulis ſingulas apprehẽdere, & quaſi extrahere virtutes, ex altera obedientiam, ex alia ieiunium, ex alia orationem, & ſimiles, vt ex his quaſi varijs virtutum floribus fauũ conficiat Chriſto ſponſo præſentandum. Sic illam caſtiſſimam virginẽ & Chriſti ſponſã Ceciliam imitabitur, de qua dicitur in breuiario. Cecilia famula tua Domine quaſi apis tibi argumentoſa deſeruit. Hoc ſi faciat cum eadẽ Cecilia, in cælo Chriſto ſponſo fruetur per gloriam, Amen.

Finis huius ſermonis qui numerum trigeſimum perficit.

HActenus vt vides præceſſerunt triginta fere ſermones & exhortationes, quarum initio themata particularia appoſuimus, quia in particulari perſonis Religioſis tantum illas intendimus applicare. Vt vero ſæcularibus etiam prodeſſe poſſimus ab intento Monachali non recedentes: ſubijcimus ſequentes ſermones iuxta aliquas Dominicas, & occurrentia feſta par annum, in quibus profeſſionis ſolemnitas occurrit: fere enim omnes illi ſicut infra habentur à me ſunt prædicati, in quibus ſequor Euangelium illius diei, ſiquidem ad populum ſunt habiti. Et vt plurimum illos nomino ſub profeſſione Monialis, quoniam ſub tali titulo ſunt habiti: & communiter profeſſiones Monialium ſolemnius celebrantur, quam profeſſiones Monachorum. De profeſſione autẽ Monachorum ſatis, vt puto, dictũ eſt per quatuor integros ſermones ſupra poſitos, & duos in receptione Nouitiorũ ad habitũ. Ad intentũm ergo reuertentes, ſit ſermo primus ad populum in profeſſione Monialis, ne tamen numerũ perturbemus ſit in ordine ſextus reſpectu quinti ſupra poſiti.

SER-

SERMO VI.

DOMINICA SECVNDA QVADRAG. IN PROFESSIONE MONIALIS.

Duxit illos in montem excelſum, ſeorſim, & transfiguratus eſt ante eos. Matt. 17.
Matth. cap. 17.

Gloria vana multum nobis dominatur, & parum vera gloria.

Mirum eſt quantum nobis dominetur gloria vana, ſeu mundana huius vitæ, & quam parum apud nos valeat gloria vera, ſeu gloria cæleſtis. De primo occurrit quod Narrat. D. Ieron. libr. illo aduerſus Heluidium, de quodam homine ignobili, qui templum illud admirabile Dianæ, reputatum inter ſeptem mirabilia mundi ſuccendit: cumque poſt inquiſitionem malefactoris, non conſtaret de criminis authore; ipſe ſe prodidit principibus, clamans ſe templum incendiſſe. Cumque ab illo quæſitum eſſet, quo fine id feceret: Reſpondiſſe fertur: *Vt, quia bene non poteram, male omnibus innoteſcerem*. Sic de illo Narrat D. Ieron. vnde ibidem ſubdit hæc verba. *Ex quo colliges quantorum malorum ſit cauſa ambitio in illo qui tam grandem Deæ (quam talem credebat) irrogauit iniuriam: tamen vt inde ſi non claram cum laude notitiã reportaret, vel notus mundo eſſet nobilis factus in ſcelere*, Sic Ieron. Vbi vides vires vanæ gloriæ, quæ ignobilem hominem adegit, vt non timeret iniuriam Deæ ſuæ, talis templi ex-

Dianæ templum incenſum ob vanam gloriam.

excidium, & tanti periculi propriæ vitæ cui ſe libere ſubiecit, dummodo tamen apud homines vanam gloriam conſequeretur. Idem cernere licet in Magno illo Alexandro, quem duodecim annis vana gloria ſola traxit tortum, anxium, afflictum, tot pericula itinerum cum ſiti, & fame aliquando paſſum, toties vulneratum, per tot vigilias & alios conflictus deductum, vt mundi gloriam captaret. Et in particulari narrat de illo QuintusCurtius, ad noſtrum intentum hoc loco, quod cum expugnare vellet vrbem quandam oculis humanis in expugnabilem: (erat enim poſita ſupra altiſſimam rupem inacceſſibilem omni fere ex parte, ita vt ad illã perplana vna tantum breuis & anguſta via, ſeu porta pateret) Iſuero applicato excercitu ad conſpectum illius portæ, eo tantum fine vt obſeſſos terreret, & ad illam portam intentos faceret. Iuſsit ex parte aduerſa aliquos milites excelſam, & præruptam illam rupem ſic aſcendere. Portabant malleos, & cuneos ferreos: infixoque cuneo, fixis ſuper illo pedibus alterum figebant ſurſum verſus, & ſic aſcendit copia militum, qui in ſuperiori parte vrbis apparẽtes, ciues incautos ad ſe auocarunt, & portam vrbis deſerentes nouo caſu perterriti ſunt, ita vt Alexander irruens magno impetu ciuitatem ingreſſus poſſideret. Vide quas difficultates vincere faciat vana gloria? famem, ſitim, vigilias vulnera tolerare, rupes aſcendere cum tot periculis cogit, & ad hæc omnia non ſolum vires addit, ſed & quod mirabilius eſt, laborem minuit, facitq; ſuauem. E contra vero magna illa, & vera, ſolidaq; cæleſtis gloria, non poſita in incerto ſicut gloria mundi, ſed diuina reuelatione cognita, & diuina ſponſione promiſſa à Chriſto Domino multis in locis Euangelij, & hodie in monte excelſo monſtrata, tam parum hominum amicos mouet, vt pro illa nec ad horam leui tribulatione cruciari dignentur. Pono exemplum vnicũ in re facili. Orare Deum, non eſt ex ſe afflictiuum, eſt enim cum Deo loqui, & nos cum amico terreno tres & quatuor integras horas attentiſsime confabulamur. Iubeatur ergo homo per vnã horã integre Deum orare attente: bone Deus quale faſtidium, quales euagationes mentis nos ſtatim apprehendunt? Conſtat ex facto trium hominum perfectiorũ qui tunc erant in mundo. Matth. 26. *Matt. 26.* Petri ſcilicet, & Iacobi, ac Ioannis quos ſecũ ad orandum Chriſtus D. inuitauit, & tamen neque illo præſente, & inuitante perſeuerarunt

nerarunt per horam, vt patet ex illa Christi Domini reprehenſione. *Sic non potuiſtis vna hora vigilare mecum: vigilate &c.* Falſi profecto æſtimatores, & ponderatores gloriæ ſumus, qui tot ac tanta pro mundana patimur, & tam pauca pro æterna tolerare dignamur, tam pauca ad æternam ſufficere credimus: tam multa ad caducam acquirendam neceſſaria putamus. Cum tamen è contra, vtriuſque cõtrarium nobis Scriptura proclamet: ſtercus ſcilicet eſſe mundanã gloriã & indignam pro qua quidquam fiat, ſed dignam, vt quaſi ſtercus contemnatur. Cognouit hoc etiam fragilis fæmina Eſther, lib. ſuo cap. 14. quæ cum temporaliter gloriari ſatis poſſet in pulchritudine, Regia dignitate, opibus immenſis Aſſueri veſtibus, & ſimilibus; hæc tamen omnia fere vt ſtercus reputabat, ſic Dominum orans: *Tu ſcis quod abominer ſignum ſuperbiæ, & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud quaſi &c.* vbi tanquam rem viliſſimam, & indignam nominari, dixit omnem illam gloriam vanam ſe deteſtari. De æterna vero quanti facienda ſit, & quantum pro illa faciendum, indicauit Paulus, dum id Romanos 8. indicauit, omnes iſtius vitæ tribulationes, ac labores non æquiparari quoad meritum æternæ gloriæ. Sic enim ibi docuit: *Exiſtimo enim quod non ſunt cõdigna paſſiones huius temporis ad futuram gloriam.* Dignum plane conſideratione, & admiratione puto, illam Christi Domini ſententiam à ſe de ſe ipſo prolatam Luc. 24. enarratis enim ſuæ paſſionis acerbiſſimæ doloribus, ac laboribus, ſubdidit. *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?* Vbi conſidero primo, gloriam illam ad quam Chriſtus ait ſe intraſſe per paſſionem, non fuiſſe gloriam eſſentialem animæ, quæ maior eſt in viſione Dei conſiſtens: hanc enim ipſius anima ſtatim habuit ab initio incarnationis in ventre Deiparæ, tanquam ſibi debitam titulo Filij Dei: ſed fuit illa gloria Chriſti, accidentalis, gloria ſcilicet ſui corporis, quam hodie per tranſitum prælibauit, cum exaltatione ſui hominis: quæ gloria accidentalis multo minor eſt: & præterea etiam Chriſto Domino erat debita. Conſidero ſecundo Chriſto tanquam Filio Dei naturali, etiam quatenus homini, vniuerſas glorias debitas eſſe: & nihilominus ait oportuiſſe illum tot, ac tanta pati, vt potiretur gloria accidentali ſibi debita. Quid ergo oportet vt pro gloria æterna, patiatur miſer homo,

Eſth. 14.

Vana gloria quam deteſtanda.

Rom. 8.

Luc. 24.

Pro gloria æterna quot toleranda?

Digitized by Google

homo, ſæpius per peccatum filius diaboli, infinitis peccatis onuſtos?

Hac igitur de cauſa Chriſtus Dominus hodierna die oſtenſurus huius gloriæ præludia tribus diſcipulis, non in plano illos ad ipſius viſionem admittit, ſed cum myſterio, eos montem excelſum, & accliuem facit aſcendere, qui non ſolum accliuis, & aſcenſu difficilis erat, ſed etiam ſeorſum poſitus, id eſt à cōmuni tumultu, & turbatione ſeparatus. Duo itaque mons habebat altitudinem, & quietem, ſeu tranquillitatem. Hoc iam primo applico ad nouam profitentem: hodie namque per profeſſionem, hanc ſanctam Religionem intrans, montem aſcēdit excelſum, altum, & quietum. Eſt quippe Religio quæcunque mons Thabor proprie dicta, ob illa quæ mox applicabimus ex hodierna hiſtoria eidem Religioni. Quod autem Religio mons Thabor poſſit appellari habet expreſſe Diuus Antoninus 3. part. tit. 25. cap. 10. §. 11. & præterea addit non ſolum eſſe montem, ſed illi conuenire illa nomina. Pſalm. 67. *Mons coagulatus, mons pinguis, mons in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo.* Rationem applicationis explicans ait: in monte hoc Religionis ſicut in Thabor, inueniri Petrum qui ſignificat obedientiam. Et Iacobum, qui dicitur ſupplantans, & calcans, mundi ſcilicet diuitias per paupertatem. Denique per Ioannem virginem ſignificari tertium votum caſtitatis. Ego vero amplius his immorans, explico, & cauſam do primo, illius, quod dicitur Religionem eſſe montem in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo, pro quo ſufficiat Matth. c. 18. vbi Chriſtus Dominus *promiſit ſe habitaturum in medio duorum vel trium, ſi fuerint congregati in nomine ipſius.* Conſtat autem quot millia congregata in nomine Chriſti habeat quæcunque Religio, ac proinde in illa habitabit Deus per ſpecialem affectum, & protectionem. Quod vero Religio ſit etiam mons coagulatus & pinguis, ſeu fertiliſſimus, vbi ſcilicet diuina paſcua abundent, ipſa experientia teſtatur, & comprobant quotidianæ ſacramentorum frequentationes, vigiliæ meditationes, ieiunia, lectiones, & multa alia exercitia ſpiritualia, quæ continuo in Religionibus tanquam vberrima paſcua, & Religioſos alumnos, & ipſos etiam ſæculares reficiunt, & impinguant. Addo inſuper Religionem non ſolum eſſe montem excelſum, propter ſtatus altitudinem, & excellentiam, ſicut vidimus: ſed etiam excelſum,

Pſal. 67.

Religio eſt mons Thabor.

Matt. 18.

Paſcua pinguia in Religione.

excelſum, & accliuē aſcenſuque difficilem, ob laborioſum viuendi modum in illis repertum, vt ſuppono notiſſimum, & alibi latius probatum. Eſt denique Religio mons etiam ſeorſum poſitus à tumultu, id eſt, locus quietus, & tranquillus, vt ipſa etiam experientia patet, vnde merito ego illam compararim monti olympo, cuius altitudo inter omnes alios orbis montes notiſſima eſt, ita vt ibi relictos cineres nunquam leuis aura diſpergat, neque ventus conturbet. Vnde à mira loci quiete, putarunt antiqui olympum eſſe ſedem & habitationem Deorum. Et neſcio ſi illa occaſione, etiam ipſum cælum empyræum iam vocatur olympus. Talis eſt Religio, mons pinguis, fertilis, excelſus, & quietus, in quo & Dij, id eſt ſerui Dei quieti habitent, & in quo beneplacitum eſt Deo habitare cum eis. Neque ſolum ipſa Religio mons eſt, verum etiam ipſi Religioſi montes ſunt, vt eos eleganter appellat D. Bernard. ſerm. 54. ſuper Cantic. de Religioſis ſic ſcribens: *Hos inquam conſidero omnes feruentes, omnes deuotos, omnes donis cæleſtibus, & gratia affluentes, tanquam ſpirituales reuera montes, qui à Domino viſitantur.* Sic ille, applicans illa verba ſpōſæ: Venit ſaliens in montibus, id eſt Religioſis.

Religio mons olympus cur.

Religioſi ſunt mōtes.

Cum autem dixerimus hodie gloriam à Domino oſtenſam in monte excelſo, aſcenſu difficili, in cuius proinde conſecutione oporteat ſudare, & laborare, videamus quinā ex fidelibus omnibus facilius, & expeditius ad hūc montē gloriæ conſcendant. Explicauit hoc mirifice D. Bern. ſer. de quadruplici debito tom. 1. inter ſermones de diuerſis argumentis, vbi apposite ad hoc Euangelium, & profeſſionis celebritatem ſic loquitur. *In via eſtis, fratres, quæ ducit ad vitā, in via recta quæ ducit ad ciuitatem Hieruſalem. Arduus quidem aſcenſus eius, vtpote per ipſam montis ſummitatem inciſus, ſed via compendioſa laboris magnitudinē, vel temperat, vel excludit.* Sic ille. Cuius verba conſidera, vt diximus apposita hodiernæ feſtiuitati. Ait nāque gloriam cæleſtē habere aſcenſum difficilē tanquā montem excelſum, Religioſos tamē ait, eſſe in via recta, & vita compendioſa, quia compendium vel minuit laborem itineris vel omnino excludit laborem. Vnde ait Religioſos per hāc viam accliuem non ſolum ire, ſed currere facile, & feliciter, quia ſcilicet exonerati ſunt à curis, ac diuitiis & impedimentis ſæculi. E contra vero, ait, ſæculares multis vitæ curis, & impedimentis impeditos hunc montem gloriæ, difficile, & cum magno labore, ac

Monachi expeditius montē gloriæ conſcendunt, quā ſæculares.

Digitized by Google

periculo conſcendere: ſed verba ipſius Bern. iterū hac de re audiamus quæ talia ſunt. *Nō ſic alij, non ſic, qui quadrigas, & quadrigalia onera pertrahentes montis circuitum ambire decernunt, & plerumque per deuexa mōtis præcipitantur, vt vix finem inueniant viæ ſuæ. Fœlices igitur vos, qui vos, & veſtra ſine omni exceptatiuncula reliquiſtis per ipsū montis verticē iter facitis, ei qui aſcendit ſuper occasū Dominus nomen illi.* Sic ille. Vbi nota elegantem comparationem quadrigæ aſcenſuræ ad montis verticem, hæc enim vel montis verticem omnino non poteſt conſcendere: vel ſi aſcendit multos girat circuitus priuſquam cum labore aſcendat. E contra vero homo pedes onere exutus via recta etiam per crepidines, & ſaxa verticem montis attingit. Tales sūt ſeculares in aſcēſu mōtis gloriæ, quadrigis ſimiles mille ſarcinis obligationū, curarum impedimentorū onuſti recta non poſſunt aſcendere: modo cadūt, modo circūeunt, paruos, aut nullos profectus faciendo. Religioſus vero illis omnibus liber, via recta, vt ait Ber. & cōpēdioſa mōtē trāſcurrit. Eſt eiuſdē ſententiæ, D. Amb. li. 5. ſup. Luc. c. 6. vbi pōderans quomodo Chriſtū D. in montem aſcendentē ſoli Apoſtoli (pauperes & Religioſi) comitati fuerint, & ſoli cum illo deſcenderint, turbis interim in plano manētibus, inquit: *Aduerte omnia diligenter, quomodo & cum Apoſtolis aſcendat, & deſcendat ad turbas, quomodo enim turba niſi in humili Chriſtum videret? Non ſequitur ad excelſa, non aſcendit ad ſublimia.* Et paulo infra. *Prius enim vnuſquiſque ſanandus eſt, vt paulatim virtutibus procedentibus aſcendere poſſit ad montem, &c.* Ecce quomodo turba, coniugatorum ſcilicet, & ſæcularium, ex mente Ambroſij, non aſcendit cum Chriſto Domino ad ſublime mōtis: quod in noſtro intento intelligo, non aſcendere facile, fæliciter, & æque frequenter ac Religioſi. Denique alludit illud dictum Leonis Magni, ſerm. 5. de quadrag. pro mundi laqueis & periculis communiter, cum ſic ſcribit: *Plena omnia periculis, plena laqueis incitant cupiditates, inſidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent, amara ſunt obloquentium linguæ, nec ſemper veracia ſunt ora laudantium.* Sic ille. Quibus omnibus cum Religioſus, ſit liber, & vt plurimum illa omnia in Religione non vigeant: merito, vt Bernardus dixit, ſæculares in huius montis aſcenſu, deficiunt, vel circumeunt, ac retardantur. Religioſi vero impedimentis liberi non ſolum aſcendunt, ſed currunt.

Sæcularium onera reſpectu gloriæ.

Tibi vnum, Moyſi vnū, & Eliæ vnū. Demus cum cōmuni expoſitione,

tione, erraſſe Petrum in illo quod dixerat, *Bonum eſt nos hic eſſe:* eo quod impediebat paſſionē Chriſti, & in ſola viſione gloriæ corporis eius, beatitudinem collocabat &c. Saltem in hoc non videtur erraſſe, optādo ſcilicet domūculas & tabernacula Eliæ, Moyſi, & Chriſto, ſibi vero nullam domum ſeu tabernaculum optando ſeu promittēdo. Reliquerat enim iam domum, fratres, parentes &c. ac proinde religioſus effectus non amplius domum deſiderauit: non amplius terrenis ſe immiſcuit. Verus itaque in hoc Religioſus admonuit Religioſos, vt obliuiſcentes quæ retro ſunt, non ad illa ſed ad anteriora ſe conuertāt. Recurrit hoc loco D. Bern. monitio illo ſerm. citato de quadr. debito: vbi quamuis dixerit, Religioſos exoneratos montē cæleſtis Hieruſalem agiles, & lætos aſcendere: nihilominus monet, quod ſi ad ſæculi vanitates reſumendas iterum redeant, eundem montem non aſcendunt. Eius verba ſic habent: *Illi vero qui quamuis Ægyptum fugerint, tamen ad quanis Ægyptia tenerrima reſuſpirant, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt, ſed voluntatum ſuarum grauiſſimis ſarcinis prægrauati, vel ſub onere, vel cum onere cadunt, vt vix ad curſum perueniant deſtinatum.* Sic ille. Vulgatum & neceſſarium eſt maxime hodie illud exemplum fœminæ vxoris Loth, ad quam nos remittit Chriſtus Dominus Matth. 24. & Luc. 17. *Matt. 24. & Luc. 17* poſtquam enim ibi commendauit ne in die illa tribulationis magnæ, quis reuertatur ad reſumendam tunicam, vel vaſa de domo, ſubintulit, *Mementote vxoris Loth*, quæ nempe in ſalem conuerſa eſt, vt nos ſuo exemplo ſaliret, ne poſt arreptam viam Domini retro aſpiciamus. Quod exemplum, quia adeo tritum, & neceſſarium eſt & ad Religioſos ſpectat præcipue: dicam primo ſummatim, quæ culpa illius fuerit, ſecundo qui finis fuerit talis ſupplicij. *Vxoris Loth quale peccatum & qui finis ſupplicij.* Quoad primum, inuenio illam peccaſſe primo contra obedientiam illi à Deo iniunctam de retro non aſpiciendo. Secundo, ob curioſitatem fœmineam ſciendi quid noui in illis vrbibus ageretur. Tertio per infidelitatem: putauit enim nihil referre ad ſalutem ſi reſpiceret vel non reſpiceret. Quarto denique per compaſſionem indiſcretam. Ait enim Thargum Ieroſolymitanum illam fuiſſe de filiabus populi Sodomæ, & retro aſpexiſſe, vt videret quidnam futurum eſſet cum domo patris ſui, & amicorum. Hæc de culpa. Finis vero illius punitionis, quod ſcilicet in ſalem verſa ſit, & non in aliud, adnotatus eſt optime à Ruperto

Digitized by Google

Salis officium quod.

Abbate Geneſ. 19. dicente, quod *quemadmodũ ſal vt aliis vtilis ſit, ac ſaliat, prius ſibi ſit inutile, & perit. Sic vxor Loth prius periit, & ſibi inutilis facta eſt: & tũc aliis profuit, ſuo enim caſu ſale orbem condiuit, monens, ne poſt viam ſanctam ingreſſam retro ad tẽporalia dimiſſa redeamus*: & ideo prædictum exemplum vxoris Loth adeo magni fit à Chriſto Domino, & Doctoribus. Diſcas ergo hodie hanc fæminã tu fæmina nõ imitari, vt poſt temporalia hodie dimiſſa cum D. Petro nec domũ, nec locũ deſideres, nec auiditate fæminea, nec etiã parentũ compaſsione mundana requiras. Diſce ab alia parente tua clariſsima clara quæ poſt profeſsionem factam in manibus P. N. Franciſci, & paupertatem promiſſam: nec etiam de licentia Papæ voluit tẽporalia repetere: viſitante nãque Alex. 4. Sum. Pontif. B. Claram & naturali compaſsione illius paupertatem, & neceſsitatẽ miſerante: cum offerret B. Virgini diſpenſationem circa votũ paupertatis, reſtitit illa animo inſuperabili, ac dixit ſe ab illo peccatorum remiſsionem velle accipere, non vero voti paupertatis relaxationem. Ecce quomodo nec modo licito ad terrena dimiſſa voluit reſuſpirare. Contentus ſit Religioſus ſola illa ſancta & magna portione, quæ eſt ipſe Deus

B. Claræ paupertas conſtantiſſima.

iuxta illud Pſalm. 118. *Portio mea Domine dixi cuſtodire legem tuam.* Pſal. 118.

Et Pſal. 141. *Clamaui ad te Domine, dixi tu es ſpes mea portio mea in terra viuentium.* Hoc autem iuxta D. Hilarium ad citatum Pſalm. dicere vere non poteſt, qui renunciato ſæculo aliquid iterum temporale deſiderat. Sic enim ait: *Renuntiandum eſt ſæculo omnibuſque rebus vt nobis Deus portio ſit: cæterum ſi nos ambitio detineat, ſi cura pecuniæ occupet, ſi negotia rerum familiarium demorentur portio nobis Dominus non erit.* Hæc ibi. Præclare etiam D. Ambroſius nobis de hoc exemplum propoſuit in malo Religioſo Iuda, qui poſt temporalia dimiſſa terrenis inhians, & pecuniolas quærens, iam non poterat dicere Deo, Portio mea in terra viuentium. De illo ergo quod ad præſens attinet, loquens Ambr. epiſt. 82. ad Syritium Papam, ſic loquitur. *Habemus exemplum quia cum Iudas panem à Chriſto accepiſſet immiſit ſe in cor eius diabolus quaſi poſſeſſionem ſuam vendicans, quaſi portionis ſuæ ius retinens, quaſi dicens. Non eſt tuus iſte ſed meus: meus certe miniſter, tuus proditor: tecum recumbit, & mihi ſeruit, tecum epulatur & mecum paſcitur: tecum bibit, & mihi tuum ſanguinem vendit.* Sic Ambroſius.

Religioſi portio ſit Deus, nõ reſumat terrena.

Et transfiguratus eſt ante eos. Transfigurari proprie, eſt mutari

in

in figura, ſeu in vultu mutationem pati. Vnde D. Lucas hanc eandem transfigurationis hiſtoriam referens c.9. ſic ait: *Et facta eſt, dum oraret, ſpecies vultus eius altera:* quaſi per transfigurationem maneret alter, in vultu videlicet. Hoc præcipue fit ingredientibus Religionē: quæ cum ſit ſimilis mōti Thabor, vt diximus, ſuos filios omnino transfigurari facit, in vultu, in moribus, & ſimilibus. Experientia, & praxis Religionum hæc manifeſtat, eius enim intentum eſt Nouitios, ac profeſſos edocere, vt oculos ad terram demittant, aures otioſa, ac turpia verba non audiant. Lingua omnino refrænetur, à rebus illicitis, manus componantur, & intra habitum colligantur, pedes diuerſis modis greſſus figant: denique omnes corporei ſenſus, ac membra, ita reformentur, vt vere dici poſſit, quod vetus homo exuitur cum actibus ſuis. Huc tendunt omnes inſtructiones, & mortificationes Nouitiis iniunctæ. Ita vt etiam dici poſſit Religionem, admodum vrſæ, illos, quos mundus Deo parit informes, ac deformes cælo: ipſam lingua ſua ac doctrina, tanquam informes iterum lambere: oculos prophanos componendo, & ſic cætera deformia membra formando, inſtruendo, & ad legem Chriſti, cælumque

Luc. 9.

Religioſus eſt transfigurandus in Religione.

Religio ſicut vrſa.

aptando, vt ipſe Nouitius ac profeſſus maneat alter, & quaſi trāsfiguratus. Et vere dicere poſſit Religioſus cum D. Paulo ad Galat.2. Viuo autem ego, iam non ego, id eſt, eſt eadem perſona, ſed non iidem mores, iam alius oculus, alia lingua, alius loquendi modus longe diuerſus. Debet Religioſo contingere illud, quod contigit illi cæco à Natiuitate à Christo Domino illuminato Ioann. 9. quem, poſtea quam viſum receperat, alij non agnoſcebant, & dubitātes ſi eſſet idem, an alius homo, dicebant, *Nonne hic eſt qui ſedebat, & mendicabat? Alij dicebant, quia hic eſt; alij autem: nequaquam, ſed ſimilis eſt ei. Ille vero dicebat: Quia ego ſum, &c.* Ecce quem Deus illuminauit, & oculi à Deo redditi, quam alterationem cauſauerit vt dubitaretur ſi eſſet ille. Eodem modo, is quem Deus illuminauit ad vitam Monaſticam ſectandām, cui Deus oculos mentales aperuit: adeo debet in moribus, & ſenſuum actibus immutari, vt maneat alter, & videntes illum dubitent ſi diuerſa perſona ſit. Si enim Religioſus adhuc eadem videre, & audire gaudeat, quæ antea gaudebat, adhuc eoſdem apices mundanæ vrbanitatis in loquendo obſeruet, adhuc antiquos mores non exuat, reuera non transfiguratus eſt cum Chri-

Galat. 2.

Ioan. 9.

ſto?

Digitized by Google

ſto: nec vere Religioſus eſt, ſed ſæcularis habitu alieno indutus.

Neque vero à ſolis Religioſis requiritur vt in ordine ſe transfigurent modo expoſito: verum etiam ab omnibus Chriſti fidelibus hodie expetitur, vt tum ratione ſancti temporis quadrageſimalis, in quo ſacroſancta Sacramenta confeſſionis & communionis recipiuntur: tum etiam ratione conſiderationis iſtius gloriæ à Chriſto hodie oſtēſæ, transfigurentur, & transformentur. Videtur hoc velle D. Paulus 2. Corinth. 3. cum dicit: *Nos vero omnes reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes in eandem imaginem transformamur, &c.* Nota verbum, transformamur, & verbum in eandem imaginem: quaſi hęc verba extra alios ſenſus, hunc etiam pati poſſint: quod ſcilicet tanta eſt vis gloriæ æternæ, vt nos illam conſiderantes reuelata facie, id eſt per reuelationem fidei, faciat transformari, & alios eſſe, abſtinendo ab illicitis & cæt. quod ſi ad hanc transformationem, & transfigurationem morum, credidit Paulus ſufficere attentam conſiderationem gloriæ: efficacius eandem in nobis transformationem cauſabunt, tempus hoc quadrageſimale, & Sacramenta duo in illo recepta: vnde Chriſtianus qui hoc tempore, & cum his duobus Sacramentis receptis, nō vix erit alius, non fuerit transformatus, non loquutus fuerit diuerſa lingua: timeat, quod neque ſanctum hoc tempus recte colit, nec debite gloriam conſiderat, nec debite diſpoſitus ad illa ſacramenta acceſſit. Marc. vltimo mittens Chriſtus Dominus diſcipulos ad prædicandum: dixit, ſignum quod aliqui audientium eſſent in gratia, ex debita ſuſceptione baptiſmi, & auditione verbi Dei, eſſe, quod loquerentur nouis linguis. Si ergo videas hominem in hoc ſancto tempore à cōfeſſione redeuntem, & antiquo ſermone otioſo vtentem, iurantem, & ſimilia patrantem ſicut ante confeſſionem, time quod recte non ſit confeſſus, non enim loquitur nouis linguis, eidemque merito dici poteſt illud quod Matth. 26. Ancilla dixit Petro, *Galilæus es, nam & loquela tua manifeſtum te facit.*

Transfigurandi quomodo ſæculares.

2. Cor. 3.

Marc. vlt.

Matth. 26

Domine bonum eſt nos hic eſſe. Conſtat Diuum Petrum hoc dixiſſe ex gaudij abundantia, quo ille & ſocij fuerunt pleni ex viſione illa præſentata. Vbi conſidero Chriſtum Dominum illis pro breui illo aſcenſus labore, ſtatim illos remuneraſſe conſolatione ſpirituali, qua, & aſcenſus labor, & præteritæ vitæ apoſtolicæ tribulationes mitigarentur & ad futuras animarentur. Hæc nempe

Digitized by Google

nempe Dei natura eſt, & ingenium, vt ſeruos ſuos in medio tribulationum conſoletur ſpiritualibus conſolationibus, vt & præteritas afflictiones minuat, & iuuet ad futuras. Hoc patet experientia pio conſideranti: in medio ieiunij, & cuiuſcunque alterius afflictionis propter Deum toleratæ. Iuxta illud Iob 7. *Viſitas eum diliculo, & ſubito probas illum.* Docuit hæc eleganter Chryſoſt. hom. 8. in Matth. ſic dicens: *Enim vero miſericors Deus mæſtis rebus quædam etiam iucunda permiſcuit. Quod certe in Sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque iucunditates, ſinit habere continuas, ſed tum de aduerſis, tum ex proſperis iuſtorũ vitam quaſi admirabili varietate contexit.* Sic ille. Hæc autem ſpecialiter in vita Religioſa conſiderare licet: quæ licet laborioſa ſit valde: multis tamen diuinis conſolationibus, & gaudiis ſæpe perfunditur, crebro enim Deus ſeruos ſuos conſolatur ſpiritualiter, ne in præſenti labore deficiant, & ad futuros labores, & agones fortius ſuperandos animentur. Quapropter ſi Religioſus in religioſis exercitiis, & obedientiis, læto animo eaſdem actiones Deo offerat, ſentiet profecto conſolationes diuinas ſibi aſſiſtentes. Hoc imprimis probo, ex ratione naturalis congruentiæ congruum enim videtur omnino,

Vita iuſtorũ ex mæſtis, & lætis cõpoſita.

vt qui terrenas conſolationes ſpernit, diuinas experiatur: Religioſus autem terrenas contemnit, vt conſtat. Præterea ſi Chriſti Domini iugum ſuaue eſt, vt idem Chriſtus Dominus promiſit Matt. 11. & Religioſus ſpecialiter ſibi maius iugum propter Chriſtum imponit, congruum videtur vt in illo ferendo ſuauitatem debeat ſentire. Hoc ipſum teſtatur Bern. in illo longo ſerm. ſuper, *Ecce nos reliquimus omnia.* Vbi fere ſemper ad Religioſos verba dirigens: ſic ait. *Diuinæ omnino largitatis fuit, vt non ſolum æternæ vitæ præmium proponeret, ſed etiam huius vitæ ſpiritualia gaudia promitteret. Sic & filiis Iſrael donec terram promiſſionis intrarent in deſerto manna non defuit.* Sic Bernard. Et vt demus exemplum in re magis quotidiana, & in qua conſolationis defectus magis ſentitur, videlicet in cibo Religioſo, qui vt plurimum tenuis eſt, & iniucundus: inſulſus, & pauper: quod Deus in illo cibo ſic ſumpto Religioſos conſoletur, ita vt in illis cibis conſolationem maiorem ſentiant, quam ſæculares in lautis, & opiparis conuiuiis, ſufficiat hiſtoria relata à Ieronymo Plato lib. 3. de ſtat. Relig. c. 16. vbi narrat de quodam Rabaudo viro præcipuo in Gallia, qui cum religionem ingreſſus, lautioribus cibis antea aſſuefactus eſſet, aſperi-

Tenuis & craſſus cibus Religioſi ſuauitate à Deo reſperſus.

Digitized by Google

tatem ciborum Religionis cæpit abhorrere. Quod videns, ac dolens Abbas monaſterij iuſſit illi paulo commodiores, & extraordinarios cibos exhiberi attenta viri ætate, & qualitate. Accidit quadam die in communi menſa fratribus edentibus quotidianum illum cibum panem ſcilicet ac fabas, vidit, Rabaudus duos ſenes qui toto refectorio circumeuntes ſingulis fratribus in diſco ex pixide vitrea liquorem infundebant: quo illi mirifice recreati aridum illum cibum iucundiſſime manducabant. Rabaudum vero præterierunt, & ſeuero vultu ſunt intuiti. Ille vero ex proxime aſſidẽtis diſco aliquid ſuffuratus, ſenſit in illo maiorem ſuauitatẽ, quam vnquam ſenſerit in cibo vllo. Quo facto re ad Abbatem delata, quæſiuit Rabaudus rei nouitatem. Ille reſpondit duos illos ſenes fuiſſe D. Petrum in cuius tutela erat monaſterium, & Honoratum fundatorem illius. Cauſam vero cur illi ſuauitatem illius liquoris denegarent, eſſe, quia ille ſeueritatẽ in cibo communi non ſeruabat. Similemque alium ibi caſum narrat de quodam Andrea Virduenſi Archidiacono, particularem ſuauitatem ſentiente in leguminibus quibuſdam, quæ ipſe in ſæculo maxime abhorrebat. Ecce quomodo Deus in cibo ſpecialiter, & in omnibus aliis laboribus Religioſos conſolatur: hoc ipſum experientur ſæculares, qui in ieiunio quadrageſimali libenter pro Deo ſuſcepto, aliquãdo maiorem conſolationem ſentient, quam ſentiunt illi qui eodem tempore abſque neceſſitate ieiunij præceptum violare non metuunt. Sic enim fit communiter vt peccatores iuſto Dei iudicio in ſuis gaudiis triſtentur: ſancti vero in medio ſuorum laborum diuina conſolatione recreentur. Vide Mærorem Aman, & compara cum lætitia Martyrum in tormẽtis, vide gaudium B. Agathæ de qua legit Eccleſia, *Agatha latiſſime & glorianter ibat ad carcerem, & quaſi ad epulas inuitata agonem ſuum Domino commendabat*. Optime hac de re Chryſoſt. hom. 23. in Gen. vbi ponderans illud Act. 5. *Ibant Apoſtoli gaudentes, &c.* Ad quæ verba precedit, Iudæos flagellaſſe Apoſtolos, & poſt illos flagellatos hæſitaſſe, ac neſciſſe quid facerent illis: ait Chryſoſt. ſic. *Tametſi flagella non gaudij ſint occaſiones ſed triſtitiæ nihilominus flagella propter Deum gaudium eis pariebant. At ij qui flagellarunt in magna animi conſternatione neſciebant quid facerent.* Sic ille. Vide ergo flagellatos propter Chriſtum lætos, & flagellantes triſtes.

Hic eſt filius meus dilectus. Duobus in locis hiſtoriæ Euangelicæ

Pater

Pater æternus Chriſtum D. vocauit filium, videlicet, Matth. 3. cum in baptiſmo quo baptizatus eſt à Ioanne, audita eſt vox dicens: *Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi complacui.* Et hodie in monte Thabor, cum dixit vox de nube. *Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Itaque & in baptiſmo, & in monte Thabor, Chriſtus vocatur à patre dilectus filius. Religionis profeſſio comparatur baptiſmo, vt latius infra oſtendo in ſerm. ſanctiſſimæ Trinitatis: eſt etiam Religio mons in quo Religioſus transfiguratur: quid ergo reſtat niſi vt exinde maneat, ac dici debeat Religioſus per adoptionem ſpecialem dilectus filius Dei? Videtur Religioſis poſſe in particulari illud applicari quod D. Paulus 2. ad Corinth. 6. citat ex Ierem. dicens. *Exite de medio eorum (idolorum ſcilicet) & ſeparamini dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis, & ego recipiam vos: & ero vobis in patrē, & vos eritis mihi in filios, & filias, dicit Dominus omnipotens.* Sic ibi. Qui ergo ſunt qui maiori contemptu Idola fugiant, dico, res huius mundi quas ſæculares tanquam idola colunt, niſi Religioſi qui in profeſſione voto illa renuntiant? Sequitur ergo quod Deus per profeſſionem illos adoptet in filios, & Religioſas in filias. Quod ſi Religioſi ſunt Filij: ergo hæredes huius gloriæ hodie in monte oſtenſę, iuxta illud Pauli ad Rom. 8. dicentis. *Si autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei cohęredes autem Chriſti.* Sunt enim exiſtentes in gratia cohæredes gloriæ eiuſdem ſpeciei, & naturæ cum illa quam hodie oſtendit Chriſtus. Quod adhuc claudo conſolatorio dicto Bernardi ſer. illo de quadruplici debito, paulo poſt initium. Vbi poſtquam dixit Religioſis, illos eſſe in via recta, & ſancta quæ perducit ad ſancta ſanctorum. Subdit hæc verba. *Mentior (quod ad conſolationem veſtram dico) ſi non ex manibus huius peccatoris, Monachorum, Nouitiorum, & conuerſorum animæ ad cæleſtia gaudia volauerint tam liberæ, quam liberatæ de carcere noſtræ mortalitatis.* Hæc ibi. Permittat ille Deus omnipotens qui gloriæ huius pignus hodie nobis propoſuit ſpectandum, poſt mortem ad illius poſſeſſionem nos admittere, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Religioſi ſpecialiter filij Dei.

2. Cor. 6.

Rom. 8.

Propter has omnes cauſas non ſolum illa anima erat impeccabilis omnino ſed cum actualiter Deũ videret, in illo penitus erat abſorbta totaliter, vt nullo tumultu, nec tribulatione à corporali poſſet à diuina contemplatione ſecerni, vel diſiungi, ſed perenni contemplatione illi ſemper inhærebat. Ad hæc, pars ſenſitiua ſeu appetitus corporeus illius humanitatis ſanctiſſimæ erat omnino frænatus vel iuſtitia originali, vel quocunque alio dono per quod nullatenus à recta ratione poterat diſſentire. His tamen omnibus non obſtantibus Chriſtus D. aliquando populi ſtrepitũ, ac turbarum tumultum fugiebat ſecedens in loca ſolitaria, & quieta, quæ maxime erant deſertum, montes, & hodie Nauicula. Et quidem de ſeceſſu in deſertũ conſtat poſt baptiſmum, Matth. 4. De montibus etiam habetur in Euangelio Matth. 5. & Matth. 17. & præcipue Luc. 21. dicitur de illo. *Erat autem diebus docẽs in tẽplo: Noctibus vero exiens morabatur in monte qui dicitur Oliueti.* Hodie vero refert Euangeliſta quod cum premeretur à turbis, illarum tumultum vellens declinare, aſcendit Nauiculam maioris quietis gratia. Si ergo Deus tot viis impeccabilis, nihilominus occaſiones, ſtrepitus, ac tumultus declinat: Miſer homo

Matth. 4. 5. & 17. Luc. 21.

quales omnes nos ſumus, & adeo ad peccandum faciles & procliues) quid non facere debeat vt peccandi occaſiones, & tumultus, ac ſtrepitus huius mundi effugiat? Nos autem plus in hoc miſeri, non ſolum hæc non effugimus, ſed quod peius eſt, illas occaſiones ac tumultus venamur, & inquirimus. Significatur hoc in illo Villico, Matth. 18. Quem cum Dominus eius vellet ab officio amouere, ille inquietiſſimum ſe valde oſtendit ex eo quod inquietudine liberaretur. Dixit enim. *Quid faciam quia Dominus meus aufert à me Villicationem?* Verba ſane inquieti, & impatientis ſunt iſta. Hunc autem Villicum poſſemus ſic interrogare. Nonne iſta Villicatio animæ tuæ inquietudinem affert: imo & corporalem vitam perturbat occupationibus variis, & importunis: & quod maius eſt: nonne ex illa tibi naſcuntur multorum peccatorum occaſiones, vel in omiſſione curandi rem alienam, vel in materia furti, ſeu iuſtitiæ? Cur ergo fers impatienter tibi auferri Villicationem? Hæc nempe eſt noſtra ſitis, & fames temporalium hæc noſtra cæcitas, vt nõ ſolum peccatorum, ac ſtrepitus occaſiones non declinemus, ſed potius illas procuremus, & illas ablatas nobis deploremus. Habemus exemplum in illo filio

Occaſiones peccandi, & tumultus fugiendi.

Matth. 18

Quietis ſumus inimici, & occaſiones peccandi nolumus perdere.

Digitized by Google

Sic ibi optime Muretus: multos horum diſcipulos, vel imitatores hodie reperias in orbe.

Religio Naui aſſimilatur.

Non hos imitatur noua profeſſa, ſed Chriſtum D. Nauiculam aſcendentem, tumultus, ac ſtrepitus ſæculares vitandi gratia Religionem hodie intrat, quæ valde Nauiculæ aſſimilatur. Nauicula inſtrumentum proprium, & commodum eſt maris procellas & vortices ſecure tranandos, & quãdo in portu eſt, tribus vel quatuor funibus, ſeu anchoris tutiſſimis religatur. Talis eſt Religio quæcunque. Nauicula eſt, in qua ſecure huius vitæ ſæcularis turbines, ac procellæ tranſvadantur.

Sæculares vado trãſeunt mare mũdi, Religioſi ponte.

Sæculares quaſi vado mundi pericula, & pedibus tranſeunt, Religioſi ponte, ſeu Naue. Teſtis eſt Auguſt. ſerm. 39. dicens, *Religioſi ponte tranſeunt mundum, coniugati vado.* Et Chryſoſt. lib. 3. contra vituperatores vitæ monaſticæ ſic habet de Religioſis. *In tranquillo portu veluti in cælo ipſo cæterorum naufragia proſpectãt.* Sic ille quaſi ſcilicet miſerantes ſæcularium pericula & gratias Deo agentes pro collato ſibi quietis beneficio. Idem habet Bern ſerm. ad fratres in cap. congregatos dicens. *Sæcularium ordo eſt qui mare magnum vado pertranſit, laborioſum prorſus, & periculoſum iter.* Et paulo infra ait de periculo ſæcularium: *Tam multos in eo perire dolemus, tam paucos videmus ſicut neceſſe eſt pertranſire* Sic Bernard. præterea ſicut nauis in portu tribus vel quatuor anchoris religata eſt. Sic etiam Religioſus tribus votis, & Monialis quatuor vinculatur: Denique ſicut ille qui mare nauigat, nunquam ab itinere præpeditur, ſiue enim dormiat, ſiue vigilet, ſiue comedat, ſiue legat, ſiue laboret, ſemper nauigat quia naue vehitur: quod non habet is qui per terram graditur: ſi enim dormiat, vel comedat, iam non conficit viam. Eodem modo Religioſos, eo quod omnes ſuas actiones Deo deuouet in profeſſione, & omnia in ordine facit ex obedientia iniuncta, in omnibus ſuis bonis actionibus meretur (ſi alias ſit in gratia) ſiue enim comedat, ſiue dormiat, ſiue laboret, ſemper meretur, & viam ad cælum conficit. Imitatur præterea Religioſa Chriſtum D. ad eremum ſecedentem, locaue quieta petentem: vt ſcilicet quietem ſpiritualem inueniat, & mundi tentationes fugiat, ac declinet. Libeat audire hac de re D. Ieron. ad Marcellam epiſt. 54. Reſpondentem illis qui illum forte taxarent de ſeceſſu ſuo in eremum. Sic enim ſcribit, *Cur,* inquies, *pergis in eremum? videlicet vt te non audiam, nõ videam, vt tuo furore non mouear, vt tua bella non patiar, ne me capiat oculus meretricis,*

Eremum cur ſancti petierint.

tricis ne forma pulcherrima ad illicitos ducat amplexus? Reſpondebis: hoc nō eſt pugnare, ſed fugere, ſta in acie, aduerſariis armatus obſiſte, vt poſtquā viceris, coroneris. Fateor imbecillitatē meā, nolo ſpe pugnare victoria, ne perdā aliquando victoriā. Si fugero gladiū deuitaui, ſi ſtetero, aut vincendū mihi eſt, aut cadendū: quid autem neceſſe eſt certa dimittere, & incerta ſectari. Sic ille. Quæ omnia Religioſis ſæculū fugientibus, & quietum Religionis eremum petentibus accōmodantur.

Religioſus nō ſit cōtentus ſolo religionis ingreſſu ſeu profeſſione.

Rogauit à terra reducere puſillum) conſideratione dignum eſt, quod Chriſtus Dominus non ſe quietum credidit ſolo nauiculæ ingreſſu: ſed vltra ingreſſum illius, iam in nauicula poſitus iubet nauiculam à terra reducere, & elongari. Doctrina datur Religioſis, vt non ſint contenti ſolo Religionis ingreſſu per profeſſionem ſed debent denuo elongare à terra, non terrena amplius deſiderantes, neque illorum curis amplius ſe ingerentes, & tanquam canes ad vomitum reuertentes. Optima quidem eſt profeſſio, qua Religionis nauem aſcēdimus: actus eſt fere excellētiſſimus ſuper omnes actus morales huius vitæ: ſed ſola illa non ſufficit. Iudas nobis exemplum ſit, qui hunc fælicem ſtatum cum cæteris Apoſtolis profeſſus eſt: ſed ſolus ſtatus eum ſaluare non potuit, quia poſtquam intra illum ſtatum fuit, non ſe elongauit à terra, ſed potius terreno corde ad loculos, & res mundanas reuerſus eſt. D. Bernardus ſerm. 3. ſuper Pſal. *Qui habitat*, ſic fratres ſuos alloquitur. *Lætos vos eſſe volo, non ſecuros, &c.* Et ratio in promptu eſt. Nam profeſſio pura, ac tota promiſſio eſt pendens de futuro, ſeu de rebus promiſſis impoſterum implendis. Non ergo illa ſufficit ſed totum adhuc faciendum reſtat, & per mundi maiorem fugam Deo inhærendum eſt, & à terra recedendum. Hodie ex animo dicere, & cogitare debes illud Pſalm. 76. *Et dixi nunc cæpi.* Nunc enim iter aggrederis, Ægyptum fugiens, & quotidie longius recedens per quadraginta manſiones, variaſque peregrinationes, ac labores oportet exercearis. Pſal. 76.

Duc in altum) conſtat eo mare abundare pluribus, ac maioribus piſcibus quo altius eſt, & aquæ altitudine præeminet. Iuxta littus vero vbi aqua rara eſt nec altum mare, pauci, aut rari piſces inueniuntur. Et cauſa eſt quia in alto mari ſubtus aquam inueniunt piſces ſua conuenientia, & abundantia paſcua ad veſcendum, & ſic plures, ac grandiores piſces ibi procreantur. Iubet ergo Chriſtus Apoſtolū Petrum piſcari in alto, ibique copioſiorē piſ-

Digitized by Google

Religio altum mare, plenum paſcuis,& maioribus piſcibus, i. Sanctis.

piſcium multitudinem prehendit. Religionem intelligo altum mare in quo grandiores, ac plures piſces,ſeu ſancti inueniuntur. Mundus autem mare eſt, ſed mare ſiccum, depreſſum, paucis aquis refertum. In religione abundantiſſima paſcua ſpiritualia ſunt ad piſces, ac ſanctos procreandos, & proinde plures ibi reperiuntur,quam in ſæculo arenoſo mari, & paſcuis ſpiritualibus carente. Quod autem ſtatus religioſus ſit altum mare, ſeu altiſſimus ſtatus, conſtat ex illo Euangelio ſexageſimæ Luc. 8. de ſemine in triplicem fructum diuiſo, triceſimum ſcilicet, ſexageſimum, & centeſimum. Vbi Doctores communiter per centeſimum fructum, ſtatum religioſum intelligunt, qui eo quod altior, & perfectior cæteris omnibus eſt,fructum copioſiorem producit Pater noſter Franciſcus in ſua regula de ſola paupertate, hoc protulit encomium: *Hæc eſt illa celſitudo altiſſimæ paupertatis, &c.* Hanc etiam religionis altitudinem maioribus, & pinguioribus paſcuis ſpiritualibus refertam, ego hac ratione deduco: principalia paſcua ſpiritualia, quæ Deus in ſua Eccleſia reliquit, ſunt ſeptem Sacramenta, vt conſtat: ex his ſeptem duo magis quotidiana, magis neceſſaria, & maiora, ſunt ſacro-

Luc. 8.

Fructus trigeſimus, & ſexageſimus, & centeſimus quibus conueniant.

ſancta Euchariſtia, & ſacra confeſſio; alia enim ſacramenta, neque omnibus, neque adeo neceſſaria ſunt. Iam vero conſtat ſacram Euchariſtiam,& cõfeſſionem, nullibi magis frequentari, quam inter Religioſos; ergo præcipuis Eccleſiæ paſcuis crebrius fruuntur. Vltra vſum vero horum duorum ſacramentorum fere quotidianum, ſunt inter illos multa, & quotidiana alia exercitia virtuoſa, orationis ſcilicet, vigiliarum, ieiuniorum, lectionum ſanctarum, & operum propter obedientiam factorum, quibus mirifice anima creſcit,& impinguatur quotidie, vt ex his omnibus iure religionem vocare poſſimus altum mare, abundantiſſimum abſcoditis paſcuis pinguibus, ſpiritualibus, propter quæ in illa plures, ac maiores Sancti reperiantur quam in mundo. Vnde hac de cauſa illis conuenit hoc dictum, *duc in altum*; piſcatur enim Religioſus in alto mari pleno, & referto abundantioribus paſcuis, & meritorum occaſionibus. Sæculares vero ob defectum horum omnium præcedentium piſcantur non in alto, ſed iuxta littus aridum, & arenoſum, vbi rari, vel nulli piſces ſunt, paucæ merendi occaſiones, ſed multæ demerendi anſæ, & peccandi pericula. Et hac de cauſa ſæculares merito de ſe

Sæculares tota vita laborantes nihil, vel parum capiunt.

Digitized by Google

ſe poſſunt hodie dicere cum D. Petro, per totam noctem laborantes nihil cæpimus, id eſt, per totam fere vitam laborantes, parum merentur. Ratio in promptu eſt, primo enim non adeo frequentant illi duo ſacramenta, & exercitia ſpiritualia, ſicut diximus de Religioſis, prætetea habent plures occaſiones peccandi quam illi. Tertio multi ſemel tantum in anno ad pœnitentiæ ſacramentum tantum accedunt, & eadem die, vel ſaltem hebdomada, qua confitentur, reincidunt, & ſic verſantur toto anno, vel per maiorem partem illius. Quæ omnia quis non videat parum ad meritum augendum conferre? vnde ſibi timere debent illud Iob cap. 6. dictum: *Ambulabunt in vacuum, & peribunt.* Ad quæ verba D. Gregor. eius ſententiæ Iob cauſam reddens, ſic ait: *Alius namque adipiſcendis honoribus exſudat, alius multiplicandis facultatibus æſtuat, alius promerendis laudibus anhelat, &c.* Et paulo infra, cum dixerit nihil illorum trium hominem ſecum poſt hanc vitam deferre, ſubdit hoc modo: *Labores in vacuum perdit, quia ante iudicem nihil tulit.* De laboribus ſæcularium vacuis, & inanibus poteſt intelligi illud Aggæi 1. *Bibiſtis, & non eſtis inebriati; operuiſtis vos, & non eſtis calefacti; & qui mercedes congregauit, miſit eas in ſacculum pertuſum.* Omnes namque ſæcularium labores pro vano ſuſcepti, reponuntur in ſacculo pertuſo, ſeu perforato, quia in ordine ad gloriam vacui ſunt, & infructuoſi. Illis bene quadrat illud Pſal. 75. *Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis.*

Iob 6.

Labores ſæcularium vacui.

Pſal. 75.

E contrario vero Religioſi, & Religioſæ, eo quod piſcantur in alto religionis, breuiſſimo tempore magnum meritorum incrementum recipiunt: tum ob prædictas cauſas, cum etiam quia omnia ex obedientia faciunt, eo quod in profeſſione omnes ſuas futuras actiones deuouent. Quemadmodum enim qui alicui arborem ſuam vendit, aut donat, eo ipſo vendit, ſeu donat illi omnes fructus quos in æternum prædicta arbor producet. Eodem modo qui in profeſſione per tria vota ſe, ſuamque perſonam Deo conſecrat, ipſo facto omnes actiones à ſe in poſterum producendas Deo conſecrat, & offert, vt exinde, ſeu ex eo titulo Deo gratiores maneant. Ad hoc reſpiciens Bernard. ſerm. 63. in ſerm. paruis applicat Religioſis illa verba Cantic. 4. *Sicut grex tonſarum omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis.* Perſona enim Religioſa ob magnam merendi

Cantic. 4.

rendi

rendi occaſionem, in quouis actu ſuo meritorio, quaſi duos fœtus parit, ſeu duplici ex cauſa meretur. Cauſam huius rei aſſignans Bern. ait Religioſos in quouis opere duobus modis mereri: *Quia*, inquit, *verbo pariunt, & exemplo*. Id eſt, proſunt ſibi opere, & alijs proſunt exemplo. Ego autem eiuſdem ſententiæ cauſam fere Theologam aſſignans, dico; Religioſos in quouis opere duplici ex fine mereri: quia ſcilicet earum opera facta in gratia habent vnam portionem meriti ratione illius virtutis cuius ſunt actus, vt ieiunij, orationis, & ſimiliter. Et præterea idem opus alio etiam ex capite meritorium eſt, quia ſcilicet propter obedientiam factum, & quia in profeſſione fuit Deo ſpecialiter oblatum. Quod maxime verum eſt in operibus directe emanantibus à tribus votis. Caſtitas enim Religioſi dupliciter meritoria eſt, & quia caſtitas, & quia promiſſa. Similiter de actu bono moraliter facto per obedientiam; omnes autem fere actiones Religioſi, vt dormire, comedere, &c. fiunt ex obedientia, ac proinde fere omnes actus meritorij illius gemelli ſunt, & ex duobus capitibus meritorij, vt etiam ſequentia verba Bernardi, ſeu Canticorum conueniant eidem Religioſo: *Et ſterilis non eſt in eis*. Id eſt, nullus actus alius bonus, eſt vacuus in religione. De Religioſo etiam ob eaſdem cauſas vere poterit intelligi illud in Pſal. 1. *Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo*. Vide vbertatem, & fœcunditatem arboris plantatæ in ſolo pingui, fertili, & iuxta torrentes aquarum. Econtra vide ſterilitatem arboris plantatæ in terra deſerta, inuia, & inaquoſa, petroſa, & ſitienti. Religioſi ſunt arbores primi generis, ſæculares vero ſunt arbores ſecundi generis, ſunt enim in mundo, cui competit illud Pſal. 62. *In terra deſerta, inuia, & inaquoſa*.

Religioſi opus quodcumque factum in gratia dupliciter meritorium.

Pſalm. 1.

Pſal. 62.

Rumpebatur autem rete eorum. Noſter Nicolaus de Lyra ad hunc locum conſiderat duo miracula in hoc facto contigiſſe: primum fuit inſolita prehenſio tot piſcium vt rete rumperetur, & duas nauiculas implerent. Secundum, quod cum tanta eſſet piſciū multitudo, & rete ſciſſum eſſet, piſces non exierunt. Ego autem, ſi poſſem cum irrationabilibus loqui, percontarer, quare piſces, cum rete ſciſſum ſit, & aperta porta non exiſtis? Reſpondeo pro illis, dicens: ex diuino imperio hîc concluſi fuimus, iuſſit enim Dominus laxare rete in capturam noſtram; & proinde ex

Miracula duo in iſta piſcatione Petri.

de ex diuino imperio ligati, etiamſi ſciamus mortem nobis certam eſſe. Ad Religioſos hoc applico, maxime ad Religioſas, quæ clauſuræ voto propter Deum ſe obſtringunt; tam vero illæ quam Religioſi perpetuo religionis vinculo,& quaſi carceri ſe obſtringunt. Et cum ſæpe ſæpius occaſionem habeant, ſi velint clauſtrum religionis egredi, nullo modo faciunt, hac nempe conſideratione ducti; ligati, & concluſi ſumus ex imperio diuino, ſeu noſtra voluntate propter Deum. Conſiderauit optime hoc, & miraculum appellauit D. Bernardus ſerm. 1. dedicat. Eccleſiæ, ſic ſuos alloquens: *Quod maius miraculum, quando tot iuuenes, tot adoleſcentes, tot nobiles, vniuerſi denique quos hic video, velut in carcere aperto tenentur, ſine vinculis, ſolo Dei timore confixi, quod in tanta perſeuerant pœnitentia vltra virtutem humanam, ſupra naturam, contra conſuetudinem?* Sic ille. Et ſane miraculum videtur, vt ait Bernardus; & tamen quia quotidianum in admiratione nõ eſt. Sæculares intra domus ſuas delitijs affluentes, ludis, verbis otioſis, & alijs dediti quæ mærorem leuant, contineri non poſſunt: Religioſi vero illis quæ dicit Bernardus, occupati, aperto oſtio effugere abominantur.

Clauſura Monialium ſimilis piſciũ clauſuræ in retibus.

Re enim vera hodiernos piſces imitantur, qui retis aperto oſtio non exibant, quia nutu, & imperio Dei concluſi fuerant; ſic Religioſi,& Religioſæ in ſuo perpetuo carcere, & clauſura diſcurrant: concluſi ſumus per manum Domini. Quo facto diſcurſu, non ſolum religionis vinculum illis durum non erit; imo potius eiſdem ſuauiſſimum videbitur, ita vt in illo quaſi gloriantes, cum Paulo dicant Epheſ. 4. *Ego vinctus in Domino.* Epheſ. 4.
Neque vero ſoli piſces hoc hodie fecerunt, ſed ab ipſo parente ſuo mari videtur didiciſſe, quod vſque hodie non eſt tranſgreſſum terminum illum quem Deus illi aſſignauit, ne tranſiret: & cum irrationale ſit, & indomitum, & procliue ad operiendam terram, ſuis tamen quaſi vinculis continetur, & conſtringitur, vt terminum præſcriptum, nec vnum iota tranſiliat. Imo ad modum infantuli intra faſcias, & pannos infantiæ ligati, & concluſi, nec manus mouentis: ita mare ex iuſſu diuino intra illos ſuos terminos continetur quaſi immotum, quemadmodum Deus de mari ad Iob loquens cap. 38. dixit: *Et caligine illud quaſi pannis infantia obuoluerem; circumdedi illud terminis meis, & poſui vectem, & oſtia, &c.* Quid ergo mirum, ſi faciat religioſus homo ratio-

Mare clauſum termino, & carcere.

Iob 38.

Digitized by Google

rationalis, & voto obligatus, quod & piſces irrationales, & mare inſenſibile fecerunt?

Et annuerunt ſocijs qui erant in alia naui vt venirent,& adiuuarent. Conſideratione dignum eſt quod Petrus,& ſocij, quando præcedente nocte nullos piſces prehendiderunt,nō indiguerunt auxilio aliorum, qui erant in alia naui. Vbi vero primum multam piſcium copiam prehendiderunt, & quaſi diuites effecti ſunt, ſtatim alieno auxilio indiguerunt, & alienam opem implorarunt. Hæc nempe eſt certiſſima experientia, quod ſi pauper es, paucioribus indiges. Si vero diues es, multo plura tibi ſunt neceſſaria,& magis indigus es. Hoc ego primum probo ex illo celebrato dicto Diogenis, qui cum in foro,ſeu in nundinis vidiſſet multa, & varia venalia, quibus homines intendebant, dixit: *Quantis non indigeo!* intelligebat nempe ille Philoſophus quod is, qui pauperrimus erat, ſicut ille, & ſua paupertate contentus, & quietus erat, non egebat rebus temporalibus huius vitæ, quas homines nimia ſolicitudine procurant. Hoc ipſum videtur comprobari ex Paulo 2. ad Corinth. 6. *Tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes.* Conſideratione dignum eſt quomodo dicat illos omnia poſſidere, qui nihil habent? ſi enim nihil habent, quomodo poſſident omnia? Nimirum, cum nihil habent propter Deum, tunc ſe habent, quaſi omnia poſſiderent, nihil enim deſiderantes, nulla re indigent; læti ſunt, non indigent famulis,familia,operarijs, delitijs,& cæteris,quæ diuites, quò ditiores ſunt, magis habent neceſſe. Et inſiſtentes eiſdem verbis Pauli, poſſumus facere argumentum à contrario. Si enim iuxta illius hanc ſententiam, illi qui ſunt nihil habentes, ſunt omnia poſſidentes; ergo è contra omnia poſſidentes ſunt nihil habentes. Hinc iam patet, hoc Religioſis maxime conuenire, qui videlicet eo ipſo quod propter Deum ſe nihil habere promittunt,eo ipſo ditiores ſunt, & minus indigent. Liceat hoc etiam ad nouam profitentem applicare, ratione habitus, ac veli pretij vilis quibus hodie induitur, in hac paupere, ac pœnitenti religione ſanctæ matris Claræ. Conſiderate nobilem,& pulchram,diuitemque fœminam adoleſcentem in mundo, quantis indigeat ad ornatum ſuum. Nimirum indiget vt ex ſingulis fere regnis mundi deportentur, & conquirantur res ſingulares, & ſingularia donaria, vt decenter valeat ornari. In lib. Eſther cap. 2. totus ornatus pertinens

Pauper non indiget, diues vero quò ditior, eo indigentior.

2. Cor. 6.

Eſther 2.

 ad

ad ornatum muliebrem, dicitur mundus muliebris. Sic enim ibi dicitur de puella Eſther: *Et præcepit Eunucho vt acceleraret mundum muliebrem, & traderet ei partes ſuas, &c.* Et vere quidem, nam ex toto fere mundo ſingulæ Prouinciæ ad fœminam ornandam concurrunt, ex Venetijs chriſtallina ſpecula, ex Germania pelliculæ pretioſæ, ex India Orientali odores, & aurum pretioſum, ex India Occidentali aliæ margaritæ, ex Italia veſtes ſericæ, ex Francia panni pretioſi, ſeu ex Anglia, & ſic de alijs multis quæ ex diuerſis regnis comportantur. Cui conſonat id quod ſcribit Tullius orat. 5. in Verrem in regno Perſarum deſtinatas fuiſſe multas vrbes opulentas pro ornatu Reginæ, ita vt ſingulæ ciuitates, quaſi ex tributo contribuerent ad aliquem ornatum Reginæ, alia ſcilicet ornatum ad caput, alia ad capillos, alia ad pectus, alia ad pedes, ſeu calceos, & ſic de alijs. Ecce quibus indiget diues puella! At vero iuuencula Chriſti, pauper propter ipſum effecta, ecce quibus hodie contenta eſt, paupere ſcilicet illo habitu, vili tunica, groſſo velo, dura chorda, & hæc ſunt omnia, ita vt nulla alia re indigeat, & proinde etiam ex hoc felicem hunc, & quietum ſtatum appellare poſſimus, qui alumnas ſuas tantis veſtium moleſtijs, & mora, ac tædio liberet, quale ſæculares in oppoſito experiuntur.

Ornatus fœminæ cur dicatur mundus muliebris.

Secundo in his verbis, *annuerunt ſocijs*, conſidero particularem conſolationem Religioſorum quam non habent æque ſæculares, videlicet mutuam ſocietatem aliorum Religioſorum ad neceſſitates ſpirituales maxime, & corporales ſubleuandas. Nam ſi forte Religioſus ceciderit in aliquam culpam, vltra prælati vigiliam, habet cæteros omnes Religioſos ſocios, quorum vel exemplo, vel admonitione, vel timore, aut culpam cauet, aut illam emendat. Sæculares vero de hoc non curant. Facilius enim inuenies in ſæculo qui ad peccatum incitent, vel illud factum approbent, quam qui illius dolorem commendent. Et hac etiam de cauſa Chriſtus Dominus quaſi gemens, & ſuſpirans dixit Matt. 18. *Væ mundo à ſcandalis.* Itaque Religioſi hoc habēt emolumentum mutuæ ſocietatis ſpiritualis ad ſe inuicem iuuandos, & quaſi purgandos ſpiritualiter. Eaque de cauſa Chriſtus Dominus Luc. 10. mittens ſeptuaginta duos Diſcipulos ad prædicandum: *Miſit illos binos ante faciem ſuam.* Binos, inquam, miſit, vt vnus alteri ſolamen, prælatus, cuſtos, & me-

Religioſi ſolatium, & leuamen ex ſancta ſocietate.

Matt. 18.

Luc. 10.

Digitized by Google

& medicus ſpiritualis, & temporalis eſſet. Sæculares vero ad inuicem hanc ſtrictam ſocietatem non habent, ſed illis quaſi in hac materia conuenit illud Ecclesiaſtes cap. 4. *Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe.* Quod in ſpiritualibus, & corporalibus commodius habent Religioſi, vt vidimus.

Eccleſ. 4.

Exi à me Domine quia homo peccator ſum. Omiſſis alijs expoſitionibus horum verborum, cito ad noſtrum intentum expoſitionem D. Ambroſij ad hunc locum Lucæ, qui aſſerit D. Petrum non petiuiſſe his verbis, vt Chriſtus Dominus à nauicula exiret, illumque desereret, ſed quod videns ſe tot beneficijs à Deo cumulatum, petiuit auxilium ne in ſuperbiam ſpiritualem laberetur. Verba Ambroſij ſunt: *Non rogat vt deſeratur, ſed ne inflctur.* Videbat nempe Petrus ſe intra ſuam nauiculam habere ipſum Deum cæli, videbat ab illo ſibi datam adeo magnam, & inſolitam piſcium comprehenſionem; ideo exclamat iuxta Ambroſ. & diuinam manutentiam implorat, ne ipſe de tot beneficijs ſuperbiat, & intumeſcat; & proinde actũ humilitatis mirifice exercuit. Hæc autem verba, & intentio maiori iure videntur poſſe accommodari nouæ profitenti, quæ hodie longe maioribus beneficijs, ac pluribus à Deo cumulatur. Primo enim, nõ intra nauiculam, ſed intra ſe, & in ſtomacho Chriſtum recipit ſacris confeſſione, & communione refecta. Et exinde non piſces, ſed gratiam cum multis donis ſpiritualibus à Deo recipit. Secundo habet indulgentiam plenariam à D. Papa Paulo V. conceſſam; habet & meritum holocauſti, quo ſe, & ſua omnia Deo conſecrat in æternum. Habet ergo pluſquam D. Petrus hodie habuit ex ſola Chriſti Domini ſuſceptione intra nauem, & ex ſola piſcatione. Ad hæc habet hodie fieri, & vocari ſponſam Chriſti Domini, quæ excellentia, ac dignitas, quanta ſit, poteſt conijci ex eo quod dixit Dauid 1. Reg. 18. quando Saul dedit illi filiam ſuam in coniugem, agnoſcens enim conditionem, & ignobilitatem ſuam, dixit: *Quis ego ſum, aut quæ eſt vita mea, aut cognatio patris mei in Iſrael vt fiam gener Regis?* Tanti nempe æſtimauit dignitatem illam, quæ erat eſſe generum Regis. Multo excellentior dignitas eſt in eodem quaſi gradu affinitatis ſpiritualis, eſſe nurum Patris æterni. Si enim virgo Chriſti hodie fit ſponſa Chriſti, ſeu ſponſa Filij Dei, recte ſequitur quod ſit nurus Dei, ſeu nurus Patris æterni. Ob hæc igitur tot, ac

Sponſam eſſe Chriſti Domini quanta ſit excellentia.

1. Reg. 18.

Digitized by Google

SERMO VIII.

IN FESTO SACRO-SANCTÆ TRINITATIS, ET IN PROFESSIONE MONIALIS.

Euntes baptizate in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Matth. cap. vlt.

HODIE docetur Eccleſia quiſnam ſit verus Deus, quem colit, & adoret; & hanc ſolemnitatem poſſumus appellare portam fidei noſtræ; per cognitionem namque veri Dei oportet intrare ad cognitionem, & profeſſionem cæterorum myſteriorum fidei. In quo nos vt clarius procedamus, primo breuiter oſtendamus quid ſit Deus. Secundo qualis ſit iſte verus Deus. Et primo quod ſit, ac detur Deus in rerum natura adeo per ſe notum, & clarum eſt, vt fere iniurioſum ſit Deo, velle oſtendere eſſe Deum. D. Auguſt. in ſoliloquijs cap. 31. ait magis ſe poſſe dubitare vtrum anima ſit in ſe ipſo, quam vtrum Deus ſit in mundo: tot enim, ac tanti effectus, ſeu indicia illius ſunt, vt omnes fere creaturæ, etiam inanimes id proclament. Quis enim aues irrationales docuit tali tempore infallibiliter, ſibi eſſe tranſmigrandum in alienas terras, quas nunquam viderunt? Et in tali tempore debere nidos conſtruere? Quis formicas mouet tali tẽpore grana congregare debere, & tali ex imis antris eadem debere ſoli exponere? Et alia multa animalia quis magiſtrauit vt facerent alios multos

Matth. cap. vlt.

Deum eſſe notius, eſt, quam animam eſſe in homine viuente.

quam non haberet alius Deus, vnaquæque enim res habens diſtinctam naturam ab alijs, habet proinde diſtinctam perfectionem, natura enim omnis perfecta eſt; ac proinde vnus Deus non haberet perfectionem alterius Dei: nec ex cõſequenti eſſet omnino perfectus, quippe cui deeſſet aliqua perfectio. Aliam format ratioñe naturalem Tertull. in Apolog. contra gentes cap. 17. Quæ eſt talis. Vos ipſi cum habeatis tot millia Deorũ, ſi tamen attenditis ad ipſum animæ teſtimonium, illa loquitur eſſe vnum tantum Deum. quamuis enim vos illi proponatis hæc millia Deorum, nihilominus ipſa quando ex laboribus, afflictionibus, vel vitæ tędio naturaliter gemit, ſuſpirat, vel clamat, non veſtros Deos inuocat; ſed ſolum Deum nominat cœlum aſpiciens, quaſi confitens naturaliter, vnum tantum Deum cæli eſſe in mundo ad quem ſolum confugiendum ſit. Hunc enim ſolum Deum iudicem conteſtatur, hunc dicit abſcondita videre. Qua de cauſa ponit ibi Tertullianus hæc verba: *O teſtimonium animæ naturaliter Christianæ!* Habemus ergo certiſſime & eſſe Deum, & non poſſe plures eſſe Deos. Qualis autem hic Deus ſit, & quantus hodie nobis veritas ipſa Iesus Chriſtus ediſſerit, dicens, eſſe vnum tantum Deum in eſſentia, & trinum in perſonis. Hoc enim ſignificant verba illa: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Primo enim poſuit, *in nomine*, in ſingulari, non in plurali, dicendo, nominibus; ad denotandam vnicam tantum naturam, & eſſentiam, vnicam tantum voluntatem, & vnicum tantum intellectum in omnibus tribus perſonis. Deinde poſuit nomina trium perſonarum diſtinctarum realiter, quæ ſunt, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus. Quæ tres perſonæ diſtinctæ realiter, ſunt nihilominus vnus tantum Deus, eo quod habẽt omnes tres vnam tantum, & eandem numero Deitatem. Hic eſt cardo, fundamentum, & porta totius noſtræ fidei.

Sed video ab aliquibus deſiderari vt hoc ſibi myſterium magis explicetur, & ratio aliqua, vel exemplum adducatur, quo poſſit quietius huic ſacroſancto myſterio credere, & aſſentiri. Videri enim poſſet alicui gentili, vel curioſo, pene impoſſibile, quod tres ſint vnum: id enim Arithmeticæ videtur contradicere, dicens, vnum, & tres eſſe quatuor. Tu vero dicis, tres perſonas eſſe vnum tantum Deum. Ego prius proteſtans, me nolle fidei iniuriam facere, vt mox patebit, poſſem vtcumque hoc aliquale exemplum proponere. Dicũt Philoſophi

loſophi Chriſtiani, & moderni, Deum poſſe facere de potentia abſoluta, vt vna tantum anima informet tria corpora ſimul: quēadmodum enim poteſt Deus ponere vnam animam in tribus locis diſtinctis; ita poſſe videtur ponere vnam animam in tribus corporibus informatiue. Hoc autem admiſſo; illa numero anima in tribus illis corporibus non faceret tres homines, vt patet; quia tres homines habent tres animas, & ibi eſt vna tantum anima, vna voluntas, vnus intellectus; quamuis ergo eſſent tria corpora diſtincta realiter, eſſet tamen vnus tantum homo propter vnitatem vnius tantum animæ. Eodem modo, vtcunque, credet aliquis rem, ſe habere in hoc ſacroſancto myſterio: quia ſcilicet tres perſonæ diuinæ habent vnam tantum numero naturam, ſiue Deitatem, vnam tantum voluntatem, & vnum intellectum, fit vt non tres Dij, ſed vnus tantum Deus dici debeat, & reuera vnus tantum ſit. Et quidem licet ex parte miniſterij huius ita ſe res habeat; nihilominus prædictum exemplum trium corporum, & vnius animæ non eſt omnino ſimile, & Philoſophice etiam in multis deficit; maxime in hoc, quia illo miraculo dato, ſicut ibi tantum eſſet vnus homo propter vnam animam, ita etiam daretur vna tantum perſona humana, vt patet. At in hoc ſacroſancto myſterio retenta vnitate vnius tantum naturæ, dantur reuera non vna tantum, ſed tres perſonæ diuinæ. Siſtat ergo mens humana curioſum diſcurſum, nec velit humanis diuina metiri, iam enim diuina mira non eſſent, ſi poſſent clare humanis oculis intelligi.

Fidei obſcuritas non poteſt ratione probari, & hoc expetere error eſt.

Acute hoc nos admonuit admirabile illud Eccleſiæ ingenium Auguſtinus, à quo cum Voluzianus peteret explicationem alterius non minus difficilis myſterij, videlicet Incarnationis; Auguſtinus in epiſt. ad eundem Voluzian. de myſter. Incarnat. ſic reſcripſit: *Hîc ſi ratio quæritur, non erit mirabile; ſi exemplum poſcitur, non erit ſingulare. Demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare non poſſe.* Sic Auguſt. cuius verba ſic expones: O Voluziane, hîc, id eſt, in hoc myſterio Incarnationis explicando, ſi quæras rationem claram iſtius facti, iam myſterium deſineret eſſe mirabile; quia mirabile non eſt id quod clara ratione oſtenditur: Nos vero dicimus myſterium Incarnationis eſſe mirabile. Deinde, ſi exemplum poſcitur, id eſt, ſi tibi poſſem dare exemplum naturale, quo perfecte, & clare tibi oſtenderem vnionem illam humani-

Si fides poſſet ratione probari iam non eſſet fides.

mani-

Digitized by Google

manitatis cum verbo: iam hoc myſterium Incarnationis non eſſet quid ſingulare. Singulare enim non eſt id quod vulgatum eſt, & habet ſibi ſimilia. Nos vero dicimus vnionem illam Incarnationis eſſe vnionem ſingularem, qualis nulla altera in mundo fuit. Ob hæc concludit Auguſtinus; ſiquidem ergo huius myſterij Incarnationis nec poſſumus aſſignare rationem claram, nec exemplum euidens: *Demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare non poſſe.* Concedamus Deum potuiſſe vnire humanitatem cum verbo diuino, ita vt verbum maneret verus homo, & maneret vna tantum perſona verbi in humanitate ſubſiſtens, quamuis nos id non poſſimus aſſequi per intellectum; paruum enim, ac infirmum Deũ haberemus, ſi ille nõ poſſet plura facere, quam quæ nos clare poſſemus percipere. Hoc totum dictum Auguſt. ego applico huic ſacroſancto myſterio Trinitatis. Dico enim curioſe quærenti: vis clare cognoſcere quomodo tres perſonæ ſint vnus tãtum Deus? ſi de hoc rationem claram, & naturalem deſideras, iam hoc myſterium deſineret eſſe mirabile, ſi poſſet clara ratione explicari. Si petis tibi dari clarum exemplum quale videbatur illud, vnius animæ in tribus corporibus, dicam, quod dato tali adæquato exẽplo, iam myſterium Trinitatis non eſſet ſingulare: eſt autem ſingulare quid, & nouum in hac materia. Qua de cauſa demus, & concedamus, Deum in ſe aliquid eſſe quod tu non valeas intelligere. Paruus enim, & tantillus eſſet Deus noſter, ſi non eſſet in ſe aliud quam tu naturaliter poſſes clare cognoſcere. Sufficiat nobis quod ille de ſe ipſo hodie dixit, deque alijs perſonis: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.*

Paruum Deum haberemus ſi ille ſolum illa poſſet facere quæ nos aſſequi poſſemus.

Sufficiat nobis quod, quamuis hoc myſterium difficile omnino ſit, & inacceſſibile, ad hanc tamen illius difficultatem, & obſcuritatem vincendam, id eſt, credẽdam, habemus animoſam fidem à Deo nobis infuſam. Pulchro quidem, & appoſito epitheto D. Thom fidem noſtram intitulauit, quando in hymno quodam feſti corporis Chriſti vocat fidem animoſam, dicens: *Quod non capis, quod non vides, animoſa firmat fides.* Quaſi diceret; non capis, neque vides clare quomodo tota Chriſti humanitas in paruula hoſtia poſſit contineri? noli de hoc triſtari, noli conqueri, cum habeas animoſam fidem infuſam, quæ tibi in credẽdo vincere faciet omnes dubitationes, & omnes difficultates. Idem tibi dico Chriſtiane: non capis, non vides quomodo tres perſonæ poſſint habere vnã

Fides noſtra animoſa eſt.

Deitatem, & eſſe vnus tantum Deus? Noli conqueri, noli mœſtus eſſe; habes animoſam fidem quæ te vincere faciet omnes in credendo difficultates. Animoſa eſt fides noſtra, quia ſcilicet animat, confortat, vires addit ad omnia difficilia credenda. Concinit pulchre ad hoc intentum quod pulchre notat Nicolaus de Lyra, & Burgenſis citati apud Petrum Ona in ſuis Poſtrimeriis l. 1. c. 2. diſcurſ. 2. fol. 42. Aſſerit ergo noſter Lyranus quod in toto Penthateucho, ſeu quinque libris Moyſis continentur litteræ ſexcenta tria mille, quingenta, & quinquaginta. (Nec mirum ſi quinque libri tam paucas litteras habeant, cum Hebræi ex vna tantum littera cum multis punctis, multas litteras efficiant, ſeu multas ſignificationes.) Aduertit præterea omnes milites illius populi Iſraelitici in numero æquali, videlicet ſexcenta tria mille, quingenta, quinquaginta, vt habetur num. 2. ad finem. Vt interim videas Deum per illud voluiſſe oſtendere illi populo in deſerto, quod tantum valeret vna littera oris ſui, ſiue Moyſis loquentis ex Deo, ac valeret vnus miles armatus. Hinc poſſumus, ac debemus aduertere, quod non ſolum ſententiæ Bibliæ, & ſententiæ fidei ſunt infallibiles, & indubitatę veritatis,

Quæuis littera ſacræ Scripturæ eſt miles armatus.

ſed etiam ſingulæ litteræ adeo veræ, & infallibiles ſunt, vt quæuis æquiparetur vni militi armato; & ob hanc cauſam merito à D. Thom. fuiſſe fidem vocatam animoſam. Et fere temerarius, & pene infidus eſſet, qui fidei myſteria ſibi clare explicari poſtularet, iuxta illud D. Bernard. epiſt. ad Innocentium Papam: *Quid magis contra fidem, quam credere nolle quicquid non poſſit ratione attingi?* Sic ille. Si enim me ipſum clare non poſſum cognoſcere, quid ſcilicet ſit anima mea, verbum mentis, corporis qualitates, &c. quomodo potero clare cognoſcere in hac vita quid ſit Deus?

Dato autem quod non ſit laudabile inquirere cauſam, & rationem tanti myſterij, non erit illicitum quærere, quare ſaltem iubeamur baptizari in nomine trium harum perſonarum, vt hic dicitur: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti?* Proponit, & ſoluit hanc dubitationem Theodoretus quæſt. 19. ſuper Gen. dicens: *Quod, quia in hominis primi creatione facta eſt mentio trium perſonarum diuinarum, & ibidem homo factus eſt ad imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis; iuſtum, & conueniens fuit, quod in baptiſmo, in quo homo quaſi regeneratur, & reficitur, reformetur iterũ cum expreſſione ſanctiſſi-*

Baptiſmus cur fiat in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis.

Digitized by Google

ctiſſimæ Trinitatis ad cuius imaginem primo factus eſt. In quo videtur Theodoretus hoc exemplum proponere; ſi contingeret aliquam imaginem, olim factam ad exemplar vnius alterius prototypi inſignis, modo deformatam eſſe, & maneret adhuc viuum, & integrum prototypon illud: qui hanc deformatam imaginem vellet reformare, non aliter id melius faceret, quam recurrendo, & reſpiciendo ad primum illud prototypon per quod facta eſt primo. Eodem modo factus eſt homo ad imaginem Trinitatis ſanctiſſimæ, & factus eſt pulcher in gratia, Geneſ. enim 1. dicitur in plurali: *Faciamus hominem.* Rurſus per peccatum deformatus eſt. Cum ergo in baptiſmo reformandus ſit homo, non commodius id fieri debuit, quam inuocato in baptiſmo eodem myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis; & proinde dicatur: *Baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Hæc eſt vis, & excellentia baptiſmi inter alia ſacramenta quod quando debite recipitur ſemper dat gratiam, & præterea remittit omnem pœnam debitam ex inuocatione ſanctiſſimæ Trinitatis, & ob paſſionem Chriſti. Et hanc excellentiam remittendi, ſemper omnem pœnam debitam peccatis nullum aliud ſacramentum habet præter baptiſmum.

Baptiſmus remittit ſemper totam pœnam, & idem facit profeſſio.

Quoad hanc vero totalem pœnæ remiſſionem, ſeu ſatisfactionem nihil magis aſſimilatur baptiſmo quam profeſſio alicuius Religioſi, vel Religioſæ: hæc enim totam pœnam debitam peccatis ipſius profitentis tollit, & pro illis ſatisfacit, vt expreſſe tenet D. Thom. 2. 2. quæſt. 189. art. 3. ad vltim. aſſerens oblationem illam totalem, qua quis in profeſſione ſe, & ſua offert Deo, habere vim ſatisfaciendi pro omnibus pœnis peccatis debitis. Aſſimilatur præterea profeſſio baptiſmo, adeo vt aliqui doctores cum Magiſtro in 4. diſt. 38. dixerint noſtrum baptiſmum eſſe profeſſionem quandam qua profitemur ſeruare legem Euangelicam. Et D. Auguſt. de ſymbolo ad Cathechumenos baptiſmum vocat profeſſionem, ſic enim dicit de baptiſmo: *In qua profeſſione non hominibus, ſed Deo, & Angelis dixiſtis renuntio.* Fauet quod ad exemplum trium votorum in profeſſione emiſſorum, ter iubetur baptizato vt Diabolo, ac pompis eius renunciet. Secunda cauſa ſimilitudinis quod inter baptiſmum, & profeſſionem eſt, cæremonias factas baptizato, eſt vna: qua ab illo percontatur baptizans: *Renuncias Diabolo, & pompis eius!* At conſtat quod in nullo actu humanæ vitæ homo magis renuntiat Diabolo, & pompis

Baptiſmus cũ profeſſione comprobatur.

huius ſæculi, quam in actu profeſſionis Religioſæ. Ibi enim homo, & fœmina vt plurimum nobilis iuxta illud ad Phil. 2. ſemetipſam exinanit formam ſeruæ accipiens. Tertia cauſa ſimilitudinis eſt, quoniam ſicut diximus, baptiſmum totam pœnam tollere, ita profeſſio hodie ex conceſſione ſanctiſſimi D. Pauli 5. habens annexam indulgẽtiam plenariam, eſt alter quaſi baptiſmus. Quarta cauſa eſt, quoniam ſicut in baptiſmo mutatur nomen baptizato adulto, ita & in profeſſione mutatur nomen profitenti, ſi vult. Mihi vero conſideranti cauſam ob quam in profeſſione mutatur nomen profitenti, hæc occurrit; nam vt ait Chryſoſt. homil. 7. de laudibus Pauli ſolebant olim Reges, aut Duces, ſeruis denuo captiuis, vel emptis, ablato veteri, nouum nomen imponere; quod legitur feciſſe Rex Babylonis tribus illis pueris captiuis, Danieli, & ſocijs, quibus nomina noua impoſuit, Sydrach, Miſach, & Abdenego. Et hoc faciebant in ſignum quod Rex, aut Dux nouam illius ſerui poſſeſſionem capiebat. Idem fieri videmus in baptiſmo, & profeſſione. Antequam quis baptizetur, aut caret nomine, vel ſi illud habet, in ſacra Scriptura vocatur filius iræ. In baptiſmo nomen imponitur, vt ſignificetur Deum ſibi denuo talem baptizatum in ſeruum accipere. Eodem modo in profeſſione poteſt, vel ſolet nomen nouum imponi, vt oſtendatur perſonam profitentem denuo, ſeu nouo titulo in Dei poſſeſſionem, & captiuitatem tranſire. Satis credo oſtenſum eſt profeſſionem aſſimilari baptiſmo; & magna conformitate hodie, in quo baptiſmus mundo prædicatur, nouam profitẽtem per hanc quaſi baptiſmalẽ profeſſionem, & conſecrationem, ſe velle reformare, & quaſi lauacro totali abluere. Vt autem cætera verba huius Euangelij ad profeſſionis etiam ſolemnitatem applicemus, accedamus.

Nomen cur mutetur in profeſſione.

Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra. Difficile ſane hæc verba poterunt profitenti applicari, niſi forte per oppoſitionem; nam Chriſto Domino in die reſurrectionis ſuæ, data eſt omnis poteſtas in vniuerſas creaturas quatenus homo erat. At è contra nouæ profitẽti per profeſſionem obedientiæ, & paupertatis aufertur, & interdicitur omnis poteſtas humana in terra. Et nõ ſolum poteſtas iuriſdictionis externæ per obediẽtiam interdicitur, ſed etiam actus voluntarius quicunque, etiam internus cõtra Prælati voluntatem prohibetur. Sic nẽpe definitur obedientia à Ioan. Climaco grad. 4. de obedient. grad.

Eſt

Digitized by Google

Religioſus homo mortuus. *Eſt ſpontanea mors, & ſepulchrum voluntatis.* Vide modo quam poteſtatem, vel iuriſdictionem habere poſſit homo mortuus, & voluntas ſepulta? Talis eſt Religioſus, non poteſt habere voluntatem in ijs quæ pendent à Prælato plus quam poſſet habere mortuus. Graue onus profectò, & difficile iugum, ſi ſolum carnis affectum conſideremus. Et non immeritò dixerit Auguſt. cætera omnia nihil, vel parum eſſe, reſpectu huius mortificationis voluntatis. Hoc dixit Gregorius illis verbis: *Minus quippe eſt abnegare quod habet; valde enim multum eſt abnegare quod eſt.* Quaſi dicat in dimiſsione temporalium propter Deum, aliquid inuenitur quod laborioſum ſit; dimittimus enim quæ habemus nobis chara: ſed in abnegatione propriæ voluntatis per obedientiam multo maior ſentitur labor, ac difficultas, in primo enim dimittimus noſtra, & extranea, & quaſi aliena. In ſecundo autem abnegamus quod ſumus, id eſt, deſinimus certo modo eſſe liberi, quia libertatem propriam renunciamus. Hoc ego confirmo ex illo trito prouerbio Hiſpanico: *Vontade he vida.* Id eſt, voluntas eſt vita; ac proinde ab oppoſito, abnegatio voluntatis per obedientiam eſt mors. In hac tamen obedientiæ difficultate, & onere, inuenio ſolamen, & particularem ſuauitatem, qua multum eadem difficultas iucunda redditur, atque ſuauis, qualis eſt fieri propter Deum à quo retributionem ſperamus. Hoc colligo ex quibuſdam verbis Pauli Rom. 8. ibi enim conſiderans Paulus, multis rebus homines vti ad diuerſos, ac vanos fines, ad quos Deus illas non creauit, & quomodo ipſæ etiam creaturæ inanimes hunc malum vſum, ſeu abuſum ſui abuſum ſui abhorreant, veliatque iam liberari ab hominibus, quibus Deus illas tradidit, ac ſubiecit; ponit Paulus hæc verba: *Vanitati enim creatura ſubiecta eſt.* Et præterea: *Creatura ingemiſcit, & parturit vſque adhuc, &c.* Demus hoc exẽplum. Creauit Deus flores varios, & pulcherrimos, arborum, herbarum, virgultorum; illoſque creauit in gloriam ſuam primo; & in hominum neceſſarios vſus, medicinæ ſcilicet, ac ſimiles. Venit prophanus adoleſcens, & ex illis floribus faſciculum componit ad ſolicitãdam fœminam; en iam flores vanitati ſubijciuntur, iam à debito fine abſtrahuntur! ingemiſcunt, & parturiunt quod ad tam illicitum finem applicentur, iam cupiunt liberari à ſeruitute hominis cui ſubiecti ſunt. Et per hoc exemplum poteris alia explicare. Ait tamen Paulus: *Quod hæ creaturæ*

Rom. 8.

Creaturæ gemunt eo quod homines illis male vtantur.

ſuſtinent, & quaſi patientiam habent propter eum qui ſubiecit eam in ſpe. Suſtinent, inquam, propter ipſum Deum, qui iuſſit illis vt hominibus obedirent, cum ſpe libertatis futuræ in die iudicij.

Obedientiæ compenſatio.

Hoc ergo applico Religioſo obedienti. Fateor in multis actibus adeo difficilem eſſe obedientiam, vt poſsit obediens ingemiſcere, & quaſi dolorē parturientis pati. Videt enim ſæpe ſe ſubiectum eſſe homini ſibi in multis inferiori, & quod ad fines vanos aliquando ſibi imponi obediētiam. Huic tamen omnino commendandum eſt, vt ſuſtineat, ſufferat, obediat, propter eum qui ſubiecit eum in ſpe, propter illum Deum qui ſubditum illum eſſe voluit alterius hominis cum ſpe magnæ, ac copioſæ retributionis. Quæ retributio adeo magna eſt, vt ipſum nomen Ieſus, quo nullum aliud excellentius inuenitur in terra, neque in cælo, ſit retributio, & remuneratio obedientiæ, iuxta illud ad Phil. 2.

Philip. 2.

Factus obediens vſque ad mortem, propter quod & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Addo præterea hanc poteſtatem pleniſſimam quam hodie Chriſtus Dominus ſibi datam prædicat, dicens: *Data eſt mihi omnis poteſtas.* Datam eſſe illi præcipue propter obedientiam qua obediuit vſque ad mortem, vt Theologi docent in materia Incarnationis. Satis ergo ſuauiter compenſatur à Deo obedientiæ difficultas, & amaritudo. Ne vero tibi omnino videatur deeſſe hæc omnis poteſtas, dico tibi etiam hanc omnem poteſtatem concedi eo modo quo poteſt concedi. Namque eo ipſo quo hodie ſpōſa facta es Chriſti, cui omnis poteſtas data eſt; tibi ex conſequenti eadem datur interceſſiue, non vt exerceas abſolute, ſed vt interceſſione omnia obtineas coram ſponſo. In hoc ſenſu dicere ſolemus Reginam ſponſam Regis omnia valere coram illo, ſeu omnia poſſe. Imo & illa inuicta Agnes Chriſti ſponſa, eo quod ſe Chriſti ſponſam agnoſcebat, quaſi monuit Angelus ſibi ſubditos manere: Dixit enim, ipſi ſum deſponſata, cui Angeli ſeruiunt. Cui autem ſerui ſponſi, non ſeruiant illius ſpōſæ? vide excellentiam & cōfidentiam virginitatis. In confirmationem huius facit ſumma illa authoritas qua pollebant virgines Veſtales in populo Romano; poterant enim quemcunq; ad mortem damnatū liberare. & alia multa quæ illis virginibus Dæmonis concedebatur, quæ multo melius Chriſti virginibus, ac ſponſis debita erant. Denique ſi non actu tibi hodie datur omnis poteſtas, in radice tamen, & promiſſione tibi datur

aliquo

aliquo modo poteſtas poſsibilis in promiſſo. Si enim iuxta Chriſti Domini promiſſum, illi qui reliquerint omnia in hoc mũdo, in die iudicij, ſedebunt, iudicantes orbem; hodie tu omnia propter Chriſtum dimittis, & propterea in illo iudicij die dicta promiſſione modo poſſibili frueris ſecura.

Euntes docete omnes gentes. Hoc etiam litteraliter nouæ profitẽti non poteſt applicari quoad corporalem perambulationẽ mundi; poteſt vero, ac debet illi applicari ſuo modo quoad prædicationem, & doctrinam quam inde illis cratibus clauſa, toti hodie mundo prædicat: ibi enim immobilis manens prædicat exemplo, & vos omnes docet, imo confundit. Nonne mundo prædicat, mundumque docet nobilis adoleſcentula, fœmina fragilis, quæ inuitis parentibus, reclamantibus conſanguineis, ad tale monaſterium confugit Matris Dei Olyſiponẽſis, cuius viuendi modus cæteros omnes aſperitate antecellit? (ita enim reuera contigit in perſona hodie profitente.) Nonne confundit robuſtos viros delicijs deditos, ſæculi voluptatibus addictos, diuitijs conglutinatos? Nonne cæteras fœminas docet ſæculi voluptates calcare, quando illa hodie adeo aſperam vitam ingreditur, qualis

Profeſſus docet mundum ſuo modo.

eſt Dominarum primæ regulæ ſanctæ Claræ, quæ neque Matrem propriam in tota vita reuelata facie in hoc conuentu intuetur? Comparo ego tuam fugam qua ſecreto ignaris, & inuitis parentibus tale monaſterium petiſti, cum illo quod narrat Ruffin. lib. 2. hiſt. Eccleſ. cap. 5. videlicet, quod cum Imperator eſſet Edeſſæ Meſopotamiæ vrbe, ſciens multos Chriſtianos vrbe eiectos in campo proximo degere, ac diuina celebrare: indignatus, illuc miſit ducem cum militibus, vt omnes Chriſti fideles occideret. Quod ſciens muliercula Chriſtiana, intra ciuitatem adhuc degens, feſtiua, domo relicta aperte, nec decenti habitu cooperta, filiolum paruulũ manu trahens, properabat quaſi currens ad locum vbi erant Chriſtiani: quod videns Dux, eodem ad occidendos fideles properans, interrogauit mulierculam, quo pergeret cum infantulo? cumque illa reſpondebat ire ſe ad campum vbi Chriſtiani degebant, ille addidit: Nõ audiſti præfectum illuc pergere vt omnes occidat? illa reſpondit: Ideo feſtino, vt ibi inueniat, & paruulum porro, vt etiam ipſe martyrium conſequi mereatur. Sic ibi Ruffinus. Eodem modo à te poſſet quæri delicata, & nobilis profitens, quãdo feſtiua ad hoc monaſterium curHebas;

Martyrij deſiderium in quadam fœmina, & infante.

 rebas;

Digitized by Google

rebas; nonne ſcis ex aſperitate vitæ in veſtitu; perpetuoq; anni totius ieiunio, & cæteris laborioſis actibus, in hoc monaſterio vitam aſsimilari martyrio? Quid ergo feſtina properas? vtique te audio dicentem, imo ideo facio, ne tali martyrio deſim. Nonne hoc fratres eſt mundo prædicare? mundum, ac viros fortes, & peccatores docere, vt à peccatis deſiſtant? Nonne oportebat facere vos, ſicut narrat Ruffinus eodem capite, præfectum illum ad fideles occidendos properantem, viſa fragilis fœminæ conſtantia ab incepto itinere, maloque propoſito deſtitiſſe, vrbemque reuerſum, Imperatori factum renunciaſſe, quo audito ambo malum propoſitum exuerunt. Sic profecto dignum erat, vt omnes hodie fragilem hanc fœminam, ſed fortem imitarentur; & videntes illam promittentem paupertatem, caſtitatem, ac talem vitam, ad ſimilia facienda modo ſibi poſsibili quiſque animaretur, ſuperfluas ſcilicet vanitates, & inhoneſtas cõuerſationes relinquẽdo.

Docentes ſeruare omnia quæ mandaui vobis. Notemus primo omnes nos quod iubemur facere *Seruare omnia*; non ſufficit ſeruare aliqua mandata Dei, ſed omnia, ita vt ſi vnum tantum non ſerues, nihil habeas, nihil feceris. Apoſtolus Iacobus cap. 2. ſuæ Canonicæ clamat: *Qui offendit in vno, factus eſt omnium reus.* Vt inſtrumentum aliquod muſicum faciat ſonum iucundum, & acceptum, omnes chordæ debent eſſe conſonæ; & ſi vna tantum ſit diſſonans, ac deficiens, illa ſufficit vt totum ſonum iniucundum, & inſuauem reddat. Decem chordas habet Pſalterium diuinæ legis, ſeu decem præcepta, quum ex his decem ſi violes, factus es omnium reus. *Ieiunabat bis in Sabbatho, & decimas dabat omniũ quæ poſſidebat Phariſæus ille.* Luc. 18. & nihilominus peſſimus, & damnatus iudicatus eſt, quia ſola ſuperbia ſufficiebat, vt propter illam ad infernum damnaretur. Hæc eſt obligatio cuiuſuis Chriſtiani, vt ſcilicet ſeruet omnia mandata. Tua vero ô Noua-profitens, & mea obligatio monaſtica, adhuc maior eſt, & extendit ſe ad obſeruandum, plus quam omnia. Nam Religioſus vltro, & ſponte vltra omnia præcepta legis Euangelicæ, obligat ſe voto ad cõſilia Euangelica obſeruanda, ac proinde obligat ſe plus, quam ad omnia. Eleganter hoc conſiderauit Bernardus tract. de vita ſolitaria ad fratres de monte Dei, vbi ſic illos alloquitur: *Altiſſima eſt profeſſio veſtra, par Angelis eſſe, Angelicæ ſimilis puritati, Non enim ſolum vouiſtis omnem ſancti-*

Iacob. 2.

Mandata omnia ſeruanda, non dimidiate.

Luc. 18.

Religioſi tenentur ad plus quam lex diuina iubet.

ſanctitatem, ſed omnis ſanctitatis perfectionem, & omnis conſummationis finem. Non eſt veſtrum circa communia præcepta languere, neq; hoc ſolum attendere quod præcipiat Deus, ſed quid velit, probantes quæ ſit voluntas Dei bona, & beneplacens. & perfecta. Sic ibi. Et pulchre Auguſt. apud epitom. Lopes citatus ſuo epitom. l. 5. c. 7. n. 2. de eadem re ſic inquit: *Maioris præmij amore flagrans. vouiſti Deo non imperatam virginitatem, & conſilio Apoſtoli legem tuam feciſti latiorem. Perfectionis igitur ſerua conſilium beatitudinem ſpecialis aggreſſa propoſiti, ſerua generale mandatum. In cauſa iuſtitiæ omnes vnum debemus, nec à lege ſoluitur, qui ſupra legem facere proponit; quinimo nullus magis illicita vitare debet, quam qui reſpuit quæ licebant.* Sic ibi cum alijs optime ad hanc ſententiam, vbi videmus Religioſos voluntarie ſe obligare plus quam ad omnia mandata Dei obligantia: eos tamen debere ipſam legem communem obligantem melius, ac ſtrictius ſeruare, quam ſæculares. Hoc nempe ad quod plus ſe Religioſi obligant, eſt illud quod Theologi vocant opus ſupererogationis, quatenus ſcilicet plus Deo dant, ſeu erogant Religioſi quam debeant ipſi Deo, ex debito præcepti. Et hoc eſt ipſos eſſe Religioſos, ſeu religatos, vel bis ligatos. Læti tamen ſint, ac ſecuri hac in parte Religioſi; nam ſi Deo dant quod non debent ſenſu expoſito, & ſi illi ſupererogant, dantes plus, tria, vel quatuor, paupertatem ſcilicet, caſtitatem, obedientiam, & clauſuram ad quæ non tenentur. Multo magis illis ſupererogat Deus promittens illis multo plura vltra debitum. Illi enim ſupra legem Deo dant tria, vel quatuor, vt modo diximus; Deus autem tanto amplius ſupererogat, vt pro vno centum promittat; & proinde dat vltra nonaginta nouem. Huc pertinet illa promiſſio Matth. 19. etiam futuris Religioſis à Chriſto Domino facta: *Omnis qui reliquerit domum, fratres, &c. centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Quam ipſe Chriſtus Dominus tibi, & nobis donare dignetur, qui viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum, AMEN.

Religioſus Deo dat non debita alias; Deus etiam illi dat vltra id quod debebat.

Digitized by Google

SERMO IX.

IN FESTO EPIPHANIÆ, ET IN PROFESSIONE MONIALIS.

Ecce Magi ab Oriente venerunt Ieroſolymam, dicentes, vbi eſt, &c. Matth. cap. 2.

Matth. 2.

Cantic. 3. CAnticorum 3. habemus, quod dixerit ſponſa: *Surgam, & circuibo ciuitatem, per vicos, & plateas quæram quem diligit anima mea. Num quem diligit anima mea vidiſtis?* Multa vero in prædictis verbis, & facto ſponſæ licet aduertere. Primo enim poſſet ſponſa notari, ſeu quaſi taxari, quod ipſa fœmina cum ſit, vel fœminam repræſentans, vt videtur, indiſcrete, ſola, nocte, per plateas, & vicos deambulans, & pererrans, circumierit ciuitatem, quod illi periculoſum eſſe poterat, maxime cum, vt illa ſtatim dicit: *Inuenerint illam vigiles ciuitatis.* Secundo poſſet taxari de modo percontandi de ſponſo, ſolum enim dicit: *Num vidiſtis quem diligo?* Non exprimit nomen proprium ſponſi, quaſi tenerentur omnes vrbis habitatores promiſcue, & noſcere illam, & illum quem illa diligebat. Tertio non pepercit laboribus, ac periculis itineris, nocte ſcilicet, ſola, adoleſcentula pererrat loca quæ neſcit. Itaque in his videtur ſponſa nec curaſſe vrbanitatem, nec pericula quæcunque quominus dilectum ſponſum reperiret. Hæc eadem licebit in his hodie magis intueri in perquirendo nouo Rege ſibi dilecto. Primo enim tam longi itineris periculis, ac tædio non pepercerunt, maxime ſi Reges erant, incredi-

credibiles enim expenſas erant facturi,cum magno periculo,ſeu incommodo delicatarum perſonarum; quod tunc maxime verum eſſet, ſi Chryſoſtomi opinio vera eſſet,illos plus quam annum in itinere inſumpſiſſe. In particulari vero graui, ac manifeſto periculo ſe exponebant,eo quod intra vrbem regiam, vbi Herodes Rex erat, de nouo altero Rege interrogabant. Secundò, legem vrbanitatis non videntur ſeruaſſe, nam cum illi Reges eſſent,& regiam vrbem intrarent, non primo inuiſerunt Regem Herodem,ſicut perſonarum nobilium obſeruat conſuetudo,ſed illo inſalutato, de ſuo negotio agentes, inquirunt de puero. Quod autem in primo ingreſſu Herodem Regem non ſalutauerint, colligo ex hoc Euangelio, in quo dicitur illos primo ingreſſos in vrbem, ſtatim rogaſſe: *Vbi eſt, qui natus eſt?* Deinde: *Audiens Herodes, turbatus eſt.* Iam itaque de puero interrogauerant, antequam Herodem adierint. Tertio denique modo ſponſæ, quærentes de nouo Rege, ac puero, illius nomen non exprimunt, ſed in communi Regem illum vocant homines plebei, ac cæteri à quibus fortè rogabant, non poſſent diuinare de quo Rege quærebant, cum nec nomen illius, neque parentum, aut conſanguineorum publicarent. Ex hoc vero Magorum,ac ſponſæ facto, & circumſtantiis illius infero ad noſtram doctrinam, animamque vere ex corde, & ex animo Deum quærere, & reperire deſiderat, curare omnino non debere, pericula vitæ, honoris; nec vrbanitatis mudanæ leges, ſi vult Deum inuenire, ac eidem inhærere, quemadmodum & ſponſa, & Magi prudentiſſimi, & conſtantiſſimi fecerunt. Et quidem de primo, quod ſcilicet corporis,ac vitæ pericula nimis curare non debeamus hoc ergo vnico exemplo oſtendo. Si quis in aliquo duello pugnare particulari cum alio congreſſus, nec caput, nec pectus, nec aliam corporis partem ſeruaret ab ictibus, ſeu vulneribus; ſed ſolum pallium vigilans reſeruaret, & abſconderet ne ſcinderetur aliquo vulnere: nonne iſte imprudens, & inſanus diceretur, qui vili re ſeruata, principale ipſum vitam ſcilicet, non curaret? Idem nomen meretur is, qui in hac vita pro animæ ſalute aliud quidquam anteponit. *Quid enim ſunt terrena omnia* (ait Gregor. hom. 32. in Euang) *niſi quædam corporis indumenta?* Quid vita præſens niſi conflictus, militia, & continua pugna? Qui ergo in hac vitæ pugna, terrena omnia timuerit a-

Anima quærens Deum, curare non debet periculo, vrbanitatis leges, &c.

rit a-

mittere, & illa ſaluti animæ prætulerit, nonne inſanus, nonne ſtolidus iudicabitur? Legant D. Paul. Act. 20. qui diſcedens à Mileto, & ſciens ſibi Ieroſolymis ex diuina reuelatione reſeruari vincula, & tribulationes, ait: *Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretioſiorem quam me, &c.* Rectus iudex, & prudens in iudicando oculus, qui iudicat animam prætioſiorem eſſe cunctis rebus terrenis. Imprudentiſſimi hodie nos omnes qui terrena quælibet iudicamus prætioſiora quam animam, eo quod animam potius quam illa terrena perdere non dubitamus: *Nonne anima plus eſt quam eſca?* dixit Chriſtus Dominus Matth. 6. & ad eũdem modum poſſumus dicere; nonne plus eſt anima quam honores mundi, & gloria vana illius? & nihilominus quot hodie videmus Herodis diſcipulos, qui ne officium honorificum amittant, vel vt illud poſſint obtinere, & aſſequi, nec Deum timent, nec animam curant, ſed per multa peccata, & innocentium vexationem ad prædictum honorem properare feſtinant. Quod item curare non debeat anima Deum quærens mundanæ vrbanitatis leges, ſeu politiam, aut polituram ciuilem; conſtat, quia ſi in his legibus mundus ſuam ſapientiam conſtituit, habemus D. Paulum, qui cum antea eſſet adoleſcens doctus, & in ijs mũdanis vrbanitatibus aſſuetus, vbi primum de Deo quærendo, & diligendo curauit, de mundana hac ſapientia, & vrbanitate dixit 1. Cor. 1. *Nonne ſtultam fecit Deus ſapiẽtiam huius mundi?*

Act. 20.

Matth. 6.

1 Cor. 1.

Hodie iam noſtra noua profitens imitatur Magos, & imitatur ſponſam, vere illa in hoc ſponſa Chriſti; relicta enim paterna domo, ſponſum Chriſtum quærit in Religione, nil curans de periculo vitæ, & de huius mundi vrbanitatibus. Quod enim Religio locus ſit, in qua periculum vitæ, id eſt, damnum vitæ, eiuſque abreuiatio incurritur, experientia probat; quis enim dubitet, quod vili, ac tenui veſtitu, groſſiori cibo, maiori vigilia, & voluntatis mortificatione, alijſque Religioſis laboribus, vita nimis abreuiatur, quam foret abreuianda in ſæculo, vbi nihil præteritorum moleſtat, aut affligit? Sæculares in medio deliciarum ſuarum, vno tantum appetitu, ſi fraudantur, clamant, triſtantur, & aliquando in lectum incidunt; ſicut ille Aman Eſther 5. qui inter tot bona terrena ibi à ſe numerata, quibus abundabat, impatiens tamen, ac triſtis erat, nihilque ſe habere putabat, eo quod à ſolo Mardochæo non ſibi flecteretur genu, & non puputa-

Eſther 5.

Digitized by Google

Vota Religioſa vitam corporalem abreuiat.

putabimus vitam minui poſſe Religioſo in Religione, vbi tot quotidie appetitus mortificat, tot corporis incommoditates, tot reprehenſiones patitur? & tamen vero Religioſo nihil omnino hæc omnia vitæ pericula, illam abreuiantia curanda ſunt. Si enim magnus ille Hylarion cilicio per totam vitam vtens, nec veſtes mutans, dicere ſolebat, ſuperuacaneum eſſe in cilicio munditiam quærere. Eodem modo dicendum eſt, Religioſo in Religione, qui locus pœnitentiæ eſt, ſuperuacaneum eſſe vitæ prolongationem, ſeu rigidam conſeruationem quęrere. Nonne ſolam paupertatem D. Bernard. ſerm. 1. in feſto Omnium Sanctorum vocat martyrium? Sic enim ibi ſcribit: *Quid ſibi vult quod eadem promiſſio facta eſt pauperibus, & martyribus; niſi quia vere martyrij genus paupertas voluntaria eſt? Quid mirabilius, aut quod martyrium grauius eſt, quam inter epulas eſurire? inter veſtes multas, & pretioſas algere? paupertate premi inter diuitias quas affert mundus?* Sic ibi. Quod ſi ſolam paupertatem martyrium dixit, quid ſi obedientiam, & caſtitatem adiungas? Nonne vere martyrium incruentum eſt? Multos quippe in Eccleſia Dei colimus Martyres, qui ſanguinem omnino non effuderunt, ſed

Paupertas martyrium.

ſolo exilio damnati ibidem mærore, paupertate, & alijs afflictionibus necati ſunt. Huiuſmodi fuerunt quinque Martyres Pontifices, Martinus, Ioannes, Sylverius, Pontianus, & Marcellus, qui eo quod ſanguinem non fuderint, proprium habent octauum reſponſorium in officio Martyrum, ne illis dicatur commune illud; hic eſt vere martyr qui pro Chriſti nomine ſanguinem ſuum fudit; & tamen illi quinque ſanguinem non fundentes, ſed ex mærore, & ſquallore morientes, vere martyres ſunt. Recenſe ergo quot mærores verus Religioſus, quot ſquallores, quot vigilias, quot peregrinationes quaſi exilia ſuſtineat, in tribus votis ad vnguem obſeruandis? Hæc tamen, inquam, omnia verus Religioſus nihil facere debet, nec facere animam prætioſiorem, id eſt, vitam corporalem magis æſtimare, vt Paulus dixit, dummodo conſummet curſum, & impleat vota promiſſa. Quod etiam Religioſus mundi vrbanitates, & polituram curare non debeat: dico primo huiuſmodi polituræ, ſeu vrbanitatis leges, in verbis ſcilicet, geſtu, inceſſu, & alio ornatu, fere fætere in ore Religioſi; ſicut enim ſi videres ruſticum, qui alium modum viuendi habet, nimis debitum his apicibus

Martyres aliqui vere Martyres abſque ſanguinis effuſione.

Digitized by Google

Vrbanitatis mundanæ leges vitandæ à Religioſo imo & inſanus mundo debet fieri.

vrbanitatis fere rideres, taxares, & reprehenderes; multo magis irridendus, & abominandus eſt Religioſus qui voto ſolemni his mundi pompis, ac legibus renunciauit, ſi rurſus eiſdem vanis legibus ſe velit obſtringere. Eſt namque Religioſus ciuis iam, non mundi, vt ſtet legibus mundi; ſed iuxta Paulum ad Epheſ. 2. *Eſt ciuis ſanctorum, & domeſticus Dei*, in curia Dei conuerſatus; cuius diuinæ curiæ aliæ ſunt leges, in verbis, veſtitu, &c. quæ omnes non in verborum fuco, & cordis verſutia, ſed in pura ſimplicitate fundantur. Nec ſolum verus Religioſus mũdi vrbanitatem debet exuere, ſed quod maius eſt ſentio in hoc ita alterum debere fieri, vt non iam mundanus ciuis, & vrbanus; ſed inſanus omnino ipſi mundo videatur. Habeo mirificum P. N. Seraphici Franciſci exemplum, qui in ſua prima ad Deum conuerſione, olim vrbaniſſimus adoleſcens, mundanæque polituræ addictus, ita repente in diuinam ſimplicitatem tranſlatus eſt vanas vrbanitatis leges oblitus, vt hominibus appareret fatuus, & inſanus. Sic nempe de illo ſcribit Doctor Bonauentura, in quodam reſponſorio diei feſti ipſius: *Squallenti vultu cernitur putatur inſanire. Luto, & ſaxis impetitur, ſed patiens vir nititur vt ſurdus pertranſire.* Ecce quomodo Pater Franciſcus ad ſtatum quaſi inſanientis redactus luto, & ſaxis impetebatur mundi vrbanitates contemnens. Nec mirum, hæc namque eſt diuini amoris efficacia, vt ſobriam inſaniam afferat illis, qui contempto ſæculo, Deo inhærent. Hæc nempe erat inſania Pauli Act. 26. quando ille reus coram Feſto iudice, & de vitæ periculo cauſam dicens, tali diuino affectu, animarumque zelo loquutus fuit, vt Feſtus illi diceret: *Inſanis Paule.* De quo pulchre D. Bern. tom 2. tract. de dignitate diuini amoris cap. 3. vbi agit de inſania diuini amoris. Ibi enim referens hæc verba Feſti dicta à Paulo, ſic ſcribit: *Mirúmne erat, ſi inſanire pronuntiabatur, qui in ipſo mortis periculo ipſos iudices ſuos, à quibus pro Chriſto iudicabatur, ad Chriſtum conuertere nitebatur?* Et paulo infra dicit de eadem Pauli inſania ſobria, hoc modo: *Hac inſania inſanierunt Martyres inter tormenta ridentes, cur hic nõ dicam quod in feruore laſciuiæ ſua laſciuus Poeta dicebat, inſanire libet?* Sic ibi Bernard. Ad hanc igitur ſobriam, & ſanctam inſaniam hodie inuitaris, ad ſæculi vrbanitatẽ damnandam, ſanctamque ſimplicitatem, & puritatem animi cum ſponſa, & magis ſectandam.

Act. 26.

Amor Dei cauſat in nobis ſobriam inſaniam.

Vbi eſt qui natus eſt Rex Judæorum.

deorum? Neſciebant Magi deſtinatum locum vbi Deus moraretur, & hunc locum ſcire deſiderabant, vt illi inſeruirent, & munera offerrent. Eodem etiam modo ſponſa Cant. 1. ſui ſponſi ducta amore, ignorans locum deſtinatum, vbi illum reperiret, eidem dicebat: *Indica mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam.* Suppono, & præmitto Deum vbique exiſtere, & omnibus fidelibus in omni ſtatu præſto eſſe ad ſalutem; in alijs tamen occaſionibus facilius hominem ſaluari quam in alijs. Et talem poſſe eſſe ſtatum talibus periculis propinquum, vt vix, aut raro in illo poſſit ſaluari, vt ex ſequentibus patebit. Tota ergo prudentia Chriſtiani erit quęrere Deum, vbi ſecure, ac tuto habitet, vt illum vix, aut raro perdere poſſit. Hoc videtur illic deſideraſſe ſponſa, inuenire ſcilicet Deum in meridie, tempore quieto, ne vagari inciperet: re enim vera vagatur, & pererrat mens inquieta, ſi per creaturas, & vanitates diſcurrit, donec Deo ſoli, ac totaliter inhæreat in loco tutiſſimo. Diſcurrendo autem per ſingulos mundi ſtatus, paucos inueniemus in quibus omnino ſecure Deo inſeruire poſſimus, æque bene, atque in Religione. Iuuat primo locus ille Iob 28. vbi de diuina ſapientia, qui eſt Chriſtus, ſeu ſtatus gratiæ, ſic percontatur: *Sapientia vero vbi inuenitur? Nec inuenitur in terra ſuauiter viuentium: Abyſſus, dicit, non eſt in me; & mare, loquitur, non eſt mecum.* Vbi nomine ſuauiter viuentium Chaldaicus intelligit ſuperbos: poſſumus & intelligere ſuauitates, mundique delitias, & voluptates venantes, vt inter illos non facile reperiatur Deus. Diſcurrentes etiam per ſtatus magis periculoſos dicemus. Inter delicias periclitatur Deus. Inter diuitas periclitatur Deus; id eſt, nos periculum cauſamus perdendi Deum. Inter mercaturas eodem modo, mundique tumultus, in pallatio per quod totius vitæ humanæ tumultus, deliciarum ſcilicet, & diuitiarum poteſt deſignari, non ſecure poſſidetur Deus, vt patet hodierna ex hiſtoria; in Herodis enim pallatio eſt ignoratus Deus: & patet præcipue ex illa hiſtoria relata à D. Augnſt. 8. Confeſſ. c. 6. duorum ſcilicet illorum Aulicorum Imperatoris, qui pallatij periculis offenſi, mentis oculis apertis, dixerunt ad inuicem: *Dic quæſo te: omnibus iſtis laboribus noſtris quo ambimus peruenire? quid quærimus? cuius rei cauſa militamus? Maiórne eſſe poterit ſpes noſtra in pallatio, quam vt amici Imperatoris ſimus? Et quid ibi non fragile, plenumq́ periculis? Et per*

Cantic. 1.

Deus quærendus in loco ſecuro.

Religio locus ſecurus vbi Deus reperitur, non vero mundus.

Pallatium non eſt locus tutus ad Deum poſſidendum, ſeu inueniendum; illuſtratur optima hiſtoria.

quot pericula peruenitur ad grandius periculum? Et quamdiu iſtud fiet? Amicus autem Dei, ſi voluero, ecce nunc fio. Sic ibi. Et conſtat quod ambo relictis ſponſis, cum quibus denuo de futuro contraxerant, mundique pompis ad Religionem conuolarunt. Ecce clariſſimum exemplum illius quod hucuſque tractamus, in alijs ſcilicet mundi ſtatibus vix, aut ſaltem, non æque bene reperiri Deum, ac reperitur in Religione. Si enim Magi in paupere domo, inter caſtiſſimam Virginem, & Ioſephum Virginem, amboſque obedientiſſimos, puerum natum reperiunt. Ibidem facile erit deſignare tria vota Religioſorum adumbrata; vt bene poſſimus inferre in ſola Religione, in qua tria illa reperiuntur, caſtitas, paupertas, & Mariæ, ac Ioſeph obediētia, ſecurius, & quietius Deum reperiri. Ac proinde quod Religio ſit ille locus tutiſſimus, ac munitiſſimus quem Dauid à Domino poſtulabat, dicens Pſ. 70. *Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum, vt ſaluum me facias.* Iſte etiam Religionis ſit locus, vbi ſpōſus cubet in meridie, & paſcat agnos ſuos iuxta fluenta, in paſcuis irriguis, in ſilentio diei. Ac proinde iam ſcis vbi ſit qui natus eſt Rex Iudæorum, in Religione ſcilicet, ſecurius inuenitur.

Pſalm. 70.

Ad hanc Religionis quietem, & ſecuritatem ſola diuina ſtella nos poteſt ducere, & impellere, videlicet diuina inſpiratio, & illuſtratio particularis, ſine qua impoſſibile eſt hominem tantæ perfectionis iter poſſe aggredi, vel arripere. Si enim Theologi in materia prædeſtinationis dicunt primum initium prædeſtinationis, ſeu conuerſionis eſſe à Deo, quantumcunque paruum, & remotum tale ſignum, ſeu initium ſit, vt verbi gratia, ſi vir graui infirmitate grauetur, qua infernum incipiat formidare, vel quid ſimile: illa infirmitas, vel timor eſt effectus prædeſtinationis diuinæ, & à Deo miſſus, tamquam primum initium conuerſionis per Deum. Æquo fere iure dicendum eſt ad vitam Monaſticam, quæ ſignum eſt diuinæ prædeſtinationis, neminem poſſe induci, nec pertrahi, niſi diuina vocatione, & inſpiratione ſpeciali præmonitum. Vnde de omnibus Apoſtolis ad Apoſtolatus ordinem aſſumptis, qui fuit primus Religionis ſtatus, ſcimus non vltro, & ex ſe Chriſto Domino adhæſiſſe ſed ab illo prius vocatos, & inuitatos fuiſſe, illis fere verbis: *Venite poſt me.* Vel: *Sequere me.* Hæc, inquam, ſtella homines ex mundo ad Religionem trahit, mouet, & inuitat, diuina inſpiratio. Poſtquam vero in Re-

Initium iuſtificationis eſt à Deo.

Digitized by Google

Obedientia in clauſtro eſt veluti ſtella Magorum.

in Religione iam ſunt, adhuc illis ſtella non deeſt, hæc nempe eſt obedientia. Facit nempe obedientia in clauſtro, quod ſtella magis præſtabat. Hi namque ſtellæ intuitu ducebantur, quieſcebant, & iter faciebant, ita vt quid facerent, ex illius iudicio præſtarent. Hoc idem Religioſo faciendum reſtat; ſtella ſua ſit obedientia. In noſtro Luſitano ſermone, *habere ſtellam*, dicitur de homine, qui fere immeritus, & non procurans, habuit ſemper officia regiminis, & honoris; & de tali dicimus: *Teue boa eſtrella.* E contrario vero bona ſtella Religioſi erit non imperare, ſed prompte obedire: hæc ſit tua ſtella, obedientia. Obedientia enim tanquam ſtella ob oculos habenda eſt, vt ad illius nutum omnes ſuas actiones Religioſus componat. Illa annuente vigilet, illa annuente dormiat, illa annuente in choro cantet: deniq; obediētia ſit, quæ omnes, ac ſingulas Religioſi actiones dirigat. In hac autem obedientia exequenda adeo promptus Religioſus eſſe debet, vt nulla cunctatione, ſeu diſcuſſione moretur. Videat promptam Magorum executionem, de quibus dicitur: *Vidimus ſtellam eius in Oriente, & venimus.* Vide verbum *vidimus*, *venimus*. Nulla prorſus mora recenſetur, nec dilatio. Si autem illi hoc prompto animo fecerunt ad intuitum ſtellæ inanimæ non loquentis, quanta maiori promptitudine, & executione opus eſt, vt Religioſus exequatur mandatum Prælati loquentis, explicantis, & in perſona ipſius Dei præcipientis.

Religioſus profectus plus offert Deo quam Magi in tribus muneribus.

Obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Video hos ſanctos Magos in hoc ternario numero oblationum, quaſi Religioſos Eccleſiæ figuraſſe, & adumbraſſe, in trium votorum emiſſione. In hoc tamen Religioſi maiores quaſi Magis ſunt, quatenus tria vota quæ vouent, maius quid eſt, & magis Deo acceptum quam tria Magorum munera. Quamuis enim bona ſint Magorum munera, & auri oblatio, rerumque temporalium donatio Deo accepta ſit: nihilominus in illis omnibus Magi non ſe ipſos vt Religioſi per tria vota obtulerunt; Religioſus vero ſeipſum, ſuas omnes futuras actiones, ſuaque omnia, ac libertatem ipſam Deo conſecrat: hæc autem oblatio multo maior eſt ſine dubio. Hoc primum oſtendo ex illo D. Gregor. ad cap. 15. 1. Reg. ſuper illa verba: *Melior eſt obedientia quam victima.* Reddens enim ibidem D. Greg. cauſam dicit hanc eſſe; quia ſcilicet, *in oblatione victima offerantur carnes aliena taurorum verbi gratia; inobedientia*

Iſai. 58. *vero immolatur propria caro.* Probo inſuper illo Iſaiæ 58. *Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti: humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra, &c.* Conſidera quomodo ibi dicatur Deus non reſpicere ad duo opera aliàs adeo ſancta, & Deo accepta; ieiunium ſcilicet, & humilitatem: quia ſcilicet ieiunans, & humiliatus non offert Deo, ſed reſeruat ibi propriam voluntatem, *inuenitur voluntas veſtra.* Dato ergo quod Magi offerrent Myrrham, quæ eſt mortificatio, non obtulerunt tamen perſonas, & voluntatis libertatem ſicut offerunt Religioſi. In myſterio tamen horum trium munerum; & ſignificatione illorum debent Religioſi omnino illorum imitatores eſſe. Aurum namque ſignificat charitatem, vt Doctores communiter exponunt ad illa verba Apoc. 3. *Suadeo tibi emere* *Apoc. 3.* *à me aurum ignitum probatum, &c.* Per thus ſignificatur oratio, vt explicat ipſe Ioann. Apoc. 5. dicens: *Odoramenta eſſe oratio-* *Apoc. 5.* *nes ſanctorum.* Per Myrrham omnes exponunt ſignificari mortificationem. Ecce hæc eadem ſunt tria dona Religioſi, quæ omnino Deo offerre debet, charitatem, orationem, mortificationem. Hæc puto eſſe quaſi de ſubſtantia Religionis, ita vt Religioſus cui aliquod ex his tribus deficiat, iam non Religioſus, ſed vox ſine ſignificatu dicendus ſit. Primo enim ſi religionum finem ſpectes, omnes plus, minúſue huc tendunt, vt ſcilicet charitatem ſeruent, in oratione particulari, & carnis mortificatione ſe exerceant ipſius Religioſi. Deinde à primo horum, charitate ſcilicet, vocantur fratres, inter fratres enim viget principaliter charitas: hanc enim erga Deum, & erga proximos Religioſi plus quam alij ſæculares magis obſeruant, vt ſuppono notiſſimum. Idem dico de neceſſitate orationis, & mortificationis; ſi namque Religioſus his duabus careat, iam non Religioſus, ſed ſæcularis habitu ementito iudicandus eſt.

Ne redirent ad Herodem. Vide particularem diuinam proui- *D. prouidentia circa fideles ſibi.* dentiam circa illos qui ipſi Deo fidunt, ſeque totos illius diuinæ protectioni committunt. Non curarunt Magi vitæ propriæ, itinerisque pericula, ſeruitio Dei tantùm intenderunt, ſe totos ipſius ſtellæ, ac ductui commiſerunt. Ideo Deus illorum ſaluti adeo intendit, ac illam curat, vt etiam de inopinato periculo, Herodis nempe inſidijs eos liberet. O ſi vellent homines Magos in hoc imitari, experirentur certe diuinam promiſſionem, & primam

mam

Digitized by Google

mam veritatem non poſſe mentiri, in tot promiſſis ad hoc pertinentibus, vt cum iubeamur, *iactare cogitatum in illum, & primo quærere regnum Dei,* ſub promiſſo quod cætera adiicientur; & cum promittitur nobis, *quod capillus de capite non peribit*; & alia fere infinita ad hunc finem. Hæc porro diuina prouidentia circa perſonas Religioſas maxime enitet: quæ cum ſe diuinæ protectioni magis committant, illius magis in particulari experiuntur auxilium. Exemplum ad hoc ſufficientiſſimum ſit Franciſcana Religio, magnum Eccleſiæ decus, & incrementum, quæ à ſolo Deo dependens, illique ſoli tota commiſſa, non ſolum non minuitur, ſed indies magis, ac magis creſcit, nouos palmites extendit; nouos Eccleſiæ affert prouentus. Si autem ſæculares hanc diuinam protectionē circa temporalia non experiuntur, non eſt cauſa quod Deus in promiſſis deficiat, ſed quod illi remedium ſuum Deo non committunt; ipſi per ſe procurant, ipſi ſatagunt, ipſi nec diuinum obſequium, legémue curantes, per ſeipſos procurare contendunt. Iam vero hæc eadem verba: *Ne redirent ad Herodem.* Ego nouæ profitenti in alio ſenſu applico, monens ne poſt profeſſionem ad mundum, résue mundanas repetendas, actu, vel

D. prouidentia in Religione Franciſcana.

cogitatione reuertatur. Merito mundum vocemus Herodem: ſi enim Herodes hodie odio in Chriſtum exarſit; Herodes eſt mundus qui Chriſtum Dominum odio proſequutus eſt, & proſequitur. Affirmat hoc ipſe Chriſtus Dominus Ioan. 5. dicens: *Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit.* Ergo mundus Herodes eſt, vel ſimilis Herodi qui Chriſtum odit, & perſequitur. Imo addo quod Herodis nomine non ſolum mundum intelligo quem repetere non licet; ſed etiam patrem, & matrem Herodem voco, quando illorum affectus, vel conſilia à Dei ſeruitio auocauerint. Quo enim potius titulo appellatur Herodes, niſi crudelis? Ergo crudelis eſt pater, & mater qui Religioſum filium, vel à ſancto propoſito religionis auocare conantur, vel illi dant occaſionem minus in religione proficiendi. Optime de hoc ſcripſit Bernar. epiſt. 111. quam miſit ipſe nomine cuiuſdam Nouitij ad parentes ipſius, qui ipſum Nouitium ad ſæculum reuocare tentabant; vbi inter alia ſic parētes increpat: *O durum patrem, ô ſæuam matrem, ô parentes & impios crudeles; imo nō parētes, ſed peremptores, quorū dolor, ſalus pignoris; quorum conſolatio, mors filij eſt!* Sic ille. Vide quibus eos vocet nominibus, duros, ſæuos, impios,

Parentes vocari poſſunt Herodes Monachi.

impios, crudeles peremptores; quales profecto, nec tot titulos dicat Eccleſia de Herode, in illo hymno, hoſtis Herodes impie, &c. Ad hunc ergo Herodem poſt profeſſionem redire prohiberis, mundum ſcilicet, patrem, matrem, conſanguineos, & ſimiles, qui vt plurimum impedimenta potius Religioſo ſunt, quam adiumenta.

Per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam. Regio noſtra, ſeu patria noſtra ad quam redire contendimus iuxta D. Gregor. hoc loco paradiſus eſt: ad quam patriam longe diuerſa via regredi debemus, ab ea qua venimus, ſeu cecidimus, vt idem Author docte, & Chriſtiane loquitur. Ego ad noſtrum profeſſionis intentum loquens, dico: Religioſos in cœli patriam tendere diuerſa nimium via, qua tendunt ſæculares; nam ſæculares pergunt ad cœlum lata, & regia, & ampla via; Religioſi vero tendunt per ſemitam ad cœlum. Semita, vt ait Calepinus, eſt via anguſta, & arcta, diuerſa ab illa, qua plauſtra incedunt. In omni quippe via regia, ampla, & lata, dantur aliquando tramites, ſeu ſemitæ, vulgo *Atalbos*, quæ quidem ſemitæ deuiant à via lata, & ſunt, vt plurimum anguſtiores, aſperiores, accliuiores, ſaxis, & torrentibus abundantes: & tamen ad optatum finem citius ducunt, & breuiores ſunt. Has ſemitas non perambulant niſi pedites oneribus expediti: per viam vero latam, & regiam incedunt plauſtra, equites, & animalia onuſta. Ad cœlum igitur, vel regionem patriæ noſtræ, ſæculares vt plurimum incedunt per viam latam, & regiam, onuſti enim incedunt familijs, famulis, diuitijs, & variarum rerum ſolicitudinibus. Hæc via longior, & tortuoſior eſt, & pluribus periculis obuia. Religioſi vero per ſemitam tendunt, quæ licet aſperior ſit, accliuior, ac difficilior, eſt tamen compendioſior, & ſecurior. De hac Religioſorum ſemita poteſt intelligi illud quod regius Propheta poſtulabat à Domino Pſal. 118. *Deduc me in ſemitam mandatorum tuorum, quia ipſam volui.* Eſt, inquam, ſemita anguſtior, ſtrictior, & difficilior, ita vt ab aliquibus ideo ſemita dicatur, quia ſemipedem tantum accipiat, ſeu recipiat. Venit mihi in mentem huc applicare quæ ſcribit Epiphanius lib. 1. panar. cap. 16. de aſperitate vitæ Phariſæorum; ibi enim ſic ſcribit: *Aſſeres (id eſt, tabulas) ſibi ipſis parabant dodrantis tantum latitudine, (id eſt, latas palmum) & in his ſe ad veſperam locabant, vt ſi quis dormiſſet in pauimentum decideret, & rurſum excitaretur ad oratio-*

Religioſi ad cælum pergunt per ſemitas, ſæculares per viam latam, & regiam.

Pſal. 118.

Phariſæorum aſperitas vitæ.

Digitized by Google

orationem; per hoc quod vigilantem vitam haberent quantum fieri poſſet. Sic ille. Ecce quam anguſtam ſemitam, & quam ſtrictam ambulabant Phariſæi, noſtros Religioſos adumbrantes; & id faciebant ob vanam gloriam, vel hypocriſim. Cur ergo Religioſus ſuam anguſtam ſemitam, non æque rigoroſam, vt erat illa Phariſaica, non lætus ambulauit ob vetam, & æternam illam gloriam. Hæc ergo eſt diuerſa via, per quam hodie profiteris te in patriam regreſſuram. Hæc eſt fortaſſe via illa de qua Paulus 1. Cor. 12. dixit: *Adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro.* Excellentior quippe via, eſt via Religioſorum: ſecurior eſt quam via ſæcularium, per quam incedentes, facilius gratiam, & gloriam aſſequuntur. Quam mihi, & vobis omnibus præſtare dignetur Ieſus Chriſtus. AMEN.

1. Cor. 12.

SERMO X.

DOMINICA INFRA OCTAVAM EPIPHANIÆ, ET IN PROFESSIONE MONIALIS.

Aſcendentibus illis Ieroſolymam ſecundum conſuetudinem diei feſti.

Lucæ cap. 2. Int. 2.

TEr in anno tenebanter filij Iſrael ex omni parte illius regni confluere ad templum illud Ieroſolymitanum, videlicet in Paſchate, Penthecoſte, & in feſto tabernaculorum: habetur hoc Exodi 13. vbi ſic ſcribitur: *Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram Deo ſuo.* Vbi aduertit noſter Lyranus, quod diſpenſabatur cum habitantibus in partibus remotiſſimis, vt poſſent non venire. Secundo colligitur etiam ex iiſdem verbis Exodi ſolos viros maſculos ad id fuiſſe obligatos, dicit enim Scriptura; *omne maſculinum.* Fœminæ autem ob ſexus imbecillitatem non cogebantur venire: permittebantur tamen accedere, ſuæ deuotionis gratia. Diſtabat Nazareth, patria beatæ Virginis, ab Ieruſalem, ſpatio viginti ſeptem leucarum, teſte Brocardo in deſcriptione terræ ſanctæ. Vnde beatiſſima Virgo ab illa lege, comparendi in Ieruſalem, duabus de cauſis manebat exempta, tum quia fœmina erat, tum etiam quia longe diſtabat. Ea nihilominus ſummæ deuotionis gratia in templum, hodie ad vnum

Exod. 22.

vnum trium illorum feſtorum, Paſcha videlicet, aſcendit Ieroſolymam cum infante Ieſu, ac Ioſeph Sponſo. In quo primum exemplum nobis illuſtre reliquit, vt propter Deum non ſolum faciamus illa quæ lege tenemur, ſed multa alia voluntarie ad quæ per legem non obligamur. Hæc enim Deus expectat à nobis tanquam in noſtra libertate relicta. Videas Chriſtianos qui quaſi ratiocinijs agunt cum Deo ſicut mercatores ad inuicem: Recepi tot, ſoluam totidem, &c. Iubet Deus ſemel ſaltem in anno confiteri, Euchariſtiam ſemel ſumere, Miſſam in diebus feſtis audire, &c. attendunt librum ratiocinij, ad id ſolum quod lex obligat, ſe extendunt, vltra id nec pedem figunt, & hoc qui magis ſalutem curant, operantur. Multi enim, neque quod lex iubet exequuntur. E contra vero quod lugendum eſt, leges Diaboli non ſolum exequuntur ad litteram, ſed ſomniant etiam quæ ſint deſideria Diaboli, vt illa opere exequantur. Non loquor in hoc hyperbolice, in terminis hoc ipſum exprobrauit Chriſtus Dominus Phariſæis Ioan. 8. *Vos ex patre Diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere.* Quid clarius hac de re dici poterat? Deſcendentes vero ad exempla magis vſitata; eodem tamen ſpectantia,

Leges Diaboli plus obſeruamus quam Dei.

Ioann. 8.

quot videmus ſeruos, & amicos ſomniantes, ac diuinantes Regum, & amicorum deſideria, in quibus vident ſe illis poſſe complacere, & illa procurant ſumma celeritate, & alacritate complere? Hoc videmus impletum in illis tribus fortiſſimis militibus, 2. Reg. 23. qui cum audirent, Dauid Regem deſideraſſe aquam de ciſterna Bethleem, irruperunt caſtra Philiſtinorum inimicorum, & hauſtam aquam à prædicta ciſterna Regi attulerunt. Vide quomodo Regis non imperium, ſed deſiderium per tela, per hoſtes, per manifeſta pericula ſunt exequuti! Habemus aliud clariſſimum exemplum in illis malis miniſtris peſſimi Regis Angliæ Henrici, qui ſcientes prædictum Regem infenſum eſſe ſanctiſſimo Thomæ Archiepiſcopo Cantuariæ, ſperantes ſe Regi gratum facturos (vt dicit hiſtoria breuiarij) ingreſſi Eccleſiam, ſanctiſſimum, & innocentiſſimum Epiſcopum occiderunt. Vbi nota quod ſecundum hiſtorias nõ reperitur quod prædictus Rex miniſtris ſuis prædictam necem præceperit, ſicut refert ſupplemẽtum chronicarum lib. 12. anno Chriſti Dom. 1179. ſed ipſi miniſtri diuinantes malam Regis voluntatem, & ſperantes ſe illi gratam rem facere, occiderunt. Et hoc eſt quod dici

Deſideria hominum ſomniamus vt illa exequamur.

2. Reg. 23.

Digitized by Google

ſolet omnes in palatio pendere ab ore Regis, ſeu ſuſpendi ab ore Regis vt ad nutum illius non ſolum iuſſa, ſed etiam deſiderata perficiant. Idem cernere eſt inter malos amicos, diuinant enim aliquando, & per ſigna interpretantur quæ grata illi eſſe poſſint, vt ſumma velocitate dent executioni. At vt diximus, erga Deum tardi, pigri, frigidi, ac triſtes ratiocinatores, ſola quidem imperata facimus: aliquando nec imperata perficimus. In quo quaſi ſerui conuicti ſumus, qui ſolius pœnæ timore Dominorum mandata complent, non vero Dominorum deſiderijs ſatisfaciunt. In hoc enim filij à ſeruis diſtinguuntur; quod hi ſola mandata timore ſeruili, illi vero etiam parentum deſideria ex paterno amore perficiant. Vnde tam ſæpe in Chriſto Domino reperias, dixiſſe illum in Euangelio: *Vt faciam voluntatem Patris mei qui in cœlis eſt; ſeu voluntatem illius qui miſit me.* In hoc porro iam habemus Religioſos imitatores Deiparæ Matris, qui vltra legem communem cæterorum Chriſtianorum, vltro, ac libenti animo plura faciunt quam Deus præcipiat. Euangelica nempe conſilia vouentes, ad quæ non tenentur; & multas præterea voluntarias, meritorias, & ſatisfactorias operas in Religione exequuntur quibus ſperant, ac ſciunt ſe æterno Regi gratum facturos. Hæc ſunt opera à Theologis dicta ſupererogationis, quæ cum ſtabulario illo Euangelico Luc. 10. plj, ferueutereſque Chriſtiani Deo plus erogant, & ſuper impedunt quam iubeantur. In quo Religioſi, ferventeſque alij Chriſtiani ſupererogantes optimo conſilio, ſeu ratiocinatione ducuntur: ſi enim videmus Deum tam multa nobis donaſſe ad quæ nō tenebatur, videlicet incarnationem Verbi diuini; & ipſum Chriſtum Dominum vitam propriam prodegiſſe, quod facere non tenebatur, vt taceam multa quæ fecit alia in vita mere voluntaria ad noſtrum remedium, & doctrinam: quid non annitetur Religioſus piuſq; fidelis vt pari modo, & quaſi vicem rependens aliqua faciat propter Deum, ad quæ faciēda ex præcepto non teneatur? Ratiocinantur prætetea huiuſmodi ſupererogantes, quod ſi nos à Deo petimus, ne iudicet nos ſecundum totum rigorem legis ſuæ, iuxta illud Pſalm. 142. *Et non intres in iudicium cum ſeruo tuo.* Æquum etiam, & congruum videtur, ne nos in operando, ac ſeruiendo operemur, ac ſeruiamus tantum ſecundum rigorem legis præcipientis, ſed vltra illam aliquid vltro, ac læti Deo offeramus. *Pſal. 142.*

Ego

Ego, & pater tuus dolentes quærebamus te. In duobus locis iſtius Euangelij narrat Lucas beatiſſimam Deiparam, vbi primum ab entem Chriſtum vidit, ſtatim illum quæſiuiſſe. Vbi conſidero illam non illum quæſiuiſſe cum dolore ob peccatum quod haberet, de quo dolore ſibi foret neceſſarium. Errant enim, & pluſquam inſaniunt hæretici huius ſæculi ſeu recentiores, qui accuſant hoc loco Deiparam, dicentes illam peccaſſe in amiſſione Filij; contra quos videre ſufficiat Caniſium lib. 4. de Deipara Matre à cap. 15. Requiſiuit ergo ſanctiſſima parens cum ſponſo Ioſeph Chriſtum Dominum dolens, & anxia ob ſolam indigentiam quam habebat, vt Chriſti aſpectu, & colloquio ſuſtentaretur, & ab ipſius ſola præſentia quaſi penderet. Hæc enim cauſa ſufficiens erat vt Deum toto corde ſemper quæreremus dolentes, videlicet indigentia noſtra, neceſſitas noſtra, remedium noſtrum. Conſidero ego quemlibet noſtrum eſſe ſicut tenellum infantulum, qui ob ſuam tenerrimam fragilitatem, ita matris aſpectu, ope, ac beneficio indiget, vt ſi forte illa obliuiſcatur illius per horam, iam vagire, & lamentari non deſinat. Et hunc modum noſtræ dependentiæ à Deo, videtur indicaſſe nobis idemmet Deus Iſai. 49. quando Deus comparat ſe Matri cum infantulo reſpectu noſtri, dicens: *Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? & ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui.* Hæc nempe eſt noſtra neceſſitas, noſtra dependentia à Deo, infantis ſcilicet, à matre, imo & multo maior iuxta bonam Philoſophiam. Conſidero ergo Deiparam ipſam matrem fuiſſe infantulum, & puerum Chriſtum fuiſſe matrem; ac proinde vbi primum Deipara abſentiam Chriſti ſenſit, tanquam ipſa infantulus, magis opem, & auxilium, & præſentiam requiſiuit plorans, & dolens implorauit. Quod ſi ob naturalem tantum indigentiam, ac dependentiam Deum quærere debemus celeriter, & cum dolore. Quanto dolore opus eſt, ac celeritate, vt eundem Deum quæramus poſt offenſam à nobis in illum commiſſam? Tunc, tunc neceſſarium eſt, vt dolentes omnino quæramus, & imploremus illum, dolore, ſi fas eſt dicere, infinito. Infinito quidem dolore opus eſt, ſi is poteſt haberi, non intenſiue, ſed vt Theologi loquuntur, appretiatiue, quatenus diuinam offenſam plus odiat peccator, appretiatiue, quam infinita alia mala pœnæ ſi darentur. Demus primo exemplum cuiuſdam hominis idolo-

Hæretici recentes impie dicunt Deiparam peccaſſe in amiſſione pueri Ieſu.

Indigentia qua Deo indigemus explicatur.

Iſai. 49.

Dolore infinito quærendus Deus poſt offenſam.

idololatræ, vt ex illo etiam poſſimus vel edoceri, vel confundi. *Iud. 8.* Iud. 18. narratur de quodam Micha, quod cum eſſet idololatra, milites quidam domum illius ingreſſi, ſupellectilem domus abſtulerunt, & ſimul idola quæ habebat, alportarunt. Ille furtum reſciens, milites eſt inſequutus, magno ploratu, & lachrymarum copia de damno ſibi illato conquerens; cumq; à militibus quæreretur cur fleret, ille cui ſuppellex domus ablata fuerat, veſtes ſcilicet, aurum forte, & ſimilia, de nullius rei tẽporalis amiſſione conqueſtus eſt, ſed ſolum idolorum furtum dolens, ſic militibus reſpondit: *Deos meos quos mihi feci tuliſtis, & dicitis, quid tibi eſt?* Si ergo homo idololatra plus doluit amiſſionem idolorum à ſe factorum, quam cæterarum rerum iacturam. Quid faciet Chriſtianus, qui ob peccatum mortale Deum amiſit? Oportet ſane vt dolore infinito peccata ob oculos mentis proponens, dicat ab oppoſito Michæ: Deum meum qui me fecit, tuliſtis à me, quomodo nõ plorarem inceſſanter plus quam omnium cæterarum creaturarum amiſſione, & pœnas corporeas infinitas? D. Bernard ſerm. 3. in ramis palmarum, innuit Chriſtum Dominum non ſolum corporeis oculis hominum peccata fleuiſſe, ſed etiam per ſudorem ſanguineum in horto ſignificaſſe, ex omnibus corporis poris oculos feciſſe, qui ad modum oculorum ſanguineas lachrymas fundentes hominum peccata deflerent, ac purgarent. Verba Bernardi ſic habent: *Factus in agonia orabat; vbi quidem non ſolum oculis, ſed quaſi membris omnibus fleuiſſe videtur, vt totum corpus eius, quod eſt Eccleſia, totius lachrymis corporis purgaretur.* Sic ille. Si ergo Chriſtus Dominus, vt peccata aliena defleret, ſanguineas lachrymas per totum corpus effudit, quas lachrymas opus eſt effundat quilibet, pro peccatis non alienis, ſed proprijs? D. Ieronym. epiſt. ad Euſtoch. de virginitat. cuſtod. cap. 3. ne peccatum ipſe committeret, narrat mirum afflictionis modum, quo corpus ſuum caſtigabat, gemendo, lachrymando, orando, ieiunando, pectus duro ſaxo percutiendo, ne (inquam) accederet ad peccatum committendum. Quid faceret poſt peccatum commiſſum? Non poteſt clarior, nec excellentior doctrina deſiderari, de modo quo de peccato dolendum ſit, quam à tantis, ac talibus autoribus audiuimus.

Sudor ſanguineus Chriſti Domini lachrymæ fuerunt fuſæ ob noſtra peccata.

Oportet etiam omnino vt prædictus dolor ſtatim adhibeatur poſt peccatum, nec expectemus annum ad dolendum. Beatiſſima parens vtrumque docuit ſuo dolore

Peccati contritio ſtatim habenda, non dilatanda.

lore de ſola abſentia Chriſti; fuit enim magnus vt verba ſonant, & par eſt credere; & præterea ſtatim, abſque cunctatione cognita Chriſti Domini abſentia, nec paſſum vlterius progreſſa, in Ieruſalem reuerſa eſt quærendi filij cauſa. Statim, inquam, peccati dolor habendus, non procraſtinandus. Hoc eſt, quod Paulus Rom. 16. deſiderat, & commendat: *Deus autem pacis cõterat Sathan ſub pedibus veſtris velociter.* Vide verbum *velociter*; oportet nempe, vt ſuppoſita per fragilitatem peccati commiſſione, de illius remedio per dolorem, ſtatim, ac velociter cogitemus. Multo enim difficilius ex parte noſtri de peccato antiquo dolemus, & à Deo remedium impetramus. Etenim peccatum antiquum vltra quam quod maiores radices egerit voluntate ad illud magis affecta, pondere ſuo ad aliud peccatum trahit, & ſic non vnum tantum, ſed multa committuntur niſi citius per doloris, & Sacramenti remedium illi ſubuenitur. In cereo extincto id cernere facile erit. Si namque cereus vbi extinctus eſt, alteri accenſo ſupponatur, ſtatim abſque difficultate, & cunctatione accenditur, ita vt ſolus fumus ſuppoſiti cerei lumen ſuperioris ad ſe trahere videatur Si vero cereus iamdiu extinctus accendendus ſit, ob

Rom. 16.

temporis frigiditatem, & ceræ concretionem, tardius lumen recipit, & quaſi cum quadam reſiſtentia frigoris inhærentis. Eodem modo contingit in anima, ſi ſtatim poſt peccatum reſipiſcat, & in ſe reuertatur, quamuis ſemper id per diuinum auxilium faciendum ſit, facilius tamen, & velocius videtur fieri, ſtatim poſt peccatum, quam poſtquam per longum tempus peccati frigiditas occupauit cor; & mentis oculus, ſeu memoria quaſi Deum oblita eſt. Peccauit Petrus, & in eodem quaſi momento diuino auxilio præuentus, ſolo diuino intuitu in lachrymarum imbres prorupit. Samaritana vero illa Ioann. 4. quæ antiquo peccato grauata erat, longo indiguit ſermone, rationibus, & doctrinis. Hæc duo hactenus dicta, de peccati dolore habendo, & ſtatim habendo, vt plurimum promptius, & facilius inueniuntur in Religioſis, quam in ſæcularibus, habẽt enim ad illa duo ex vi ſtatus maiorem commoditatem. Primo enim ex vi ſtatus plangẽtis habent officium. Habetur enim 16. quæſt. 1. cap. *Monachus* in hunc modum: *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium, qui vel ſe, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præſtoletur aduentum.* Sic ibi. Eſt itaque Religioſi officium plangere peccata ſua, & peccata totius mundi.

Ioann. 4.

Petrus ſtatim conuerſus poſt peccatum: Samaritana non ſimiliter.

mundi. Secundo, quia cum Sacramenta Religioſi fere quotidie frequentent, non poſſunt non conſcientiam præparando peccata deteſtari. Inde fit tertio, vt ſtatim illa deplorent ob Sacramentorum frequentem receptionem, adde magnum commodum ex fraterna ſocietate aliorum, Prælati ſcilicet vigilantis, amici admonentis, zelatoris clamantis, & ſimilium, ex quibus omnibus animatur, & accenditur Religioſus ad peccati velocem planctum, ac deteſtationem.

Religioſi ſunt templum, & Doctores in quibus reperitur Deus.

Imo audeo dicere, non ſolum Religioſos facilius Deum reperire per peccati dolorem citius habitum, verum etiam illos ſuo modo eſſe templum, & doctores inter quos facilius reperitur Chriſtus. Quod enim Religioſi ſint templum ſpeciale Dei, oſtendo ex teſtimonio B. Luciæ quæ iuxta D. Pauli ſententiam, ſuo iudici percontanti dixit: *Caſte, & pie viuentes templum ſunt Spiritus ſancti.* At vero Religioſi in Eccleſia Dei maiorem caſtitatem, & pietatem erga Deum ſeruant. D. item Bernardus ſerm. 1. Dedicationis Eccleſiæ, integro ſermone probat, & oſtendit Religioſos eſſe templum Dei. Vltra vero rationes illius, liceat hanc adducere, in hoc diſtinguitur, ac dignoſcitur domum aliquam eſſe Eccleſiam, aut eſſe domum ſæcularem; quia in Eccleſia eo quod diuino cultui dicata ſit non permittitur vlla immunditia, non conuiuia, non recipiuntur animalia, nō alia prophana vſui corporis humani neceſſaria: quod ſi fiat, ſtatim clamor, & pius zelus inſurgit. Econtra vero in domo prophana, & ſæculari illa omnia recipiuntur, etiam animalia, & alia quæ ad vſum corporis humani neceſſaria ſunt. Idem videas obſeruari in perſonis Religioſis, & ſæcularibus. Has enim quia dicatæ Deo non ſunt, etiamſi prophanos mores, cibos, conuiuia, & peccata carnalia videas frequentare, non adeo indignaris, quia dicatæ Deo non ſunt. Religioſi vero ſi eadem faciant, ſi prædictis omnibus immiſceantur, magnum clamoris, & ſcandali occaſionem præbent, quia ſcilicet perſonæ Deo dicatæ ſunt, & modo ſpecialiori templum ſunt Spiritus ſancti. Quod item Religioſi modo ſuo ſint etiam Doctores idiotæ, inter quos facile reperiatur Deus, habemus ex D. Chryſoſtom. homil. 58. ad popul. Antioch. vbi de Religioſis perſonis, ac domibus loquens, ſic habet: *Ipſa domus, veſtes, miniſteria, quaſi litteris quibuſdam impreſſis humilitatem prædicat, &c.* Et vere quidem, omnia enim in perſona Religioſi ſæculares docent. Docent illos honeſtus habitus,

Digitized by Google

habitus, honeſta colloquia, vigiliæ ieiunia, & multæ aliæ quotidianæ actiones Religioſorum inſtruunt ipſos ſæculares, vt proinde Religioſi ipſi non loquentes doceant, & muti doctores ſæcularibus exiſtant. Vt modo etiam aliquo eiſdem congruant illa verba Matth.5 *Vos eſtis lux mundi.* Quis enim mundum maiori luce illuminat quam Religioſus, ſeu omnes Religioſæ perſonæ, ſuo nempe exemplo, prædicationibus, ſcriptis, ieiunijs, mortificationibus, & alijs multis, quibus plena eſt vita Religioſa? Sunt ergo Religioſi, & qui citius dolentes quærunt Deum; imo & ipſum templum, & doctores adiuuantes ad facilius quærendum Deum.

Quo vero clarius de vita Religioſa loquamur, inuenio hodie Chriſtum Dominum prima fundamenta vitæ Religioſæ iecisse. Primo enim hodie anno 12. relictis parentibus, ad tẽplum confugit, in quo fere Religioſæ vitæ perfectio, vel initium conſiſtit. Hodie primi voti, obedientiæ ſcilicet, iacit fundamentum, cum dicitur: *Et erat ſubditus illis.* Hodie paupertatem Euãgelicam inchoauit, cum relicto parentum cibo, & victu, mendicaſſe creditur oſtiatim in hoc triduo, iuxta Gaëtanum; & expreſſe aſſerit Author incognitus ad Pſalm. 108.

Chriſtus D author trium votorum Religioſorum.

ex D. Bernard. iuxta illa verba de Chriſto hoc triduo intellecta: *Et perſecutus eſt hominem inopem, & mendicum.* Denique pro voto caſtitatis habemus Chriſtum, & Matrem, & Ioſephum virgines. Vide ſi bene vita Religioſa hodie in hoc Euangelio adumbrata, & delineata ſit? Garriant nunc, & inſaniant contra vitam Monaſticam recentes hæretici; accuſent Religionum fundatores, Benedictum, Franciſcum, Dominicum, & cæteros, quos dicunt eſſe in inferno, ſi facti ſui non pœnituerunt; & illos tres Patriarchas præcipue, vocat Illyricus recens hæreticus, Hæreſiarchas; debacchentur in quantum velint, nam in eo quod Religionum fundatores accuſant, Chriſtum Dominum accuſant, qui hodie talia fundamenta vitæ Monaſticæ poſuit. Imo in fauorem primi voti Monaſtici, obedientiæ videlicet, conſidero non ſolum Chriſtum Dominum hîc reperiri obedientem illis, maiorem minoribus, Deum creaturis, Magiſtrum Diſcipulis; ſed etiam ipſam Deiparam inueniemus ſubditam Ioſepho, iuxta doctrinam Pauli ad Tit. c. 2. dicentis, quod fœminæ viris ſuis ſubditæ ſint. Hanc vero legem quænam melius obſeruaret, quam cæteris omnibus humilior ſancta Deipara? Ipſe autem Ioſeph, tantæ Matris conſiderans pene

Hæretici accuſantes vitam Religioſam, & fundatores ordinum.

Ad Titum cap. 2.

pene infinitam dignitatem, & pueri Ieſu diuinam Maieſtatem, quid non plus ſubditum ſe ambobus oſtenderet, in animi ſcilicet inferioris recognitione! Itaq; videas in his tribus perſonis quaſi certamen aſſumptum in obediendo. Vnde obiter taxare liceat friuolos obedientes, & qui alteri dedignantur humiliari; hi enim non conſiderant Chriſtum Ieſum verum Deum, creatorem infinitam ſapientiam, pauperi fabro ſubditum, & humiliatum Si vero inquiras in quibus Chriſtus Dominus erat ſubditus Ioſepho? Dicam cum multis pie ſentientibus, & picturis pijs fauentibus, & ipſa ratione ſuadente, Chriſtum Dominum Ioſepho miniſtraſſe tamquam patri in omnibus miniſterijs humilibus ad pauperem domum, ac parentem pertinentibus. Id quod, vt dicebam, ipſa ratio ſuadet; erant enim parentes humiles, pauperes; & vnicus ille erat in domo filius virginis, quare ergo nouum putabitur, ſi dicamus illum ipſis in omnibus humilibus miniſterijs fuiſſe famulatum? Confundat hoc rebelles ſubditos, & nolentes, niſi in magnis, & honorificis obedire. Legant D. Baſil. in conſtit. Monaſt. cap. 22. in quo ex profeſſo docet, verum Religioſum omnia officia, etiam humillima, debere prompte exequi. In cuius rei probationem

Religioſus humilia officia debet exequi in Religione, & per illa honoratur.

affert duo exempla; primum, Chriſti Domini lauantis pedes Diſcipulorum, quod profundiſſimæ humilitatis, & abiectionis ſignum fuit. Secundum, Apoſtolorum in die palmarum, qui quaſi Agaſones, duo iumenta portarunt ex Chriſti Domini præcepto; ac proinde ait Baſilius: *Etiamſi iumenta oneraria ſequi oporteat propter communem vtilitatem, faciendum eſt id quod Prælatus iniunxerit.* Affert ibidem Pater ſanctiſſimus cauſam quę Religioſum ad hæc humilia facienda debet adigere: *Quia*, inquit, *quicquid propter Deum fit, non eſt paruum, ſed magnum, & ſpirituale, & cœlo dignum.* Et paulo infra ait: *Magnum eſt homini imitatorem fieri Dei, dum per humilia hæc in altitudinem imitationis illius perducitur.*

Fili quid feciſti nobis ſic? Verba hæc in ſubſtantia dicere ſolent parentes Religioſi, quando de filij monachatu ſibi non complacent, eo quod vel charior, vel ſenior alijs filijs ſit. Dolentes enim illius abſentiam, quaſi illi exprobrant: vt quid reliquiſti nos, deſcendentiæ lineam, & vitam hanc aſperam elegiſti, cum poſſes in mundo ſaluari, & ſimilia quæ ſolent obijcere. Quibus prima facie condonari poteſt, eo quod ex impetu paterni amoris, vel materni affectus illa dicere conſueſcant, diuerſo tamen ſenſu, quam à beata

Parentes dolentes de filij Monachatu.

Digitized by Google

à beata Virgine dicta ſunt. Re tamen vera illis perſuadendum eſt, vt imitentur matrem illam cuiuſdam ſocij quadraginta illorum martyrum qui paſſi ſunt ſub Rege Licino, de quibus in Breuiario die nona Martij. Hæc enim cum filium Melithonem ob nimium frigus corporale, animo frigido à cæterorum conſtantia deficere videret, ſic filium adhortata legitur: *Fili pauliſper ſuſtine; ecce Chriſtus ad ianuam ſtat, adiuuans te.* Itaq; ad mortem viriliter propter Deum tolerandam chara mater charum filium hortabatur. Hoc ipſum Religioſi mater debet imitari. Laborioſa eſt Religioſa vita, & martyrio incruento comparata, vt iam diximus in præcedentibus ex Bern. & D. Ieronym. Ad hoc igitur incruentum martyrium Chriſtiana mater, non dehortari, ſed hortari debet, dicens: Fili, pauliſper ſuſtine. Re enim vera pauliſper tantum vitæ labores durant, momẽtanei ſunt omnes miſeriæ noſtræ, agones ſicut ipſa vita breuis, & momentanea eſt; vt partim ex hoc labores omnes vitæ noſtræ tolerabiliores ſint, eo quod momentanei fere ſunt. Multo vero magis conſolatoria ſunt verba ſequentia illius piæ matris: *Ecce Chriſtus ad ianuam ſtat, adiuuans te.* Quaſi diceret, Chriſtus quaſi ſtans, & aſſurgens (ſicut dicitur feciſſe Stephano Act. 7. ad illum adiuuandum in ſuo martyrio) expectat te ad ianuam cœli. Hoc enim pacto Ieronymus ſuper Pſalm. 34. exponit illa verba Stephani Act. 7. *Video Ieſum ſtantem à dextris virtutis Dei.* Id eſt, ſtantem, armatum, & aſſurgentem ad fauendum. Verba Ieronymi ſunt: *Quid fortius, quid pulchrius, quam Chriſtum armatum ſtare pro ſuis, ſicut ſanctus Stephanus vidit quando dixit, &c.* Deinde ad ianuam cœli, ſeu in ianua cœli dixit Chriſtum adiuuantem ſtare, in quo reſpectum habere potuit ad illam ſcalam Iacob Gen. 28. in cuius cacumine, cœlum tangente, vidit Deum innixum ſcalæ. Cum enim ſupra vitam Religioſam huic ſcalæ Iacob oſtenderimus eſſe ſimilem, denuo addimus cum Carthuziano ad Euangelium Dominicæ quartæ aduentus; Deum ideo ibi dici innixum cacumini ſcalæ, vt ſcilicet manum porrigeret aſcendenti, per gradus illos difficiles, illumque adiuuaret. Ecce vtrumque innuitur in verbis illis piæ matris, quod ſcilicet Chriſtus in agone pro illo laborantibus aſſiſtat, ſtans tamquam armatus, & tamquam ex ianua cœli ſcalæ innixus, manum porrigat, vt per illam tribulationem tanquam per ſcalam ad ipſum aſcendamus. Hæc ambo tibi noua profitens inſeruiunt,

Act. 7.

Chriſtus adiuuat ſpecialiter Religioſum.

uiunt, in hac laborioſa vita, & ſcala Iacob pauliſper ſuſtine; Chriſtus enim Dominus pro quo labores hos ſuſcipis, te adiuuabit quaſi armatus ſtans; & quaſi ex ianua cœli tibi manum porriget, vt facilius, & ſuauius ad illum per Religionis labores poſſis aſcendere.

Quid eſt quod me quærebatis? Hoc eſt reſponſum filia, quod reddere debes patri, & matri, & omni, ſeu cuilibet te volenti auocare ab hoc ſancto propoſito, ſeu itinere quod hodie ingrederis: *Quid eſt quod me quæritis?* In his quæ patris mei ſunt oportet me eſſe; iam hodie ſortita es alium patrem meliorem, ac nobiliorem Deum ſcilicet omnipotentem: ita Pater noſter Seraphicus Franciſcus, quando omnia terrena patri terreno coram Epiſcopo Aſſiſienſi renunciauit: *Dixit ſe gratias Deo agere, quod ex tunc verius dicere Deo poſſet, Pater noſter qui es in cœlis.* Hodie etiam æternum hunc Patrem nouo modo ſortiris, cuius protectioni te ſubdis: oportet ergo æterno Patri, qui nobilior, & potentior eſt, obedias, & morem geras; ac proinde dicas cum puero Deo Chriſto; *In his quæ Patris mei ſunt oportet me eſſe.* Conſidero ergo in his verbis, quod cum beatiſſima Deipara, tanta teneritudine, tantoque doloris affectu Chriſtum puerum hodie vocauerit filium, dicens: *Fili quid feciſti nobis ſic?* Ille è contra, nec teneris verbis matris commotus, nec ex innato puerorum ad matrem amore, illam matrem appellauit. Cauſa fortaſſe fuit, quia cum, vt diximus hodie, tum omnes fideles, tum maxime Religioſos inſtituebat, voluit eos docere, quod illi in particulari: *Non debent ſibi vocare patrem ſuper terram.* Sicut ipſe Chriſtus Dominus poſtea docuit Matth. 23 dicens: *Et patrem nolite vocare vobis ſuper terram; vnus eſt enim Pater veſter qui in cœlis eſt.* Hoc autem omnibus fidelibus dictum, ſibi ſpecialiter debent Religioſi applicare, & viua memoria recondere: debent inſuper memores eſſe, quod licet mater, aut pater ipſius, per impoſſibile, eſſent æque ſancti, ac beatiſſima Deipara, (quod nunquam erunt) & ab illo peterent aliquid incompatibile cum vita Religioſa; illis omnino inauditis, in ijs quæ Dei ſunt, debent firmiter inhærere.

Religioſus non habet patrem ſuper terram.

Matt. 23.

Vltima verba huius Euangelij ſunt: *Quod Puer Ieſus proficiebat ætate, & gratia apud Deum, & homines.* Reſeruata maiori explicatione horum verborum Theologis de modo quo puer Ieſus creſcebat gratia; (non enim in anima recepit augmentum gratiæ, ſed omnem ſimul recepit in

inſtanti

inſtanti Incarnationis; & dicitur proficere in gratia quoad oſtenſionem, (ſeu quoad effectus, quia indies magis, ac magis oſtendebatur illius gratia) conſidero etiam ipſum Chriſtum non repente apparuiſſe ſanctum, ſed paulatim in ſanctitate profeciſſe, quoad nos modo expoſito. Hoc documentum etiam tibi inſeruiat; noli repente apparere, ſeu fieri ſancta; periculoſum enim illud eſt, imo via communi, impoſſibile: feruores nempe extremi in principio rarius durant: contenta ſis proficere paulatim. De aurora dicitur, ſeu de Eccleſia, quod quaſi aurora conſurgat: paulatim ſcilicet, non enim in ſuo primo ortu plene illuminat ſicut in meridie, ſed paulatim lucis incrementa demonſtrat. Arbores item, non repente poma proferunt, prius flores, deinde folia, tertio fructus producunt. Contenta ſis in hoc principio, cum puero IESU non docere, ſed inter Doctores ſedere, & audire. Doctores Religionis ſunt antiquæ, & ſanctæ Religioſæ in omnibus religioſis exercitijs ſatis expertæ: has audire, has imitari debes, ſi vis proficere ſapientia, & gratia in hac vita, & in alia per gloriam. AMEN.

Deuotiones magnæ in principio frigeſcunt.

Digitized by Google

SERMO XI.

IN FESTO NATIVITATIS B. MARIÆ, ET IN PROFESSIONE MONIALIS.

Math. 1.

Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid, filij Abraham. Matth. cap. 1.

EX ijs quæ docent recentiores Theologi cum D. Thom. ad 1. part. quæſt. 63. de peccato Angelorum, poteſt colligi Diabolum ſciuiſſe verbum diuinum aſſumpturum eſſe carnem humanam. Ibi enim aſſeritur communiter, peccatum Angelorum fuiſſe poſitum in hoc, quod dum erant in via, fuit illis propoſitus Chriſtus Dominus futurus verus Deus, & homo, vt illum adorarent tanquam verum Dominum; quem Angeli boni adorarunt, & ſalui facti ſunt. Angeli vero mali indigne ferentes, quod illa vnio hypoſtatica deferretur naturæ humanæ inferiori, ſuæ vero Angelicæ nobiliori negaretur: nolentes Chriſtum futurum adorare, per inuidiam tanti boni, & per ſuperbiam elati corruerunt, & damnati ſunt. Sciens ergo Diabolus futuram Incarnationem verbi Domini, licet nec tempus poſſet ſcire, nec deſignatas perſonas certo cognoſcere ex quarum progenie, caro eſſet aptanda diuino verbo: procurauit tamen quantum potuit, vt quantum ſibi videbatur, vel incarnationem impediret, vel dilataret. Cumque

Peccatum Angelorum quod fuerit.

Diabolus incarnationem futuram nouit, & illam ſi poſſet, impediret.

Cumque intelligeret quantum diuina bonitas peccatum, & peccatores odiat, ac deteſtatur, tanquam leo rugiens, & vinculis ſolutus, enixus eſt homines peccatis coinquinare, & peccatores peiores facere, vt forte Deus peccatorum tædio affectus, vel incarnationem mutaret, vel dilataret. Addo inſuper, potuiſſe Diabolum ſcire ex coniecturis, ex ſemine Abraham progenerãdum Chriſtum Dominum, cum enim Diabolus cognoſcat omnia indiuidua rerum corporalium actu exiſtentia (ſi à Deo non impediatur) & ille probabiliter audiuerit promiſſionem illam factam à Deo Abrahæ, Geneſ. 18. & Geneſ. 26. *Quod ſcilicet in ſemine eius eſſent benedicendæ omnes tribus terræ*; potuit Diabolus ex vi talis promiſſionis (cuius auditionem nõ lego abſconditam Diabolo) & attenta particulari Abrahæ ſanctitate, multiſque diuinis beneficijs in illum collatis conijcere ex ſemine illius noſciturum verbum diuinum incarnatum. Hoc præſumens forte Diabolus, adeo in poſteros, ac deſcendentes Abrahami per tentationes inſaniuit, & exarſit, vt in his Abrahami nepotibus huius Matth. Genealogiæ reperiantur tot, ac tanti peccatores, quales non facile ſit alibi reperire. Qui enim ſcire voluerit abominandas, & execrandas impietates Salomonis, Roboam, Manaſſes, & multorum hîc deſcriptorum, legat libros Regum, & Paralypomenon, longum enim eſſet id recenſere. Vt interim omittamus tres Reges in hac linea à Matthæo omiſſos, Ochoſiam ſcilicet, Ioaz, & Amaziam, quos aliqui Doctores dicunt non fuiſſe nominatos in hac Saluatoris linea, propter magna, & ingentia illorum peccata, vt interim alias cauſas illius omiſſionis omittamus. Hæc, inquam, peccatorum fædatio, & maculatio à Diabolo in his Chriſti Domini progenitoribus ideo facta, & intenta eſt, vt quaſi Chriſto fædaret veſtem, ſeu carnem, qua prætendebat indui, ac proinde incarnationem ſaltem dilataret. Verum: *Cum flumina peccatorum non poſſent obruere charitatem illam infinitam Dei.* Cantic. 8. *Cum venit plenitudo temporis, ordinauit vt per hanc rectam lineam ex Abrahamo, & beatiſſima Deipara deſcenderet.* Hodieque naſceretur, mundi remedium, & ex illa naſceretur Chriſtus mundi Saluator.

Geneſ. 18. & Geneſ. 26.

Cantic. 8.

Edocemur primo in hoc, à bono propoſito boni operis non deterreri, nec deſiſtere propter quaſcunque difficultates obiectas, ſed illis omnibus ſuperatis vlterius procedere. Cum enim Deus proponeret hoc tantum, & adeo

Propoſitum bonum non omittendum propter difficultates obiectas.

& adeo ſanctum opus incarnationis perficere, non obſtantibus tot, ac tantis peccatorum difficultatibus, quæ adeo deteſtatur Deus, illis omnibus ſuperatis opus intentatum ſuo tempore perfecit. Hanc ego ſanctam, & neceſſariam doctrinam multis confirmo; ſitque primum exemplum in ipſo Verbo diuino iam incarnato, id eſt, Chriſto Domino, de quo narrat Lucas, cap. 9. quod appropinquante tempore Paſſionis ſuæ, cum eſſet profecturus Ieruſalem, in qua erat moriturus; videns in intellectu quot opprobria illic, quot flagella, quot irriſiones, & tandem acerbiſſimam paſſurus eſſet mortem, repugnante forte humanitate, affectu illo propaſſionis; ipſe Chriſtus Dominus vt repugnantiam illam inculpatam vinceret, nec ab itinere deſiſteret, dicit Euangeliſta, quod; *Faciem ſuam firmauit vt iret Ieruſalem.* Nouus quidem loquendi modus, ſed valde appoſitus ad intentum: quaſi diceret, ſuæ humanitati quaſi vim intuliſſe, ne repræſentatæ difficultates, ac labores illum à ſancto Redemptionis propoſito, & opere retardare valerent. Explicatur hoc Chriſti Domini factum appoſita comparatione ægroti amaram potionem ſumpturi. Illic enim vas plenum potione manu tenens, ſentiens odoratu illius tetrum odorem, oculis nigrum colorem, intellectu, illius diram amaritudinem, reuolutionem, & conuulſionem corporis poſtea cauſandam, horret quodammodo, ac refugit ab illius ſumptione: intelligens nihilominus neceſſitatem qua indiget ipſius potionis ſumptione, firmat faciem, claudit oculos, ſenſuum actiones quantum poteſt reprimit, & illam abſorbet. Eodem modo ſe habuit Chriſtus Dominus citato loco Lucæ, firmando faciem ſuam, & docuit nos eodem modo facere in difficultatibus, ac laboribus oblatis propter Deum. Labores namque, & tentationes omnes huius vitæ potio amara ſunt, qua Deus animas noſtras curare, & purificare prætendit: ieiunia, caſtitas, paupertas, &c. omnia potio amara ſunt carni, quæ de diuino mandato animæ ſaluti neceſſaria ſunt: qnamuis ergo humanitatis affectus, & imbecillitas horreat, & refugiat, firmanda eſt facies, & obfirmanda eſt voluntas, ſeu intentio, ne voluntas ab incepto ſancto propoſito deſiſtat, vel retardetur. Habemus eiuſdem rei optimum exemplum in illo piſce Tobiam iuniorem inuadente, Tob. 6. cum enim adoleſcens immanem belluam ſe inuadentem timeret, & ad ſanctum Angelum Raphaelem comitem recurreret,

Luc. 9.

Labores ſunt potio amara.

Tob. 6.

Digitized by Google

reret, clamans: *Domine inuadit me, dixit Angelus apprehende branchiam eius, & trahe eum ad te.* O bone Angele; & hoc eſt auxilium quo iuuas comitem tuum? immotus manens, iubes illam belluam apprehendere quam timet? ita ſane, & non ſolum apprehendere iubet, ſed exentera te. Edocemur itaque labores, ac tentationes, & difficultates quæ velut immanes belluæ nos apprehencunt, non eſſe timendas, non eſſe fugiendas, nec propter illas à ſancto opere ceſſandum; ſed per branchiam apprehendendas à nobis, atque exenterendas, vt ex illarum felle curationem, & purgationem animæ noſtræ faciamus. Etiam Poeta Virgilius 6. Æneidos, moraliter, & naturaliter hoc intellexit, cum dixit:

Labores debemus branchijs apprehendere, & exenterare, ſicut Tobias piſcem.

Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito.

Quaſi diceret, audendum eſſe contra mala, & labores, neque illis ſuccumbendum. Vt enim optime dixit Seneca epiſt. 104. *Maius periculum incurrimus, ſi malis terga damus, illaq; refugimus, quam ſi facie ad faciem aggrediamur.* Verba Senecæ ſunt hæc: *Periculum magis patemus auerſi.* Et nititur Seneca, vt videtur, optima comparatione. Quemadmodum enim ſi duo homines pugnaturi congrediantur, & alter eorum terga vertat inimico, vel potius faciem auertat, anſam dat inimico, vt inſequens tergum inuadat, & perimat; quod forte non faceret, ſi facie ad faciem reſiſteret. Eodem modo, qui cum laboribus, ac difficultatibus congrediens terga vertit, ac refugit, magis periculo illo patet, quatenus ſcilicet, aut à tentatione vincitur, aut meriti occaſionem perdit, & ad futuras pugnas ignauus, ac pauidus redditur. Cõfirmatur hoc tandem altero dicto eiuſdem Senecæ epiſt. 103. dicentis, labores huius vitæ, malaque præſentia difficilia quidem eſſe, non quia in ſe difficilia ſunt; ſed quia nos debiles contra illa non audemus, nec inſurgimus. Verba Philoſophi ſunt hæc: *Non quia difficilia ſunt non audemus, ſed quia non audemus difficilia ſunt.*

Tota hæc doctrina imprimis nouæ profeſſæ neceſſaria eſt. Hodie namque laborioſam vitam monaſticam ingreditur. Hodie ipſamet iuxta Euangelicum conſilium, debilibus ſuis, ac fœmineis humeris crucem Chriſti, ſeu ſuam propriam ſuperimponit, iuxta illud Chriſti Domini Matt. 16. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Hodie ex tuo libero arbitrio Chriſtum ſequi proponis, & crucem poſt illum portare decernis. Hodie ſicut Chriſtus Dominus hîc dicitur filius *Matt. 16.*

filius Abraham: ſic eitam te facis ſimilem filio Abraham, nempe Iſaac. Cum enim profitens vota Religioſa, ſe viderit coram ſu-ſuperiori genibus flexis, & manibus traditis in manus Prælati, & inter Prælati manus concluſis: conſideret ſe Iſaac Gen. 22. coram patre Abraham manibus, ac pedibus ligatum, & ad holocauſtum paratum. Talis enim redditur profitens coram Prælato, manibus ſcilicet, ac pedibus ligatus manet, vt non liceat illi vel operari, vel ambulare, contra voluntatem Prælati ſui, & hoc ſonant prædicta verba: *Abneget ſe, & tollat crucem ſuam.* Quem locum Geneſis de Iſaac explicans Gaet. ad citatum cap. ponderat imprimis ſtupendam obedientiam, & manſuetudinem Iſaac iuuenis, non reſiſtentis patri ſeni, quem poſſet facile ſuperare, & proinde ipſe etiam libentiſſime morti conſentiebat, ſciens à Deo eſſe præceptam. Secundo conſiderat Gaet. non fuiſſe ligatum Iſaac eo, quod timeret pater ne fugeret, qui voluntarie patiebatur; ſed ligatum eſſe, ne naturales, & inuoluntarij motus debitum, ac decentem ſitum victimæ perturbarent, ne appareret tantilla inobedientia ſacrificij. Ecce qualiter hodie cum Chriſto diceris filia Abrahami; voluntarie te ligari pateris: imo & tu te ipſam ligas. Memento ligamen hoc adeo rigidum eſſe, vt ſi fieri poſſit, nec naturales motus, & inuoluntarij in te reperiantur contra promiſſam obedientiam, ſicut enim alter Iſaac in holocauſto Deo conſecraris. Hæc eſt crux quam hodie tibi imponis; hæc eſt vita laborioſa contra quam cum Chriſto Domino debes obfirmare faciem, obfirmare voluntatem ne ob illius difficultates à propoſito, ſeu promiſſis, deterrearis. Hos labores, & agones horrere non debes, ſed cum Tobia iuniore per branchiam apprehendere, & exenterare, ac Deo offerre. In tuum fauorem maximè facit, quod ſi crux eſt vita quam aſſumis, crux eſt quam cum Chriſto, & poſt Chriſtum, & propter Chriſtum portas, quæ omnia ſufficientia ſunt, vt crucis mærorem leniant, illamque ſuauiſſimam reddant. Sufficiat vnicum huius rei exemplum illius ſanctiſſimæ matris Claræ, de qua ſcribitur in reſponſorio diei feſti illius; quod Nouitias ſpeciali cura docebat, Chriſtum crucifixum plangere, quod & ipſa faciebat frequenter. Et additur, crux ei digno pondere, maiores dat delicias quo maior dolor angit. Et re vera ita eſt, quod qui labores propter Deum libenter ſuſcipiunt, quo magis labores affligunt, eo maiorem ipſi diuinam

Geneſ. 22.

Obedientia mirabilis Iſaac.

Digitized by Google

nam cōſolationem in anima ſentiunt.

Chriſtus Dominus non deſcendit à Iacob per Rachaelem pulchram, ſed per Liam, & cur.

Iacob autem genuit Iudam, & fratres eius. Ex hoc loco clare colligitur Chriſtum Dominum à Iacob non deſcendere per Rachaelem illius dilectam vxorem, ſed per Liam. Conſtat enim Iudam filium Iacob genitum fuiſſe ab vxore Lia, Geneſ. 29. Chriſtus vero Dominus cum deſcendat à Iuda, eſt filius non Rachaelis pulchræ, & dilectæ, ſed Liæ. Hoc autem libuit aduertere, quia inuenio duo capita in iure Canonico in quibus doctiſſimus Papa Innocentius III. peculiari conſideratione aduertit, & commendat Chriſtum Dominum non eſſe filium pulchræ Rachaelis, ſed Liæ. Hæc capita ſunt, niſi cum pridem de Renunciat. & cap. licet quibuſdam, de Regularibus.

Epiſcopus vtilis Eccleſiæ non poteſt fieri Religioſus.

Affert porro ſummus Pontifex prædictam conſiderationem, vt doceat, non licere alicui Epiſcopo, quando ipſe ſuæ Eccleſiæ vtilis eſt, relicto Epiſcopatu Monachum fieri ſuæ particularis conſolationis gratia. Ad obiectionem vero, qua poſſet quis Summo Pontifici dicere; vitam contemplatiuam Religioſi eſſe meliorem, & proinde præferēdam actiuæ vitæ Epiſcopali, vtpote occupatæ in corrigendis alienis peccatis, alendis pauperibus, prædicationibus, & ſimilibus actionibus corporalibus; reſpondet Papa, quod in hoc caſu communis vtilitas, ſpeciali vtilitati præfertur, & in hoc caſu recte præponitur ſolicitudo contemplationi Et ad hoc intentum allegat Chriſtum Dominum non à Rachaele, contemplatiuam ſignificante deſcendere, ſed à Lia ſignificante actiuam vitam: *Quanquam enim* (ait Papa) *contemplatiua ſit ſecurior; iſta tamen, (actiua) eſt magis fructifera, cum in fœcunditate ſobolis lippitudo Liæ Rachaelis pulchritudini ſit prælata.* Sic ille. Ad idem intentum citat Summus Pontifex ibidem: *Non dixiſſe D. Lucam cap.* 10. *Mariam Magdalenam contemplatiuam excepiſſe Chriſtum Dominum in domum ſuam, ſed Martham ſororem actiuam illum hoſpitio recepiſſe.* Multam nobis ſyluam aperit prædictus Summus Pontifex in ſua conſideratione huius Euangelij, ad noſtrum hodiernum intentum, & quidem licet ibi Papa dicat vitam actiuam Liæ eſſe magis fructiferam contemplatiua; & è contra contemplatiuam Rachaelis eſſe, ſecuriorem, neutram alteri abſolute videtur prætuliſſe, ſed ſolum reſpectiue vtramque ad inuicem comparauit. Si enim quæratur qui modus viuendi abſolute melior ſit, dicendum eſt cum D. Thoma 3. part. quæſt. 40. art. 1. ad Luc. 10.

Digitized by Google

Habemus ſecundo ex dictaPapali declaratione,vitam Religioſam in Rachaele ſignatam, eſſe multo ſecuriorem vita Epiſcopali: quæ magna laus eſt Religioſæ vitæ,cum enim Epiſcopale officium ſit officium Magiſtri fidei, Doctoriſue animarum iuxta illud Pauli 1.Timoth. 2. *Poſitus ſum ego*
1. Tim. 2. *Prædicator, & Apoſtolus, Doctor gentium in fide, &c.* Supponit onus Epiſcopale virum perfectiſſimum, qui in vitæ ſanctitate, morumque præſtantia, Doctor ſit,& Magiſter, potens alios erudire. Cum hoc tamen ſtat quod Religioſus ſit ſecurior, & à vitæ ſpiritualis periculis magis liber Comprobat hanc veritatem infinita multitudo Religioſorum hominum qui oblatos à Sede Apoſtolica Epiſcopatus conſtantiſſime recuſarunt, & multorum iam Epiſcoporum qui de licentia Papæ renuntiatis Epiſcopalibus oneribus,ad Religioſæ quietis,& tranquillitatis portum confugerunt, quos omnes longum eſſet numerare. Ad hanc hodie ſecuritatem, & tranquillitatem confugis relicto ſæculari ſtrepitu, ô noua profeſſa: *Ad foramina petræ, & ad cauernam maceriæ quietiſſimam quaſi columba conuolas cum ſponſa*
Cantic. 2. *illa diuina.* Cantic. 2.

Cum autem ſupra dixerimus ex D.Thom. (in quo ab omnibus recipitur) vitam miſtam ex actiua, & contemplatiua eſſe præſtantiorem, vtraque diuiſim accepta, ſi conſtiterit aliquam Religionem eſſe ſimul actiuam, & contemplatiuam (quod multum iam hodie viget in multis Religionibus) vide qualem coronam gloriæ ſibi texet Religioſus ſimul actiuus, & contemplatiuus! hæc nempe fuit viuendi ratio quam Chriſtus Dominus in hoc ſæculo tenuit,cuius vitam cæteris omnibus conſtat fuiſſe excellētiorem. Ad hanc multi in Religione conantur vitam ſuam adaptare,qui modo orando, modo contemplando, modo legendo, ſcribendo, prædicando,cæteriſq; ſanctis corporalibus exercitijs promiſcue ſe exercent, vt contemplatiuam cum actiua permiſceant. Hanc magnam occaſionem merendi in Religioſis conſiderans Bernard. ſerm. 4. ſuper Pſal. *Qui habitat,* ſcripſit de ſuis hoc modo, *Scire vultis quantum in hac abſconſione lucramur? credo nullum hîc eſſe, qui; ſi quartam partem eorum quæ facit, in ſæculo actitaret, non adoraretur vt ſanctus, reputaretur vt Angelus, nunc autem quotidie tanquam negligens arguitur, &c.* Argumentatur enim optime D. Bernard. hoc modo: ſi ſæcularis aliquis in ſæculo faceret quartam partem illorum operum quæ fiunt in Religione communiter, ieiuniorum ſcilicet, orationum,

Vita miſta ex contemplatiua, & actiua eſt perfectior.

à noſtro D. Bernardino tom. 2. ſerm. 51. artic. 1. cap. 2. vbi ſic ait: *Secundum quoſdam Virgo in vtero matris fuit in ſublimiori contemplationis ſtatu, quam unquam fuerit aliqua creatura humana in perfecta etate, &c.* Idem affirmat t. 1. ſerm. 61. Vnde conſtat quanta cum ratione Eccleſia eiuſdem Deiparæ hodiernam celebret natiuitatem, vt ſanctam; ſi enim illa intra matris vterum adeo ſancta fuit, mundo hodie naſcens, vere ſuam natiuitatem mundo colendam proponit, & commendat.

Ego adhuc aliam cauſam conſidero, ob quam forte credi poteſt Chriſtum Dominum non à Rachaele per Ioſeph, ſed alia per Iudam deſcendere: quia ſcilicet, non videtur Deus approbare exceſſus amoris factos ob aliquam rem huius ſæculi. (Omiſſis enim myſterijs, incluſis in amore Iacob erga Rachaelem) ijs non obſtantibus, poſſumus aduertere alia via, Iacob in Rachaele diligenda quaſi exceſſiſſe, quod Latini vocant apud Calepinum, deperire aliquam rem; id eſt, impatienter amare, & cum exceſſu. In noſtro idiomate Luſitana dicetur: *Fazer eſtremos por alguem.* Deperijt ergo Iacob Rachaelem, & quaſi exceſſus ob illam fecit quatuordecim annis quaſi ſerui vitam egit pro illa, immenſos labores perferendo. Iniuriam paſſus Liam pro illa primo inuitus accepit; dotem pro illa non recepit: illam ſemper loco excellentiori inter vxores coluit: cum illa eſſet minor ætate quam Lia, & ſic de alijs quæ poſſunt colligi ex libro Geneſis. Ac proinde videtur Chriſtus Dominus illam pro parente in hac linea omittens, docere nos, non ſibi eſſe placitos exceſſus amoris factos pro vlla re mundi, ſiue vxor illa ſit, ſiue quæcunque res ad præſentis vitæ vſum neceſſaria. Hos enim amoris exceſſus, ſeu extrema ſolet Deus punire, vel ex eo quod occaſione illius rei nimis dilectæ multa mala, & afflictiones incurrimus, vel ex eo quod mutatis rebus, poſtea eandem rem odio habemus. Exemplum habemus in eodem Iacob, hic ſæpiſſime poſtea propter eandem Rachaelem cruciatus eſt mille angoribus: vidit illam ſterilem, ab eadem importunis precibus exorabatur, vt daret illi filios. Hæc eadem furto idolorum patris Laban in cauſa fuit, vt Laban ipſum Iacob inſequeretur, cum ipſius Iacob perturbatione. Denique ipſam Rachaelem vidit in itinere immatura ætate partus dolore morientem. Idem Iacob qui Ioſepho filio præ alijs dilecto, tunicam polymitam fecit in ſignum amoris particularis; poſtea cruciatus eſt videns

Rachael cur non fuerit mater Chriſti in hac linea.

Exceſſus amoris pro re humana non approbantur, ſed puniuntur à Deo.

videns eandem tunicam intinctam ſanguine hædi, putans filium eundem mortuum, & ſic in eadem tunica qua filium Ioſeph cæteris prætulit, quodammodo punitus eſt. Quod enim eadem tunica polymita poſtea patri allata ſit intincta hædi ſanguine, refert Ioſephus 1. lib. antiq. Quod item puniamur in ijs exceſſiue dilectis, permittente Deo, eadem poſtea odiendo ipſam experiētia quotidiana comprobat, videmus enim paſſim homines odiſſe fœminas, amicos, & res alias quas exceſſiue, & impatienter dilexerunt. Vide 2. Reg. 13. Amnon qui ante amore ſororis Thamar exardebat, poſtea illam plus odientem quam antea amantem. Notiſſimus eſt etiam furor Medeæ contra Iaſonem quem ipſa antea deperierat, vt alia omittamus. Hoc ipſum videtur colligi ex lib. Sap. cap. 11. vbi poſteaquam dixit Spiritus ſanctus Deum puniuiſſe Ægyptios infeſtiſſima animalia illis immittendo, ranas ſcilicet, culices, ſyniphes, & ſimilia: ſubdit, vt ſcirent quia per quæ quis peccat, per hæc & torquetur, alliditur enim ibi ad idola animalium quæ colebant Ægyptij, & & tanquam Deos venerabantur crocodillum, bouem, apim, oues, & ſimilia; per hæc igitur animalia quæ colitis vt Deum, per eadem torquet vos Deus. Eodem modo,

Tunica polymita facta à Iacob Ioſepho, illum Iacobũ poſtea afflixit.

Sap. 11.

Odio habentur aliquando quæ olim nimis dileximus.

dilexiſti fœminam vt Deum, amicum, &c. plus quam Deum? permittit Deus, vt vel propter illos torquearis, vel etiam iuſto iudicio permittit, vt eadem poſtea odio habeas. Sunt enim ipſæmet res exceſſiue dilectæ ſepulchra concupiſcentiæ noſtræ, ad eum modum quo filij Iſrael Num. 11. dicuntur ſepulti, & mortui in eo loco quo carnes impatienter deſiderarunt. Tantalus apud inferos iuxta Poetas cruciabatur, vt præſentem aquam, & poma guſtare non poſſet, ſed illo guſtare tentante fugerent: in quo ſignificare voluerunt pœnam auari, qui in hoc mundo congregauit aurum, veſtes, &c. nec ſibi, neque alijs applicabat; & proinde in eo dixerunt auarum puniri in inferno, in quo hic per exceſſiuum amorem peccauerat. Et conſonat pœna illa illata diuiti epuloni, Luc. 16. qui linguam exceſſiue recreans in hac vita delicatis, & exceſſiuis conuiuijs: & poſtea in inferno de ſola linguæ afflictione querebatur. Denique hoc eſt quod D. Auguſt. dixit illa diuina ſententia 1. conf. cap. 12. *Iuſſiſti Domine, & ſic eſt vt ſua pœna ſibi ſit omnis inordinatus animus.* Iubet namque Deus, & iuſto iudicio decernit, vt etiam in hac vita patiantur homines pœnam ſui inordinati. & exceſſiui amoris. Hæc omnia dixi propter exceſſiuum amorem Patriar-

Num. 11.

Luc 16.

Digitized by Google

Patriarchæ Iacob in Rachaelem, vt fortaſſe, & propterea ex Rachaele Meſſiam nepotem non habuerit, ſed ex Lia.

Docebo porro vos omnes qualem fœminam exceſſiue, nimis, & cum exceſſu (ſi fas eſt dicere) poſſitis diligere abſque periculo. Hæc nempe eſt beatiſſima Deipara hodie nata; hanc poſſumus, ac debemus deperire, in huius amore, & obſequio exceſſus facere, ſed numquam excedemus. Quid enim non exceſſus amoris ſancti pro illa faciamus? Cum ipſe Deus modo ſuó exceſſus amoris pro illa fecerit. Ex vſu, & praxi Eccleſiæ omnia contenta in libro Canticorum Salomonis applicantur etiam Deiparæ matri, tanquam illi à Deo, ſeu Chriſto ſponſo dicta. Quis vero non videat in illis Canticis omnia fere eſſe exceſſus amoris diuini erga illam? huiuſmodi fuit ſponſum vulneratum in vno crine colli illius; huiuſmodi pro vigilia ad portas ſponſæ irroratum habuiſſe crinem. Talia ſunt amatoria verba, & laudatiua eiuſdem ſponſæ modis exquiſitis, vt omnia fere ſancti exceſſus ſigna videantur. Hinc factum fuit, vt ipſemet Deus in eiſdem Canticis innuat ſe iam deſiderare diem natiuitatis hodiernæ. Illa enim verba Cant. 2. ſponſæ dicta: *Surge, propera amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni*; bis repetita in eodem capite. Explicat Rupertus ad illum locum, quaſi ſint deſiderantis Dei, ac peroptantis iam ortum Deiparæ, vt impleret opus Redemptionis, vt proinde ibi forte dictum ſit, *ſurge*, quia hodie Deipara naſcitur quaſi aurora conſurgens. Verba Ruperti ſunt: *Verba hæc ſic accipite quaſi deſiderantis, & optantis iam adeſſe materiam tantæ ſalutis. Scilicet Virginem.* Hæc ille. Nec ſolus Deus hoc deſiderabat ardenter, ſed & cuncta ſæcula, mundique ætates hanc felicitatem natiuitatis Deiparæ deſiderantes, quaſi certabant inter ſe vtrinam deberet obtingere. Teſtis huius doctrinæ eſt Damaſcenus oratione de Virginis natiuitate, ſic dicens: *Certabant ſæcula, quodnam ortu Virginis gloriaretur; verum eorum contentionem præfinitum Dei conſilium ſuperauit, poſtremaq; ſæcula prima facta ſunt, &c.* Nos ergo qui dignati ſumus tanta felicitate, in tantæ Virginis laudibus, & obſequio ſequutos exceſſus faciamus. Si autem hoc omnes facere tenemur, multo magis ad id noua profeſſa tenetur cum cæteris Monialibus, ſiquidem iuxta prædicta ex Viguerio immaculata Deipara virginum Abbatiſſa, & patrona particularis eſt.

Cant. 2.

Natiuitatem B. Mariæ Deus deſiderabat.

Ne autem vltima noſtra doctrina de exceſſu amoris, exceſſiuaque

Digitized by Google

uaque dilectione alicuius rei vitanda, Moniali deeſſe videatur, breuiter applico, dicens; perſonam Religioſam ad prædictos exceſſus vitandos magis teneri. Etenim ſi illa voto ſolemni temporalia cuncta à ſe abdicat; ſi etiam licita alijs, ſibi ipſa interdicit; quã fædum, & indecorum erit eidem perſonæ Religioſæ poſt talem renunciationem res has caducas deperire, illas exceſſiue. & impatienter amare? perſeuera igitur in eo quod hodie facis, & promittis patronam Deiparam, & Abbatiſſam tuam imitando, ac deprecando, vt & perſeuerantiam tibi, & nobis omnibus gratiam, & gloriam impetret. AMEN.

SERMO XI.

IN ASSVMPTIONE B. MARIÆ VIRGINIS, ET IN PROFESSIONE MONIALIS.

Intrauit Ieſus in quoddam caſtellum, & mulier Martha nomine excepit illum in domum ſuam.

Luc. 10. Lucæ cap. 10.

PRIMA expoſitio litteralis præſentis loci eſt, quod Christus Dominus intrauit in quoddam oppidulum, ſeu vicum, cui nomen erat Bethania, ſita extra vrbem Ieroſolymam ad radicem montis Oliueti ex parte Orientali, quod oppidulum erat patria Marthæ, & Mariæ; ibique in domo Marthæ, ſeu apud vtramque ſororem fuit hoſpitatus. Pro maiori vero

Bethania dicitur domus obedientiæ, ſeu afflictionis.

Digitized by Google

ri vero litteræ, & hodierni intenti explicatione noto primo ex indice nominum Hebraicorũ Bibliæ Vaticanæ, quod Bethania ſignificat domum obedientiæ, ſeu afflictionis. Secundo noto in hac domo duas ſorores varijs, ac diuerſis miniſterijs Deo ſolicitas deſeruire, altera cõtemplationem, altera opera miſericordiæ ſectantibus. Præterea Martha ſemper Deo in puritate, & humilitate ſeruierat; Maria autem iam à vanitatibus, mundique pompis conuerſa, Deo ſe totam deuouerat, poſtquam ad Chriſti Domini pedes quaſi profeſſionem emiſit. Penſanda enim ſunt quædam verba D. Auguſt. lib. 50. hom. hom. 23. dicentis de glorioſa Magdalena ad pedes Chriſti hæc verba: *Acceſſit confeſſa, vt rediret profeſſa.* Propter hæc ſanctarum ſororum exercitia Chriſtus libenter hoſpitabatur apud illas idque non raro.

Caſtellum hoc comparatur monaſterio.

Hinc iam liceat oppidulum hoc, ſeu domum ſeparatam à tumultu vrbis, monaſterio comparare, cui hodie noua profeſſa adſcribitur. Monaſterium enim ab vrbis, populique tumultu ſecernitur. Monaſterium ſicut altera Bethania domus eſt propriè obedientiæ, & afflictionis, ſeu pœnitentiæ. In Monaſterio non duæ, ſed multæ ſorores à ſæculi vanitatibus conuerſæ, ad diuinum obſequium tranſlatæ, diuerſis, ac varijs miniſterijs quotidie Deo deſeruiunt, aliæ contemplando, aliæ ſanctis, & corporalibus exercitijs ſe exercendo vt propterea libentiſſime Chriſtus Dominus apud huiuſmodi domos, ſeu monaſteria hoſpitetur, earum quaſi obſequijs recreatus paſcebatur Chriſtus Dominus in hac domo à Martha, ſed multo magis ille paſcebat ambas ſorores, ſuauiſſimo eloquio, ſaluberrima doctrina, & cõſilijs. Hoc ipſum videas Chriſto Domino in Monaſterijs ſacrarum Virginum euenire, vt ſcilicet & illas paſcat, & ab ipſis etiam paſcatur, & reficiatur. Conuenit illi reſpectu monaſteriorum Virginum illud de ſponſo dictum, Cantic. 2. *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſcitur inter lilia.* Quod explicatius dicit hymnus Virginum de ſponſo: *Qui paſcis inter lilia ſeptus Choreis Virginũ.* Quod enim ibi per verbum, paſcitur, ſit intelligendum, ſponſum actiuè paſcere virgines, explicant multi Doctores ad illum locum, & innuitur prædictis verbis Eccleſiæ citato hymno, non enim dicit: *Qui paſceris inter lilia*, *ſed qui paſcis inter lilia.* Paſcit namq. Chriſtus Dominus vt verus Paſtor oues ſuas, maximè virgines, iuxta Ezec. 34. *In montibus Iſrael, in riuis, & in cunctis*

Chriſtus Dominus paſcit oues ſuas, & paſcitur ab eis.

Ezech. 34.

Digitized by Google

cunctis ſedibus terræ, in paſcuis vberrimis; doctrina videlicet Sacramentorum, & ſimilium. Quæ ſpiritualium paſcuorum abundantia maxime in Religione locum habet. Quod item, verbum paſcitur ibidem etiam paſſiue accipiatur, ſcilicet ſponſus vltra quam quod paſcat actiue, etiam paſſiue dicatur paſci, & refici, ab ipſis ouibus, ac virginibus, earum obſequijs mire recreatus; patet ex verbo *paſcitur*, ibi poſito, & expreſſe ſic accipi poſſe, exponit Bernardus ſerm. 71. ſuper Cantica. Et noſter Titelmannus ad citatum cap. 2. Canticorum, dicens: *Per lilia intelligi animas Fidelium quæ in Eccleſia virtutum odore, & gratiarum candore, ac pulchritudine exornantur?* Quod expreſſius habet Bernardus ſerm. 72. ſupra Cantica, ſic dicens: *Et fortaſſis hoc eſt quod ſponſus dicitur paſci inter lilia, candore, & odore virtutum delectari, & familiaritatem habere cum puris animis, pudiciſq́; corporibus.* D. item Ambroſius in lib. de inſtitut. virgin. cap. 15. ait: *Chriſti lilia ſunt ſpecialiter ſacræ virgines, quarum eſt ſplendida, & immaculata virginitas.* D. item Ieronymus 1. contra Iouinianum referens eadem verba ſponſæ, dicit de Chriſto ſponſo: *Qui paſcit inter virginum candidiſſimos choros.* Ex his omnibus conſtat, quam libenter Chriſtus Dominus in Monaſterijs ſacrarum virginum hoſpitetur, Marthæ, & Mariæ miniſterijs: quantumque ipſarum candore, puritate, caſtitate, cæterarumque virtutum odore recreetur, paſcatur, ac reficiatur. Quod ſi iuxta citatos Doctores maxime Ambroſ. & Ieronym. ordinariæ, & communes virgines huius quaſi refectionis, & recreationis Chriſto Domino cauſa ſunt, quid de virgine virginum dicendum erit beatiſſima, inquam, Deipara, cuius puritas, virginitas, cæterarumq; omnium candor, & pulchritudo cæteras omnes virginũ virtutes, & virginitates antecedit: quanta putas alacritate, & lętitia, in illius domo Chriſtum Dominum per annos triginta recreatum, refectum, & hoſpitatum ab illa vere Chriſtus Dominus vt agnus illius vere paſtus, & nutritus eſt. Et è contra illa etiam ab eodem Chriſto tanquam ouis à paſtore vberrimis paſcuis per annos ſeptuaginta duos, cæteris omnibus abundantius eſt ſuſtentata.

Chriſtus Dominus in monaſterijs virginum libenter paſcitur, & iucundatur.

Secunda expoſitio Allegorica horum verborum Lucæ eſt; Chriſtum Dominum per Incarnationem intraſſe in mundum; & mulierem quandam, beatiſſimam Virginem, excepiſſe illum in vtero ſuo virginali, loco anguſto, licet auguſtiſſimo; quæ poſtea eidem

dem

dem Chriſto Domino, per vitæ actiuæ, & contemplatiuæ obſequia plus quam Martha, & Maria deſeruiuit. De illius enim vita ante partum, dum in templo viuebat, tradit Sabellicus lib. 2. exempl. cap. 4. & 9. ex antiqua traditione, illam à prima luce vſque ad tertiam diei horam contemplationi, aliiſque rebus ſacris ſolitam vacare: deinde vſque ad meridiem operi alicui incumbere: Reliquam vero diei partem in ſacra lectione, & oratione inſumere. Quod ſi ante partum hanc viuendi rationem in actiua, & contemplatiua ſeruauit: eadem viuendi ratio creſcere omnino debuit, & augmentum recipere poſt partum, filij præſentia, doctrina, maioribus auxilijs, maiori occaſione, vt per actiuam vitam filio corporaliter deſeruiret: & eius intuitu, ac doctrina in altiores contemplationes altius efferretur. Hoc vnum tantum de illius contemplatiua referam, quod ſcilicet ſcribit noſter Bernardinus Senenſis ſerm. 61. tom. 1. artic. 3. cap. 3. vbi aſſerit B. Virginem etiam cum dormiebat, habuiſſe altiſſimam contemplationem, plus quam aliquis in vigilia vnquam habuerit; verba illius ſunt: *Magiſque in contemplatione Dei exceſſit dormiendo, quam aliquis vigilando ſicut ipſa.* Cantic. 5. *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Hæc ille. Qua de re hæc pauca ſufficiant; ſolus enim Chriſtus tantæ matris in hoc excellentiam potuit cognoſcere, & tamquam Deus, & tamquam teſtis oculatus vitæ illius, in ipſius domo hoſpitatus. Ego autem hunc ingreſſum Chriſti Domini in anguſtiam virginalis vteri volens applicare etiam Monialibus, conſidero Verbum diuinum factum carnem, ſeu Chriſtum Dominum, noſtro loquendi modo, aliquid paſſum eſſe, & ad nimias anguſtias redactum, illa clauſura intra vterum virginalem. Hoc probo ex Cantico: *Te Deum laudamus*; in quo Auguſtinus, vel Ambroſius ſic Chriſtum Dominum eſt alloquutus: *Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem, non horruiſti Virginis vterum.* Inſinuat potuiſſe Chriſtum Dominum horrere anguſtias, & clauſuram virginalis vteri: quamuis enim locus ille excellentior eſſet omni loco totius orbis: reſpectu tamen Dei paruus erat. Et præterea illa humanitas Chriſti Domini in inſtanti quo fuit intra Virginis vterum formata, habuit ſtatim perfectiſſimum rationis vſum: & propterea, ſi alij infantes intra matris viſcera rationis vſu carentes, non horrent: potuit horrere Chriſtus Dominus, & quia Deus, & quia ratione

B. Mariæ vita actiua, & contemplatiua quæ?

Cantic. 5.

Chriſtus Dominus quod paſſus eſt in eo quod intra virginalem vterum clauſus ſit.

ratione perfectiſſima vtebatur in primo conceptionis ſuæ inſtanti. Conſonat quod canit Eccleſia in hymno Deiparæ: *Qui pro nobis natus, tulit eſſe tuus*; id eſt, Chriſtus Dominus tulit, & aliquid paſſus eſt in hoc quod fuit filius tuus. Et tandem in alio hymno eiuſdem Deiparæ: *Ventris ſub arca clauſus eſt.* Quamdiu Deus intra virginalem vterum fuit, quaſi in arca clauſus eſt. Quæ autem anguſtia erit homini diſcurſiuo nouem menſibus ſub arca manere recluſum? Video te iam dicere: Et quæ anguſtia erit rationali fœminæ per totã vitam ſub clauſura manere cõcluſam, voto perpetuæ clauſuræ? Hæc ideo attuli, vt inde Moniales conſolationẽ accipiant, ſuę perpetuæ clauſuræ tædium temperantes, conſideratione huius ingreſſus Chriſti Domini in quaſi carcerem, & clauſuram intra vterum virginalem. Et præter huius Chriſti Domini clauſuræ conſiderationem, vnicum exemplum adducam, ſed ſufficientiſſimum illius Magni Ieronymi, qui epiſtola 22. ad Euſtochium de Cuſtod. Virginit. narrans de ſuo illo deſerto, aſperaque ſolitudine, vbi aliquamdiu vixerat, & de cauſa quæ illum ad illam quærendam compulerat, ſic inquit: *Ille ego ipſe qui ob gehennæ metum tali me carcere ipſe damnaueram, ſcorpionum tantum ſocius, & ferarum.* Sic ille. Cauſam itaque aſſignans ob quam ad illam aſperam ſolitudinem tamquam ad carcerem conuolauerit, fuit metus gehennæ: quia ſcilicet, ſi clauus clauo truditur, aſperior & æterna clauſura gehennæ fecit, vt leniorem eremi clauſuram ſuſtineret. Deinde dicit in illa ſolitudine ſolos ſcorpiones ſocios habuiſſe, & feras. Primum tibi inſeruiat, quod ſcilicet ad mitigandam acerbitatem clauſuræ, ad quam tu te ipſam hodie damnas, ſeruiat recordatio illius clauſuræ perpetuæ infernalis, à qua non eſt vmquam regreſſus: ab iſta vero tua eſſe facilis regreſſus ad cœlum. Secundum D. Ieronymi dictum de ſocietate ferarum, & ſcorpionum te non tangit: imo oppoſitum conſoletur. Si enim tantus vir propter animæ ſecuritatem paſſus eſt ſe habere ſolas feras, & ſcorpiones ſocios: tu in hoc meliorem ſortem ſortita fuiſti, quæ in Religionis clauſura, non ſcorpiones, & feras; ſed Chriſti Domini ſponſas, & quaſi Angelicam vitam in terris ducentes in ſocias habitura es.

Clauſuræ Monialium conſolatio.

Non eſt tibi cura quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare. Fere omnes Doctores ad hunc locum exponunt moraliter Martham his verbis Mariam ſororem

rem

Digitized by Google

rem quaſi otioſam taxaſſe, & iudicaſſe illam otio indulgere. Applico ad ſæculares actiuos circa Religioſos fore contemplatiuos. Quando ſæculares vident Religioſos à ligonibus, & Mechanicis vacare, iudicant ſæpe, & accuſant illos, quod otioſi ſint, & otio quaſi inutiles indulgeant. Et hic eſt vnus ex clamoribus ordinarijs ſæcularium contra Religioſos: ego autem illis non aliud reſponſum dandum cenſeo, quam illis ipſis præcipi, vt per ſolam dimidiam horam contemplationi, vel orationi attente, ac deuote vacent. Bone Deus, quomodo ſudabunt, anguſtiabuntur, vagabuntur, & peterrabunt animo, montes, vrbes, & orbem? exempla eiuſdem rei ſunt, quot quotidie robuſtiſſimi homines, & laboribus corporalibus aſſueti, habitum Religionis induunt, & paulo poſt, illa ſancta quiete contemplationis, & otio, quod vocant, afflicti, & impatientes, nec tolerare volentes, relicto habitu, ante profeſſionem ad vomitum ſicut canes, mundumque ignauiter reuertuntur? Non ergo vita Religioſa otioſa eſt, in ſenſu quo dicitis: nemo enim otium, & delicias fugit; ſed potius quærit. Neſciunt ergo hi diſtinguere otium ſanctum, à tumultu, ſeu perturbatione mentis: otium enim poſſumus appellare vitam Religioſam, ſi otium nihil aliud ſit quam quies ſpiritus, & otium opponatur tempeſtatibus ſæcularibus. Hoc modo ſumpſit otium etiam Poëta Gentilis Horatius in quadam Ode, ſic dicens de Nauta tempeſtate iactato, & quietem, ſeu tranquillitatem à Dijs poſtulante:

Sæculares vocant Religioſos otioſos.

Otium diues rogat in patenti
Prenſus Ægeo, ſimul atra nubes
Cōdidit Lunam, neq; certa fulgēt
Sidera Nautis.

Otium ſignificat quietem ſpiritualem.

Ecce quomodo otium ſignificat tranquillitatem, & quietem, & opponitur turbini, ac tempeſtati. Conſonat & Diui Auguſtini ſententia in ſerm. 27. de verbis Domini; vbi vitam contemplatiuam vocat otioſam, ſed negat eſſe deſidioſam, aliud enim eſt, vitam eſſe otioſam, id eſt, quietam, ac ſæcularibus perturbationibus liberam: aliud vero eſt, eſſe deſidioſam, id eſt, ignauam, & expertem cuiuſuis bonæ, & ſanctæ operationis: eſt ergo vita Religioſa otioſa, id eſt, non inquieta ſæcularibus, ſed non eſt deſidioſa, carénſue actionibus ſanctis, imo multis ſanctis operationibus referta. Nunc iam intelligentur verba D. Auguſtini, qui citato ſermone loquens de duabus vitis, actiua, & contemplatiua, ſic habet: ***Remanſerunt ergo in illa domo, quæ ſuſcepe-***

Vita otioſa in bono ſenſu, diuerſa eſt à vita deſidioſa.

ſuſceperat Dominum in duabus fœminis duæ vitæ ambæ, innocentes, ambæ laudabiles; vna laborioſa, altera otioſa; nulla facinoroſa, nulla deſidioſa, &c. Ecce quomodo vitam cōtemplatiuam vocat otioſam, in ſenſu tamen à nobis explicato. Caueant ergo ſæculares in ſuo malo ſenſu otioſos, ac deſidioſos Religioſos vocare: diſcant, illos ſancto illo otio indulgere, quod etiam Gentiles ſubodorati, dicebant debere Philoſophum otiari, id eſt, à tumultu populi fugere, ac ſeparari, & ruri in villis degere; nec turbari erga plurima ſæcularia, vt mox iam dicemus in ſequentibus verbis.

Solicitudo quid ſit?

Solicita es, & turbaris erga plurima. Solicitudo eſt mater inquietudinis: ſolicitudo autem nō eſt aliud quam cura immodica, & ſuperflua aſſumpta pro aliqua re: ſeu deſiderium nimium alicuius rei: vbi enim quis aliquid immoderate deſiderat, & non obtinet, inquietus manet: quod etiam explicatur illis verbis Diui Auguſtini, ſæpiſſime auditis ex ſuo libro confeſſionum: *Inquietum eſt cor noſtrum donec requieſcat in te.* Quemadmodum ergo cor humanum, id eſt, voluntas ad Deum inclinans, Deumque deſiderans, inquieta eſt quamdiu non fruitur re deſiderata: ſic etiam cor humanum deſiderans nimis rem aliquam temporalem, inquietum eſt donec poſſideat. Deſiderabat ergo Martha multiformiter in illo corporali cibo Christo Domino obſequi, & ideo quamdiu omnia deſiderata non perficiebat, inquieta erat, & turbata, adeo vt audire meruerit: *Turbaris erga plurima.* Ego hinc elicio hanc conſiderationem, ſcilicet, ſi nimia ſolicitudo circa corporale obſequium Chriſto ipſi exhibitum taxatur ab eodem Chriſto, & perturbatio vocatur; quanto magis ab eodem Chriſto Domino taxabitur, & damnabitur, nimia ſolicitudo corporalis in obſequio preſtādo corpori noſtro, mundo, ac Diabolo? Hæc nempe eſt perturbatio, & ſolicitudo quam Chriſtus Dominus damnare intendit, à qua Religioſi liberi ſunt, & qua ſæculares vt plurimum, ſubmerguntur. Cuius rei argumētum de ſæcularium perturbatione ob deſideriū temporalium cauſata nullum velimus luculentius audire quam D. Bernard. fuſo illo ſerm. ſuper illa verba Matth. 19. D. Petri cum Chriſto Domino, ſic dicentem: *Vidi ego aliquando quinque viros, quid ni phreniticos arbitrer? Primus ſiquidem buccis tumentibus marinam maſticabat arenam. Secundus ſulphureo aſtans lacui, exhalantem teterrimum guſtabat haurire vaporem. Tertius fornaci incubans vehementer*

Solicitudo mundana taxatur.

Digitized by Google

menter accenſæ micantes ſcintillas hiantibus excipere faucibus lætabatur. Quartus ſupra pinnaculum templi reſidens lenioris auræ ſpiritum aperto attrahebat ore: & ſi quo minus influere videretur flabello ſibi ventum ipſe ciebat, ac ſi totum ſperaret aerem deglutire. Quintus ſeorſim poſitus, ridebat cæteros, ipſe quoque ridendus, & maxime: proprias enim carnes incredibili quodam ſtudio ſugere laborabat, nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. Et paucis interpoſitis, cum dixerit, illorum omnium cauſam eſſe validiſſimam famem: ſubdit hæc alia verba, quaſi finem ab illo intentum continentia. *Ecce* (ait) *deſiderium terrenorum, quo adepto longius à ſummo bono detinetur homo, & inuenitur, quo te amplius dederis caducis rebus, & tranſitorijs appetendis.* Sic Diuus Bernardus. Vide optime deſcripta hominum deſideria; quibus deſiderant res mũdanas, quæ nempe ſunt arena ſicca ſcintillæ fornacis, odor ſulphureus, & ventus perflans &c. Dumq; hæc deſiderant hiantes, quam quietem, ac tranquillitatem animi poterunt habere ſtãtes ad littus inquieti maris, ſupra fornacem, ſuper lacum tetrum; ſupra pinnaculum? Hæc eſt ſæcularium multorum inquietudo, & perturbatio, quam Religioſi ſancto otio indulgentes, effugiunt, & irrident, & tanquã proximi commiſerantur. Hic nempe ſunt qui intra Religionis portum ad Chriſti Domini pedes ſedentes ſanctæ quieti, & contemplationi indulgent. Hic nempe eſt quietis locus, & quieta ſolitudo ad quam ſicut columbæ alas aſſumentes confugiunt iuxta illud Pſalm. 54. *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, volabo, & requieſcam.* Eoſdem tamen Religioſos ego admonitos velim, cum Diuo Gregorio Papa mox citando; vt hunc quietum locum, Chriſtiue pedes, & hoſpitium non ſolum corpore eligant, ſed multo magis mente ac ſpiritu complectantur: alias parum illis proderit quietus locus, ſi mens per deſideria terrena diffluens inquieta ſit. Aſſerit hoc, & monet Diuus Gregorius lib. 30. Moral. cap. 12. tractans in terminis idem argumentum ſub his verbis: *Quid autem prodeſt ſolitudo corporis, ſi ſolitudo defuerit mentis? Qui enim corpore remotus viuit, & tumultibus conuerſationis humanæ deſideriorum terrenorum cogitationibus ſe inſerit, non eſt in ſolitudine: ſi vero prematur aliquis corporaliter ſæcularibus turbis, & tamen nullos curarum ſæcularium tumultus in corde patiatur, non eſt in vrbe & cæt.* ibidem. Vide quomodo inductus habitu Religioſo ſæcularem

Pſal. 54.

Quies loci non prodeſt, ſi deſit quies animi.

rem inquietudinem pati poteſt. Et è contra quomodo ſæculari veſtitu amictus poterit Religioſam quietem, & tranquillitatem poſſidere.

(*Vnum eſt neceſſarium.*) Hæc verba ſi referantur ad ciborum pluralitatem quam forte Martha parabat: indicant, vnum cibi genus ſufficere ad vitæ ſuſtentationem, ſicut par eſt credere voluiſſe Chriſtum Dominum ſua frugalitate contentum, & in hoc ſenſu, verbum, *neceſſarium*, idem erit quod ſufficiens: quaſi dicat, vnum vel parum ad corporis ſuſtentationem ſufficit. Vbi rurſus taxatur nimia ſolicitudo in quærendis multiplicatis remedijs ſuſtentationis corporalis. Vnum enim ſufficit. Quemadmodum enim baculus ligneus omnino neceſſarius eſt homini claudo, vel ſeni ac infirmo ad ambulandum; ſi ille non vnum, ſed mille baculos faſciculo ligatos ad ambulandum aſſumat; non ſolum in illis leuamen non inueniet, ſed pondus & onus ſentiet incomportabile. Eodem modo panis & cætera vitæ remedia, neceſſaria omnino ſunt ad corporis ſuſtentationem. Si vero non vnum tantum ſed multa inquiras, & ſolicites perturbationem, & mentis inquietudinem, imo & corporis moleſtias ſenties importunas. Huc pertinet illa diuina Pauli ſententia 1 ad Timoth 6. vbi primum ponit hæc verba *Eſt autem quæſtus magnus pietas cum ſufficientia*, quaſi dicat, lucrum maximum nos acquirere quando ſolo remedio ſufficienti contenti ſumus: lucramur enim quoad animam imperturbatam manentem, lucramur, & quoad corpus etiam curis non diſtractum, & ſimpliciori victu ſanius conſeruatum, ac proinde magnus quæſtus eſt ſufficientia tantum quærere. Quæ autem ſint hæc ſufficientia, ſubdit ſtatim dicens: *Habentes autem alimenta, & quibus tegamur his contenti ſimus.* Vide parcitatem, vide frugalitatem. Hoc ad litteram nullibi melius obſeruatur quam in Religionibus, vt experientia teſtatur, neque proinde probationibus opus eſt: cum videamus in aliquibus Religionibus vix etiã neceſſaria procurari. Si autem hæc verba, *vnum eſt neceſſarium*, intelligantur de Deo vt ſit ſenſus, Deum, qui vnus eſt, eſſe neceſſarium quemadmodum exponunt Doctores cum gloſſ. interlin. ſenſus eſt, vt ait gloſſ. neceſſarium eſſe vni Deo iugiter inhærere. Ego mitius adhuc verba iſta exponens, nec multum à littera, & à prædictis diſſonans; credo etiam hic, *neceſſarium*, pro ſufficienti accipi poſſe: vt ſit

1. Tim. 6.

Frugalitas eſt quæſtus animi & corporis.

Digitized by Google

Deus ſufficit nobis.

ſit ſenſus. Vnus Deus eſt neceſſarius, id eſt, Deus ſolus ſufficit. Quod non diſſonat ab intento Chriſti Domini taxantis Martham propter multiplicem ciborum præparationem. Quaſi illi dixerit, illud quod Matth. 4. dixerat; *Non in ſolo pane viuit homo ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei*: & hoc ipſum ſit, vnum eſt neceſſarium, id eſt vnum ſufficit, ſiue Deus ſufficit. Quæ verba in prædicto ſenſu nemo poteſt, ac debet verius dicere quam Religioſa, iuxta illud Cant. 2. *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Quæ verba inter alias ſignificationes, hanc etiam accommodam babent: videlicet, dilectus meus mihi ſufficit, nulla alia re indigeo, ille mihi ſufficientiſſimus eſt. Vocatur Deus Exod. 6. Sadai, quod à Doctoribus exponitur ſignificare idem quod ſufficiens, ſeu ipſa ſufficientia, iuxta Epiph. hæreſ. 40. *Deus ſolus eſt, qui eſt omnia in omnibus* 1. ad Cor. 15. *Et qui replet in bonis deſiderium noſtrum* Pſal. 102. Nam ſecundum quod ait Diuus Proſper lib. 2. de vita cõtemplatiua cap. 16. *Quid vltra, cui omnia ſuus conditor ſit: aut quid ei ſufficit, cui ipſe non ſufficit*? Sic ille. Et Diuus Auguſtinus 13. cõfeſ. c. 8. ſic ait ad eundem finem: *Omnis mihi copia quæ Deus meus non eſt, egeſtas eſt*. Sic Auguſtinus. Quæ omnia Religioſus præ cæteris dicere debet, eo quod ex voto & temporalia renunciet, & ſolum Deum in portionem ſuam recipiat. Hocipſum beatiſſima Deipara præ omnibus puris creaturis fecit, magiſq; ſolo Deo contenta fuit: quod colligo primo ex eo quia ſi is qui plus Deum guſtat, & cognoſcit, quo magis habet de Deo, plus illi terrena deſipiunt, & amara videntur, Deipara plus cæteris in hoc mundo, & Deum cognouit, & guſtauit. Colligo etiam ab effectu, in hunc modum: parentes Deiparæ Ioachim, & Anna diuites erant; vt enim teſtatur Autor libri de Ortu Virgin. tom. 4. Ieronymi ſubſtantiam ſuam trifariam diuiſerant, primam partem templo, & miniſtris offerebant, ſecundam pauperibus & peregrinis; tertiam in alenda familia impendebant, hoc autem non faciunt niſi diuites valde homines. Iam vero Deipara, fuit vnica & ſola hæres parentum ſuorum, vt ſuppono veriſſimum. Inſuper à Magis adoratoribus, varia, & precioſa dona, maxime auri recepit & his omnibus non obſtantibus, in tanta paupertate vixit per totam vitam, vt hodie moriens, nihil haberet quod teſtamento legare poſſet niſi duas tunicas, quas iuxta Nicephorum lib. 2. hiſtor. cap. 21. te-

Matt. 4. — Cant. 2. — Exod. 6. — 1. Cor. 15. — Pſal. 102.

B. Maria paucioribus te rebus contenta.

B. Mariæ teſtamentum.

Digitized by Google

ſtamento iuſſit dari duabus viduis. Quod ſignum euidens eſt. ſolum Deũ ipſi Virgini ſuffeciſſe, & ipſam ſolo ipſo contentam vixiſſe.

Maria optimam partem elegit quæ non auferetur ab ea. Hæc verba ſi ad Magdalenam referantur, ſignificant vitam contemplatiuam ab illa electam eſſe ſecuriorem, de quo iam diximus in ſerm. præcedente. Si vero ad Deiparam referantur, quod eſt intentum hodiernum, voluit mater Eccleſia per ſigna oſtendere ad quantam gloriam Beatiſſima parens hodie euecta ſit. Si enim gloria in cælo reſpondet operibus vitæ, & Beatiſſima parens in vita actiua & contemplatiua adeo cæteros excelluit: liquido conſtat quanto cum exceſſu omnes in gloria debeat ſuperare. Ego rem breuiter, & clarius ex Theologia ſic deduco. Hodie multa cum probabilitate Doctores recentes ex patribus aliquibus deducunt, atq; defendunt (qualis eſt Suarez tom. 2. de Incarnat. diſput. 18. ſect. 4. concl. 2.) Deiparam matrem ſolam habuiſſe maiorem gratiam habitualem, quam habuerint omnes ſancti homines, & Angeli ſimul collectiue ſumpti: ſic enim decebat, fieri attenta pene infinita dignitate Matris Dei: quod ibi ſufficienter oſtendit Suarez ex

B. Maria ad quantã gloriam aſſumpta ſit.

B. Maria ſola habuit maiorẽ gratiam quã omnes homines & Angeli beati collectiue ſumpti.

Patribus, & ex aliquibus congruentijs. Cum ergo certiſſimũ ſit in Theologia, menſuram gloriæ debere nobis conferri iuxta menſuram gratiæ in nobis repertæ: ſequitur hodie Deiparæ ſoli maiorem gloriam collatam eſſe, quam omnibus hominibus, & Angelis beatis collectiue ſumptis conferenda ſit. Et per hoc ſatis explicata manet præſens feſtiuitas, & quid Eccleſia intelligat, cum eidem canit: *Exaltata eſt ſuper choros Angelorum*, imo & hominum omnium collectiue ſumptorum. Hoc etiam ſuo modo nouæ profeſſæ applicetur, optimam enim partem elegit: cum vita Religioſa ſecurior ſit, eo quod ſit contemplatiua: cumque etiam, vt diximus, præcedente ſermone, etiam vita Monaſtica actiuam participet; & vtraque in Religionibus vigeat, in cuius vtriuſque complexione ſtat perfectior viuendi ratio: inde poteſt colligere quicunque Religioſus, qui vitam monaſticam perfecte obſeruauerit, quantam ſibi gloriæ coronam in Religione poſſit comparare.

In laudem porro tanti feſti, & ad omnium deuotionem circa illud excitandam, refero breuiter ſtupendum miraculum, ac beneficium à Deipara in ſimili feſto collatum. Refert Vincent.

in

Digitized by Google

Miraculū Deiparæ in feſto Aſſumptionis.

in ſpeculo hiſt.l.7.c.105 & 106. hominem quendam à Dæmone tentatum,& ſub promiſſo ab eodem Dæmone certum quid impetrandi, abnegaſſe Deum & ſacramenta. Cumque Diabolus peteret vt etiam Deiparam abiuraret & execraretur: hoc ille renuit facere: & dixit nullo modo ſe tale commiſſurum. Quo facto triſtis receſſit:itaq; Deum negauit, noluit tamen negare Deiparam. Hic ipſe triſtis abijt, & in nocte vigiliæ Aſſumptionis Deiparæ, templum illius ingreſſus ibidem in angulo templi triſtis manſit, & obdormiuit bene ad Deiparam affectus. Eadem nocte illi Deipara apparuit & leui reprehenſione præmiſſa, illum conſolata, dixit peccatum ſuum à Deo iam eſſe condonatum. Hæc ſunt beneficia quæ glorioſiſſima Deipara hominibus impetrat in hoc tanto ſuo feſto, etiam illi qui ſe antea Diabolo conſecrauerat. Maiora impetrabit nouæ profeſſæ quæ ſe totam hodie Deo, ac Deiparæ conſecrat: & eadem etiam deuotis ſuis impetrabit, qui illam hodie in tanto feſto corde, & ore coluerit, & inuocabit. Inter hæc beneficia præcipua erit hic gratia & poſtea gloria, Amen.

Digitized by Google

SERMO XIII.

DOMINICA II.

QVADRAGESIMÆ ET

in profeſſione Monialis.

Duxit illos in montem excelſum ſeorſum, & transfiguratus eſt ante eos.
Matth. cap. 17.

In hoc mundo diabolus dat pauca, & in futuro multa mala.

SOlet Deus opt. Max à nobis parua, & pauca in hoc mundo exigere vt poſtea in futuro ſæculo nobis magna, & multa largiatur. E contra vero diabolus à nobis in hac vita multa, dura, & difficilia poſtulat vt nobis in alia vita maiora, & æterna mala retribuat. Horum duorum primum videre licet in Euangelio hodierno, in quo Chriſtus Dominus à tribus Diſcipulis ſuis ſolum quæſiuit vt montem excelſum ſecum aſcenderent, in cuius aſcenſu non multum erant laboraturi, nec nimis fatigandi, idque ideo parum petijt, vt illis in eodem mõte ſuæ gloriæ ſpecimen, & exemplar demonſtraret. Secundum vero libeat intueri in Euangelio præteritæ Dominicæ, in quo Diabolus vt Chriſto Domino in alio monte gloriam mundi vanam, falſam, & caducam oſtenderet, *Duxit illum in alium montem, non ſolum excelſum, ſed excelſum valde*, (quæ particula, valde, hodie non apponitur.) Et prætetea, antequam Diabolus illam phantaſticam gloriam donaret, *Petijt à Domino, vt cadens ipſum Dæmonem adoraret.* Itaque Chriſtus Dominus vt veram gloriam promittat, & oſtendat ſolius excelſi

celſi montis aſcenſum requirit ſine genuflexione, & adoratio. Diabolus vt falſam gloriam promittat, & donet multo plura, ac difficiliora exigit, montis ſcilicet valde excelſi conſcenſum, curuationem, & adorationem, vt tandem in altera vita labores, & tormenta tribuat, quæ vix poſſunt cogitatione comprehendi, probatur idipſum circa Deū, nam 3. Reg. 17. Heliam Prophetam miſit in Sarephtam ciuitatem, vt ibi paſceretur à vidua; & ab eadem vidua ſanctus Propheta ex parte Dei ſolum petijt ſubcinericium panem paruulum, faciendum ex pugillo farinæ, quę tantum habebat Pro retributione vero paruuli panis petiti, vide quanto plura & maiora Dominus conceſsit? Farinam, & oleum viduæ multiplicauit, ſeu conſeruauit per miraculum vſque ad pluuiam futuram, per quam fames ceſſauit: filium præterea eiuſdem viduæ mortuum, reduxit ad vitam: &, quod mihi valde probabile eſt, eidem viduæ poſt mortem donauit gloriam; ſic enim pium eſt credere de fæmina, quam Deus hic ad tale miniſterium ſelegit, cuique tam inſolita dona donauit. Aliud exemplum videas in illa glorioſa Samaritana. Ioan. 4. (glorioſam dico, ſancta enim fuit, & Martyr, prout habetur in Martyrologio die vigeſima Martij, & Photina dicta eſt.) In hanc inquam videas idem exemplum: petiit namque Chriſtus Dominus ab illa tantum potum aquæ ſimplicis: & ſtatim dat illi gratiam in præſenti, & gloriam in futuro. Quibus omnibus conſonat illud Chriſti Domini Matth. 10. vbi propter illum dantibus calicem aquæ frigidæ tantum, repromittitur correſpondens præmium in æterna vita. Pro eadem denique materia facit optime, quod refert Leontius apud Surium tom. 1. die 23. Ianuarij in vita ſancti Ioannis Eleemoſinarij, de quodam videlicet Publicano in Aphrica valde diuite, ſed nimis auaro, qui nunquam pauperibus petentibus aliquid erogabat. Hic enim cum quadam die appropinquanti pauperi ad ianuam domus ſuæ, furore percitus, & inuitus panem porrigeret, & tanquam lapidem in eundem proijceret: poſt duos dies idem Publicanus morbo correptus mortifero, in extaſim raptus: videbat à ſe in iudicio rationem exigi ſuarum actionum: videbat item adeſſe trutinam pro meritis librandis: & in ſiniſtra parte trutinæ videbat nigros congregatos, & multa eius culpa facta in ea lance deponentes. In dextera vero parte erant viri candi-

3. Reg. 17.

Magna Deus pro paruis largitur.

Ioan. 4.

Samaritana fuit ſancta & Martyr.

Matt. 10.

Vide vim eleemoſynæ.

candidati nihil boni inuenientes quod in illa dextra lance pro miſero collocarent. Sed addebant nihil ſe bonum pro illius miſeri fauore habere collocandum, niſi panem illum quem duobus ante diebus ille inuitus pauperi dederat. Quem panem cum in lance dextera poſuiſſent, trutina facta eſt ex æquo propendens. Tunc viri illi candidati Publicano dixerunt: recedens adde huic pani, & operare. Quo facto Publicanus ad ſe rediens agnouit vera eſſe quæ viderat: & ad Deum conuerſus nouam, & ſanctam vitam inchoans, & ſanctus, & erga pauperes valde miſericors euaſit. Ecce quam parum Deus ab hoc diuite auaro petijt, & acceptauit, panem ſcilicet vnum non ſponte datum, vt illi & in hac vita gratiam, & in altera conferret beatitudinem. Concludit adhuc Diuus Auguſtinus ad hoc intentum ſuper Pſalmum 36. nos exhortans ad operandum ita dicens: *Da modica, accipe magna, da temporalia, accipe æterna: da terram, accipe cælum.* E contra vero Diabolus, vt dicebam, multa, ac difficilia petit à nobis in hac vita, vt in illa parum, aut nihil tribuat, & interna reddat tormenta dura, & æterna. Sufficiebat ad hoc ipſa confeſſio damnatorum, qui Sapientiæ 5. Sap. 5.

ad ſe redeuntes de ſe ipſis in vita degentibus dicunt: *Laſſati ſumus in via iniquitatis, ambulauimus vias difficiles.* Hæc ſunt poſtulata à Dæmone in hac vita, laſſitudo, & fractio oſſium, & viarum difficilium ambulatio, pro quibus æterna tormenta largitur. (Impij dura in hac vita patiũtur, & in alia vita.) Vide quod labores Abſalon reprobus in hac vita paſſus eſt ſuadente, ac petente Diabolo? Primo fratrem Amnon interfecit, vnde patris præſentiam fugit & gratiam demeruit: (2. Reg. 13.) ita vt profugus fugeret ad Regem Tholomai, 2. Regum 13. Secundo, ad quas ſe demiſit vilitates, & ſubmiſſiones, ambiens regnum? (2. Reg. 15.) 2. Reg. 15. ad portas ciuitatis ſtabat, ipſe Regis filius cuiuis homini litiganti ſe demittens, & offerens, & ambitioſa verboſitate conclamans. Tertio, apparatus bellicos parare, & congregare cæpit contra patrem, quæ omnia ſatis magnam inquietudinem mentis important: donec tandem ſuiſmet crinibus ſuſpenſus, & ſuffocatus interijt, & ad æterna tormenta damnatus eſt. In hoc etiam Pharao Miniſter diaboli, à filijs Iſrael dura nimis exigebat in principio, laterum videlicet confectiones, pro quibus ſolum paleas (id eſt fragilem, ac breuem delectationem) exhibebat: donec tandem progreſſu temporis etiã

has

haſpaleas denegauit. Vide etiã quanta, & quam dura tulerit ille filius prodigus, Lucæ cap. 15. peregrinationem ſcilicet, famem, & obſequium, ſeruitutemue erga ciuem, cui adhæſit: Retributio vero fuit vt nec de porcorum ſiliquis poſſet ad famem pellendam ſumere. Optime ad intentum loquitur Bern. ſerm. de 1. gradu ſuperbiæ, tom. 2. vbi loquens de Eſu pomi vetiti à diabolo ſuaſo, ſic Euam ſanctus alloquitur, diaboli morem declarans. *Porrigit pomum (id eſt diabolus) & ſurripit paradiſum.* Et vere quidem, omnia namque, quæ diabolus nobis in hac vita porrigit tantundem poſſunt æſtimari quantum pomum: vide, ac diſcurre per omnia dæmonis, ac mundi dona, ſolum pomum inuenies, imo & vanitatem puram, ſicut expertus Salomon teſtatur Eccl. 1. *Et omnia vanitas.* Propter hęc autem tantilla poma, ac dona, diabolus prætendit nobis paradiſum ſurripere. Hinc fere pro corolario poteſt inferri plura, ac duriora homines pati pro inferno quam pro cælo aſſequendo. Vide labores homicidæ, fornicarij, ambitioſi, & cæterorum peccatorum, & hoc verum eſſe nullatenus dubitabis. Et quando ego hoc non obtineam, ſaltem euidenter oſtenditur plura nos, & duriora pati pro temporalibus rebus habendis, quam pro cæleſtibus, & ipſa vera gloria comparandis. Teſtatur hoc eleganter D. Ieron. Epiſt. ad Nepotianum, vbi agit de quibuſdam hominibus, qui ſeruiebant ægrotis non propter Deum, ſed intuitu rerum temporalium, vt ſcilicet ægrotorum hæreditas ad ipſos deueniret, vel ab ipſis temporalem retributionem acciperent: eaque de cauſa multa incommoda, labores, & afflectiones ſuſtinebant, quas ibi memorat: de his inquam ſic ſeruientibus, ita ſubijcit Ieron. quaſi admirans. *Quantis ſudoribus hæreditas caſſa expetitur? Minori labore margaritum Chriſti emi poterat.* Et reuera de multis grauibus peccatoribus id certum eſt affirmare, qui ſcilicet paucioribus laboribus, ac ſudoribus cæleſtem gloriam aſſequerentur, quam æternam damnationem acquirunt. Filius ille prodigus in domo patris ſui nec laborabat, neque egebat, nec famem patiebatur, quorum oppoſita extra paternam domum ſibi euenerunt. Quamuis autem pro terrenis non plus, ſed ſaltem æque laboraremus, atque pro cæleſtibus; adhuc nobis in vitio vertendum eſſet: optime de hoc Tertullian. lib. ad Martyres cap. 4. & 5. vbi illos exhortans ad labores pro vera gloria tolerandos, proponit

Luc. 15.

Bona mūdiqualia ſint.

Eccl. 1.

Peccator facit plus pro inferno, quam pro cælo, vel ſaltē plus pro terra quam pro cælo.

Pro cælo plus laborandum quã pro terra.

ponit illis primo quot, quanta, & quam dura multi ethnici pro vana & falſa gloria paſſi fuerunt; cuiuſmodi fuit inter alios Mutius Scæuola, Cleopatra, & multi alij. Refert præterea conſuetudinem Adoleſcentum Lacædemonum, in quodam feſto ſe crudeliter verberantium, eorumdem Adoleſcentum patribus ad idem inſtigantibus: cumque illa talia pro tali vana gloria fieri Tertullianus damnet, & admiretur, concludit pro vera & æterna gloria eadem, ac plura, licite poſſe, imo debere fieri, ſic inquiens. *Tanti vitreum, quanti verum margaritum?* Quaſi dicat: Siccine, æquumne eſt, vt tãtum patiamur pro gloria terrena quæ vitrea eſt: quantum pro cæleſti quæ vere margarita eſt? Clarius dicere poterat, tantum ne pro dæmone debetis facere, quantum pro Deo? Concludit Tertullianus dicens: *Quis ergo non libentiſsime tantum pro vero habeat erogare, quantum alij pro falſo?* Sed adhuc eloquentius, & magis ad intentum, idem Tertullianus hac de re loquitur in lib. de pænitentia, prope finem cap. 11. ubi loquens de Ambitioſis, primo, inquit, hos neque pudere, neque pigere per incommoda animæ, & corporis eniti, ſeu progredi in cauſa votorum ſuorum: Tunc ſic ait de illis. *Quas non ignobilitates veſtium affectant, quæ non atria nocturnis, & crudis ſalutationibus occupant, ad omnem occurſum maioris cuiuſq; perſonæ decreſcentes, idque totum propter vnius anni volaticum gaudium.* Nota quæſo ſingula verba Doctoris iſtius; maxime vltima (volaticum gaudium) quod ſcilicet & quam dura in corpore, & in anima ſuſtinet ambitioſus pro gloria volatica, quæ ſcilicet volat vt auis per ſpatium anni vnius: quam vero pauca, & quam inuoluntarie pro illa immenſa, & æterna gloria volumus ſuſtinere?

Ambitioſi taxantur à Tertull.

Indulgentia plenaria in die profeſſionis.

Iam vero (vt præſentem diſcurſum noſtræ profitenti applicemus) nullus communiter loquendo in hac vita pro vera gloria obtinenda plura, ac duriora patitur quam Religioſus, maxime in die profeſſionis. Hoc videtur aſſerere D. Tho. 2.2. q. 189. artic. 3. ad. 3. vbi innuit Religioſum per ſolum actum profeſſionis lucrari indulgentiam plenariam, omniumque pænarum pro peccatis debitarum remiſsionẽ: quia ſcilicet actus profeſſionis excedit omne genus ſatisfactionis, etiam pænitentiæ publicæ. Citat pro hoc D. Thom. caput Admonere 33. q. 2. in quo Papa Stephanus V. reſpondet cuidã viro Haſtulpho, qui iniuſte vxorem occiderat, & abſolutionem à Sede

Profeſſio Religioſi quantis æquiualeat.

à Sede Apoſtolica poſtulabat: huic Papa poſt aſperam reprehenſionem, loco pænitentiæ duo facienda offert, vt ſcilicet vel intret monaſterium ibique profiteatur: vel, ſi hoc facere recuſet pænitentiam publicam modo ſequenti faciat. *Videlicet vt illa durante abſtineat à carne & vino, exceptis feſtis natiuitatis & Reſurrectionis Dominicæ: Tempus idem conſumat in pane, aqua, orationibus & eleemoſinis: arma non portet, vxorem non ducat, Balnea non intret, conuiuijs non aſsiſtat in Eccleſia vltimo loco poſt omnes ſedeas, denique vt communione corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti cunctis diebus vitæ ſuæ indignum ſe exiſtimet.* Vide obſecro quot, & quanta imponantur pro pænitentia, illi qui Religionem nolit profiteri, & è contra, ſi Religionem acceptet, ab illis omnibus excuſetur, clare innuente Papa, quod Religionis profeſſio illis omnibus pænalibus operibus æquipolleat. Simile quid videre licet in legibus ciuilibus, maxime lib. 4. Ordin Luſitanarum ait 74. vbi decernitur quod ſiquis multo ære alieno grauatus neque habẽs vnde ſoluat, cedat omnibus bonis ſuis, ea ſcilicet relinquendo creditoribus, quantumcunque ea parua ſint, per hanc ceſſionem ſatisfacit omnibus debitis quantumcunque grauia illa fuerunt. hoc ipſum ſuo modo in profitente Religionem conſpicias: hic namque per renunciationem bonorum temporalium ibi factam, & ſpontaneam oblationem ſui, ſatisfacit omnibus pœnis debitis pro peccatis. Confirmat idem S. Tho. exemplo præcipui ſacrificij legis veteris quod dicebatur holocauſtum, in quo tota oblatio, & integra victima cremabatur, & cedebat in honorem Dei, ita vt nihil inde ſeruaretur ad vſum Sacerdotis, vel cuiuſcumque alterius offerentis. Pari fere modo contingit in oblationibus Chriſtianorum: ſæculares enim in ſuis actionibus etiamſi ſanctæ ſint, non offerunt Deo holocauſtum, ſemper in eleemoſinis ſua temporalia maiori ex parte ſibi ſeruant: ſemper in omnibus operibus ſuam ſaltem propriam voluntatem retinent: At Religioſus maxime in profeſſione holocauſtum ſui facit totum in Dei honorem, & obſequium conſumit, nihil de bonis temporalibus, nihil de propria voluntate ſibi reſeruans. Quod adhuc Clarius ſequens explicat ſimilitudo: is enim qui alienas arbores vel hortum conducit, non manet Dominus illarum arborum, ſed ſolum acquirit dominium ſuper fructus producendos ab illis arboribus. At is qui eſt verus Dominus,

Pænæ impoſitæ vxoricidæ.

Sæcularium differentia à Religioſis.

Religioſi ſui holocauſtum offerunt Deo.

Digitized by Google

minus, & habet dominium fructuum, & arborum, ita vt poſſit arbores eradicare. Pari modo ſæculares etiam ſancti, in ſuis bonis operibus Deo offerunt fructus tantum: arbores, & perſonas non offerunt, Religioſi vero, & operum ſuorum fructus, imo & ipſas perſonas ita Deo, & prælatis offerunt per votum obedientiæ vt ſui iuris non maneant. Ex quibus omnibus ſatis liquet intentum, videlicet Religioſos plura facere, & maiora pati pro aſſecutione gloriæ æternæ quam faciunt ſæculares.

Si vis faciamus hic tria tabernacula. Hæretici Recentiores Magdeburgenſes, dicunt D. Pet. hic peccaſſe mortaliter eo quod voluerit Chriſtũ Dominum hic detinere, illumque in tabernaculo in monte includere. Caluiniſtæ etiam dicunt illum alia via peccaſſe mortaliter, eo quod voluerit Eliam & Moyſem æquiparare Chriſto D. tribuens illis tabernaculum ſicut & Chriſto Domino & quidam illorum hoc male volunt colligere ex cap. 9. D. Marci: vbi Marcus loquens de myſterio Transfigurationis, & hoc Petri dictum recitans, ait. *Quod Petrus neſciebat quid diceret.* Ego autem circa errorem hæreticorum, & ſuam erga Petrum calumniam, dico quod illi neſciunt quid dicant, in eo quod dicunt Petrum peccaſſe mortaliter. Totum illis ex eo prouenit, quia cum hodie negent pertinaciter Romanum Pontificem eſſe caput totius Eccleſiæ: ideo D. Petrum, cui Romanus Pontifex ſuccedit, ſemper mordent, eidẽque Petro ſanctiſſimo multos attribuunt defectus vt illũ oſtendant non fuiſſe maiorem Apoſtolis omnibus in iuriſdictione. Eſt enim hæc conditio animi maleuoli, ſeu odio pleni, vt in eo quem odit peccatum eſſe credat id quod non eſt peccatum: imo & aliquando ipſam virtutẽ peccatum reputet: ſicut è cõtra charitatis officium eſt nihil cogitare malum, imo & ipſum malum, ſeu peccatum excuſare. Quod vero attinet ad excuſandum Petrum à peccato, ſufficiat dictum Chryſ. ad præſentem locum, dũ ait: *Non debere nos conſiderare quam prudenter, ille hortabatur Chriſtum, ſed quam feruens charitate Chriſti eſſet.* Innuit nempe Chryſoſt. Petrum non erraſſe in charitate, ac proinde non peccaſſe. Quod autem paſsio, ſeu odium, peccatum inueniat vbi nõ eſt, cernere eſt manifeſte in Phariſæis circa Chriſtum Dominum, quem toties vt peccatorem accuſabant in manducando cum peccatoribus, dæmones expellẽdo, & in curatione facta in Sabbato, cum aliàs conſtaret & illa opera

Hæretici de peccato mortali Petrum arguunt, & quare.

Marc 9.

Maleuolus putat peccatum quod non eſt. E cõtra beneuolus Petrus non peccauit volens tria tabernacula ædificare.

Digitized by Google

opera ſancta eſſe, & Christum Dominum eſſe impeccabilem. D. Ier. epiſtola ad Pamachium ait: *Qui inimicus eſt, etiam in ſirpo nodum quærit*: modus Prouerbij eſt, innuens quod inimicus etiã inculpatam vitam accuſat. Similes hi ſunt Araneæ, quæ etiam de pulcherrimis, & ſuaue olentibus floribus mel ſuauiſſimum elicit. Apis nempe ſuauiſſima charitas eſt, quæ etiam opera indifferentia, & aliquando mala, vel excuſat, vel non accuſat. Paul. 1. ad Corinth. 13. dicit. *Charitas non cogitat malum*: quod ibidem ſic explicat Chryſoſt. *Ideſt non ſuſpicatur malum*. Duo exempla hoc maxime poſſunt illuſtrare: primum eſt Patriarchæ Iacob cui, cum filij ipſius tunicam Ioſeph ſanguine hædi tinctam oſtenderent, plenus charitate pater, de malis, & inuidis filijs non eſt ſuſpicatus malum inuidiæ, ac fratricidij intentati, ſed ait: *Fera peſſima deuorauit filium meum Ioſeph*. Aliud exemplum adhuc efficacius habemus in Loth, quem D. Chryſoſt. homil. 44. in Geneſ. ait non peccaſſe neque in nimia potatione vini vſque ad inſenſibilitatem, neque in concubitu cum duabus filiabus: &, quod maius eſt, putat Chryſoſtomus neque ipſas filias peccaſſe patrem inebriando, ob cauſas quas ibi citat, vt videas

Maleuolus eſt vt Aranea.

Charitas eſt velut Apis.

1. Cor. 13.

Loth excuſatur à Chryſoſt. in ebrietate & inceſtu.

qualia viſcera ſint charitatis in excuſando, vel non accuſando peccato, qualia Chryſoſtomus ibi oſtendit, & circa patrem, & circa filias. At circa filias excuſandas communiter non recipitur.

Quod ſi hæretici ſupradicti Diuum Petrum accuſant de peccato, eo quod dixerit: Bonum eſt nos hic eſſe, eo quod videretur otium, & quietem appetere: Quid dicerent ijdem hæritici de noſtra hodie profitente, Tabernaculum quietum in monte Religionis ſeparato ſpõte eligente? Dicerent nempe, quod neſciret quid faceret. Talem certe errorem impius VVicleph corde, & ore, concepit, vt non dubitauerit impudenter aſſerere Diuos Auguſtinum, Benedictum, & Bernardum eſſe in infirno, ſi pænitentiam non egerunt ob Religiones, quas inſtituerunt in Eccleſia Dei. Similes blaſphemias dixerunt Caluinus, & Lutherus in reprobanda vita monaſtica. Quidquid vero illi garriant impudenter, & tanquã rabidi canes oblatrent, ego Religioſæ profitenti hæc verba D. Petri applico: *Bonum eſt nos hic eſſe*, & in mõte Religionis permanere. Eſt enim reuera Religio quæuis mons Tabor, excelſus & ſeorſum poſitus, à mundi perturbationibus ſeparatus,

Wicleph blaſfemat Auguſtin. Benedictum & Bern. in inferno eſſe dicẽs ob Religiones inſtitutas

Tres Apoſtoli in monte Tabor tria vota ſignificant,

minus, & habet dominium fructuum, & arborum, ita vt poſſit arbores eradicare. Pari modo ſæculares etiam ſancti, in ſuis bonis operibus Deo offerunt fructus tantum: arbores, & perſonas non offerunt, Religioſi vero, & operum ſuorum fructus, imo & ipſas perſonas ita Deo, & prælatis offerunt per votum obedientiæ vt ſui iuris non maneant. Ex quibus omnibus ſatis liquet intentum, videlicet Religioſos plura facere, & maiora pati pro aſſecutione gloriæ æternæ quam faciunt ſæculares.

Si vis faciamus hic tria tabernacula. Hæretici Retentiores Magdeburgenſes, dicunt D. Pet. hic peccaſſe mortaliter eo quod voluerit Chriſtũ Dominum hic detinere, illumque in tabernaculo in monte includere. Caluiniſtæ etiam dicunt illum alia via peccaſſe mortaliter, eo quod voluerit Eliam & Moyſem æquiparare Chriſto D. tribuens illis tabernaculum ſicut & Chriſto Domino & quidam illorum hoc male volunt colligere ex cap. 9. D. Marci: vbi Marcus loquens de myſterio Transfigurationis, & hoc Petri dictum recitans, ait. *Quod Petrus neſciebat quid diceret.* Ego autem circa errorem hæreticorum, & ſuam erga Petrum calumniam, dico quod illi neſciunt quid dicant, in eo quod dicunt Petrum peccaſſe mortaliter. Totum illis ex eo prouenit, quia cum hodie negent pertinaciter Romanum Pontificem eſſe caput totius Eccleſiæ: ideo D. Petrum, cui Romanus Pontifex ſuccedit, ſemper mordent, eidẽque Petro ſanctiſſimo multos attribuunt defectus vt illũ oſtendant non fuiſſe maiorem Apoſtolis omnibus in iuriſdictione. Eſt enim hæc conditio animi maleuoli, ſeu odio pleni, vt in eo quem odit peccatum eſſe credat id quod non eſt peccatum: imo & aliquando ipſam virtutẽ peccatum reputet: ſicut è cõtra charitatis officium eſt nihil cogitare malum, imo & ipſum malum, ſeu peccatum excuſare. Quod vero attinet ad excuſandum Petrum à peccato, ſufficiat dictum Chryſ. ad præſentem locum, dũ ait: *Non debere nos conſiderare quam prudenter, ille hortabatur Chriſtum, ſed quam feruens charitate Chriſti eſſet.* Innuit nempe Chryſoſt. Petrum non erraſſe in charitate, ac proinde non peccaſſe. Quod autem paſſio, ſeu odium, peccatum inueniat vbi nõ eſt, cernere eſt manifeſte in Phariſæis circa Chriſtum Dominum, quem toties vt peccatorem accuſabant in manducando cum peccatoribus, dæmones expellẽdo, & in curatione facta in Sabbato, cum aliàs conſtaret & illa opera

Hæretici de peccato mortali Petrum arguunt, & quare.

Marc 9.

Maleuolus putat peccatum quod non eſt. E cõtra beneuolus Petrus non peccauit volens tria tabernacula ædificare.

opera ſancta eſſe, & Chriſtum Dominum eſſe impeccabilem. D. Ier. epiſtola ad Pamachium ait: *Qui inimicus eſt, etiam in ſirpo nodum quærit*: modus Prouerbij eſt, innuens quod inimicus etiã inculpatam vitam accuſat. Similes hi ſunt Araneæ, quæ etiam de pulcherrimis, & ſuaue olentibus floribus mel ſuauiſſimum elicit. Apis nempe ſuauiſſima charitas eſt, quæ etiam opera indifferentia, & aliquando mala, vel excuſat, vel non accuſat. Paul. 1. ad Corinth. 13. dicit. *Charitas non cogitat malum*: quod ibidem ſic explicat Chryſoſt. *Ideſt non ſuſpicatur malum*. Duo exempla hoc maxime poſſunt illuſtrare: primum eſt Patriarchæ Iacob cui, cum filij ipſius tunicam Ioſeph ſanguine hædi tinctam oſtenderent, plenus charitate pater, de malis, & inuidis filijs non eſt ſuſpicatus malum inuidiæ, ac fratricidij intentati, ſed ait: *Fera peſſima deuorauit filium meum Ioſeph*. Aliud exemplum adhuc efficacius habemus in Loth, quem D. Chryſoſt. homil. 44. in Geneſ. ait non peccaſſe neque in nimia potatione vini vſque ad inſenſibilitatem, neque in concubitu cum duabus filiabus: &, quod maius eſt, putat Chryſoſtomus neque ipſas filias peccaſſe patrem inebriando, ob cauſas quas ibi citat, vt videas qualia viſcera ſint charitatis in excuſando, vel non accuſando peccato, qualia Chryſoſtomus ibi oſtendit, & circa patrem, & circa filias. At circa filias excuſandas communiter non recipitur.

Maleuolus eſt vt Aranea.

Charitas eſt velut Apis.

1. Cor. 13.

Loth excuſatur à Chryſoſt. in ebrietate & inceſtu.

Quod ſi hæretici ſupradicti Diuum Petrum accuſant de peccato, eo quod dixerit: Bonum eſt nos hic eſſe, eo quod videretur otium, & quietem appetere: Quid dicerent ijdem hæritici de noſtra hodie profitente, Tabernaculum quietum in monte Religionis ſeparato ſpõte eligente? Dicerent nempe, quod neſciret quid faceret. Talem certe errorem impius VVicleph corde, & ore concepit, vt non dubitauerit impudenter aſſerere Diuos Auguſtinum, Benedictum, & Bernardum eſſe in infirno, ſi pænitentiam non egerunt ob Religiones, quas inſtituerunt in Eccleſia Dei. Similes blaſphemias dixerunt Caluinus, & Lutherus in reprobanda vita monaſtica. Quidquid vero illi garriant impudenter, & tanquã rabidi canes oblatrent, ego Religioſæ profitenti hæc verba D. Petri applico: *Bonum eſt nos hic eſſe*, & in mõte Religionis permanere. Eſt enim reuera Religio quæuis mons Tabor, excelſus & ſeorſum poſitus, à mundi perturbationibus ſeparatus,

Wicleph blasfemat Auguſtin. Benedictum & Bern. in inferno eſſe dicẽs ob Religiones inſtitutas

Tres Apoſtoli in monte Tabor tria vota ſignificant,

ratus. D. Antonin. 3. part. tit. 25. cap. 10. §. 11. montem Tabor religionem appellat, eo quod in Religione tria vota reperiantur in tribus hodiernis Apoſtolis ſignificata, Petro nempe, Iacobo, & Ioanne. Etenim Simon (id eſt Petrus) idem eſt quod obediens. Iacobus idem eſt, quod ſupplantans, & paupertatem deſignat, qui enim vere pauper eſt omnia ſupplanrat, & terrena calcat. Denique Ioannes virgo, caſtitatem præfigurat. Mons etiam Religio eſt ſeparatus, & quietus ex mente D. Bern. qui in ſermone quodam de obedientia ad ſuos fratres, poſtquam illos præmonuit vt aduerterent quantam haberent occaſionem vacandi Deo liberius quam ſæculares præpediti diuitijs, filijs vxoribus & cæteris impedimentis, quibus Religioſi liberi ſunt, ſubinfert Ber. Religioſos ſic alloquens. *Sic abſcondit nos Deus in abſcondito tabernaculi ſui, & cæt.* Vide quomodo Religioſus in ipſomet Dei Tabernacula quietus abſconditur; non in tabernaculo Moyſis, vel Eliæ, ſed in ipſo Dei tabernaculo quietus abſconditur, & conquieſcit. Eleganter hanc Religioſi quietem explicat, ac docet D. Tho. oculatus Religioſus 2. 2. q. 186. art. 7. dicens tria genera impedimentorum habere ſæculares in ordine ad ſalutem. Primum eſt externa bona, quatenus ſcilicet hæc debent acquiri, procurari, & conſeruari. Secundum eſt vxores, & filij, quos regere, ſuſtentare, & ſuſtinere tenentur, cum infinitis periculis, ac perturbationibus. Tertium eſt actiones proprias perſonales regere, domare, ac dirigere. Cum autem quilibet ſæcularis vxoratus illa tria impedimenta patiatur, Religioſus duobus primis caret, & ſolo tertio impeditur, circa proprias actiones dirigendas, & in hoc tertio ſubleuando nimium iuuatur à prælato vigilante, à ſenioribus obiurgantibus, & ab alijs Religioſis zelatoribus conuiuentibus, qui omnes vel malas actiones à longe impediunt, vel illas factas taxant, & per pænitentiam expiari procurant. Bonum ergo eſt nos hic eſſe, in monte Religionis: Bonum inquam, & quoad animam, & etiam quoad corpus, & quo ad honorem. Quoad animam, eſt fere de fide, ea certitudine qua diffinitur in Concil. Trid. ſtatum Raligioſum cæteris omnibus antecellere. Quo ad corpus etiam, eiuſque maius commodum, poteſt applicari illud Virgilij in quadam ecloga de quiete agricolarum ſic loquentis. *O fortunatos nimium ſua ſi bona norint, agricolas, quibus ipſa procul diſcordibus armis fundit humus facilem victum.*

Religioſi qu.es.

Sæcularium impedimenta.

Religio etiā quo ad corpus vtilis eſt.

Digitized by Google

ſtum. Conſidera hæc omnia verba, facile enim quadrare videbis, & conuenire quieti Religioſæ.

Alio etiam ex capite ego iudico hoc D. Petri dictum caruiſſe peccato: *Si vis faciamus hic tria tabernacula*: Hoc enim ſuum dictum ſubiecit voluntati Chriſti Domini dicens: *Si vis*. Suum namque dictum, & ſuum velle ſubdidit voluntati Chriſti: nec proinde malum eſſe poterat dictum cum diuina voluntate conforme. Vbi nobis doctrina præſcribitur, quod in omni noſtra petitione voluntatem noſtram ſubijciamus primo voluntati diuinę dicendo: *Domine, ſi vis*, tale, vel tale mihi concede. Ipſemet Chriſtus Dominus ſic à Patre petiuit in agonia poſitus: *Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum à me: veruntamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* Ecce quomodo non ſemel, ſed bis Chriſtus Dominus petitionem ſuam diuinæ voluntati committit. Quid enim nobis prodeſt, vitam, diuitias, & honores abſque Dei voluntate poſſidere: Non ſic impij non ſic: non ſic inquam peccatores poſtulant ab hominibus vel à Deo, ſed propriam voluntatem abſolute fieri petunt. Vide petitionem illam matris filiorum Zebedei Matth. 20. *Dic vt ſedeant hi duo filij mei, &c.* Quid facis ô bona fœmina? Petisne à Deo cũ dicis: *Dic vt ſedeant*? Hoc magis imperare videtur, quam ſupplicare. Dic enim imperatiui modi eſt. Licentioſius adhuc petiuit alia fœmina Marc. 6. Filia ſcilicet Herodiadis, cum Herodes facultatem petenti faceret. Dixit: *Volo vt protinus des mihi in diſco caput Joannis.* Conſidera verba volo vt protinus. O ridiculam humiliationem, ac ſubiectionem requiſitam in poſtulante: volo vt protinus hoc ego imperare dixerim, non obſecrare. Tales fere vt plurimum ſunt petiones fœminarum. Tales petitiones Pharizæorum: *Volumus à te ſignum videre.* Alludit ad hoc abvſus poſtulandi à Sanctis, cum ſcilicet illorum imagines filo ligamus, & dicimus nos verbi gratia habere ligatum ſanctum Antonium donec petita impetret à Deo hoc inquam eſt velle nos aſſequi à Deo, ac Sanctis per fas perq; nefas id quod prætendimus nulla facta poteſtatione cum diuo Petro, *Domine, ſi vis.* Cæcus etiam fuit in hoc ille cæcus Euangelicus Luc. 18. qui iuxta Iericho à Domino viſum poſtulauit: cum enim illum Chriſtus Dominus percontaretur, quid vellet, non ſe remiſit ad diuinam voluntatem dicens, quod tu Deus volueris, vel volo viſum, *Si vis*, ſed abſolute ſuam

Petitiones noſtras cum D. voluntate conformare debemus.

Pro litanijs & cæt. ſerm.

Petitiones peccatorum quales.

Matt. 20.

Marc. 6.

Luc. 18.

ſuam voluntatem declarauit, dicens: *Domine vt videam.* Hoc ipſum circa prædictum cæcum bene conſiderauit D Bern. in quodam ſerm. Conuerſionis D. Pauli: in quo, poſtquam notat, & laudat dictum D. Pauli in via proſtrati, iacentis ſuper terram, & ob cæcati à Deo, cum ſcilicet dixit Chriſto Domino, *Domine quid me vis facere:* (in quo perfectam ſanctitatem ait conſiſtere) comparat tunc Bernardus cæcum illum cum D. Paulo: & ait cæcum viſum abſolute à Deo petijſſe abſque reſignatione in diuinam voluntatem. Saulus vero proſtratus, & ſimiliter cæcus (apertis enim oculis nihil videbat, Act. 9.) non poſtulat à cæcitate, vel illa anguſtia liberari, ſed ait: *Domine, quid me vis facere?* Et tandum ſubinfert ſic Bern. *Plures imitatores cæcus hic Euangelicus habet, quam Paulus, & cæt.* Vt autem & hoc Religioſis applicemus clare conſtat quomodo in ſuis actionibus non ſolum ſe conforment cum voluntate diuina, ſed etiam cum humana ſui prælati, à qua ita totaliter pendent, vt ſine illo nec pedem quidem poſſint mouere. Eſt fere religioſus tanquam ſeruus captiuus voluntate carens, ſolique Domini ſui, vel prælati voluntati obſequens. Hoc præcipue D. Baſilius Religioſo cuilibet in memoriam reuocat, ac meditari præcipit Religioſos in quadam Epiſtola, vt ſcilicet recordentur ſe nequaquam ſui iuris eſſe, ſed perinde ac ſi in ſeruitutem à Deo fratribus addicti ſint. Hinc fit vt iuxta multos, & ſapientes doctores vota particularia, ſeu ſimplicia à Religioſis poſt profeſſionem facta, habeant ſemper annexam hanc conditionem, ſi videlicet permiſerit, vel conſenſerit meus prælatus: ita quod neque Deo abſolute promittere poſſint, ſaltem aliqua, niſi prælati voluerint: ac proinde in omnibus ſuis actionibus Religioſi ſaltem virtualiter, & Deo, & prælato dicunt, *Si vis, & cæt.* Mirum eſt qualiter ſancti Religionum fundatores alumnos ſuos exercuerint in propria voluntate frenanda, & reprimenda! Sanctus Antonius Abbas diſcipulum quendam Paulum modo veſtes ſuere, modo diſſuere iubebat: modo fiſcellam texere modo retexere. Pater noſter Franciſcus Fratrem Maſſæum ſocium in itinere coegit vt in gyrum ſe iterum atque iterum more fatui rotaret, ac verſaret. Alteri ſocio mandauit vt nudus iret, ac populo cuidam prædicaret. Alius aridum lignum irrigari quotidie præcipiebat, & hæc omnia Sancti illi dirigebant ad reuocandum ſubditis

Actor. 9.

Religioſus totus pendet à volunate Dei & prælati.

Religioſus eſt veluti ſeruus captiuus.

S. Anton. Abbas quomodo Paulũ diſcipulum exercebat.

Digitized by Google

tis in memoriam ſe non propria voluntate ſed ſuorum prælatorum arbitrio, & iudicio ducendos ac gubernandos. Quod adeo verum eſt, vt Hugo Cardinalis ſuper Pſal. 49. ad illa verba: *Non in ſacrificijs tuis arguam te*; erudite doceat, non licere Religioſis, neque illis prodeſſe, pænitentias particulares, & carnis macerationes oc ultas facere abſque licentia ſuorum prælatorum, vel ſaltem quando ipſis ab eiſdem prohibetur. Præmittit enim citatus Doctor, in Religione dari holocauſtum, quod eſt ſacrificium perfectiſſimum conſiſtens in tribus votis de quo ſupra diximus: & præterea dantur in Religione particulares pænitentiæ, ſeu voluntariæ, quas vocat ſacrificia, & non holocauſta. De his vero voluntarijs ſic ait: *Hæc dicuntur ſacrificia, non holocauſta quia in faciendo illa, non ſe totos offerunt, ſed propriam voluntatem retinent: & ideo non placent, non ſunt accepti eorum vituli ſine iugo obedientiæ.* Quinimo hæc ait aliquando poſſeeſſe hypocryſim: citatque illud 1. Reg. 15. *Melior eſt obedientia quam victima.* Fauere etiam poteſt illud Iſai. 58. *In die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra*: & ideo ibidem dicitur Deum tale ieiunium non aſpexiſſe. Confirmat tandem hæc omnia dictum illud Magni Ioannis Abbatis, teſte Caſſiano lib. 5. de inſtit. Cænob. c. 28. A quo cum iam moribundo circumſtantes fratres peterent, vt aliquid eis memoriale mandatum velut hæreditarium legatum relinqueret per quod poſſent ad perfectionem facilius peruenire, ingemiſcens dixit: *Nunquam meam feci voluntatem, nec quenquam docui, quod prius ipſe non feci.* O vera norma, ac regula veri prælati, ac veriſſimi ſubditi.

Religioſi nec pænitentias particulares meritorie agunt inuitis prælatis.

1. Reg. 15. Iſai. 58.

Prælati boni exemplum.

Petrum, Iacobum, & Ioannem. Ioannes Damaſcenus in oratione de Transfiguratione quærit cauſam cur Chriſtus Dominus ad hanc Transfiguratione͂ ſpectandam non duxerit omnes duodecim Apoſtolos. Et reſpondet, quod, ne Iudam indignum duceret, alios octo cum Iuda reliquit. Eius hæc ſunt verba: *Vnus hic dumtaxat indignus erat qui diuinitatem ſpectaret ſcilicet Iudas.* Et paulo infra, dicit non decuiſſe ibi Iudam indignum aſſiſtere illum vero ſolum relinquere & vndecim aſſumere, foret ſcandalum, & occaſionem inde Iudas ſumere poſſet indignationis co͂tra Chriſtum Dominum. Et ideo ait Damaſcenus manſiſſe Andræam cum cæteris. Inter alia motiua hoc vnum hinc licet aduertere, quod ſcilicet boni, & Sancti aliquando damnificantur ex conuerſatione, & ſocietate ma-

Malorum ſocietas quantum noceat etiam ſanctis.

te malorum. Hic namque videmus Andræam ſanctiſſimum, & alios ſeptem Apoſtolos ex mente Damaſceni aliquid boni amiſiſſe ex ſocietate Iudæ, propter illum enim non ſunt aſſumpti ad Chriſti Domini Tranfigurationem ſpectandam. Quod autem boni aliquando patiantur propter ſocietatem malorum docet optime in ſimili fere materia D. Ambr. ſuper 5. cap. Lucæ. Conſiderat ibi ſanctus doctor Chriſti Domini Apoſtolos ſemel in mari periculoſam tempeſtatem nocte ſuſtinuiſſe Marc. 6. cum Dominus intra nauiculam non erat: eamque inquit potuiſſe illis accidere, eo quod Iudas in illa tunc vehebatur. Rurſus conſiderat Ambroſius, iterum Chriſtum Dominum aſcendiſſe nauiculam Petri Luc. 5. vbi Iudas non erat: & tunc nullam fuiſſe tempeſtatem obortam. Tunc ſic diſcurrit Ambr. *Non turbatur nauis quæ Petrum habet, turbatur illa quæ Iudam habet. Et ſi multa illic diſcipulorum merita nauigabant, tamen adhuc eam perfidia proditoris agitabat.* Hæc ille. Vide quantum Sanctis vndecim Apoſtolis vnius mali Iudæ ſocietas nocuit ex mente Ambroſ. Greg. ſuper Ezech. innuit malorum ſocietatem nocere alijs tanquam aerem peſtilentem. *Sicut malus, inquit, aer aſſiduo flatu tractus, inficit corpus, ita peruerſa locutio, & cæt.* Et in particulari verum id habet in pueris, & adoleſcentibus peruertendis, quos tanquam tenellos, ac teneros citius, ac facilius mali enecant, & inficiunt ſuis moribus, colloquijs, & malis exemplis, ad illum fere modũ quo tempore epidimiæ plus de pueris, quam de robuſtis viris moriuntur. Circa hoc etiam inſeruit dictum ſancti Iſidori lib. 2. ſoliloq. *Melius eſt habere malorum odium, quam conſortium.* E contra vero quantum bonum ſit, & quam fructuoſum bonorum virorum ſocietas, probatur ex eo quod etiam oſſa ſancti mortui ſua vicinitate proſunt defuncto non ſancto 4. Reg. 13. dicitur quod oſſa Eliſei iam defuncti fecerunt iuuante Deo, vt defunctus in eodem ſepulchro poſitus reſurgeret. Si vero oſſa ſancta, ſed mortua, ſic proſunt, multo magis Sancti viui ſua ſocietate proficient. In hoc multo fæliciores ſunt Religioſi, quam ſæculares, illi enim ex tot bonorum Religioſorum ſocietate per momenta creſcunt ob multa, & ſancta exempla ab illis exhibita. Hunc enim vident abſtinentiæ deditum, illum humilitate florentem, illum orantem, illum patientem, alterum caſtum, & ſic de alijs virtutibus, ita vt merito Religionem poſſis vocare ſcholam

Marc. 6.

Luc 5.

Bonorum ſocietas quantum proſit.

4 Reg. 13.

Religioſi iuuantur ex bonorum ſocietate.

Digitized by Google

lam virtutum, in qua omnium virtutum genera ore, & opere continuo edocentur. Conſonant his dicta Bernardi ſerm.54.ſuper Cantic.de ſuorum fratrum conuerſatione ſic dicentis: *Omnes conſidero feruentes, deuotos, gratia affluentes, &c.* Diuus etiam Greg. lib.24. Moral.cap.6. ponit quædam verba ad hoc inſeruientia dicens: *viua lectio eſt vita bonorum.* Idem ſanctus doctor hom. Matt. Narrat de quodam ſæculari commorante in quodam monaſterio, qui cum eſſet ſuperbus, lubricus monaſticæ vitæ non amicus, cum alijs imperfectionibus ibi notatis, tandem peſtifero morbo correptus, & dracone ſibi apparente conterritus, ad ſe rediens fratrumq; auxilium implorans, & liberatus, promiſit vitam Monaſticam, & conuerſus eſt. Optime idem probatur ex 1.Reg.19. vbi cum Saul mitteret lictores ſeu miniſtros in Naioth ad interficiendũ Dauid, & inuenirent illum iuxta Prophetas vaticinantes, (id eſt laudantes Deum, qui erant ſicut Religioſi noſtri) ipſi milites moti exemplo bono deſtiterunt à malo fine, & cœperunt etiam laudare Deum, quod idem fecerunt ſecundi & tertij alij milites. Imo & ipſe Saul poſtremo per ſe veniens malo animo vt iam acceſſit prope, etiam prophetauit, id eſt, Deum laudauit. Ecce bona quæ lucrantur etiam mali ſocietate bonorum Religioſorum, faxit Deus opt. Max. vt malorum conſortia fugiamus, & cum bonis ſocietatem habeamus, vt ipſorum meritis, & maxime per Chriſti Domini noſtri paſſionem hic gratiam conſequamur, & gloriam in futuro, Amen.

Peccator quidam conuertitur ex conſortio Religioſorum.

ſe mihi motiua offerunt, vt id conſiderem: primum quod erat filia principis, & valde nobilis
Marc 5. Secundum quod iuxta D. Marc. cap. 5. *Erat annorum duodecim.*
Luc. 8. Tertium quod iuxta Luc. cap. 8. *Erat vnica filia Patris ſui.* Ecce tria impedimenta, vt puella hæc moreretur in tempore non ſuo; libens ſcilicet, parata virtutibus matura, cuius proinde morti poſſimus compati, & condolere. Quas, Deus bone, de rebus terrenis cogitationes formaret adoleſcentula nobilis, diues, vnica, anno duodecimo ætatis ſuæ: qualem ſpem de futuro matrimonio conciperet, quot denique cogitationum, ac deſideriorum fluctibus ipſius cor diſtraheretur? Sanctus Dauid, etiam ſi ſancte viueret, Deum precatus eſt Pſal. 101. dicens: *Ne reuoces me in dimidio dierum meorum.* Intelligebat enim illa ætate minus paratum, minuſque libentem hominem mori. Idque D. Gregor. clarius explicat ſuper eadem verba citati Pſalm. dicens: *In media ætate minus ſatagit homo de amore æternorum.* Sanctus etiam ille Rex Ezechias

Iuuentus vt plurimum imparata ad mortem.

Iſai. 38. Iſai. 38. periculoſo morbo correptus, mortique ſentiens ſe propinquũ, & in ætate in qua nõ credebat ſe moriturum, dixit. *Dum adhuc ordirer ſuccidit me.* In principio enim, & in medio ætatis adhuc homines ordiuntur telam vitæ. Ad eum nempe modum quo fæmina telam diſponens, primo dicitur ordiri, id eſt certa fila taxare quoad longitudinem, ſeu iuxta longitudinem ſexaginta, vel ſeptuaginta cubitorum, ad quam longitudinem prætendit telam protendere, & hoc vocamus ordiri. Deinde texit orditum, tranſuerſa fila ſuper inducendo; ſic homines maxime in principio ætatis ordiuntur vitam quaſi telam, ſperantes ſcilicet illam vſque ad ſeptuageſimum, vel octogeſimum annum protelare; multa poſtea tranſuerſa fila & cogitationes terrenas ſuperinducendo, dicentes ero talis, & talis, faciam hoc, & illud, ſicque ſuperueniens mors inuenit illos nec paratos, nec libentes, nec virtutibus maturos Clariſſimum exemplum habemus in alia fæmina florentis ætatis, videlicet in filia Iephte Iudicum

Vitam quomodo homines ordiãtur.

Iudic. 11. 11. quæ ſciens votum patris de illa ſacrificanda, & occidenda petijt à patre, vt antequam illam occideret, licentiam ſibi concederet. *vt montes circumiret, & plangeret virginitatem ſuam cum ſodalibus ſuis.* Vbi Arias Montanus per virginitatem quam volebat plorare, intelligit ætatem nuptijs oportunam vide quomodo libenter more-

 retur,

non afferebat; *Succide illam vt quid etiam terram occupat?* O rem notatu digniſſimam: conqueritur Dominus arboris quod in tribus annis fructuoſa non ſit: quas quærimoniæ cauſas habebit Deus circa nos, quod neque tribus annis, neque in trigeſimo anno, neque in ſexageſimo, neque in ſeptuageſimo fructus dignos pænitentiæ in nobis inueniat?

Grande nobis exemplum in hoc dat nobis noua hodie profeſſa Monialis, & noſtram in hoc damnat deſidiam, quæ in primo, vel præcipuo iuuentutis flore reliquum, ſeu totum vitę reſiduum Deo conſecrat. Cantic. 7. ait ſponſa ad ſponſum; *Omnia poma noua, & vetera dilecte mi; ſeruaui tibi.* Sic hodie profeſſa dicere poterit Domino Chriſto: omnes annos vitæ meæ, primos, ſecundos, & vltimos tibi conſecraui. Si autem etiam ex parte Chriſti ſponſi exemplum etiam requiramus, inueniemus profecto illum etiã omnes ſuæ ætatis annos in noſtro remedio cõſumpſiſſe; imo in medio, & præcipuo ſuæ ætatis flore animam pro nobis poſuiſſe. Propheta Habacuc cap. 3 cum Chriſto Domino loquens, ait. *Domine, opus tuum in medio annorum viuifica illud.* Quod dictum ſi de opere redemptionis, ſeu paſſionis Chriſti Domini intellegatur (quod per excellentiam opus Chriſti præcipuum dici poteſt.) Hæc inquam opus in medio ſuæ ætatis Chriſtus Dominus fecit, & ſic vitam ſuam pro nobis dedit quando illa vita erat florentior, & robuſtior, & validor, anno ſcilicet trigeſimo tertio ætatis ſuæ, quando completur vt plurimum medium ætatis, ſi hæc perueniat ad annum ſeptuageſimum. In huius tanti beneficij gratulationem, vel ſaltem in eius memoriam Religioſi vt plurimum, totum vitæ ſuæ tempus etiam à pueritia in Dei obſequio conſumunt. memores illius dicti Ieremiæ Thren. 3. *Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua, quia leuauit ſuper ſe.* Quæ vltima verba explicat, D. Tho. opuſ. contra retrahentes à Relig. dicens: *Erigunt ſe ſupra naturam & naturales inclinationes;* quaſi dicat illos bene aſſuetos manere ad frenandos appetitus ſenſitiuos contra rectam rationem inſurgentes. Cui conſonat dictum Ieronymi Epiſtola 7. dicentis. *Difficulter eraditur quod rudes animi perbiberunt.* Et ad hoc ipſum citat Ieron. illud vulgatum Horatij dictum: *Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit oderem teſta diu.* Cum ergo Religioſi, & à pueritia iugum Chriſti portent, ſeque in domando appetitu,

Cant. 7.

Habac. 3.

Chriſtus Dominus vitã ſuam pro nobis dedit in flore ætatis.

Thren. 3.

Adoleſcẽtia propria ætas ad Religionem.

petitu, & propria voluntate exerceant, clarum eſt quod totam fere vitam Deo offerunt, & ſemper ad moriendum parati ſunt, maturi, ac libentes. In cuius adhuc rei probationem ſeruit pulcherrima hiſtoria contenta in Chronicis Beatiſſimi Patris Dominici. In illis enim traditur. Humbertum quondam Generalem prædicti ordinis narrare ſolitum quendam Religioſum dicti ordinis defunctum apparuiſſe de nocte alteri fratri viuenti: quem viuum defunctus detulit ad quendam locum, vbi vidit multos homines veſtibus candidis, ac ſplendidiſſimis in cælum euntes, & hi cruces ſingulas portabant in humeris. Paulo poſt vidit alios eodem modo veſtitos, ſed magis adhuc ſplendentes & pulchriores, qui tamen cruces portabant in manibus. Tertio tandem vidit adhuc alios pulchriores & ſplendidiores quam fuerant primi, & ſecundi; hi tamen ſuas cruces neque in humero, neque in manibus portabant, ſed ſinguli Angeli ſingulos præibant, portantes ſingulorum cruces. Rei nouitatem admirans Religioſus viuus, cauſamque percontans reſponſum accepit à defuncto: primos minus pulchros, crucem portantes in humeris, eſſe illos qui monaſteria intrabant in grandiori iam ætate; ſecundos portantes cruces in manibus ſignificare illos, qui in media ætate Religioſi fiunt. Tertios denique eſſe illos, qui à pueritia vitam monaſticam profitebantur: quaſi diceret his Religionis iugum reddi ſuauius, & neque in humeris, neque in manibus portare crucem, ſed quaſi per alios illas geſtare, quia ſcilicet à primæua ætate ſumptum iugum, facili negotio ab ipſis propter Deum ſuſtineretur.

Modo defuncta eſt. Quis prima facie conſiderans puellam mortuam in anno duodecimo cum ſupradictis circumſtantijs, & rem iudicans humano iudicio non diceret, id fuiſſe diuinum iudicium, vel ſupplitium puellæ, vel patris ipſius punitionem? Si vero rem iuxta diuinam Scripturam metiamur inueniemus fortaſſe fuiſſe Diuinum, & particulare beneficium factum iſti puellæ, mori in tali ætate & circumſtantijs: ne ſcilicet forte in grandæua ætate vteretur male diuitijs, nobilitate, pulchritudine, & cæt. Et vt tot ac tantas peccandi occaſiones effugeret. Optimus locus ad hoc probandum habetur Sap. 4. cum de viro in iuuentis flore defuncto dicitur: *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius: faſcinatio enim nugacitatis obſcurat*

Mori in pueritia eſt aliquando beneficiũ Dei.

Sap. 4.

Digitized by Google

obſcurat bona. Vide quæſo rationem aſſignatam præuentæ mortis: quia ſcilicet in mundo homines faſcinantur à tot malis occaſionibus circumſtantibus. Faſcinatio (quam ſuppono dati vere, & realiter) nobis nolentibus, & neſcientibus accidit: hoc autem licet in peccatis, locum non habeat, quæ non committuntur niſi à volentibus, & ſcientibus, bene tamen explicat multitudinem ac periculum vehemens mundanarum occaſionum, quæ homines faſcinant, & ad peccandum vehementer accendunt. Vere ergo aliquando donum Dei eſt mors immatura. Alia etiam via eadem mors immatura donum Dei eſt, ne ſcilicet defunctus videat mala temporalia communia, vel particularia ſuorum, vel ſua propria futura. Sic Deus. 4. Reg 22. ſanctum Regem Ioſiam de vita ſuſtulit dicens: *Vt non videant oculi tui omnia mala, quæ inducturus ſum ſuper populum iſtum*: Hæc vero mala temporalia inducta per Pharaonem habentur ſtatim c. 23. ſequenti. Sic ſancti Machabæi, 1. Mach. 3. dixerunt, *Melius eſſe mori in bello quam videre mala gentis ſuæ* Sic Poſſidius in vita Auguſtini, cap. 28. & 29. ait: *Auguſtinum è vita ereptum dono Dei, tædio malorum patriæ ſuæ, &c.* Ob quas omnes cauſas citans

Faſcinantur homines, ſpiritualiter:

4. Reg. 22.

1. Mach. 3

prædictum locum ſapientiæ 49. Ambro. ſe ipſum conſolatur de obitu fratris ſui Satyri orat. de obitu fratris: & Paulinus Pamachium de morte vxoris epiſtola 35. & alij ſimiliter. Quin potius ego addo, etiam circa magnum peccatorem in flore iuuentutis ereptum, præuentam mortem pro diuino beneficio poſſe aliquando reputari. ne ſcilicet peccata peccatis ſuperaddens duriora ac maiora tormenta in inferno ſuſtineat. Sufficit mihi ad hoc probandum locus Auguſtini, qui 21. de Ciuit. cap. 24. dicit hanc vitam noſtram vocari aliquando iram Dei. Verba eius hæc ſunt. *Ira enim Dei eſt etiam iſta vita mortalis, vbi homo vanitati ſimilis factus eſt, & cæt.* Quo poſito non abs re dici poterit quod forte aliquando Deus magnis peccatoribus præſcitis vitam abbreuians, eiſdem miſericordiam impertiat, ne ſcilicet diutius viuentes, *Theſaurizent ſibi iram in die iræ* iuxta Paulum ad Rom. 2. Sed quia nullus cuiuſuis ætatis mortem putat eſſe diuinum beneficium, ad aliam conſiderationem tranſeo.

Mors etiã immatura prodeſt aliquando malis peccatoribus & quomodo

Conſidero item in morte puellæ duodenæ, quomodo mors nulli parcat ætati, quomodo quotidie & pueros, & ſenes feriat, neque id nobis proficiat ad mortis meditationem, vel præ-

Mors nulli parcit.

parationem. Quoad primum ſufficiat tam longa experientia qua videmus & pueros aliquando in ventre Matris, aliquando in prima infantia, & in omni denique ætate mori. Sufficiat dictum Virgilij in obitu Mæcenatis de morte ſic dicentis. *Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta, non oblita rapit, ſed tamen illa ſenes*. Hinc maxime admiror, quod aliquando ab aliquibus dicitur de aliquo puero, vel puella immature mortua; videlicet, illos ante tempus mortuos fuiſſe. Quomodo ante tempus quis mori dici poterit, ſi tempus omne morti propinquum eſt? Si vita noſtra vitrea eſt, ſi vmbra eſt, ſi floſculus eſt, & cætera quæ de ipſius fragilitate paſſim inculcantur, quomodo ante tempus amitti dicenda eſt? In hoc tantum ſenſu dictum illud poterit aliqualiter verificari, vt ſcilicet dicatur quis mori ante tempus à nobis conſtitutum, præfixum, & deſideratum: Nullus enim eſt, qui ſuo modo non ſibi longum vitæ tempus promittat, præfiniat, & exoptet: nullam de tam propinqua morte faciens mentionem. Hoc adeo verum eſt, vt non ſolum iuniores id faciant, in quibus id minus periculoſum videbitur, ſed, quod valde dolendum eſt, etiam ipſi ſenes, & longæui hoc vitio tan-

Vitam ſibi omnes promittunt etiam ſenes.

gantur. Dolet id, & inculcat optime D. Ieron. epiſt. ad Ageruchiam poſt medium: vbi poſtquam reprehendit nimiam ſolicitudinem hominum circa temporalia procuranda, abſque vlla mortis memoria, ſic inquit: *Ætas optata cunctis non viciniam mortis, ſed caſſa ſpe annorum nobis ſpatia pollicetur: nemo enim tam fractis viribus, & ſic decrepitæ ſenectutis eſt, vt non putet ſe vnum adhuc annum eſſe victurum: vnde ſubrepit obliuio conditionis ſuæ, vt terrenum animal iam, iamque ſoluendum, erigatur in ſuperbiam*. Hæc eleganter Ieronymus. Sed quoniam neque hanc conſiderationem, vel admonitionem profuturam video, ad præſens noſtrum feſtum ſeu profeſſionem ſermonem transferens, dico quod filia huius principis Iairi hodie defuncta eſt corporaliter: Noſtra vero hodie profeſſa hodie moritur etiam, ſpiritualiter, & fere corporaliter. Quod in profeſſione Religioſus moriatur ſpiritualiter, ideſt peccatis, patere poteſt ex verbis D. Pet. 1. Canon. cap. 2. illi applicatis, vbi ait Apoſtolus: *Vt peccatis mortui iuſtitiæ viuamus*. Hic eſt finis primus, & principalis. Cuiuſuis Religionis, mori peccato, vitare vitia, & occaſiones illorum, bonis ſemper operibus inſiſtere, quod eſt mori ſpiritualiter, cum con-

Profeſſio mors eſt.

1 *Pet. 2.*

Digitized by Google

continua appetitus, & voluntatis propriæ mortificatione. Quod autem Religioſus etiam corporaliter mortuus reputetur, conſtat ex iure ciuili, in quo, ſeu iuxta quod teſtamentum factum à Monacho ante profeſſionem, ipſa ſuperueniente valet, & firmatum eſt. Vt patet experientia: ergo profeſſio morti æquiparatur. Et confirmatur ex Paulo ad Hebr. 9. dicente: *Teſtamentum non valere niſi intercedat mors teſtatoris.* Cum ergo Monachi teſtamentum per profeſſionem validum fiat, profeſſionem ipſam mortem appellare licebit. Et reuera quid aliud eſt viuere in perpetua caſtitate, obedientia, paupertate, & clauſura, quam quædam prolixitas mortis? Et ad propoſitum profeſſionis Monialis magis in particulari occurrit factum Iephte Iudic. 11. circa filiam ſuam: Quam noſter Nicolaus de Lyra, & Arias Montanus ad prædictum locum, dicunt non fuiſſe occiſam à patre realiter ſeu corporaliter, neque id clare colligi ex ſcriptura ſacra. Idem ſentit Pagninus in ſua verſione, & Vatablus & Capitonus. Hi quinque doctores dicunt, patrem Iephte commutaſſe mortem corporalem filiæ in mortem quaſi ciuilem & moralem includendo ſcilicet illam in domo ſeparata ita vt neque appareret, neque cum vlla perſona colloqueretur, ibique ieiunijs tantum, & orationi vacaret, ſicut videre poteris latius in duobus prius citatis doctoribus. Ego vero imprimis hanc expoſitionem germanam non ſentio, neque conformem noſtræ editioni vulgatæ Sixtianæ, quæ ſonat oppoſitum, fuiſſe ſcilicet occiſam corporaliter, & ſic tenendum puto. Attuli tamen talium quinque doctorum expoſitionem, vt videamus quomodo vita Adoleſcentulæ intra ſepta domus incluſæ, ieiunijs & orationi intentæ, valeat pro morte reputari: morte inquam, vt ſupra tetigi, prolixa & lenta, ſiue producta, ita vt vero Religioſo in perpetua mortificatione viuenti competere proprie poſſit illud dictum D. Auguſtini tract. 27. in Ioannem de Lento igne B. Laurentij dicentis. *Non occiſus eſt cito: diu viuere permiſſus eſt, imo tarde mori compulſus eſt.* Eodem modo Religioſi vita non eſt mors repentina, vt ita dicam, neque de facto violenta celeriter: eſt quædam mors lenta & prolongata. De Martyribus in hymno quodam canit Eccleſia: *Mortis ſacræ compendio vitam beatam poſſident.* Compendium enim mortis paſſi ſunt vt plurimum, vno ſcilicet ictu, vna ſuffocatione, iactatione in mari vel ſimi-

Hebr. 9.

Iudic. 11. Filia Iephte iuxta aliquos doctores non eſt à patre occiſa.

ſimilibus compendijs abreuiatis. At Religioſi vita mors eſt non compendioſa, ſed prolongata vt dicebam. Et hæc ſententia diſertis verbis D. Bern. Monachi, & ſatis experti in ſermone de Octaua Paſchæ dicentis. *Eſt Martyrij genus in quotidiana corporis afflictione.* In hiſtoria etiam D. Bern. narratur quod cum princeps quidam Theobaldus latronem famoſum iuberet ſuſpendi, D. Bern. accurrens ab eo petijt, vt latronem illum ſibi donaret, cumque illi princeps diceret, illum eſſe latronem multis titulis morte digniſſimum ob multa ſcilicet latrocinia, reſpõdit ſanctus ſe illum velle occidere, in Religione ſcilicet, morte lenta pænitentiæ. Sicque prædictum latronem ſibi donatum habitu ſuæ Religionis induit, in qua fecit poſtea magnos fructus pænitentiæ. Ecce quomodo D. Bern. Religioſam vitam, mortem æſtimat Pater N. Franciſcus ob ſolam obedientiam perfecte obſeruatam, dicebat fratrem quemlibet eſſe mortuo ſimilem. Vt enim habetur lib. 1. Chron. c. 28. 1. part. ſic deſcribebat perfectum obedientem. Ille enim Pater ſanctiſſimus citato loco dicebat: Hominem mortuũ ſi ſedere facias, non murmurat: ſi illum pungis, aut verberas, ſi oculos illi claudis, ſi cibum negas & ſimilia, ad hæc omnia non reſpondet, non reſiſtit. Talis eſt perfecte obediens ſimilis mortuo eſſe debet: ſi enim illum ſedere, ſurgere, non manducare iubeas, ſi verberes, ſi punias, ſi cibum adimas, adinſtar mortui ſe habebit ſoliuſque mandandis voluntatem obſeruabit. Quod ſi ex mente tanti Patris ſola obedientia perfecte obſeruata facit hominem ſimilem mortuo, caſtitas inſuper, & paupertas mortem etiam, vel ſaltem mortificationem inducent. Huc alludit pictura quædam qua ſolet depingi perfectus Religioſus velatis oculis pedibus, ac manibus ad ſtipitem ligatis, ore religato cum alijs ſimilibus circumſtantijs, vt in illo fere nihil videas niſi exemplar hominis pene defuncti: denique in huius rei confirmationem adduco D. Ambro. tom. 5. ſerm. 47. infer. 2. hebd. ſanctæ, de cuius mente Religio quæcumque vocari poteſt, ager ille ſanguinis, emptus in ſepulturam perigrinorum, Mat. 27. citato enim loco, quærens Ambro. quis ſit ille ager, vel potius qui ſint illi peregrini quibus emptus eſt ille ager, ſic ait. *Perigrinis inquam, qui erant ſine domo, ſine patria, & toto orbe exules, &c.* Et paulo poſt ait. *Iſtos autem peregrinos eſſe dicimus, niſi deuotiſſimos Chriſtianos, qui renunciantes*

Latronẽ D. Ber. ad habitum Religionis aſſumpſit.

Obedientia perfecta facit monachũ mortuo ſimilem.

Matt. 27.

Religio eſt ager ſãguinis.

ciantes ſæculo, & nihil poſſidentes in mundo in Chriſti ſanguine requieſcunt? Hæc Ambr. vbi ſatis innuit peregrinos illos quibus emptus eſt ager ſanguinis, in ſenſu morali poſſe intelligi Religioſos, & ex conſequenti Religionem eſſe agrum ſanguinis. Et re vera ager ſanguinis quæuis Religio multis de cauſis dici poterit. Prima, quia Chriſti ſanguine, ſeu meritis ſpecialiter irrigatur, ibidem Chriſti ſanguine copioſus operante multa, & varia virtutum, ac meritorum genera. Secunda ob ſanguinem multum ibidem effuſum per cõmunes, & particulares pænitentias flagellationes, &c. Et ob multos Martyres in quauis Religione repertos. Tertia, quia in Religione quauis ſepeliuntur peregrini fratres, qui vere peregrini ſunt, tum quod quilibet ex longinqua, & peregrina regione illuc confluat: tum vel maxime quia omnes Religioſi perigrini ſunt, & aduenæ in hoc mundo, præ cæteris Chriſtianis, cum ipſi mundo in ſpeciali præ cæteris renuntient omnes Religioſi.

Diximus hactenus in præcedenti diſcurſu Religioſum eſſe fere mortuum corporaliter, non autem eſſe mortuum vere, & realiter: in quo pauliſper volo immorari, ſeu digreſſionem facere, ſæculares admonendo, ne putēt Religioſos eſſe omnino, & totaliter mortuos: nec illos ita velint eſſe adeo mortificatos, & ab humanis abſtractos, vt protinus ijdem ſęculares mirentur, clamēt & accuſent, ſi aliquid humanum, & fragile ab ipſis Religioſis fieri conſpiciant, etenim, vt dixi, mortui non ſunt, licet mortificati ſint. Sentit diuus Baſilius hanc eſſe ſæcularium exiſtimationem, vt ſcilicet putent, vel ſaltem velint ipſos Religioſos adeo ſpirituales eſſe, vt nihil humanum patiantur, ſed veluti mortuos, vel aliam naturam ab humana habentes mortua opera nunquam exerceāt. Pulchre hoc explicat prædictus Pater lib. conſtit Monach. cap. 5. ibi enim ſuos Religioſos monens vt caute viuant, maxime coram ſæcularibus: ait de ſæcularibus erga fratres, hoc modo. *Cogitant (id eſt ſæculares) fratres eo quod viuendi inſtitutum mutarunt diuerſam plane ab humana induiſſe naturam. Exiſtimant naturales eorum affectus funditus eſſe ſublatos:* Et paulo infra, de ijſdem ſæcularibus cum Religioſum manducātem vident, ait: *Veluti ſi omnino corporis, ac materiæ expers eſſet aut nullum prorſus, aut quam minimum cibum aſſumere eum volunt: neque illud reputant quod illi bis, aut ter in die craſſiſſimis vtuntur cibis, & infinitam carnium molem*

Sæculares putant quod Religioſi ſint inſẽcibiles.

Digitized by Google

deuorant, ingentemque ſupra modum vini vim ingurgitent. Hæc Baſilius: ex cuius mente clare videas ſæculares adeo notare Religioſos, eoſque obſeruare, vt tanquam ſi eſſent vere mortui nihil humanum, neque fragile admittant. Putant nempe ſæculares quod Religioſi ærei ſint, & lapidei nullis laboribus frangẽdi. Impius ille Pilatus referente, D. Matt. c. 27. cum audiuit Chriſtum Dominum in cruce mortuum eſſe, *Mirabatur ſi iam obijſſet.* Quid miraris ô ſceleſte, an non Chriſtus Dominus te iubente dire verberatus eſt cum nimia ſanguinis effuſione? Non ne antea in agonia ſanguinem ſudauerat, non ne coram te ſpinis coronatus eſt, non ne per tres horas ſanguinem ſtillauit ſacroſanctum Corpus illius per foramina quatuor clauorum, vt mirari poſſes quomodo tamdiu viueret? Cur ergo admiraris ſi iam obijſſet? Exiſtimant nempe ſæculares, quod ſancti viri, & Religioſi lapidei ſunt, vel ferrei. Vos igitur alloquor, & præmoneo, ſanctos, & fratres ſæculares ne putetis nos in profeſſione diuerſam induere naturam, vel ipſam humanitatem mutare: ſolum habitum mutamus, non naturam: Non affectus ſeu paſſiones deponimus aut mutamus, ſed contra illas ſpecialiter pugnare proponimus: & in hoc Religioſi diſſimiles ſunt ſæcularibus quod hi, vt D. Baſil. aduertit citato loco non ſtudent diligenter appetitum paſſiones frænare, ſed ſexcentis quotidie vitioſarum affectionum telis transfiguntur: illi vero ex inſtituto regulæ, exercitij, ac prælatorum ductu contra illas militant, & vincere conantur aſſidue. Præterea Religioſi vt plurimum ſunt Domini ſuarum paſſionum: at è contra in ſæcularibus vt plurimum paſſiones dominantur eorum. Sic innuit Aug. l. de agone Chriſtiano explicans illa verba Chriſti D. *Venit princeps huius mundi, & cæt.* Reddenſque ibi cauſam ob quem diabolus dicatur princeps huius mundi, dicit. *Non quia in ſe Dominus eſt huius mundi, ſed princeps cupiditatum earum, quibus concupiſcitur omne quod tranſit.* Sic Auguſt. Nõ ſumus Religioſi confirmati in gratia ſicut Apoſtoli, vt deſinatis admirari ſi aliquando Religioſum aliquem à perfectione cadere videatis.

Matt. 27.

Pilatus admirans Chriſtum obijſſe.

Sæculares vincuntur à paſſionibus.

Cum vidiſſet tibicines & turbam tumultuantem, dicebat, Recedite & cæt. S. Greg. lib. 18. Mor. ad illa verba Iob: *Et mare dicit, non eſt mecum.* Cauſam reddit ob quã Chriſtus Dominus antequam puellam iſtam reuocaret ad vitam, turbam tumultuantẽ prius foras eiecit. *Niſi enim, ait ex corde*

de prius eiecta fuerit importuna ſæcularium turba curarum, anima quæ intrinſecus iacet mortua, non reſurgit. Sic ille. Si vero adhuc inquiras cur anima mortua non reſurgat durante in illa ſtrepitu curarum ſæcularium, idem ſanctus alibi cauſam aſſignans ait, hanc eſſe, quia ſcilicet, *Anima inter tumultus, ac rugitus temporalium negotiorum non audit, nec percipit internas inſpirationes ſibi à Deo immiſſas.* Pulchre id ipſum docet Auguſt. ſuper Pſal. 84. ad illa verba. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* Quærit enim Auguſt. cur Dauid non audiret illud quod iam intra ſe loquebatur antea Deus. Et reſpondet. *Loquebatur in illo Deus intus, & mundus faciebat ſtrepitum foris.* Et paulo poſt, ait, *Quod vt Dauid audiret cohibebat ſe à ſtrepitu mundi, & cat.* Si duo homines ad inuicem colloquuntur iuxta malleatorem ferrarium, præ nimio ſtrepitu adinuicem verba non percipiunt, eaque de cauſa illos oportet inde ſecedere. Pro concluſione ergo præſentis loci, ait Greg. citato prius loco: *Quid maris nomine niſi ſæculariū amara inquietudo ſignatur?* Ita nempe eſt: de ſæcularibus dici poteſt quod viuunt in vaſtiſſimo, & inquietiſsimo mari curarum. Similes enim ſunt cogitationes variæ à quatuor paſsionibus in nobis cauſatæ, & mentem noſtram inquietantes. Similes inquam ſunt inquietis fluctibus à quatuor ventis in mari excitatis. Eleganter hoc expreſsit Poeta quidam apud Nauar. in ſum. Latina in principio videlicet præludio quinto ſic dicens.

Mundi tumultus non ſinit inſpirationes diuinas audire.

Quatuor aduerſis miſcentur vt æquora ventis.
Sic totidem noſtras ingenti turbine mentes
ſubuerti furijs, pectuſque in prælia mitti.
Spes leuat arrectos, metus alto à vertice fluctus
Deijcit, hinc animum pulſat furibunda voluptas,
Inde dolor & cat.
Nec radios fundit ratio, nec vela gaubernat.

Vide quæſo quot tumultibus procellarum, & paſsionum vt plurimū anima in ſæculo iactatur, & quatitur, ac proinde ſi in tali tempeſtate Dei voces audire valebis? Ad hunc finē Oſe. 2. dicit Deus de anima cuius ſaluti cupit intendere, *Ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor eius.* Hæc igitur duo exactius adimplet is qui ſæculo renuncians Religionem quærit: is enim & mundi inquietam perturbationem fugit, & Religioſam quietē inquirit vbi Dei voces, imo inſpirationes, audiat, & executioni mandet. Hic nempe eſt, qui quod

Mundi inquietudo.

Oſeæ 2.

quod attinet ad mundi inquietudinem vitandã, Religionemque ingrediens, merito verſiculum illum poterit decantare:

Inueni portum, ſpes & fortuna, valete.

Et vere Religionem intrans portum quietum inuenit, vbi valedicit omni ſpei terrenæ, bonis fortunæ, ſeu potius, varios fortunæ ictus, & euentus contemnit. Et in hoc tranquillo portu ita ad vnguem voces Dei audit, vt non ſolum eius præcepta, ſed inſpirationes, & Dei beneplacita libenter audiat, & exequatur. Ipſa praxis hoc ſufficienter probare videtur. In ſæculo homines vt plurimum illa ſola faciunt, ad quæ ſub præcepto ſe teneri intelligunt. (Et vtinam hæc recte exequerentur) exemplum ſit: quæritis an in Eccleſia Parochus tali die ieiunium indixerit, an obſeruandum præceperit, aliàs ſcilicet non facturi: idem cernere licet in præcepto annuæ confeſſionis, ad quam forte in quadrageſima multi non accederẽt, niſi metu excommunicationis coacti: de alijs bonis operibus maxime afflictiuis, quomodo his ſponte incũmbatis, vos ipſos teſtes appello. At in Religione videte qualiter Dei voces, præcepta, & conſilia, imo deſideria audiantur, & obſeruentur: quot ſpontanea ieiunia, quot voluntariæ confeſſiones: quot genera pænitentiæ libenter fiunt: Quot diuinis inſpirationibus Religioſi obediunt: & quot bona opera, ad quæ non tenentur voluntarie exercent? Eccleſiaſtici 2. dicitur: *Qui timent Dominum inquirent, quæ beneplacita ſunt ei.* Vbi nota verba illa, *Beneplacita ſunt ei.* Nõ enim dicit timentes Dominum, timore ſcilicet filiali, exequi, & inquirere illa quæ ſunt præcepta Dei, ſed illi beneplacita, quaſi ſomnient, & inquirant in quibus Deus ſibi bene complaceat, vt illa exequantur. Hoc præſtant Religioſi, vt patet ex proxime dictis. Et poteſt adhuc id clarius explicari comparatione filij, & ſerui. Hic enim cum Dominum ſuum non diliget amore particulari, neque illi deuinctus ſit amore naturali, illa ſolum exequitur, quæ expreſſe iubentur. Filius autem, qui tot titulis amore paterno vincitur, non ſolum expreſſa mandata patris implet ſed etiam patris deſiderijs, & intentionibus cupit obtemperare. Sic puto dici poſſe vt plurimũ, quod Religioſi vt filij, ſęculares vt ſerui Deo ſeruiant. Dixi vt plurimum, quia bene video aliquando multos ſæculares perfectiores eſſe, quam ſint aliqui Religioſi, licet id non eueniat ratione ſtatus, ſed quia Spiritus ſanctus vbi vult ſpirat, & cu-

Religioſi & præcepta, & inſpirationes diuinas obſeruant.

Eccl. 2.

Digitized by Google

& cuiuis homini in quouis ſtatu non deſinit ſuæ miſericordiæ imbrem, iuxta ſuum beneplacitum, impertiri.

Mors cur aliquãdo dicatur ſomnus.

Non eſt mortua puella, ſed dormit. Quæri poteſt quæ cauſa ſit, vt Scriptura ſacra mortem noſtram aliquando ſomnum, & dormitionem appellet? Hoc loco id clare vides Ioan. 11. de Lazaro amico Chriſti dicitur: *Lazarus amicus noſter dormit.* Id eſt, mortuus. Act. 13. de Dauide ſancto dicitur, quod *Dormiuit, & appoſitus eſt ad patres ſuos.* Pſ. 126. *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum* (id eſt, mortem) *ecce hæreditas Domini.* In quibus omnibus locis mors, vel ſomnus, vel dormitio appellatur. Cùm aliàs Ariſtoteles dixerit mortem eſſe maximum omnium terribilium. Ego, ſaluo meliori iudicio, hanc cauſam reddo; Scripturam ſacram vt plurimum, quando mortem ſomnum appellat, loqui, vt plurimum de morte Sanctorum virorum, & his mors eſt ſomnus, & ſuauis; at improbis peccatoribus mors eſt afflictio, & tormentum. Hoc probo ex omnibus citatis locis, vbi de morte ſanctorum virorum agitur; idemq; credo de hodierna puella pie credi poſſe, mortuam ſcilicet in gratia. Quod ergo mors viris ſanctis ſit ſomnus, & ſuauis, improbis vero è contra: oſtendo primo hac comparatione. Morſus apis nobis acerbus eſt propter aculeum, ſeu ſtimulum morſu infixum: at ſi apis iam forte aculeum depoſuerat, vel exuerat, iam eius morſus nec lædit, nec affligit; imo eius aſpectus, vel nomen charum eſt. Hoc poſito, conſtat mortis aculeum, ob quem moleſta eſt, eſſe peccatum, teſtante Paulo 1. Cor. 1. cap. 15. *Stimulus autem mortis peccatum eſt.* Quaſi cauſam aſſignet, ob quam, ſeu mediante qua mors ſit mors, & affligens; & hæc cauſa ſit peccatum repertum in morte. Conſonat dictum in illo Cantico: *Te Deum laudamus,* Auguſtini, vel Ambroſij ad Chriſtum Dominum: *Tu deuicto mortis aculeo (id eſt peccato) aperuiſti credentibus regna cælorum.* Cum ergo mors ratione ſolius peccati in moriente reperti aculeum, & ſtimulum, ſeu afflictionem inducat; ſequitur quod ſi in moriente peccatum non inueniat, iam non ſtimulabit, non punget, ſed veluti fructuoſa apis ſomnum, & prouentum importabit. Hæc eſt cauſa ob quam ſancti mortem optabant, & inuocabant; adeo vt S. Iob cap. 17. putredinem, & vermes in quos conuertendus erat, patrem, matrem, & ſorores appellauerit, quod fuit magnum amoris indicium erga mortem. Hinc

Ioann. 11.

Actor. 13.

Pſal. 126.

Mors eſt velut apis.

1. Cor. 15.

Iob 17.

Digitized by Google

plico illud Chriſti Domini Luc. 22. cum conuerſus ad mulieres ſe ſequentes dixit, futurum eſſe, vt diceretur: *Beatæ ſteriles, & ventres qui non genuerunt.* Tot enim aliquando tribulationes, anguſtiæq; vxoratam fœminam, vel virum circundant, ex inopia, ex filiorum multitudine, ſcandalis ipſorum, & ſimilibus, vt dicant, ô vtinam matrimonium nunquam contraxiſſem. Talis eſt etiam Iouinianus Hæreticus, qui teſte noſtro Caſtro aduerſus hæreſes, verbo virginitas hæreſ. 1. cum aſſereret virginitatem non eſſe meliorem quam matrimonium (quod eſt hæreticum) & quamuis ob hoc eius dictum multæ virgines Deo ſacratæ nupſerint eo tempore, ipſe tamen noluit nubere, ſed retento monachatu, quaſi Monachus vixit, non quod crederet ſtatum continentiæ eſſe meliorem, ſed ne nuptiarum pateretur moleſtias. Id quod etiam comprobatur ex communi dicto Doctorum, Iuriſtarum, & Theologorum aſſerentium in materia de matrimonio, fœminam nupturam debere afferre dotem ad ſuſtentanda onera matrimonij. Non dicunt onus matrimonij, ſed onera; ſunt enim onera, & multa onera obligationes illius. His omnibus oneribus liber eſt Religioſus, ac Religioſa, vt cogitent ſolum quæ Domini ſunt, illique tantum placeant, & orent pro nobis, & Eccleſia Dei, & nobis impetrent à Deo, vt hîc nobis det gratiam, & poſtea gloriam. AMEN.

Luc. 22.

Iouinianus hæreticus noluit nubere.

miſeriæ; ſic enim intelligenda ſunt illa ipſius verba ad Rom. 7. *Quis me liberabit de corpore mortis huius*; id eſt, miſeriæ huius. Eius, inquam, vilitas, & miſeria tanta eſt, vt nobis ipſis recte conſiderantibus, tædium, horrorem, ac moleſtiam afferant, iuxta illud Iob cap. 7. *Et factus ſum mihimet ipſi grauis*. Quæ verba licet in alio ſenſu ibi accipiantur, etiam ad præſentẽ poſſunt transferri. Itaque Plato videns extremorum diſſonantiam, corporis ſcilicet vilitatem, & animæ nobilitatem, contra id quod noſtra fides docet, dixit animam vere non vniri corpori, ſicut formam illius. Quod ſi hoc in animæ cum corpore vnione negauit: multo magis negaret potuiſſet Deum, ſeu Verbum diuinum cum eodem corpore immediate vniri per ſe: ita vt ex vnione illius cum integra humanitate fieret, ac reſultaret verus homo: multo enim magis diſtantia ſunt inter ſe Deus ipſe ratione nobilitatis, &, vt ſic dicam, ſpiritualitatis; & corpus ratione vilitatis; quam diſtent corpus, & anima. Et nihilominus ſicut hodie nobis Plato Chriſtianus, ſeu Euangeliſta Ioannes affirmat, ac fides docet: *Verbum caro factum eſt*. Quod nihil aliud ſignificat, quam quod Deus, ſeu Verbum diuinum vnitum ſit corpori humano, ac humanitati, non tamquam forma illius, ſed tamquam ſuppoſitum eius; ex qua vnione factum ſit, vt Deus maneat verus homo: & homo maneat verus Deus. Cum autem corpus noſtrum ſit quaſi terra, & caro in Scripturis dicatur terra, ſi Deus caro factus eſt: dici ſuo modo poteſt: Verbum terra factum eſt. Irrideret profecto Plato, imo impoſſibilem vnionem eſſe aſſereret. Illo tamen vt Gentili omiſſo, nos cum vera fide, & dilecto Ioanne cõfitemur Deum carnem, ſeu verum hominem factum. Et quidem ipſemet Chriſtus Dominus videns quam difficile creditu futurum eſſet, hominem eſſe Deum: ſeu Deum eſſe hominem multis argumentis, ac ſenſibilibus demonſtrationibus per totam vitam cõtendit oſtendere, ac probare ſe eſſe verum hominem: ad hunc finem multa illius opera directa ſunt. Matthæus enim cap. 4. narrans illius quadragenarium ieiunium in deſerto, ſubdit: *Et poſtea eſuriit*. Non enim eſuries reperitur, niſi in vero corpore viuẽte humano, Ioan. c. 4. ait: *Illum fatigatum ex itinere*. Et c. 19. *Aqua ſitim paſſum eſſe*. Lucas c. 24. ait illum dixiſſe: *Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet ſicut me videtis habere*. Et multis in locis ipſemet Chriſtus ſe appellat Filium

[Margin notes: Rom. 7. — Iob 7. — Matth. 4. — Ioann. 4. & 19. — Luc. 24.]

Digitized by Google

ſtimus contraria impedimenta circa opus intentum. Hoc ipſum cernimus in opere hoc admirabili; à ſolo diuino amore proceſſit, & amore non quouis, ſed à zelo intenſiſſimo, per quem Deus nec in tali opere voluit habere conſortem Angelum; & per quem zelum ipſe Deus vicit impedimenta, peccata ſcilicet, quæ poſſent opus intentum impedire. His conſonat illud ad Epheſ. 2. dictum de opere Incarnationis: *Propter nimiam charitatem ſuam qua dilexit nos Deus.* Nota verbum *nimiam*; videtur enim Deus in hoc ſolo opere nimius fuiſſe, & quaſi exceſſiſſe: & hoc (ſicut Paulus ibidem ait) fecit: *Vt oſtenderet in ſæculis ſuperuenientibus abundantes diuitias gratiæ ſuæ in bonitate ſuper nos in Chriſto Ieſu.* Sic ibi, quo nihil clarius, & maius dici potuit ad opus Incarnationis commendandum.

Epheſ. 2.

Vnio extremorum diſtantium cauſat nouitates.

Porro vſitatum etiam valde eſt, vt quotieſcunque per nouam vnionem diuerſa, & diſparata extrema vniuntur, ex tali vnione reſultent noui, & admirabiles effectus, & quaſi nouitates, & aliquando monſtra. Hac de cauſa in aliquibus picturis, Africa dicitur parens nouitatum, quia ſcilicet, cum illa valde arida ſit, & aquis careat, ad aliquas paludes confluunt varia animalia bibendi cauſa; & ibi diuerſæ ſpecies animalium ad inuicem coeuntes producunt noua animalia; leopardum, ſatyros, & monſtra ſimilia. Ad eundem modum hodie ex eo quod caro, & Deus vnita ſunt, hac tam noua, & inuſitata vnione; quid ni videas rerum naturas mutatas; nouos effectus conſurgere, & (ſi fas eſt dicere) monſtroſos, & prodigioſos effectus reſultare. Habemus fere huius doctrinæ authorem Dauidem Regem Pſalm. 45. illis ibi verbis: *Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella, &c.* Vbi colligo ſermonem eſſe de Incarnatione, ſeu Chriſti natiuitate, ex verbis proxime præcedentibus, videlicet: *Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter Deus Iacob.* Dominus enim per Incarnationem nobiſcum habitauit; & id ſonat nomen Emanuel, nobiſcum Deus. Ait ergo Dauid per Incarnationem qua Deus nobiſcum habitauit, poſuit Deus prodigia ſuper terram: *Auferens bella vſque ad finem terræ.* Quia ſcilicet natus eſt toto orbe in pace compoſito, &c. Quid non prodigium vocemus per opus Incarnationis factum eſſe, vt vnus homo eſſet verus Deus, & Deus eſſet verus homo? olim noſtro modo intelligendi, poterat quaſi Deus dedignari, & con-

Africa cur dicatur parẽs nouitatum.

Pſal. 45.

Nouitates reſultantes ex myſterio Incarnationis.

Domino filio tuō non haberemus præceptum, diuinamque ipſius inſtitutionem, & doctrinam vt te, Deus, vocaremus Patrem, audacia prorſus eſſet noſtra, & temeritas, vt homuncio Deum vocaret patrem : nunc autem, & à Chriſto iuſſi, & edocti audemus dicere: Pater noſter. Ecce quantus ſit honor & excellentia Deum vocare patrem. Nunc autem ad propoſitum noſtrum applicantes dicimus: ſi tantus honor eſt Deum vocare patrem, vt iuxta Leonem Papam, excedat omne donum: Quantus è contra honor, & confidentiæ occaſio erit, eundem Deum vocare fratrem? Per hanc porro vnionē Verbi cum carne, Deus verus homo frater noſter eſt, & proximus noſter eſt. Ipſe namque Chriſtus Dominus ſe proximum noſtrum nominauit. Luc.10. in illa parabola ſaucij Samaritani, qui incidit in latrones. Itaque Angelus ſeruus Chriſti eſt : homo autem eſt frater & proximus illius. Fratrem ſuum Chriſtum iam olim ſponſa vocauerat, ac

*Cant.*8. deſiderauerat Cant.8. dum ſuſpirans dixit. *Quis mihi det te fratrem meum ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, & iam me nemo deſpiciat?* Quæ vbera appoſitiſſima ſunt ad præſens intentum ac myſterium. Deſiderabat enim Eccleſia Verbum factum carnem, ſeu Chriſtum à Virgineis vberibus pendētem, ut iam non deſpiceretur ab Angelis, ſed per Incarnationis commercium humana natura ad tantam celſitudinem eueheretur, vt homo Dei filius, & frater poſſet appellari. Nec tantum vt frater noſter, Chriſtus Dominus hodie natus eſt; ſed etiam fere vt ſeruus noſter, natus eſt. Video conſonantius eſſe rei Theologicæ Chriſtū Dominum abſolute non appellare ſeruum Patris æterni, ſed ſolum quatenus homo eſt, ſic enim diſputant doctores cum D. Tho.3.p.q.20.art.2. nec proinde ſimpliciter ſeruus hominis dicēdus eſt, cum & Angeli, & homines ſint ſerui Chriſti etiam quatenus homo eſt. Video tamen Matth.20. & alibi dictum ab ipſo Chriſtō Domino, *Quod non venerit miniſtrari, ſed miniſtrare ſeu ſeruire.*

Secundus effectus, ſeu fructus & vtilitas ex hac vnione reſultās, eſt incredibilis terror diaboli quem concipit auditis his verbis, *Verbum caro factum eſt*, & ingens gaudium homini inde reſultans. De primo terrore ſcilicet per hoc opus, & verba diabolo incuſſo, mirum eſt quam diabolus timeat hæc verba audire! liceat hoc comprobare ex alio ſermone Calendæ: Refert noſter doctiſſimus Piſa in ſuo lib.

Incarnatio terror diaboli, & gaudium hominis. Et de hoc pulchra hiſtoria.

libr. conformitatum vitæ Patris noſtri Franciſci cum vita Chriſti Domini ſecunda parte conformit. 8. & Chronica Ordinis lib. 2. cap. 6. quod cum duo Religioſi Minores per obedientiam iuſſi in vigilia Natiuitatis per deſertum nocte incederent nec iam viam, nec ſemitam inuenirent cymbali ſonitu audito in illo deſerto, accurrentes, inuenerunt monaſterium, quod Deo imperante ibi ædificatum eſt per dæmones, ad Religioſos obedientes hoſpitio recipiendos. Cumq; hoſpitio, ac refectione corporali refecti eſſent, à præpoſito monaſterij, frater minor ſenior rogatus eſt, vt in laudẽ tanti feſti vellet prædicare calendam illis ſuis Religioſis, ſicut mos erat in omnibus Religionibus. Frater autem Minorita gratus, & obtemperans cæpit ut potuit pro ſua tenuitate, ad prædictos Religioſos ſermonem facere. Cumque in diſcurſu ſermonis tãgeret hæc verba: *Et Verbum caro factum eſt*: cæperunt Religioſi illi, ſeu dæmones aſſiſtentes, vnus poſt alium exire à cætu: donec tandem ſolus præfectus remanſit. Hic ultimus fratrem noſtrum breuiter ſic allocutus eſt. Nos omnes dæmones ſumus: obediuimus Deo vt hoc monaſterium phantaſticum ædificaremus veſtri ſolius hoſpitii gratia. Vbi primum vero pronuntiaſti in tuo ſermone. *Et Verbum caro factum eſt*, non poſſumus hic amplius immorari quia talia verba nobis grauem terrorem incutiunt. Et hoc facto ipſe cum tota fabrica monaſterii euanuit; ecce quomodo, terreantur dæmones audito hoc myſterio, & verbis: *Verbum caro factum eſt*. In libro qui dicitur Malleus maleficarum, par. 2. q. 1. refertur, quod cum tres viri ſimul iuncti per viam incederent, fulmen è cælo cecidit, & ſtatim duos ex illis occidit. Tertius autem viuus remanens cum rei euentum ſpectaret, & pauidus ſimile periculum impendens timeret, audiuit in aere multorum dæmonum voces adinuicem dicentium; occidamus, & ſtatim tertium: ad quam vocem alter dæmon ſocius in aere reſpondit: non poſſumus quia hodie *Verbum caro factum eſt*, audiuit. Alludebat ſcilicet adhoc, quod prædictus tertius homo remanens, illa eadem die Miſſam audiuerat, in cuius fine dicuntur hæc verba: *Et Verbum caro factum eſt*. Cauſam huius rei nos videtur docuiſſe Deipara Mater in ſuo illo cantico *Magnificat*: vbi de myſterio Incarnationis verba faciẽs, dixit: *Fecit potẽtiam in brachio ſuo, diſperſit ſuperbos mente cordis ſui*. Quaſi dicat. In hoc opere Incarnationis quod in me Deus facere dignatus eſt; fecit potentiã, id eſt vſus

Miſſam audire quam vtile?

Luc. 1.

Inuidus tortus fælicitate eius cui inuidet.

vſus eſt ſua omnipotentia, & extendit brachium ſuum ad opus adeo difficile patrandum, per quod opus, & potentiam ſuperbos dæmones diſperſit, terruit & profligauit. Cum etiam inuidus, nullo alio magis crucietur, & marceſcat, quam viſa, & conſiderata nimia fælicitate illius, cui inuidet, diabolus homini inuidens, viſa & audita nimia hominis fælicitate, quam ſortitus eſt, per hoc quod, Verbum caro factum eſt, marceſſit, terretur, & aufugit, ne tantum bonum audiat illius, cui inuidet. De ſecundo autem quod diximus gaudio ſcilicet, ac lætitia quæ homini contigit ex hoc admirabili myſterio. Sufficiat audire ſanctũ Leonem Papam ſerm. 1. de Natiuitate Domini. Sic dicentem. *Neque enim fas eſt locum eſſe triſtitia vbi natalis eſt vita. Exultet ſanctus quia appropinquat ad palmam: gaudeat peccator quia inuitatur ad veniam, animetur gentilis, quia vocatur ad vitam.* Hęc ille. Huc etiam

Luc. 2. ſpectat quod ab Angelo Luc. 2. paſtoribus dictum eſt: *Annuncio vobis gaudium magnum, &c.*

Sicut autem hæc verba, *Verbum caro factum eſt*, nobis gaudium & lætitiam ingerunt, ita neceſſe eſt in nobis amorem cauſent & gratificationem erga Deum ob tam incomprehenſibile beneficium. Video matrem Eccleſiam hoc nos voluiſſe docere in eo quod nos facere docet, ac iubet, audito hoc verbo: *Verbum caro factum eſt*: Siue, *Et Incarnatus eſt*: nempe genuflexo reuerentiam exhibere: conſideratione namque dignum eſt, quod cum ſæpius alia Chriſti Domini myſteria, ac beneficia nobis collata narrentur, & audiantur, vt quod flagellatus ſit & mortuus, in quibus nos redemit: non genuflectimus Chriſto Domino, vbi in Miſſæ ſymbolo Nicæno dicitur, *Et Incarnatus eſt*: ſiue in fine. *Et Verbum caro factum eſt*: profunda nos humiliatione iubet flectere genua, fere innuens ob Incarnationis beneficium magis nos Deo eſſe deuinctos, quam ob alia: quia videlicet. Incarnatio fuit fons, & origo cæterorum omniũ Chriſti factorum, Conſonat huic intento prodigioſa illa, & pluſquam miraculoſa tranſlatio domus Deiparæ matris, quæ hodie Lauretana vocatur prope Anconam in Italia ſita, quam ego meis oculis vidi, & palmis dimenſus ſum. Hæc enim domus in qua Deipara mater habitabat in Nazareth, & in qua Verbum diuinũ Angelo nunciante concepit, Angelorum miniſterio à Nazareth per aerem ſupra latum mare Mediterraneum ad tria loca ter fuit tranſlata, vſque dum prædicto modo loco requieſceret.

Soli beneficio Incarnationis genuflectemus.

Lauretanæ domus in qua Verbum incarnatũ eſt, tranſlatio trina quid ſignificet?

In qua miraculoſa translatione conſidero, Deum Opt. Max. apud Turcas alia ſacra loca reliquiſſe, neque adeo illa curaſſe, ſepulchrum ſcilicet, & alia ſanctuaria in quibus ſæpe ſedit, dormiuit, manducauit, &c. Hæc inquam omnia apud Barbaros reliquit. At vero domum illam, in qua Verbum caro factum eſt, tanta prouidentia ter miraculoſe tranſtulit per tam longinqua ſpatia, & inter Chriſtianos collocauit, vt videlicet ob oculos ſemper haberent occaſionem recordandi tanti beneficii Incarnationis: nec poſſent vnquam obliuiſci tanti beneficii, intuentes oculis domum in qua Verbum caro factum eſt. Quod ſi in hoc negligentes fuerimus, digni profecto erimus qui ab ipſo dæmone tanquam ingrati arguamur, imo & puniamur. Refert Abulens. q.32. in prologum Matthæi ſcriptum ſe reperiſſe in hiſtoriis fide dignis: quendam Religioſum indeuotum, ac tepidum, non fuiſſe ſolitum genuflectere ad iſta verba in Euangelio audita: *Et Verbum caro factũ eſt*. Quæ Religioſi indeuotio, & irreuerentia adeo ipſi dæmoni diſplicuit, vt recitato eodem Euangelio & verbis, Religioſoque in ſua irreuerentia permanente, diabolus eundem grandi alapa percuſſerit in facie, dicens: Genuflecte miſer, & inſane: nam ſi, quemadmodum dicitur Verbum caro factum eſt: diceretur, verbum diabolus factum eſt: perpetuo, & in æternum omnes diaboli genuflecterent in tanti beneficii gratificationem. Quo nihil efficacius poteſt audiri ad confuſionem noſtræ indeuotionis. Ad hoc alludens D. Bernard. ſerm. 2. ſuper Cantica: comparans ſuſpiria, & deſideria patrum veteris teſtamenti quibus in ſola ſpe Incarnationis myſterium optabant, petebant, & lacrymis obſecrabant, comparans inquam hæc deſideria cum tepore noſtro hodie quibus iam idem beneficium in re fuit exhibitum, mæſtus mellifluus Bernard. ait. *Pudet teporis torporiſque miſerabilium temporum horum: cui namque noſtrum tantum ingerat gaudium gratia cuius exhibitio, quantũ veteribus accenderat promiſſio?* Sic ille.

> Diabolus percutit alapa Religioſum tepidum circa Incarnationem.

Et Verbum caro factum eſt. Communis expoſitio ad hunc locum eſt: quod licet Verbum diuinum non ſit vnitum ſoli carni ſeu corpori, ſed toti humanitati, diuinus tamen Euangeliſta, inter alias cauſas, ideo dixit Verbum vnitum carni, vt ex vtilitate carnis magis pateret, ad quem humilem ſtatum Verbum diuinum ſe abjecit, qui non dedignatus eſt carnem fieri: in quo ſe quodammodo exinaniuit iuxta Paul. ad Phil. 2.

> Cur Verbum dicatur factum caro & non homo?

Digitized by Google

Phil. 2. Phil. 2. & profundiſſime humiliatum eſt. Huic vero videtur obſtare, & quaſi contradicere, quod Eccleſia in hoc feſto ad veſperas canit. *Rex pacificus* (*id eſt Chriſtus natus*) *magnificatus eſt.* Et *Cant. 3.* conſonat illud Cantic. 3. *Videte filiæ Syon Regem Salomonem in diademate quo coronauit illum mater ſua in die deſponſationis illius.* Quem locum fere omnes doctores exponunt de Incarnatione, & de corona carnis qua Verbum ornatum eſt: & ad illum carne indutum, coronatumve ſpectandum ſponſa inuitet, quaſi ad ſpectaculum Majeſtate dignum. Quomodo ergo Verbum quaſi humiliatum eſt ad carnem: & è contra ibidem magnificatum, & coronatum eſt? In gratiam Religioſorum dico: vtrumque verum eſt: nam & opera humilitatis non infamant ſed magis exaltant. Et proinde, quo magis Verbum ad carnem humiliatum eſt, magis fuit exaltatum. Opera obedientiæ, & humiles abiectiones Religioſo injunctæ, vel propter Deum ſuſceptæ quantumcunque abiectæ ſint, non auferunt honorem, ſed multo magis adaugent. In eodem Chriſto Domino clarius id videre liceat, qui propter opus in quo magis fuit humiliatus, & infirmatus, mortem videlicet crucis, maiorem excellentiam eſt aſſecutus, vt ſcilicet in nomine illius omne genuflectatur, &c. ad Phil. 2. docuit nos ipſum Diuus Pater Baſilius Religioſis ſcribens in ſuis conſtit. exercitatoriis cap. 22. ſic dicẽs: *Magnum eſt homini imitatorem fieri Dei dum per humilia hæc in altitudinem imitationis illius perducitur.* Sic ille. Religioſus qui coram Deo nobilis eſt, ſecum ponderare debet illa verba Theophilacti ſuper cap. 13. Ioan. de Chriſto Domino ad pedes diſcipulorum proſtrato: cum ait, *Ad generoſos pertinere, exiſtimare nihil humile poſſe eorum gloriam offendere.* Et Auguſt. ad illa verba Pſal. 92. *Dominus regnauit decorem indutus eſt*, ait. *Non lædit generoſitatem Dei, humilitas hominis.* Narrat Plutarchus in vita Pompei, quod cum poſt amiſſam victoriam, Cæſarem fugeret, ad tantam poſtea inopiam, & miſeriam redactus eſt, vt qui antea Magnus in orbe vocabatur camiziam ſuam propriis manibus in fluuio lauaret. Quem quidam ſic lauantem cum aſpiceret, Pompeius immutata facie dixit: *O quam decora ſunt omnia generoſis!* Quamuis ergo fieri carnem humile ſit, Verbo tamen diuino generoſiſſimo, id decorum fuit. Quamuis lauare vtenſilia, & cætera humilia ordinis officia, vilia ſint: viro tamen Religioſo omnia illa decora, & honorifica ſunt iuncta,

Opera obedientiæ non infamant ſed honorant.

Pſal. 92.

Plutarchi mira abiectio, & mira confidentia.

Digitized by Google

iuncta, & ſuſcepta propter Deũ: Et ad hoc magis Religioſis commendandum iuuat maxime dictum appoſitiſſimum D. Auguſtini epiſtola 58. vbi loqui videtur de humilitate paupertate, & obedientia Chriſti Domini in præſepio, in hunc modum. *O medicinam omnibus conſulentem! Quæ ſuperbia ſanari poteſt ſi humilitate filij Dei non ſanatur? Quæ auaritia ſanari poteſt, ſi paupertate filij Dei non ſanatur, &c.* Re enim vera medicina eſt nobis infans Ieſus poſitus in præſepio: idque maxime Religioſis, qui in prædicto puero Ieſu, ſeu præſepio, obedientiam paupertatem, & caſtitatem melius quam alibi poterunt inuenire. Hac de cauſa conſiderat Heſychius oratio. 2. Deum non ſine myſterio in præſepio naſci voluiſſe: quia ſcilicet gentes & homines more pecudum abſque rectæ rationis diſcurſu viuebant: & proinde ad præſepium accurrentes ſicut animalia ibi rationem, ſeu Verbum diuinum reperirent quem ſpiritualiter manducantes ratione vterentur. Verba, Heſychii ſunt hæc. *Libens reconditur Chriſtus in præſepio, vt qui ſant pecuini accurrant, & reperiant Logon iſteſt ſermonem, & rationem, in præſepio conſtitutam vt ex eo recipiant dignitatem rationalem.* Sic ille. D. etiam Bern. ſerm. 4. reſurrectionis ad eundem finem ſic ait. *Omnia quæ de Saluatore legimus medicamina ſunt animarum noſtrarũ. Cogitet vnuſquiſque quantum operentur in eo tam ſalutaria medicamenta: ſunt enim quibus nondum natus eſt Chriſtus. Quomodo enim operatur eius humilitas, qui cum in forma Dei eſſet nõ rapinam arbitratus eſt, ſed ſemetipſum exinaniuit. Quæ illius humiliationis veſtigia in ijs, qui adhuc toto deſiderio terrenis diuitijs, & honoribus inhiant? An non modo exhilaratur conſcientia veſtra fratres mei, quod dicere poteſtis paruulus natus eſt nobis?* Sic ille. Denique dicamus cum Auguſt. ſerm. 9. qui eſt quintus Natiuitatis. *O præſepe ſplendidum in quo non ſolum iacuit fœnum animalium, ſed cibus inuentus eſt Angelorum. Lacta Maria creatorem tuum: lacta panem cœli: lacta pratium mundi.* Sic ille. Ecce quot nobis proponuntur in hoc præſepio. Religioſorum doctrina: omnium medicina, panis, ac cibus ſpiritualis qui eſt gratia, pignus gloriæ, Amen.

Chriſtus Dominus in præſepio eſt noſtra medicina.

SER-

SERMO XVI.

IN EADEM SOLEMNITATE VIGILIÆ

Natiuitatis, ſeu Kalendæ.

Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitauit nos oriens ex alto.

Luc. 1. Luc. 1. cap.

Benefi- ciū quod- nam ma- ius. Incar natio an Chriſti mors?

QVæſtio deuota poſſet excitari, in quo à Deo maius beneficium homines receperint, in Incarnatione, an vero in paſſione Chriſti Domini? Et quidem D. Bernard. ſuper Cantica ſerm. 20. diceret, Chriſtum Dominum in paſſione & morte ſua, maius beneficium hominibus exhibuiſſe, quā in omni alio opere vitæ ſuæ: ſic enim ille ibi ſcribit Chriſtum Dominum alloquens. *Pro his ſum amans quantum poſſum, ſed eſt quod me plus mouet, plus urget, plus accendit. Super omnia reddit te mihi amabilem bone Ieſu calix quem bibiſti.* Sic ille. Quod videtur etiam clarius indicari ab eodem Chriſto Domino Ioan. 15. dicente. *Maiorem hac dilectionem nemo habet vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis* Chriſtus vero Dominus in paſſione ſua animam & vitam dedit pro nobis. E contra vero videtur quod beneficium Incarnationis videtur maius ſeu maximum iuxta illud dictum Chriſti Domini, Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* Quæ verba, vt apparet, ex particula, ſic, videntur quaſi admirantis, & exaggerantis: vt etiā ipſemet Chriſtus Dominus modo

Ioan. 15. *Ioan. 3.*

modo noſtro loquendi, ſeu quo ad effectum, admiratus ſit tantum donum, ac liberalitatem, qua Deus vnicum, coæqualem, dilectiſſimumque filium dederit hominibus, peccatoribus, inimicis. Quo autem hæc breuis percontatio reſoluatur, præmitto, aliud eſſe conſiderare Deum in ſe trinum & vnum, quatenus Deus eſt. Aliud vero Chriſtum Dominum ſeu Verbum diuinum quatenus Deus eſt in humanitate ſubſiſtens, & quatenus eſt verus homo. Quo ſuppoſito dico primo, Chriſtum Dominum ſeu Verbum in humanitate ſubſiſtens, poſtquam iam erat homo per paſſionem ſuam contuliſſe hominibus maius beneficium, quam per vllum opus totius vitæ ſuæ, idque ob cauſam adductam ex Ioan. 15. Nihil enim poteſt homo maius pro amico efficere quam vitam, honorem, & cuncta ſua pro illo profundere, ſicut Chriſtus pro nobis in paſſione ſua fecit. Si autem conſideremus Deum in ſe quatenus Trinus eſt, nullum maius beneficium dediſſe hominibus quam incarnationem, per quam proprium filium ſuum Pater dedit, & Verbum ſeipſum dedit, & Spiritus ſanctus eundem filium dedit. In hoc namque datum eſt nobis bonum infinities infinitum, quod eſt perſona Verbi cum natura diuina. Imo addo (ſub correctione Eccleſiæ) nec de potentia abſoluta potuiſſe Deum dare maius bonum intenſiue. Si enim mihi obijcias, potuiſſe adhuc etiam incarnari, Patrem, & Spiritum ſanctum, & ſic daretur maius bonum hominibus, quia ſcilicet darentur plures perſonæ: Reſpondeo, illo dato, dicendum eſſe dari maius bonum quaſi extenſiue tantum, non vero intenſiue: nam quidquid habet perfectionis tota Trinitas, totum continetur in ſola perſona Verbi diuini. Sed hoc ad Theologos remittatur. Habemus itaque Deum in ſe nullum maius, neque æquale beneficium hominibus contuliſſe, quam Verbum diuinum incarnatum, & hominem factum. Hoc ipſum ſignificare videntur verba propoſita Zachariæ, *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri in quibus viſitauit nos oriens ex alto.*

Incarnatio quomodo ſit maius beneficium Dei erga nos.

Pro cuius probatione primo conſidero, cætera beneficia nobis à Deo collata, eſſe beneficia manuum Dei: beneficium vero incarnationis (ſicut hic ait Zacharias) eſt beneficium viſcerum Dei. Et ad particularia deſcendentes aduertimus: beneficium creationis magnum ſane fuit, ſed fuit beneficium manuum Dei. Iob. 10. *Manus tuæ Domine fecerunt me, & plaſmauerunt me.* Præterea,

Incarnatio eſt beneficiũ viſcerum Dei: cætera eius beneficia ſunt manuum Dei beneficia.

Iob. 10.

terea, beneficium conſeruationis, & ſuſtentationis qua continuo per diuinum influxum interius, & per alimentum conſeruamur exterius: beneficium magnum eſt, ſed eſt beneficium manuum Dei, iuxta illud Pſalm. 144 *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* At vero beneficium Incarnationis, eſt beneficium viſcerum Dei; *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri viſitauit nos oriens ex alto.* Ad hoc enim beneficium conferendum non aperuit ſolam manum, neque ſolam manum extendit: ſed noſtro modo intelligendi, viſcera aperuit, & ex intimis viſceribus opus prodiit. Eſt beneficium in cuius præſentia (vt ita dicam) ſilent omnia alia beneficia Dei. Expreſſit hoc ad litteram Zachari. Propheta cap. 2. Ibi enim cum clare prophetaret Chriſti Domini Natiuitatem, illis verbis: *Landa, & lætare filia Syon, quia ecce venio, & habitatio in medio tui, & c.* ad finem capitis mox ſubdit hæc verba: *Sileat omnis caro à facie Domini, quia conſurrexit de habitaculo ſancto ſuo.* Sic ibi. Similibus autem verbis Spiritus ſanctus 1 Machab. 1 explicat Alexandrum Magnum fuiſſe præſtantiorem ducem cæteris omnibus totius orbis, cum de illo ait: *Et ſiluit terra in conſpectu eius.* Eodem ergo modo in præſenti poſſumus applicare, ac dicere, ſileant omnia alia beneficia nobis à Deo collata in conſpectu Incarnationis Verbi Diuini. Video D. Paul. ad Philipp. 2. hoc nobis ſolum præcipue beneficium commendare, vt viua memoria teneamus, dum dicit. *Fratres hoc enim ſentite in vobis*, quaſi dicat, hoc ſolum conſiderate, & viua memoria ſeruate; videlicet, *quod cum in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens.* Huc etiam credo ſpectare, quod Deus particulari prouidentia ordinauit, vt ſcilicet Matthæus, & Lucas tam ex profeſſo Chriſti Domini genealogiam ſecundum carnem ſuſceperint enarrandam & in particulari Matthæus dixerit: *Liber generationis Ieſu Chriſti.* Ne enim homines poſſent aliquando tanti beneficii obliuiſci, illud Deus libro deſcribi decreuit, cuius initium ſit, Liber generationis Ieſu Chriſti videlicet ſecundum carnem. Denique hoc beneficium præterquam quod in ſe, ſit maius omnium nobis à Deo collatorum quatenus Deus eſt: eſt præterea fons, & origo illorum omnium quæ Chriſtus Dominus poſtea pro nobis operatus eſt. Difficilius enim erat, Verbum fieri hominem: nam poſtquam homo factus eſt, inde omnia quæ fecit in vita etiam mors, & paſſio ipſius facile pote-

Marginal notes: Pſ. 144. — Zach. 2 — 1. Mach. 1. — Phil. 2. — Incarnatio eſt fons cæterorum beneficiorum Dei.

rant ab ipſo exſpectari. Iuxta illud ad Rom.8. de Deo Patre dictum, circa donationem Filii. *Rom. 8.* *Quomodo non etiam cum ipſo omnia nobis donauit?*

Oriens ex alto. Iam vero myſterio non vacat quare Chriſtus Dominus naſcens orienti Soli comparetur? Ego antequam quæſtioni reſpondeam, ad augendam dubitationem, & ſolutionem etiam aperiendam aduerto imprimis quod conſone ad hoc intentum refert D. Bonauentura in opuſ. de quinque feſtiuitatibus pueri Ieſu ſolemnitate ſecunda videlicet, quod prope tempus Natiuitatis Chriſti Domini à parte Orientis apparuerunt tres ſoles in cælo. Et prætera quod tempore meridiano prope ſolem apparuit circulus aureus intra quem erat fœmina pulcherrima habens in brachiis pulcherrimum infantem. Deniq; apparuit ſtella in figura pueri pulcherrimi. Scio à multis dubitari, imo affirmari prædictos ſoles non apparuiſſe in die, neque in anno Natiuitatis Chriſti. De illo enim non curo, cum conſtet, illam apparitionem ante Chriſti Natiuitatem fuiſſe, & illius præſagium fuiſſe, vt omnes fere fatentur? Quid ergo ſibi volunt tres ſoles, & mulier cum infantulo, imo & ſtellatus infans? Quis non videat myſterium Natiuitatis hodiernæ adeo præfiguratum, vt ſcilicet tres ſoles fuerint tres perſonæ Diuinæ incarnantes Verbum: & illud Verbum factum carnem hominibus dantes, per manus Beatiſſimæ Matris Deiparæ, & infantem Ieſum in ſtella figuratum eſſe Chriſtum, vt ſolem hodie orientem. Orienti ergo Soli Chriſtus Dominus naſcens comparatur, tum ob multas alias cauſas, tum præcipue, quia ſicut Sol oriens tenebras pellit, & lætificat, ita etiam Chriſtus Dominus mundo naſcens hæc duo mirifice præſtitit, tenebras inquam ignorantiæ repulit: & hominum animas lætificauit. De tenebrarum expulſione, noſter Zacharias paulo poſt verba propoſita, hunc Solem ortum, dicit: *Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis ſedent.* Mirum eſt quam denſæ ignorantiæ tenebræ circa Dei cognitionem mundum occupabant tempore Natiuitatis illius: aliquæ nationes colubros, crocodillos, alia, lapides, ligna, ſolem, & cætera ſimilia adorabant. Et Romani, qui in lumine naturali, litteriſque aliis omnibus videbantur antecellere, triginta mille Deos colebant, vt infinitum ſit omnes omnium nationum in hac materia errores, recenſere. Inde pariter emanabant intolerabiles ignorantiæ in moribus, & virtutibus operan-

Soles tres apparuerunt in cælo tépore Natiuitatis Chriſti Domini, & ſtellatus infans, &c.

Chriſtus natus cur Sol dicatur?

perandis. Quos omnes errores & ignorantias, Nouus iſte, & lucidiſſimus oriens Chriſtus natus luce ſua fugauit, & ab hominum cordibus expulit. Paulus Actor. cap. 17. de tempore ante Chriſti Natiuitatem dixit: *Tempora huius ignorantiæ deſpiciens Deus nunc annunciat hominibus, vt omnes vbique pœnitentiam agant, &c.* Et Iſaiæ 9. de Natiuitate Chriſti Domini dicitur. *Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam.* De ſecundo autem effectu lætificandi videlicet. Nemo eſt qui non videat quanta, & quam grata ſit lætitia ab Oriente ſole cauſata poſt longam, ac tempeſtuoſam noctem, maxime illis qui labore aliquo afflicti inſomnes illam duxerunt. Hoc multo majori jure conſiderare poſſumus in ſpirituali lætitia mundo reſultante, ex Chriſti Domini corporali Natiuitate: videmus enim in nullo alio feſto hoc peculiare cõtigiſſe, vt ſcilicet cum muſica offerretur. Luc. 2. *Facta eſt multitudo militiæ cæleſtis pſallentium, & dicentium, gloria in altiſſimis Deo.* Pro quo magis adhuc in particulari conſidero, tria feſta lætiſſima de Chriſto Domino in Eccleſia celebrari: Natiuitatem ſcilicet, Reſurrectionem, & Aſcenſionem, & in omnibus tribus Angeli apparuerunt, ſed in ſola Natiuitate cantauerunt. Etenim in Reſurrectione Marci 16. vnus tantum Angelus in ſepulchro apparuit mulieribus, dicens illis: *Ieſum quæritis Nazarenum, ſurrexit non eſt hic.* In Aſcenſione vero Act. 1. duo Angeli apparuerunt non canentes, ſed fere Apoſtolos increpantes, ac dicentes: *Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cælum, hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, &c.* At in Natiuitate, non vnus tantum, neque duo, ſed multi aſtiterunt, & affuerunt non quomodocunque, ſed pſallentes, ac dicentes, *Gloria in altiſſimis Deo.* Non eſt mihi mens per hoc aſſerere præſens feſtum Chriſto Domino attuliſſe maiorem lætitiam, & nobis maioris gaudii cauſam extitiſſe: ſed ſolum ab Angelis maioris gaudii demonſtratione fuiſſe celebratum, hac forte de cauſa multi in hoc feſto maiori gaudio perfruentur, & ad illud magis afficientur, quam ad quodcunque aliud feſtum eiuſdem Chriſti Domini: occurrit mihi non abſonum dictum, quod refert Plutarchus in vita Pompei, ipſum Pompeium dixiſſe cuidam homini Cinæ, in hunc modum. *Memor eſto plures adorare Solem naſcentem, quam Solem cadentem.* Alludebat in hoc Pompeius ad ſe ipſum adoleſcentem adhuc, in re bellica verſatum, & imperii prætenſorem. Cina vero erat iam ſenex:

Act. 17.

Iſa. 9.

Natiuitas Chriſti lætificat orbem.

Luc. 2.

Feſta tria Chriſti D. conſiderantur, & comparantur.

Marc. 16.

Act. 1.

Solis orientis pulchrũ dictum Plutarchi.

ſenex : & proinde dixit, plures homines ſecuturos ſe Pompeium iuuenem & naſcentem; quam Cinam ſeneſcentem. Hoc ego applico ad feſtum hodiernum & ſuppoſita veritate quod Chriſtus Dominus plus nobis meruit in cruce, quam in præſepio, dico multos magis recreari, & affici ad Chriſtum naſcentem quam in cruce occidentem. Chriſtu in cruce, quaſi terret nos, confundit nos, & facit obmuteſcere. At in præſepio inuitat nos, lætificat nos, & magnam confidentiam nobis ingerit ut ſecuri, ac læti illum inuocemus, alloquamur, & tractemus. Inuenio ad hoc Seraphici P. N. Franciſci quoddam exemplum, ſeu factu, quod quãuis non recorder in chronicis me legiſſe, vidi tamen picturam illius Romæ in clauſtro cuiuſdam noſtri Conuentus, iuxta quam picturam refertur Patrem Seraphicum in quadam nocte Natiuitatis Diaconatus officio functum fuiſſe cum dalmatica in Miſſa prima cui miniſterio cum inſeruiret profundiſſima illa ſua humilitate, & altiſſima contemplatione, Chriſtus Dominus in figura infantis in ipſius manibus apparuit, & per ſpatium aliquod ab illo tractari ſe permiſit. In quo duo conſidero pro dicto iam intento, primum quanto Pater noſter deuotionis ſtudio ad Chriſtum naſcentem affectus erat, ſiquidem in eius feſto Diaconatum ſolemniter exercuit, quod non lego in Chronicis aliàs feciſſe. Secundo aduerto pro fine etiam prædicto, quam magis tractabilem, ac beneuolum ſe nobis Chriſtus natus exhibeat, quam mortuus. Ibi enim ſub infantis ſpecie palpandum, oſculandum familiariter ſe exhibuit. Quid autem tunc deuotiſſimus Pater infanti Ieſu diceret, nouit tantum ille qui dedit. Nos ſi poſſumus diuinare (vt hoc nobis in hoc feſto inſeruiat) conijciemus illum tunc eo modo ſe cum Chriſto infante habuiſſe, quo Diuus Bonauentura refert in vita eiuſdem Patriarchæ, illum in Nemoribus ſolitum oraſſe, ſic enim illum in oratione ſe habuiſſe teſtatur. *Pectora manu tũdebat, & quaſi occultius ſecretarium nactus, nunc reſpondebat iudici, nunc ſupplicabat patri, nunc colludebat ſponſo, nunc colloquebatur amico.* Ecce modum quo nos poſſumus etiam orare Chriſtum natum, ad has enim omnes conſiderationes anſam præbet in præſepio ob ſuam ibi teneritudinem, & affabilitatem : quam occaſionem non ſic videtur exhibere in cruce. Hoc ipſum exprimere Iſa. videtur cap. 64. dum dicit Chriſti Natiuitatem exoptans. *Vtinam dirumperes*

Chriſtus in cruce comparatus ſecum in præſepio.

Colloquium P. N. Franciſci cum Chriſto Domino.

Iſa. 64.

peres cælos, & deſcenderes: facie tua montes defluerent: ſicut exuſtio ignis tabeſcerent, & aqua arderent igni. Quæ verba fauent illi quod diximus de affectu noſtro erga Chriſtum infantem. Senſus enim ibi Iſaiæ cotendit, vt oprer iam Chriſti Domini e cælo deſcenſum per Natiuitatem: tunc enim præ deuotione, montes etiam, ac ſuperbi peccatores defluent, ſicut cera à facie ignis: videtur etiam adhũc finem poſſe applicari quod ſcribit Auguſtinus libr. 2. de viſitatione infirmorum in hunc modum. *Tutius, & iucundius loquor ad meum Jeſum, quam ad aliquem Sanctorum ſpirituum Dei. Plus dedit mihi Chriſtus quàm alicui cæleſtium ſpirituum. Quod tu es fieri dignatus eſt Deus, non factus eſt quod eſt Angelus, te exaltauit ſuper Angelos, nollem habere locum Angeli, ſi poſſem habere locum debitum homini, &c.* Denique lætitia huius diei, & qua nos viſitauit hoc oriens ex alto: non potuit amplius explicari quam illis verbis Sponſæ Cant. 2. *Ecce iſte venit ſaliens in montibus tranſiliẽs colles,* Quæ verba de Incarnatione, & Chriſti D. Natiuitate exponuntur communiter. In quibus vides Verbum Diuinum noſtro modo præ gaudio ſalire, & ſaltare dum venit ad nos, ut nullus ſit qui poſſit timere ad puerum ſalientem, & ſaltantem accedere.

Cantic. 2.

Ex hoc vero loco Sponſæ, non poſſum non aduertere ad intentum abhuc thematis, & Religioſorum quibus prædico conſolationem, & monitionem: quod ſcilicet Sponſa dicit hoc oriens, ſeu Chriſtum natum prius apparere in montibus, & collibus quam in vallibus. Et re vera ita eſt. Hic enim ſol corporeus cum primo naſcitur, prius illuſtrat ſumma cacumina montium quam valles. Pro quo facit iucunda illa hiſtoria relata à Iuſtino libr. 18. ſuæ hiſtoriæ; Quod ſcilicet apud Tyrios ſerui ſuos Dominos omnes occiderunt: ex quibus ſolus remanſit quidam Straton vir nobilis. Serui autem poſt occiſos Dominos de eligendo Rege deliberantes, conuenerunt inter ſe, vt ille Rex eligeretur, qui prior ſolem naſcentem ſequenti die in Oriente videret, res ad Stratonem delata, ab illo etiam approbata eſt: ſequenti nocte omnes magno ſtudio, pergentes ad campum ante ſolis ortum magna attentione verſus Orientem ſpectabant: ſolus Straton, eodem accurrens, verſus Occidentem aſpiciebat. Et antequam cæteri omnes Solis circulum intuerentur, Straton in ſummitatibus montium verſus Occidentem Solis radios oſtendit: Et ſic illi regnum adiudicatum eſt. Montes ergo ſunt Religioſi qui vitæ ſancti-

Sol prius illuminat montes ſuo ortu quam valles. Et cur hoc dicatur.

ſanctitate aliis ſupereminent. Montes illos vocat Diuus Bernardus ſerm. 54. ſuper Cantica, eiſdem applicans hæc eadem verba ſponſæ, *ſaliens in montibus tranſiliens colles.* Sic enim ad illos loquitur, ſuos nempe Religioſos. *Hos inquam conſidero omnes feruentes, omnes deuotos, omnes donis cæleſtibus & gratia affluentes, tanquam ſpirituales reuera montes qui à Domino viſitantur.* Sic ibi deuotus Bernardus. Et reuera Religioſi ſunt, quos prius Dominus naſcens inuiſit: eo quod & illi ſpecialiter hanc Chriſti Natiuitatem anticipant celebratione Calendæ, & ſanctarum cæremoniarum, quæ præcipue à Religioſis in hac vigilia Natiuitatis ipſius frequentantur. Illi ſunt qui hoc diuinum myſterium ſæcularibus, cantu, prædicatione, & cæteris demonſtrationibus inculcant: & pro ſua ſolita maiori deuotione prædictum myſterium exſpectantes, & contemplantes, prius ab ipſo naſcente Domino, & affluentius viſitantur. Caueant tamen quod ibi deuotus pater conſiderat, videlicet naſcentem hunc ſolem, ſalire in montibus, ſed pertranſire colles, eos enim quos vere montes inuenit ſanctitatis, & perfectionis culmine excelſos, pingues & deuotos: in his ſalit, exultat, & hos viſitat, pertranſit autem colles,

Chriſtus naſcens ſuperbos tranſit, & humiles conſolatur.

intactos ſcilicet relinquit illos, qui colles aſperi ſunt, ſaxoſi, & aridi, ab omnique deuotionis humore alieni. Citat ad hoc mellifluus pater illud 2. Reg. 1. omnes montes qui ſunt in circuitu eius 2. Reg. 1. viſitet Dominus, à Gelboe autem tranſeat. Timendum quippe eſt, ne ſint aliqui Religioſi in hoc, & in aliis myſteriis celebrandis ſicut dulciarii (*confeiteiros*) qui tota vita res dulces præparant & conficiunt (bellaria vocant, id eſt *confeitos*, & ſimilia) has vero res dulces faſtidio habentes nunquam guſtant; ſed ſolum ad vendendum aliis faciunt. Videant Religioſi ne ſint his dulciariis ſimiles qui hæc diuina, & ſuauiſſima myſteria, cantant quidem, & celebrant in choro, vt à ſæcularibus audiantur, & deguſtentur: ipſi vero per conſiderationem, & contemplationem, nec illa tantillum attingant, verba Bernardi tantiſper audiamus, quæ ſic habent. Hæc attendamus quo cauti ſimus ſponſi nos ſalutiferis ſaltibus præparare: ne veluti à montibus Gelboe forte tranſeat, & à nobis ſi indignos forte ſua viſitatione conſpexerit. Sic ille ibi cum aliis multis in hanc ſententiam.

Viſitauit nos oriens ex alto. Adhuc in hoc verbo, oriens, conſidero ſimilitudinem, ob quam Chriſtus Dominus ſe ſoli orienti vo-

ti voluerit comparare. Conſidero nempe, hunç ſolem corporeum qui mundum illuminat quartam planetam in continuo motu verſari: vbi enim primum naſcitur, continuo quaſi perambulat nocte, & die, modo his modo aliis hominibus lucem præſtans, generationes cunctarum rerum corporearum cauſans, & producens: ſibi vero ipſe, nec tantillum acquirit, neque incrementum vllum, aut perfectionem recipit, ſed totus ſoli homini perpetuo inſeruit: cum enim mundus in aliquo ſenſu, dicatur etiam propter hominem factus, ſol mundum illuminans dici poteſt ſoli homini perpetuo inſeruire abſque vlla inde percepta remuneratione. Talis nobis naſcitur Christus Dominus ſol iuſtitiæ, oriens eſt, ſicut illi canit Eccleſia in quadam antiphona ante feſtum Natiuitatis: *O oriens ſplendor lucis æternæ, & ſol iuſtitiæ.* Oriens inquam eſt ſol, quia totus curſus vitæ illius abſque intermiſſione, in hominis obſequio inſumptus eſt abſque eo quod aliquid ſibi acquiſierit, & fuerit lucratus. Tota vita Chriſti Domini fuit continuus motus ad ſolius hominis ſalutem directus. *Propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis*, canit Eccleſia in ſymbolo Nycæno. Quid enim ſibi Chriſtus Dominus in tota vita acquiſiuit gratiæ vel gloriæ eſſentialis? nihil prorſus: & nihilominus ſolum circa nos (gallinæ in modum pullis incubantis, & pullos tantum curantis, neque ſalutem propriam, cibum ne curantis, Matth. 23.) de noſtra ſalute curauit: ad hoc tantum omnes illius curæ, & cogitationes ſunt deſtinatæ. Ponderauit hoc, docte ſimul & eleganter Angelicus doctor Diuus Thom. in quodam hymno feſti ſacratiſſimi corporis Chriſti Domini, vbi de illo ſic loquitur: *Se naſcens dedit ſocium, conueſcens in edulium, ſe moriens in pretium, ſe regnans dat in præmium.* Vide quo modo totus, nobis tantum natus eſt, & datus. Nam in Natiuitate (ait ſanctus Doctor) ſe dedit nobis in ſocium, frater videlicet, & proximus noſter effectus eſt, eo quod nos illi facti ſumus ſimiles in eadem natura. Secundo conueſcens: id eſt in ſua cæna ſacratiſſima cum diſcipulis manducans, ſe ipſum dedit in cibum, ſub ſacroſancta videlicet Euchariſtia, ſub qua ſuummet corpus realiter præſens ad manducandum nobis exhibuit. Tertio per mortem ſuam ſe dedit in pretium noſtrum. Namque per paſſionem ſuam Patri Æterno exhibuit pretium iuſtiſſimum, & copioſiſſimum redemptionis huma-

Chriſtus natus nobis tantum & ad noſtram vtilitaté.

Matth. 23.

Chriſtus in omnibus ſe nobis communicatum exhibuit.

1. Ioan.2. humanæ: iuxta illud 1. Ioann.2. *Habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* Deniq; in cælo iam regnans per gloriam, efficitur præmium noſtrum, natura enim diuina, ac Deitas Chriſti, quatenus Deus eſt, eſt futurum obiectum viſionis beatæ, & proinde præmium eſſentiale gloriæ: & humanitas ipſa, & pulchritudo corporalis illius erit obiectum gloriæ noſtræ accidentalis, vt Theologi alibi diſputant. Et ſic verificatur, quod idem ſanctus Doctor aſſerit ſerm. eiuſdem feſti ſeu in opuſc. 57. *Vnigenitus Dei Filius ſuæ diuinitatis volens nos eſſe participes noſtram naturam aſſumpſit, vt homines Deos faceret, factus homo, & hoc inſuper quod de noſtro aſſumpſit totum nobis contulit ad ſalutem, &c.* Si ergo Chriſtus Dominus totus ad noſtrum obſequium natus eſt: & totum ſe in vita in noſtro ſeruitio occupauit: quid non curauerit homo, vt totam vitam ſuam viciſſim in eiuſdem obſequium, dirigat, offerat, & impendat. Ob ſolius creationis beneficium toti illius ſumus ab illo pendemus, totos nos illi debemus, ob Incarnationem, & Redemptionis beneficium quanto magis ab illo pendebimus, & totos nos illi debebimus? ſed hac eſt miſeria & cæcitas noſtra, vt ſoli carni, mundo ac diabolo nos debitores agnoſcamus: & his ſolis creditoribus ad vnguem perfectiſſime ſatis faciamus: obliti tanti noſtri creditoris, & Fidejuſſoris Ieſu Chriſti contra illud Eccleſiaſtici 29. *Gratiam Fidejuſſoris ne obliuiſcaris, dedit enim pro te animam ſuam.* Eccleſ.29.

Ad finem, non poſſum non aduertere modum quo poſſimus melius præſens myſterium, & alia ſimilia contemplari. Hunc modum eleganter deſcripſit D. Auguſtinus in lib. de ſubſtantia amoris inſtruens animam ad diuina myſteria contemplanda, vbi ſic ſcriptum reliquit. *Suge o apicula ſuge, immergere, & replere: quia ille deficere neſcit ſi tu non incipias faſtidire.* Quibus in verbis, vt vides, animam apiculæ comparat, quæ campum pererrans variis floribus inſidens affixa ſugit, lambit, & ſuccum extrahit, in aluearium defert, vt mellis fauum conficiat. Eodem modo jubet Auguſtinus animam ſicut apiculam diuina myſteria conſiderare, & quaſi ſugere, vt deuotas inde conſiderationes in voluntatis affectu reponens, dulces ac deuotas contemplationes efficiat. Hoc autem nullibi melius quam in hoc præſepio fieri poteſt. In illo enim iacet flos campi, qui eſt Chriſtus Dominus, iacet & roſa pulcherrima, Modus contemplandi diuina myſteria.

Deipara

Deipara ſcilicet mater: in quorum florum conſideratione defixus intellectus varios caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis flores fructus, ſeu conceptus poteſt eruere, vt gratum in hoc feſto Deo ſacrificium præſentet. Sugat ergo anima, ſugat; quia ſicut ait Auguſtinus, ex parte horum tantorum florum, ſeu myſteriorum dulcedo, & ſuauitas, non poteſt deficere, ſi nos prius tepore, & faſtidio diuinorum affecti, non faſtidiamus. Plenum ſane præſepe eſt dulcedine ſpirituali, & ſuauitate refertum: ita vt nihil amplius humani intellectus capacitas deſiderare valeat: ita vt etiam hoc loco verificari poſſit illud Iob cap. 6. *Aut mugiet bos cum ante præſepe plenum ſteterit?* Non eſt quod amplius anima mugiat, & deſideret fœnum terrenarum rerum, & caducarum: plenum habet hoc præſepe, ſi vere ſugat, peccata dolendo, & præſens myſterium digne contemplando, ſugat hîc gratiam, & poſtea gloriam, ad quam nos perducat Chriſtus Dominus natus, qui cum Patre, & Spiritu ſancto regnat in ſæcula ſæculorum. AMEN. *Iob 6.*

paratum eſſe; qua de cauſa à Diocletiano acerbiſſime tortus, vitam pro Chriſto libentiſſime fudit. Vide ſi hoc loco locum habeant verba illa quæ cantat Eccleſia, in benedictione Cerei Sabbatho ſancto, Deum alloquens hoc modo: *O mira ſuper nos tuæ pietatis dignatio. O inæſtimabilis dilectio charitatis.* Vere, inquam, circa Geneſium citata verba locum habent. Quando enim ille gentilis Deum irridere parabat, tunc diuina miſericordia illum illuſtrauit, tunc ſubuenit, tunc de gentili, & Mimo Martyrem glorioſum effecit. Cadunt eadem verba in noſtrum Paulum, qui quando Deum perſequi intendebat, & ad innocentium cædes properabat, diuina ei claritas fulſit, de perſequutore faciens Apoſtolum, ita vt Iudæi, & Chriſtiani illius mutationem ſcientes mirarentur. Alterum exemplum ſit ex noſtris quod S. D. Maieſtas dignata eſt operari meritis Patris noſtri Franciſci. Refert Piſanus doctiſſimus in lib. conformit. vitæ Patris Franciſci cum vita Chriſti Domini lib. 3. conform. 31. prope finem, ciuem quendam de Aſſiſio, aliàs diuitem, in morbum lepræ adeo horribilem incidiſſe, vt ciues Aſſiſienſes illum vrbe expellerent vitandi cauſa contagij. Cumque ad duos amicos extra Aſſiſium diuertiſſet hoſpitij quærẽdi cauſa, & ab vtroque reijceretur eadem de cauſa, Aſſiſium reuerſus, & vitæ tædio affectus noctu hortum conuentus Patris Franciſci, murum tranſgrediens, intrauit, & in arbore hortus laqueo ſe ſuſpendit. O mira diuinæ pietatis, & Patris N. Franciſci dignatio! homini ſic è laqueo pẽdenti apparet Seraphicus Pater Franciſcus in aëre, glorioſis ſtygmatibus præfulgens, & ſic ſuſpenſum aëri prius reprehenſione notatum, quod de diuina miſericordia deſperauerit, & locum illum ſanctum, ſibi dicatum prophanauerit: ſuis deinde manibus ſacris ſtygmatibus inſignitis, corpus leproſum tetigit, laqueũ ſoluit, hominem libere abire ſanum permiſit. Conſidera diuinam illic miſericordiam, quæ in eodem pũcto quo miſer ille ſuſpenſus propter peccatum ſuum deſcẽdebat ad profundum infernum, quaſi lapis, & plumbum: ſuccurrit miſero, illumq; & ab inferno, & à lepræ morbo liberat mirabiliter. Hoc, inquam, eſt Deum eſſe multum ad ignoſcendum, multis, inquam, modis ſuam multam miſericordiam oſtendendo.

Stygmatum P. F. Franciſci illuſtre miraculum.

Adhuc ſpirans minarum. D. Ioan. Chryſoſt. tom. 3. hom. de ferendis reprehenſionibus, & de conuerſ. Pauli, hunc locum ſic exponit: *Non ſatiarat eum cædes Stephani*

Pauli ſi... s inſania ante conuerſionem.

num octo beatitudines conſtituiſſe, vt non in ſolis lachrymis ſalutem noſtram ſitam eſſe ſciremus.

Noto præterea ad euitandum errorem aliquorum, qui credunt Paulum hoc triduo, quo neque manducauit, neque bibit, fuiſſe raptum ad tertium cælum, & vi-
2. Cor. 12. diſſe illa arcana myſteria, de quibus agit 2. Cor. 12. Noto, inquam, id falſum eſſe, non enim ille raptus ad tertium cælum Paulo hodie in ſua conuerſione contigit, vt docte probat Baron. tom. 1. Annal. ann. 58. Chriſti Domini ex multis Doctoribus. Sed contigit illi prædictus raptus multo poſt conuerſionem, triennio ſcilicet poſt conuerſionem, quando ſcilicet idem Paulus Ieroſolymam veniens, orans factus eſt in ſtupore mentis; dum ſcilicet in
Act. 22. templo orabat, vt ipſe de ſe ait Act. 22. De quo Lorinus ad Act. Apoſt. cap. 9. verſ. 9.

Denique vt innoteſcat quantum Eccleſia hanc D. Pauli conuerſionem celebret, & magni faciat, vnius, vel alterius Doctoris profero teſtimonium D. Ambroſ. lib. de Iſaac cap. 4. aſſerit quod *Pauli conuerſio Eccleſiæ firmitudo eſt*. Remig. Antiſiodorenſ. in Pſ. 25. audet dicere: *Maius fuiſſe miraculum Paulum de perſequutore Apoſtolum facere; quam Lazarum de monumento ſuſcitare.* D.

Pauli conuerſio maius quid, quam Lazari ſuſcitatio.

Bernardus ſerm. 1. de hoc feſto ait: *Paulum & viuum, & mortuum multos ad Deum conuertere exẽplo & doctrina, & quemlibet peccatorem inde ſpem poſſe concipere ſuæ ad Deum recõciliationis.* Digniſſima ergo conuerſio eſt vt pro noſtra doctrina ad eius moralem conſiderationem accedamus.

Prima pars.

Iſai. 55. ISaiæ 55. inuitatur peccator vt derelinquat viam ſuam malam, & reuertatur ad Dominum; quoniam (vt ait ſacer Textus) *Multus eſt ad ignoſcendum.* Quæ verba conſideratione digna ſunt: innuunt enim Deum multum eſſe ad ignoſcendum, id eſt, non ſolum habere miſericordiam magnam, ſed multas adinuentiones, ac modos quærere vt miſereatur: multas perſonas quaſi induere, vt remittat. Quaſi non eſſet vnus tantum, ſed multi ad miſericordiam præſtandam. Hac de cauſa in ſacra Scriptura, modo fingit ſe matrem. Iſai. 49. modo mulierem, auiditate fœminea quærentem drachmam perditam: modo paſtorem, obligatum quærere ouem perditam Luc. 15. modo Samaritanum viam facientem, qui crudelitatis argueretur ſi ſaucio homini non ſubueniret, Luc. 10. modo ſe patrem

Miſericordiæ diuinæ commendatio.

Deus vt miſereatur induit multas perſonas.

Iſai. 49. Luc. 15. Luc. 10.

tale Dei, imo & miraculoſum, in ſenſu à D.Tho. expoſito 1. 2. quæſt. 13. art. 10. Nihilominus ſola hæc D.Pauli conuerſio ſimpliciter miraculoſa fuit, tum ex parte Pauli conuerſi, tum ex parte modi, ſiue circumſtantiarum, & miraculorum in ipſa concurrentium, & ob hanc cauſam hæc ſola ab Eccleſia peculiari officio, dieque celebratur. Quamuis enim in Breuiario in feſto Mariæ Magdalenæ, ad inuitatorium dicatur: *Laudemus Deum noſtrum in conuerſione B. Mariæ Magdalenæ.* Non proinde Eccleſia illius conuerſionem celebrat: nam in tit. feſti, & in Kalendario non dicit: *In conuerſione Magdalenæ*; ſed: *In feſto Magdalenæ.* Quo autem hoc magis cõſtet, & ratio celebritatis appareat comparemus breuiter conuerſionem vtriuſque ad inuicem: etenim Magdalenæ conuerſio celebratiſſima eſt, fuit ardentiſſima, Eccleſiæ valde proficua, & miris Doctorum laudibus celebrata, imo ab ipſo Chriſto ſatis laudata: quibus tamen non obſtantibus, in multis differt, & exceditur à Pauli conuerſione. Primo ex parte ſubiecti conuerſi, Paulus enim grauiora peccata habebat, infidelitatem ſcilicet, cædem Stephani, & multorum quorum mortem procurabat. Arſerat præterea inuidia contra Stephanum ob doctrinæ, & miraculorum præſtantiam, vt refert Lorinus ſuper Act. Apoſt. ad cap. 9. ac denique perſequebatur Eccleſiam Dei. Quæ omnia multo grauiora peccata ſunt, & numero, & qualitate, quam ſolum peccatum carnis Magdalenæ ex carnis fragilitate contractum. Secundo ex parte circumſtãtiarum; nam in Magdalenæ conuerſione, nullum clarum miraculum legimus contigiſſe, multa vero facta ſunt in conuerſione Pauli videmus nempe contigiſſe Chriſti Domini in propria forma apparitionem, loquutionem, lucem circumfulgentem, proſtrationem illius ad terram, abcæcationem corporalem, ab oculis cadentes ſquamas, & alia quæ poſſunt conſiderari, quæ ſane omnia miracula debent reputari. Tertio D. Paulus actualiter ibat ad peccatum perpetrandum, cum propoſito peccandi: quod de Magdalena non legimus quo tempore conuerſa eſt. Quarto D. Paulus in ſinu portabat epiſtolas ad perſequendum Chriſtum Dominum, Magdalena vero portauit alabaſtrum balſami, ſiue vnguentum precioſiſſimum ad Chriſti Domini pedes vnguendos. Quinto peccatum Pauli erat peccatum contra communitatem, & fere peccatum crudelitatis: peccatum vero Magdalenæ

Conuerſio ſola Pauli miraculoſa, & culta ab Eccleſia.

Magdalenæ conuerſio non colitur ab Eccleſia.

Pauli, & Magdalenæ conuerſiones comparantur ad inuicem.

Digitized by Google

fuſilia compactũ ſquamis, & ne ſpiraculum quidem incedit per eas. Scuta fuſilia ſunt ſcuta ærea per fuſionem facta, ſquamæ autem forte etiam innuunt loricam, quaſi ſquamis confectam; vel ſaltem ſquamæ ſcutorum innuunt compactas nimis, & adunatas ſcutorum ſuperficies. Ecce quomodo cor noſtri Pauli ſquamis compactum erat, ſiquidem hoc ipſo capite dicitur, quod poſtquam diuinæ inſpirationi obediuit, ſquamæ ceciderunt ab oculis illius. Ad quem Iob locũ D. Gregor. ſic de corde impij loquitur. *Squamas habet, & idcirco ad eius præcordia tranſeundi viam verbi ſagitta non habet. ſic ille.* Spiritus ſanctus ſpirat, & inſpirat bonum & ſanctum propoſitum: cor autem humanum æreis ſquamis compactum adhuc ſpirat malitiam. De hoc iam Stephanus Paulum, & ſuos lapidantes redarguerat Act. 7. *Quod ſemper dura ceruice, & incircumciſis cordibus & auribus Spiritui ſancto reſtiterant.* Denique optime apud Iob cap. 41. deſcriptum habemus cor durum, diuinas inſpirationes contemnens, vbi ſic habetur. *Cor eius indurabitur tanquam lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus.* Vide lapidis duritiem, & conſidera diligenter incudem malleatoris, quot ictus per quot annos recipiat, & patiatur: & nihilominus illi tot ictus illam non frangunt, non conterunt. Eodem modo ſe habet cor durum peccatoris, mille ictibus conſcientiæ, & diuinarum inſpirationum concutitur, quibus tamen non conteritur per contritionem veram, non ex animo peccata dimittit.

Antichriſtus nullas inſpirationes diuinas admittet.

Act. 7.

Iob 41.

Cor peccatoris eſt ſicut incus malleatoris.

Quæres, & quæ ſunt præcipue peccata quæ præ aliis faciunt peccatorem continuare ac diuinis inſpirationibus reſiſtere? Reſpondeo quod præcipue ſunt illa quibus ſubdebatur Paulus iuxta Lorinum ſupra citatum, inuidia ſcilicet, odium, vana gloria. Et de inuidia quidem & odio, (quæ fere idem vitium ſunt) ſatis conſtat, quot quotidie vſque ad mortem odium ſeruent, ita vt in ſolo mortis articulo cum inimicis reconſilientur. Imo addo, multos ipſum odium, & inuidiam occidere, quot enim videmus quotidie, in duellis, & in aliis peculiaribus conflictibus à ſe inuicem occiſos, quorum mortes ſolum odium, & inuidia cauſauit? porro quantum homines vana gloria defixos teneat, vt neque in morte illam deſerant, teſtantur vana multorum teſtamenta in quibus multa plena vanitatibus teſtamento præcipiunt. Et vt exemplum demus Paulo adhuc infideli accommodatum; quantum ſcilicet vana gloria mouerit, vt

Vana gloria periculoſiſſima, & cauſa animi obſtinati.

multi hæretici à fide defecerint, & ob ſolam vanam gloriam tenaces in ſuis erroribus permanſerint; ſufficiat exemplum Berengarij quondam hæretici], de quo ſcribit Guitmundus Epiſcopus Auerſanus lib. 1. de veritate Euchariſtiæ, *quod cum vix eſſet Dialecticus & à diſcipulis eſſet deſertus, ad eructanda Scripturarum Sacramenta impudenter ſe conuertit, & ſic maluit eſſe ſub aliqua admiratione hominum hæreticus, quam ſub oculis Dei priuatim viuere Catholicus.* Sic ille.

Petiit epiſtolas in Damaſcum ad Synagogas, vt ſi quos inueniſſet, &c. Vide quæſo afflictionem, & laborem à peccatore aſſumptum voluntarie, & abſque vllo ſuo fructu vel lucro corporali. Conſidera Paulum aliàs non miniſtrum Synagogæ vt apparet, neque ex officio obligatum, quantis ſe voluntarie laboribus ingerat; negotiantem epiſtolas, itinerum laboribus ac moleſtiis expoſitum videas, pecuniæ impenſas facientem ex propriis facultatibus; homines ac mulieres incarcerantem, aliaque multa his adiacentia patrantem. Et hæc omnia fecit iniuſſus, ille enim vltro ſe obtulit, ille petiit; & hæc omnia abſque vllo lucro & proprio quæſtu. In hoc exaggeratur multorum malitia, quod peccent ex pura malitia, ita vt neque gaudium, neque lucrum, ſed ſolum peccatum pro fine proponant. Sufficiat pro hoc audire D. Auguſt. magnum quondam peccatorem, ſed poſt conuerſionem ſuam vitæ admirabilem Doctorem, qui non erubuit omnia ſua errata apud vniuerſum orbem confiteri. Is ergo lib. 2. ſuarum confeſſionum cap. 4. referens quomodo poma in ſua adoleſcentia furto abſtulerit, non indigens, & abſque vlla neceſſitate ſic ſcribit, Deum alloquens: *Dicat tibi nunc ecce cor meum, quid ibi quærebat vt eſſem gratis malus, & malitiæ meæ cauſa nulla eſſet, niſi malitia.* Sic ibi. Et c. 8. eiuſdem libri, idipſum deplorans ait: *Quem fructum habui miſer in his quæ nunc recolens erubeſco, maxime in illo furto in quo ipſum furtum amaui, nihil aliud, cum & ipſum eſſet nihil, & eo ipſo ego miſerior?* Sic ibi. Alludit nempe Auguſt. in hoc ſecundo loco ad illa verba Diui Pauli ad Roman. cap. 6. dicentis: *Quem ergo fructum habuiſtis tunc in illis in quibus nunc erubeſcitis?* Quot hodie poſſemus interrogare peccatores eodem modo, qui ſcilicet ex peccatis, neque gaudium, neque lucrum, vt ipſi fatentur, reportant: quem fructum recepiſtis ex illis peccatis, in quibus nunc erubeſcitis? Hos ego comparo, illis filiis Iſrael apud Pharaonem captiuis, quos cum iam Pharao in nimiam, ac rigidam

Rom. 6.

Paleæ denegatæ filiis Iſrael quid ſignificent.

dam poſſeſſionem redegiſſet, eoſque ex odio vellet laboribus conſumere, paleas illis denegauit ad laterum confectionem, vt narratur Exod.5 palea enim lenis, & mollis gaudium ſignificat, vt Doctores ad eum locum moraliter exponunt; & nihilominus cogebat Pharao, vt Iſraelitæ ſolitum penſum laterum quotidie redderent. Sic conſidero multos peccatores quos iam diabolus nimium ſui iuris effecit, multumque poſſedit: hos odio volens laboribus extinguere, cogit quodammodo, ſeu libere ſuadet, vt ſibi quotidie certum peccatorum penſum reddant: illis tamen Diabolus, neque paleas dat, neque gaudium, neque lucrum in peccatis permittit, vide quale gaudium, quale lucrum habebat, filius ille prodigus Luc.15. qui neque amaris ſiliquis ventrem implebat, & inquietum porcorum gregem ſine quiete paſcebat? Hæc inquam omnia ſunt, gratis eſſe malum, & in peccato nihil aliud proponere niſi peccatum, ſicut eleganter citatis locis docuit Auguſtinus. Conſidera ſecundo in hac Pauli negotiatione epiſtolarum cum tot afflictionibus annexis quanto plura faciunt homines propter Diabolum, & propter appetitiones ſuas, quam faciant pro Dei. Si enim illa omnia quæ Paulus voluntarie aſſumpſit, alicui Deus imperaret vt faceret, forte recuſaret, forte allegaret ſe non eſſe carnificem non eſſe miniſtrum iuſtitiæ, & cædis executorem: & tamen illa omnia Paulus, & multi hodie ſimiliter voluntarie in Diaboli obſequium faciunt, quorum dimidiam partem non facerent propter Deum.

Exod. 5.

Luc. 15.

Si quod autem peccatum maxime hominem adigit, vt peccet ſine gaudio & lucro, imo & cum proprio diſpendio & iactura, eſt inuidia, qua iam diximus Paulum laboraſſe. Optime nobis deſcripſit Baſilius præſentem materiam pro intento etiam Pauli inuidi perſequentis Eccleſiam homil.11 quæ eſt de inuidia, vbi ſic ait: *Inuidiam fugiamus pugnæ in Deum Magiſtræ homicidij matrem, naturæ confuſionem.* Vide ſi hæc duo quadrent in Saulum cõtra Deum pugnantem, & cædis Stephani auctorem vel magnum fautorem? Et paulo poſt ait inuidum alloquens. *Nonne vides te contra tuum commodum contendere?* Et paulo ſupra dixerat hoc modo. *Quid hoc morbo pernicioſius? interitus vitæ peſtis naturæ, aduerſa omnibus bonis ex Deo prouenientibus, &c.* Hac de cauſa merito in aliquibus tabulis videas inuidum depingi pallidum, marcidum, trementem, & proprias carnes morſibus dila-

Inuidia peccat ſine lucro.

Inuidi damna deſcribuntur.

cadens cauda ſua traxit ſecum in infernum tertiam partem ſtellarum. Sunt & ſimiles Iudæ illi peſſimo, qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Ieſum, Act. 1. de quo Iuda, & eius in hac parte ſectatoribus eleganter ſic ait D. Leo Papa ſerm. 9 de Paſſione Domini. *Impius Iudas maluit miniſter eſſe Diaboli quam diſcipulus Chriſti.* Iam vero quantum malum hoc ſit, vltra prædicta, infe-rat quis ex illo inaudito ſupplicio à Chriſto Domino comminato Matth. cap. 18. qui illis qui aliis ſcandalum dederint, ad peccatum ſcilicet impellendo, vel peccati occaſionem præbendo: dignos enim pronuntiauit, qui in mare mergerentur cum ingenti ad collum ſaxo alligato. De hoc etiam in particulari ſe accuſat D. Auguſtin. 4. confeſſ. ſuarum c. 1. dum, relatis prius aliquibus ſuis erroribus ſic inquit: *Sectabar iſta, atque faciebam, cum amicis meis, per me, ac mecum deceptis.* Sic ille. Huius vero peccati ſupplicium nunquam remittitur niſi per iuſtam ſatisfactionem à Deo inflictam, vt videre eſt in illo dicto Nathan ad Dauid 2. Reg. 12. quantumcumque enim contritus iam eſſet, audiuit: *Verumtamen quoniam blaſphemare feciſti inimicos nomen Domini, &c.* id eſt occaſionem dediſti, vt nomen Dei blaſphemaretur.

Act. 1.

Ad peccandum alios impellentes taxantur.

2. Reg. 12.

Hoc tantum effugium & excuſationem habere potuit, (licet non ſufficientem) hæc Pauli epiſtolarum procuratio, quod non priuata ſua auctoritate has cædes, & vindictam intentauerit, ſed auctoritate publica, & per Iudices ordinarios, ſcilicet per Principem Sacerdotum ad quem res fidei pertinebant: neque ipſe puniendi licentiam petiit, ſed ſolum vinctos perducendi in Ieruſalem, vbi per Sacerdotum Principem forent iudicandi, & puniendi. In quo taxantur illi qui propria auctoritate [de inimicis vindictam ſumunt, vulnerando, occidendo], & ſimilia damna cauſando; de quo ſatis ſit videre multa quæ à Doctoribus dicuntur in ſermonibus de dilectione inimicorum. Videas etiam hic Paulum agere miniſtrum tribunalis ſanctæ Inquiſitionis ad purgandam fidem; quam ille putabat veram fidem, ſed fallebatur: in ſubſtantia tamen, & ſua intentione, id faciebat quod hodie fit à ſanctiſſimo illo Tribunali ſancti officij: ac proinde non eſt quod prædictum tribunal tum infideles, tum aliquæ nationes aliàs fideles, recuſent ac detrectent; cum videamus iam in illa Synagoga zelum circa fidei integritatem (ſicut illi credebant) vigere, & Paulum ea de re zelatorem integerrimum ſe oſtendere,

Inquiſitionis ſanctum tribunal figuratú in lege veteri.

principia etiam Mathematica; ac proinde circa relinquendum peccatum nõ ſunt faciendi diſcurſus, ſed ſubito, ac repente ad contritionem properandum eſt. Ad hoc iungẽda eſt Pauli reſpõſio ſtatim reddita, *Quid me vis facere*, nullam excuſationem interpoſuit nullum diſcurſum fecit, de ſtatu mutando, de fama, de ſociis, & rebus temporalibus, domoque Ieroſolymis relictis, ſed quemadmodum Deus ſubito illum præuenit luce ſua: ſic ille volũtate prompta obſequens ſubito, & repente, mutatus eſt. Taxantur in hoc diuinam inſpiratione, ac vocationem dilatantes friuolis, & humanis diſcurſibus ducti, ſimiles coruo illi Noetico, qui Geneſ. cap. 8. à Noe dimiſſus egrediebatur, & non reuertebatur: ad quem locum (maxime Caietanus) Doctores dicunt coruum circa arcam circumuolaſſe, nec tamen omnino intraſſe. Tales ſunt peccatores multi, qui à Deo in contritionem, & cælum vocati, circumuolant, non intrãt. Diſcurrunt circa ſtatus ſui neceſſitates, famam, & honorem; circumuolant non intrant, diſcurrunt nõ ſe reſoluunt. Cum neceſſarium ſit, nos D. Petrum imitari qui dum Act. 12. vinctus eſſet in carcere: & nocte Angelum Domini dicentem, audiret: *Surge velociter*, incunctanter omnibus ſibi ab Angelo dictis obediuit;

Conuerſio fiat ſubito.

Gen. 8.

Peccator coruo ſimilis in dilationibus.

Act. 12.

talis eſt quæcunque nobis indita diuina inſpiratio, per illam nobis dicit Deus: *Surge velociter*, cadant ergo catenæ de manibus noſtris, calcemus nos caligas, & cætera impedimenta vitæ reiiciamus, quo poſſimus expediti, & incunctanter diuinæ vocationi obtemperare. Euitemus ſomnolentam illam erga Deum reſponſionem, quam in ſe accuſat Auguſtinus, quo tempore diuinis vocationibus reſiſtebat de quo ita ille 8. confeſſ. cap. 5. ſic ait: *Non enim erat quod tibi reſponderem, dicenti mihi, ſurge qui dormis, & exurge à mortuis, & vndique oſtendenti vera te dicere. Non erat omnino quid reſponderem veritate conuictus, niſi tantum verba lenta, & ſomnolenta; modo, & ecce modo ſine paululum, ſed modo, & modo non habebant modum, & ſine paululum in longum ibant.* Sic ille. Concinit dictum Chryſoſt. hom. 57. ad popul. Antioch. pro eodem intento ſic ſcribentis: *Ne dicas alloquar prius propinquos, reſque meas expediam. Torporis initium eſt hac dilatio, patrem ſepelire diſcipulus voluit, nec id Chriſtus permiſit. Quid ita? quoniam acer inſtat diabolus, vt ſe in animum inſinuet, & ſi vel breuem arripuerit vacationem vel prorogationem ad magnum inducit teporem.* Sic ille. Lege de eadem re epiſt. 105. D. Bernard. vbi inter alia, ſic conſulit. *Fuge quaſo in*

Digitized by Google

in via peccatorum ne ſteteris. Quomodo viuere potes vbi mori non audes? Sic ille. Idem nos poſtea docuit Doctor gentium ad Galat. 1. dicens de ſua conuerſione. *Cum vero placuit ei qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit me per gratiam ſuam, continuo non acquieui carni & ſanguini, &c.* Vide verba duo ſibi inuicem reſpondentia: hic Actor. 9. de luce diuina Paulum illuminante dicitur, *ſubito*: is vero de ſua obedientia, & voluntate cooperante citato loco ad Galat. ait, *continuo non acquieui.* Repentinæ ergo diuinæ vocationi, rependere debet noſtra ſubito, & abſque dilatione executio per contritionem, peccatique deteſtationem.

Galat. 1.

Secunda pars.

Cadens in terram audiuit vocem dicentem ſibi, Saule Saule, quid me perſequeris?

Pſal. 82.

SOlet ſæpius diuina clementia & prouidentia per labores, & afflictiones particulares, peccatores multos, maxime inueteratos, rebuſque corporalibus maxime immerſos, ad ſe vocare: duobus in locis præcipue id habemus in Pſalmis Dauidis 1. Pſal. 82. cum dicit: *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomentuum Domine.* Multi enim quando in honore ſunt, non intelligunt, deſipiunt, per infamiam ſuperuenientem, ſæpius conteruntur Religionem intrant de animæ ſalute ratiocinantur. Secundus locus eſt in Pſal. 118. *Bonum mihi quia humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas.* Dauid enim ſatis humiliatus fuit à Deo, peſtilentia, filiorum diſſidiis inter ſe, Abſalonis perſecutione multiſque iniuriis ab eo illatis, & aliis ſimilibus. Idem accidit noſtro Saulo, ſatis humiliatus fuit hodie à Deo: ad terram deiectus, cæcus redditus: edendi ac bibendi appetitu priuatus, ad Ananiæ Magiſtratum miſſus, &c. vt merito cum Dauide poſſet dicere, *Bonum mihi quia humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas.* Diuus Auguſtinus ſuper Pſalmum 49. tribulationem à Deo immiſſam vocat vſtionem, ſeu ſectionem medicam, qua putrem carnem ſecat Medicus ad reddendam ſanitatem. Ibi enim explicans illa verba, *Inuoca me in die tribulationis, eruam te, &c.* Sic ait de Dauide. *Inuenit tribulationem tanquam aliquid vtile putruerat tabe peccatorum ſuorum, iam ſine ſenſu remanſerat, inuenit tribulationem tanquam vſtionem, & ſectionem.* Tales profecto multos videas peccatores, in antiquis peccatis putreſcentes,

Labores ſunt per quas Deus vocat ad ſe.

Pſal. 118.

Tribulatio à Deo miſſa eſt vſtio ſeu ſectio medica.

centes, ita vt iam fere non ſentiant, nec diuinas inſpirationes occultas nec Diuini verbi efficaciam, nec prælatorum reprehenſiones: diuinus ergo Medicus non odii, ſed amoris gratia, vtile hoc remedium inuenit, vſtionem, & ſectionem. Vrit, & ſecat, ſecat honorem, ſecat vxorem, ſecat maritum, ſecat filios ſecat denique, & vrit diuitias,& res temporales vt Deum inuocent in tribulationibus ſuis. Hac ſectione ſecti filii Iſrael in deſerto, Rebelles, & ſæpe ingrati in deſerto, ad Dominum conuertebantur, iuxta illud Pſalm. 77. *Cum occideret eos quærebant eum, & reuertebantur.* Facit illud Habacuc. 3. ibunt in ſplendore fulgurantis haſtæ tuæ: nam haſta qua Deus ferit & punit, ſplendet, illuminat, mouet & facit ire ad ſe. Porro illi peccatores qui tribulatione à Deo immiſſa non reſipiſcunt, neque conuertuntur, ſed in ſuis peccatis perdurant; hi iam damnatorum ſpecimen fere præmonſtrant, qui gehennæ pœnis afflicti in ſuis malis affectibus manent. Hi ſunt ſimiles canibus catenis deuinctis, qui à Domino ſuo verberati, non ſolum non quieſcunt ſed ſtrident dentibus, & rabidi clamant contra verberantem. Sunt veluti ſanguiſuga, ſeu hirudo, quæ adeo tenax eſt in ſanguine ſugendo, & etuendo vt etiam inciſa per partem inferiorem non deſiſtat, ſic videas multos maxime in odio manentes, alienum ſanguinem ſitientes, vt nec laboribus, nec paupertate fracti, non deſiſtant ab odio, neque conquieſcant à peccatis. Denique hi qui laboribus non conuertuntur ſed indurantur ſimiles ſunt illi peſſimo Iuliano Apoſtatæ, qui, iuxta Theodoretum libr. 3. Hiſtor. Eccleſ. cap. 25. & alios, cum iter agens ad bellum, ſagitta, vt creditur, diuinitus immiſſa, percuſſus eſſet, non ſolum non eſt ad Deum conuerſus, ſed è contra, fluente ſanguine manum ſuam implens, & in aerem ſpargens, contra Chriſtum Dominum quẽ Galilæum vocabat ſic dixit: *Viciſti Galilæe.* Et ſic indignatus mortuus eſt.

Pſ. 77.

Peccatores qui neque laboribus conuertuntur, ſimiles damnatis & canibus, & Iuliano Apoſtatæ & ſanguiſugæ.

Quo autem maiora ſunt in homine conuertendo impedimẽta, eo maior humiliatio, ſeu maioris tribulationis immiſſio à Deo fiat, neceſſe eſt: quod etiam in noſtro Saulo concurriſſe conſidero. Tria nempe inter alia habebat impedimenta, litteras ſeu ſapientiam, nobilitatem, & diuitias. Hæc ego ſic conijcio & quidem de litteris conſtat illum fuiſſe doctiſſimum in lege, diſcipulumque Gamalielis, vt ipſe Paulus de ſe fatetur. Act. 22. Erat item

Nobilitas ſapientia & diuitiæ ſunt impedimẽta ad conuerſionẽ.

Act. 22.

item nobilis eo quod ciuis Romanus eſſet. Conjicio præterea diuitem fuiſſe, vel ſaltem non pauperem, nam qui ſe offerebat ad tot impenſas itineris, & ſociorum ſumptus facien los, non pauper, ſed diues iudicandus videtur. Addi & poteſt quartum impedimentum in Paulo, quod ſcilicet Miniſter iuſtitiæ tunc exiſteret, & iuriſdictione, poteſtate-ve humana fulcitus: quantum vero hæc omnia hominem ab animæ ſalute diuertant, & impediant perfectam ad Deũ conuerſionem, breuiter, & ſingillatim oſtẽdo. Et primo quantũ diuitiæ impediant, dixit Chriſtus Dominus, Luc. 18. *Facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire, quam diuitem cælum intrare.* De litteris humanis, idem Paulus ad Rom. 1. multa docet: primo enim docet Philoſophos antiquos Deum cognouiſſe, ſed illum non glorificaſſe: ſecundo dicit, illos euanuiſſe in cogitationibus ſuis: tertio, cum eſſent ſapientes ſtulti facti ſunt. Vide difficultates, & dilationes in conuerſione Sancti Auguſtini, cuius ſcientia, & intellectus Eccleſiæ fuit admiratio. De ſcientia item, & nobilitate ſimul quantum impediant conuerſionem (non quod ſint in ſe mala hæc duo, ſed quod his bonis maleutimur) primo conſtat in Angelis malis qui & natura nobiliſſimi erant, & ſcientia pleniſſimi, maxime Lucifer pluſquam omnes alii; & tamen ſuæ nobilitati, ac ſcientiis freti adduci non potuerunt, vt peccatum ſuum deteſtarentur. Secundo id ipſum conſtat in illo Nicodemo, Ioan. 3. qui cum eſſet princeps inter Iudæos, & Magiſter in Iſrael, nobilis ſcilicet, & doctus: circa doctrinam tamen à Chriſto traditam, rudem ſe penitus oſtendit, ita vt audiret à Chriſto Domino. *Tu es Magiſter, & hæc ignoras?* & propter metum Iudæorum, & reſpectus humanos nocte ad Chriſtum veniebat, nõ interdiu. Denique quantum potentia, & iuriſdictio temporalis in potentatibus ſiue potentibus impediat animæ ſalutem, ſufficiat experientia, & populi clamor, de iudicum inſolentia, vt pene ſe Deos credant in terra, & ſibi licere quidquid volunt. Cum ergo noſter Saulus his omnibus quatuor impedimentis eſſet præpeditus grandi humiliatione indigebat, ad terram ſcilicet deiectione, obcæcatione, &c.

Luc. 18

Ioan. 3.

Ego præter hanc humiliationis cauſam alias duas conſidero ex parte Dei. Prima eſt ex doctrina Auguſtini ſerm. 10. de verbis diuinis vbi aſſerit, quod *peritus artifex qui cogitat magnam fabricam conſtruere celſitudinis, de fundamento prius cogitat humilitatis*

& quo

& quo maiorem intendit ſuperimponere molem ædificij, eo altius deorſum verſus fodit fundamēta. Hoc ego applico huic humiliationi erga Paulum. Decernebat Deus in Paulo magnam fabricam conſtituere perfectionis Euangelicæ, & illud vas electiſſimum, & altiſſimum fabricare, ideo præ omnibus Apoſtolis illum prius humiliauit, & quanto maiorem, ſeu celſiorem illum facere intendebat, eo altius in ſua prima conuerſione humiliauit. Secundam huius humiliationis cauſam forte poſſumus humano modo conſiderare, cum alluſione ad conſuetudinem in Academiis, olim maxime obſeruatam. Mos namque fuit in Academiis illum, qui Doctoratus, vel Magiſtratus honore erat decorandus, prius aliquibus defectibus eius veris, vel falſis, dehoneſtare, vel humiliare, quo doceretur ne tanti honoris collocatione eleuaretur: quod vexamen dici conſueuerat. Hoc ipſum fere Paulo contigit in hac humiliatione. Hodie illum Deus conſtituit Doctorem gentium, & Doctorem Eccleſiæ, maiorem quam vllus vnquam in Eccleſia repertus eſt: non ergo mirum ſi prius à Deo fuerit humiliatus, ad terram deiectus, & quaſi doctoratus vexamine probatus. Non erit abs re quaſi pro eodem intento audire Chryſoſtomum hom. ſupra citata de conuerſione Pauli, ſic illi exprobrantem, & quaſi irridentem in perſona Chriſti quamdiu proſtratus humi iacebat. Sic enim ibi ſcribit. *Saule, Saule quid me perſequeris? Ecce iacet ſupinus, ecce ligatus es abſque catena? (& ſicut Dominus famulū qui plurima, & grauia commiſit manu comprehenſum, & vinclum alloquitur.) Quid tibi vis faciam nunc, ecce veniſti ſub manus meas Quo nunc peruenit ferox ille furor tuus? Vbi inſania? Vbi zelus intempeſtiuus? Vbi vincula, & circumcurſationes? Vbi atrocitas illa? Immobilis quidem eris nunc, & neque videre perſequentem poteris? En qui feſtinabat, qui vbique circumcurſabat, &c.* Sic ibi Chryſoſt. Quæ omnia quadrant optime peccatori cuilibet à Deo laboribus humiliato, febri ſcilicet, vel alio flagello diuino, cuius antea nomen ſolum, & vultus terrebat mundum & tanquam Deo, ſibi omnia licere credebat.

Humiliatio debet præcedere exaltationem.

Academiarum mos in humiliādo doctore vel Magiſtro ante collationem doctoratus vel Magiſtratus.

Paulus humiliatus ante doctoratum.

Vide adhuc, peccatorum varia ſubiecta variaſque naturas & conditiones: alios nempe inuenias qui niſi per labores vſque ad terram proſternantur non conuertuntur: alios qui facili negotio, quaſi ad nutum Dei, & ad minimam inſpirationem illius conterantur. Exemplum clariſſimum habemus in Paulo duro, & reſiſtente vt diximus. In Diuo

Peccatores alii duri, alii faciles: & poſſunt quaſi à Deo diſſentire.

Digitized by Google

autem Petro, è contra, ſolo enim diuino intuitu, ad ſe, ſeu ad Deum reuerſus eſt. Conſidera item Magos illos ſanctiſſimos Chriſti adoratores qui nemine illis loquente, ad ſolius ſtellæ intuitum moti ſunt ad quærendum Dominum: è contra Iudas ille peſſimus nec lotione pedum, nec Chriſti Domini genuflectione, nec ſancta cõmunione percepta voluit à malo ſuo propoſito deterreri Sponſa diuina Cantic. 1. ait, trahe me

Cant. 1. poſt te, curremus: id eſt ſi tantilla motione traxeris, non ſolum acquieſcam, ſed curram poſt te: è contra filius ille prodigus Luc. 15

Luc. 15. indiguit fame, nuditate, paupertate, & afflictione porcorum vt reſipiſceret. Et ſic multa poterunt exempla occurrere: ex quibus infallibilis apparet illa veritas à ſancto Concil. Trident. definita Seſſ. 6 Canone 4. vbi dicitur, *Non obſtante diuina motione, & auxilio poſſe peccatorem libere conſentire, & diſſentire.*

Quid me perſequeris? Id eſt fideles meos qui ſunt membra mea.

Gen. 4. Deus proprias iniurias tolerat: non vero ſeruis ſuis mala illata.

Mirum eſt, Deum in ſuis iniuriis ferendis patientiſſimum eſſe: è contra vero ſeuerum, & promptum ad vindicandas iniurias factas ſuis ouibus, & innocentibus. Quando Caim Geneſ. 4. ſacrificium diminutum Deo obtulit, & Deo quaſi iniurioſum & Deo indignum: leuiter à Deo reprehenſus eſt, illis tantum verbis, *Quare iratus es, & cur concidit facies tua?* E contra vero, quando Caim occidit fratrem Abel, aſpera reprehenſione & perpetuo ſupplicio punitus eſt. 3. Reg. 21. graui ſupplicio punita eſt Iezabel, & antea vir eius Achab, non tam propter offenſas in Deum commiſſas, quã propter vineam Naboth ademptam. Primus inter Reges Iudæorum qui populum auertit à cultu Dei fuit Ieroboam. 3. Reg. 12. & tamen non eſt propter hoc percuſſus brachii ſtupore & contractione, niſi quãdo manum extendit in Prophetam Domini. 3. Reg. 13. Denique Matth. 18. Rex ille qui in tantis ſibi debitorem ſeruum malum inuenit non eſt conqueſtus, neque illum ea de cauſa puniuit, ſed ex eo ſolum quod ſuo conſeruo noluit minus debitum remittere. Monentur in hoc potentes, & cæteri ut abſtineant omnino ab affligendis paruulis, neque audeant in Chriſti Domini ſeruos, qui habent pro ſe Deum paratiſſimum, & pugnaciſſimum defenſorem & ſe lædentium offenſorem. Poſtulat præterea hæc diuina conſuetudo, vt ſiquidem Deus in propriis iniuriis vindicãdis remiſſus eſt, & in noſtris promptiſſimus: Nos eodem modo in diſſimulandis propriis iniuriis eſſemus omnino faci-

3. Reg. 21. *3. Reg. 12.* *3. Reg. 13.* *Matth. 18.*

Digitized by Google

faciles : iniurias autem diuinas, ſeu Deo factas feruenti zelo vindicaremus, in quo noſtri Pauli iam conuerſi imitatores erimus, qui cum tot verbera, & iniurias propter Chriſtum mutus pateretur : circa diuinum tamen honorem, eiuſque iniurias fuit zelator feruidus, & integerrimus.

Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. Quatuor modis exponitur hic locus, & omnes eodem fere recidunt. Primo, durum tibi eſt contra Deum pugnare qui potentiſſimus cum ſit ad manum, & in manu habet tot modos, tot aculeos, & ſtimulos quibus te poteſt punire: ſumpta ſimilitudine ex boue qui calcitrat contra aculeum agricolæ pungentis illum: ea namque calcitratione neque aculeum infirmat, neque effugit sed aliquando magis pungitur, vel Agricolam ad ſe magis pungendum inſtigat. Secundo, quia durum erat Paulo reſiſtere prædicationi Apoſtolorum, & verbis diuinis, cum Eccleſ. 12. dicatur, *Verba ſapientium ſicut ſtimuli, & quaſi claui in altum defixi.* Tertio, durum erat Paulo reſiſtere diuinis inſpirationibus, quæ veluti ſtimuli pungunt, & ſtimulant; de quo iam ſupra diximus. Quarto, durum erat Paulo reſiſtere clamoribus conſcientiæ prauæ quæ pluſquam ſtimulus ferreus miſerum peccatorem ſtimulat

Eccl. 12

Verbum Dei ſeu prædicatio, eſt ſtimulus.

Inſpirationes diuinæ ſunt ſtimulus.

arguit, & pungit. Hoc ultimum & quartũ hic tantum proſequor, quantum ſcilicet prauæ conſciẽtiæ remorſus ſtimulet, & pungat, vt illius tantum ſtimuli vitandi gratia, ſit à peccato recedendum. Primo occurrit illud Eccleſ. 33. *Præcordia fatui quaſi rota carri.* Rota carri non ſtridet nec ſonat niſi quando plauſtrum oneratum eſt. Talis eſt conſcientia impii: vbi primum aliquo peccato mortali onerata eſt, fit veluti rota carri. Vide quam importunũ ſtrepitum, & fragorem edat rota carri onerati, ita vt illũ audientes, à ſermocinatione deſiſtant quia ſe inuicem non intelligunt. Talis eſt conſcientia impii ſi aduertat, morſus, & remorſus, clamoreſque conſcientiæ patitur innumerabiles, & importunos: vt mirum ſit illum, ea ſolum de cauſa non mori. Mortuus profecto eſt Baltaſar Danielis 5. ex eo tantũ quia ſui peccati digitos, ſeu effectum, vel ſignum ſcriptum vidit in pariete: Quid non moriatur peccator toties intra ſe ſentiens nõ digitos peccati, ſed ipſum peccatũ clamans, & accuſans? Deut. 28. prauis peccatoribus comminatus eſt Deus dicẽs. *Dabit enim tibi Dominus ibi cor pauidum & deficientes oculos, & animã conſumptã mærore, & erit vita tua quaſi pendẽs ante te.* Cõſidera hæc omnia verba, ſunt enim ſingula appoſitiſſima ad cla-

Eccl. 33

Conſciẽtiæ prauæ clamores intolerabiles.

Dan. 5.

Deut. 28.

Digitized by Google

alicuius apoſtematis. Si enim hic curaturo ſe Chirurgo, dicat, ſcindes hoc nõ illud, ſecabis hoc modo, non illo, ſalutis periculum incurrit, quia vult curari ſine dolore ſuo modo, & chyrurgum docere. Vt ergo ſanus fiat, debet ſe totum arti chirurgi cõmittere, ac dicere; ſcinde, & ſeca, ſicut ars docet, & videris neceſſarium. Peccator ad confeſſionẽ accedit mille putridis peccatis quæ inſciſione occaſionum indigent, & remedio de futuro. Si ergo animæ ſanitatem deſiderat, confeſſori dicat: *Quid me vis facere?* Seca putridum, ſcinde occaſiones. Vre per impoſitionem dignę ſatisfactionis, vt ſanus fiam. Si enim ſecus faciant, & excuſationes afferat, & dicat ſe talia, vel talia non eſſe facturum, iam non vere pænitens apparet. Diſtinct. 1. de pænitentia, cap. *Petrus doluit*, refertur optimum dictum S. Ambr. ad hoc intentum, quod ſic habet: *Petrus doluit, & fleuit: non inuenio quod dixerit, inuenio quod fleuerit.* Et paulo infra ſic ait: *Lachrymas eius lego, ſatisfactionem non lego.* Vbi per *ſatisfactionem*, credo nõ ſignificari ſatisfactionẽ quam vocamus ſacramentalem, ſeu pænitentiam impoſitam, opúſue pænale per quod ſatisfacimus peccatis. Hanc enim ſatisfactionem, ſeu opus pænale ſatisfactorium pro peccatis Petrus omnino adhibuit, imo eius lachrymæ erant hoc opus pænale ſatisfactorium. Sed credo ibi per ſatisfactionem, D. Ambroſium, ſeu ius Canonicum intelligere excuſationem, ſeu reſponſionem, quod maxime in lingua noſtra Luſitana, explicatur in qua dicimus, *Não deu ſatisfacão*; id eſt, *eſcuza de ſi.* Petrus ergo ſolum fleuit, non ſe excuſauit, nihil allegauit, ſolummodo ſe accuſauit. In eodem decreto, & diſt. de pænit. cap. *conſideret*, refertur aliud dictum D. Auguſtini ad eundem finem, de pænitente ad pedes confeſſoris, ſic dicente: *Ponat ſe omnino in poteſtate iudicis, in iudicio ſacerdotis, nihil ſibi reſeruans ſui.* Mirum eſt, quæ, & quanta olim fideles patienter faciebant, & patiebantur humiliter in pænitentijs publicis ab Eccleſia ſolemniter iniunctis à 4. feria Cinerum vſque ad feriam 5. Maioris hebdomadæ, quo toto tempore ab Eccleſia eijciebãtur cum quadam quaſi execratione, cogebantur Eccleſiam nudis pedibus intrare ſacco veſtiti, cum multis alijs pænitentiæ cæremonijs, & tamen humiliabantur, obediebant, quæ omnia videri poterunt in cæremoniali Pontificali, ſub proprio hac de re titulo. Hodie vero ea noſtra miſeria, & fragilitas deuenit, vt fere moraliter impoſſibile ſit condignam ſatisfactionem magno alicui peccatori imponere.

Petrus poſt peccatum doluit non ſe excuſauit, neque aliquid allegauit.

Satisfactio condigna pro peccatis hodie fere nequit imponi propter hominum ignauiam.

Digitized by Google

in foueas, laqueos beſtiarum ſpiritualium incurſus. Dicat Deo inſtanter: *Domine quid me vis facere?* Dicat cum Dauide Pſalm. 118.
Pſal. 118. *Greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniuſtitia.* Si quando autem viderit ordinatione diuina ſibi contingere res, ac media ſuo intento, ſine vel appetitui contraria: recordetur, & ſibi applicet verba illa Chriſti Domini Ioan. 13. Petro dicta: *Quod ego facio, tu neſcis modo, ſcies autem poſtea.*
Ioan 13. Neſcis modo quo tendant hæ diſpoſitiones, vel permiſſiones diuinæ, ſcies autem poſtea in æterna vita. Recordetur dicti illius apud Ieremiam cap. 2. vbi
Ierem. 2. recitans Propheta quæ mala acciderint animæ fideli ibi ſignificatæ, quod ſcilicet poſita ſit terra eius in ſolitudinem, quod conſtuprata ſit vſque ad verticem & cæt. reddens cauſam ob quam prædicta mala illi contigerint, ſubdit hæc verba. *Nunquid non iſtud factum eſt tibi quia dereliquiſti Dominum Deum tuum, eo tempore quo ducebat te per viã?* Id eſt non acquieuiſti Dei ductui, quo te ducebat per viam ſibi placitam, & tibi congruentem: ſed voluiſte tua via, & tibi placita gubernari Conſonat his optimum dictum Diui Ambroſij lib. 1. de officijs dicentis. *Inde incipit beatitudo iudicio diuino, vnde ærumna reputatur humano.* Quæ verba hunc habent ſenſum quod ſcilicet ſæpe illud malum temporale quod tu humano iudicio reputas ærumnam, ordinat Deus, vel permittit, vt inde tibi incipiat beatitudo, aliquando humana etiam in terris ſicut videre eſt, in venditione Ioſeph: vel ſaltem beatitudo æterna. Cuius hoc exemplum aſſigno. Ordinat Deus vt Miniſter iuſtitiæ comprehendat latronem, vel alium facinoroſum hominem, & ducat in carcerem, vnde abſque dubio ad patibulum extrahetur. Latro incarceratus ærumnam putat: inde tamen illi incæpit beatitudo cæleſtis: quoniam, ſi liber ambularet, in ſuo peccato perſiſteret; morte inopinata præuentus naturali, vel violenta, non forte ſic contritionem haberet. Ductus vero ad patibulum per Miniſtros iuſtitiæ, & certus de morte ſua, contritionem elicit, ſacramenta ſuſcipit, per mortem illam patienter toleratam meretur, & ſatisfacit: ac denique gloriam aſſequitur. Iuuat illud Senec. lib. de remed. fortuitorum pecuniam perdidiſti, eris nunc in via expeditior, exonerauit te fortuna; damnum putas, remedium eſt. Sinamus nos ergo diuino ductu gubernari, & cum noſtro Paulo

dicamus, *Domine quid me vis facere?*

Deus obcæcat nos vt videamus.

Surrexit autem Saulus de terra, apertiſque oculis nihil videbat. Vide mirum curationis diuinæ modum ſimul obcæcat, & illuminat. Supra dixit quando primo Saulus deiectus eſt in terram quod circumfulſit eum lux de cælo, nunc autem quod oculis captus nihil videat. Et reuera ad eundem finem hæc ambo diriguntur, vt ſcilicet oculi corporei obcæcentur, quo oculi mentales aperiantur: & quidem de oculorum corporalium obcæcatione videtur loquutus Dauid *Pſal. 118.* Pſalm. 118. *Auerte oculos meos ne videant vanitatem.* Petebat ſcilicet moralem obcæcationem, vt per complacentiam ad mundi vanitatem non reſpiceret, ſed quaſi cæcus ad illam ſe haberet. Eſt hæc expoſitio conformis Diuo Gregorio Papæ, qui lib. 33. Moral. cap. 30. de hac Pauli obcæcatione ſic loquitur: *Lumen quippe vt acciperet amiſit.* Et Diuus Auguſtinus relatus 23. quæſt. 4. cap. diſplicet: ſic de eodem loquitur. *Excæcatus vt mutaretur, mutatus vt mitteretur, miſſus vt qualia fecerat in errore, talia pro veritate pateretur.* Sic ibi. Et quid non cæcus ad terrena hinc Paulus maneret, ſi ſurrexit à terra, & oculos aperuit? Hæc duo ſi faciamus ad terrena profecto cæci erimus, vt nequeant illa nobis placere, ſurgamus nempe paululum à terra, & aperiamus oculos, eleuemus paululum conſiderationem à terrenis ad cæleſtia, conſideremus per apertos mentales oculos vilitatem terrenorum, & nihil videbimus vt Saulus, id eſt omnia illa nihil eſſe iudicabimus. Hoc nempe eſt iudicium quod de terrenis rebus poſtea firmauit Paulus ad Philippenſes 3. dicens: *Propter quem* *Philip. 3.* (Chriſtum ſ.) *omnia detrimentum feci & arbitror vt ſtercora, vt Chriſtum lucri faciam.* Cum his oculis aſpiciebat terram Ieremias cum cap. 4. dixit: *Aſpexi* *Ierem. 4.* *terram, & ecce vacua erat, & nihili.* Cui conſonat illud Geneſ. 1. *Gen. 1.* *Terra autem erat inanis & vacua.* Recte ergo iam noſter Paulus oculos mentales aperiens, & corpore cæcus nihil æſtimandum in terra videbat. Nos è contra cum Saulo ante conuerſionem ſuam, oculos mentales claudentes, & corporeos tantum aperientes, videmus terram plenam bonis nobis carnalibus placentibus. Nec mirum, nam ſquamas in oculis ſicut Saulus habemus. Squamæ enim illæ corporales Pauli, non deſignabant corporalem infirmitatem oculorum quam antea haberet, & quam illi Deus modo curaret; ſed deſignabant ſquamas mentales, tenebraſue interiores

riores oculi mentalis), quas Deus opt. Max in Paulo ab intellectu pellebat. Squamæ namque tenebræ ſunt, quæ nos non patiuntur videre res ſicuti ſunt: videt peccator cum ſquamis, & tenebris quia videt diuitias vt bonas, luxuriam, vindictam, crapulam & ſimilia, hæc inquam omnia videt non ſolum bona, ſed aliquando iudicat ſibi neceſſaria: ſquamæ ſunt, & tenebræ intellectus. Itaque Paulus nihil bonum ſpirituale in terra videbat, quia ſurrexit à terra, & mentales oculos aperuit. Nos è contra videmus multa placentia in terra, quia iacemus in terra, & quia claudimus oculos. In confirmationem adhuc prædictorum, quod ſcilicet, dum corporeos oculos clauſos habemus, acutius cæleſtia videmus, & è contra cum illos aperimus cæleſtia non conſpicimus, iuuat maxime conſiderare, quod multa, & admiranda myſteria in ſacra Scriptura Deus reuelauit hominibus non vigilantibus, ſed per ſomnia quando clauſis corporeis oculis dormiebant. In ſomnis Iacob vidit illam myſterioſam ſcalam, in ſomnis filius eius Ioſeph vidit ſe futurum principem Ægypti, & relinquamus ſomnia Pharaonis, Nabuchodonoſor & cæterorum, in ſomnis Angelus Domini monet Ioſeph ſponſum Deiparæ vt tollat puerum, & fugiat in Ægyptum: & ſic poſſemus alia multa ſomnia recenſere, in quibus Deus multa multos docuit, quando ſcilicet corporales oculos habebant clauſos, & fere cæci corporaliter dici poterant. Conſiderauit hoc acutiſſime Iudæus ille Philo tom. 2. lib. 1. cui titulus eſt, *Quod à Deo mittantur ſomnia.* Ibi enim hanc eandem noſtram tractans materiam, poſt recenſita aliqua ſomnia à Deo immiſſa, per quæ homines plus dormientes, quam vigilantes aſſecuti ſunt: ponit hanc comparationem. *Quemadmodum poſt ſolis occaſum, quando ſumus in tenebris, & oculi corporales nil vident in terra, tunc ijdem oculi corporales clarius vident cælum cum ſtellis, planetis, cum ſuis diſtantijs &c. Quod tamen videre non poſſumus in meridie quando Sol nos illuminat & terram clare vidmeus, tunc enim in cælo nihil inſpicimus. Eodem modo, de rebus cæleſtibus melius iudicamus cum clauſos habemus corporeos oculos, vel illos ad terrena claudimus.* Conſonat tandem huic argumento elegans doctrina Diui Gregorij Papæ lib. 5. Moral. cap. 20. ad illa verba Eliphas amici Iob: *In horrore viſionis nocturnæ.* Conſiderans enim ibi Sanctus quare illud abſconditum verbum dictum fuerit Eliphas in viſione nocturna, non vero interdiu,

Per ſomnia Deus multa reuelauit, & non in vigilia, & quid hoc ſignificet ex Philone.

diu, ſic ſcribit : *Sæculares enim mentes, quanto ſe foris per deſideria dilatant tanto ad receptionem illius (inſpirationis, & conſolationis diuinæ) ſinum cordis anguſtant.* Sic ibi D. Gregorius cum aliis in hanc ſententiam.

Sed dicis. Ergo Paulus antea ſquamas habens piſcis erat? Reſpondeo, ita ſane: piſcis erat, imo & coluber, anguis, ſeu draco, hæc enim duo tantum animalia, quod ſciam, ſquamas habent piſcis, & coluber. Piſcis erat Paulus ante conuerſionem; nam piſcis inter omnia animalia lubricus eſt, & viſcoſus; ſi illum ſola, & nuda manu premas effugit: arte ſola maxime hamo extrahendus eſt. Talis antea Paulus premebat illum diuina manus, Verbo diuino, Apoſtolorum, ſcilicet, prædicatione, inſpirationibus, timoreque iudicij, Paulus tamen lubricus, & viſcoſus vt piſcis effugiebat hæc omnia, ſoloque hamo, id eſt Verbo diuino incarnato, quod à Doctoribus hamus eſca veſtitus dicitur, fuit extrahendus mundi pelago, ſcenoque vitiorum. Ideo Chriſtus Dominus in propria humanitate de cælo deſcendens iuxta veriorem opinionem, hodie Paulo apparens ipſum conuertit, & à mundi pelago, tumultuque ſegregauit. Imo & coluber erat ſquamas habens, vt etiam draco furioſus contra fideles poſſet vocari, & coluber perfidiæ caput. Cecinit hoc de Paulo optime Poëta Arator ad hunc locum, illis ſuis carminibus in hunc modum.

Et ſquama cecidere graues, natura quod anguis
Ferre ſolet, ratione viget: Iudæa *venenum*
Semper abore vomit, crudelior aſpide ſurda
Perfidia coluber, ſynagoga ſibilat antro, &c.

Itaque draco fuit aurea, coluber, piſcis indomitus, leo, lupus, & omni feritate repletus, nunc autem iam illum agnum manſuetum habemus: cæcum illum accipimus, vt nos illuminet, ſicut Diuus Chryſoſtomus in quadam homilia de laudibus Pauli teſtatur dicens: *Illius cæcitas, illuminatio orbis totius facta eſt.* Pauli cæcitas mũdum illuminauit. Fecit nempe Deus in Paulo quod ſolent venatores, qui vnam columbam, vel turturem obcæcant, & iuxta illam laqueos vel retia ponunt, vt ad illam cæcam columbam cæteræ accurrentes laqueis, vel retibus capiantur. Hodie Paulus ideo obcæcatus eſt in oculis corporalibus, vt rete ſuæ prædicationis, & doctrinæ, vniuerſas gentes, imo & vniuerſum orbem Domino acqui-

acquireret,& ad fidem conuocaret. Hac de cauſa plus debet Eccleſia Paulo quam cæteris omnibus Apoſtolis: quamuis enim ille Petro inferior fuerit, tamen abundantius omnibus pro Eccleſia laborauit, vt ille de ſe dixit 1. ad Corinth. 15. *1. Cor. 15.* Hic eſt Apoſtolus qui plus omnibus Chriſtum redoluit in hac vita. Nam ſi ille hodie vas electionis conſtitutus eſt vt portaret nomen Ieſu per vniuerſum mundum, ſequitur quod vas plenum Chriſtum, ſeu plenum Ieſu, plus redolebat Ieſum quam cæteri omnes. Accurramus ergo ad vas odoriferum, & Chriſto plenum accurramus ad Paulum cæcum vt nos illuminet, accurramus ad illum qui de perſecutore factus eſt pro nobis Orator & interceſſor, vt impetret hic gratiam, & poſtea gloriam, Amen.

Paulus plus redolet Chriſtum quam cæteri Apoſtoli.

uare, illiſque remedio congruenti ſubuenire.

Quamuis autem videam multa de hoc argumento à Doctoribus ſcripta, ita vt nil fere iam videatur vltra dicendum, non abſtineo, quoniam faciam ſatis, ſi illorum varia, & optima dicta ad ſummam breuitatem, & claritatem reduxero, forte etiam ultra miſſurus duo minuta in Gazophylacium cum tot & tantis Doctoribus, eo ſolum quod tali morbo nimis grauatus ſim, & pro remedio proprio multa euoluerim. Ne tamen diſputatio longior, & confuſa euadat, in tres vel quatuor ſectiones breuiter ſecabitur.

SECTIO I.

Quid ſit ſcrupulus proprie.

INhærentes ijs, quæ tradit Nauar. loco citato, & cæteri illum poſtea ſecuti maxime Sanches lib. 2. de matrimonio diſput. 41. pro definitione ſcrupuli tradenda, præmittendum putamus, intellectum noſtrum varijs modis aſſentiri poſſe alicui veritati ſeu propoſitioni. Primo quando res eſt clara, euidens, abſque formidine, vel grat. cum aſſentitur huic propoſitioni, homo eſt animal rationale, ſeu bis quatuor ſunt octo, & ſimilibus, & tunc iſte aſſenſus dicitur ſcientia, ſeu ſcientificus. Secundo, quando res è contra, eſt omnino dubia pro vtraq; parte, neque ex vlla parte apparet quid probabile ſit, ita vt intellectus ſuſpendat aſſenſum. Talis eſt hæc propoſitio, vel quæſtio, ſi nempe ſtellæ ſunt pares an impares? pro neutra enim parte apparet quid iudicandum ſit: & proinde intellectus manet dubius, & hic ſecundus modus dicitur, Dubium: eſt enim res in æquilibrio, neque vtrimque apparet probabilitas, aut etiam vtrimque apparet æqualis omnino probabilitas, & proinde intellectus prudens hic ſuſpendit actum, & non elicit actum. Tertio, poteſt res iudicanda eſſe quidem certa, ſed obſcura, & non clare viſa; & tunc dicitur fides diuina, vel humana, maior, vel minor, verb. gratia quod Deus ſit Trinus & vnus; eſt quid certiſſimum, non tamen clarum, vt erat primus modus ſcientiæ, ſed eſt certiſſimum propter authoritatem Dei illud reuelantis, præterea quod ſit Roma, res eſt certa propter authoritatem tot librorum, & hominum qui illam viderunt: quod tamen Roma ſit, credit is qui non vidit, propter

formidine partis oppoſitæ, quia ſcilicet, videt etiam pro parte oppoſita dari rationes probabiles, & proinde etiam oppoſitum eſſe poſſe verum. Suſpicio eſt quando intellectus in alteram partem magis inclinat, non tamen illi aſſentitur. Sexto denique ſcrupulus definitur à Nauarro cap. *Si quis autem de pœnitent.* diſt. 7. num. 12. & citato loco ſum. hoc modo, ſcrupulus eſt apparentia aliqua in intellectu, contra id quod aliquis credit, opinatur, vel dubitat. Dicitur apparentia, id iſt, repræſentatio: intellige, alicuius coniecturæ, vel probabilitatis leuis, ac tenuis. Ita enim exponit, ſeu diſtinguit Azor. 1. part. ſuæ ſum. Moral. lib. 2. cap. 20. quæſt. 2. dicens quod opinio, ſeu opinans aſſentitur cum formidine vni parti, quia videt etiam ex alia parte rationes probabiles: at ſcrupulus, ſeu ſcrupuloſus aſſentitur etiam cum formidine, quia videt ex alia parte coniecturas leues, ac tenues deterrentes illum, & auocantes ab aſſenſu, & quiete. Dicitur in eadem definitione: *Contra id quod credit opinatur, & dubitat*; quia contra hæc tria tantum genera aſſenſuum inſurgunt leues apparentiæ, leueſque coniecturæ: nam contra primum actum ſciendi, vel ſcientiæ, eo quod euidens ſit, & clarus, non inſurgunt oppoſitæ coniecturæ, nec dubietates, &c. Conſonat huic definitioni, illa alia tradita à Soto, de ſecreto mem. 3. quæſt. 2. concluſione 3 in hunc modum. Scrupulus eſt formido ita tenuis, vt ſit contra illam agendum, procedit enim ex quadam ignauia, & pauore. Hinc colliges, quod quando quis recordatur clare peccati M. Commiſſi, & ex tali recordatione inquietatur, improprie dicitur illi veniſſe ſcrupulum: illud enim non eſt ſcrupulus, ſed clamor clarus conſcientiæ peccaminoſæ. Scrupulus enim eſt ſola illa apparentia leuis, ac tenuis, nata ex formidine, abſque ratione probabili, ſed ex leui coniectura contra quam ſcrupuloſo irrumpendum ſit.

Scrupulus proprie quid ſit?

Scrupulus diſtinguitur ab opinione.

In maiorem adhuc definitionis, & ſcrupuli claritatem, comparo illum breuiter cum illis quinque actibus præcedentibus, dicens; quod ſcrupulus à ſcientia differt, quia hæc eſt aſſenſus firmus, certus, & euidens. Scrupulus vero nihil horum habet, ſed eſt obſcurus, infirmus, &c. A fide etiam diſtinguitur quia fides eſt aſſenſus certus modo expoſito in ſupradictis. Scrupulus vero non eſt certus, ſed incertus. Tertio differt à dubio, nam in dubio pro vtraque parte apparet æqualis

Digitized by Google

æqualis probabilitas, vel obſcuritas æqualis: at in ſcrupulo ſimpliciter datur aſſenſus vni parti probabiliori, & pro alia apparent leues, & multo minores coniecturæ inquietantes. Quarto differt ab opinione, quia is qui opinatur aſſentit huic parti cum formidine, videns ex alia parte rationes probabiles; at ſcrupuloſus (intra terminos ſcrupuli) non videt ex alia parte rationes probabiles, ſed tantum leues apparentias, & terrores ex ignauia ortos. Vltimo differt à ſuſpicione, quia hæc non aſſentitur parti illi ad quam inclinatur. At ſcrupuloſus abſolute quidem huic parti aſſentitur, credens magis, hoc non eſſe peccatum, ſed contra hunc aſſenſum habet inſurgentes apparentias ſolicitantes illum, vt diſcedat à tali aſſenſu. Imo vt optime aduertit Azorius citato loco, ſcrupuloſus aliquando dubitat, & ſolicitatur, non à coniecturis, vel probabili ratione, ſed à ſola ſua ignauia, pauore, & complexione. Hæc ſunt quæ de natura, ſeu definitione ſcrupuli poſſunt afferri.

Ego ex meo paruo intellectu, occaſione illius dicti Azorij, quod ſcrupuloſus aliquando abſque probabilitate, ex ſolo pauore, & puſillanimitate inquietatur, dico quod quando ſcrupulus nimis intenſus eſt, poteſt definiri, quod ſit ſemi amentia; id eſt, fere amentia, & ſemi inſania, ſeu dimidiata inſania. Pro quo confirmando, & declarando noto cum Sanchez lib. 1. de ſponſalibus diſputat. 8. à num. 23. poſſe contingere vt homo aliquis, in omnibus aliàs ſit ſobrius, & mentis compos, ſed in vna tantum materia ſit amens, neque in illa, ratione vtatur; eo quod ex nimia apprehenſione, ſeu paſſione circa illam particularem materiam, læſionem phantaſiæ patiatur, quod non patitur circa alias materias. Hoc ibi probat Sanchez authoritate Hipocratis, Galeni, & aliorum Medicorum, imo & Theologorum; & experientia cuiuſdam hominis quem ipſe teſtatur ſe vidiſſe amentem omnino in vna tantum materia, ſed in omnibus alijs ſobrium. Hoc ego applico ad nimis ſcrupuloſum, fere eſt ſemi amens; in ſenſu dicto, videlicet in ſola materia iudicandi de peccato fere inſanus, & amens eſt: idque euenit ex nimia, & formidoloſa apprehenſione peccati, ſeu inferni, ita vt in hac tantum materia peccati fere læſionem potentiæ patiatur, quod non patitur in alijs materijs; & proinde in materia peccati non recte diſcurrit, nec ratione mouetur, ſed ex ſola apprehenſione turbatur, pererrat,

Scrupulus eſt fere amentia, & inſania.

Amens poteſt quis eſſe in vno tantum, & ſobrius in omnibus alijs.

pererrat, & in modum amentis aberrat. Hanc ego meam applicationem de ſcrupuloſiſſimo ſemi amente, confirmo etiam ipſa experientia ex multis, ſcilicet qui ex vehementia ſcrupulorum in plenam, & totalem amětiam deuenerunt. Et hæc ſufficiant ad intelligendam quidditatem, ſeu naturam ſcrupuli, ſeu ſemi amentiæ.

SECT. II.

De cauſis à quibus cauſatur ſcrupulus.

Scrupulus vnde cauſatur, & à quibus.

MVltum iuuat ad cognoſcendam naturam rei, noſcere cauſas productiuas illius, quod etiam in ſcrupuli materia facimus vt inde etiam melius applicentur remedia deſtructiua illius. Igitur Nauar. citato loco ſum. Latinæ cum alijs Doctoribus communiter, maxime Gerſone, qui inter omnes hoc argumentum melius explicauit, tangit breuiter multas cauſas ſcrupuli, quia nos fuſius tantiſper explicantes, ſed aliquas omittentes, dicimus primam ſcrupuli cauſam naturalem aſſignari à Doctoribus, melancholiam vt teſtatur D. Thom. 1. part, quæſt. 115. art. 5. ad 1. Hæc vero melancholia adeo terribilis, & diabolicus humor eſt, vt Pineda ſuper

Melancholia mater ſcrupulorum.

Iob 1. tom. cap. 3. verſ. 2. ſect. 2. referat ex Auicenna aliquos medicos credidiſſe melancholiam à Dæmone fieri: falſo tamen, id dixerunt, cum melancholia ſit humor naturalis, & proinde à Deo factus. Huius ego rei, vel imaginationis cauſam aſſigno; nam cum Diabolus ſit ipſamet triſtitia, & melancholia, ob pœnam damni qua continuo affligitur, quæ fere immenſa triſtitia eſt: non dubium, quin ipſe aliquando aliquos velit eſſe ſicut ſe ipſum, triſtes, melancholico ſcrupulorum humore pene obrutos, & abſorptos. Vtitur autem Diabolus aliquando corporis noſtri humoribus ad nos commodius tentandos.

Secunda cauſa ſcrupulorum huic proxima eſt ipſe Diabolus, à Deo permiſſus iuſtiſſimis de cauſis: qui fere totum agens eſt, in noſtris tentationibus: comparo ego noſtram naturam mari, & vento: quamuis enim mare natura ſua inquietum eſt elementum, ita vt etiam ceſſante omni vento in æſtate inquietum, & mobile ſit: nihilominus ventus eſt qui in illo continuo turbulentiam cauſat, tempeſtates, & tumultus excitat, adeo vt ſi ventus non eſſet, tempeſtates non pateretur. Mare eſt noſtra natura humana, ob paſſiones naturales inquietum: ipſe tamen

Digitized by Google

Diabolus iuxta poteſtatem ſibi à Deo permiſſam illam magis reddit inquietam, maxime per ſcrupulos. Quod aliqui Doctores in hac materia melancholiæ, & ſcrupulorum, colligunt ex illo 1. Reg 16. cum dicitur: *Spiritus Dei malus arripiebat Saul, &c.* Si vero quæras, quæ mala prætendebat in nobis cauſare Diabolus per ſcrupulos? præter experientiam ipſam, docet Nauar. citato loco ſum. num. 281. eſſe hæc, videlicet, inconſtantiam ſpiritualem, inquietudinem mentis, augmentum peccatorum, animi paruitatem, id eſt, puſillanimitatem, nebulam intellectus, accidiam, & ſimilia: poſſet addere, & periculum, ſeu tentationem deſperandi, quæ ſcrupuloſiſſimo obuia, & quotidiana eſt. Et ſufficiebat illa ſpiritualis accidia, quæ radix eſt inter cætera ſeptem capitalia vitia: ex quo ſpirituali tædio quot mala naſcantur ſoli norint, qui illud patiuntur. Quod videns Laurent. ille Iuſtinianus, & Monachos à tanta peſte liberare deſiderans, in opere de diſciplina Monaſtica cap. 12. ſic de Diabolo ſcripſit, & de ſcrupulo (quem vocat puſillanimitatem.) Quandoquidem etiam dæmones horribiliter ſe humanæ menti oſtentant, atque terrorem conantur ingerere vehementem quatenus relicta confidentiæ anchora in puſillanimitatis pelagus ipſam demergant. Hactenus ille, & vere quidem puſillanimitas eſt ſcrupulus, adeo enim puſillanimem, ſcrupuloſum reddit, vt nec pater noſter, orationémve Dominicam valeat pronuntiare quiete.

Diabolus eſt cauſa ſcrupulorum, & agens principale in tentationibus.

Scrupuli quæ mala cauſent?

Vltra has duas cauſas principales ſcrupulorum ponit Nauar. alias minores cauſas eodem loco ſum. vtpote, nimias vigilias, ieiunia immodica, conuerſationes cum ſcrupuloſis, ac tandem nimiam confidentiam ſui, ſeu ſuarum virium: dum enim quis quaſi ſibi fidens, & ſe alijs volens præferre, vult plus cæteris, ac perfectius in actibus contritionis, & contemplationis, & orationis, ac ſimilibus conari, pluribus iterat eadem, non implorato, vt deberet, diuino auxilio, ſine quo nihil omnino fieri poteſt: & cum quo omnia facile, ac ſuauiter fieri poſſunt, cæteræ cauſæ ſcrupulorum ad ſupradictas fere poſſunt reduci, & ex remedijs applicandis etiam innoteſcunt, legant qui voluerint Gerſonem peculiari hac de re tract. & Antoninum 1. part. tit. 3. cap. 10. §. 10. Natura enim timida, & naturalis puſillanimitas, quæ etiam ſcrupulorum cauſæ aſſignantur, ad melancholiam poſſunt, ac debent reduci, & ſic de alijs ſimilibus.

Ante-

Digitized by Google

Antequam vero ſcrupulorum remedia profeतamus, dicamus breuiter pro monitione, & conſolatione ſcrupuloſi, quid Diabolus prætendat ſcrupulos ingerendo: & quid è contra Deus illos permittendo? Et quidem Diaboli intentum ex ſupradictis patet, maxime Laurentio Iuſtiniano: prætendit nempe deijcere nos in pelagus puſillanimitatis, deſperationis, accidiæ, tepôris, tædij, & ſimilium malorum quæ ſatis magna ſunt. Pro quo etiam aduerto artem Dæmonis illam eſſe, vt quos ſanctos, ac iuſtos non poteſt deijcere per extremum relaxationis, largæue conſcientiæ, conatur eoſdem per extremum oppoſitum ſupplantare per redactionem ad anguſtias, & vt ſic dicam per conſcientiæ ſtrictionem, vt id quod aliquando virtus eſt, peccatum putent, & ſic vel à virtute deſiſtant, vel per prauam, & erroneam conſcientiam operentur. Pro quo etiam forte poterit applicari illud Pſal. 54. *Expectabam eum qui ſaluum me fecit à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate.* Ibi enim puſillanimitatem ſpiritus (quam Doctores ſcrupulum vocant) vel opponunt tempeſtati, ita vt ſint duo extrema, ſcrupulus ſcilicet ſtringens, & larga conſcientia omnia relaxans, & deſtruens more tempeſtatis, vel ſaltem de eodem ſcrupulo, & puſillanimitate dicit eſſe tempeſtatem, quæ omnia conuellat, & conturbet.

Diabolus tentat nos per duo extrema, relaxationem ſcilicet, & ſtrictionem ſcrupulorum.

Pſal. 54.

E contra vero quid Deus Opt. Max. prætendat in huius peſtis permiſſione, nimiaque ſcrupulorum agitatione, quæ fere facit ſcrupuloſum ſimilem Dæmoniaco, & à Diabolo obſeſſo; quid, inquam, Deus inde prætendat, maxime Religioſis, omiſſis alijs reſponſis, ſufficiat intueri diuinam prouidentiam in illo Stargirio Monacho per tot annos ſine culpa à Diabolo obſeſſo Deo permittente, ad illius coronam: ad quem conſolandum Ioan. Chryſoſt. tres libros conſcripſit tom. 5. quos intitulauit; *de diuina Prouidentia.* In quibus mira ſuo more de propoſito argumento ſcripſit, vt diſcamus diuinæ prouidentiæ acquieſcere, quam ſcimus eſſe ſuauem, benignam, miſericordem, & æquitate pleniſſimam.

Scrupulos Deus permittit ad maius meritum & coronam.

SECT. III.

De remedio contra ſcrupulos, maxime pro perſonis Religioſis.

PRimum ergo, & facilius, ac ſuauius remedium quod Religioſis poteſt inculcari pro vi-

tandis ſcrupulis, eſt conceſſio Apoſtolica Leonis Papæ Decimi, qui pro ſedandis Religioſorum ſcrupulis, fecit valde fauorabilem hac de re conceſſionem, vel declarationem nobis Fratribus Minoribus (quorum priuilegijs cæteros fere omnes Religioſos gaudere video) is enim Summus Pontifex, prout habetur in compendio verb. declarare. §. 4. & 5. conceſſit Fratribus Minoribus in hunc modum: *Vt ſcilicet Fratres qui ſunt nimis ſcrupuloſi, poſſint in omnibus dubijs ſuam conſcientiam tangentibus ſecura conſcientia ſtare determinationi ſui Goardiani, vel cuiuſcunque alterius Prælati.* Quo nihil clarius, & fauorabilius pro ſcrupuloſis dici, concediue potuit; ita vt mirer, apud nullum Doctorem de ſcrupulis agentem (quem recorder) huius remedij mentionem fieri. Quid enim ſuauius verbis illis, *ſecura conſcientia*? Nullo enim labore poteſt ſcrupuloſus quietari conceſſione præſenti, ſui prælati determinatione: niſi forte dubitare velit de Sum. Pontificis poteſtate in prædicta conceſſione. Circa quam pro maiori claritate, & conſolatione duo dubia propono, & reſoluo breuiter. Primum ſit, vtrum illud verum habeat, quando Prælatus idiota eſt, & illitteratus, ſubditus vero, fortaſſe doctior, & Theologus? Reſpondeo intrepide, etiam tunc talem ſubditum dubitātem virtute talis conceſſionis poſſe ſtare determinationi talis Goardiani, vel Prælati: rationem reddo, illud vulgatum Iuriſtarum prouerbium, ſeu dictum applicans, videlicet, quod quando Princeps non limitat, neque nos limitare debemus: ibi autem Princeps Papa non limitat de prælato docto, & litterato; ergo neque nos limitare debemus. Secundo, quia fauores ſunt ampliandi, prædicta vero conceſſio fauor eſt, & proinde amplianda ad quemcunque Prælatum. Tertio, quia prædicta conceſſio non fit Prælato ratione ſcientiæ, ſed ratione officij, quatenus loco Dei paſcit oues Chriſti, qui proinde ratione officij habet ſuo modo aſſiſtentiam Dei ſufficientem, vt proinde illi ſecure obediendum ſit, qualeſcunque illi ſint, iuxta illud de malis Prælatis Iudæorum, Matth. 23. *Quod dixerint vobis, facite, &c.*

Qui eſt nimium ſcrupuloſus ſtare poteſt ſecura conſcientia determinationi ſui Goardiani, vel alterius Prælati.

Scrupuloſus doctus quietari debet dicto Prælati idiotæ.

Secundum dubium eſt, an nomine Prælati ibi etiam intelligatur Vicarius, ſeu Præſes in abſentia Goardiani, & ſic de alijs reſpectiue quouis nomine appellatis? Reſpondeo affirmatiue: primo; quia id ſonabat ibi, nomen illud: *Cuiuſcumque alterius Prælati*, Vicarius enim, Sub-prior, Vice-rector,

Prælati nomine etiam Vicarius, & Vice rector intelligitur.

Digitized by Google

Vice-rector, & ſimiles, in ſuorum Prælatorum abſentia, etiam Prælati ſunt, ac tales dici conſueuerunt. Et præterea prædicti præſidentes Vicarij, &c. in abſentia Prælatorum gaudent omnibus priuilegijs conceſſis ſuis Goardianis, & Prælatis localibus, vt videre eſt in eodem compendio, verb. Vicarius, & Rodriguez tom. quæſt. 19. art. 2. & tom. 3. quæſt. 76. art. 3. prædicta vero conceſſio Leonis, priuilegium eſt, vel ſaltem fauor, indultum, gratiâue, quæ omnia priuilegia cenſentur. Tertio, id ipſum oſtendo quoniam aliàs ſi hoc præſidentes, & Vicarij non haberent in abſentia localium Prælatorum, non ſufficienter benignus Leo, & Pater ſcrupuloſis prouideret (cuius oppoſitum eius verba, & intentio ſonant) non inquam, prouideret ſufficienter, quid enim faceret ſcrupuloſus in abſentia Goardiani per duos, tres, vel quatuor menſes, & aliquando per annum, quo Prælatum localem abeſſe contingit? De illis ergo etiam conceſſio intelligēda eſt. Id quod maiori iure poſſunt facere, & ſcrupulos tollere ſuperiores adhuc Prælati, Prouinciales ſcilicet, Generales, & ſimiles vt ibidem in compendio in prima conceſſione idem Leo X. conceſſit, & expreſsit.

Adhuc quæris an prædicta Prælati determinatio circa tollendum ſcrupulum facienda ſit intra ſacramentalem confeſsionem, an vero ſufficiat fieri extra illam verbo tenus per modum conſilij? Reſpondeo ſufficere vt fiat extra confeſſionem per modum conſilij. Patet ex verbo *Determinationis*, determinatio enim extra ſacramentum fieri poteſt. Secundo, quia ſcrupulum tollere non eſt diſpenſare, vel abſoluere, vt intra ſacramentum fieri debeat. Tertio, quia ſi intra confeſſionem deberet fieri, nihil alleuiaretur ſubditus, iam enim ſcrupulum via ordinaria, & fere (liceat dicere Chriſtiane). oneroſa via per confeſſionem, non per conceſſionem deponeret.

Vltimo pro eadem conceſsione, ego ſcrupuloſus aduerto, ibi illud ſolum concedi, pro nimis ſcrupuloſis: vnde non proderit ſcrupuloſis ordinarijs, id eſt, leuiter, & raro ſcrupulis agitatis intellige ex vi huius conceſsionis; nam aliàs quatenus ſubditus & poteſt, ac debet ſtare dicto Prælati. Qui vero ſint nimis ſcrupuloſi, arbitrio pendentis, & ipſius Prælati relinquendum eſt. Ne vero hoc etiam taceamus, hoc vnum, vel duo indicia eſſe poſſunt communiora ad dignoſcendum nimis ſcrupuloſum, primo ſi in recitandis horis Canonicis, cæteriſque orationibus ſæpius

Nimis ſcrupuloſus quis cenſendus.

Digitized by Google

eadem verba repetat cum importunitate, & fatigatione, imo ſæpius dubitet ſi talem Pſalmum, vel orationem protulerit. Secundum indicium proximum præcedenti, eſt in materia confeſsionum ſacramentalium, ſi videlicet confeſsiones generales ſæpius iteret; ſi in confeſsionibus ordinarijs de contritione dubitet; ſi diffidat ſe in adoleſcentia bene confeſſum, & ſimilia dubia inquiete verſet animo circa ſacramentalem confeſsionem. Eos, inquam ego, Religioſos nimis ſcrupuloſos dixerim: & quoniam hi multi ſunt in Religione, & hæc duo genera ſcrupulorum, iterationis ſcilicet, in officio diuino, & repetitionis confeſsionum, communiora ſunt, & frequentiora apud illos contra hęc duo ſcrupulorum genera ſeorſim remedia proferamus in hac ſectione, vt Religioſorum remedia particularia ſeparatim à ſæcularibus explicentur, vltra illa quæ ſectione ſequenti dicemus de communibus ſcrupulorum remedijs ad omnes promiſcue pertinentibus.

Scrupuloſus non repetat, neque iteret verba in recitandis horis, & orationibus.

Pro remedio igitur ſæpius iteratæ repetitionis in recitando, perſuadeat ſibi conſtanter ſcrupuloſus primo, communem eſſe Doctorum ſententiam, actualem attentionem ad omnia verba ore prolata non requiri, neque eſſe præceptam, ſed ſufficere virtualem qua in principio propoſuit ſe recitaturum diuinum officium, vel quid ſimile; vnde nullum peccatum eſt illa diſtractio ordinaria, & inuoluntaria, neque facit perdi meritum orantis; hæc omnia communiſsima ſunt, & apud omnes receptiſſima, vt probatione, vel authore non indigeant. Vnicum tantum fundamentum adduco efficaciſſimum; nam maioris ſubſtantiæ, & obligationis eſt attentio, & intentio in cōficiendis Sacramentis, quam in recitandis diuino officio, &c. orationibus, vt patet, cum Sacramenta ſint ab ipſo Deo imperata, & proinde attentio in illis conficiendis ab eodem Chriſto Domino præcepta: officium vero Canonicum, & illius attentio ſunt ab Eccleſia præcepta, neque ſunt tantæ efficaciæ, quantæ ſunt Sacramenta. At conſtat ex communiſsima ſententia, quod Sacerdos cōficit validum Sacramentum, proferens verba formæ, etiamſi quando illa profert diſtractus mente ſit, abſque actuali attentione, dummodo tamen antea habuerit intentionem faciendi Sacramentum: ergo à fortiori in horis Canonicis recitandis, & cæteris orationibus fundendis non peccabit orans, neque perdet meritum, etiamſi quando verba profert, actualiter

non

non peccabit orans, neque perdet meritum, etiam ſi quando verba profert, actualiter non aduertat, inuoluntaria diſtractione diſtractus, dummodo ante intentionem debitam ſoluendi formauerit, & aduertens diſtractionem ſuã, ad attentionem recurrat. Quæ ratio inſolubilis eſt, & fere euidens in hac materia. Secundo efficaciter id oſtenditur quia Deus non præcipit impoſſibilia vt patet, cum iugum illius ſuaue ſit Matt. 11. At habere illam attentionem actualem in omnibus verbis ſine eo quod diſtrahatur aliqua cogitatione, eſt impoſſibile nobis in hac vita, non ſolum moraliter ſed etiam naturaliter: non enim eſt in noſtra poteſtate motus primo primos, & cogitationes primo primas mẽtem diſtrahentes, reprimere, vel ſuccidere, vt Theologi docent: ergo illam actualem attentionẽ in omnibus verbis abſque diſtrictatione, tanquam impoſſibilem Deus nobis non præcipit, neque ad illam obligamur. Et qui his duabus rationibus non acquieuerit ſemiamẽs eſt, vt ſupra dicebamus de ſcrupuloſo. Facit ad idem, exemplum D. Ber. de quo refert Surius to. 4. in vita illius, quod querebatur coram Ruſtico de diſtractione mentis in oratione, ita vt attentionem fixam in orando habere nequiret. Si ergo tantus vir, tot meditationibus aſſuetus, taliter à terrenis rebus ſenſus abſtrahens, taliter diuino amore incenſus, miraculiſque coruſcans, qualis erat Bernar. attentionem actualem ad omnia verba orationis habere non poterat: nec tamen in hoc ſe peccare credebat: quid gemat homuncio, quid queratur, quid affligatur ex eo quod inuoluntarie diſtrahatur. Mirũ eſt hac de re teſtimonium quod refert Gabriel ſuper Can. Miſſæ lect. 62. ex Gerſone in hunc modum. Non debent facile ſuper huiuſmodi inaduertentias formari ſcrupuli. Alioquin nunquã poterit orans cor ſuum quietare, quia nititur ad impoſſibile ſibi per naturam, vel complexionem, vel conſuetudinem, vel phantaſiæ turbationem quæ nũquam poteſt quieſcere, ſicut nec aer, nec mare dum agitantur aſſiduitate ventorum. Vnde repetionem in caſu fieri, ne dum ſuperuacuum eſt, ſed etiam inquietatiuum, periculoſum, & nociuum, præcipue ſi in conuentibus orat vbi ſocietatem, cũi eſſet oneroſus, iuuare teneretur. Sic ibi ex Gerſone. Azorius tom. 1. ſuæ Sum. lib. 10. ca. 12. ad finem idem docet ne ſcilicet ſcrupuloſus repetat etiam quando dubitat an iam dixerit. Nauar. item citato loco Sum. c. 27. ad finem n. 290.

Digitized by Google

idē monet, imo aduertit id quod experientia conſtat, videlicet ſcrupuloſe repetentes actum 3. 4. & 5. loco, tandem in fine elicere actum imperfectiorem, quam elicuerant in principio. Mitto alios multos doctores idem commendantes, vt prope nullus ſit qui id non aduertat.

Circa confeſsionis ſcrupulos maxime in illis qui volunt plures facere confeſsiones generales, imprimis eſt conſilium omnium fere Doctorum, quod ſcrupuloſus id non faciat, niſi quando cōfeſſoris docti iudicio cōſtiterit de aliquo errore claro cōmiſſo, de quo ſi non conſtet, omnino illi interdicatur confeſsio generalis: ſicut enim in ſupradictis diximus, tunc, non apparente claro errore præcedentis confeſsionis, omnes illæ dubitationes naſcuntur à melancholia, Diabolo tentante & inquietante, & illa confeſsionum repetitio plus illum debet inquietare, quā quietum reddere. Qua de re, vltra quam quod ſim teſtis oculatus in me, & in alijs, pro remedio particulari tantæ inquietudinis, ſeruiat primo, Conc. Trid. definiſſe de fide ſeſs. 6. Canon. 13. & 14. Neminem abſque diuina reuelatione poſſe certo ſcire ſe eſſe in gratia. Ne ergo velit ſcrupuloſus in hoc de ſua gratia euidētiam habere, ſciat Deum per ſolam attritionem cum ſacramēto dare gratiam: cumque non conſtiterit de aliqua voluntaria, & malitioſa omiſsione alicuius peccati mortalis in aliqua confeſsione, certus ſit, & quietus ſit Deum ſibi non defuiſſe cum ſuā miſericordia. De hoc autem particularem doctrinam tradit Caetan. in Sum. verbo, ſcrupuloſus, vbi docet, ac monet, vt ſcrupuloſus certo ſibi perſuadeat, ſe, & peccatum iam eſſe confeſſum, & recte ac debite confeſſum. Et in hoc petit ſibi fidem dari, vt ſcilicet ſemel cum morali diligentia confeſsi amplius non confiteantur. Illa enim illorum dubitatio, ait Caet. à ſolo ipſorum timore & melancholia naſcitur, non à ratione ſeu fundamento probabili. In hoc etiam valde proficua, & neceſſaria eſt doctrina Nauarr. lib. 5. Conſiliorum, titulo de pœnit. & remiſſ. conſilio 17. vbi tenet peccare ſaltem venialiter pænitentem ſcrupuloſum, qui non acquieſceret dicto Confeſſoris docti & prudentis: quia, inquit, acquireret habitum vitioſum inquietandi ſe in quærendis alijs, & alijs amiſſa tranquillitate animæ. Omnino autem recolendum eſt quod pro hac importuna confeſsione, (id eſt nimis iterata) vitanda docent Doctores grauiſsimi & recentiores Vaſquez, 12. diſputatione 68.

Scrupuloſus non admittatur ad confeſſiones generales faciendos.

cap.

cap. 2. prope finem aſſerit, vt ſcrupuloſus nihil putet eſſe peccatum mortale, niſi quod manifeſte, & abſque formidine mortale eſſe iudicauerit. Et addit quod poteſt aliquis adeo eſſe ſcrupuloſus, vt niſi iurare poſſit illud eſſe mortale, non credat illud eſſe mortale, nec proinde illud confiteatur. Idem in terminis habet Sà in aphoriſmis verbo dubium, num. 4. & 5. licet non vtatur verbo, iurandi, ſed ſolum dicat ne confiteatur niſi quæ certo viderit eſſe mortale peccatum: & quæ certo ſciat nondum fuiſſe confeſſum. Azorius item in Sum. 1. par cap. 20. quæſt. 7. idem fere affirmat, ne ſcilicet confiteatur niſi illud quod certo, & manifeſte peccatum mortale eſſe viderit. Iam vero de peccatis venialibus confitendis, non eſt quod ſcrupuloſus angatur, conſtat enim de fide ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. abſque vlla culpa illa taceri poſſe in confeſſione, quamuis melius ſit illa confiteri. Talis tamen eſſe poterit ſcrupuloſus & adeo inquietari poterit cum aliquibus ſpecialiter venialibus, vt conſulendum illi ſit, vt de illis confitendis non curet ob maiorem quietem.

Tertio loco ſolent in particulari aliqui Religioſi ſcrupulos pati circa prædeſtinationẽ ſuam, an ſcilicet ſint de numero prædeſtinatorum? Hunc ego ſcrupulum voco non minus quam temerarium: talis namque ſcrupuloſus appetit ſcire impoſſibile, imo id quod Deus voluit nobis eſſe abſconditum. Sufficiat illis dictum B. Ambroſij lib. 2. de vocatione gentium cap. 8. vbi de his ſimilibus, ac de alijs percontantibus ſimiles quæſtiones ad diuinam reprobationem, vel prædeſtinationem ſpectantes, ſic ſcribit. *Verum tamen de hac altitudine diſcretionis Dei non conturbabitur cor noſtrum, ſi firma, ac ſtabili fide, omne iudicium Dei rectum eſſe credamus, nec appetamus habere cognitum, quod ipſe voluit eſſe ſecretum.* Sic ille. Vbi alludit ad illa verba Pſalm. 118. *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuũ.* Pſal. 118.
Si namq; de fide habemus Deum in ſuis operibus eſſe iuſtiſſimum, (ait Ambro.) quieſcamus; quod Deus iuſtiſſimus erit, ſiue me à cælo excludat propter peccatum, ſiue ad cælum ducat ex ſola ſua miſericordia. Præterea id quod Deus voluit nobis eſſe ſecretum & abſconditum, ſcilicet prædeſtinationem, ſeu reprobationem, idque ob cauſas iuſtiſſimas alibi à Doctoribus traditas, cur nos appetemus habere cognitum? Noſtrum tantum eſt iuxta D. Petr. 2. ſua Canon. cap. 1. *Satagere vt per bona opera certam ſa-*

faciamus vocationem noſtram: ſcientes de fide certiſſima, *quod Deus vult omnes ſaluos fieri,* 1. ad Tim. 2. & non excludit aliquem à cælo niſi ob peccatum, propriaque demerita, & quod nulli peccatori, etiam Antichriſto, negat auxilium neceſſarium ad ſalutem, ac denique quod latrones, fornicarios, telonearios, cæteroſque omnes ad cælum inuitat, vt ſuppono de fide in multis locis ſacræ Scripturæ contentum.

Quoniam vero impoſsibile fere eſt omnes, ac ſingulas materias perſequi in quibus Religioſi, ac ſæculares ſcrupulis agitantur, explicato; & curato illo triplici ſcrupulorum genere de quo iſta ſectione diximus, reſtat adhuc alia ſcrupulorum remedia à Doctoribus tradita breuiter adducamus pro tanta peſte extirpanda.

SECTIO IV.

De alijs remedijs ſcrupulorum.

PRimum remedium generale & valde oportunum contra ſcrupulos eſt, orare. Hoc colligitur ex illis verbis Pſalm. 13. *Illic trepidauerunt timore vbi non erat timor.* Vbi præcedunt hæc alia verba, *Deum non inuocauerunt, illic trepidauerunt, &c.* quaſi dicat; ſcrupuloſus timet vbi non eſt timor, hoc enim eſt ſcrupulum pati, trepidare vbi non eſt timor. Iam vero ait, Dauid, cauſa cur ſic trepident ſine cauſa, eſt quia Deum non inuocauerunt, oratione ſcilicet ab eo auxilium implorando.

Scrupuli remediū oratio.

Secundū eſt virorum doctorum, & piorum conſilio ac determinationi ſtare omnino, illorūque dictis acquieſcere, maxime ſi ſint prælati: & hanc regulam tanquam generalem, & nimis neceſſariam inculcant omnes huius argumenti tractatores, tanquā in qua totale remedium ſcrupuloſi conſiſtat. Quod ſi nō faciat, ſignum ſuperbiæ eſt, & manifeſtæ tentationis, & illuſionis diabolicæ. Ad hoc enim Deus in Eccleſia Doctores poſuit, vt eorum luce, & lumine in rebus dubijs gubernemur. Idque poſtulat Eccleſiaſticus ordo in quo ea de cauſa Deus Doctores conſtituit ad illuminationem ignorantiū, quemadmodum & in Angelis, Doctores dicunt inferiores illuminari à ſuperioribus. Qui autem in ſedandis ſcrupulis doctiorum dictis non acquieuerint, timere ſibi poſſunt etiā hac in parte, illa verba Samuelis ad Saul 1. Reg. 16. *Quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Ipſa

Scrupuloſus acquieſcat doctis & pijs viris.

1. Reg. 16.

Digitized by Google

Ipſa enim experientia, & Sanctorum hiſtoriæ in hac materia docent, doctioribus obedientes, ab hoc morbo ſcrupulorũ fuiſſe curatos: non acquieſcentes vero, in multa damna, & tribulationes incidiſſe. Neque vero ſemper ad doctiores oportet recurrere, ſed ipſemet ſcrupuloſus per ſe ſolum ſedare poteſt, imo debet, ſuum ſcrupulum, vt fere omnes Doctores ſupra citati affirmant. Imo addit Azorius citato c. 20. lib. 2. q. 6. quod oblata quacumque ratione probabili ipſi ſcrupuloſo, qua iudicet vel non peccaſſe mortaliter, vel non teneri ad cõfitendũ ipſe ex ſe tantum, ductus illa ratione probabili ſcrupulum deponat. Et hoc eſt priuilegium contra ſcrupulum, fere ad eundẽ modum quo iudices aliquando permittunt hominem Bannitum facinoroſiſſimum, occidi à quocunque homine in bonum Reipublicæ. Sic ſcrupulus occidatur tanquam Bannitus à quacunque inuenta ratione probabili. Imo in fine eiuſdem capitis idẽ Azorius monet confeſſarios, (idem intellige de Doctore conſulto) quod non ſolum inuenta ratione probabili ſcrupuloſũ liberetà ſcrupulo: ſed etiam ſtante re dubia in æquilibrio ſcilicet, pro ſcrupuloſo iudicet, illiq; faueat vt enim ibidem ait, & probat ex iure, dubia ſunt in meliorem, & mitiorem partem interpretanda. Et in iure dicitur quod ſtante dubio fauendum eſt Reo potius quam actori: nullus autem maior, & miſerabilior Reus poteſt reperiri, quam ſcrupuloſus.

Scrupuloſus per ſe ipſum cum probabili ratione tollat ſcrupulum.

Scrupuloſo tanquam Reo fauendũ eſt in dubio.

Tertium remedium corporale eſt, vt ſcilicet medicinis corporeis curetur humor melãcholicus; qui cauſa eſt effectiua, vel materialis ſcrupulorum vt vidimus ſect. 2. vtitur enim diabolus humore noſtro corporeo ad facilius nos tentandũ iuxta humoris diuerſitatẽ, modo ſcilicet ad luxuriam, modo ad iram, modo ad triſtitiã & ſimilia opera mala: cum ergo melancholia ſit cauſa ſcrupulorũ, vtile fuerit per medicos peritos medicinas applicare deſtructiuas melancholiæ, & phantaſiæ confortatiuas, imo & lætificatiuas. Quod adeo verum eſt, vt ipſi etiam Dæmoniaci, & à dæmonibus obſeſſi curentur aliquando rebus pure corporeis, & corporalibus, vt herbis cæteriſue medicinis vt author eſt inter alios Petrus Thyræus lib. ſuo de Dæmoniacis parte 3. cap. 48. afferens multa eiuſdem rei exẽpla, quale fuit Cantus Lætus citharæ Dauid ad Saul. 1. Reg. 16. & Tobiæ 8. iecur piſcis Tobiæ & ſimilia: non quod hæ medicinę corporales directe valeant contra ſpiritum malum diaboli vel ſcrupulum, ſed quod valeant

Scrupuloſus curetur etiã medicinis corporalibus.

Dæmoniaci cur curentur medicinis corporalibus.

1 Reg. 16. Tob 8.

Digitized by Google

contra humorem malum quo mediante vexat nos Diabolus, vel ſcrupulus malus.

Scrupuloſus auocet cogitationem à materia ſcrupuloſa.

Quartum remedium aſsignatur, auocatio cogitationis à materia ſcrupuloſa: ſi hoc remediũ poſsibile ſit, nimis ſcrupuloſo dico; nam videmus illum ſæpe fere inuitum & nolentem ſcrupuloſo obiecto adhærere, & iterum atque iterum de eodem cogitare. Valde tamen id vtile fuerit, & ſi forte ex tali auocatione cogitationis inſurgat ſcrupulus, quod nolit cogitare de re ſpectante ad ſtatum ſuæ ſalutis; reſpondeat prædictam materiam non conducere ad ſtatum ſalutis, ſed ſuæ inquietationis, iamque de illa materia ſe ſatis fuiſſe confeſſum, ac deliberatum.

Quintum ſit, Euitatio ſcrupuloſi id eſt, non conuerſari cum ſcrupuloſis, in materia ſcilicet ſcrupuli, periculum namque eſt, vt ex tali conuerſatione ſcrupuloſus euadas. Si enim iuxta Pſal. 17. *Cum ſancto ſanctus eris, & cũ viro innocente innocens eris.* Eodem modo cum viro nimis ſcrupuloſo ſcrupuloſus eris.

Pſal. 17.

Scrupuloſus tentãtus erigat ſe in ſpẽ, & confidat.

Sextum remedium, pulchrum quidem & neceſſarium ſit, quod tangit Gerſon p. 3. op. de remedijs contra puſillanimitatem, videlicet vt ſcrupuloſus agitatus, & de deſperatione tẽtatus erigat ſe in ſpẽ, & reſpiret contra ſcrupulorum, & Diaboli terrores, de diuina miſericordia ac ſtatu etiã propriæ conſcientiæ confidẽdo. Quemadmodum enim ſalubre conſilium eſt, vt quãdo nos Diabolus per ſuperbiam & elationem tentat, nos è contra per abiectionem, & humiliationem nos humiliemus. Ita è contra, ſalubre conſilium eſt, vt quando ille per humiliationem & ſcrupulorum puſillanimitatem, deſperationemue vos aggreditur è contra nos per confidentiam erigamus. Pro quo, citato loco, adducit Gerſon hiſtoriam de Dæmonibus quibuſdam conqueſtis de quodam Monacho qui ſe deprimebat cum de ſuperbia tentabatur: & è contra de deſperatione tentatus, erigebat ſe in ſpem maiorem, ac meliorem. Huius rei inuenio traditum exemplum ſiue doctrinam, in hymno feriali qui canitur feria quinta ad veſperas illis verbis.

Vt culpa nullum deprimat,
Nullum leuet iactantia,
Eliſa mens ne concidat,
Elata mens ne corruat.

Vbi expreſſe traditur prædicta monitio, qua ſcilicet peccator tentatus de magnitudinẽ culpæ, non deprimatur, & propoſita ſibi occaſione iactanti proprijue meriti, non eleuetur; denique mens Eliſa ſeu alliſa ad ſcrupulorum ſcopulos, non concidat, nec

nec deſperet, ſed ſe in ſpem cum diuina miſericordia erigat & ſuſtollat. Quod & feciſſe Iob prædicatione ſuarum virtutum ad amicos ſuos, conſiderauit Diuus Greg. in præfat. cap. 3. ſuper Iob dicens: *Iob ſuarum laudum præconio non prætendiſſe ſuperbiam, ſeu exaltationem, ſed contra amicos illum deprimentes, & in tentationem inducentes, vſum fuiſſe illo remedio erigendi ſe in ſpem, recordatione propriæ conſcientiæ & innocentiæ.* Verba Greg. ſunt hæc. *Dum labefactari ſe per opprobria timuit, ad ſtatũ ſe fiducia ex anteacta vita confirmãdo reuocauit.* Sic ille.

Iob cur laudes ſuas prædicarit coram ſuis amicis deprimentibus.

Sed dato, quod quis prædictis remedijs vtens, adhuc inquietudinem ſentiat, & illum ſpiritualem mærorem, ac pauorem: non proinde credat ſe in malo eſſe ſtatu, eo quod in ſe ſentiat ariditatem illam vt ſic dicam: & videat ſe carere illa conſolatione, ac lætitia ſpirituali, ſeu dulcedine, & quiete qua abundant multi ſancti viri in hac vita: nam ad hoc etiam reſpondit doctiſſimus ille Gerſon tract. de remedijs contra puſillanimitatem. Et de conſol. Theol. 4. pro 3. vbi optime aduertit, illam dulcedinem, & lætitiam in aliquibus non eſſe ſigna efficacia gratiæ: nec è contra, illam ariditatem in alijs eſſe ſignum efficax peccati, maliue ſtatus, ſeu reprobationis: imo addit duo: primum eſt, quod aliquando illa dulcedo & lætitia in aliquibus eſt cauſa periculi, præſumptionis, erroris propriæ affectionis, confidentiæ, otij vanæ gloriæ, & ſimilium. Ariditas autem illa in ſcrupuloſo, erit cauſa vt quaſi inter petras poſitus ad Deum clamet, & ſe totum in illius obſequium deuoueat, diuinæque prouidentiæ committat. Secundum quod dicit eſt, cæteris paribus magis placere Deo, ſeu mereri aridum illum bene operantem propter Dei honorem ratione ſuæ difficultatis, & pugnæ continuæ; quam placeat ille quietus, & conſolatus ſimilem difficultatem non patiens in operando, quod & rationi, ac Theologiæ conſonum eſt. Vide D. Gregor. lib. 6. epiſt. 22. ad Gregoriam, Auguſtinum lib. de correptione & gratia cap. 13. Ieronymum epiſt. 127. ad Fabiolam manſione 23. & epiſt. 22. vbi omnes hi patres multa dicunt ad hoc intentum.

Denique pro complemento conſidero, non me legiſſe aliquem ſanctum fuiſſe ſcrupuloſum, in forma proprij ſcrupuli (non nego potuiſſe id fieri vel de facto fuiſſe.) Aliud namque eſt Sanctos fuiſſe timoratos, peccatumue etiam minimum timentes; & aliud eſt eſſe ſcrupuloſos, & quidem timorati; omnes

Sancti

Digitized by Google

Sancti fuerunt, ſicut ille Sanctus Simeon Luc. 2. qui erat timoratus. Plus enim Sancti peccatum mortale, & aliquando veniale timebant appretiatiue quam infernum. Hoc autem non eſt eſſe ſcrupuloſum: ſcrupulus enim importat illam mentis inquietudinem, accidiam, puſillanimitatem in operando, & cætera damna tacta in ſupradictis: quod nõ legimus in Sanctis, imo legimus eos ſimiles ſcrupulos abominatos & ſuos amicos, ac ſubditos ad illorum depoſitionem monuiſſe, & adiuuaſſe, ſicut inter cæteros referunt hiſtoriæ de D. Bern. ſuum ſubditum ſcrupuloſum præcepto adegiſſe, ad communicandum, & ſimilibus. Et per hæc puto me intento ſatisfacere complectens in ſumma omnia quæ de ſcrupuli natura, & remedijs dici poſſunt & ſolent omiſſis impertinentibus, ſeu cum ſupradictis coincidentibus.

SECTIO V.

De opinione eligenda.

Hoc etiam citato loco ſum. cõputat Nauar. pro remedio ſcrupuloſi, vt ſcilicet eligat opinionem vnam inter varias opiniones, & acquieſcat in illa: quod quomodo faciendum ſit vt ſcrupuloſo non noceat, longiorem petit diſcuſsionem. Antequã vero ad illam accedamus, recolendum eſt ex 1. ſect. aliud eſſe dubium, aliud eſſe opinionẽ. Dubiũ enim eſt, quando ex neutra parte apparet probabilitas, vel etiã ex vtraque parte ita in æquilibrio apparet probabilitas, vt intellectũ dubiũ, & ſuſpenſum reddat. Opinio vero, ſeu actus opinatiuus eſt quando intellectus ſe reſoluit, & vni parti probabili aſſentitur ductus rationibus probabilibus. Sed tamẽ aſſentitur cũ formidine partis oppoſitæ, videns oppoſitũ eſſe verũ propter rationes etiã probabiles illi adiũctas.

Notandum ergo primo pro reſolutione opinionis eligendæ, quod aliud eſt opinionem eſſe probabilem, aliud vero eſt opinionem eſſe tutam. Opinionem eſſe probabilem proprie, & formaliter nihil aliud importat quã illam habere pro ſe probabiles rationes, ac ſufficientes, quibus probetur, & Doctores qui illam affirment. Opinionem vero eſſe tutam in conſcientia, proprie, & formaliter, ſolũ importat, quod in illius electione, vel ſequela non eſt periculum peccati. Vnde rurſus colliges, aliam opinionem eſſe probabiliorem altera, & aliã minus probabilem. Ea namque quæ pro ſe habuerit plures, & plus apparentes rationes cũ pluribus

Opinio alia probabilis alia probabilior, alia tuta, alia tutior.

tribus authoribus dicetur probabilior: illa vero quæ habuerit pro ſe pauciores, & minores, debilioreſque rationes minoreſq; doctores, dicetur minus probabilis. Pari modo inter opiniones tutas, alia erit tutior, alia minus tuta. Tutior erit illa quæ magis vitat peccatum: minus tuta erit illa, quæ vitat quidem peccatũ, ſed forte non cum æquali claritate, vt vitat tutior. Vt autem bene notat Vaſquez 1.2. diſputat 62. cap. 10. num. 1. opinio tutior, non dicitur tutior, eo quod ſit probabilior, ſed quia qui illam ſequitur omnino vitat peccatũ. Vnde addit fieri poſſe vt opinio minus tuta ſit probabilior, quã illa, quę eſt magis tuta. Sit exemplum: dubitatur an circumſtanſtantiæ aggrauantes tantum & non mutantes ſpeciem ſint confitendæ ex præcepto Tridentini Tutior opinio quæ vitat peccatum, affirmat eſſe confitendas, quia in illarum confeſſione omnino vitatur peccatum: hæc tamen pars affirmatiua & tutior, poterit habere pauciora, ac debiliora fundamenta (vt puto de facto habet) & proinde erit minus probabilis, quam pars oppoſita negans illas de præcepto confitendas, quia iſta pars negans habet plura, & clariora fundamenta: & proinde iſta pars negans erit opinio probabilior, quam ſit illa affirmatiua quæ eſt tutior. Habemus ergo quid ſit opinionem eſſe probabilem vel probabiliorem, quid item ſit opinionem eſſe tutam, vel tutiorem eſſe tutam, vel tutiorem.

Opinio minus tuta poteſt eſſe probabilior quã magis tuta.

Secundo nota, maxime ex Comitolo lib. 5. Reſp. Moral. q. 15. & alijs, opinionem probabiliorem, vel ideo dici probabiliorẽ, quia plures pro ſe habet doctores, vel quia pro ſe habet plures rationes, vel quia pro ſe habet antiquiorem conſuetudinem. Vt autem ille ibidem reſoluit & probat, illa ſimpliciter opinio probabilior dicenda eſt quę meliores, & euidentiores pro ſe habet rationes, quamuis careat doctoribus in abundantia, quã illa quæ pro ſe habet plures doctores vel vetuſtiorem conſuetudinem, caret tamen æque probabilibus rationibus: idq; ſiue illi doctores fuerunt maiores in ſcientia, & ſanctitate, & cæt. Ego vero rem magis ſtringens, declaro, quod ſi vna opinio habuerit pro ſe quatuor vel plures rationes infirmas ac minus apparentes: altera vero opinio habeat duas tantum rationes vrgentiores, & validiores, quod hæc præferenda eſt, & dicenda probabilior, quia ſcilicet magis innititur rationi: Ac proinde, opinio non eſt dicẽda probabilior ex numero plurium doctorum præciſe, neq; ex nume-

Opinio vnde dicenda ſit probabilior.

Opinio non ſit probabilior ex pluralitate doctorum vel conſuetudinis.

numero plurimum rationum debilium, ſed ex vni maioris, & euidentioris rationis. Hoc optime probat Comitolus citato loco primo ex Iuſtiniano Imperatore Cod. de vlt. iur. l. 1. vbi hæc verba poſuit. *Sed neque ex multitudine autorum, quod melius, & æquius eſt iudicatote, cum poſſit vnius forſitan & deterioris ſententia, & multos, & maiores aliqua in parte ſuperare.* (Adde tu quia ſcilicet ille ſolus meliori fundatur ratione.) Secundo quod attinet ad conſuetudinem vetuſtiorem cui ſcilicet aliqua opinio nititur, abſque ratione: probat ex Aug l. 3 de baptiſmo contra Donatiſtas ca. 6. dicente. *Nemo conſuetudinem rationi, & veritati proponat.* Quod poſtea fuit inſertũ iuri canonico diſt. 8. cap. veritate manifeſtata. Et ex D. Cypriano epiſtola ad Pompeium dicente, *Conſuetudo ſine virtute vetuſtas erroris eſt.* Præterea quia, vt ait D. Tho. 1. 2 quæſt. 90. art. 1. *Ratio eſt regula humanorum actuum*: cũ enim ratio naturalis intellectus humani ſit quædam participatio legis, & rationis æternæ ſeu diuinæ: Ratio humana eſt quæ leges emendat, doctores corrigit, & ad quam doctores ſe debent accomodare & derigere. Imo doctores eo maiores, & acutiores doctores ſunt quo magis rationi accommodantur, & illi inhærent. Adde quod plures doctores in vnius opinionis ſequela, illius opinionis fundamenta non conſiderant, non perpendunt, ſed iurantes in verba Magiſtri, *Eunt qua itur, & aliquando non qua eundem eſt,* vt dixit alibi Seneca.

Ratio eſt regula legum, & opinionum, & doctorũ.

Tertio notandum ex Nauarro præludio 9. ad ſum. Latinam nu. 9. cum alijs multis doctoribus, aliud eſſe dubium ſpeculatiuum, aliud vero dubium practicum. Dubium ſpeculatiuum tunc datur quando de re aliqua dubitatur in communi, abſque eo quod res dubitata nunc, & modo cum his & illis circumſtantijs ſit reducenda ad praxim. Dubium vero practicum eſt, quando de re aliqua dubitatur in particulari ſeu in hac particulari coniunctione, quando ſcilicet nunc cum his & illis circumſtantijs reducenda eſt ad praxim. Ponit exemplum Nauar. in iuriſperito: hic enim poteſt dubitare in communi, an liceat diebus feſtis conſulere, vel non. Idem vero iuriſperitus oblata ſibi particulari coniunctione, magnæ ſcilicet neceſsitatis, præſentis periculi, hominis pauperis, cui gratis dat conſilium, & ſimiliter concurrentium circumſtantiarum, oblata inquam hac particulari occaſione, non dubitat conſulere prædicto pauperi, neque in eo conſu-

Dubium practicũ, & ſpeculatiuum quid ſit?

conſulendo putat ineſſe peccatum; talis iuriſperitus diceretur neque habere dubium practicum, hic & nunc in hoc dubio ſpeciali. E contra fieri poſſet. vt aliquis iuriſconſultus in hoc die feſto Paſchatis ſcilicet, abſque neceſſitate præſenti, & homini diuiti, iudicaret ſe non poſſe dare conſilium, vel ſaltem tunc dubitaret an poſſet conſulere cum talibus circumſtantijs, & tunc diceretur habere dubium practicum, practicandi ſcilicet, vel operandi in hoc caſu particulari. Vbi vides quod manente dubio ſpeculatiuo poteſt aliquis deponere dubium practicum: talis enim iuriſconſultus manens in ſuo dubio in communi, ſeu vtrum liceat abſolute conſulere die feſto, non deſcendendo ad has vel illas circumſtantias: in hoc conſilio particulari dando hoc die feſto minori, vrgente magno periculo, homini pauperi, & cæt. nullum habet dubium practicum, id eſt non iudicat ſe peccare, imo abſque dubio practico, ſeu abſque dubio operis illiciti dat conſilium, & deponit dubium. Et per hoc facile erit alia exempla quotidiana meriti. His poſitis

Sit prima concluſio. In dubio caſu occurrente tutior pars eſt eligenda. Hæc eſt communis omnium doctorum, maxime Angeli. ver. Dubium num. 1. Adrian. quod l. 2. Nauar. cap. ſi quis de pænit. diſt. 7. num. 81. & ſeq. Cordub. 3. q. 5. & cæterorum communiſſima, & habetur cap. iuuenis de ſponſalibus, & cap. penultimo de homicidio. Ante eius vero probationem recolendum eſt, iam ſæpius ſupradictum, Dubium ſcilicet, eſſe quid diuerſum ab opinione, nam dubium proprie eſt quando intellectus eſt in æquilibrio ſuſpenſus, in neutra parte videns probabilitatem, vel in alterutra videns omnino æqualem probabilitatem. Opinio vero eſt, quando vnam partem eligit videns pro illa plures & probabiliores rationes quam pro alia. Hoc poſito probatur clare concluſio, quia ſtante illo dubio in æquilibrio, intellectuque dubitante vtra opinio veritatem contineat, dato quod ad praxim deſcendendum ſit, debet eligere id quod tutius fuerit, id eſt partem illam quam viderit carere peccato, ne aliàs eligens partem non tutà exponat ſe periculo peccandi, ac proinde peccet. iuxta illud Eccl. 3. *Qui amat periculum peribit in illo.* Nunquam enim licitum eſt eligere, ſeu exponere ſe manifeſto periculo peccandi. Vnde citati omnes doctores conſequenter ad eandem concluſionem colligunt, quod quotieſcunque occurrit

In dubijs tutior pars eſt eligenda.

Eccl. 3.

euenerit caſus ille dubius in æquilibrio, & intellectus eligit vnam partem, nunquam eſſe licitum operari cum dubio practico, ſed debere deponere dubium practicum in hoc caſu, ita vt formet hoc iudicium: ego hic, & nunc non pecco ob has, & illas, & illas circumſtantias: cum quo ſtat quod poterit dubitare ſpeculatiue, ſeu manere cum dubio ſpeculatiuo, circa rem ſcilicet illam in communi, ſeu abſolute abſque ordine ad has nunc tales, & tales circumſtantias. Itaque vt operans in dubio æquilibrij, operetur ſine peccato, duo requiruntur, primum quod eligat partem tutiorem in qua non ſit peccatum: & ſecundum vt formet iudicium quod non peccat, neque credat ſe peccare; quod eſt deponere dubium practicum, ſeu operari abſque dubio practico. Si vero roges an, datis duabus propoſitionibus quarum vtraque tuta eſt in conſcientia, altera tamen illarum eſt tutior: ſi poſſum eligere minus tutam, quæ tamen abſolute tuta eſt, & omittere tutiorem? Reſpondeo poſſe me, aliquando omittere tutiorem, vt in terminis tenet Sanches lib. 2. de Matrim diſput. 41. num. 9. & Henriquez eam aſſerit expreſſe tom. 1. ſum. lib. 4. cap. 3. num. 4. cum multis quos citat. Ego exemplum pono ſvariæ ſunt opiniones de tempore quo nos obliget præceptum diligendi Deum ſuper omnia. Alij enim ſtrictius dicunt obligare nos ſingulis diebus dominicis & feſtis. Secunda opinio Soti de iuſt. q. 3. art. 10. dicit in tribus caſibus ſolum nos obligare, tempore ſcilicet baptiſmi, & quando opus notabile incipimus, vel magnum à Deo beneficium recipimus. Nauar. in ſum. cap. 1. num. 7. numerat 4. euentus vel tempora in quibus obligat: alij aliter reſpondent, & quidem omnes hæ opiniones videntur tutæ, ſed prima quæ eſt Soti tutior eſt, quia magis vitabitur peccatum crebrius diligendo Deum ſuper omnia ſingulis diebus feſtis: & tamen non tenemur eligere hanc tutiorem opinionem in diligendo Deo: ſatiſque erit eligere in hoc opinionem Nauar. vel aliorum, cum etiam illa Nauar. opinio tuta ſit in conſcientia & vitet peccatum. Et probatur hæc doctrina, nam Deus non obligat nos ſemper ad id quod perfectius eſt, ſed ſolum obligat vt non peccemus. Et præterea quia adigere ſemper homines ad tutius eligendum, eſt illos ad ſcrupulos inclinare, dubitarent enim ſemper an aliquid tutius faciendum reſtaret: ſufficit ergo vt id quod tutum eſt eligant. Quando autem dicitur, tutiorem partem

Sufficit eligere opinionē tutam, nec requiritur ſemper vt eligatur tutior.

Digitized by Google

tem eſſe eligendam, non innuitur non ſufficere tutum, ſed vox comparatiua, tutior, æquipollet poſitiuæ; id eſt tutum, ſeu tuta pars eligenda eſt per quam ſcilicet vitetur peccatum.

Secunda concluſio. Exiſtentibus duabus opinionibus, æque probabilibus in rationibus & in Doctoribus ita vt fere in æquilibrio ſint pondera rationum, & Doctorum, & præterea ambæ opiniones ſint tutæ in conſcientia: poteſt quis eligere quamcumque illarum opinionum abſque ſcrupulo. Hæc poſita eſt tantum claritatis gratia, neque ab vllo doctore poteſt negari. In hoc enim caſu non datur periculum peccandi in electione vtriuſque opinionis, vel alterius illarum, cum ambæ & probabiles ſint, & tutæ, nec proinde peccati periculum offeratur.

Tota dubitatio eſt quando duæ opiniones ambæ probabiles ſunt, & tutæ: ſed vna illarum eſt probabilior alia; ſi poſſum ego relicta opinione probabiliore, ſequi, vel operari iuxta opinionem minus probabilem, relicta opinione probabiliori, quam etiam ego iudico probabiliorem? In qua quæſtione partem negatiuã conſtanter tenet Comitolus lib. 5. Reſp. moralium citata q. 15. dicens non poſſe licite aliquem ſequi opinionem minus probabilem relicta probabiliore. In ſuum fauorem citat Gandauens. Gerſon. Anton. Maior. Corrad. Adrianũ, Sot. Tabienam, Angel. Nauar. & Panorm. Vltra quos doctores, affert profecto has efficaces præcipue rationes, vel ſaltem apparentes ſatis. Prima ſit. A ratione diſcedere nunquã licet, vt patet ex 2. notabl. ſed qui præfert minus probabile probabiliori diſcedit à ratione: ergo id non poteſt facere. Secunda, nemo poteſt eligere ab eſſe longius à veritate, ſed qui eligit minus probabile, longius abeſt à veritate, ergo illud non poteſt facere. Tertia, quia dato hoc, ſequeretur poſſe iudicem in formando iudicio ferendaue ſententia, ſequi depoſitionem teſtium quorum teſtimonium minus probabile ſibi videtur, & per conſequens omittere teſtimonium teſtium quos iudicat probabilius teſtificari: vtrobique enim videtur æqualis ratio. Hoc autem poſſe iudicem facere, nemo concedet, faceret enim iudex contra iuſtitiam manifeſte. Quarta, contra naturam electionis eſt, & in eligendo peruerſitas, ſumere minus bonum, maiore bono omiſſo: at minus probabile, eſt minus bonum reſpectu noſtri intellectus vt patet, ergo illud non poteſt eligere relicto magis probabili. Denique quia Romani Pontifices

tificés. cum in ſuis reſponſionibus cum de eadem re duas ſentias explicant, ſemper ſequuntur probabiliorem partem : in quo nos idem facere debere docent, & fere præcipere videntur.

Oppoſitam ſententiam, poſſe ſcilicet abſq; peccato eligi opinionem minus probabilem, relicta probabiliore, tenent Angelus verb. confeſſio 4. num. 2. Nau. in ſum. cap. 26. num. 4. & cap. ſi quis citato num. 66. & ſeq. Sot. in 4. diſt. 18. q. 2. art 5. ad 5. ibi enim hi doctores affirmantes poſſe confeſſorem abſolute pænitentem omiſſa probabiliori ſententia, quam tenet confeſſor, & acceptata opinione pænitentis, minus probabili & minus tuta: hoc inquã intrepide affirmantes citati doctores, clare iudicant poſſe confeſſorem relicta ſua probabiliori opinione, ſequi opinionem minus probabilem pænitentis. Eandem opinionem intrepide, & abſolute defendit Vaſquez 1. 2. diſput. 62. toto cap. 4. & cap. 9. nu. 64. cap. enim illo 4 late probat poſſe aliquando virum doctum agere licite contra propriã opinionem vniuerſalem, id eſt quam putat probabiliorem, vt explicat ibi num. 14. & dicit eſſe iam communem in ſcholis. Eandem tenet Medina ſuper 1. 2. D. Tho. q. 19. ad art. 6. & Armilla ver. opinio num. 2, & Sanches de matrim: lib. 2. diſput. 41. quæſt. 1. nu. 9. ad finem dicit eſſe opinionem probabiliſſimam multorum doctorum: eiuſdem opinionis eſſe videtur Azorius 1. p ſum. Moral. l. 2. cap 17. q. 7. & alij Rationes pro hac ſententia affert Vaſquez dicta diſput. 62. cap. 4. n. 14. quarum 1. eſt. Nam eo ipſo quod aliqua opinio probabilis eſt, ſicut abſque vlla nota poſſumus eam ſpeculatiue amplecti, & in ſcholis tradere, ſic etiã ſana conſcientia poſſumus ſecundũ illam operari, ſed illa opinio minus probabilis eſt nihilominus probabilis, & in ſcholis tradita : ergo ſecundum illam poſſumus operari. Nam ſi aliquid obſtaret quo minus non poſſemus ſecundum illam operari, eſſet, ne ageremus tunc cõtra propriam cõſcientiam: hoc autem habet facile remedium, deponendo ſcilicet dubium practicum, quamuis retento noſtro ſpeculatiuo. Secunda, quia eo ipſo quod illa opinio minus probabilis eſt opinio peritorum in arte, & probabili etiam ratione fundata, & alias tuta, vt ſupponimus, nulla videtur reprehenſione dignus, qui illam ſequitur in operando aliorum doctrinæ acquieſcens. Tertia, quia ſubditus contrra ſuã opinionẽ probabiliorẽ, tenetur obedire prælato præcipiẽti iuxta aliã opinionẽ minus probabi-

lem

lem ipſius prælati vt omnes fatentur, maxime Azor. 1. p. cit. q. 7. ergo licitum eſt aliquando operari iuxta minus probabilem opinionem relicta probabiliori. Quarta, ſicut in alijs rebus agendis quæ nō ſunt de præcepto, nō eſt imprudentia ſequi conſilium aliorū peritorū omiſſo proprio conſilio, ſic etiam in rebus præceptis non erit culpa ſequi conſiliū ſeu opinionem aliorum minus probabilem relicta propria probabiliori. Quinto quia aliàs, ſi aliquis ſolus teneret vnā opinionem, nō poſſet ſequi opinionem multorum aliorū probabiliorum, propter impedimentum quod tu dicis, ne ſcilicet operetur contra propriam opinionem: hoc autem nemo prudens concedet. Sexto, poteſt accedere ratio Medinæ & trium authorum initio adductorū dicentiū poſſe confeſſorem abſoluere pænitentem relicta probabiliori opinione confeſſoris, & acceptata minus probabili ipſius pænitentis: quam opinionem credo in praxi poſitam eſſe à prudentibus confeſſoribus. Ego vltimo pro eadē ſententia produco hanc ratiunculam vidimus ſupra concl. prima ſatis eſſe nos ſequi opinionē tutā, & non obligari ad ſequendam opinionem tutiorem, iuxta exemplum ibi traditum, & innuit Azor. 1. p. ſum. c. 12. eiuſdem l. 2. ergo pari ratione poterit aliquādo eligi minus probabilis opinio relicta probabiliori. Eadem enim ratio, imo maior, videtur eſſe in ſectanda, vel omittenda opinione minus tuta reſpectu tutioris, quæ eſt in ſectanda vel omittenda opinione minus probabili reſpectu probabilioris. Hæc ſunt huius opinionis argumenta, quibus ſatis probabiliter videtur ſuſtentari, ita vt poſſimus illam ad praxim reducere.

Ego in hac cōtrouerſia ſaluo meliori iudicio, & ſecuritatis gratia, dico hanc opinionē Vaſquez Medinæ & aliorū, non eſſe amplectendā ad libitū, nullaue petente neceſſitate, ſed ordinario, nullaque occurrente neceſſitate tenendam iudico opinionem Comitoli, dicentis opinionem probabiliorem tenendam eſſe relicta minus probabili: idque tum propter doctores multos quos citat: tum etiam propter rationes quas pro ſua opinione adducit, quæ re vera ſatis probabiles ſunt imo forte apparentiores quam rationes Vaſquez. At vero vrgente aliqua grauiſſima neceſſitate, cenſeo abſq; periculo poſſe teneri opinionē Vaſquez, &c. vt ſcilicet omiſſa probabiliori, teneatur opinio minus probabilis, aliàs tamen tuta & probabilis. Triplicem vero neceſſitatem claritatis gratia libet aſſignare

Opinio probabilior tenenda abſolute relicta minus probabili at in vrgente neceſſitate & periculo ſecus poteſt fieri.

aſſignare inter alias: prima ſit vt ſuccurratur nimis ſcrupuloſo, illique remediũ afferamus. Scrupuloſus enim vtitur quaſi multis priuilegijs alijs non conceſſis. Secunda ſit ad inſtantiam partis petentis, pænitentis ſcilicet in confeſſione allegantis ſe quietũ eſſe illa opinione minus probabili. Tertia ſit ad ſubueniendum alicui caſui qui habet difficillimum remedium. In his inquam caſibus, & neceſsitatibus credo poſſe ſecure practicari opinionẽ Vaſquez. In hoc enim caſu magnæ neceſſitatis vrgentis ipſa neceſſitas, quaſi eſt probabiliſſima ratio quæ opinionẽ minus probabilem facit eligibilem, & quaſi probabiliorem. Et hic habet locum illud quod optime affert Sanches lib. 2. de Matrim. diſput. 36. concl. 4. num. 8. dicens quod id quod non iudicaretur aliàs probabile, redditur probabile per vrgentem neceſſitatem, & periculum impendens ex parte oppoſita: quod eruditè docet Sot. de ſecretó mem. 3. q. 2. concl. 3. & Sotum in hoc approbat Nauar. c. inter verba num. 2. coroll. 53. ſub his verbis. *Licet quis habeat opinionem alicuius partis, & alterius formidinem, non tenetur ſequi opinionem, ſi inde magnum immineat alicui periculum, & formido alterius apparentem habeat probabilitatem: quia periculum graue facit vt in morabilibus præponderet opinioni.* Sic ille. Idipſũ ibidem probat ex Iaſone ad legem primam, num. 56. Cod. de ſum. Tri. vbi dicit: *In dubijs præferendam eſſe ſententiam animabus fauentem.* Facit etiam quod habet idem Sanches l. 7. de Matrim. diſput. 37. n. 38. Id ipſũ ego probo ex eo quod omnes Doctores aſſerunt; videlicet, confeſſorem qui ex confeſſione incidenter cognouit aliquem coniugatum contraxiſſe matrimonium inualidum, habereque remedium omnino difficile, & pene impoſſibile; ſi aliàs prædictus pænitens eſt bona fide, & ignorat impedimentum, debere inquam prædictum confeſſorem dictum pænitentem non aduertere de impedimento, ſed relinquere illum in ſua bona fide propter periculum magnum impendens illi coniugato vtendi male matrimonio. Si ergo ob vitandum periculum graue coniugati conſulitur vt patiatur confeſſor illũ operari rem quæ in ſe eſt aliàs peccatum mortale, qualis eſt acceſſus ad non ſuam: cur non fatebimur poſſe eundem confeſſorem, omiſſa ſua opinione probabiliore ſequi opinionem ſui pænitentis minus probabilem minuſque tutam, (aliàs tamen probabilem ac tutam) propter periculum inde impendens pænitenti,

Scrupuloſus vtitur priuilegijs alijs non conceſſis.

Minus probabile redditur probabilius ob periculũ, & neceſſitatem.

Digitized by Google

tenti, vel ſcrupuloſo nimium inquieto, vel alteri miſero nimis afflicto, & periclitanti? Cum hac inquam moderatione, ſeu limitatione grauis neceſsitatis periculiue impendentis cenſeo poſſe ſecure aliquem agere contra ſuam opinionem probabiliorē: dummodo tamen, dum ſic operabitur deponat dubium practicum modo iam ſupra expoſito, formando ſcilicet iudiciū, quod non obſtante ſua probabiliore opinione, non peccat in hoc particulari propter præſentem neceſſitatem, ac periculum. Hac vero neceſſitate ceſſante, & periculo remoto, cenſeo non eſſe recedendum ab opinione Comitoli multis enim Doctoribus & rationibus confirmatur. Ne autem illius rationes videantur inſolubiles neue videantur impedire vſum opinionis Vaſquez, vtile fuerit hic ſoluere rationes allatas pro confirmatione opinionis eiuſdem Comitoli.

Ad primam ergo rationem Comitoli dicendum, illum qui inſtante graui neceſſitate recedit ab opinione probabiliore, non recedere ſimpliciter à ratione, ſed operari etiam cum ratione: etenim ratio naturalis non conſiſtit in indiuiſibili, opinio autem illa minus probabilis etiam fundatur in ratione, fulcitur enim etiam rationibus probabilibus vt diximus. Et præterea ipſa ratio naturalis dictat, hic & nunc ob magnam neceſſitatem & periculum, hanc partem minus probabilem, reddi probabiliorem ratione periculi, cum ex duobus malis minus eligendum ſit. Ad ſecundam dicendum illum qui inſtante neceſſitate & periculo ſequitur opinionem minus probabilem, non recedere, neque abeſſe à veritate: tum quia etiam illa opinio probabilis eſt, & vtcunque vera tum etiam quia neceſſitas & periculum facit illam magis veram, magiſue eligibilem. Ad tertiam neganda eſt ſequela, ſemper enim Iudex tenetur ſtare dicto ſanioris partis, ſeu meliorum teſtium. Quod vero aſſumit, non concludit, neque eſt ſimile. Nam dicta teſtium reſpectu iudicis non ſunt opiniones, ſed ſunt materia certa ad formandum iudicium: materia inquam non ad libitum, ſed neceſſario obligans iudicis intellectum, vt iuxta illorum dictorum qualitatem iudicet: vnde iudex non eſt liber ad eligendum quēadmodum opinans liber eſt ad eligendum hoc, vel illud: ſed eſt iudex quaſi ligatus ad fauendam partem quæ habuerit iuſtitiam; pars enim illa quæ habet maiorem iuſtitiam petit, inſtat, & clamat, ita vt iudex illi teneatur omnino ſubuenire, quod non reperitur

petitur in opinionibus reſpectu opinantis. Addo ad maiorem ſolutionem, quod quemadmodum Iudex tenetur deferre parti habenti maiorem iuſtitiam quaſi clamanti, deferre etiam melioribus, ac probabilioribus teſtibus: ita etiam Confeſſarius, ver. grat. relicta ſua opinione probabiliori, tenetur quaſi deferre, & fauere miſero, periclitanti, quaſi clamanti ac petenti, maioremq; hic, & nunc, probabilitatem pro ſe habenti propter grauem neceſſitatem, vel periculum impendens. Ad quartam negandum eſt primo, illum qui inſtante graui periculo & neceſſitate ſequitur minus probabilem opinionem, ſumere minus bonũ: ratio enim dictat hic, & nunc maius bonum eſſe ſubuenire huic periclitanti ob graue periculum vtendo minus probabili opinione, quam foret bonum vti probabiliore, cum grauiillius periculo. Secundo dicendum, non eſſe contra naturam electionis, nec proinde eſſe peruerſitatem, ſed æquitatem & prudentiam eligere opinionem minus probabilem inſtante periculo: quæ ratione neceſſitatis ac periculi, non eſt minus bonum, ſed maius bonum tunc, quam oppoſita opinio probabilior. Ad quintam de reſponſis Sum. Pontificum ſemper eligentium probabiliorem partem dicendum primo, quemlibet Sum. Pontificum poſſe conſiderari, vel vt Doctorem particularem, vel vt paſtorem docentem ex cathedra, ſi conſideretur vt Doctor particularis in ſuis videlicet diſpenſationibus, non ſemper ſequitur probabiliorem, & ſecuriorem opinionem. Nam in materia de matrimonio, opinio docens Papam non poſſe diſpenſare in matrimonio rato non conſummato, æque probabilis eſt, atque oppoſita affirmans illum id poſſe: imo opinio negans eſt communis Theologorũ fere triginta, quos citat. Sanchez lib. 2. de matrim. diſp. 14. no. 1. virorumque grauiſſimorum: opinio vero affirmans eſt fere tantum Canoniſtarum cũ paucis Theologis, neque habet forte æqualia fundamenta cũ opinione negatiua: & nihilominus multi Sum. Pontifices de facto diſpenſarunt in matrimon. tantum rato vt refert Nauar. in Sum. Latina cap. 22. n. 21. ad ſuam inſtantiam Paulum III. & Pium IIII. quater diſpenſaſſe. Et Henriquez lib. 11. de matrim. c. 8. n. 11. refert Gregor. XIII. vna die eũ vndecim diſpẽſaſſe: In quo hi Sum. Pontifices ſecuti ſunt opinionẽ negatiuam, quæ ſaltem apud Theologos minus probabilis eſt, & minus ſecura: id tamen fecerunt vt Doctores particulares. In quo etiam

Digitized by Google

illos video feciſſe quod nos docuimus, videlicet inſtante neceſſitate grauiſſima, & periculo eorum cum quibus diſpenſabant, iudicarunt opinionem affir. quæ ſaltem apud Theologos probabilis multo minus eſt, poſſe ac debere practicari propter inſtans periculum, ac neceſſitatem. Dicendum ſecundo quod ſi Summi Pontifices ſumantur vt paſtores ex cathedra docentes, mirũ non eſſe quod tunc ſequantur opinionem probabiliorem: ne, ſi minus probabilem ſequantur occaſionem dent ex cathedra, & periculum relaxationum. Magiſtri enim, & ſcientiæ ſemper docent id quod perfectius eſt. Et præterea Summi Pontifices ſic docentes ex cathedra partem probabiliorem, nõ contradicunt noſtræ limitationi : id enim docent in communi. Non vero docent in caſibus particularibus in quibus vrget particularis neceſſitas & graue periculum: hi enim caſus cum tali periculoſi Sum. Pontificibus repræſentantur, faciunt profecto quod vidimus illos feciſſe in diſpenſando matrimonio tantum rato, vtentes vt diximus, opinione affirmatiua, quæ ſaltem apud Theologos minus probabilis eſt: ſic enim illos decet facere , eo quod Patres ſupremi ſunt, à quibus animarum remedium dependet. Et per hæc ſoluuntur rationes Comitoli, ita vt poſſimus vti opinione Vaſquez in neceſsitate, & periculo.

Pro maiori adhuc confirmatione noſtræ limitationis facit quod tradit ac probat Azorius lib. 2. Sum. Moralis c. 16. q. 6. vbi dicit, quod quamuis, vt plurimũ, opinio communis tenenda ſit; tamen aliquando poſſe nos communẽ deſerere, & ſequi opinionem vnius tantum Doctoris, qui forte poſt longa ſtudia, & poſt mutationem temporum aliquam particularem rationem firmiſsimam adinuenit, quæ ratio probabilior ſit quam rationes adductæ pro communi opinione id quod ibi probat multis exemplis. Hoc autem licet ego non commendem, video tamen multum facere ad noſtram in ſupradictis limitationem tenendam. Omiſi autem ſciens , multa alia quæ Doctores tradunt pro eligenda opinione, vt quod in re Theologa eligatur Theologorũ non Canoniſtarum opinio , & è contra : Item quod aliquando ſcholaſticorum opinio præponderet opinioni Patrum antiquorum: & alia huiuſmodi, hæc enim vel accidentalia & leuia ſunt: vel ex dictis à nobis hac ſect. 5. facile reſoluentur, vel denique non ſpectant ad noſtrum intentum quod præcipue fuit per breuem ſummam quietum reddere noſtrum

BREVIS COLLECTIO IMPENSARVM SEV SVMPTVVM QVOS DAVID AC Salomon, fecerunt pro Templo Salomonis extruendo.

Et hoc ad laudem ſacroſanctæ humanitatis Chriſti Domini in ſe, & ſacroſanctæ Euchariſtiæ eandem continentis.

NE mireris Lector applicationem ſecundi tituli proxime poſiti, ad primum: vt ſcilicet fabricam, & ornatum, ac ſumptus in templo Salomonis factos, applicare velim ad Chriſti Domini humanitatis laudem, & ſacroſanctæ Euchariſtiæ exaltationem. Nam quod ad primum attinet, Salomonis templum typum ac figuram fuiſſe humanitatis Chriſti Domini, affirmat Beda ad illud Ioan. 2. cum Chriſtus Dominus dixit Iudæis: *Soluite templum hoc & cæt.* vbi ſic ait citatus Pater. *Sicut templum inanimatum veſtris ſceleribus, & commercijs, mea expio poteſtate: Ita hoc corporis mei templum, cuius iſtud ſignum geſtat, veſtris manibus diſſolutum tertia die reſuſcitabo.* Quibus verbis clare vides, templum Salomonis fuiſſe ſignum, ac figuram corporis Chriſti Domini. Nec mirum, ſi enim Paulus 1. ad Cor. 3. de ſingulis fidelibus dicit: *Templum Dei eſtis*, ratione ſcilicet, fidei, gratiæ, & charitatis, per quæ Deus habitat in ſuis fidelibus ſanctis: (quo pacto citatum locum exponit

Digitized by Google

latur quotidie? Hic profecto veriſſime locum habent potiori iure verba ille quæ Salomon dixit 2.Paralyp. 2. ad Regem Tiri dum de templo à ſe ædificando dixit: *Quis ergo poterit praualere vt ædificet ei dignam domum? ſi cælum, & cæli calorum capere eum nequeunt.* Hæc inquam hodie ad Chriſtianorum templa potiori iure forent accommodanda, ratione ſacroſanctæ Euchariſtiæ in ijſdem aſſeruatæ. Circa quod ſi locus pateretur, multa poſſent dici de negligentia circa munditiam, ornatum, ac decentiam pro eadem ſacroſancta Euchariſtia conſeruanda, ac veneranda. Sed ad noſtrum intentum redeamus.

SECTIO I.

De ijs quæ Dauid reliquit ſeu acquiſiuit ſua induſtria.

IMprimis ergo Dauid 1. Paral.cap.22. antequam moreretur præparauit impenſas ad futurum templum, id eſt copioſiſſimam materiam illarum rerum, quæ prædicto operi debebant inſeruire. Hæc fuerunt ferrum, æs, ligna, lapides: & de ære ac ferro dicitur ibi: *Æris vero, & ferri non eſt pondus.* Ait etiam ibidem, *quod ligna cedri non poterant æſtimari.* Et infra cap 28. dicitur quod reliquit, ſeu dedit aurum ad vaſa aurea, argentum ad argentea, æs ad ænea, ligna ad lignea, & lapides onychinos, & quaſi ſtibinos, omnemque pretioſum lapidem, & marmor parium abundantiſſime.

Vltra prædicta materialia, ſiue materiam in auro & argento, reliquit, *centum millia talenta auri, & mille millia talenta argenti*, vt habetur 1. Paralypom. cap.22.

Poſtea primo Paralypomen. cap. 29. vltra prædicta dedit pro eodem templo de peculio ſuo id eſt de redditibus ordinaris proprijſque poſſeſſionibus) *tria millia talenta auri, & ſeptem millia talenta argenti.* Hæc inquam dedit de peculio, ſeu redditibus proprijs, maior enim illa ſumma proxime dicta centum mille talentorum auri, & cæt. fuerant conquiſita, & reſeruata ex multis ſpolijs à Dauide acquiſitis in multis ſuis victorijs, quorum omnium ſpoliorum pretioſa quęque reſeruare cæpit Dauid ad prædictum templum.

Præter hæc Dauid volens, vt tanto operi nihil deeſſet, & vt populus etiam, ac nobiles in tali opere participarent, conuocatis primoribus regni, nobilibus ſcili-

ſcilicet & cæt.de quibus à Paralypom.29. ad ipſius Dauidis inſtantiam, dederunt pro eodem templo, *quinque millia talenta auri,& ſolidos decem millia,& decem millia talenta argenti, & æris talenta decem & octo millia, & centum mille talenta ferri:* & prætereа vulgus dedit lapides quos habebant ad theſauros domus Domini.

Omiſsis ergo ferro, ære,lapidibus, & lignis quæ Dauid reliquit, eo quod nequeant ſupputari, aut certo recenſeri; quod attinet ad talenta auri,&argenti quæ Dauid, ac nobiles donarunt, ſi quis velit cognoſcere, quam ſummam in noſtra moneta Hiſpanica efficerent, non facile fuerit idem diffinire,eo quod variant nimis authores circa valorem talenti auri, vel argenti, multis multa ac varia dicentibus. Quorum Doctorum controuerſiis omiſsis,ego trium recentiorum Doctorum opinionem, ſeu ſupputationem afferam,vt legenti ſatisfaciam.

Primus ergo,& qui parcior eſt in ſupputando, eſt Pineda de rebus Salom.lib.5. cap.5.tit.5.n.35. vbi recenſitis talentis Dauidis auri,& argenti vtraque vice donatis, & talentis ſimiliter auri & argenti à populo oblatis affirmat ex Villalpando, efficere ex moneta Hiſpanica duo mille octingentos,& vndecim milliones auri(*i.milhoẽs doũro*) & nongentos nonaginta ſex mille ducatus: & ita accedit prædicta ſumma fere ad duo mille octingentos,& duodecim milliones auri. Et paulo infra idem Pineda recenſens æs, & ferrum oblatum à ſolis principibus populi dicit talentum quoduis ferri,vel æris, idem valere quod Hiſpanice *hum quintal*, ac proinde in ſolo ære & ferro à principibus oblato continebantur centum & decem octo millia quintalium Hiſpanicorum. Hinc obiter ad ſuprădicta reſpiciens videbis,quam immenſa copia quintalium æris,& ferri foret illud, quod ſolus Dauid reliquit,cum de illo dicatur quod horum duorum non erat pondus, *Vincebatur enim numerus magnitudine*, vt ibidem Scriptura teſtatur 1.Paralyp. cap.22. verſ.14.vide etiam quid valerent lapides & ligna à Dauide relicta in multa abundantia.

Secunda ſupputatio talentorum ſupra dictorum, eſt Lorini ſuper ca.2.Eccleſiaſt. verſ.8.fol. 82. vbi prædictas tres ſummas talentorum auri & argenti, Dauidis, ac principum dicit continere *tria millia ducenta ſexaginta millionum, & ſeptingentos viginti vnum mille quadringentos quinquaginta octo ducatus.* Et quamuis citatus doctor in 1.&2.

ibi

ibidonatione Dauidis loquatur de moneta Romana argentea, puto nihil aliud velle per ſupradictos milliones quam dicere fuiſſe milliones auri: vt patere poteſt tum ex illa auri, & argenti multitudine, tum ex ſupra citato Pineda, & mox citando Barradas, qui ſimpliciter loquuntur, imo ſpecificant de millionibus auri, quod vulgo vocamus, *milloēs ou contos de ouro.*

Tertius author eſt Barradas tom. 2. Concord. Euang. lib. 3. cap. 2 fol. 290. col. 1 in fine, vbi recenſitis tribus ſupra dictis donationibus talentorum Dauidis & Principum, dicit efficere *quatuor mille octingentos milliones auri*, id tamen iuxta ſupputationem Ioſephi, qui cuiuis talento tribuit ducentas quinquaginta libras auri. Et ſtatim citatus doctor ſubinfert hanc ſupputationem talentorum eſſe dubiam. Hæc attigiſſe ſufficiat, vt primo videas diuerſitates ſupputationum circa talenta: & ſimul adhæreas cui volueris. Hoc vnum conſtat, iuxta Pinedam ſtrictius ſupputantem, reliquiſſe Dauid pro templi fabrica, *Duo mille octingentos duodecim milliones: Luſitane, dous mil e oitocentos e doze milloēs douro.* Iuxta vero Barradam, & Lorinum, id quod ſupradiximus. Et hoc vltra lapides, ligna, æs, ipſius Dauidis ac ferrum de quibus ſupra. Et præter æs & ferrum oblatum à principibus de quibus etiam ſupra dictum eſt.

SECTIO II.

De collatis, & factis expenſis à Salomone circa templum.

IMprimis credendum omnino videtur Salomonem omne aurum, & argentum ſibi à patre relictum, de quo ſectione prima, inſumpſiſſe in prædicta templi ſtructura. Non enim credibile eſt filium obedientiſſimum Patri, Deo pro tunc acceptum, pientiſſimum, Religioſiſſimum, & ſua natura liberaliſſimum aliquid ex relictis à patre ſibi reſeruatò voluiſſe: maxime cum ſciret ardentem patris voluntatem circa ædificationem templi ſibi adeo commendatam: regnique principes talem auri copiam ad eandem fabricam obtuliſſe. Imo credibile eſt quod vltra relicta à patre, etiam de ſuis redditibus aliquid in eandē fabrica inſūpſit, Rex alias ditiſſimus, cui nempe Lorinus citato loco, ex annuis redditibus fere aſſignat quadraginta quatuor milliones auri, ſi bene conſideres quæ prædictus

author ibi dicit fol.83.in principio §. ſexti cum ſequentibus: præterita enim ſumma ab authore computata non pertinet ad annuos redditus Salominis. Quo autem modo ſeu,in quibus rebus hoc vel illud inſumpſerit Salomon, vel quantum ſteterit prædictum opus,arbitror humanitus ſciri non poſſe. Sed per obſcuras ſummas id tantum poſſe diſquiri. Vt vero ex hoc fidelium conſolationi conſulatur, imo vt admiratio excitetur, ſequentia vtcumque deducimus.

Primo ergo vltra ſupradictas expenſas, ſeu impenſas lapidum & lignorum à Dauide abundantiſſime factas, Salomon 2. Paral. cap. 2. timens forte ne prædicta ligna, & lapides à patre relicti non ſufficerent,tum pro templo Dei principaliter, tum etiam pro pallatio ſuo ædificando,miſit octoginta mille viros ad ſecandos,eruendoſque lapides: & ſeptuaginta mille viros ad prædictos lapides aſportandos, ſiue conuehendos;& tres mille, ſexcentos præpoſitos, qui præſiderent omnibus ſupradictis operatijs.Itaque ſupra miniſterium lapidum occupabantur centum quinquaginta tria millia ſexcenti viri. Vltra hoc, per ſingulos menſes mittebat Salomon decem mille viros in montem Libanũ, qui iuuarent ſeruos Regis Tyri,vel in cædendis lignis, vel vt hi decem mille viri ligna cæſa in Ioppem per mare conueherent, & inde in Hieruſalem deducerent.Quamuis autem Salomon citato capite prædictos lapides, & ligna etiam pro ſuo pallatio ædificando iuberet adduci: tamen vt ibi ſatis innuit, præcipuum intentum illius fuit ædificium Templi, timens ſcilicet, vt ibidem ait Abulenſ. q.23. ne forte relicta à patre non ſufficerent.

Præter iam dictos ſeruos Salomonis in lapidibus, ac lignis occupatos,ſerui Regis Tyri (nõ exprimit ſcriptura quot fuerint) cædebant ligna in eodem Libano tanquam magis gnari, & experti in illa arte. His autem ſeruis Regis Tyri, præbebat Salomon per ſingulos annos viginti mille coros tritici, & totidem hordei: viginti mille Metretas vini,& viginti millia Sata olei.

Quæ omnia Luſitane computata iuxta ſignificationem prædictarum menſurarum apud Cardozi vocabularium,efficiunt Modios magnos tritici (*id eſt Maios*) decem millia. Item decem millia Modiorum magnorum hordei. Mille ſexcenta Dolia vini (*pipas*) & triginta mille amphoras olei (*ideſt*, *trinta mil alqueires*.) Et hæc ſtipendia licet non conſtet quot annis durauerint,

rint; conſtat tamen non fuiſſe vno tantum anno, quia *3*. Reg. cap. 5. vbi fit mentio prædicto-rum ſtipendiorum) licet ibi non ſit ſermo de vino & hordeo) dicitur quod præbebat Salomon omnia prædicta *per ſingulos annos*. Vnde primo colligitur per aliquot annos illud duraſſe, durante ſcilicet plus minuſue fabrica templi. Quæ ſtipendia tritici, hordei, & cæterorum, hodie ad minus valerent ducenta millia ſcuta aurea. Et hic hactenus aduerto, quod ſerui Hiram ligna cædentes non debebant eſſe multi admodum: quia Salomon citato cap. 2. Paralyp. petiuit ab illo homines expertos, & gnaros in arte cædendi ligna, qui ſcilicet noſſent & lignorum qualitates, tempus cæſionis, & modum: ad quod non requirebatur grandis multitudo: maxime cum ipſe Salomon ad idem opus prouehendum poſtea mitteret ſingulis menſibus homines decem mille.

Quanto etiam tempore durauerit Miniſterium tot millium hominum circa lapides eruendos, & deportandos, ſcriptura non memorat. Torniellus tamen in ſuis Annalibus anno 3020. num. 17. colligit ex *3*. Reg. *9*. totam operariorum multitudinem in lignis, & lapidibus perduraſſe per annos viginti, per quos omnes Salomon fuit occupatus in ædificando templo, ac domibus ſuis. Quod ſi verum eſt, cum alias conſtet 3. Reg. 6. templi ſtructuram duraſſe annis ſeptem bene poſſumus conijcere prædictos omnes operarios lignorum ſcilicet, ac lapidum, qui fuerit numero centum quinquaginta tria millia ſexcenti, recepiſſe à Salomone ſolum pro templi lignis ac lapidibus ſtipendia, annis ſaltem quinque vel ſex, quæ eſt minor annorum ſumma, quam aſſignata fabricæ templi, ſeptennis videlicet, reliquum vero tempus operariorum reſpectu viginti annorum aſſigno pro fabrica pallatij & cæt. Salomonis. Cum ergo prædictis hominum millibus ſtipendia quotidiana forent aſſignanda, & qualia hæc eſſent, non conſtet ex ſcriptura; ego vtcumque ex eadem ſcriptura colligo tempore Chriſti Domini forte ſtipendium diurnum hominis operarij fuiſſe Denarium (*Luſitane dous vintens*) iuxta illud Matt. 20. ab eodem Chriſto Domino dictum in parabola vineæ; *Conuentione facta ex denario diurno*: erat enim tunc maior cibariorum copia, & minor pecuniæ. Hanc vero ſummam denarij adhuc minuo reſpiciens ad tempora Salomonis, Chriſtum Dominum per annos fere mille ſexa-

Digitized by Google

ſexaginta plus minuſue antecedentis, cuius Salomonis tempore adhuc minora forent ſtipendia: ac proinde colligo Salomonis tempore fuiſſe ſtipendium ordinarium hominis diurni medium denarium. Luſitane *hum vintem.* Tunc ſic, medius denarius ſingulis diebus aſſignatus centũ quinquaginta tribus millibus & ſexcentis hominibus per quinque annos (ſi Arithmeticis credimus) efficiunt quatuordecim milliones auri plus minuſue. His adde quot inſtrumenta neceſſaria eſſent ad prædictos lapides, & ligna ſecanda, ſecurium, lignum, & cæterorum ferreorum per tot annos, quot item plauſtra, quot naues ad conuehenda ligna, & lapides pro tanto opere ac tot hominibus, quæ ad vnguem non poſſunt numerari.

Porro cum Dauid Pater pro eodem templo plura ligna lapides ferrum, & æs comparauerit quam Salomon dicente nempe Dauide ſupra citatis locis, ſe præparaſſe omnes impenſas & cæt. computa quæſo quam maiores expenſas faceret Dauid in acquirenda maiori materia lapidum, & lignorum quam Salomon: & ſi hic quatuordecim milliones expendit per quinque annos, quid dicendum de patre in maiori, ac numeroſiore materia comparanda? certe ad minus ſuſpicari poſſumus alios quatuordecim milliones partem expendiſſe pro eiſdem lignis, lapidibus, ære ac ferro conuehendis: & hæc omnia pro ſumptibus, & expenſis templi ſunt computanda. Vnde forte iam efficies fere triginta milliones auri pro ſolis rebus neceſſarijs procurandis, & acquirendis (*Luſitane Achegas*) vltra valorem ipſorum lignorum, & cæterorum materialium in ſe. Quin potius adhuc conſidero, quod ſi expenſæ hactenus conſideratæ circa præparationem materiæ erga operarios, computandæ forent iuxta pretium operariorum, ac rerum noſtri temporis, ad pretium ſaltem ſextuplo maius forent euehendæ: Nunc enim operarij merces eſt trium denariorum vt minus (reſpectiue loquor Magiſtrorum, & ſeruientium) nos vero ſupra aſſignauimus cuiuis homini ſolum medium denarium, qui eſt ſexta pars trium denariorum: & ſic hodie expenſæ factæ circa præparationem prædictæ materiæ euaderent forte ad pluſquam centum milliones auri.

SE-

Digitized by Google

SECTIO III.

De operibus lapidum, lignorumque.

IAM vero accedentes ad ipſam templi fabricam, incipiendo à fundamentis lapidum videlicet, Ioſephus 8. antiq. cap. 3. & 15. antiq. cap. 15. aſſerit Aream, ſeu campum illius montis, in quo templũ erat ædificandum, habuiſſe ad latus profunditatem quandam quadringentorum fere cubitorum altitudinis, ita vt oculi deſuper intuentium caligarent: & quia reliqua Area erat anguſta pro omnibus ædificijs, refert idem Ioſephus Salomonem aggeſta terra impleuiſſe prædictam profunditatem quadringentorum cubitorum, & muro vallaſſe lapidum plumbo ligatorum: & ſuper illum locum fuiſſe extructũ vnum atrium de quo infra. Conſidera iam tanti operis expenſas.

Quod in particulari attinet ad templum in ſe, fundamenta ipſius habebant viginti cubitos in latitudine, in parietibus ſingulis, vt deducit Torniell. anno 3203. n. 2. & à fundamentis ipſis omnia erãt ex lapidibus magnis, albis, electis, exquiſitiſſime quadratis, & dolatis, vt aſſerit idem Torniellus eodem anno num. 7. vnde videtur colligi prædictos parietes à fundamentis & ſurſũ, non fuiſſe ſicut noſtros ordinarios ex minutis, & incomptis lapidibus cum multa calce: vulgo *Aluenaria*) ſed modo à Torniellio expoſito (vulg. *Cantaria*) Tẽplum vero habebat duas partes, ſcilicet Oraculum, ſiue Sancta Sanctorum, quæ apud nos hodie diceretur *Capella mór*, Hoc oraculum habebat latitudinis viginti cubitorum, altitudinis totidem, & longitudinis etiã viginti; atque adeo erat perfecte quadratum: & ſupra ſe nullum habebat aliud ædificium. Secunda vero pars templi anterior ſcilicet, quæ communiter templũ dicebatur, habebat quadraginta cubitos longitudinis, triginta altitudinis, viginti latitudinis, quæ omnia habẽtur 3. Reg. 6. & 2. Paral. 3. & alibi. Porro parietes ipſius templi ſurgebant à terra vſq; ad centum viginti cubitos altitudinis, eo quod ſupra ipſum templum, erant duo cænacula, ſiue aulæ grandes, ad quas aſcendebatur per portam, & cocleam factam in vno latere interni parietis templi. Primum cænaculum ſupra templum, ſiue prima aula erat altitudinis triginta cubitorum: ſecunda vero aula, ſiue cænaculum habebat altitudinem

Digitized by Google

ſexaginta cubitorũ : ambæ vero aulæ ſupra templum erant eiuſdem longitudinis cum templo, quadraginta ſcilicet cubitorum, eiuſdemque latitudinis cum illo viginti ſcilicet cubitorum. Hæc vero duo cænacula ſupra Templum iuxta Torniellum ſupra citato anno num. 4. anno 2940. num. 6. inſeruiebant vt in illis reponerentur quædam vaſa miniſteriorum Sacerdotum, ipſorũ que veſtes ſacræ, & alia neceſſaria ad quotidiana miniſteria templi : ibidem & repoſitum eſſe aſſerit Tabernaculum antiquum Moyſis, quod fuerat magnæ fabricæ, & pretij : & ſecundum Tabernaculum etiam portatile pretioſum quod fecit Dauid ſuo tempore, 1 Reg. 6. & 1. Paral. 16. Altare Holocauſtorum Moyſis, & alia ſimilia, quæ ibi ſeruabantur deuotionis, ac religionis gratia. Pauimentum item templi & Oraculi, erat ſtratum ſimilibus lapidibus politis, ac dolatis vt colligi poteſt, ex 3. Reg. cap. 5. & 6.

Quoniam vero pro ſequentibus operibus maxime poteſt conducere, ſi conſtet vtrum prædicti cubiti altitudinis, & cæt. ſint eiuſdem menſuræ cum noſtris Luſitanis, & cum illis coincidant; ego æſtimo eiuſdem omnino fuiſſe menſuræ cum noſtris. Fauet Torniellus diligens harum rerum ſcrutator, qui anno 1537. dicit num. 8. cubitum ſacrũ habuiſſe dimidium paſſus, paſſus autem, iuxta Calepinum, habet quinque pedes : dimidium vero quinque pedum fere tres palmos efficiet, quæ eſt longitudo cubiti noſtri. Aſſerit præterea ibidem cubitum inuentum fortaſſe ab Adamo, & eſſe longitudinem illam, quæ protenditur ab extremo flexi brachij angulo, vſque ad extremitatem medij digiti in manu) Luſitane, *Da ponta do cotouelo, ate a ponta do dedo do meo*) & non in quouis homine puſillo ſed in homine ſtaturæ Adami quando primo fuit creatus, vel Chriſti Domini quando mortuus eſt : quæ menſura in tali brachio proceri hominis, procul dubio euadet ad tres palmos, quæ eſt cubiti menſura apud nos.

Ante, vel ſupra portam principalem templi fecit veſtibulum, ſiue porticum (Luſitane, *Alpendere*) viginti cubitorum in longitudine (iuxta menſuram latitudinis Templi) & decem cubitorum latitudinis, verſus partem anteriorem templi, 3. Reg. cap. 6. ſi vero prædictum veſtibulum, ſeu porticus erat centum viginti cubitorum altitudinis pro menſura cænaculorum, vt refert Barradas tom. 2. concord. lib. 3, cap. 26. Vide ſi hæc ſolum fabri-

fabrica veſtibuli, ex lapidibus politis, exquiſitiſque lignis cum ſuis columnis, pro magno, & ſpecioſo ædificio poſſet computari. Et quamuis non eſſet tantæ altitudinis, ſatis magnum ædificium fuiſſet reputandum.

Habebat etiam templum in circuitu ſupremi faſtigij, tecti videlicet, opus quod 3. Reg. 6. dicitur tabulatum ex ligno, quinque cubitorum altitudinis, in modum muri, ne quis inde cadere poſſet ſupra tectum ambulans, & ad ornatum, & pulchritudinem templi, quod proinde opus pretioſum, & æſtimabile valde debebat exiſtere. *Luſitane, como remate, e peitoril.*

Deinde ad latera parietum totius templi præterquam in fronte orientali, 3. Reg. 6. fecit tria tabulata, (id eſt opera ex ligno) infixa, ſiue hærentia ipſis parietibus tribus ordinibus diſtincta, infimo ſcilicet, medio, & ſupremo; infimum habebat quinque cubitos latitudinis, medium ſex, ſupremum ſeptem cubitos. De vſu ſeu forma horum trium tribulatorum variæ ſunt Doctorum opiniones, alij dicunt fuiſſe ſicut podia patentia, *Luſitane, varandas ou paſſadiſſos.* Sine diſtinctione cellularum: alij dicunt fuiſſe facta cum diſtinctis cellulis, & habitaculis ad vſum templi fabre factis, ſufficiat pro hoc videre Torniellum anno 3023. numero 8. fuſius diſputantem.

Fecit item Salomon duo atria vnum Sacerdotum, alterum populi, 3. Reg. 6. & 2. Paral. cap. 4. Dixi duo atria, quia alij ponunt plura à Salomone constructa, re tamen bene perſpecta iuxta Torniellum citato anno num. 9. duo tantum ædificauit. De cuius ſententia atrium erat Area quędam in medio diſcooperta, & ſub dio poſita; ad latera vero, porticibus cincta ſub quibus æſtus, & pluuiæ tempore poterant Sacerdotes, ac populus ſe recipere. Ego hæc comparo clauſtris Religioſorum. Primum atrium erat Sacerdotum in quod ſcilicet ſoli Sacerdotes introibant: ſecundum atrium erat populi. De primo atrio Sacerdotum conſtat 3. Reg. 6. verſ. 39. quod erat ex tribus ordinibus lapidum politorum, & vno ordine lignorum cedri. Ambo vero hæc atria in pauimento ſtrata erant pretioſiſſimo marmore, multoque decore ſtructa, vt Torniellus proxime citatus colligit ex 2. Paral. cap. 7. Quantæ vero longitudinis, ſeu latitudinis atria prædicta fuerint, ſcriptura non exprimit: cum multi multa hac de re ex alijs dicant. Hoc vnum ſcio quodlibet horum operum fuiſſe per ſe Magnificentiſſimum, ratione

lapi-

Digitized by Google

lapidum, & lignorum: Ratione intentionis, primum enim pro miniſterio Sacerdotum: ſecundum pro deuotione totius populi, imo & totius regni fuit conſtructum, cum ſæculares neque in templum neque in atrium Sacerdotum poſſent introire, (vt forte infra dicetur.) Et proinde prædicta atria debebant eſſe capaciſſima, pretioſiſſima in lapidibus, lignis, fabrefactura, prout decebat tanti templi Maieſtatem, tanti Regis magnificentiã, ac liberalitatem. Ac proinde quodlibet atrium per ſe merebatur nomen grandis, ac magnifici ædificij. Omitto porticus (id eſt alpendres) horum atriorum, de quibus Torniellus vbi ſupra.

Erant præterea ædificata circa atrium populi exedræ, in Theſauros domus Domini, & in Theſauros Sanctorum, diuiſionumque Sacerdotalium, & Leuiticarum, 1. Paral. 28. vltra etiam erant Gazophilatia, & Paſthophoria. De quibus omnibus concludit Torniellus citato loco fuiſſe primo cubicula ad diuerſos Miniſtrorum vſus ædificata. Secundo fuiſſe receptacula pro Theſauris templi conſeruandis. Tertio fuiſſe etiam deſtinata habitacula pro habitatione Sacerdotum, & Leuitarum vt ibidem habitarent tempore vicis, ſeu functionis ſuæ. Quæ omnia opera pro tanti templi, ac Regis magnificentia, atque operis fine, clare ſupponunt & particularem ornatum, & expenſas exquiſitiſſimas.

Vt vero in ſpeciali de operibus factis ex ligno dicamus, vltra trabes immenſæ magnitudinis, ac tabulas eaſdem tegentes in porticibus templi, atriorum & ſimilium, conſideret deuotus fidelis omnes parietes templi interius fuiſſe veſtitos tabulis cedrinis, 3. Reg. 6. Et hoc non vtcumque, ſed tali modo quod in prædictis tabulis cedrinis erant formatæ variæ cælaturæ, cum figuris Cherubim, palmarum, & alijs, ita vt prædictæ cælaturæ eminerent, id eſt vt veluti de pariete egredi viderentur (*Luſitane, feitas de releuo, ou boril*) de quo etiam artificio vide 2. Paralyp. 3. verſ. 4. & ſeq. Pauimentum autem templi erat veſtitum ſupra marmora tabulis abiegnis citato loco, 3. Reg. 6. Quod opus in tanti templi magnitudine quanti laboris, artis, & pretij fuerit conſiderent eiuſdem rei maiorem habentes notitiam.

Redeamus nunc tantiſper ad contemplandam tantarum fabricarum ſumptuoſitatem, & magnificentiam, videlicet parietes templi in tanta altitudine, latitudine, & exquiſita, politaque

que matéria: porticum ipſius templi, ſiue veſtibulum, quod exquiſitis etiam lapidibus vel columnis debebat ſterni, ac ſuſtentari, ſimilem quoque fabricam duorum atriorum, exedratum, Gazophilaciorum, domorum Sacerdotum, ac Leuitarum, & aliorum forte concernentiũ: conſideremus etiam Tabulatum illud ſupra faſtigium parietum templi, tria etiam tabulata infixa parietibus in circuitu templi: (quæ proxima duo erant ex ligno exquiſito) Trabium ingentium, cæterorumque lignorum miram præparationem, ſeu dolationem; denique miram illam fabricam, qua templi parietes veſtiebantur cedro cum prædictis cælaturis, ita vt (iuxta Torniellum anno citato num. 6.) aliquæ etiam torno atque alijs fabrilibus inſtrumentis pararentur: conſidera inquam quot artifices in omnibus prædictis miniſterijs ſubſeruirent? Quot lapicidæ, (*Luſitane pedreiros*) alij dicunt cæmentarios: quot his ſeruientes? Quot fabri lignarij? Quot ſculpentes figuras in lignis? Quot operarij ligna ſerra ſcindentes, ac præparãtes? Quot denique in miniſterijs ad hæc concernentibus deberent occupari? Et, vt etiam rem huic attinentem, licet per anticipationem dicamus, conſidera quot artifices in auro varijs modis elaborando, iuxta mox dicenda, quot in argento, quot in ære, quot in ferro, quot in ſerico, ſiue byſſo, pro velo ſcilicet templi, alijque ad ornatum ipſius mox dicendis, incredibili fere ſumptu, admirabilique artificio deberent intendere ?. Adde hæc omnia duraſſe per ſeptem annos, quibus fabricatum eſt templum, 3. Reg. 6. quamuis Torniellus anno 3028. num 1. dicat duraſſe plus ſex menſes, vt ibi recte computat: & hos ſex menſes fabricæ templi applicat vt minus ad conuehenda vaſa aurea, argentea, ærea, reliquumque templi iam facti, ornatum ſuo loco ac debite collocandum. Hanc tot artificum, tamque diuerſorum numeroſitatem Pater Dauid filio explicauit, dum filium iuuenem quaſi merito deterrendum ab operis futuri magnitudine, ſic prius præmonuit, & confortauit ad opus aggrediendum, 1. Paralyp. cap. 22. *Confortare, ne timeas, neque paueas.* Et paucis interiectis, ait: *Habes quoque plurimos artifices, latomos, & cæmentarios, artificeſque lignorum, & omnium artium ad faciendum opus prudentiſſimos in auro, & argento, & ære, & ferro. Et vltra hoc ipſe Salomon poſtea petijt à Rege Tyri* 2. Paralyp. 2. *vt ſibi mitteret Magiſtrum peritiſſimum qui ſciret operari*

perari, in auro, argento, ære, & ferro, purpura, coccino, & hyacinto, & qui ſciat ſculpere cælaturos, & cætera vt videas quot artifices per ſeptem annos in quot, & quam varijs operibus deberent inſeruire, & occupari.

Antequam vero principalem collectionem, ſeu ſupputationem horum ſumptuum, ſeu artificum faciamus: duo exempla ſuppono, primum ſit. Templum Dianæ Epheſinæ teſte Plinio lib. 36. cap. 14. ducentis viginti annis factum fuit à tota Aſia. Vide quot artifices per tot annos laborarent & à tali regno aliti tam amplo, tamque diuite qualis erat tota Aſia. Secundum exemplum ſit Baronij, ac libelli cuiuſdam de mirabilibus, ſeu antiquitatibus Romanæ vrbis. Quorum ille tom. 2. annal. anno 298. aſſerit Diocletianum Romæ ædificaſſe illud ſuum opus ſumptuoſiſſimum, thermas videlicet. Luſitanè *banhos*. Ad cuius ædificij ſtructuram perficiendam damnauit multos Chriſtianos (numerum non exprimit) & prædictum ædificium duraſſe per ſeptem annos. Libellus vero citatus, Italice ſcriptus fol. 211. titulo, thermæ, refert prædictos Chriſtianos ad citatum opus damnatos, fuiſſe centum quadraginta millia per multos annos. Iam vero ſi in templo Dianæ, & thermis Diocletiani per tot annos tot artifices laborarunt: quam comparationem habent prædictum templum Dianæ, ac thermæ cum templo Salomonis; de quo ipſe Dauid prædixit 1. Paralypomen. cap. 22. quod *tale eſſe deberet vt in cunctis Regionibus nominetur.* Et filius Solomon 2. Paralypomen. cap. 2. prædictum templum appellauit. *domum magnam nimis, & inclitam.* Adde quod non poterant in templo Dianæ, neque in thermis reperiri tot opera auri, argenti æris, cum tali artificio ac cælaturis, qualiter ſupra de Salomonis templo viſum eſt.

Tunc ſic: ſi ſupra deduximus cum ſolis hominibus lapides cædentibus, ac portantibus, & cum lignorum cæſoribus per ſolos quinque annos expenſos fuiſſe plus minuſue quindecim milliones auri cum ipſi laborent in materia craſſa, artis minoris non ſic æſtimabili, qualis lapidum cæſio, ac lignorum ex lapidicinis, & arboribus: Quid conuenit affirmare de tot artificibus laborantibus in materia difficiliori, auro, argento, & cæteris memoratis, cum tanto artificio, & hoc non per quinque ſed per ſeptem annos? Certe hoc humanitus videtur computari non poſſe. Habita tamen proportione ad prius dictos operarios cæſores tantum lapidum & lignorum, & ſump-

& ſumptus factos propter ipſos: Qui diceret eum his in ipſa templi fabrica, & ornatu laborantibus fuiſſe expenſos pluſquam centum milliones auri, puto quod abſurdum non diceret. Et vltra prædicta, claritatis gratia, aduerto in Thermis Diocletiani, illos centum quadraginta Chriſtianos vt plurimum, non debuiſſe eſſe artifices, ſiue Magiſtros; Diocletianus enim hoſtis non admitteret Chriſtianos ad tale miniſterium, cum ipſos haberet ſuſpectos: ſed vltra prædictos Chriſtianos quaſi ſeruitores tantum ſubſeruientes operarijs, ſeu Magiſtris, deberent operari ſat millia artificum, operariorum ſeu Magiſtrorum, & ſic laborantium omnium numerus forte excreſceret ad pluſquam centum ſexaginta millia per ſeptem annos: quod ſupra dictæ noſtræ ſupputationi liceat applicare.

SECTIO IV.

De operibus factis ex auro.

QVoniam vna maiorum expenſarum de operibus auri in hoc templo (iuxta dicenda) fuerunt laminæ auri quibus cuncti parietes templi fuerunt tecti, ac veſtiti ex ſacra Scriptura infra citanda; oportet ante omnia diſquiramus an prædictæ laminæ parietes, ac pauimentum veſtientes fuerint omnino ex auro ſolido, ſeu quoad totam ſubſtantiam aureæ: an vero in ſe fuerint argenteæ, coopertæ vero, ſeu quaſi tinctæ deſuper auro? Abulenſis ſuper primum Paral. cap. 29. q. 7. affirmat ſolum fuiſſe argenteas in ſe, & in ſuperficie auro coopertas, ſeu tinctas. Probat ex eo quod Dauid citato loco Paral. dixit ſe denuo dare tria millia talenta auri, & ſeptem millia talenta argenti, ad deaurandos parietes templi. Quomodo enim, (ait Abulenſis) illa talenta argenti poterant deaurare parietes, ita ſcilicet vt laminæ eſſent auri ſolidi? Reſtat ergo, ait, vt laminæ eſſent argenteæ, ſed auro coopertæ cætera quæ pro ſe adducit parui ſunt momenti.

Ego pro opinione oppoſita nullum inueni Doctorem hoc diſputantem, quare forte rem ſupponunt indubitatam, fuiſſe ſcilicet totas aureas laminas, non argenteas: Solis tamen verbis ſacræ Scripturæ innitens, cenſeo prædictas laminas non fuiſſe argenteas auro tectas, ſed vere totas fuiſſe aureas, ex auro ſolido ac veriſſimo. Moueor principaliter quia ſacra Scrip-

Digitized by Google

tura non ſemel, ſed ſæpius vocat aurum purum, ſeu puriſſimum, & laminas non deauratas, ſed aureas, 3. Reg. 6. de oraculo dicit, quod operuit illud auro puriſſimo. Et ibidem, quod nihil erat in templo quod non auro tegeretur. Et 2. Paralyp. 3. vocat laminas auri obrizi. Et quod laminæ tegentes domum erant de auro probatiſſimo. Iam vero cũ ibi Scriptura loquatur in ſenſu hyſtorico, ac litterali, cur verba ipſius non accipiantur in ſignificatione propria & communi, vt ſc. aurum probatiſſimum, ſit verum aurum, & aurum puriſſimum ſimiliter? Adde quod laminæ aureæ non poſſunt dici deauratæ: Calepinus enim dicit, aureum, eſſe opus totum factum de auro, & explicat Hiſpanice, *de ouro maciſſo.* Auratum vero ſignificat rem coopertam auro. Cum ergo Scriptura dicat laminas aureas, cur non accipiantur pro veris aureis in ſignificatione vſitatâ? Secundo, quia Scriptura citato loco Reg. dicit illas laminas fuiſſe affixas clauis aureis: quos clauos, ſi ſimiliter dicat Abulenſis fuiſſe argenteos deauratos habet contra ſe Pinedam de reb. Salom. lib. 5. cap. 5. n. 780. contra Eupolemum qui iuxta Pinedam falſo dicebat fuiſſe argenteos. Adde quod prędicti claui appendebant ſinguli viginti quinque vncias; ſeu duas libras cum vna vncia, ex libris Romanis; ex noſtris vero vnam cum dimidia, & vnam vnciam: (tantum enim valent quinquageni ſicli cuiuſuis claui 2. Paral. 3.) Iam vero clauus argenteus tanti ponderis (ponderat vero argentum multo minus quam aurum) inepti videntur ad figendas laminas; eſſent enim claui plus iuſto longi, & craſſi pro delicata materia configenda. Id ipſum ego probo ex proxime citato loco Paral. vbi vers. 8. & 9. dicitur Salomonem texiſſe parietes Oraculi (id eſt Sancti Sanctorum) laminis aureis quaſi talentis ſexcentis. Porro ſexcenta talenta auri (de quibus ibidem loqui videtur Scriptura) iuxta ſupputationem Pinedæ citato cap. 5. n. 55. & num. 44. efficiunt ſeptem milliones auri, & ducenta millia ſcuta auri: cum ipſe Pineda, ex ſupra dictis, parcius & auarius ſupputet talenta, quam cæteri: Vnde conſtat, quod ſi laminæ ſolius ſanctuarij fuiſſent ſolum argenteæ deauratæ, non poſſent efficere tantam ſummã millionum auri: & multo minus iuxta Lorinum, & Barradas maiorem copiam ſeu valorem cuiuis talento aſſignantes, vt patet ex ſupra dictis.

Ad locum vero primi Paral. 29. quem pro ſe adducit Abulenſ.

lenſ. de talentis argenti pro deaurandis parietibus, videtur poſſe primo reſponderi, reliquiſſe Dauidem ad deaurandos parietes in ſe non ipſum argentum, ſed tria millia talenta auri de quibus primo dixerat; ita vt ibi deauratio non ſit accipienda pro tota donatione, ſed pro parte ipſius, eius videlicet, quæ primo fuit oblata, talentorum ſcilicet auri. Secundo poteſt reſponderi, prædicta talenta argenti relicta fuiſſe vt parietes deaurarentur, non manente argento in argento; ſed diuendito argento ſeu diſtracto, & in pecuniam redacto, vt parietes templi auro puriſſimo, & probatiſſimo veſtirentur, iuxta citata à nobis loca Scripturæ. Quod eo maxime fit credibile, quia cum tot artificum templi, & operariorum antecedentium ſtipendia ſoluenda eſſent, (de quibus ſatis ſupra) & hoc Dauid prçuidiſſet, vel illa talenta auri & argenti, quæ reliquit erant in pecunia numerata, & ſic habemus intentum ſecundæ noſtræ reſponſionis. Vel ſi erant in maſſa argenti tantum, poſſumus conijcere, intellexiſſe Dauidem potuiſſe prædictam maſſam argenti diuendi pro deaurandis parietibus laminis aureis ſolitis; quemadmodum cogimur dicere, mille millium argenti talenta, quæ primo donauit, etiamſi in argenti maſſa relicta fuerint, debuiſſe omnino diuendi, vel in pecuniam redigi, videlicet cudendo pecuniam pro eorundem artificum ſtipendijs, & reliquo templi ædificio.

Si ergo verà eſt noſtra opinio quod laminæ veſtientes templi parietes erant vere aureæ ex auro ſolido: hac ſuppoſita, conſtat primo ex 2 Paralypom cap. 3. & partim 3. Reg. 6. parietes oraculi, ac templi, & pauimentum ipſum fuiſſe auro contecta. De tecto oraculi, ac templi nihil expreſſe loquitur Scriptura ſi fuerit auro coopertum: ego autem conjicio omnino fuiſſe auro etiam veſtitum: quod primo colligo quia citato cap. Regum 6. dicitur verſ. 22. quod nihil erat in templo quod non auro tegeretur. Tectum vero tum templi, tum oraculi erat ex partibus prçcipuis templi, ergo etiam auro fuit coopertum. Secundo, quia ſi Salomon pauimentum texit auro, quod pedibus conculcabatur, credibilius eſt etiam tectum auro veſtiſſe, quod oculi intrantium maxime aſpiciebant. Tertio idem probare videtur Adrichomius de terra Sancta cũ agit de templo Salomonis, num. 76. & num. 80. ex Ioſepho. Porro in 3 cap. 2. Paralypomen. quando fit mentio de laminis aureis

Digitized by Google

oraculi, dicitur fuiſſe fixas clauis, quorum quilibet habebat vncias viginti quinque iuxta ſupra dicta: cum autem conſtet etiam parietes templi fuiſſe veſtitos laminis vere aureis, poſſumus dicere, quod etiam ibi reperti fuerint claui aurei eiuſdem ponderis: & ſuo modo de parietibus cænaculorum ſupra templum, vt mox dicimus.

Habetur etiam 2. Paralypom. 3. verſ. 9. quod Cænacula texit auro: vbi ſolos parietes intelligo veſtitos auro, non vero pauimenta, ac tecta cænaculorum, quia non dabatur eadem ratio in cænaculis conſeruantibus tantum ſuppellectilia templi, iuxta ſupra dicta, qualis dabatur in inferiori templo, vbi Arca fœderis poſita erat, & aliæ oblationes præcipue offerebantur. Dicente ergo Scriptura hæc duo cænacula fuiſſe tecta auro, vt minimum de parietibus videtur intelligendum.

Supputantes igitur ſtatim hoc opus, quo ſcilicet oraculi, templi, cænaculorumque parietes, (cum tectis, & pauimentis oraculi, & templi tantum) auro veſtiti fuerunt, inhærentes paulo ſupra dictis §. 1. huius ſectionis, quod ſcilicet laminæ aureæ ſolius Oraculi efficiebant ſeptem milliones auri, & ducenta millia ſcuta aurea: cum corpus templi haberet duas partes cum dimidia reſpectu oraculi, vt poteſt conjici ex dictis ſuper ſectio. 3. §. 2. ſequitur in veſtiendis parietibus, tecto, & pauimento templi fuiſſe inſumptos fere decem & octo milliones auri. Cum rurſus, parietes duorum cænaculorum continent ſex vel ſeptem partes reſpectu oraculi, ſi etiam hi erant veſtiti auro eodem modo ſicut Scriptura ſonat, creſcit ſumma vſque ad quadraginta milliones auri, plus minuſue. Ac proinde totius oraculi, templi, & cænaculorum laminæ aureæ veſtientes parietes excedebant ſexaginta milliones, idque iuxta minorem ſupputationem talentorum auri. Iam enim ſupra dixi, hoc humanitus non poſſe exacte ſciri, neque ego exactam, & rigoroſam arithmeticæ ſupputationem hic prætendo, ſed ſolum breuem, ac quaſi moralem ſummam. His adde quod ego conſului architectum peritum, cui manifeſtaui cubitos totius templi, & cænaculorum in longitudine, latitudine, altitudine; & mihi reſpondit in omni illo opere quoad facies parietum tegendorum iuxta artem, contineri centum ſexaginta mille palmos in quadro ſeu quadratos quoad ſingula latera æquales. At ſi cuilibet horum

pal-

Digitized by Google

palmorum, veſtiendo daretur lamina auri cum clauis iam dictæ magnitudinis; vt minimum lamina cum clauis efficeret quinq; libras Luſitanas auri. Hæ vero diſtributæ per iam dictos centum ſexaginta mille palmos (cuilibet ſ. palmo quinque libræ) producerent plus minusue centum viginti milliones auri: & hoc ſuppoſito quod libra auri Luſitana habet centum quinquaginta ducatus. Satis autem parum tribuimus cuique laminę palmari cum clauis, quinque libras auri: ſi enim vnus tantum clauus habebat libram & mediã Luſitanam auri, & vt minimum, quæque lamina duos debebat habere clauos, parca fuit computatio quinque librarum cuius laminæ cum duobus clauis, cum ſoli duo claui tres libras ponderarent. Nec mireris iuxta hanc computationem per palmos, & libras, maiorem euaſiſſe ſummam millionum auri, quam proxime ſupra conſtitit illa facta per talenta auri: iam enim ſupra diximus de valore talentorum varias eſſe opiniones: & ſic iuxta opinionem Barradæ, vel etiam Lorini ſect. 1. citatam, qui talento multo magis tribuunt, pares forſaſſis ambæ computationes euadent.

Si dicas: ad quid opus erat parietes ſuperiorum cænaculorum etiam auro tegere? Dico primo Scripturam illud ſic aſſerere ſicut ſupra relatum eſt. Secundo, quia ſufficiebat ibi aſſeruari tres ſacras iam ſupra dictas. Vltimo dico, ſi in his & ſimilibus ſumptuoſis operibus non dicamus inſumptum aurum abunde, vbi nam debemus dicere fuiſſe expenſos tres illos milliones auri à Dauide relictos, de quibus ſupra diximus filium Salomonem nihil ſibi debuiſſe ſubtrahere? Fateor quidem fortaſſe, prædictos cænaculorum parietes minori ſumptu, & artificio fuiſſe deauratos, vel auro veſtitos: Scriptura tamen ſacra ſimpliciter dicens fuiſſe auro tectos, nobis ad prædicta videtur dare licentiam.

Vltra iam dictum ornatum templi conſtat *3. Reg. 7.* feciſſe Salomonem decem candelabra aurea. Hæc erant etiam ſumptuoſi artificij, in hunc modum: de baſi ſurgebat quodam haſtile, in modum ceroferarij: & per tria interualla habebat tres ſcyphos (Luſitane, *ao modo de tres noos, mas erão como taças que rodeauão ao tronco*) à latere etiam per interualla ſurgebant rami aurei ſeptem: ita vt maneret totum opus admodum quaſi illius candelabri quod ponitur feria quinta in cœna Domini ad officium nocturnum.

Et

Et ſuper quemlibet ramum erat etiam poſita lucerna aurea. Porro candelabrum illud quod fecit Moyſes in deſerto Exod. 25. habebat auri vnum talentum. Hæc vero candelabra Salomonis maiora erant quam illud: vt enim optime conijcit Abulenſ. quæſt. 16. ſuper 3 Reg. cap. 6. illa quæ Salomon poſuit in ſuo templo maiora erant quam illa quæ fuerant in Tabernaculo Moyſis: hæc enim cum deberent aſportari per deſertum laborioſe ſatis portabantur, & proinde minora fuiſſe oportet, quam ea quæ iam in templo Salomonis immobili collocata ſunt. Decem ergo candelabra aurea habentia ſingula talentū ſaltem, imo pluſquam talentum, efficiebant (iuxta computationem Lorini de Talentis) pluſquam centum ſeptuaginta mille ſcuta aurea.

Fecit prætérea 3. Reg. 6. ſeu veſtiuit auro altare illud Thimiamatis quod erat intra templum, & in quo adolebatur incenſum. Et ſuper hoc altare erant etiam duo Cherubim tecti auro (vt infra patebit) & quod iſti Cherubim fuerint diſtincti ab illis duobus maioribus qui erant iuxta Arcam intra Oraculum videtur colligi 1. Paral. cap. 28. verſ. 18. vt etiam exprimit Torniellus anno 3030. num. 14. Quantum vero auri hi duo Cherubim, & altare haberet, ignoratur.

Menſa item panum propoſitionis erat ex auro 3. Reg. 7. & hæc præterea ornabatur pretioſiſſimis lapidibus miro artificio intextis ac diſpoſitis teſte Ariſtæa l. de 70. interpretibus. Torniellus vero anno proxime citato nu. 15. aſſerit non fuiſſe vnam tantum hanc menſam auream, ſed fuiſſe decem in quibus ponebantur prædicti panes, idque colligit ex 2. Paral. cap. 4. Quod ſi verum eſt vide ad quam ſummam tales decem menſæ aureæ aſcendere potuerint.

Erant præterea intra Oraculum tegentes Arcam duo Cherubim maiores ſupra iam dictis: qui habebant decem cubitos altitudinis (vnuſquiſque videlicet.) Erant hi facti ex ligno oliuæ, 3. Reg. 6. & vnuſquiſque habebat quinque cubitos in ſingulis alis, ac proinde efficiebant viginti cubitos alarum iuxta mox dicenda: ſic vero erant diſpoſiti. Introeuntibus in Oraculum apparebant ipſæ facies Cherubinorum: illi quaſi intra ſe habebant Arcam, & hanc alis tegebant; eo modo vt extrema ala expanſa cuiuſuis Cherubini, tangeret parietem vnum Oraculi quoad latitudinem: (erat vero Oraculum latitudinis viginti cubitorum) Reliquæ vero Cherubi-

rubi-

rubinorum alæ, quaſi internæ, & ſupra Arcam exiſtentes, ſeſe ad inuicem tangebant. Porro hæ duæ Cherubinorum imagines ſic proceræ, & ſic alatæ auro tegebantur, ſupra citato loco.

Dicitur etiam 3. Reg. 7. quod fecit aureos Cardines Oſtiorum, oraculi ſcilicet, & 2. Paralyp. 3. dicitur quod texit auro trabes, & poſtes, & oſtia. Denique 2. Paralyp. 4. dicitur quod oſtia templi forinſecus erant aurea. In quibus omnibus, licet minoribus, conſideret quiuis quantum auri deberet expendi. Porro de alijs vaſis templi factis ex auro, vidimus ſupra ſect. 1. ex 1. Paralyp. 28. Dauidem dediſſe multum aurum pro vaſis aureis, ibi tamen, nec alibi quod ſciam, non exprimitur numerus prædictorum vaſorum aureorum, cum tamen in ſpecie, dicatur 3. Reg. 7. quod fecit Salomon de auro, flores, lucernas, forcipes, hydrias, fuſcinulas, phialas, mortariola, & thuribula. Quorum omnium numerus cum non exprimatur, expectare poſſumus à tam liberali Rege, tantum curante tanti templi Maieſtatem, & tot milliones à patre relictos habente, maximam cuiuslibet ſpeciei prædictæ abundantiam. Hoc autem à nullo melius poſſumus audire quã à Ioſepho prædictarũ rerũ diligenti inueſtigatore.

De vaſis & inſtrumentis aureis in templo ex Ioſepho.

Ioſephus ergo 8. antiquit. cap. 2. dicit feciſſe Salomonem ex auro, ſequentia. Viginti mille pateras aureas, *taças*, Decem mille candelabrorum aureorum Cantharorum vinariorum octoginta millia, *como fraſcos pera vinho, vel quid ſimile*. Decẽ mille phialas. Lancium octoginta millia *id eſt, pratos de ouro*. Sexaginta millia craterarum ad ſubigendam ſimilam cũ oleo, *como almofias grandes de ouro*. Viginti millia Aſſaron (horũ vaſorum nomina propria apud nos non inuenio) turibula aurea viginti millia. Denique quinque millia vaſorum aureorum, (paruorum vt videtur) ad deferendum ignem ex altari maiore, ad altare minus, omnia hæc vaſa excedunt numerum trecentorũ millium.

Vltra hæc Zonaras teſte Maiolo in ſuis Canicularibus colloquio 23. fol. 737. dicit quod in Oraculo erat trabs tota ex auro, quæ ponderabat ſeptingentas quinquaginta libras: & hæ ſi Luſitanæ forent, efficiebant pluſquam centum mille ſcuta aurea. De hac tamen trabe nihil peculiare inuenio præter iam citatum authorem. Perſpice quæſo quanta auri copia neceſſaria fuerit ad extruenda omnia prædicta opera, candelabrorum decem, qua-

Digitized by Google

tuor cherubinorum, altaris, decem menſarum, & cætera ex ſcriptura relata: vltra trecenta millia vaſorum aureorum de quibus Ioſephus citatus.

SECTIO V.

De operibus factis ex argento.

DE his parcius loquitur ſcriptura. Ergo 1. Paralyp. 28. dicitur dediſſe Dauid ad candelabra, & vaſa argentea pondus argenti pro diuerſitate menſuræ: non tamen exprimit quot numero fuerint candelabra, ſeu vaſa. Dicitur etiam dediſſe argentum ad faciendos Leones argenteos, qui Leones ſecundum Torniellum erant vaſa habentia figuram Leonum. Item 1. Paralyp. 18. dicitur Dauid obtuliſſe vaſa aurea, & argentea. Et cap. 28. dicitur dediſſe Dauid argentum pro menſis argenteis, non exprimitur, quot fuerint.

Recurrentes autem ad Ioſephum ſicut proxime fecimus in vaſis aureis, hic ſupra citato loco aſſerit fuiſſe in templo ſequentia vaſa argenta. Octoginta millia cantharorũ vini. Quadraginta mille fuſcinulas. Decem mille phialas, ad recipiendũ videlicet ſanguinem ſacrificiorum & populum aſpergendum. Centum ſexaginta millia Lancium argenti, *ideſt*, *pratos de prata*. Sexaginta mille crateras argenteas. Quadraginta mille mortariola. Ducenta millia tubarum argentearum. Decem millia candelabra argentea. Pro quibus etiam magnitudinem ſeu multitudinem argenti liceat cõſiderare, quæ omnia erant ſexcenta millia vaſorum argenti. Erant omnia ſexcentia millia vaſorum argenti.

SECTIO VI.

Opèra facta ex ære.

IMprimis ad portam templi poſuit duas columnas æreas. 3. Reg. 7. & 2. Paral. 3. Alteram ad vnum latus, alteram ad alterum. Harum quæuis habebat altitudinis cum baſi & capitello triginta quinque cubitos. Et citato loco Reg. dicitur, quod linea duodecim cubitorum ambiebat columnam vtramque, quo ad craſſitudinem videlicet. Et Ioſephus 8. Antiq. cap. 2. hoc explicans ait: quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. Clarius vero loquens Ieremias de his columnis cap. vlt. verſ. 21. ac de vna tantũ in ſingulari, dicit: funiculus duodecim cubitorum circuibat eam. Porro groſſitudo eius quatuor

tuor digitorum, & intrinſecus caua erat. Erat ergo vnaquæque triginta quinque cubitorum altitudinis, craſſitudinis vero tantæ vt corda duodecim cubitorum cingenda foret: & intus caua, ſeu vacua, veſtita tamen lamina ærea craſſa quatuor digitos. Artificium, cælaturæ, & fabrica prædictarum columnarum ibi relata, erat particularis imo admirabilis, vt grandem ducatorum ſummam ad ſui fabricam hodie poſtularent. Euſebius vero Cæſar lib. 9. de præpar. Euan. cap. 2. aſſerit prædictas duas columnas fuiſſe deauratas ſoliditate vnius digiti id eſt coopertas lamina aurea groſſa; ad craſsitudinem digiti. Hoc tamen ſcriptura non memorat vbi ſupra.

Erat præterea ex ære Altare holocauſtorum 2. Paral. cap. 4. quod habebat viginti cubitos longitudinis decem vero latitudinis. Intellige fuiſſe tectum laminis æreis, intus vero alia materia compactum. Laminæ vero debebant eſſe competentes tali machinæ; atque vſui prædicti Altaris pro ſacrificijs videlicet ibidem oblatis, in atrio Sacerdotũ.

Fuit præterea inter opera ænea, præclarum illud, & ſingulare mare æneum, (Luſitane, *O lauatoriodos Sacerdotes.*) 3. Reg 3. & 2. Paralyp. 4. quod tantæ fuit amplitudinis, ſeu vaſtitatis vt caperet tres mille metretas, apud Luſitanos, *Duzentas & quarenta pipas de agoa.* Hoc ſitum erat ſuper duodecim boues æneos, cum alijs circumſtantiis ſumptuoſiſſimis, & hodie admirandis, de quibus ibidem, vt opus hodie pluſquam mirabile iudicari valeret. Et notat Torniellus anno 3030. num. 3. Hoc opus, ſeu mare æneum factum fuiſſe ex certo genere æris quod acquiſierat ex Adadezer Rege Syriæ, quod æſtimabatur pluſquam aurum, eo quod eſſet factum ex auro & argento ſingulari, ac mirabili mixtione. Pro quo citat Torniellus Ioſephum 7. antiq. c. 6. Inſeruiebat vero præcipue hoc opus, Luſitane, *Lauatorio,* principaliter vt Sacerdotes ante ſacrificia manus abluerent, & quoniam aliqui credunt, etiam factum fuiſſe vt Sacerdotes pedes lauarent ante ingreſſum templi, Ratiocinatur Torniellus anno citato num. 5. debuiſſe Salomonem magnam copiam vaſorum æreorum extruere, ſicuti Peluium, & ſimilium, vt in eiſdem extra pedes lauarent, eo quod neque eſſet decens, neque poſſibile ſupra lauare pedes, vbi lauabant manus.

Iuxta hoc opus, Mare ve æneũ 3. Reg. 7. fecit decem luteres, *alguidares, ou bacias grandes,* æreos ſupra ſuas baſes fixos multa etiã

ſumptuoſitate fabricatos. In his lauabantur carnes animaliũ offerendæ Domino in altari holocauſtorum. Circa quod notat Torniellus anno citato num. 3. hos etiam luteres factos fuiſſe ex illo ære pretioſiſſimo Adadezer, quod plus auro æſtimabatur. Si vero quæras ſi hoc æs plus auro æſtimabatur, cur non ex hoc ære potius, quam ex auro veſtitum eſt templum? Reſponderem, quia cælaturæ, & cætera opera delicata in prædicto veſtitu templi, nõ tam facile poſſent fieri in hoc ære duro, ſicut in auro molliori. Secundo, quia Mare æneum, & luteres fiebant ad continendam aquam, & alios vſus, qui requirebant duriorem materiam, quam poſſet aurum ſuſtinere.

Eodem loco proxime citato Reg. dicitur feciſſe Salomonem alia vaſa ærea, lebetes ſcilicet, ſcutras, amulas: quæ iuxta explicationem Sà ſupra citatum locum & aliorum, inſeruiebant ad calefaciendam aquam, coquendas carnes ſacrificiorum, ſimileſque vſus, *caldeiroẽs, panellas, maiores e menores*, & ſubdit ſcriptura, *quod pro his faciendis, non erat pondus æris*: vnde videas quanta multitudo vaſorum æneorum ibi foret, maxime quando in vaſis aureis tanta fuit liberalitas, quantam ex Ieſepho audiuimus.

Dicitur etiam 2. Paralyp. 6. feciſſe Salomonem baſim æream, id eſt ſedem, ſeu quaſi tronum in atrio ſæcularium, vt ſcilicet ibi poſſet ipſe orare, eo quod neque Rex ingredi templum poterat, ſed ſoli Sacerdotes & ibidem aliquando ſederet: Hæc vero ſedes habebat quinque cubitos longitudinis, totidem latitudinis, & altitudinis tres: in qua etiam ſede mirum artificium, & ſumptuoſitas debuit relucere, tanti nempe Regis digna Maieſtate.

2. Paralyp. 4. portæ Atrij populi erant coopertæ ære. Et Euſebius Cæſar. loco ſupra citato dicit tegulas tecti in templo, fuiſſe æneas aureas de foris. Vide immenſam æris multitudinem ad tantam tegularum copiam. Addit idem Euſeb. quod in omnibus operibus æris fuerũt impenſa decem & octo millia talenta æris, *vulgo dezoito mil quintaẽs de bronze.*

Fuerunt etiam in templo vaſa ferrea, & vaſa lignea, etenim 1. Paralyp. cap. 29. *Dicitur dediſſe etiam Dauidem ferrum in vaſa ferrea, & ligna ad vaſa lignea*: Si autem vaſorum auri, & argenti & cæt. talis fuit copia, qualis etiam foret ligneorum & ferreorum abundantia?

Ex omnibus ſupradictis videas

Digitized by Google

deas quam ſine fundamento dicat Budæus apud Cardoſum in vocabulario Luſitano titulo de Menſuris & Monetis, Salomonem in templo expendiſſe viginti nouem milliones auri, & ſeptingenta mille ſcuta aurea. Attentis enim omnibus ſupra relatis, videtur omnino incredibile dictum Budæi. Liberalior fuit aliquantulum in computando Euſeb. Cæſar. vbi ſupra, aſſerens omne aurum inſumptum in templo Salomonis in columnis, cæteriſque templi vaſis fuiſſe quadrageſies ſexies centum millium. Id eſt, (vt puto) *quadraginta ſex milliones auri*. Ibi tamen nil loquitur de cæteris operibus auri de quibus ſupra, videlicet de laminis veſtientibus parietes, altari menſis & cæt. ſed de ſolis columnis & vaſis : & hoc ſi verum eſt, valde confirmat noſtrã conſiderationem circa prædicta; nam ſi in ſolis vaſis aureis illa ſumma fuit expenſa quid in alijs operibus aureis ſupra memoratis? Porro quod attinet in particulari ad dictum citati doctoris de auro impenſo in columnis, ego illud non reperi in alio doctore, neque legi in ſcriptura ſacra de columnis aureis: ipſe viderit, ſaltem ex mente illius doctoris dicemus immenſam fuiſſe pecuniam expenſam in aliis operibus auri, argenti æris, ferri, ligni, byſſi, purpuræ, & cæt. & in ſoluendis ſtipendiis tot ac tantorum operariorum ſicut ex præcedentibus poterit conjicere is qui voluerit omnia ad rigorem Mathematicum, & Arithmeticum clare deducere.

Hinc ſatisfit alteri maiori obiectioni, qua ſcilicet quis poſſet inquirere hoc modo. Supra diximus Dauidem tot milliones auri reliquiſſe, tres mille, vel ſecundum aliquos quatuor mille. Nos vero huc vſque in factis ſumptibus neque retulimus clare mille milliones auri : diximus item ſupra non eſſe credibile Salomonẽ Regem liberaliſſimum, ditiſſimum, Deo tunc, & Patri obſequentiſſimum aliquid ex diuitiis à patre pro templo relictis, debuiſſe ad proprios ſumptus reſeruare: vbi ergo reliqui milliones auri fuerunt inſumpti? Reſpondeo primo. Hinc euidenter concludi, quam parce nos in præcedentibus ſupputationes fecerimus quaſi ſolum moraliter, & non ad rigorem Arithmeticum. Reſpondeo ſecundo, deſidem colligi quam immenſa pecunia profuſa fuerit erga operarios diuturniores nobis ignotos & in materiis nobis incognitis in tanto templo à Deo ipſo deſcripto, per manum talis Patris commendato, & tanti, ac tam magnifici filij expleto.

Pro eiuſdem dubij ſolutione conſideretur quid expendere deberet Salomon in reliquo templi ornatu, velo ſcilicet pretioſiſſimo oraculi quod denuo fecit, primum enim velum à Moyſe factum pro ſtricto tabernaculo, anguſtum erat pro oraculo ampliori à Salomone extructo. In veſtibus præterea Sacerdotum (ſi credimus Ioſepho 8. antiquit. cap. 3.) ſatis copioſos nummos debebat expendere. Aſſerit namque citatus Author quod Pontificum fecit ſtolas (id eſt veſtes Pontificales) & ſuperhumerales & rationales, mille. Hi videntur clare fuiſſe ſummi Sacerdotes: quę ſaltem vltimæ veſtes (iuxta Ioſeph) erant ex auro, cum lapidibus pretioſis intertextis. Veſtes item Sacerdotales (*id eſt, dos Sacerdotes ordinarios*) de puriſſimo byſſo (*id eſt, olanda*) cum zonis purpureis, decem mille. Leuitarum vero ſtolas, item ex byſſo ducentas mille. Pro cantoribus item, (qui erant quatuor mille) fecit inſtrumenta muſica quadraginta mille, ex electro.

Computet denique pius conſiderator quot alij Miniſtri in tanto templo eſſent neceſſarij pro miniſterio & ipſius ſeruitio, ita quod 1. Paralyp. 23. dicatur fuiſſe deputatos pro templi ſeruitio, quatuor mille janitores, & quatuor mille cantores. Et vltra hos erant Nathinæi ducenti viginti proximo Eſdr. 8. qui occupabantur in cædendis lignis pro ſacrificiis & conuehendis aquis ad templum. Porro quamuis inuenio in ſacra ſcriptura aſſignatos redditus, vel ſuſtentationem pro Sacerdotibus ordinariam, videlicet vota, & oblationes, & ſacrificia pro peccato, & partes hoſtiarum pacificarum & cæt. de quibus Torniellus anno 2548. num. 7. Pro Leuitis etiam, iuxta ibidem dicta à citato authore: de reliquis tamen Miniſtris templi, Cantoribus 5. Ianitoribus & aliis non memoratis neceſſarium videtur publicos redditus fuiſſe conſignatos, vt tempore ſui miniſterii poſſent ſuſtentari; & ad hos annuos redditus coëmendos abunde pecunia debuit erogari.

EPILOGVS.

ACcipe, Lector quantulamcumque tanti templi ſupputationem & ex dictis ſtatim in principio ex D. Paul. 1. ad Corinth. 3. diſce quod ſi cuiuſque fidelis anima eſt templum Dei habitantis in illa, templum vero Salomonis ſic ornari voluit tot ſumptibus, tot diuitiis: quales ſumptus virtutum ſcilicet exercitia, quod animæ diui-

Digitized by Google

diuitias à te requiret, vt in anima poſſit inhabitare ac permanere, & manſionem facere, Ioan. 4. Dilige ergo ipſum vt proxime citato loco à te petitur, & eris templum Dei, hic per gratiam, & in cælo per gloriam. Amen.

FINIS.

Omnia ergo in hoc opere contenta firmiter, & conſtanter, ſubjicio, ac ſubmitto iudicio, imo & pedibus Sanctæ Matris Eccleſiæ, Sanctæque Inquiſitionis iudicicibus. Si quid autem in illo prædictæ Matris Eccleſiæ definitionibus, ſacræ ſcripturæ, traditionibus, ac denique veritati repertum fuerit, irritum, nullum, ac non dictum eſſe volo. In cuius teſtimonium ſubſcribo

Fr. Lorenço de Portel.

Digitized by Google

ANTVERPIÆ,

Apud GVILIELMVM LESTEENIVM, viâ vulgo, Hoochſtraet dictâ, ſub Pellicano aureo.

Anno M. DC. LI.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

7-2-2

Digitized by Google